

Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет педагогічної освіти та соціальної роботи
Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти

СПЕЦІАЛЬНА ОСВІТА
навчально-методичне забезпечення
освітньо-професійної програми
Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта
освітнього ступеня «Магістр»

Луцьк
2025

УДК 376(072)

С 71

*Рекомендовано до використання у освітньому процесі та друку
науково-методичною радою*

*Волинського національного університету імені Лесі Українки
(протокол № 9 від 21 травня 2025 року)*

Рецензенти:

Вітюк В.В. – заступник декана з навчальної роботи факультету педагогічної освіти та соціальної роботи, доктор педагогічних наук, професор кафедри теорії і методики початкової освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки;

Сєдіна Н. В. – логопед неврологічного відділення Луцької міської клінічної лікарні № 2, дефектолог комунального підприємства «Медичне об'єднання Луцької територіальної громади» КП «МО ЛМТГ»

Авторський колектив:

Доктор педагогічних наук, професор Кузава І. Б.; доктор педагогічних наук, професор Сидорук І. І.; доктор педагогічних наук, доцент Мартинюк Т. А.; кандидат педагогічних наук, доцент Брушневська І. М.; кандидат філологічних наук, доцент Мацюк З. С.; кандидат педагогічних наук, доцент Стасюк Л. П., асистент Мрочко Н. Є.

Спеціальна освіта : навчально-методичне забезпечення
ОПП Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта освітнього ступеня
С 71 магістра [Електронний ресурс] / [кол. авторів; за заг. ред. І. Сидорук,
З. Мацюк]. Луцьк : Волинськ. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2025. 378 с.

Навчально-методичний посібник укладено відповідно до освітньо-професійної програми *Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта* підготовки здобувачів освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 016 Спеціальна освіта за спеціалізацією 016.01 Логопедія галузі знань 01 Освіта / Педагогіка. У посібнику зібрані нормативні та навчально-методичні матеріали забезпечення окремих освітніх компонентів за освітньо-професійною програмою відповідно до навчального плану, з урахуванням особливостей кредитно-модульної системи організації освітнього процесу. Видання розраховане на науково-педагогічних працівників та здобувачів освіти закладів вищої освіти, слухачів закладів післядипломної освіти, фахівців спеціальної та інклюзивної освіти.

УДК 376(072)

© Сидорук І.І., Мацюк З.С. та ін., 2025

© Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2025

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	5
1. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТНІХ КОМПОНЕНТІВ ЦИКЛУ ЗАГАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ.....	7
1.1. Навчально-методичне забезпечення освітнього компонента «Менеджмент спеціальної та інклюзивної освіти» (автор <i>Ірина Сидорук</i>).....	7
1.2. Навчально-методичне забезпечення освітнього компонента «Актуальні проблеми та методологія досліджень у спеціальній та інклюзивній освіті» (автор <i>Ірина Кузава</i>).....	47
1.3. Навчально-методичне забезпечення освітнього компонента «Теоретичні аспекти виявлення та компенсації мовленнєвих порушень» (автор <i>Ірина Брушневська</i>).....	68
2. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТНІХ КОМПОНЕНТІВ ЦИКЛУ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ...	102
2.1. Навчально-методичне забезпечення освітнього компонента «Організація та надання логопедичних послуг у закладах дошкільної освіти» (автори: <i>Ірина Брушневська, Наталія Мрочко</i>).....	102
2.2. Навчально-методичне забезпечення освітнього компонента «Організація та надання логопедичної допомоги в закладах загальної середньої та спеціальної шкільної освіти» (автор <i>Зоряна Мацюк</i>).....	134
2.3. Навчально-методичне забезпечення освітнього компонента «Технології інклюзивного навчання» (автор <i>Ірина Кузава</i>).....	176
2.4. Навчально-методичне забезпечення освітнього компонента «Технології розроблення індивідуальної освітньої траєкторії для осіб з особливими освітніми потребами» (автор <i>Ірина Сидорук, Наталія Мрочко</i>).....	196
2.5. Навчально-методичне забезпечення освітнього компонента «Психолого-педагогічний та консультативний супровід учасників освітнього процесу» (автор <i>Тетяна Мартинюк</i>).....	227
3. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАКТИК	256
3.1. Наскрізна програма практичної підготовки (автори: <i>Ірина Сидорук, Ірина Брушневська, Зоряна Мацюк, Людмила Стасюк</i>).....	256
3.2. Навчально-методичне забезпечення освітнього компонента «Виробнича практика на посаді вчителя-логопеда в закладах дошкільної освіти» (автори: <i>Ірина Брушневська</i>).....	269
3.3. Навчально-методичне забезпечення освітнього компонента «Виробнича практика на посаді вчителя-логопеда в закладах загальної середньої освіти» (автор <i>Зоряна Мацюк</i>).....	285
3.4. Навчально-методичне забезпечення освітнього компонента «Виробнича практика на посаді фахівця/консультанта інклюзивно-ресурсного центру (вчителя-логопеда)» (автор <i>Стасюк Людмила</i>)...	297
3.5. Навчально-методичне забезпечення освітнього компонента «Науково-дослідницька практика» (автор <i>Ірина Сидорук</i>).....	310

3.6. Навчально-методичне забезпечення освітнього компонента «Переддипломна практика» (автор Ірина Сидорук).....	327
4. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АТЕСТАЦІЇ	339
4.1. Навчально-методичне забезпечення освітнього компонента «Кваліфікаційна робота» (автор Ірина Сидорук).....	339
ДОДАТКИ	354
Додаток А. Освітньо-професійна програма <i>Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта</i> підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 016 Спеціальна освіта, спеціалізацією 016.01 Логопедія	354
Додаток Б. Навчальний план.....	370
Додаток В. Щоденник практики (зразок).....	372
Додаток Г. Титульний аркуш звіту з практики (зразок).....	376

ПЕРЕДМОВА

Інтеграція України в європейський та світовий освітній простір зумовлює реформи в напрямі розвитку інклюзивної освіти в Україні та зміни в законодавстві; актуалізує роботу з організації інклюзивного освітнього простору на різних рівнях; розбудову системи професійної підготовки фахівців для сфери інклюзивної освіти. Щорічне збільшення кількості дітей із особливими освітніми потребами, зокрема з мовленнєвими труднощами, необхідність в забезпеченні рівних прав на освіту для всіх, гостра нестача кваліфікованих фахівців у галузі спеціальної та інклюзивної освіти зумовили необхідність започаткування підготовки фахівців за освітньо-професійною програмою *Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта* за спеціальністю 016 Спеціальна освіта (спеціалізація 016.01 Логопедія) за другим (магістерським) рівнем у Волинському національному університеті імені Лесі Українки.

Волинський національний університет імені Лесі Українки нині є провідним регіональним центром здобуття вищої освіти за спеціальністю 016 Спеціальна освіта. Це стало можливим завдяки досвіду підготовки фахівців за освітніми ступенями бакалавра (ОПП Корекційна психопедагогіка та логопедія, з 2017 р.) та магістра (ОПП Корекційна психопедагогіка, з 2019 р.) за спеціальністю 016 Спеціальна освіта.

Реалізацію освітньо-професійної програми *Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта* за спеціальністю 016 Спеціальна освіта (016.01 Логопедія) за другим (магістерським) рівнем вищої освіти у Волинському національному університеті імені Лесі Українки розпочато на факультеті педагогічної освіти та соціальної роботи у 2024 р. Під час розробки освітньо-професійної програми та навчального плану враховано Закон України «Про вищу освіту», Стандарт вищої освіти за спеціальністю 016 Спеціальна освіта для другого (магістерського) рівня вищої освіти (Наказ МОН № 28 від 05.01.2021 року), «Професійний стандарт на групу професій «вчитель-логопед», «логопед»», професійні стандарти «Методист закладу професійної (професійно-технічної) освіти», «Вихователь-методист (заклади, установи соціального захисту дітей)». Створення освітньо-професійної програми стало можливим внаслідок реформування системи вищої освіти та надання більшої автономії ЗВО щодо конструювання освітніх програм з метою запровадження компетентнісного, методологічного підходів та принципів студентоцентрованого навчання.

Пропонований навчально-методичний посібник передбачає забезпечення підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 016 Спеціальна освіта галузі знань 01 Освіта / Педагогіка за освітньо-професійною програмою *Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта (спеціалізація 016.01 Логопедія)* за окремими освітніми компонентами відповідно до навчального плану.

Пропоноване видання дасть змогу здобувачам вищої освіти, молодим фахівцям сфери спеціальної (логопедія) та інклюзивної освіти опанувати основи роботи з надання якісних логопедичних послуг (допомоги) дітям різних вікових груп, провадження організаційно-методичної діяльності в системі

освітніх і позаосвітніх установ (закладів) та здійснювати кваліфікований супровід учасників освітнього процесу на засадах партнерської взаємодії; розв'язування складних задач інноваційного та дослідницького характеру у професійній діяльності; зорієнтує на подальшу фахову освіту та самоосвіту.

Посібник уключає навчально-методичне забезпечення окремих освітніх компонентів циклу загальної підготовки (нормативні освітні компоненти); циклу професійної підготовки (нормативні освітні компоненти); навчально-методичне забезпечення практик; навчально-методичне забезпечення кваліфікаційної роботи.

У додатках розміщені освітньо-професійна програма *Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта* (додаток А) та навчальний план (додаток Б) підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 016 Спеціальна освіта, щоденник практики (додаток В), приклад оформлення титульного аркуша звіту з практики (додаток Г).

1. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТНІХ КОМПОНЕНТІВ ЦИКЛУ ЗАГАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ

1.1. Навчально-методичне забезпечення освітнього компонента «МЕНЕДЖМЕНТ СПЕЦІАЛЬНОЇ ТА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ»

Автор: Ірина Сидорук

I. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна форма навчання	Галузь знань <u>01 Освіта/Педагогіка</u> Спеціальність <u>016 Спеціальна освіта</u> Спеціалізація <u>016.01 Логопедія</u> Освітньо-професійна програма Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта Освітній рівень: другий (магістерський)	Нормативна
Кількість годин/кредитів <u>90/3</u>		Рік навчання 2
ІНДЗ: €		Семестр 3-ий
		Лекції <u>12</u> год.
		Практичні (семінарські) – <u>16</u> год.
		Лабораторні – год.
		Індивідуальні – год.
		Самостійна робота – <u>56</u> год.
		Консультації – <u>6</u> год.
		Форма контролю: екзамен
Мова навчання		Українська

II. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА

Прізвище, ім'я, по батькові: *Сидорук Ірина Ігорівна*

Науковий ступінь: *доктор педагогічних наук*

Вчене звання: *професор*

Посада: *професор кафедри спеціальної та інклюзивної освіти*

Контактна інформація: +380953092902, Sudoryk_Ira@ukr.net

Дні занять: <http://94.130.69.82/cgi-bin/timetable.cgi>

III. СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Таблиця 2

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.	Форма контролю/Бали
Змістовий модуль 1. Менеджмент спеціальної та інклюзивної освіти: теорія й практика						
Тема 1. Предмет, завдання, цілі ОК. Питання теорії й методології освітнього менеджменту. Суть понять «управління», «керівництво», «менеджмент»,	2	2	-	-	-	Макс. к-сть балів за практичне заняття – 3 ІРС, Т (самоконтроль)

«освітній менеджмент». Генеза освітнього менеджменту. Мета, задачі управління закладом освіти. Закони управління. Закономірності в управлінській діяльності. Принципи управління освітою, закладом освіти. Методи управління освітою, закладом освіти. Функції управління освітою, закладом освіти. Форми управління освітніми системами.						
Тема 2. Державне управління системою освіти в Україні. Формування освітньої політики. Державна політика у сфері освіти. Сутність, моделі та функції державного управління освітньою діяльністю. Менеджмент і організація спеціальної та інклюзивної освіти на різних інституційних рівнях (Органи державного управління освітою в Україні. Система освіти в Україні, її структура. Державно-громадське управління освітою в Україні. Державні заклади, що забезпечують освіту дітей з особливими освітніми потребами. Інклюзивно-ресурсний центр: основні завдання щодо управління інклюзивною освітою. Ресурсний центр підтримки інклюзивної освіти: завдання та функції).	6	2	2	2	-	ДС, РМГ, ІРС, Т, УО / 3
Тема 3. Нормативно-правова база управління освітою та правові засади регулювання діяльності спеціального закладу освіти та з інклюзивним навчанням. Нормативно-правова база з питань інклюзивної освіти, управління освітою та забезпечення адміністративної діяльності керівника закладу освіти. Статут закладу освіти.	9	-	2	6	1	ДС, РМГ, ІРС, Т, УО / 3
Тема 4. Заклад освіти (спеціальний, з інклюзивним навчанням) як об'єкт управління. Заклад освіти як педагогічна система й об'єкт управління. Структура та освітня система закладу освіти. Заклад освіти та його внутрішня	6	2	2	2	-	ДС, РМГ, ІРС, Т, УО / 3

побудова. Основні підсистеми та процеси в закладі освіти. Режим життєдіяльності закладу освіти. Результати життєдіяльності закладу освіти. Система управління закладом освіти (Керівний склад закладу освіти. Поняття процесу управління. Управлінський цикл. Ефективність процесу управління. Організаційна структура та керівні механізми системи управління закладом освіти. Управлінське рішення. Управління персоналом). Планування роботи закладу освіти (Мета управління закладом освіти. Основні вимоги до планування роботи закладу освіти. Планування як управлінська діяльність: підходи та принципи. Перспективне планування роботи закладу освіти. Річний план роботи закладу освіти. Планування в роботі вчителя-логопеда). Роль директора в організації інклюзивного навчання. Взаємодія закладу освіти із зовнішнім середовищем.						
Тема 5. Організація та управління освітнім процесом в закладах освіти, особливості інклюзивного навчання (ЗДО, ЗЗСО, заклади позашкільної освіти). Алгоритм створення інклюзивної групи/інклюзивного класу. Команда психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в умовах закладу освіти. Індивідуальна програма розвитку дитини з ООП. Особливості організації інклюзивного освітнього середовища (безбар'єрність, універсальний дизайн та розумне пристосування).	6	2	-	4	-	ІРС, Т (самоконтроль)
Тема 6. Мистецтво управління закладом освіти. Менеджер освітніх організацій.	7	-	-	6	1	ІРС
Тема 7. Організація та управління освітнім процесом в закладах дошкільної та позашкільної освіти. Зарахування дітей з	8	-	2	6	-	РМГ, ІРС, Т, УО / 3

особливими освітніми потребами до закладу дошкільної освіти, закладу позашкільної освіти, переведення та відрахування, формування груп. Особливості організації інклюзивного навчання в закладах дошкільної та позашкільної освіти. Надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг (допомоги) дітям з особливими освітніми потребами. Індивідуалізація освітнього процесу для дітей з особливими освітніми потребами. Індивідуальна програма розвитку дитини. Рівні підтримки в освітньому процесі ЗДО. Безпечне освітнє середовище закладу освіти.						
Тема 8. Організація та управління освітнім процесом в закладі загальної середньої освіти. Зарахування дітей з особливими освітніми потребами до закладу загальної середньої освіти, переведення та відрахування, формування класів. Особливості організації інклюзивного навчання в закладі загальної середньої освіти. Надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг (допомоги) дітям. Індивідуалізація освітнього процесу. Рівні підтримки в освітньому процесі ЗЗСО. Класний менеджмент як послідовне продовження шкільного менеджменту.	8	-	2	6	-	РМГ, ІРС, Т, УО / 3
Тема 9. Організація та керівництво методичною роботою в закладі освіти. Поняття «методична робота». Сучасні вимоги до методичної роботи в закладі освіти (ЗДО, ЗЗСО) (нормативно-правові документи про організацію науково-методичної роботи в системі освіти України загалом і корекційної освіти, зокрема; завдання науково-методичної роботи в інклюзивній освіті; функції та принципи	6	2	2	2	-	РМГ, ІРС, Т, УО / 3

науково-методичної роботи). Методичний кабінет – центр науково-методичної роботи закладу освіти (ЗДО, ЗЗСО). Особливості планування науково-методичної роботи в закладі освіти (ЗО). Форми організації і форми проведення науково-методичної роботи з педагогами на різних рівнях системи ЗО. Поняття алгоритму підготовки і проведення методичних заходів. Особливості планування науково-методичної роботи в ЗО. Роль методиста у контрольній діяльності в ЗО.						
Тема 10. Індекс інклюзії як інструмент розвитку закладу освіти для забезпечення освітнього процесу і різноманіття (ЗДО, ЗЗСО). Моніторинг якості інклюзивної освіти. Індекс інклюзії як інструмент розвитку ЗДО для забезпечення освітнього процесу і різноманіття. Індекс інклюзії як інструмент розвитку ЗЗСО для забезпечення освітнього процесу і різноманіття. Мета освітнього моніторингу в системі інклюзивної освіти. Напрями моніторингових досліджень реалізації інклюзивної освіти. Етапи моніторингу. Зміст і методи моніторингу якості інклюзивної освіти. Питання щоденного внутрішньошкільного контролю за якістю інклюзивного навчання.	9	-	2	6	1	РМГ, ІРС, Т, УО / 3
Тема 11. Особливості управління Інклюзивно-ресурсним центром та особливості його діяльності як ресурсу для забезпечення додаткової підтримки закладів освіти з інклюзивним навчанням. Загальна характеристика інклюзивно-ресурсного центру. Кадрове забезпечення інклюзивно-ресурсного центру. Управління діяльністю інклюзивно-ресурсного центру. Співпраця з ресурсним центром підтримки	4	-	2	2	-	РМГ, ІРС, Т, УО / 3

інклюзивної освіти.						
Тема 12. Соціальна компетентність майбутніх фахівців зі спеціальності 016 Спеціальна освіта	2	2	-	-	-	УО
ІНДЗ	11			8	3	ІРС/16
Модульна контрольна робота 1	6			6		МКР/60
Всього годин/Балів	90	12	16	56	6	100

Примітки: ^{1/} Moodle, Zoom – може застосовуватися одна з платформ або їхній симбіоз для здобувачів освіти з індивідуальним планом навчання та/або під час реалізації освітнього процесу в Університеті у дистанційному режимі, відповідно до Положення про електронний курс навчальної дисципліни у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, Положення про дистанційне навчання у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, наказів ректора.

^{2/} *Методи та форми контролю:* ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, ІНДЗ/ІРС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота здобувача освіти, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, аналітичне есе, УО – усне опитування тощо.

IV. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЗМІСТОВИХ МОДУЛІВ

Змістовий модуль 1. Менеджмент спеціальної та інклюзивної освіти: теорія й практика

Тема 1. Предмет, завдання, цілі ОК. Питання теорії й методології освітнього менеджменту. Суть понять «управління», «керівництво», «менеджмент», «освітній менеджмент». Генеза освітнього менеджменту. Мета, задачі управління закладом освіти. Закони управління. Закономірності в управлінській діяльності. Принципи управління освітою, закладом освіти. Методи управління освітою, закладом освіти. Функції управління освітою, закладом освіти. Форми управління освітніми системами.

Основні поняття: освіта, заклад освіти, управління, керівництво, менеджмент, освітній менеджмент, закон управління, закономірність, закономірності управлінської діяльності, принцип, принципи управління, метод, методи управління, функція, функція управління, форми управління.

Література для вивчення теми: 5; 8; 14; 27; 55; 56; 57.

Тема 2. Державне управління системою освіти в Україні. Формування освітньої політики. Державна політика у сфері освіти. Сутність, моделі та функції державного управління освітньою діяльністю. Менеджмент і організація спеціальної та інклюзивної освіти на різних інституційних рівнях (Органи державного управління освітою в Україні. Система освіти в Україні, її структура. Державно-громадське управління освітою в Україні. Державні заклади, що забезпечують освіту дітей з особливими освітніми потребами. Інклюзивно-ресурсний центр: основні завдання щодо управління інклюзивною освітою. Ресурсний центр підтримки інклюзивної освіти: завдання та функції).

Основні поняття: держава, система освіти в Україні, державна політика, освітня політика, державне управління освітою, механізми державного управління, мета державної політики, функції суб’єктів освітньої політики, цілями державної освітньої політики України, напрями державної освітньої політики, етапи формування державної освітньої політики в Україні, суб’єкти управління освітою, об’єктами управління освітою, функції

державного управління освітою, освітня діяльність, управління освітньою діяльністю, державне управління освітньою діяльністю, моделі управління освітньою діяльністю, рівні державного управління освітою, повноваження органів державного управління освітньою діяльністю в Україні, система освіти, вертикальна структура системи закладів освіти, горизонтальна структура системи закладів освіти, спеціальна освіта, інклюзивна освіта, дошкільна освіта, заклад дошкільної освіти, типи закладів дошкільної освіти, загальна середня освіта, заклад загальної середньої освіти, типи закладів загальної середньої освіти, позашкільна освіта, структура позашкільної освіти, професійно-технічна освіта, вища освіта, післядипломна освіта, державно-громадське управління освітою, громадське самоврядування в закладі освіти, державно-громадське управління позашкільною освітою, громадські об'єднання, інклюзивно-ресурсний центр, ресурсний центр підтримки інклюзивної освіти, міжгалузева підтримка дітей з ООП, формальна освіта, неформальна освіта, інформальна освіта.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Сутнісні характеристики державного управління освітою.
2. Сутність, моделі та функції державного управління освітньою діяльністю.
3. Органи державного управління освітою в Україні. Система освіти в Україні, її структура.
4. Державно-громадське управління освітою в Україні.
5. Державні заклади, що забезпечують освіту дітей з особливими освітніми потребами.

Запитання для обговорення та практичні завдання:

1. Пройдіть тестування на платформі Moodle (самоконтроль).
2. Поміркуйте над питанням: «Як держава та суспільство впливають на освіту дітей з особливими освітніми потребами?» (аргументуйте відповідь та підкріпіть озвучені Вами позиції прикладами). *Форма подання результату на завдання:* розгорнуті, аргументовані та логічно вибудовані відповіді та/або структуровані тези.
3. Поясніть різницю між формально, неформальною, інформальною освітою для дітей з особливими освітніми потребами та порівняйте їх можливості (аргументуйте відповідь та підкріпіть озвучені Вами позиції прикладами). *Форма подання результату на завдання:* розгорнуті, аргументовані та логічно вибудовані відповіді та/або структуровані тези.
4. Проаналізуйте останні наукові статі з теми практичного заняття, окресліть коло основних проблем, що підняті у них та визначте ті, що потребують розв'язання. *Форма подання результату на завдання:* розгорнуті, аргументовані та логічно вибудовані відповіді та/або структуровані тези.
5. Групова робота над створенням ментальної карти. Завдання: створити ментальну карту із висвітленням однієї із обраних тем: 1) Система освіти в Україні, її структура; 2) Система управління освітою в Україні, її структура.

Форма подання результату: створені ментальні карти за допомогою спеціальних програм (наприклад, MindMup¹).

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацювати самостійно с. 8-36, с. 59-62 (Тягур Р.С., Тягур Т.Р. Менеджмент в освіті: Курс лекцій для студентів вищих навчальних закладів. Івано-Франківськ: ВДВ ЦІТ Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2010. 300 с.).*

2. *Скласти 10 тестових завдань з теми різного рівня складності.*

Література для вивчення теми: 8; 13; 14; 15; 23; 24; 25; 35; 36; 37; 39; 55; 57.

Тема 3. Нормативно-правова база управління освітою та правові засади регулювання діяльності спеціального закладу освіти та з інклюзивним навчанням. Нормативно-правова база з питань інклюзивної освіти, управління освітою та забезпечення адміністративної діяльності керівника закладу освіти. Статут закладу освіти.

Основні поняття: нормативно-правова база, нормативно-правові документи, управління освітою, управління закладом освіти, діяльність закладу освіти, засновник (и), керівник закладу освіти (директор), колегіальний орган управління, інші органи, передбачені законодавством, посадова інструкція, статут закладу освіти.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Нормативно-правова база управління освітою.
2. Правові засади регулювання діяльності спеціального закладу дошкільної освіти.
3. Правові засади регулювання діяльності спеціальної школи.
4. Правові засади регулювання діяльності навчально-реабілітаційного центру.
5. Правові засади регулювання діяльності закладу загальної середньої освіти з інклюзивним навчанням
6. Правові засади регулювання діяльності закладу позашкільної освіти.

Запитання для обговорення та практичні завдання:

1. Пройдіть тестування на платформі Moodle (самоконтроль).
2. Підготуйте презентацію з одного питання практичного заняття (розподілити питання між здобувачами освіти таким чином, щоб усі питання теми були розкриті (див. перелік питань на практичне заняття)). Вимоги до подання презентацій: використовуйте лаконічні конструкції; теоретичний матеріал структуруйте та подавайте у схемах, організаційних діаграмах; цифрові дані подавайте у вигляді таблиць та діаграм; для акцентування уваги на ключових моментах, застосовуйте ефекти анімації; презентація повинна носити проблемний характер. Дотримуйтеся типової структури презентації: слайд 1 – тема, автор; слайд 2 – інформаційні джерела; слайд 3 – план розгляду (теми) питання практичного заняття; слайд 4... – розкриття змісту; останній слайд – висновки. *Форма подання результату на завдання:* презентація.

¹ <https://mc.today/uk/shho-take-mentalna-karta-i-yak-yiyi-stvoryuvati/>

3. Підготуйтеся до дискусійного обговорення такого питання: Освіта дітей з порушеннями психофізичного розвитку (з інвалідністю) в контексті сучасних освітніх реформ: переваги та недоліки (в контексті еволюційних процесів у сфері освіти осіб з особливими освітніми потребами). *Форма подання результату на завдання:* розгорнуті, аргументовані та логічно вибудовані відповіді та/або структуровані тези.

3. Оберіть заклад освіти для аналізу. Зайдіть на його сайт. Виконайте такі завдання:

3.1. Ознайомтеся із статутом закладу освіти. Визначте якими нормативно-правовими документами керується заклад освіти у своїй діяльності. Проаналізуйте структуру закладу освіти та її відповідність законодавству. Оцініть, чи відповідає організація діяльності закладу освіти нормативно-правовій базі України. *Форма подання результату на завдання:* розгорнуті, аргументовані та логічно вибудовані відповіді та/або структуровані тези.

3.2. На основі аналізу Статуту закладу освіти, побудуйте блок-схему «Структура та органи управління закладом освіти». *Форма подання результату:* створені блок-схеми (наприклад, у Word, Excel, PowerPoint тощо).

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати самостійно одне з питань:

- поняття про ліцензування освітньої діяльності та атестацію закладів освіти;

- система забезпечення якості освіти. Інституційний аудит (<https://sqe.gov.ua/diyalnist/instituciyniy-audit/>);

- цифрова трансформація у сфері освіти;

- проєкт: Програмно-апаратний комплекс «Автоматизований інформаційний комплекс освітнього менеджменту» (ПАК «АІКОМ») – електронна система управління освітою;

- поняття про стратегічне управління в освітньому менеджменті.

2. Скласти 10 тестових завдань з теми різного рівня складності.

Література для вивчення теми: 8; 13; 14; 15; 23; 24; 25; 35; 36; 37; 39; 57.

Тема 4. Заклад освіти (спеціальний, з інклюзивним навчанням) як об'єкт управління. Заклад освіти як педагогічна система й об'єкт управління. Структура та освітня система закладу освіти. Заклад освіти та його внутрішня побудова. Основні підсистеми та процеси в закладі освіти. Режим життєдіяльності закладу освіти. Результати життєдіяльності закладу освіти. Система управління закладом освіти (Керівний склад закладу освіти. Поняття процесу управління. Управлінський цикл. Ефективність процесу управління. Організаційна структура та керівні механізми системи управління закладом освіти. Управлінське рішення. Управління персоналом). Планування роботи закладу освіти (Мета управління закладом освіти. Основні вимоги до планування роботи закладу освіти. Планування як управлінська діяльність: підходи та принципи. Перспективне планування роботи закладу освіти. Річний план роботи закладу освіти. Планування в роботі вчителя-логопеда). Роль

директора в організації інклюзивного навчання. Взаємодія закладу освіти із зовнішнім середовищем.

Основні поняття: заклад освіти, спеціальний заклад освіти, заклад освіти з інклюзивним навчанням, управління, об'єкт, система, закриті системи, відкриті системи, функції, освітня організація, педагогічні умови, психологічні умови, соціальні умови, взаємодія, зовнішнє середовище, структура закладу освіти, освітня система закладу освіти, освітня підсистема, інноваційна підсистема, управлінська підсистема, система забезпечення.

Перелік питань на практичне заняття (окремо розглядаємо спеціальний ЗДО, ЗДО з інклюзивним навчанням, ЗЗСО з інклюзивним навчанням, спеціальну школу, НРЦ):

1. Заклад освіти як педагогічна система й об'єкт управління.
2. Структура та освітня система закладу освіти.
3. Заклад освіти та його внутрішня побудова.
4. Основні підсистеми та процеси в закладі освіти.
5. Режим життєдіяльності закладу освіти.
6. Результати життєдіяльності закладу освіти.
7. Система управління закладом освіти.
8. Планування роботи закладу освіти. Планування як управлінська діяльність: підходи та принципи. Перспективне планування роботи закладу освіти. Річний план роботи закладу освіти.
9. Мета управління закладом освіти.
10. Сутність підготовки та прийняття управлінських рішень в закладах освіти.
11. Раціональність управління закладом освіти. Проблема якості та ефективності управління.
12. Фінансування суб'єктів освітньої діяльності (бюджетні асигнування в освіту, кошторис закладу освіти, джерела формування кошторису закладу освіти, загальний і спеціальний фонди кошторису закладу освіти, поняття нормативів фінансування, додаткові джерела фінансування закладів освіти, сутність фандрайзингу, фінансовий менеджмент як фактор фінансової стійкості та сталого розвитку закладів освіти).
13. Роль директора в організації інклюзивного навчання.
14. Взаємодія закладу освіти із зовнішнім середовищем.

Запитання для обговорення та практичні завдання:

1. Пройдіть тестування на платформі Moodle (самоконтроль).
2. Розділіться на п'ять підгруп. Оберіть заклад освіти для аналізу (або спеціальний ЗДО, або ЗДО з інклюзивним навчанням, або ЗЗСО з інклюзивним навчанням, або спеціальну школу, або НРЦ). Зайдіть на його сайт. Проаналізуйте заклад освіти за позиціями з переліку питань на практичне заняття. *Форма подання результату на завдання:* презентація. Вимоги до подання презентацій: використовуйте лаконічні конструкції; теоретичний матеріал структуруйте та подавайте у схемах, організаційних діаграмах; цифрові дані подавайте у вигляді таблиць та діаграм; для акцентування уваги на

ключових моментах, застосовуйте ефекти анімації; презентація повинна носити проблемний характер. Дотримуйтеся типової структури презентації: слайд 1 – тема, автор; слайд 2 – інформаційні джерела; слайд 3 – план розгляду (теми) питання практичного заняття; слайд 4... – розкриття змісту; останній слайд – висновки.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати самостійно одне з питань:

- сутність підготовки та прийняття управлінських рішень в закладах освіти з інклюзивним навчанням;
- раціональність управління закладом освіти;
- проблема якості та ефективності управління.
- сутність кадрового потенціалу. Завдання управління персоналом;
- структура персоналу закладів освіти (ЗДО, ЗЗСО). Посадові обов'язки учасників освітнього процесу (директора, вчителя, вихователя, асистента вчителя, асистента вихователя, вчителя-дефектолога тощо);
- підбір кадрів. Розвиток персоналу. Підвищення кваліфікації педагогічних працівників, стажування;
- поняття професійного вигорання. Організація діяльності колективу закладу освіти.

Література для вивчення теми: 5; 8; 14; 37; 55; 56; 57; 58; 73; 74.

Тема 5. Організація та управління освітнім процесом в закладах освіти, особливості інклюзивного навчання (ЗДО, ЗЗСО, заклади позашкільної освіти). Організація освітнього процесу в закладі освіти. Основні освітні завдання закладу. Профіль, структура та строки навчання в закладі освіти. Організація освітнього процесу в закладі освіти. Зарахування до закладу освіти осіб з особливими освітніми потребами/порушеннями психофізичного розвитку/з інвалідністю. Алгоритм створення інклюзивної групи/інклюзивного класу. Організація освітнього процесу та оцінювання результатів. Команда психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в умовах закладу освіти. Індивідуальна програма розвитку дитини з ООП. Особливості організації інклюзивного освітнього середовища (безбар'єрність, універсальний дизайн та розумне пристосування).

Основні поняття: організація, управління, місія, візія, цілі навчання, заклад дошкільної освіти (спеціальний та з інклюзивним навчанням), заклад загальної середньої освіти (спеціальний та з інклюзивним навчанням), заклад позашкільної освіти, інклюзивна група, інклюзивний клас, засновник закладу, директор, педагогічна рада, органи учнівського самоврядування, органи батьківського самоврядування, піклувальна рада тощо, освітній процес, учасники освітнього процесу, інклюзивне навчання, освітня програма, річний план роботи закладу, освітні труднощі, рівні підтримки, освітнє середовище, дитина з особливими освітніми потребами, індивідуальна програма розвитку дитини, команда психолого-педагогічного супроводу дитини, технологія навчання, оцінювання, безбар'єрність, універсальний дизайн, розумне пристосування, якість освіти, внутрішня система забезпечення якості освіти, інклюзивно-ресурсний центр.

Завдання для самостійної роботи:

1. Сформууйте каталог нормативних документів, які регулюють питання організації інклюзивного освітнього середовища в ЗДО, ЗЗСО (на вибір).
2. Скласти 10 тестових завдань з теми різного рівня складності.

Література для вивчення теми: 4; 8; 11; 20; 28; 29; 31; 32; 33; 39; 40; 42; 44; 45; 50; 53; 54; 59; 60; 73; 74.

Тема 6. Мистецтво управління закладом освіти. Менеджер освітніх організацій. Передумови успішного управління закладом освіти. Загальна характеристика професійної компетентності: поняття, структура, види. Сутність поняття професіоналізму. Поняття професіоналізм. Навички справжнього професіонала ХХІ століття. Навички справжнього професіонала в умовах воєнного стану. Сутність понять «менеджер», «лідерство», «лідер». Типи лідерів та основні стилі менеджменту. Характеристики лідера та його функції. Стили лідерства та керівництва. Вимоги до сучасного менеджера закладу освіти. Професійне вигорання та його профілактика. Основи самоменеджменту та самопрезентації.

Основні поняття: управління, мистецтво управління, заклад освіти, освітня організація, компетентність, професійна компетентність, професіоналізм, професійна майстерність, менеджер, менеджмент, лідер, лідерство, професійне вигорання, профілактика, стрес, особисті ресурси, самоменеджмент, самопрезентація, самовідновлення, професійна самореалізація.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати самостійно чотири питання (на вибір): Професійна культура керівника закладу освіти (складники: педагогічна, управлінська, рефлексивна) з інклюзивним навчанням. Професійна компетентність керівника закладу освіти з інклюзивним навчанням. Професійне мовлення керівника закладу освіти. Творчість керівника закладу освіти. Імідж керівника закладу освіти. Керівник як лідер закладу освіти. Комунікація. Комунікації в процесі управління. Основні завдання інформаційного забезпечення управлінської діяльності. Модель процесу комунікації. Основні стадії ефективної комунікації. Зовнішні та внутрішні комунікації. Формальні та неформальні комунікації. Інформація. Класифікація управлінської інформації. Вимоги до інформаційного забезпечення управлінської діяльності. Інформатизація освіти. Інформаційно-комунікаційні технології в освіті. Поняття «організаційної культури». Функції організаційної культури. Основні критерії оцінки організаційної культури.

2. Професійний стандарт «Керівник (директор) закладу дошкільної освіти».

3. Професійний стандарт «Керівник (директор) закладу загальної середньої освіти».

Література для вивчення теми: 6; 7; 9; 18; 19; 27; 37; 47; 57.

Тема 7. Організація та управління освітнім процесом в закладах дошкільної та позашкільної освіти. Зарахування дітей з особливими освітніми потребами до закладу дошкільної освіти, закладу позашкільної освіти, переведення та відрахування, формування груп. Особливості організації

інклюзивного навчання в закладах дошкільної та позашкільної освіти. Надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг (допомоги) дітям з особливими освітніми потребами. Індивідуалізація освітнього процесу для дітей з особливими освітніми потребами. Індивідуальна програма розвитку дитини. Рівні підтримки в освітньому процесі ЗДО. Безпечне освітнє середовище закладу освіти.

Основні поняття: організація, управління, заклад дошкільної освіти, заклад позашкільної освіти, освітній процес, формування груп, особливі освітні потреби, діти з особливими освітніми потребами, інклюзивне навчання, організація інклюзивного навчання, психолого-педагогічні послуги, корекційно-розвиткові послуги, логопедичні послуги, індивідуальна програма розвитку, рівні підтримки, освітні труднощі, ресурсна кімната, освітнє середовище, здоров'язбережувальне освітнє середовище, безпечне освітнє середовище закладу дошкільної освіти, безпечне освітнє середовище закладу позашкільної освіти.

Перелік питань на практичне заняття (окремо розглядаємо спеціальний ЗДО, ЗДО з інклюзивним навчанням, заклад позашкільної освіти):

1. Профіль, структура та строки навчання в закладі дошкільної/позашкільної освіти. Зарахування до закладу освіти осіб з особливими освітніми потребами/порушеннями психофізичного розвитку/з інвалідністю.

2. Місія, візії та цілі навчання (відображені в освітній програмі, річному плані роботи закладу освіти та ін. документах).

3. Організація освітнього процесу в закладі дошкільної/позашкільної освіти. Нормативно-правова база з питань організації освітнього процесу в закладі освіти. Основні освітні завдання закладу. Складові частини управління процесом впровадження навчання у закладі освіти. Основні принципи організації освітнього процесу в закладах дошкільної/позашкільної освіти. Особливості діяльності закладу дошкільної/позашкільної освіти в умовах дистанційної та змішаної форм навчання.

4. Психолого-педагогічний супровід осіб з особливими освітніми потребами. Команда психолого-педагогічного супроводу особи з особливими освітніми потребами. Роль і функції батьків в освітньому процесі дітей з ООП.

5. Надання психолого-педагогічних і корекційно-розвивальних послуг. Функції учасників команди супроводу зі створення індивідуальної програми розвитку.

6. Індивідуальна програма розвитку особи з ООП, її складові та структура.

7. Особливості організації інклюзивного освітнього середовища (безбар'єрність, універсальний дизайн та розумне пристосування). Вимоги до створення безпечного освітнього середовища у закладі освіти в умовах війни.

8. Внутрішня система забезпечення якості освіти (проаналізуйте Положення закладу освіти про систему внутрішнього забезпечення якості освіти).

Запитання для обговорення та практичні завдання:

1. Пройдіть тестування на платформі Moodle (самоконтроль).

2. Проаналізуйте мережу закладів дошкільної/позашкільної освіти Вашого міста. Розділіться на три підгрупи (1 підгрупа – аналізує діяльність спеціального ЗДО, 2 – ЗДО з інклюзивним навчанням, 3 – заклад позашкільної освіти). Усі наступні завдання виконуйте сформованими підгрупами. Оберіть заклад освіти для аналізу (або спеціальний ЗДО, або ЗДО з інклюзивним навчанням, або заклад позашкільної освіти). Зайдіть на його сайт. Проаналізуйте заклад освіти за позиціями з переліку питань на практичне заняття. *Форма подання результату на завдання:* презентація. Вимоги до подання презентацій: використовуйте лаконічні конструкції; теоретичний матеріал структуруйте та подавайте у схемах, організаційних діаграмах; цифрові дані подавайте у вигляді таблиць та діаграм; для акцентування уваги на ключових моментах, застосовуйте ефекти анімації; презентація повинна носити проблемний характер. Дотримуйтеся типової структури презентації: слайд 1 – тема, автор; слайд 2 – інформаційні джерела; слайд 3 – план розгляду (теми) питання практичного заняття; слайд 4... – розкриття змісту; останній слайд – висновки.

3. Порівняйте освітнє середовище традиційного закладу освіти та закладу освіти з інклюзивним навчанням за власноруч розробленими критеріями. *Форма подання результату на завдання:* заповнена таблиця (див. зразок нижче).

Критерій	Освітнє середовище традиційного закладу дошкільної освіти	Освітнє середовище закладу дошкільної освіти з інклюзивним навчанням

4. Розробіть (на вибір): 1) рекомендації щодо організації дистанційного та змішаного навчання в закладі дошкільної/позашкільної освіти; 2) алгоритм управлінських дій керівника закладу освіти (конкретизувати) щодо забезпечення якості та ефективності освітнього процесу з урахуванням особливих освітніх потреб, можливостей та здібностей дітей з особливими освітніми потребами. *Форма подання результату на завдання:* розгорнуті, аргументовані та логічно вибудовані відповіді та/або структуровані тези.

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацювати самостійно Порядок організації інклюзивного навчання у закладах дошкільної освіти:* <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/530-2019-%D0%BF#Text>

2. *Опрацювати самостійно Постанову Кабінету Міністрів України «Про організацію інклюзивного навчання в закладах позашкільної освіти»:* <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/779-2019-%D0%BF#Text>

3. *Скласти 10 тестових завдань з теми різного рівня складності.*

Література для вивчення теми: 3; 8; 10; 12; 21; 32; 34; 40; 42; 44; 46; 73; 74.

Тема 8. Організація та управління освітнім процесом в закладі загальної середньої освіти. Зарахування дітей з особливими освітніми потребами до закладу загальної середньої освіти, переведення та відрахування, формування класів. Особливості організації інклюзивного навчання в закладі

загальної середньої освіти. Надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг (допомоги) дітям. Індивідуалізація освітнього процесу. Рівні підтримки в освітньому процесі ЗЗСО. Класний менеджмент як послідовне продовження шкільного менеджменту.

Основні поняття: організація, управління, заклад загальної середньої освіти, спеціальна школа, навчально-реабілітаційний центр, освітній процес, комплектування класів, особливі освітні потреби, діти з особливими освітніми потребами, інклюзивне навчання, організація інклюзивного навчання, психолого-педагогічні послуги, корекційно-розвиткові послуги, логопедичні послуги, індивідуальна програма розвитку, оцінка потреби учня в наданні підтримки, рівні підтримки, освітні труднощі, адаптація змісту навчального предмета (інтегрованого курсу), медіатека, модифікація змісту навчального предмета (інтегрованого курсу), ресурсна кімната, освітнє середовище, здоров'язбережувальне освітнє середовище, безпечне освітнє середовище закладу загальної середньої освіти, менеджмент, шкільний менеджмент, класний менеджмент.

Перелік питань на практичне заняття (окремо розглядаємо спеціальну школу, ЗЗСО з інклюзивним навчанням, НРЦ):

1. Профіль, структура та строки навчання в ЗЗСО, НРЦ. Зарахування до закладу освіти осіб з особливими освітніми потребами/порушеннями психофізичного розвитку/з інвалідністю. Організаційні аспекти створення інклюзивних класів у ЗЗСО: дії адміністрації закладу освіти та підготовка пакету документів щодо відкриття інклюзивного класу, формування супроводу із залученням фахівців для надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг особам з особливими освітніми потребами.

2. Місія, візії та цілі навчання (відображені в освітній програмі, річному плані роботи ЗЗСО, НРЦ та ін. документах).

3. Організація освітнього процесу в ЗЗСО, НРЦ та оцінювання результатів. Нормативно-правова база з питань організації освітнього процесу в закладі освіти. Основні освітні завдання закладу. Складові частини управління процесом впровадження навчання у закладі освіти. Основні принципи організації освітнього процесу в ЗЗСО, НРЦ. Особливості діяльності закладу освіти в умовах дистанційної та змішаної форм навчання.

4. Управління та комунікація із засновником закладу, інклюзивно-ресурсним центром, координація роботи заступників, педагогічної ради, залучення органів учнівського та батьківського самоврядування, піклувальної ради.

5. Класний менеджмент як послідовне продовження шкільного менеджменту.

6. Психолого-педагогічний супровід осіб з особливими освітніми потребами. Команда психолого-педагогічного супроводу особи з особливими освітніми потребами. Роль і функції батьків в освітньому процесі дітей з ООП. Роль і функції психолого-педагогічного консиліуму.

7. Надання психолого-педагогічних і корекційно-розвивальних послуг. Функції учасників команди супроводу зі створення індивідуальної програми розвитку.

8. Індивідуальна програма розвитку особи з ООП, її складові та структура.

9. Особливості організації інклюзивного освітнього середовища (безбар'єрність, універсальний дизайн та розумне пристосування). Вимоги до створення безпечного освітнього середовища у закладі освіти в умовах війни.

10. Внутрішня система забезпечення якості освіти (проаналізуйте Положення закладу освіти про систему внутрішнього забезпечення якості освіти).

Запитання для обговорення та практичні завдання:

1. Пройдіть тестування на платформі Moodle (самоконтроль).

2. Проаналізуйте мережу ЗЗСО, НРЦ освіти Вашого міста/області. Розділіться на три підгрупи. Усі наступні завдання виконуйте сформованими підгрупами (1 підгрупа – аналізує діяльність спеціальної школи, 2 – ЗЗСО з інклюзивним навчанням, 3 – НРЦ). Оберіть заклад освіти для аналізу. Зайдіть на його сайт. Проаналізуйте заклад освіти за позиціями з переліку питань на практичне заняття. *Форма подання результату на завдання:* презентація. Вимоги до подання презентацій: використовуйте лаконічні конструкції; теоретичний матеріал структуруйте та подавайте у схемах, організаційних діаграмах; цифрові дані подавайте у вигляді таблиць та діаграм; для акцентування уваги на ключових моментах, застосовуйте ефекти анімації; презентація повинна носити проблемний характер. Дотримуйтеся типової структури презентації: слайд 1 – тема, автор; слайд 2 – інформаційні джерела; слайд 3 – план розгляду (теми) питання практичного заняття; слайд 4... – розкриття змісту; останній слайд – висновки.

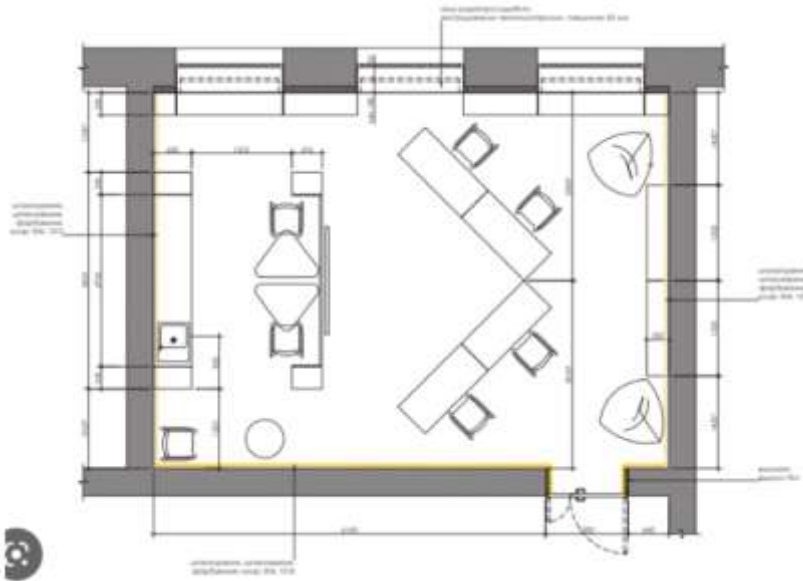
3. Розробіть рекомендації щодо (на вибір): 1) оптимізації взаємодії фахівців зі спеціальної освіти та батьків під час організації дистанційного та змішаного навчання в ЗЗСО/НРЦ; 2) налагодження ефективної взаємодії усіх учасників команди психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами; 3) підвищення якості організації безпечного і здоров'язбережувального освітнього середовища для дітей з особливими освітніми потребами. *Форма подання результату на завдання:* розгорнуті, аргументовані та логічно вибудовані відповіді та/або структуровані тези.

4. Розробіть (на вибір):

1) власну модель (проект) ресурсної кімнати закладу освіти, обладнаної відповідно до норм чинного законодавства (розмір приміщення – 36 м². Основну увагу зосередьте на предметно-просторовому плануванні. Перелік обладнання (меблі, технічне і додаткове обладнання) для ресурсної кімнати надано в «Типовому переліку допоміжних засобів для навчання (спеціальних засобів корекції психофізичного розвитку) осіб з особливими освітніми потребами, які навчаються в закладах освіти», затверджене наказом Міністерства освіти і науки України від 23.04.2018р. № 414.). *Форма подання*

результату на завдання: моделі (проекти) виконані на папері (фото проекту), або в різних програмах за допомогою ПК;

Зразок:

2) власну модель (проект) медіатеки, обладнаної відповідно до норм чинного законодавства. *Форма подання результату на завдання:* моделі (проекти) виконані на папері (фото проекту), або в різних програмах за допомогою ПК.

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацювати самостійно питання: Класний менеджмент як послідовне продовження шкільного менеджменту (визначення класного менеджменту; основні принципи менеджменту інклюзивного класу; роль класного менеджменту у становленні соціальної компетентності учнів; спеціальні підходи та стратегії для набуття учнями інклюзивного класу соціальної компетентності; соціальна інтеграція учнів з особливими освітніми потребами як невід'ємна умова класного менеджменту; завдання педагога як розробника класного менеджменту; компетентність педагога-менеджера: основні рівні вияву та особистісні характеристики; план класного менеджменту; класні процедури).*

2. *Складіть карту організації діяльності (менеджменту) команди психолого-педагогічного супроводу використовуючи «Примірне положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладах загальної середньої та дошкільної освіти».*

3. *Опрацювати самостійно: Порядок організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/957-2021-%D0%BF/conv#n13>*

Література для вивчення теми: 1; 2; 4; 8; 26; 32; 41; 56; 59; 60; 72.

Тема 9. Організація та керівництво методичною роботою в закладі освіти. Поняття «методична робота». Сучасні вимоги до методичної роботи в закладі освіти (ЗДО, ЗЗСО) (нормативно – правові документи про організацію науково-методичної роботи в системі освіти України загалом і спеціальної

освіти, зокрема; завдання науково-методичної роботи в інклюзивній освіті; функції та принципи науково-методичної роботи). Методичний кабінет – центр науково-методичної роботи закладу освіти (ЗДО, ЗЗСО). Особливості планування науково-методичної роботи в закладі освіти (ЗО). Форми організації і форми проведення науково-методичної роботи з педагогами на різних рівнях системи ЗО. Поняття алгоритму підготовки і проведення методичних заходів. Особливості планування науково-методичної роботи в ЗО. Роль методиста у контрольній діяльності в ЗО.

Основні поняття: організація, керівництво, методист, методична робота, науково-методична робота в спеціальній освіті, нормативно-правові документи, особливості, завдання, принципи та функції науково-методичної роботи, система безперервного навчання педагогів, методичний кабінет, контроль, мета, завдання, види, методи, планування, планування контролю, методичні заходи, внутрішня система забезпечення якості освіти.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Поняття «методична робота», особливості її організації.
2. Сучасні вимоги до методичної роботи в закладі освіти (ЗДО, ЗЗСО) (нормативно – правові документи про організацію науково-методичної роботи в системі освіти України загалом і корекційної освіти, зокрема; завдання науково-методичної роботи (в спеціальній та інклюзивній освіті); функції та принципи науково-методичної роботи).
3. Методичний кабінет – центр науково-методичної роботи закладу освіти (ЗДО, ЗЗСО). Документальне забезпечення діяльності методичної служби закладу освіти (перелік документів вихователя методиста та/або вчителя методиста закладу освіти, перелік документального забезпечення методичного кабінету; перелік контрольних заходів вихователя-методиста або вчителя-методиста закладу освіти на один місяць).
4. Особливості планування науково-методичної роботи в закладі освіти (ЗО). Система безперервного навчання педагогічних працівників закладу освіти. Форми організації і форми проведення науково-методичної роботи з педагогами на різних рівнях системи ЗО. Поняття алгоритму підготовки і проведення методичних заходів.
5. Роль методиста у контрольній діяльності в ЗО. Планування контролю. Види контролю та його методи. Внутрішня система забезпечення якості освіти.
6. Проєктна діяльність закладу спеціальної освіти.

Запитання для обговорення та практичні завдання:

1. Пройдіть тестування на платформі Moodle (самоконтроль).
2. Кожному здобувачу вищої освіти необхідно обрати для аналізу один заклад освіти (на вибір: ЗДО з інклюзивним навчанням / спеціальний ЗДО, ЗЗСО з інклюзивним навчанням / спеціальна школа / НРЦ тощо.). Проаналізуйте заклад освіти за позиціями з переліку питань на практичне заняття. *Форма подання результату на завдання:* презентація. Вимоги до подання презентацій: використовуйте лаконічні конструкції; теоретичний матеріал структуруйте та подавайте у схемах, організаційних діаграмах; цифрові дані подавайте у вигляді таблиць та діаграм; для акцентування уваги на

ключових моментах, застосовуйте ефекти анімації; презентація повинна носити проблемний характер. Дотримуйтеся типової структури презентації: слайд 1 – тема, автор; слайд 2 – інформаційні джерела; слайд 3 – план розгляду (теми) питання практичного заняття; слайд 4... – розкриття змісту; останній слайд – висновки.

Завдання для самостійної роботи:

Виконайте одне із завдань на вибір:

1. На основі опрацювання нормативно-правових документів статей у фахових періодичних виданнях проаналізувати посадові інструкції завідуючої та вихователя-методиста ЗДО компенсуючого типу (у формі таблиці).

2. На основі опрацювання нормативних документів, статей у запропонованій літературі та фахових періодичних виданнях спланувати методичну роботу в ЗДО компенсуючого типу з одного напрямів роботи (за типом «ланцюжка»).

Література для вивчення теми: 8; 26; 56.

Тема 10. Індекс інклюзії як інструмент розвитку закладу освіти для забезпечення освітнього процесу і різноманіття (ЗДО, ЗЗСО). Моніторинг якості інклюзивної освіти. Індекс інклюзії як інструмент розвитку ЗДО для забезпечення освітнього процесу і різноманіття. Індекс інклюзії як інструмент розвитку ЗЗСО для забезпечення освітнього процесу і різноманіття. Мета освітнього моніторингу в системі інклюзивної освіти. Напрями моніторингових досліджень реалізації інклюзивної освіти. Етапи моніторингу. Зміст і методи моніторингу якості інклюзивної освіти. Питання щоденного внутрішньошкільного контролю за якістю інклюзивного навчання.

Основні поняття: *індекс інклюзії, розвиток, заклад освіт з інклюзивним навчанням, заклад дошкільної освіти, заклад загальної середньої освіти, моніторинг, освітнє середовище, безпечне освітнє середовище, здоров'язбережувальне освітнє середовище, якість, якість інклюзивної освіти.*

Перелік питань на практичне заняття:

1. Індекс інклюзії як інструмент розвитку ЗДО для забезпечення освітнього процесу і різноманіття.

2. Індекс інклюзії як інструмент розвитку ЗЗСО для забезпечення освітнього процесу і різноманіття.

3. Мета освітнього моніторингу в системі інклюзивної освіти. Напрями моніторингових досліджень реалізації інклюзивної освіти. Етапи моніторингу. Зміст і методи моніторингу якості інклюзивної освіти.

4. Питання щоденного внутрішньошкільного контролю за якістю інклюзивного навчання.

Запитання для обговорення та практичні завдання:

1. Пройдіть тестування на платформі Moodle (самоконтроль).

2. Дискусія. Підготуйтеся до обговорення таких питань: 1) планування розвитку інклюзивного освітнього середовища для всіх учасників освітнього процесу; 2) розробка стратегії інклюзії, виявлення і усунення бар'єрів, які стоять на шляху розвитку інклюзії; 3) розробка стратегії розвитку закладу на основі аналізу сильних і слабких сторін у розвитку інклюзії; 4) створення та

розробка наукових/освітніх проєктів, спрямованих на підвищення якості організації освітнього середовища для дітей з особливими освітніми потребами.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацюйте посібники:

1. *Індекс інклюзії: загальноосвітній навчальний заклад: Навчально-методичний посібник / Кол. упорядників: Патрикеева О. О., Софій Н. З., Луценко І. В., Василяшко І. П. Під заг. ред. Шинкаренко В. І., К.: ТОВ «Видавничий дім “Плеяди”», 2011. 96 с.*

2. *Індекс інклюзії: дошкільний навчальний заклад: Навчально-методичний посібник / Кол. упорядників: Патрикеева О. О., Дятленко Н. М., Софій Н. З., Найда Ю. М. Під заг. ред. Шинкаренко В. І. К.: ТОВ «Видавничий дім “Плеяди”», 2011. 100 с.*

Література для вивчення теми: 4; 8; 16; 17; 30.

Тема 11. Особливості управління Інклюзивно-ресурсним центром та особливості його діяльності як ресурсу для забезпечення додаткової підтримки закладів освіти з інклюзивним навчанням. Загальна характеристика інклюзивно-ресурсного центру. Кадрове забезпечення інклюзивно-ресурсного центру. Управління діяльністю інклюзивно-ресурсного центру. Співпраця з ресурсним центром підтримки інклюзивної освіти.

Основні поняття: управління, інклюзивно-ресурсний центр, діяльність інклюзивно-ресурсного центру, освітнє середовище, безпечне освітнє середовище, здоров'язбережувальне освітнє середовище, співпраця, партнерство, підтримка, соціоосвітнє партнерство, ресурсний центр підтримки інклюзивної освіти.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Загальна характеристика інклюзивно-ресурсного центру.
2. Кадрове забезпечення інклюзивно-ресурсного центру.
3. Управління діяльністю інклюзивно-ресурсного центру.
4. Співпраця з ресурсним центром підтримки інклюзивної освіти.

Запитання для обговорення та практичні завдання:

1. Пройдіть тестування на платформі Moodle (самоконтроль).
2. Складіть карту знань² до розділів (на вибір): завдання ІРЦ; організація проведення комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку дитини в ІРЦ, роль батьків (опікунів, або осіб, які їх замінюють); організація надання психолого-педагогічної допомоги, корекційно-розвиткових послуг дитині з особливими освітніми потребами, завдання та функції батьків (опікунів). *Форма подання результату:* створені ментальні карти за допомогою спеціальних програм (наприклад, MindMup).

3. Визначте взаємозв'язки установ й організацій, які здійснюють управління діяльності інклюзивно-ресурсних центрів на національному, регіональному та місцевому рівнях. *Форма подання результату на завдання:* розроблені схеми/моделі або створені ментальні карти за допомогою спеціальних програм (наприклад, MindMup).

² <https://naurok.com.ua/prezentaciya-scho-take-karta-znan-i-yak-z-nayu-pracyuvati-14983.html>

4. Визначте роль інклюзивно-ресурсних центрів у сприянні розвитку інклюзивної освіти у закладах освіти: завдання, принципи та функції ІРЦ. *Форма подання результату на завдання:* розгорнуті, аргументовані та логічно вибудовані відповіді та/або структуровані тези.

5. Взаємодія команди психолого-педагогічного супроводу дитини, ІРЦ та соціальних служб, батьків дитини з ООП. *Форма подання результату:* створені ментальні карти за допомогою спеціальних програм (наприклад, MindMup).

6. Зміни й основні тенденції в роботі ІРЦ в умовах війни. *Форма подання результату на завдання:* розгорнуті, аргументовані та логічно вибудовані відповіді та/або структуровані тези.

7. Характеристика діяльності ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти. Методист ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти: перелік трудових функцій, особливості роботи. *Форма подання результату на завдання:* розгорнуті, аргументовані та логічно вибудовані відповіді та/або структуровані тези.

Завдання для самостійної роботи:

1. Розробіть рекомендації, спрямовані на підвищення якості організації освітнього середовища для дітей з особливими освітніми потребами.

Література для вивчення теми: 8; 38; 43.

Тема 12. Соціальна компетентність майбутніх фахівців зі спеціальності 016 Спеціальна освіта. Вимоги до фахової підготовки соціально компетентних фахівців зі спеціальності 016 Спеціальна освіта. Концептуальні підходи до визначення змістової сутності поняття «соціальна компетентність майбутніх фахівців» зі спеціальності 016 Спеціальна освіта. Структура соціальної компетентності. Можливості освітнього середовища закладу вищої освіти у формуванні соціальної компетентності особистості. Соціальне партнерство у сфері освіти та роль соціальної компетентності особистості в цьому процесі. Менторство та роль менті у соціо професійному становленні особистості. Інструментарій з формування соціальної компетентності особистості.

Основні поняття: підготовка, фахова підготовка, заклад вищої освіти, освітнє середовище закладу вищої освіти, компетенція, компетентність, соціальна компетентність, структура соціальної компетентності, партнерство, соціальне партнерство у сфері освіти, менті, ментор, менторство.

Література для вивчення теми: 39; 48; 49; 51; 52.

V. ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ ДО ЗМІСТОВОГО МОДУЛЯ 1

1. Суть понять «управління», «керівництво», «менеджмент», «освітній менеджмент». Генеза освітнього менеджменту.

2. Мета, задачі управління закладом освіти. Закони управління. Закономірності в управлінській діяльності. Принципи управління освітою, закладом освіти.

3. Методи управління освітою, закладом освіти.

4. Функції управління освітою, закладом освіти.

5. Форми управління освітніми системами.

6. Формування освітньої політики. Державна політика у сфері освіти. Сутнісні характеристики державного управління освітою.

7. Сутність, моделі та функції державного управління освітньою діяльністю.

8. Менеджмент і організація спеціальної та інклюзивної освіти на різних інституційних рівнях (Органи державного управління освітою в Україні. Система освіти в Україні, її структура. Державно-громадське управління освітою в Україні. Державні заклади, що забезпечують освіту дітей з особливими освітніми потребами. Інклюзивно-ресурсний центр: основні завдання щодо управління інклюзивною освітою. Ресурсний центр підтримки інклюзивної освіти: завдання та функції).

9. Нормативно-правова база управління освітою.

10. Правові засади регулювання діяльності спеціального закладу дошкільної освіти.

11. Правові засади регулювання діяльності спеціальної школи.

12. Правові засади регулювання діяльності навчально-реабілітаційного центру.

13. Правові засади регулювання діяльності закладу загальної середньої освіти з інклюзивним навчанням

14. Правові засади регулювання діяльності закладу позашкільної освіти.

15. Заклад освіти як педагогічна система й об'єкт управління.

16. Структура та освітня система закладу освіти.

17. Заклад освіти та його внутрішня побудова.

18. Основні підсистеми та процеси в закладі освіти.

19. Режим життєдіяльності закладу освіти.

20. Результати життєдіяльності закладу освіти.

21. Система управління закладом освіти (Керівний склад закладу освіти. Поняття процесу управління. Управлінський цикл. Ефективність процесу управління. Організаційна структура та керівні механізми системи управління закладом освіти. Управлінське рішення. Управління персоналом).

22. Планування роботи закладу освіти (Мета управління закладом освіти. Основні вимоги до планування роботи закладу освіти. Планування як управлінська діяльність: підходи та принципи. Перспективне планування роботи закладу освіти. Річний план роботи закладу освіти. Планування в роботі вчителя-логопеда).

23. Сутність підготовки та прийняття управлінських рішень в закладах освіти.

24. Раціональність управління закладом освіти. Проблема якості та ефективності управління.

25. Фінансування суб'єктів освітньої діяльності (бюджетні асигнування в освіту, кошторис закладу освіти, джерела формування кошторису закладу освіти, загальний і спеціальний фонди кошторису закладу освіти, поняття нормативів фінансування, додаткові джерела фінансування закладів освіти,

сутність фандрайзингу, фінансовий менеджмент як фактор фінансової стійкості та сталого розвитку закладів освіти).

26. Роль директора в організації інклюзивного навчання.

27. Взаємодія закладу освіти із зовнішнім середовищем.

28. Організація освітнього процесу в закладі освіти. Основні освітні завдання закладу. Профіль, структура та строки навчання в закладі освіти.

29. Організація освітнього процесу в закладі освіти. Зарахування до закладу освіти осіб з особливими освітніми потребами/порушеннями психофізичного розвитку/з інвалідністю.

30. Алгоритм створення інклюзивної групи/інклюзивного класу.

31. Організація освітнього процесу та оцінювання результатів.

32. Команда психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в умовах закладу освіти.

33. Індивідуальна програма розвитку дитини з ООП.

34. Особливості організації інклюзивного освітнього середовища (безбар'єрність, універсальний дизайн та розумне пристосування).

35. Передумови успішного управління закладом освіти. Загальна характеристика професійної компетентності: поняття, структура, види.

36. Сутність поняття професіоналізму. Поняття професіоналізм. Навички справжнього професіонала ХХІ століття. Навички справжнього професіонала в умовах воєнного стану.

37. Сутність понять «менеджер», «лідерство», «лідер».

38. Типи лідерів та основні стилі менеджменту. Характеристики лідера та його функції. Стили лідерства та керівництва.

39. Вимоги до сучасного менеджера закладу освіти. Професійне вигорання та його профілактика. Основи самоменеджменту та самопрезентації.

40. Зарахування дітей з особливими освітніми потребами до закладу дошкільної освіти, закладу позашкільної освіти, переведення та відрахування, формування груп.

41. Особливості організації інклюзивного навчання в закладах дошкільної та позашкільної освіти.

42. Профіль, структура та строки навчання в закладі дошкільної/позашкільної освіти. Зарахування до закладу освіти осіб з особливими освітніми потребами/порушеннями психофізичного розвитку/з інвалідністю.

43. Місія, візії та цілі навчання (відображені в освітній програмі, річному плані роботи закладу освіти та ін. документах).

44. Організація освітнього процесу в закладі дошкільної/позашкільної освіти. Нормативно-правова база з питань організації освітнього процесу в закладі освіти. Основні освітні завдання закладу. Складові частини управління процесом впровадження навчання у закладі освіти. Основні принципи організації освітнього процесу в закладах дошкільної/позашкільної освіти. Особливості діяльності закладу дошкільної/позашкільної освіти в умовах дистанційної та змішаної форм навчання.

45. Психолого-педагогічний супровід осіб з особливими освітніми потребами. Команда психолого-педагогічного супроводу особи з особливими освітніми потребами. Роль і функцій батьків в освітньому процесі дітей з ООП.

46. Надання психолого-педагогічних і корекційно-розвивальних послуг. Функції учасників команди супроводу зі створення індивідуальної програми розвитку.

47. Рівні підтримки в освітньому процесі дітей з ООП.

48. Індивідуалізація освітнього процесу для дітей з особливими освітніми потребами. Індивідуальна програма розвитку особи з ООП, її складові та структура.

49. Особливості організації інклюзивного освітнього середовища (безбар'єрність, універсальний дизайн та розумне пристосування). Вимоги до створення безпечного освітнього середовища у закладі освіти в умовах війни.

50. Безпечне освітнє середовище закладу освіти.

51. Внутрішня система забезпечення якості освіти (проаналізуйте Положення закладу освіти про систему внутрішнього забезпечення якості освіти).

52. Профіль, структура та строки навчання в ЗЗСО, НРЦ. Зарахування до закладу освіти осіб з особливими освітніми потребами/порушеннями психофізичного розвитку/з інвалідністю. Організаційні аспекти створення інклюзивних класів у ЗЗСО: дії адміністрації закладу освіти та підготовка пакету документів щодо відкриття інклюзивного класу, формування супроводу із залученням фахівців для надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг особам з особливими освітніми потребами.

53. Місія, візії та цілі навчання (відображені в освітній програмі, річному плані роботи ЗЗСО, НРЦ та ін. документах).

54. Організація освітнього процесу в ЗЗСО, НРЦ та оцінювання результатів. Нормативно-правова база з питань організації освітнього процесу в закладі освіти. Основні освітні завдання закладу. Складові частини управління процесом впровадження навчання у закладі освіти. Основні принципи організації освітнього процесу в ЗЗСО, НРЦ. Особливості діяльності закладу освіти в умовах дистанційної та змішаної форм навчання.

55. Управління та комунікація із засновником закладу, інклюзивно-ресурсним центром, координація роботи заступників, педагогічної ради, залучення органів учнівського та батьківського самоврядування, піклувальної ради.

56. Класний менеджмент як послідовне продовження шкільного менеджменту.

57. Психолого-педагогічний супровід осіб з особливими освітніми потребами. Команда психолого-педагогічного супроводу особи з особливими освітніми потребами. Роль і функцій батьків в освітньому процесі дітей з ООП. Роль і функції психолого-педагогічного консиліуму.

58. Надання психолого-педагогічних і корекційно-розвивальних послуг. Функції учасників команди супроводу зі створення індивідуальної програми розвитку.

59. Індивідуальна програма розвитку особи з ООП, її складові та структура.

60. Особливості організації інклюзивного освітнього середовища (безбар'єрність, універсальний дизайн та розумне пристосування). Вимоги до створення безпечного освітнього середовища у закладі освіти в умовах війни.

61. Внутрішня система забезпечення якості освіти (проаналізуйте Положення закладу освіти про систему внутрішнього забезпечення якості освіти).

62. Поняття «методична робота», особливості її організації.

63. Сучасні вимоги до методичної роботи в закладі освіти (ЗДО, ЗЗСО) (нормативно – правові документи про організацію науково-методичної роботи в системі освіти України загалом і корекційної освіти, зокрема; завдання науково-методичної роботи (в спеціальній та інклюзивній освіті); функції та принципи науково-методичної роботи).

64. Методичний кабінет – центр науково-методичної роботи закладу освіти (ЗДО, ЗЗСО). Документальне забезпечення діяльності методичної служби закладу освіти (перелік документів вихователя методиста та/або вчителя методиста закладу освіти, перелік документального забезпечення методичного кабінету; перелік контрольних заходів вихователя-методиста або вчителя-методиста закладу освіти на один місяць).

65. Особливості планування науково-методичної роботи в закладі освіти (ЗО). Система безперервного навчання педагогічних працівників закладу освіти. Форми організації і форми проведення науково-методичної роботи з педагогами на різних рівнях системи ЗО. Поняття алгоритму підготовки і проведення методичних заходів.

66. Роль методиста у контрольній діяльності в ЗО. Планування контролю. Види контролю та його методи. Внутрішня система забезпечення якості освіти.

67. Проектна діяльність закладу спеціальної освіти.

68. Індекс інклюзії як інструмент розвитку ЗДО для забезпечення освітнього процесу і різноманіття.

69. Індекс інклюзії як інструмент розвитку ЗЗСО для забезпечення освітнього процесу і різноманіття.

70. Мета освітнього моніторингу в системі інклюзивної освіти. Напрями моніторингових досліджень реалізації інклюзивної освіти. Етапи моніторингу. Зміст і методи моніторингу якості інклюзивної освіти.

71. Питання щоденного внутрішньошкільного контролю за якістю інклюзивного навчання.

72. Загальна характеристика інклюзивно-ресурсного центру.

73. Кадрове забезпечення інклюзивно-ресурсного центру.

74. Управління діяльністю інклюзивно-ресурсного центру.

75. Співпраця з ресурсним центром підтримки інклюзивної освіти.

76. Вимоги до фахової підготовки соціально компетентних фахівців зі спеціальності 016 Спеціальна освіта.

77. Концептуальні підходи до визначення змістової сутності поняття «соціальна компетентність майбутніх фахівців» зі спеціальності 016 Спеціальна освіта.

78. Структура соціальної компетентності.

79. Можливості освітнього середовища закладу вищої освіти у формуванні соціальної компетентності особистості.

80. Соціальне партнерство у сфері освіти та роль соціальної компетентності особистості в цьому процесі.

81. Менторство та роль менті у соціопрофесійному становленні особистості. Інструментарій з формування соціальної компетентності особистості.

VI. ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ПІД ЧАС АУДИТОРНИХ ЗАНЯТЬ

Робота на практичному занятті комплексно оцінюється науково-педагогічним працівником, враховуючі такі критерії: правильність одержаних відповідей; повнота та логічність відповіді; наявність висновків та ілюстративних прикладів.

Результат самостійної роботи здобувачів вищої освіти (завдання для самостійного опрацювання) оцінюються під час практичних занять із відповідної теми і є складовою частиною загальної кількості балів за практичне заняття.

Оцінювання тем для самостійної роботи, які виносяться на самостійне опрацювання здобувачами освіти і не розглядаються під час аудиторних занять, контролюються під час підсумкового модульного контролю, підсумкового контролю.

Таблиця 3

Критерії оцінювання навчальних досягнень, бали	Рівень навчальних досягнень здобувача вищої освіти			
	Відмінно	Добре	Достатньо	Незадовільно
Правильність отриманих відповідей	глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, вільно та коректно послуговується науковою термінологією, дотримується академічної доброчесності	висвітлює основний зміст теоретичних питань та практичних завдань, але при цьому допускаються неточності. Вільно та коректно послуговується науковою термінологією, дотримується академічної	під час відповіді припускається фактичних помилок. Практичні завдання виконано, проте наявна значна кількість помилок і неточностей. Дотримується академічної доброчесності	здобувач вищої освіти не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань. Не дотримується академічної доброчесності

		добросовісності		
Бали	1	0,7	0,4	0
Повнота та логічність відповіді	в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, творчо, вільно, самостійно викладає навчальний матеріал, наводить логічні аргументи на підтвердження власних думок. Демонструє оригінальність підходу до вирішення проблем (створює нові ідеї, пропонує альтернативні шляхи розв'язання задач / вирішення проблем) тощо	відтворює значну частину навчального матеріалу, виявляє достатні знання окремих положень. Аналізує та оцінює матеріал, але при висвітленні окремих питань не вистачає достатньої глибини та аргументації	має фрагментарні знання, здатний відтворити меншу частину навчального матеріалу, лише окремі чи елементи складових частин питання. Розуміє матеріал, але під час його відтворення не вистачає достатньої глибини та аргументації	здобувач освіти не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити
Бали	1	0,7	0,4	0
Наявність висновків та ілюстративних прикладів	наводить ілюстративні приклади. Роблять самостійні, обґрунтовані, лаконічні висновки, узагальнення	наводить ілюстративні приклади. Робить самостійні висновки	висновки формальні, що свідчить про недостатнє розуміння матеріалу	висновки відсутні, здобувач вищої освіти не в змозі їх сформулювати
Бали	1*-0,5**	0,6*-0,3**	0,2*-0,1**	0
Презентація відповіді	презентація оформлена відповідно до вимог, включає всі обов'язкові елементи та додаткову інформацію	презентація оформлена відповідно до вимог з незначними неточностями, включає всі обов'язкові елементи	презентація оформлена без дотримання вимог, відсутні декілька обов'язкових елементів	презентація відсутня
Бали	0,5***	0,3***	0,1***	0
Всього балів	3	2	1	0

* бал виставляється здобувачу освіти у ситуації, коли завдання практичного заняття не передбачають підготовку презентації з теми (питання тощо);

** бал виставляється здобувачу освіти у ситуації, коли завдання практичного заняття передбачають підготовку презентації з теми (питання тощо);

*** бал виставляється здобувачу освіти у ситуації, коли завдання практичного заняття передбачають підготовку презентації з теми (питання тощо).

V. ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАУКОВО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ (ІНДЗ)

Індивідуальне науково-дослідне завдання – це вид науково-дослідної роботи здобувача освіти, яка містить результати дослідницького пошуку, відображає певний рівень його навчальної компетентності.

Мета науково-дослідного завдання: самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування теоретичних знань із ОК, удосконалення навичок самостійної науково-дослідної діяльності.

Завдання: підготуйте та проведіть опитування, анкетування на власноруч обрану проблему, що стосується будь-якої теми (проблеми) з ОК. Для цього: сформулюйте проблему, відповідно до обраної теми. Розробіть питальник (анкету)³. Здійсніть кількісну обробку отриманих даних та проаналізуйте отримані Вами результати опитування (анкетування).

Структура роботи: 1) титульний аркуш: назва ІНДЗ (проблема), назва ОК, ПП здобувача вищої освіти, спеціальність, освітня програма, група; обґрунтування обраної проблеми (актуальність, до 10 речень), мета ІНДЗ; розроблена (авторська) анкета/опитувальник та/або покликання на Google Forms (анкету/опитувальник), кількісна обробка отриманих даних; якісна обробка отриманих даних, аналіз; висновок.

Технічні вимоги до оформлення роботи: мова – державна, стиль – науковий, послідовність – логічна, формат сторінок – А4, шрифт та розмір – Times New Roman, 14; міжрядковий інтервал – полуторний; поля: ліве поле – 30 мм, праве – 15 мм, верхнє і нижнє – 20 мм.

Термінологічні вимоги до роботи: використовувати правильну термінологію відповідно до контексту.

Критерії оцінювання ІНДЗ

Таблиця 4

Макс. к-сть балів	Критерії оцінювання роботи		
2 балів	Актуальність обраної проблеми	так, проблема актуальна, на часі	2 бала
		ні, проблема не актуальна	0 балів
3 бала	Якість розробленої анкети	анкета розроблена здобувачем освіти, зауваження відсутні. Дотримано принципів академічної доброчесності	3 бала
		анкета розроблена здобувачем освіти, виявлені недоліки є несуттєвими. Дотримано принципів академічної доброчесності	2 бала
		анкета розроблена здобувачем освіти, виявлено суттєві недоліки. Дотримано принципів академічної доброчесності	1 бал
		анкета – не авторська розробка або містить суттєві недоліки. Робота виконана з порушенням принципів	0 балів

³ Процедура складання анкети і вимоги до формулювання питань для опитування. URL: <https://www.scribd.com/document/603137358/%D0%95%D1%82%D0%B0%D0%BF-%D0%BF%D1%96%D0%B4%D0%B3%D0%BE%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%BA%D0%B8-%D0%B0%D0%BD%D0%BA%D0%B5%D1%82%D0%B8>

		академічної доброчесності	
6 балів	Якість, чіткість, повнота кількісної обробки отриманих даних та аналізу результатів анкетування	кількісний та якісний аналіз результатів анкетування/опитування є чітким, повним, інформативним. Отримані результати проаналізовані. Сформульовано відповідні висновки. Дотримано принципів академічної доброчесності	6 балів
		кількісний та якісний аналіз результатів анкетування/опитування є чітким, повним, інформативним. Отримані результати проаналізовані частково. Сформульовано відповідні висновки. Дотримано принципів академічної доброчесності	5 балів
		кількісний та якісний аналіз результатів анкетування/опитування є чітким, повним, інформативним. Сформульовано відповідні висновки. Дотримано принципів академічної доброчесності	4 бала
		кількісний та якісний аналіз результатів анкетування/опитування здійснено частково/вибірково. Сформульовано відповідні висновки. Дотримано принципів академічної доброчесності	3 бала
		відсутній кількісний або якісний аналіз результатів анкетування/опитування. Сформульовано відповідні висновки. Дотримано принципів академічної доброчесності	2 бала
		відсутній кількісний або якісний аналіз результатів анкетування/опитування. Висновки відсутні	1 бал
		відсутній кількісний та якісний аналіз результатів анкетування/опитування. Робота виконана з порушеннями принципів академічної доброчесності	0 балів
3 балів	Творчий підхід до виконання ІНДЗ	так, присутній творчий авторський підхід до виконання ІНДЗ	3
		так, присутні елементи творчості, новизни до виконання ІНДЗ	2
		ні, присутній традиційний підхід до виконання ІНДЗ	1
		ні, присутній традиційний підхід до виконання ІНДЗ. Робота виконана з порушеннями норм академічної доброчесності	0
2 балів	Якість оформлення роботи	робота оформлена якісно (технічно), студент/ка використовує правильну термінологію	2
		виявлені огріхи не є суттєвими (технічні), студент/ка використовує замало термінології відповідно до контексту	1
		Робота оформлена без дотримання вимог (технічних), студент/ка не використовує термінологію відповідно до теми/контексту та/або послуговується не правильною/не актуальною термінологією	0
16 балів	Разом		

VII. ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ З ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (форма контролю –екзамен)

Таблиця 5

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка	Оцінка за шкалою ECTS	
		оцінка	пояснення
90–100	Відмінно	A	відмінне виконання
82–89	Дуже добре	B	вище середнього рівня
75–81	Добре	C	загалом хороша робота
67–74	Задовільно	D	непогано
60–66	Достатньо	E	виконання відповідає
1–59	Незадовільно	FX	Необхідне перескладання

VIII. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

1. Абетка для директора. Рекомендації до побудови внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладі загальної середньої освіти. URL: https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2021/08/Abetka_dyrektora_2021_SQE_SURGe.pdf (дата звернення: 15.07.2024 р.).

2. Асистент учителя в інклюзивному класі: навчально-методичний посібник / Н. М. Дятленко, Н. З. Со фій., О. В. Мартинчук, Ю. М. Найда, під заг. ред. М. Ф. Войцехівського. К.: ТОВ Видавничий дім «Плеяди», 2015. 172 с.

3. Богай Д. Д. Довідник керівника гуртка-початківця закладу позашкільної освіти / уклад. Д.Д. Богай. Хмельницький: Хмельницький палац творчості дітей та юнацтва, 2021. 66 с. URL: <https://vseosvita.ua/library/dovidnyk-kerivnyka-hurtka-pochatkivtsya-zakladu-pozashkilnoi-osvity-835064.html> (дата звернення: 15.07.2024 р.).

4. Впроваджуємо інклюзію в заклади освіти: посібник для директорів закладів освіти. Державна служба якості освіти України, 2023. 85 с. URL : <https://sqe.gov.ua/inklyuzivne-navchannya-u-shkoli-posibnik/> (дата звернення: 15.07.2024 р.).

5. Даниленко Л.І. Управління інклюзивною школою на засадах менеджменту освітніх інновацій. Інклюзивна школа: особливості організації та управління: навчально-методичний посібник/Кол.: авторів: Колупаєва А.А., Найда Ю.М., Софій Н.З. та ін. За заг.ред. Даниленко Л.І., К.:2007. 128с.

6. Державна служба якості освіти. Впроваджуємо інклюзію в закладі освіти. 2023. 86 с. URL : https://oplatforma.com.ua/files/news/2023/Inclusia_zaklad_osvity_SURGe_2023_Pedrada.pdf (дата звернення: 15.07.2024 р.).

7. Державна служба якості освіти. Методичні рекомендації з питань формування забезпечення внутрішньої системи якості освіти у закладах середньої загальної освіти» 2020. URL : https://sqe.gov.ua/wp-content/uploads/2021/10/Metodichni_rekomendacii_ZPO_SQE-2021.pdf (дата звернення: 15.07.2024 р.).

8. Електронний освітній ресурс: Сидорук І.І. Освітній менеджмент у закладах із інклюзивним навчанням. URL:

<https://moodle.vnu.edu.ua/course/view.php?id=2535> (рекомендовано науково-методичною радою Університету, протокол № 2 25 жовтня 2023 р.).

9. Дерлоу Дес. Ключові управлінські рішення. Технологія прийняття рішень. К.: Всеуито, Наукова думка 2011. 242 с.

10. Довідник директора закладу позашкільної освіти: <https://mon.gov.ua/osvita-2/pozashkilna-osvita/dovidnik-direktora-zakladu-pozashkilnoi-osviti> (дата звернення: 15.07.2024 р.).

11. Електронний освітній ресурс: Сидорук І. І. Доступність і універсальний дизайн у закладах спеціальної та інклюзивної освіти. URL: <https://moodle.vnu.edu.ua/course/view.php?id=2535> (дата звернення: 15.07.2024 р.).

12. Електронний поради́ник для директора закладу дошкільної освіти «Як створити та розбудувати внутрішню систему забезпечення якості освіти»: <https://sqe.gov.ua/poradnik-dlya-direktora-zakladu-doshki/> (дата звернення: 15.07.2024 р.).

13. Закон України «Про дошкільну освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text> (дата звернення: 15.07.2024 р.).

14. Закон України «Про освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 15.07.2024 р.).

15. Закон України «Про повну загальну середню освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (дата звернення: 15.07.2024 р.).

16. Індекс інклюзії: дошкільний навчальний заклад: Навчально-методичний посібник / кол.упорядників: Патрикеева О. О., Дятленко Н. М., Софій Н. З., Найда Ю. М. Під заг. ред. Шинкаренка В. І. К.: ТОВ «Видавничий дім “Плеяди”», 2011. 100 с.

17. Індекс інклюзії: розвиток навчання та участі в життєдіяльності шкіл: посіб./ [Тоні Бут]; пер. з англ. К.: ТОВ Видавничий дім «Плеяди», 2015. 190.

18. Інклюзивне навчання в закладах загальної середньої освіти. Керівництво для тренерів. К., 2018. 174 с. URL : http://posibnyk.nus.org.ua/wp-content/uploads/HANDOUT-for-trainers_TOT-Sept-2018_corrected-final1-new.pdf (дата звернення: 15.07.2024 р.).

19. Інклюзивне навчання: інформаційний посібник для вчителів закладів загальної середньої освіти: навчально-методичні матеріали / Упорядники: Софій Н.З., Найда Ю.М. К.: 2019. URL : https://www.jointaid.org.ua/wp-content/uploads/2019/12/School_inclusive_education_brochure-2019.pdf (дата звернення: 15.07.2024 р.).

20. Кабінет Міністрів України. Концепція безпеки закладів освіти 2023. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/301-2023-%D1%80#Text> (дата звернення: 15.07.2024 р.).

21. Компанець Н.М., Луценко І.В., Коваль Л.В. Навчально-методичний посібник «Організаційно-методичний супровід дитини з особливими освітніми потребами в умовах ДНЗ».К.: Видавнича група «Атопол», 2018. с. 100.

22. Кудрик Л., Бешлей А. Книга Самокоучинг. Як запобігти професійному вигоранню. Київ: «Шкільний світ». 2019. 216 с.

23. Лебідь О. В. Управління початковою школою: навч. посіб. 2015. 311 с.

24. Лунячек В. Е. Педагогічний менеджмент : навчальний посібник. 2-е вид., випр. Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2015. 512 с.

25. Мармаза О. І. Інноваційний менеджмент. Х.: ТОВ «Планета-принт», 2016. 197 с.

26. Мартинець Л. А. Управлінська діяльність керівника навчального закладу : [навч. посібн.]. Вінниця, 2018. 196 с.

27. Менеджмент в освіті: підручник / за ред. проф. В. В. Крижка ; авт. кол.: Василь Крижка, Валерій Радул, Сергій Клепко, Григорій Луценко, Ольга Старокожко, Сергій Немченко, Юлія Кондратенко. Київ : Освіта України, 2020. 465 с.

28. Методичні рекомендації для закладів загальної середньої освіти щодо визначення освітніх труднощів і рівня підтримки в освітньому процесі закладів загальної середньої освіти. 2021. URL: <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2022/01/Metodychni-rekomendatsiyi-dlya-zakladiv-zagalnoyi-serednoyi-osvity-shhodo-vyznachennya-osvitnih-trudnoshhiv-i-rivnya-pidtrymky-v-osvitnomu-protsesi-zakladiv-zagalnoyi-serednoyi-osvity.pdf> (15.07.2024 р.).

29. Методичні рекомендації для інклюзивно-ресурсних центрів щодо визначення категорій (типології) освітніх труднощів у осіб з ООП та рівнів підтримки в освітньому процесі. 2021. URL: https://ispukr.org.ua/?page_id=8429 (дата звернення: 15.07.2024 р.).

30. Методичні рекомендації з питань формування внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладах дошкільної освіти: https://sqe.gov.ua/wp-content/uploads/2021/04/Metodichni_rekomendacii_SQE_2020_ZDO.pdf (дата звернення: 15.07.2024 р.).

31. Методичні рекомендації щодо визначення освітніх труднощів та рівнів підтримки у дітей раннього та дошкільного віку. 2022. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/doshkilna/2022/06/23/List.MON-4.1196-22-08.6.2022.pdf> (дата звернення: 15.07.2024 р.).

32. Наказ Міністерства освіти і науки України від 08.06.2018 № 609 «Про затвердження Примірного положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти». URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-primirnogo-polozhennya-pro-komandu-psihologo-pedagogichnogo-suprovodu-ditini-z-osoblivimi-osvitnimi-potrebami-v-zakladi-zagalnoyi-serednoyi-ta-doshkilnoyi-osviti> (дата звернення: 15.07.2024 р.).

33. Наказ МОН України від 23.04.2018 № 414 «Про затвердження Типового переліку допоміжних засобів для навчання (спеціальних засобів корекції психофізичного розвитку) осіб з особливими освітніми потребами, які навчаються в закладах освіти». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/z0582-18> (дата звернення: 15.07.2024 р.).

34. Наказ МОН України від 27.03.2006 № 240/165 «Порядок комплектування дошкільних навчальних закладів (груп) компенсуючого типу». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/z0414-06> (дата звернення: 15.07.2024 р.).

35. Наказ МОНУ від 04.11.2010 №1055 «Про затвердження Типових штатних нормативів дошкільних навчальних закладів». URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1157-10#Text> (дата звернення: 15.07.2024 р.).

36. Наказ МОНУ від 06.12.2010 № 1205 «Про затвердження Типових штатних нормативів загальноосвітніх навчальних закладів. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1308-10#Text> (дата звернення: 15.07.2024 р.).

37. Ніколаєнко С.М. Керівник закладу освіти (організаційно-педагогічні та правові основи управлінської діяльності) : підручник. 2-ге вид., перероб. і доп. К. : НУБіП України, 2019. 408 с.

38. Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів: навчально-методичний посібник / За заг. ред. М.А. Порошенко та ін. Київ : 2018. 252 с.

39. Порошенко М. А. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. Київ : ТОВ «Агентство «Україна», 2019. 300 с.

40. Постанова Кабінету Міністрів України №530 від 5 вересня 2021 року «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах дошкільної освіти». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/957-2021-%D0%BF#Text> (15.07.2024 р.).

41. Постанова Кабінету Міністрів України №957 від 10 квітня 2019 року «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/957-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення: 15.07.2024 р.).

42. Постанова Кабінету Міністрів України від 12 березня 2003 р. № 305 «Про затвердження Положення про заклад дошкільної освіти. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/305-2003-%D0%BF#Text> (дата звернення: 15.07.2024 р.).

43. Постанова Кабінету Міністрів України від 12.07.2017 № 545 «Про затвердження положення про інклюзивно-ресурсний центр». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/545-2017-%D0%BF#Text> (дата звернення: 15.07.2024 р.).

44. Постанова КМУ «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах дошкільної освіти» від 10 квітня 2019 р. № 530: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/530-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення: 15.07.2024 р.).

45. Постановою Кабінету Міністрів «Про затвердження Порядку та умов надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами» (від 14.02.2017 № 88). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1324-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення: 15.07.2024 р.).

46. Середовище, що належить дітям: poradnik для педагогів закладів дошкільної освіти. URL: <https://www.unicef.org/ukraine/media/4726/file> (дата звернення: 15.07.2024 р.).

47. Смольська Л.М. Стресостійкість та життєстійкість: креативна модель формування в сучасних умовах. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2022. Серія: Психологія, (4), С:113-117.

48. Сидорук І. І. Підготовка фахівців галузі знань 01 Освіта/Педагогіка для сфери інклюзивної освіти в Україні. *Ввічливість. Acta Paedagogica Volynienses*. 2022. № 4. С. 147–151.

49. Сидорук І., Корпач Н. Соціоосвітнє партнерство у сфері інклюзивної освіти. Управління якістю освіти в умовах реалізації формули НУШ: зб. м-лів наук.-практ. конференції / упорядн. Стащенко М. О., Луцьк: ВІППО, 2022. 188 с. С. 178-181.

50. Сидорук, І. (2024). Дискримінація осіб з інвалідністю в закладі освіти з інклюзивним навчанням й шляхи її подолання. *Acta Paedagogica Volynienses*, 3, 87–94.

51. Сидорук, І., Корпач, Н. (2024). Сутність та структура самоосвітньої компетентності здобувачів вищої освіти. *Ввічливість. Humanitas*, 3, 60–67.

52. Сидорук І.І. Теорія і методика формування соціальної компетентності майбутніх соціальних працівників у процесі фахової підготовки: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.05. Тернопіль, 2021. 699 с.

53. Теорія і практика інклюзивної освіти [навчально-методичний посібник] / Упорядник Бондар К. М. [2–ге вид., доп.]. Проект «Підтримка інклюзивної освіти у м. Кривий Ріг», 2019. 170 с.

54. Типовий перелік допоміжних засобів для навчання (спеціальних засобів корекції психофізичного розвитку) осіб з особливими освітніми потребами, які навчаються в закладах освіти. Наказ МОН України від 23.04.2018 № 414. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/z0582-18> (дата звернення: 15.07.2024 р.).

55. Трапицин С.Ю. Менеджмент в освіті. Підручник для студентів онлайн. https://stud.com.ua/86956/menedzhment/menedzhment_v_osviti (дата звернення: 15.07.2024 р.).

56. Тягур Р.С., Тягур Т.Р. Менеджмент в освіті: Курс лекцій для студентів вищих навчальних закладів. Івано-Франківськ: ВДВ ЦІТ Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2010. 300 с.

57. Управління закладом освіти: Підручник для здобувачів другого рівня вищої освіти педагогічних університетів / С.Г. Немченко, В.В. Крижко, І.Ф. Шумілова, О.М. Старокожко, О.Б. Голік. 2-е вид.перероб.і допов. Бердянськ: БДПУ, 2020. 603 с.

58. Управління навчальним закладом : підручник для магістрантів педагогічних університетів / С.Г. Немченко, О.Б. Голік, О.А. Кривильова, О.В. Лебідь. Донецьк : ЛАНДОН-XXI, 2012. 516 с.

59. Mykyteichuk, K., Perepeliuk, I., Perkhun, L., Bondarenko, Y., Yakovleva, S., & Sydoruk, I. (2022). Future Teacher Training for Work in the Inclusive Education Framework. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*, 14(2), 244-256. <https://doi.org/10.18662/rrem/14.2/578> (дата звернення: 15.07.2024 р.).

60. Soichuk, R., Khrypun, D., Sydoruk, I., Serheieva, V., Shevchenko, V., & Shevchenko, S. (2022). Problems of Organization of Education of Children with Special Educational Needs in the Conditions of Contemporary Primary School (in the

Context of Neuropedagogy). BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience, 13(4), 383-397.

Інтернет-ресурси:

61. <http://naqa.gov.ua>

62. <http://osvita.org.ua>

63. https://ircenter.gov.ua/static-pages/manuals_and_textbooks

64. <https://mon.gov.ua/ua/tag/novij-osvitnij-prostir>

65. <https://www.european-agency.org/>

66. Автоматизований інформаційний комплекс освітнього менеджменту.
<https://mon.gov.ua/ua/osvita/cifrova-osvita/avtomatizovaniy-informacijnij-kompleks-osvitnogo-menedzhmentu>

67. Український центр оцінювання якості освіти. URL:
<https://testportal.gov.ua>

Неформальна освіта:

68. <https://osvita.diia.gov.ua/>

69. <https://prometheus.org.ua/partnership/>

70. <https://vseosvita.ua/>

71. <https://vumonline.ua/>

72. <https://www.ed-era.com/>

73. Scott Plous Social Psychology. Wesleyan University. Онлайн курс. URL:
<https://www.coursera.org/learn/social-psychology>

74. Комунікативна компетентність учасників освітнього процесу: практичний підхід до формування навички XXI століття. URL:
<https://naurok.com.ua/learn/komunikativna-kompetentnist-uchasnikiv-osvitnogo-procesu-praktichnij-pidhid-do-formuvannya-navichki-hhi-stolittya-29>

75. Курс «Інклюзивне навчання: робота вчителя і асистента вчителя». URL: <https://naurok.com.ua/learn/inklyuzivne-navchannya-robota-vchitelya-i-asistenta-vchitelya-38>

76. Онлайн курс «Секрети успішних директора і директорки школи». URL: <https://prometheus.org.ua/prometheus-free/secrets-successful-school-principal/>

77. Онлайн курс «Спільно до навчання: ефективна та безпечна освіта під час війни». URL: <https://osvitoria.university/courses/spilnodonavchannya/>

78. Онлайн курс «Стартуємо до успішної школи». URL: <https://prometheus.org.ua/prometheus-free/start-school-success/>

79. Онлайн курс «Школа для всіх: про організацію інклюзивного освітнього середовища». URL: <https://study.ed-era.com/uk/courses/course/409>

80. Онлайн курс «Школа та громада для дитини». URL: <https://prometheus.org.ua/prometheus-free/shkola-ta-hromada/>

81. Онлайн-курс про організацію безпечного психосоціального простору для вчителів і дітей «Безпечний простір». URL: <https://study.ed-era.com/uk/courses/course/636>

82. Онлайн-курс про організацію інклюзивного освітнього середовища «Школа для всіх». URL: <https://study.ed-era.com/uk/courses/course/409>

ІХ. ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Інформація у формі рішень, розпоряджень й інших документів, необхідних для функціонування системи управління і її розвитку – це:

- a) предмет управлінської праці;
- b) знаряддя управлінської праці (засоби управління);
- c) продукт управлінської праці;
- d) усі варіанти правильні.

2. Управляти можна:

- a) системами;
- b) процесами;
- c) людьми;
- d) колективом.

3. Керувати можна:

- a) системами;
- b) процесами;
- c) людьми;
- d) колективом.

4. Поняття «менеджмент» вживається, коли:

- a) підкреслюється ефективність управління;
- b) мова йде про професійну діяльність керівника з відповідною освітою (менеджер);
- c) ідеться про науку управління;
- d) мова йде про вид діяльності, який забезпечує оптимальне функціонування та розвиток систем, узгоджує та координує діяльність людей щодо досягнення спільної мети.

5. Яке із запропонованих понять «ширше»?

- a) освітній менеджмент;
- b) шкільний менеджмент;
- c) педагогічний менеджмент;
- d) дидактичний менеджмент.

6. Забезпечення оптимального співвідношення змісту освіти і запитів особистості; розвиток професіоналізму вчителів через засвоєння нового; забезпечення когнітивного та креативного розвитку учнів; розвиток персонологічного підходу до навчання за індивідуальними проектами; удосконалення науково-методичного забезпечення навчального процесу – це складові такої задачі управління закладом освіти, як:

- a) удосконалення структури та іміджу закладу освіти;
- b) підвищення якості змісту освіти;
- c) удосконалення організації навчального процесу;
- d) удосконалення управлінської діяльності.

7. Формування мотивації здобувачів освіти закладу загальної середньої освіти до самовдосконалення; створення умов для переходу до особистісно-орієнтованого навчання; розвиток ділової стратегії «вчитель – учень»; засвоєння дослідницького підходу до управління; створення

системи стимулювання інноваційної діяльності педагогів – це складові такої задачі управління закладом освіти, як:

- a) удосконалення структури та іміджу закладу освіти;
- b) підвищення якості змісту освіти;
- c) удосконалення організації навчального процесу;
- d) удосконалення управлінської діяльності.

8. Вид управлінської діяльності, який забезпечує формування способів управлінського впливу – це визначення поняття:

- a) функція управління;
- b) засіб управління;
- c) принцип управління;
- d) метод управління.

9. Функція управління, сутність якої полягає в коригуванні наслідків контролю – це:

- a) функція регулювання;
- b) контрольна функція;
- c) організаційна функція;
- d) функція планування;
- e) аналітична функція.

10. Колективні форми управлінської діяльності реалізуються через:

- a) засідання ради закладу освіти, педагогічної ради, методичної ради, конференції трудового колективу, батьківські збори та ін.;
- b) засідання штабу самоврядування, ради старійшин та ін.;
- c) індивідуальні бесіди з підлеглими, консультації, поради та ін.;
- d) накази, розпорядження, усні і письмові вказівки, директиви тощо.

11. Індивідуальні форми управлінської діяльності реалізуються через:

- a) засідання ради закладу освіти, педагогічної ради, методичної ради, конференції трудового колективу, батьківські збори та ін.;
- b) засідання штабу самоврядування, ради старійшин та ін.;
- c) індивідуальні бесіди з підлеглими, консультації, поради та ін.;
- d) накази, розпорядження, усні і письмові вказівки, директиви тощо.

12. Сукупність спеціальних органів (державних і громадських) та посадових осіб, що виконують управлінські функції – це:

- a) суб'єкти управління освітою;
- b) об'єкти управління освітою;
- c) обидва варіанти правильні.

13. Заклади освіти, органи управління освітою, підприємства, установи, організації, їх підрозділи, окремі особи, що зазнають організуючого, регулюючого і контролюючого впливу держави – це:

- a) суб'єкти управління освітою;
- b) об'єкти управління освітою;
- c) обидва варіанти правильні.

14. Існуюча система спеціальних закладів освіти для дітей з особливими освітніми потребами має вертикально-горизонтальну структуру. Вертикальна структура базується на:

- a) вікових особливостях учнів;
- b) рівнях загальноосвітніх програм;
- c) врахуванні психофізичного розвитку дитини;
- d) особливостях пізнавальної діяльності дитини і характері порушень.

15. Існуюча система спеціальних закладів освіти для дітей з особливими освітніми потребами має вертикально-горизонтальну структуру. Горизонтальна структура освіти враховує:

- a) вікові особливості учнів;
- b) рівень загальноосвітніх програм;
- c) психофізичний розвиток дитини;
- d) особливості пізнавальної діяльності дитини і характер порушень.

16. Документ, що визначає основні засади діяльності закладів дошкільної освіти (крім будинків дитини, дитячих будинків інтернатного типу) – це:

- a) Положення про заклад дошкільної освіти;
- b) Державна національна програма «Освіта»;
- c) Примірне положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти;
- d) Закон України «Про освіту».

17. Документ, що визначає порядок утворення та припинення, основні засади діяльності, а також правовий статус інклюзивно-ресурсного центру – це:

- a) Закон України «Про освіту»;
- b) Положення про спеціальну школу та Положення про навчально-реабілітаційний центр;
- c) Положення про інклюзивно-ресурсний центр;
- d) Типове положення про центр соціально-психологічної реабілітації дітей та молоді з функціональними обмеженнями.

18. Головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики щодо діяльності інклюзивно-ресурсних центрів є:

- a) Міністерство освіти і науки України;
- b) Кабінет Міністрів України;
- c) Верховна Рада України;
- d) Міністерство соціальної політики України.

19. Державний стандарт початкової загальної освіти для дітей з ООП визначає:

- a) оптимальний зміст та обсяг навчального навантаження для дітей з особливими освітніми потребами у поєднанні з відповідною корекційно-розвитковою роботою;
- b) компетентнісний та соціокультурний підходи;

- с) навчання і виховання;
- д) стимулювання активної навчально-пізнавальної діяльності дітей.

20. Документ, який окреслює коло знань умінь та навичок, що підлягають засвоєнню з кожного окремого навчального предмету у процесі навчання у закладі загальної середньої освіти, з метою реалізації індивідуальної освітньої траєкторії дитини з особливими освітніми потребами – це:

- а) індивідуальна навчальна програма;
- б) індивідуальний освітній план;
- с) індивідуальні положення про освіту для дітей з ООП.

21. Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України № 957 від 15 вересня 2021 р. «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти», тривалість групових корекційно-розвиткових занять для дітей з особливими освітніми потребами, які навчаються в інклюзивних класах, повинна становити:

- а) 40-45 хв.;
- б) 35-40 хв.;
- с) 45 хв.

22. Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України № 957 від 15 вересня 2021 р. «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти», тривалість індивідуальних корекційно-розвиткових занять для дітей з особливими освітніми потребами, які навчаються в інклюзивних класах, повинна становити:

- а) 25 хв.;
- б) 20-25 хв.;
- с) 25-35 хв.

23. Тривалість корекційно-розвиткових занять для дітей з особливими освітніми потребами, які навчаються в інклюзивних класах, становить:

- а) групове – 20-25 хв., індивідуальне – 35-40 хв.;
- б) групове – 10-15 хв., індивідуальне – 20-25 хвилин;
- с) групове – 35-40 хв., індивідуальне – 20-25 хв.;
- д) групове – 50-55 хв., індивідуальне – 55-60 хвилин.

24. У зв'язку зі змінами інклюзивного законодавства України, для осіб з освітніми труднощами вводяться:

- а) 4 рівні підтримки;
- б) 12 рівнів підтримки;
- с) 5 рівнів підтримки;
- д) 2 рівні підтримки.

25. На якому рівні надання підтримки немає потреби для створення в закладі освіти інклюзивного класу?

- а) I рівень;
- б) II рівень;
- с) III рівень;

- d) IV рівень;
- e) V рівень.

26. Відповідно до Типових штатних нормативів закладів загальної середньої освіти у школах, в яких навчання дітей з особливими освітніми потребами організоване в інклюзивних класах, для проведення корекційно-розвиткових занять, що визначені індивідуальною програмою розвитку, можуть вводиться посади вчителів-дефектологів за наявності навантаження не менше ніж 9 навчальних годин на тиждень, виходячи з норми на ставку:

- a) 18 навчальних годин на тиждень;
- b) 16 навчальних годин на тиждень;
- c) 20 навчальних годин на тиждень;
- d) 24 навч. години на тиждень.

27. Асистент вчителя вводиться у закладах загальної середньої освіти, де запроваджене інклюзивне навчання, для роботи з учнями з особливими освітніми потребами з розрахунку:

- a) 1 ставка на клас, у якому навчаються такі діти;
- b) 0,5 ставки на клас, у якому навчаються такі діти;
- c) 0,75 ставки на клас, у якому навчаються такі діти;
- d) 0,25 ставки на клас, у якому навчаються діти.

28. Схвалює стратегію розвитку ЗЗСО та річний план роботи, освітню (освітні) програму (програми), зміни до неї (них) та оцінює результати її (їх) виконання, правила внутрішнього розпорядку, розглядає інші питання, віднесені законодавством та/або установчими документами ЗЗСО до її повноважень:

- a) педагогічна рада;
- b) піклувальна рада;
- c) рада закладу освіти;
- d) загальні збори (конференція) колективу.

29. Рада професіоналів ЗЗСО, покликана вирішувати питання, безпосередньо пов'язані з організацією освітнього процесу, визначенням шляхів його вдосконалення:

- a) педагогічна рада;
- b) піклувальна рада;
- c) загальні збори (конференція) колективу.

30. Бажаний результат, недосяжний за певний проміжок часу, але доступний для досягнення в майбутньому – це:

- a) мета;
- b) ціль;
- c) стратегія;
- d) план.

1.2. Навчально-методичне забезпечення освітнього компонента «АКТУЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕНЬ У СПЕЦІАЛЬНІЙ ТА ІНКЛЮЗИВНІЙ ОСВІТІ»

Автор: Ірина Кузава

I. ОПИС ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітньої компоненти
Денна форма навчання	Галузь знань <u>01 Освіта/Педагогіка</u> Спеціальність <u>016 Спеціальна освіта</u> Спеціалізація <u>016.01 Логопедія</u> Освітньо-професійна програма Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта Освітній рівень: другий (магістерський)	Нормативна
Кількість годин/кредитів <u>90/3</u>		Рік навчання 1
ІНДЗ: €		Семестр 1-ий
		Лекції <u>22</u> год.
		Практичні (семінарські) – <u>22</u> год. Лабораторні – <u>немає</u> .
		Самостійна робота – <u>40</u> год.
		Консультації – <u>6</u> год.
Мова навчання		Форма контролю: екзамен Українська

II. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА

Прізвище, ім'я та по батькові *Кузава Ірина Борисівна*

Науковий ступінь *Доктор педагогічних наук*

Вчене звання *Професор*

Посада *Завідувач кафедри спеціальної та інклюзивної освіти*

Контактна інформація +38(095) 6062346, Kuzava.Irina@vnu.edu.ua

Дні занять :

понеділок, вівторок (<http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>)

III. СТРУКТУРА ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

Таблиця 2

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Лаб.	Конс.	Сам.роб.	*Форма контролю / Бали
Змістовий модуль 1. Актуальні проблеми спеціальної та інклюзивної освіти							
Тема 1. Перспективні напрямки наукових досліджень у сфері спеціальної та інклюзивної освіти. Спеціальна та інклюзивна освіта як сучасні напрямки розвитку освітньої галузі України. Методологічні й	6	2	2	-	-	2	ДС/3 макс. к-сть балів за практичне заняття – 3

теоретичні основи спеціальної та інклюзивної освіти. Сучасна система спеціальних освітніх послуг для дітей з порушеннями психофізичного розвитку. Основні напрямки та перспективи розвитку спеціальної та інклюзивної освіти. Актуальні напрямки наукових досліджень у сфері зарубіжної спеціальної та інклюзивної освіти.							
Тема 2. Загальна характеристика особливостей розвитку, навчання і виховання дітей з різними психофізичними порушеннями. Особливості розвитку, навчання і виховання дітей з порушеннями інтелектуального розвитку. Особливості розвитку навчання і виховання дітей затримкою психічного розвитку. Особливості розвитку навчання і виховання дітей з сенсорними порушеннями (слуху, зору). Особливості розвитку навчання і виховання дітей з порушеннями опорно-рухового апарату. Особливості розвитку навчання і виховання дітей з порушеннями мовлення. Особливості розвитку навчання і виховання дітей з порушеннями емоційного розвитку. Особливості розвитку навчання і виховання дітей з порушеннями поведінки і діяльності.	10	4	4	-	-	2	ДС/ЗТР/3
Тема 3. Проблема формування ключових компетенцій корекційно-розвиткової роботи у майбутніх здобувачів спеціальної та інклюзивної освіти. Проблема корекційної спрямованості навчання. Корекційно-виховна спрямованість навчально-виховного процесу у закладі спеціальної та інклюзивної освіти. Проблема підготовки кадрів в системі спеціальної та інклюзивної освіти. Професійні функції фахівця спеціальної та інклюзивної освіти та їх характеристики.	6	2	2	-	-	2	ДС/З

Тема 4. Особливості психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами в закладах спеціальної та інклюзивної освіти. Напрями та завдання роботи психолого-педагогічного супроводу в умовах закладу спеціальної та інклюзивної освіти. Формування психологічної готовності в учасників освітнього процесу. Комплексна диференціальна діагностика відхилень у психофізичному в розвитку та його моніторинг. Організація діагностичної роботи в діяльності ІРЦ різних рівнів.	7	2	2	-	1	2	ДС/3
Тема 5. Загальні вимоги щодо організації і змісту корекційно-педагогічного процесу. Спеціально організоване навчання як умова привласнення дитиною з особливими освітніми потребами суспільно-історичного досвіду. Особливості організації і змісту корекційно-педагогічного процесу в закладі дшкільної та середньої освіти. Принципи корекційно-педагогічного процесу	9	2	2	-	1	4	РГ/3
Разом:	38	12	12	-	2	12	18 балів
Змістовий модуль 2. Методологія досліджень у спеціальній та інклюзивній освіті							
Тема 6. Особливості науково-дослідницької діяльності у сфері спеціальної та інклюзивної освіти. Загальна характеристика психолого-педагогічних досліджень. Особливості проведення науково-дослідницької діяльності у спеціальній та інклюзивній освіті. Вимоги щодо проведення наукових досліджень у закладах спеціальної та інклюзивної освіти. Розробка проєктів у сфері спеціальної та інклюзивної освіти.	9	2	2	-	1	4	УО/3

Тема 7. Нормативні аспекти досліджень у закладах спеціальної та інклюзивної освіти. Особливості проведення експериментальних досліджень у закладах спеціальної та інклюзивної освіти. Оформлення документації при проведенні педагогічного експерименту.	9	2	2	-	1	4	ДС/3
Тема 8. Характеристика методів науково-педагогічного дослідження у сфері спеціальної та інклюзивної освіти. Поняття методу і методики науково-педагогічного дослідження, вимоги до них. Характеристика методів дослідження у спеціальній та інклюзивній освіті. Урахування психофізичних особливостей осіб із інтелектуальними та мовленнєвими порушеннями при проведенні наукових досліджень.	15	2	2	-	1	10	УО/3
Тема 9. Зміст і методика організації наукових досліджень у сфері спеціальної та інклюзивної освіти. Збір, опрацювання та використання педагогічної інформації при вирішенні професійних завдань фахівця спеціальної освіти. Робота зі спеціальною психолого-педагогічною літературою, періодикою, науковими публікаціями з корекційної педагогіки та спеціальної психології. Написання, оформлення та захист випускної кваліфікаційної роботи	15	4	4	-	1	10	УО/3 РМГ/3
Разом:	52	10	10	-	4	28	15 балів
Усього	90	22	22	-	6	40	33 бали
ІНДЗ:							7 балів
Види підсумкових робіт (за потреби, на розсуд викладача, кафедри)							60 балів
Модульна контрольна робота 1							30
Модульна контрольна робота 2							30

Примітки: ^{1/} Moodle, Zoom – може застосовуватися одна з платформ або їхній симбіоз для здобувачів освіти з індивідуальним планом навчання та/або під час реалізації освітнього процесу в Університеті у дистанційному режимі, відповідно до Положення про електронний курс навчальної дисципліни у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, Положення про дистанційне навчання у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, наказів ректора

^{2/} *Методи та форми контролю:* ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, ІНДЗ/ІРС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота здобувача освіти, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, аналітичне есе, УО – усне опитування тощо.

Змістовий модуль 1. Актуальні проблеми спеціальної та інклюзивної освіти

Тема 1. Перспективні напрямки наукових досліджень у сфері спеціальної та інклюзивної освіти.

Спеціальна та інклюзивна освіта як сучасні напрямки розвитку освітньої галузі України. Методологічні й теоретичні основи спеціальної та інклюзивної освіти. Сучасна система спеціальних освітніх послуг для дітей з порушеннями психофізичного розвитку. Основні напрямки та перспективи розвитку спеціальної та інклюзивної освіти. Актуальні напрямки наукових досліджень у сфері зарубіжної спеціальної та інклюзивної освіти.

Основні поняття: спеціальна освіта, інклюзивна освіта, інклюзія, корекція, порушення психофізичного розвитку, освітні послуги.

Література для вивчення теми: 5; 6; 7; 9; 12; 13; 14; 15.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Сутність і зміст понять «спеціальна» та «інклюзивна» освіта.
2. Нормативно-правове забезпечення спеціальної та інклюзивної освіти.
3. Огляд міжнародних документів щодо забезпечення рівного доступу до освіти.
4. Об'єкт, суб'єкт, предмет, мета і завдання, основні поняття і терміни корекційної та інклюзивної педагогіки.
5. Зв'язки корекційної та інклюзивної педагогіки з іншими науками.
6. Поняття про інтегроване та інклюзивне навчання.
7. Загальна характеристика закладів для дітей з порушеннями розвитку.
8. Дошкільні навчальні заклади компенсуючого типу.
9. Центри розвитку дитини.
10. Центри ранньої соціальної реабілітації дітей-інвалідів.
11. Актуальні напрями наукових досліджень у спеціальній та інклюзивній освіті.

Завдання для самостійного опрацювання:

1. Скласти понятійно-термінологічний словник корекційної та інклюзивної педагогіки.
2. Підготувати реферати за нижче вказаною тематикою:
 - «Етапи становлення спеціальної / інклюзивної освіти в Україні та в зарубіжних країнах».
 - «Сучасні тенденції розвитку спеціальної / інклюзивної освіти в Україні».
 - «Нормативно-правова база спеціальної та інклюзивної освіти».

Тема 2. Загальна характеристика особливостей розвитку, навчання і виховання дітей з різними психофізичними порушеннями.

Особливості розвитку, навчання і виховання дітей з порушеннями інтелектуального розвитку. Особливості розвитку навчання і виховання дітей затримкою психічного розвитку. Особливості розвитку, навчання і виховання дітей з сенсорними порушеннями (слуху, зору). Особливості розвитку, навчання і виховання дітей з порушеннями опорно-рухового апарату. Особливості розвитку, навчання і виховання дітей з порушеннями мовлення. Особливості розвитку, навчання і виховання дітей з порушеннями емоційного

розвитку. Особливості розвитку, навчання і виховання дітей з порушеннями поведінки і діяльності.

Основні поняття: інтелектуальні порушення, порушення інтелектуального розвитку, затримка психічного розвитку, порушення слуху, порушення зору, порушення мовлення, порушення опорно-рухового апарату, емоційний розвиток, корекція поведінки, дитина з порушеннями психофізичного розвитку, розумова відсталість, деменція, олігофренія, затримка психічного розвитку, порушення мовлення, косоокість, амбліопія, поліомієліт, ДЦП, девіантна поведінка, адиктивна поведінка.

Література для вивчення теми: 5; 6; 7; 9; 12;13; 14; 15.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Сутність і зміст понять «інтелектуальні порушення» та «порушення інтелектуального розвитку», «ЗПР».
2. Класифікація порушень інтелектуального розвитку.
3. Типи ЗПР.
4. Види сенсорних порушень у дітей.
5. Роль мовлення у становленні особистості дитини.
6. Класифікація мовленнєвих порушень у дітей.
7. Корекція поведінки.

Завдання для самостійного опрацювання:

Підготувати презентацію про особливості психофізичного розвитку (на вибір одна нозологія).

Тема 3. Проблема формування ключових компетенцій корекційно-розвиткової роботи у майбутніх здобувачів спеціальної та інклюзивної освіти. Проблема корекційної спрямованості навчання. Корекційно-виховна спрямованість навчально-виховного процесу у закладі спеціальної та інклюзивної освіти. Проблема підготовки кадрів в системі спеціальної та інклюзивної освіти. Професійні функції фахівця спеціальної та інклюзивної освіти та їх характеристики.

Основні поняття: компетенція, компетентність, корекційна спрямованість, фахівці спеціальної та інклюзивної освіти, професіограма вчителя-дефектолога, навчально-виховний процес, заклад спеціальної освіти, заклад інклюзивної освіти, функції фахівця.

Література для вивчення теми: 5; 6; 7; 12;13; 14; 15.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Спеціально організоване навчання як умова привласнення дитиною з особливими освітніми потребами суспільно-історичного досвіду.
2. Корекційна спрямованість навчання у спеціальній освіті.
3. Корекційно-виховна спрямованість навчально-виховного процесу у спеціальному закладі дошкільної та середньої освіти.
3. Принципи корекційно-педагогічного процесу у закладі спеціальної та інклюзивної освіти.
4. Підготовка кадрів для системі спеціальної та інклюзивної освіти.
5. Професійні функції фахівця спеціальної та інклюзивної освіти та їх характеристики.

Завдання для самостійного опрацювання:

Підготувати презентацію «Особливості психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами в закладах спеціальної та інклюзивної освіти».

Тема 4. Особливості психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами в закладах спеціальної та інклюзивної освіти. Напрями та завдання роботи психолого-педагогічного супроводу в умовах закладу спеціальної та інклюзивної освіти. Формування психологічної готовності в учасників освітнього процесу. Комплексна диференціальна діагностика відхилень у психофізичному розвитку та його моніторинг. Організація діагностичної роботивдіяльності ІРЦ різних рівнів.

Основні поняття: супровід, психолого-педагогічний супровід, психологічна готовність, професійна готовність.

Література для вивчення теми: 5; 6; 7; 12; 15.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Напрями та завдання роботи психологічної служби закладу освіти в умовах інклюзивного навчання.
2. Формування психологічної готовності в учасників освітнього процесу.

Завдання для самостійного опрацювання:

Здійснити добір дидактичного матеріалу для комплексної диференціальної діагностики відхилень у психофізичному розвитку.

Тема 5. Особливості психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами в закладах спеціальної та інклюзивної освіти. Напрями та завдання роботи психолого-педагогічного супроводу в умовах закладу спеціальної та інклюзивної освіти. Формування психологічної готовності в учасників освітнього процесу. Комплексна диференціальна діагностика відхилень у психофізичному розвитку та його моніторинг. Організація діагностичної роботи вдіяльності ІРЦ різних рівнів.

Основні поняття: супровід, психолого-педагогічний супровід, психологічна готовність, моніторинг, інклюзивно-ресурсний центр.

Література для вивчення теми: 5; 6; 7; 12; 15.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Поняття диференціальної діагностики в корекційній педагогіці та спеціальній психології.
2. Значення ранньої діагностики для розвитку і соціалізації дитини.
3. Організація діагностичної роботи вдіяльності ІРЦ різних рівнів.
4. Діагностична робота в корекційно-педагогічному процесі ЗДО та ЗЗСО

Завдання для самостійного опрацювання:

Здійснити добір дидактичного матеріалу для комплексної диференціальної діагностики відхилень у психофізичному розвитку.

Питання для самоконтролю до змістового модуля 1

1. Перспективні напрямки наукових досліджень у сфері спеціальної та інклюзивної освіти.

2. Спеціальна та інклюзивна освіта як сучасні науки.
3. Методологічні й теоретичні основи спеціальної та інклюзивної освіти.
4. Сучасна система спеціальних освітніх послуг для дітей з порушеннями психофізичного розвитку.
5. Основні напрямки та перспективи розвитку спеціальної та інклюзивної освіти.
6. Актуальні напрямки наукових досліджень у сфері зарубіжної спеціальної та інклюзивної освіти.
7. Особливості розвитку, навчання і виховання дітей з порушеннями інтелектуального розвитку.
8. Особливості розвитку, навчання і виховання дітей із затримкою психічного розвитку.
9. Особливості розвитку, навчання і виховання дітей з сенсорними порушеннями (слуху, зору).
10. Особливості розвитку, навчання і виховання дітей з порушеннями опорно-рухового апарату.
11. Особливості розвитку, навчання і виховання дітей з порушеннями мовлення.
12. Особливості розвитку, навчання і виховання дітей з порушеннями емоційного розвитку.
13. Особливості розвитку, навчання і виховання дітей з порушеннями поведінки і діяльності.
14. Проблема корекційної спрямованості навчання у спеціальній та інклюзивній освіті.
15. Корекційно-виховна спрямованість навчально-виховного процесу у закладі спеціальної та інклюзивної освіти.
16. Проблема підготовки кадрів в системі спеціальної та інклюзивної освіти.
17. Професійні функції фахівця спеціальної та інклюзивної освіти та їх характеристики.
18. Напрями та завдання роботи психолого-педагогічного супроводу в умовах закладу спеціальної та інклюзивної освіти.
19. Формування психологічної готовності в учасників освітнього процесу.
20. Комплексна диференціальна діагностика відхилень у психофізичному розвитку його моніторинг.
21. Організація діагностичної роботи в діяльності ІРЦ різних рівнів.
22. Спеціально організоване навчання як умова привласнення дитиною з особливими освітніми потребами суспільно-історичного досвіду.
23. Особливості організації і змісту корекційно-педагогічного процесу в закладі дошкільної та загальної середньої освіти.
24. Принципи корекційно-педагогічного процесу.

Змістовий модуль 1. Методологія досліджень у спеціальній та інклюзивній освіті

Тема 6. Особливості науково-дослідницької діяльності у сфері спеціальної та інклюзивної освіти.

Загальна характеристика психолого-педагогічних досліджень. Особливості проведення науково-дослідницької діяльності у спеціальній та інклюзивній освіті. Вимоги щодо проведення наукових досліджень у закладах спеціальної та інклюзивної освіти. Розробка проєктів у сфері спеціальної та інклюзивної освіти.

Основні поняття: психолого-педагогічне дослідження, науково-педагогічне дослідження, проєкт, фундаментальні науково-педагогічні дослідження, прикладні науково-педагогічні дослідження, практичні науково-педагогічні дослідження (розробки), об'єкт дослідження, предмет дослідження, функції науково-педагогічного дослідження, магістерська (випускна кваліфікаційна) робота.

Література для вивчення теми: 1; 2; 10; 11; 13; 14.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Психолого-педагогічне дослідження як процес і результат наукової діяльності.
2. Класифікація психолого-педагогічних досліджень та їх особливості.
3. Зміст, об'єкт, предмет, функції науково-педагогічного дослідження.
4. Магістерська робота, наукова стаття як види психолого-педагогічного дослідження.
5. Актуальні напрями наукових досліджень у галузі спеціальної та інклюзивної освіти.

Завдання для самостійного опрацювання:

1. Скласти презентацію на тему «Розробка проєктів у сфері спеціальної та інклюзивної освіти»/.
2. Запропонувати актуальні теми наукових проєктів у сфері спеціальної та інклюзивної освіти.
3. Використовуючи бібліотечний каталог, скласти перелік періодичних видань України, які публікують результати науково-педагогічних досліджень у спеціальній та інклюзивній освіті.

Тема 7. Нормативні аспекти досліджень у закладах спеціальної та інклюзивної освіти. Особливості проведення експериментальних досліджень у закладах спеціальної та інклюзивної освіти. Оформлення документації при проведенні педагогічного експерименту.

Основні поняття: експериментальне дослідження, педагогічний експеримент, формувальний етап експерименту, констатувальний і контрольний експеримент.

Література для вивчення теми: 1; 2; 9; 10; 11; 13; 14.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Експериментальне дослідження та особливості його проведення у закладі спеціальної та інклюзивної освіти.
2. Загальна характеристика педагогічного експерименту, його види.
3. Вимоги щодо організації педагогічного експерименту.
4. Документація щодо проведення педагогічного експерименту.
5. Алгоритм дій під час педагогічного експерименту.
6. Опрацювання програми педагогічного експерименту.

Завдання для самостійного опрацювання:

Підготувати презентацію для здобувачів вищої освіти з метою ознайомлення їх із сучасною науковою термінологією в сфері спеціальної та інклюзивної освіти з покликаннями на нормативно-правову базу.

Тема 8. Характеристика методів науково-педагогічного дослідження у сфері спеціальної та інклюзивної освіти. Поняття методу і методики науково-педагогічного дослідження, вимоги до них. Характеристика методів дослідження у спеціальній та інклюзивній освіті. Урахування психофізичних особливостей осіб із інтелектуальними та мовленнєвими порушеннями при проведенні наукових досліджень.

Основні поняття: метод дослідження, методика експериментального дослідження, класифікації методів науково-педагогічного дослідження, принципи відбору методів науково-педагогічного дослідження, методи теоретичного дослідження методи емпіричного дослідження, методи (способи) вивчення психолого-педагогічних джерел з предмета дослідження.

Література для вивчення теми: 1; 2; 10; 11; 13; 14.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Методи науково-педагогічного дослідження у галузі спеціальної та інклюзивної освіти.
2. Класифікації методів науково-педагогічного дослідження.
3. Сутність і завдання методів педагогічного дослідження на різних етапах наукового пошуку.
4. Принципи відбору методів науково-педагогічного дослідження.
5. Вимоги до методів науково-педагогічного дослідження у галузі спеціальної та інклюзивної освіти.

Завдання для самостійного опрацювання:

На основі власного дослідження показати шляхи адаптації та диференціації психолого-педагогічних методів наукових досліджень до сфери спеціальної та інклюзивної освіти.

Тема 9. Зміст і методика організації наукових досліджень у сфері спеціальної та інклюзивної освіти. Збір, опрацювання та використання педагогічної інформації при вирішенні професійних завдань фахівця спеціальної освіти. Робота зі спеціальною психолого-педагогічною літературою, періодикою, науковими публікаціями з корекційної педагогіки та спеціальної психології. Написання, оформлення та захист випускної кваліфікаційної роботи

Основні поняття: наукова публікація, наукова стаття, тези, випускна кваліфікаційна робота, об'єкт дослідження, предмет дослідження, функції науково-педагогічного дослідження, магістерська (випускна кваліфікаційна) робота.

Література для вивчення теми: 1; 2; 10; 11; 13; 14.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Послідовність, логіка і компоненти науково-педагогічного дослідження.
2. Форми узагальнення результатів наукових досліджень (усний виклад,

друкована праця).

3. Особливості, структурні елементи організації науково-педагогічного дослідження (фази, стадії, етапи).

4. Вимоги до результатів науково-педагогічних досліджень.

5. Наукова етика, культура, доброчесність наукової праці.

6. Рукопис наукової праці. Мова, стиль, прийоми викладу змісту науково-педагогічного дослідження.

7. Правила бібліографічного опису друкованої праці.

8. Оформлення результатів випускної кваліфікаційної роботи (мета, завдання, вибір теми, послідовність виконання; керівництво; зміст, структура та обсяг кваліфікаційної роботи; правила оформлення кваліфікаційної роботи).

9. Підготовка до захисту і процедура захисту випускної кваліфікаційної роботи.

Завдання для самостійного опрацювання:

1. Підготувати презентацію з корисними інтернет-ресурсами, відомостями про наукові установи, де фахівці спеціальної освіти можуть ознайомитись з актуальною науковою інформацією у сфері спеціальної та інклюзивної освіти.

2. Скласти список джерел до теми власного магістерського дослідження.

Питання для самоконтролю до змістового модуля 2

1. Загальна характеристика психолого-педагогічних досліджень.

2. Особливості проведення науково-дослідницької діяльності у спеціальній та інклюзивній освіті.

3. Вимоги щодо проведення наукових досліджень у закладах спеціальної та інклюзивної освіти.

4. Розробка проєктів у сфері спеціальної та інклюзивної освіти.

5. Поняття методу і методики науково-педагогічного дослідження, вимоги до них.

6. Характеристика методів дослідження у спеціальній та інклюзивній освіті.

7. Урахування психофізичних особливостей осіб із інтелектуальними та мовленнєвими порушеннями при проведенні наукових досліджень.

8. Особливості проведення експериментальних досліджень у закладах спеціальної та інклюзивної освіти.

9. Оформлення документації при проведенні педагогічного експерименту.

10. Збір, опрацювання та використання педагогічної інформації при вирішенні професійних завдань фахівця спеціальної освіти.

11. Робота зі спеціальною психолого-педагогічною літературою, періодикою, науковими публікаціями з корекційної педагогіки та спеціальної психології.

12. Написання, оформлення та захист випускної кваліфікаційної роботи.

IV. ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ПІД ЧАС АУДИТОРНИХ ЗАНЯТЬ

Оцінювання знань здобувачів освіти з ОК *«Актуальні проблеми та методологія досліджень у спеціальній та інклюзивній освіті»* здійснюється відповідно до Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки від 28.06.2022 р.(URL: <https://v.gd/DgfFFL>) за 100-бальною шкалою, на основі результатів поточного і підсумкового контролю знань.

Об'єктом оцінювання знань здобувачів освіти є програмовий матеріал з ОК, засвоєння якого перевіряється під час цих видів контролю.

Робота на практичному занятті комплексно оцінюється науково-педагогічним працівником із урахуванням таких *критеріїв*: правильність одержаних відповідей; повнота та логічність відповіді; наявність висновків та ілюстративних прикладів.

Результат самостійної роботи здобувачів вищої освіти (завдання для самостійного опрацювання) оцінюються під час практичних занять із відповідної теми і є складовою частиною загальної кількості балів за практичне заняття.

Оцінювання тем для самостійної роботи, які виносяться на самостійне опрацювання здобувачами освіти і не розглядаються під час аудиторних занять, контролюються під час підсумкового модульного контролю, підсумкового контролю.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має за мету перевірку рівня підготовленості здобувачів освіти до виконання конкретної роботи.

Завдання поточного контролю – перевірка навчальних досягнень здобувачів вищої освіти. Максимальна кількість балів за поточний контроль з ОК *«Актуальні проблеми та методологія досліджень у спеціальній та інклюзивній освіті»* становить 40 балів.

Поточний контроль реалізується в різних формах, зокрема опитування, виступи на практичних заняттях, експрес-контроль, перевірка результатів виконання різноманітних завдань, контроль засвоєння того навчального матеріалу, який заплановано на самостійне опрацювання здобувачем, тощо. Здобувачі вищої освіти мають виконувати та надавати викладачеві виконані завдання до кожного практичного заняття в день його проведення, відповідно до розкладу. Результат самостійної роботи здобувачів вищої освіти (завдання для самостійного опрацювання) оцінюються під час практичних занять із відповідної теми і є складовою частиною загальної кількості балів за практичне заняття.

За активність на заняттях здобувач освіти може додатково отримати до 20 % максимального поточного бала, але при цьому сума поточних балів за семестр не повинна перевищувати 40.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання. Він проводиться у формі модульного контролю, семестрового екзамену. Максимальна кількість балів за підсумковий контроль з *«Актуальні проблеми*

та методологія досліджень у спеціальній та інклюзивній освіті» становить 60 балів.

Завдання підсумкового модульного контролю – перевірка розуміння і засвоєння здобувачами освіти програмового матеріалу. Він здійснюється після завершення вивчення тем змістового модуля у формі виконання здобувачем освіти модульного контрольного завдання та проводиться або під час навчального заняття (його частини), або поза розкладом згідно за окремим графіком. Виконання модульних контрольних робіт здійснюється з використанням роздрукованих тестів або в режимі комп'ютерної діагностики. Здобувач освіти вважається таким, що приступив до проходження модульного контролю, якщо він допущений до нього, з'явився на контрольний захід та отримав тестові завдання. Критерії оцінювання модульного тесту: кожна правильна відповідь модульного тесту оцінюється в один бал (30 тестових питань).

Підсумкова модульна оцінка з ОК **«Актуальні проблеми та методологія досліджень у спеціальній та інклюзивній освіті»** визначається в балах як сума поточної та контрольної модульних оцінок. Модуль зараховується здобувачеві, якщо він успішно виконав всі види навчальної роботи, передбачені силабусом ОК.

Підсумкова семестрова оцінка визначається як сума поточної семестрової та екзаменаційної оцінок у балах. Якщо сума підсумкових модульних оцінок з ОК становить не менше як 75 балів, то, за згодою здобувача освіти, вона може бути зарахована як підсумкова оцінка. Іспит складається у випадку, якщо здобувач освіти бажає підвищити рейтинг. У цьому випадку бали, набрані здобувачем за результатами модульних контрольних робіт, анулюються.

Таблиця 3

Критерії оцінювання під час аудиторних занять

Кількість балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень
3 бали	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
2 бали	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
1 бал	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.

0 балів	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.
---------	---

V. ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ З ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ (форма контролю –екзамен)

Таблиця 4

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	пояснення
90–100	Відмінно	A	відмінне виконання
82–89	Дуже добре	B	вище середнього рівня
75–81	Добре	C	загалом хороша робота
67–74	Задовільно	D	Непогано
60–66	Достатньо	E	виконання відповідає мінімальним
1–59	Незадовільно	FX	Необхідне перескладання

VI. ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАУКОВО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ (ІНДЗ)

Індивідуальне науково-дослідне завдання – це вид науково-дослідної роботи здобувача освіти, яка містить результати дослідницького пошуку, відображає певний рівень його навчальної компетентності.

Мета науково-дослідного завдання: самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування теоретичних знань із ОК, удосконалення навичок самостійної науково-дослідної діяльності.

Завдання: під час вивчення ОК «Актуальні проблеми та методологія досліджень у спеціальній та інклюзивній освіті» здобувачам освіти пропонуються індивідуальні науково-дослідні завдання з навчальною, науковою, науково-популярною та довідковою літературою; підготовка творчих відповідей на запитання; опрацювання проблемних питань; підготовка доповідей, конспектів, тематичних розвідок, рефератів тощо.

1) Підготувати реферати за нижче вказаною тематикою:

- «Етапи становлення спеціальної /інклюзивної освіти в Україні та в зарубіжних країнах».
- «Сучасні тенденції розвитку спеціальної/інклюзивної освіти в Україні».
- «Загальні та специфічні особливості розвитку дітей з особливими потребами».
- «Характер та зміст взаємодії дорослих з дітьми в різні періоди дитинства».
- «Перспективні напрямки розвитку корекційної /інклюзивної педагогіки в Україні».
- «Формування спілкування розумово відсталих дітей».
- «Робота корекційного педагога з батьками, які виховують дитину із порушенням інтелекту».
- «Система корекційно-педагогічної роботи з формування сприймання дітей з порушеннями інтелектуального розвитку в умовах спеціальної та/або інклюзивної освіти».

- «Особливості психічного розвитку дитини з порушеннями інтелекту в ранньому віці (1-3 роки)».

- «Корекційно-педагогічна робота з розвитку мовлення у дітей із порушеннями інтелекту».

Обсяг реферату – 8-10 сторінок тексту комп'ютерного набору. Робота має складатись з таких основних частин: титульна сторінка (на ній вказати кафедру, тему, прізвище студента, ім'я, рік); зміст, висновки, список використаних джерел(не менше 15 найменувань).

2) Охарактеризуйте види діяльності вчителя-дефектолога/ вчителя-логопеда в групі закладу дошкільної освіти компенсуючого типу.

3) Дайте обґрунтування необхідності та можливості реалізації інтегрованого підходу щодо виховання дітей із особливими потребами.

4) Складіть схему форм корекційної допомоги дітям із порушеннями інтелектуального розвитку (порушеннями мовленнєвого розвитку).

Критерії оцінювання ІНДЗ

Таблиця 5

Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів
Чіткість, обґрунтованість добору дидактичного матеріалу для роботи з дітьми, які мають порушення інтелектуального та мовленнєвого розвитку.	2
Творчий підхід до виконання ІНДЗ	3
Якість оформлення роботи	2
Разом	7

VII. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

Основна

1. Бобилев В.П., Іванов І.І., Пройдак Ю.С. Методологія та організація наукових досліджень. Підручник. Дніпропетровськ : ІМА-прес, 2014. 643 с.

2. Бруханський Р.Ф. Методологія наукових досліджень. Тернопіль : Осадца Ю.В., 2022. 208 с.

3. Закон України «Про вищу освіту». К., 2002.

4. Кобернік Г.М., Синьов В.М. Основи дефектології. К.: Вища школа, 1994. 135 с.

5. Кузава І. Б. Інклюзивна освіта дітей дошкільного віку: монографія. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2020. 345с.

6. Кузава І.Б. Інтегрований підхід до інклюзивної освіти осіб із порушеннями зору: монографія [Кол.авт.: Н. А. Савчук, Ю. П. Симончук, Л. П. Стасюк, І.Б. Кузава, В. В. Терпелюк, Ю. Й. Тулашвілі] / за заг. ред. Ю. Й. Тулашвілі. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2019. 344 с.

7. Кузава І.Б. Психолого-педагогічні аспекти організації дошкільної інклюзивної освіти. Напрями та перспективи інклюзивного навчання людей з порушеннями зору в українському освітньому просторі : монографія. Науково-методична лабораторія з питань дидактичних технологій інклюзивного та інтегрованого навчання суб'єктів освіти з порушеннями зору Інституту

педагогічних технологій (Луцьк) АПН України / за ред. Ю. Й. Тулашвілі. Луцьк: ВМА «ТЕРЕН», 2019. 264 с.

8. Кузава І.Б. Інклюзивне навчання в Україні: теоретико-методичні та нормативно- правові засади. Edukacja włączająca na Ukrainie: zasady teoretyczne i metodologiczne oraz regulacyjne Inclusive education in Ukraine: theoretical, methodological and regulatory principles : monografie [Text] // redakcja naukowa Marian Zdzisław Stepulak ; Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji w Lublinie. 2018. С. 125-133. ISBN 978-83-64527-95-1.

9. Кузава І.Б., Краглик О.Я. Організація ігрової діяльності дітей із порушеннями інтелектуального розвитку. Сучасні теоретичні й прикладні контексти спеціальної та інклюзивної освіти. Збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції (18-19 травня 2022 р., Луцьк) / за заг. ред. проф. І.Б. Кузави / І. М. Брушневська, Г. О. Гац, Н.С. Карабанова, З. С. Мацюк, В.Ф. Сергеева, І.І. Сидорук, Л. П. Стасюк,. Луцьк : ФОП Іванюк В. П., 2022. С.161-164.

10. Магістерська робота : методичні рекомендації до написання та захисту для студентів освітнього ступеня «магістр» галузі знань 01 Освіта/Педагогіка спеціальності 016 «Спеціальна освіта», що навчаються за освітньо-професійною програмою «Корекційна психопедагогіка (олігофренопедагогіка)» / Укл. Сергеева В.Ф. Луцьк : ФОП Іванюк В.П., 2021. 25 с. (39 с. з додатками).

11. Методика та організація наукових досліджень: навчальний посібник. / С. Важинський, Т. Щербак. Суми: СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2016. 260 с.

12. Миронова С.П., Гаврилов О.В., Матвеева М. П. Основи корекційної педагогіки : навчальний посібник. Кам'янець-Подільський державний університет, редакційно- видавничий відділ, 2015. 117 с.

13. Миронова С., Михальська С. Науково-прикладні дослідження і проекти в спеціальній та інклюзивній освіті : навчальний посібник. Кам'янець-Подільський нац. ун-т імені Івана Огієнка, 2024. 128 с.

14. Основи наукових досліджень: навч. посіб. / за заг. ред. Т. В. Гончарук. Тернопіль, 2014. 272 с.

15. Спеціальна педагогіка : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О.В. Мартинчук, І.М. Маруненко, К.В. Луцько та ін. К. : Київ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2017. 364 с.

16. Пантук. Т.І., Невмержицька О.В., Пантук М.П. Основи корекційної педагогіки: навчально-методичний посібник. Дрогобич: Редакційно-видавничий відділ ДДПУ, 2009. 324с.

Інтернет-ресурси

1. Положення про навчально-реабілітаційний центр [Електронний ресурс]. Режим доступу : zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0120-93.

2. Положення про спеціальні класи для навчання дітей з особливими освітніми потребами у загальноосвітніх навчальних закладах [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1412-10>.

3. Положення про спеціальну загальноосвітню школу (школу-інтернат) для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку

[Електронний ресурс]. Режим доступу: // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0120-93>.

4. Порядок організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах. *Урядовий кур'єр*. 20.08.2011. № 153. С. 3.

5. Про організаційно-методичні засади забезпечення права на освіту дітей з особливими освітніми потребами [Електронний ресурс].

Режим доступу: <http://osvita.ua/legislation/other/36815/>

Інформаційні ресурси

1. <https://ispukr.org.ua/>

2. <https://mon.gov.ua>

VIII. ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Наука про виховання, навчання та освіту дітей з порушеннями слуху називається:

- a) сурдопедагогіка;
- b) логопедагогіка;
- c) олігофренопедагогіка;
- d) тифлопедагогіка;
- e) ортопедагогіка.

2. Наука про виховання, навчання та освіту дітей з розладами емоційно-вольової сфери називається:

- a) сурдопедагогіка;
- b) тифлопедагогіка;
- c) корекційна психопедагогіка;
- d) логопедагогіка;
- e) логопедія.

3. Наука про виховання, навчання та освіту дітей з інтелектуальними порушеннями називається:

- a) ортопедагогіка;
- b) тифлопедагогіка;
- c) корекційна психопедагогіка;
- d) логопедагогіка.

4. Наука про виховання, навчання та освіту дітей з порушеннями зору називається:

- a) сурдопедагогіка;
- b) тифлопедагогіка;
- c) корекційна психопедагогіка;
- d) ортопедагогіка;
- e) логопедія.

5. Оберіть відповідь. Корекційна педагогіка – це наука про закономірності та особливості освіти, виховання й навчання дітей з порушеннями психофізичного розвитку.

- a) так;
- b) ні.

6. Оберіть відповідь. Компенсація – сукупність психолого-педагогічних та лікувальних заходів, спрямованих на поліпшення або послаблення недоліків психофізичного розвитку та відхилень у поведінці дітей.

- a) так;
- b) ні.

7. Процес, який полягає у відновленні недорозвинених чи порушених психічних функцій шляхом використання збережених чи перебудови частково порушених функцій» називається:

- a) корекція;
- b) реабілітація;
- c) компенсація;
- d) абілітація;
- e) соціалізація.

8. Доповніть речення. _____ основоположник дефектології (корекційної педагогіки) як науки.

9. Доповніть речення. _____ – стійке порушення пізнавальної діяльності, що виникає в результаті органічного ураження головного мозку дитини.

10. Вкажіть пріоритетні напрями розвитку спеціальної освіти на сучасному етапі в Україні:

- a) рання діагностика і корекція порушень психофізичного розвитку впровадження інклюзивної освіти;
- b) рання діагностика і корекція порушень психофізичного розвитку розвиток системи спеціальних дошкільних закладів для дітей з вадами розвитку;
- c) розвиток інтегрованих та інклюзивних форм навчання, розробка ефективних методів психодіагностики порушень психофізичного розвитку.

11. Освіта осіб, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку в спеціальних умовах, називається:

- a) спеціальна освіта;
- b) інклюзивна освіта;
- c) загальна освіта.

12. Навчальний заклад, створений для освіти дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, називається:

- a) спеціальний навчальний заклад;
- b) спеціальний навчальний підрозділ;
- c) загальноосвітній навчальний заклад;
- d) заклад інтегрованого навчання.

13. Вкажіть форми затримки психічного розвитку:

- a) конституційно зумовлена форма ЗПР;
- b) психогенно зумовлена форма ЗПР;
- c) психічно зумовлена форма ЗПР;
- d) соматично зумовлена форма ЗПР;
- e) органічна форма ЗПР;

- f) церебрально-органічна форма ЗПР;
- g) корекційно зумовлена форма ЗПР.

14. Процес і результат активного засвоєння індивідом соціального досвіду який вміщує в себе соціальне пізнання, соціальну адаптацію, соціальне перетворення себе і навколишньої дійсності, називається:

- a) соціалізація;
- b) адаптація;
- c) інтеграція.

15. Стійка втрата слуху, при якій розбірливе сприймання мовлення неможливе, – це:

- a) глухота;
- b) туговухість;
- c) пізня втрата слуху.

16. Доповніть речення. Назвіть види порушень мовлення у дітей відповідно до психолого-педагогічної класифікації порушень мовлення _____

17. Доповніть речення. Назвіть види порушень слуху _____

18. Спеціальна освіта – це:

- a) надання комплексної медико-педагогічної, фізичної, трудової, соціальної реабілітації дітям упродовж усього періоду їхнього навчання;
- b) навчання та виховання осіб із психофізичними порушеннями;
- c) спеціальні навчальні заклади, які забезпечують середню освіту;
- d) дошкільні спеціальні заклади.

19. Нормальною дитиною вважаємо:

- a) коли рівень розвитку дитини відповідає більшості дітей або старших дітей, враховуючи рівень суспільства;
- b) якщо вона розвивається до загальних напрямів, що визначають розвиток індивідуальних якостей, здібностей і можливостей, долаючи можливі негативні впливи з боку власного організму та оточення;
- c) коли вона розвивається згідно з суспільними вимогами, що визначають її як актуальні норми поведінки, так і подальші перспективи її адекватного соціального існування;
- d) дитину з нормально розвинутим головним мозком.

20. Причини, які спричиняють виникнення олігофренії:

- a) функціональні мовленнєві порушення;
- b) інфекційні захворювання вагітної жінки;
- c) токсоплазмоз та алкоголізм батьків;
- d) пологові травми та асфіксія.

21. Ким були розроблені класифікації олігофренії?

- a) Л.С. Виготським;
- b) М.С. Певзнер;
- c) Г.І. Россолімо;
- d) В.П. Кащенко.

22. Типи порушення психофізичного розвитку:

- a) вроджені, набуті;
- b) генетичні, соціальні;
- c) емоційно-вольові, опорно-рухові;
- d) тілесні та мовленнєві.

23. Корекційна педагогіка – це:

- a) наука про навчання і виховання дітей з відхиленнями у розвитку в умовах спеціальних корекційних закладів;
- b) психолого-педагогічні знання про особливості навчання і виховання дітей з відхиленнями психічного розвитку та поведінки;
- c) наука, що досліджує психофізіологічні особливості розвитку аномальних дітей;
- d) наука про закономірності та особливості освіти, виховання й навчання дітей з порушеннями психофізичного розвитку.

24. Особлива форма психічного недорозвитку, яка виникає внаслідок спадковості, органічного ураження центральної нервової системи тощо – це:

- a) деменція;
- b) олігофренія;
- c) ідіотія;
- d) імбецильність.

25. Особлива форма процесу пізнання, систематичне, цілеспрямоване вивчення об'єктів, у якому використовують засоби і методи науки, в результаті якого формують нове знання про досліджуваний об'єкт – це:

- a) педагогічний експеримент;
- b) наукове дослідження;
- c) науково-педагогічне дослідження.

26. Науково-педагогічне дослідження виконує такі функції:

- a) навчальну;
- b) комунікативну;
- c) роз'яснювальну;
- d) пізнавальну;
- e) соціальну.

27. Науково-педагогічні дослідження поділяють на:

- a) фундаментальні, прикладні, методичні;
- b) фундаментальні, прикладні, розробки;
- c) фундаментальні, прикладні, теоретичні, практичні;
- d) фундаментальні, теоретичні, діагностичні, практичні.

28. Випускна кваліфікаційна робота це:

- a) комплекс теоретичного аналізу, аргументованих суджень, упорядкованих наведених даних прикладного змісту;
- b) самостійна випускна навчально-дослідницька робота, яка виконує кваліфікаційну функцію, тобто готується з метою публічного захисту і отримання академічного ступеня магістра;
- c) творча наукова праця, що виконана самостійно і спрямована на вирішення актуальних проблем педагогічної науки і практики.

29. Структура випускної кваліфікаційної роботи включає:

- a) титульну сторінку, зміст, вступ, розділи і підрозділи основної частини, висновки, список використаних джерел, додатки;
- b) зміст, вступ, розділи і підрозділи основної частини, висновки, методичні рекомендації, список використаних джерел, додатки.

30. Предмет дослідження – це:

- a) та частина, сторона, особливість чи властивість об'єкта, на яку спрямоване дослідження, стосовно якої немає теорії, або теорія якої неповна;
- b) це процес або явище, яке вибране для дослідження, через виявлену в ньому проблемну ситуацію;
- c) пізнавальна проблема, що потребує вивчення.

1. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТНІХ КОМПОНЕНТІВ ЦИКЛУ ЗАГАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ

1.3. Навчально-методичне забезпечення освітнього компонента «ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИЯВЛЕННЯ ТА КОМПЕНСАЦІЇ МОВЛЕННЄВИХ ПОРУШЕНЬ»

Автор: Ірина Брушневська

I. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна форма навчання	Галузь знань <u>01 Освіта/Педагогіка</u> Спеціальність <u>016 Спеціальна освіта</u> Спеціалізація <u>016.01 Логопедія</u> Освітньо-професійна програма Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта Освітній рівень: другий (<u>магістерський</u>)	Нормативна
Кількість годин/кредитів <u>90/3</u>		Рік навчання 1
ІНДЗ: <u>є</u>		Семестр 1-ий
		Лекції <u>22</u> год.
		Практичні (семінарські) – <u>22</u> год.
		Лабораторні – год.
		Індивідуальні – <u> </u> год.
		Самостійна робота – <u>40</u> год.
		Консультації – <u>6</u> год.
Форма контролю: екзамен		
Мова навчання		Українська

II. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА

ППП: Брушневська Ірина Миколаївна

Науковий ступінь: кандидат педагогічних наук

Вчене звання: доцент

Посада: доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти

Контактна інформація: 0508762003, Brushnevsk.Iryna@vnu.edu.ua

Дні занять: <http://94.130.69.82/cgi-bin/timetable.cgi>

III. СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Таблиця 2

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Лаб.	Сам. роб.	Конс.	Форма контролю / Бали
Змістовий модуль 1. Психолінгвістичний підхід до діагностики та корекції дислалії та дизартрії.							
Тема 1. Науково-теоретичні	8	2	2		4		ДБ, РМГ,

основи логопедії. Аналіз сучасних міждисциплінарних та мультидисциплінарних знань про розвиток, оцінювання, подолання порушень мовлення в осіб з ПМР. Основні принципи та особливості виявлення мовленнєвих порушень у дітей. Класифікація мовленнєвих порушень. Комплексна оцінка дітей із порушеннями мовлення.							УО, ІРС / (макс. кількість балів за практичне заняття – 3) /3
Тема 2. Дислалія, прийоми її виявлення та корекції. Методика логопедичного обстеження дітей із дислалією.	8	2	2		4		РМГ, УО, ІРС /3
Тема 3. Методи, засоби, форми організації корекційної роботи щодо подолання сигматизму свистячих та шиплячих звуків	9	2	2		4	1	РМГ, УО, ІРС /3
Тема 4. Методи, засоби, форми організації корекційної роботи щодо подолання недоліків вимови сонорних і задньоязикових звуків.	9	2	2		4	1	РМГ, УО, ІРС /3
Тема 5. Дизартрія: клінічні прояви, характеристика порушень, основні шляхи корекції.	13	4	4		4	1	ДС, РМГ, УО, ІРС /6
Разом за модулем 1	47	12	12		20	3	18
Змістовий модуль 2. Особливості планування логопедичної роботи при тяжких порушеннях мовлення.							
Тема 6. Клінічна і психолого-педагогічна характеристика заїкання. Методика обстеження дітей із заїканням. Методичні системи реабілітації осіб із заїканням	9	2	2		4	1	ДБ, РМГ, УО, ІРС /3
Тема 7. Методика обстеження та подолання порушень у дітей із ринолалією, основні напрями корекційної роботи.	8	2	2		4		РМГ, УО, ІРС /3
Тема 8. Сучасні класифікації алалії і характеристика основних її форм. Система корекційно-розвивальної роботи при алалії. Прийоми і методи забезпечення розвитку/формування/виправлення мовлення у осіб з ПМР.	9	2	2		4	1	ДС, РМГ, УО, ІРС /3
Тема 9. Загальні відомості про афазію. Класифікації, форми,	9	2	2		4	1	ДБ, РМГ, УО, ІРС

шляхи корекції афазії. Психолінгвістичні технології подолання складних структурно-семантичних (алалії та афазії) порушень мовлення у дітей та дорослих.							/3
Тема 10. Порушення писемного мовлення у дітей молодшого шкільного віку.	8	2	2		4		ДС, РМГ, УО, ІРС /3
Разом за модулем 2	43	10	10		20	3	15
ІНДЗ							7
Всього годин / Балів	90	22	22		40	6	40
Види підсумкових робіт							К-сть балів
<u>Модульна контрольна робота:</u>							60
Модульна контрольна робота 1							Т/30
Модульна контрольна робота 2							Т/30
Всього годин / Балів	90	22	22		40	6	100

Примітки: ^{1/} Moodle, Zoom – може застосовуватися одна з платформ або їхній симбіоз для здобувачів освіти з індивідуальним планом навчання та/або під час реалізації освітнього процесу в Університеті у дистанційному режимі, відповідно до Положення про електронний курс навчальної дисципліни у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, Положення про дистанційне навчання у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, наказів ректора

^{2/} *Методи та форми контролю:* ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, ІНДЗ/ІРС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота здобувача освіти, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, аналітичне есе, УО – усне опитування тощо.

IV. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЗМІСТОВИХ МОДУЛІВ

Змістовий модуль 1. Психолінгвістичний підхід до діагностики та корекції дислалії та дизартрії

Тема 1. Науково-теоретичні основи логопедії. Аналіз сучасних міждисциплінарних та мультидисциплінарних знань про розвиток, оцінювання, подолання порушень мовлення в осіб з порушеннями мовленнєвого розвитку (ПМР). Основні принципи та особливості виявлення мовленнєвих порушень у дітей. Класифікація мовленнєвих порушень. Комплексна оцінка дітей із порушеннями мовлення.

Основні поняття: спеціальна педагогіка, логопедія, онтогенез, дизонтогенез, порушення розвитку, корекція, компенсація, корекційна робота, порушення мовлення, недорозвиток мовлення, затримка мовленнєвого розвитку, психічний розвиток, етіологія, механізми, структура і симптоматика мовленнєвих порушень, принципи, методи, прийоми, психолого-педагогічна класифікація, клініко-педагогічна класифікація, законодавча база, комплексна психолого-педагогічна оцінка розвитку, інклюзивно-ресурсний центр, вчитель-логопед.

Перелік питань на практичне заняття

1. Логопедія як наука, її становлення та розвиток.
2. Мета та завдання логопедії на сучасному етапі.
3. Методологічні основи логопедії.
4. Зв’язок логопедії з іншими науками.

5. Принципи та методи логопедії як науки.
6. Аналіз сучасних міждисциплінарних та мультидисциплінарних знань про розвиток, оцінювання, подолання порушень мовлення в осіб з ПМР.
7. Основні принципи та особливості виявлення мовленнєвих порушень у дітей.

8. Комплексна оцінка дітей із порушеннями мовлення.

9. Класифікація мовленнєвих порушень.

Запитання для обговорення та практичні завдання:

6. Пройдіть тестування на платформі Moodle (самоконтроль).
7. *Дебати* на тему: Сучасні тенденції розвитку спеціальної освіти в Україні.
8. Проаналізуйте класичні та сучасні інноваційні класифікації мовленнєвих порушень, аргументуйте їхні сильні та слабкі сторони, доцільність та перспективи подальшого розвитку класифікацій в Україні. *Форма подання результату на завдання:* розгорнуті, аргументовані та логічно вибудовані відповіді та/або структуровані тези.

Завдання для самостійної роботи:

1. *Визначити* понятійно-категоріальний апарат логопедії (термінологічний диктант).
2. *Скласти* схему «Зв'язок логопедії з іншими науками», розкрити їх значення для розвитку теорії і практики логопедії.
3. *Підібрати* дидактичний матеріал та скласти 30 завдань для комплексної діагностики мовлення дітей.

Література для вивчення теми: 3, 4, 5, 9, 10, 11, 13, 31, 38, 39, 49, 50.

Тема 2. Дислалія, прийоми її виявлення та корекції. Методика логопедичного обстеження дітей із дислалією.

Основні поняття: функціональна дислалія, механічна (органічна) дислалія, периферичний мовленнєвий апарат, причини виникнення, логопедичний вплив, артикуляція, звуковий аналіз, постановка звуків, автоматизація вимови, диференціація фонем, дрібна моторика, артикуляційні вправи, комунікативні уміння і навички, логопедичне обстеження, анамнестичні дані, фонематичні процеси, звуковимова, складова структура слова, словниковий запас, граматична будова, зв'язне мовлення, інтерпретація отриманих даних, логопедичний висновок, мовленнєва картка, види корекційних занять, структура логопедичного заняття.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Дислалія, характеристика основних проявів, причини виникнення.
2. Основні форми дислалії. Диференціація функціональної та органічної дислалії.
3. Методика логопедичного обстеження дітей із дислалією.
4. Основні етапи корекційної роботи при дислалії.
5. Аналіз сучасних підходів до подолання дислалії.
6. Психолого-педагогічна характеристика дітей з дислалією.

Запитання для обговорення та практичні завдання:

1. Пройдіть тестування на платформі Moodle (самоконтроль).

2. Складіть алгоритм розмежування «первинних» мовленнєвих розладів, спричинених ураженням або дисфункцією мовленнєвих механізмів, від «вторинних», які спостерігаються у дітей з порушеннями інтелекту, сенсорної сфери тощо. *Форма подання результату на завдання:* розгорнуті, аргументовані та логічно вибудовані відповіді та/або структуровані тези.

3. *Робота в малих групах:* складіть та презентуйте корекційний маршрут дитини дошкільного та молодшого шкільного віу з дислалією. *Форма подання результату на завдання:* розгорнуті, аргументовані та логічно вибудовані відповіді та/або структуровані тези.

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацювати самостійно статтю Рібун Ю. В. До питання диференційної діагностики дислалії та мінімальних проявів дизартрії. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова : зб. наук. пр. № 21. К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2012. С. 226–230.*

2. *Скласти 20 тестових завдань з теми різного рівня складності.*

Література для вивчення теми: 23, 24, 33, 45, 47, 57.

Тема 3. Методи, засоби, форми організації корекційної роботи щодо подолання сигматизму свистячих та шиплячих звуків.

Основні поняття: свистячі звуки, шиплячі звуки, нормативна вимова, сигматизм, парасигматизм, фонематичні процеси, артикуляційна позиція, органи артикуляції, мовленнєве дихання, міжзубна вимова, ігри-заняття, способи постановки, постановочні зонди, артикуляційні вправи, автоматизація звуків, мовленнєві ігри та вправи, чистомовки, увага, пам'ять, мислення, самоконтроль, ймовірне прогнозування, диференціація звуків.

Перелік питань на практичне заняття:

7. Поняття про свистячі та шиплячі звуки в українській мові, їхня артикуляторно-акустична характеристика, способи утворення.

8. Характеристика сигматизму свистячих звуків та парасигматизму, причини їхнього виникнення.

9. Методи, засоби, форми, етапи корекційної роботи щодо подолання сигматизму свистячих звуків.

10. Характеристика сигматизму шиплячих звуків та парасигматизму, причини їхнього виникнення.

11. Методи, засоби, форми, етапи корекційної роботи щодо подолання сигматизму шиплячих звуків.

12. Структура логопедичного гри-заняття.

Запитання для обговорення та практичні завдання:

1. Продемонструйте підготовчі вправи до постановки свистячих звуків:

2. Робота у парах. Відпрацювання практичних навичок постановки свистячих звуків.

- постановка звука [с];
- постановка звука [с'];
- постановка звука [з];
- постановка звука [з'];
- постановка звука [ц].

3. Розбір і аналіз ситуацій:

- диференціація звуків [с-с'];
- диференціація звуків [з-з'];
- диференціація звуків [с-з];

4. Робота у парах. Відпрацювання практичних навичок диференціації свистячих звуків.

5. Продемонструйте підготовчі вправи до постановки шиплячих звуків.

6. Робота у парах. Відпрацювання практичних навичок постановки шиплячих звуків.

- постановка звука [ш];
- постановка звука [ж];
- постановка звука [ч].

7. Розбір і аналіз ситуацій:

- диференціація звуків [ш-ж];
- диференціація звуків [ш-с];
- диференціація звуків [ж-з];

8. Аналіз та узагальнення результатів роботи: Сформулюйте, з якими труднощами у роботі на заняттях ви зустрілися, чим вони були обумовлені, дефіцит яких умінь та навичок ви відчуваєте? *Форма подання результату на завдання:* розгорнуті, аргументовані та логічно вибудовані відповіді та/або структуровані тези.

9. Проаналізуйте матеріал вебінару «Секрети успішної постановки свистячих звуків (очно та дистанційно)» URL https://www.youtube.com/watch?v=_zuO_Fz8j4E. Аргументуйте, з якими положеннями автора ви погоджуєтесь або не погоджуєтесь. Сформулюйте власну «Скарбничку сучасних ідей успішної постановки свистячих і шиплячих звуків». *Форма подання результату на завдання:* розгорнуті, аргументовані та логічно вибудовані відповіді та/або структуровані тези; презентація.

Завдання для самостійної роботи:

1. Підібрати мовленнєвий та дидактичний матеріал для автоматизації та диференціації свистячих і шиплячих звуків.

Література для вивчення теми: 23, 24, 33.

Тема 4. Методи, засоби, форми організації корекційної роботи щодо подолання недоліків вимови сонорних і задньоязикових звуків.

Основні поняття: сонорні звуки, задньоязикові звуки, нормативна вимова, фонематичні процеси, артикуляційна позиція, органи артикуляції, мовленнєве дихання, міжзубна вимова, ігри-заняття, способи постановки, постановочні зонди, артикуляційні вправи, автоматизація звуків, мовленнєві ігри та вправи, чистомовки, увага, пам'ять, мислення, самоконтроль, ймовірне прогнозування, диференціація звуків.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Поняття про сонорні та задньоязикові звуки в українській мові, їхня артикуляторно-акустична характеристика, способи утворення.

2. Характеристика недоліків вимови сонорних звуків, причини їхнього виникнення.

3. Методи, засоби, форми, етапи корекційної роботи щодо подолання недоліків вимови сонорних звуків.

4. Характеристика недоліків вимови задньоязикових звуків, причини їхнього виникнення.

5. Методи, засоби, форми, етапи корекційної роботи щодо подолання недоліків вимови задньоязикових звуків.

6. Вимоги до організації логопедичного гри-заняття.

Запитання для обговорення та практичні завдання:

1. Продемонструйте підготовчі вправи до постановки сонорних звуків:

2. Робота у парах. Відпрацювання практичних навичок постановки сонорних звуків.

- підготовчі вправи до постановки сонорних звуків;

- постановка звука [м];

- постановка звука [н];

- постановка звука [н'];

- постановка звука [й];

- постановка звука [л];

- постановка звука [л'];

- постановка звука [р];

- постановка звука [р'].

3. Робота у парах. Відпрацювання практичних навичок постановки сонорних звуків.

4. Розбір і аналіз ситуацій:

- диференціація звуків [м-н];

- диференціація звуків [н-н'];

- диференціація звуків [л-л'];

- диференціація звуків [л-в];

- диференціація звуків [л'-й];

- диференціація звуків [р-р'];

- диференціація звуків [л-р];

- диференціація звуків [л'-р'].

5. Робота у парах. Відпрацювання практичних навичок диференціації сонорних звуків.

6. Продемонструйте підготовчі вправи до постановки задньоязикових звуків.

7. Робота у парах. Відпрацювання практичних навичок постановки задньоязикових звуків.

- постановка звука [к];

- постановка звука [г];

- постановка звука [х].

8. Розбір і аналіз ситуацій:

- диференціація звуків [к-т];

- диференціація звуків [к-г];

- диференціація звуків [х-г];

9. Аналіз та узагальнення результатів роботи: Сформулюйте, з якими труднощами у роботі на заняттях ви зустрілися, чим вони були обумовлені, дефіцит яких умінь та навичок ви відчуваєте? Презентуйте власну «Скарбничку сучасних ідей успішної постановки сонорних і задньоязикових звуків». *Форма подання результату на завдання:* розгорнуті, аргументовані та логічно вибудовані відповіді та/або структуровані тези; презентація.

Завдання для самостійної роботи:

1. Підібрати мовленнєвий матеріал для автоматизації та диференціації сонорних і задньоязикових звуків.

Література для вивчення теми: 23, 24, 33.

Тема 5. Дизартрія: клінічні прояви, характеристика порушень, основні шляхи корекції.

Основні поняття: акт мовлення, психомоторний розвиток, онтогенез мовлення, дизонтогенез, нейродинаміка, загальна та мовленнєва моторика, дизартрія, анартрія, центральна нервова система, неврологічні порушення, бульбарна дизартрія, псевдобульбарна дизартрія, екстрапірамідна дизартрія, коркова дизартрія, мозочкова дизартрія, спастико-паретична дизартрія, спастико-ригідна дизартрія, гіперкінетична дизартрія, атактична дизартрія, пізнавальні процеси, емоційно-вольова сфера, легкі дизартричні розлади; обстеження артикуляційного апарату, мімічної мускулатури, звуковимови та лексико-граматичного ладу мовлення, просодичних компонентів мовлення, фонематичних процесів, читання та письма; нормалізація м'язового тону, сучасні логопедичні технології подолання дизартрії (анартрії); освітні труднощі, рівні підтримки, освітнє середовище, дитина з особливими освітніми потребами, індивідуальна програма розвитку дитини, команда психолого-педагогічного супроводу дитини, безбар'єрність, універсальний дизайн, розумне пристосування, інклюзивно-ресурсний центр.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Анатомо-фізіологічні та психофізіологічні основи мовлення.
2. Аналіз сучасних поглядів науковців на проблеми вивчення дизартрії в теорії та практиці логопедії.
3. Кваліфікація дизартрії на основі принципу локалізації мозкового ураження (нейрофізіологічні механізми, специфіка моторних розладів, особливості мовлення):
 - 1) бульбарна дизартрія;
 - 2) псевдобульбарна дизартрія;
 - 3) екстрапірамідна дизартрія;
 - 4) коркова дизартрія;
 - 5) мозочкова дизартрія.
4. Кваліфікація дизартрії на основі синдромологічного підходу (нейрофізіологічні механізми, специфіка моторних розладів, особливості мовлення):
 - 1) спастико-паретична дизартрія;
 - 2) спастико-ригідна дизартрія;
 - 3) гіперкінетична дизартрія;
 - 4) атактична дизартрія.
5. Особливості когнітивного та психосоціального розвитку при дизартрії.
6. Комплексне оцінювання розвитку дітей з дизартрією:

1) діагностика стану сформованості мовлення; 2) діагностика стану сформованості моторики; 3) обстеження когнітивного та психосоціального розвитку.

7. Медико-психолого-педагогічний підхід до подолання порушень при дизартрії.

8. Психологічний супровід особи з дизартрією (в тому числі в умовах ДЦП) та її родини. Організації інклюзивного освітнього середовища для дітей із дизартрією в ЗДО, ЗЗСО

Запитання для обговорення та практичні завдання:

1. Складіть таблицю-схему відображення структури порушення відповідно до кожної з клінічних форм дизартрії.

2. *Робота в малих групах.* Опишіть зміст, методи і прийоми логокорекційної роботи з усунення дизартричних розладів, аргументуйте їхню доцільність та ефективність. *Форма подання результату на завдання:* розгорнуті, аргументовані та логічно вибудовані відповіді та/або структуровані тези; дискусія.

Завдання для самостійної роботи:

1. Підготуйте на вибір доповідь з тем: «Специфіка розвитку пізнавальних процесів в осіб з дизартрією», «Особливості емоційно-вольової сфери в осіб з дизартрією», «Особливості формування особистості осіб з дизартрією».

2. Сформууйте каталог нормативних документів, які регулюють питання організації інклюзивного освітнього середовища в ЗДО, ЗЗСО (на вибір).

3. Скласти 10 тестових завдань з теми різного рівня складності.

Література для вивчення теми: 2, 4, 23, 34, 45, 54, 57.

Тема 6. Клінічна і психолого-педагогічна характеристика заїкання. Методика обстеження дітей із заїканням. Методичні системи реабілітації осіб із заїканням.

Основні поняття: суть поняття «заїкання»; причини та механізми розвитку заїкання; симптоматика заїкання, характеристика мовленнєвих судом; порушення мовленнєвого дихання та голосоутворення; рухові та психологічні особливості осіб із заїканням; лікування заїкання в давнину; вчення про заїкання в публікаціях закордонних авторів; сучасні дослідники заїкання та їх доробок; логоневроз, невротичне заїкання, його причини та механізми виникнення; неврозоподібне заїкання, його причини та механізми виникнення; змішана форма заїкання; порівняльна характеристика різних форм заїкання; особливості мовленнєвого та психічного розвитку дітей, підлітків та дорослих з різними формами заїкання; зміст, методи і прийоми обстеження, збір анамнезу, рання диференціальна діагностика розмежування різних форм заїкання; роль і зміст фізіологічного, клінічного, психологічного, педагогічного обстеження дітей з заїканням різних вікових категорій; обстеження підлітків та дорослих із заїканням; психологічне вивчення осіб із заїканням; огляд індивідуальної мовленнєвої картки обстеження дитини, що заїкається; зміст етапів обстеження дитини дошкільного віку із заїканням засобами арттерапії; аналіз результатів логопедичного обстеження дитини з

заїканням, критерії, показники, рівні; методи і прийоми формування дихальної, голосової і артикуляційної функцій у дітей із різними формами заїкання; особливості методів, прийомів і послідовності виховання звуковимови і просодичної сторони мовлення в залежності від форми заїкання корекційного впливу.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Історичний аспект вивчення заїкання. Вчення про заїкання в публікаціях закордонних авторів. Сучасні дослідники заїкання та їх доробок.
2. Загальна характеристика заїкання як складного психофізичного розладу.
3. Причини виникнення заїкання.
4. Зміни в стані центральної нервової системи дитини, що заїкається.
5. Класифікація заїкання.
6. Первинні та вторинні чинники в структурних проявах заїкання.
7. Методика обстеження дітей із заїканням. Діагностування мовлення дітей із заїканням засобами арттерапії.
8. Корекційно-педагогічний вплив на мовлення та особистість дитини, що заїкається. Методичні системи реабілітації осіб із заїканням.
9. Сучасні методики подолання заїкання у дітей.
10. Організація комплексної допомоги дітям із заїканням у системі освіти.
11. Особливості психолого-педагогічного супроводу дитини з заїканням в умовах інклюзії.

Запитання для обговорення та практичні завдання:

1. *Робота в малих групах.* Розробіть (на вибір): 1) схему заняття з формування дихання з учнем на шкільному логопункті; 2) план-конспект логопедичного заняття; 3) схему обстеження особи із заїканням. *Форма подання результату на завдання:* розгорнуті, аргументовані та логічно вибудовані відповіді та/або структуровані тези; презентація.
2. Складіть класифікаційну таблицю заїкання. Здійсніть порівняльний аналіз клінічних та психологічних особливостей осіб із заїканням.
3. *Дебати* на тему: «Чи заважає надто швидкий темп мовлення людині?»

Завдання для самостійної роботи:

1. Складіть «Маршрутний лист» реабілітації осіб із заїканням.
2. Запропонуйте ідеї для обстеження дітей за допомогою техніки сторітелінгу.

Література для вивчення теми: 7, 17, 25, 26, 43, 44.

Тема 7. Методика обстеження та подолання порушень у дітей із ринолалією, основні напрями корекційної роботи.

Основні поняття: ринолалія, мовленнєвий розвиток, вроджена піднебінна патологія, анатомо-фізіологічні механізми, незрошення губи і піднебіння, фізичний, психічний мовленнєвий розвиток дитини; лікування і медична реабілітація, хейлоринопластика, міопластика та ураностафілопластика; відкрита, закрита і змішана форми ринолалії; диференціальна діагностика розмежування різних форм ринолалії, психологічна

реабілітація, педагогічна та логотерапевтична робота, доопераційний період, післяопераційний період, особливі освітні потреби, діти з особливими освітніми потребами, інклюзивне навчання, організація інклюзивного навчання, психолого-педагогічні послуги, корекційно-розвиткові послуги, логопедичні послуги, індивідуальна програма розвитку, рівні підтримки, освітні труднощі, ресурсна кімната, освітнє середовище, здоров'язберезувальне освітнє середовище, безпечне освітнє середовище закладу дошкільної освіти, безпечне освітнє середовище закладу позашкільної освіти.

Перелік питань на практичне

1. Визначення ринолалії як складного порушення мовлення у дітей, причини її виникнення.
2. Основні етапи і наукові напрямки розвитку теорій ринолалії.
3. Динаміка мовленнєвого розвитку при ринолалії.
4. Анатомо-фізіологічні механізми порушення мовлення при ринолалії.
5. Сучасні уявлення про етіологію та патогенез внутрішніх незрощень губи та піднебіння.
6. Класифікація ринолалії.
7. Порушення мовлення у дітей з різними формами ринолалії.
8. Методика логопедичного обстеження дітей із ринолалією
7. Напрямки та етапи логопедичної роботи при ринолалії. Система логопедичної роботи в доопераційному періоді за О.Г. Іпполітовою. Система логопедичної роботи в післяопераційному періоді за І.І. Єрмаковою.
8. Організація корекційно-розвивальної роботи з особами із ринолалією у закладах освіти.

Запитання для обговорення та практичні завдання:

1. Пройдіть тестування на платформі Moodle (самоконтроль).
2. *Робота в малих групах.* Розробіть (на вибір): 1) систему корекційних завдань з корекції відкритої ринолалії, дидактичний матеріал до підібраних завдань; 2) алгоритм корекційної роботи з подолання відкритої ринолалії; 3) діагностичні завдання з обстеження стану піднебінно-глоткового зімкнення у дітей з відкритою та закритою ринолалією. *Форма подання результату на завдання:* розгорнуті, аргументовані та логічно вибудовані відповіді та/або структуровані тези.

Завдання для самостійної роботи:

3. *Опрацювати статтю Коноплястої С.Ю. «Вроджені щілини піднебіння та їх вплив на психофізичний розвиток дитини».*
4. *Скласти схему «Послідовність корекційної роботи з подолання відкритої та закритої ринолалії».*
3. *Скласти 10 тестових завдань з теми різного рівня складності.*

Література для вивчення теми: 8, 27, 28, 29, 30, 35, 36, 37, 57.

Тема 8. Сучасні класифікації алалії і характеристика основних її форм. Система корекційно-розвивальної роботи при алалії. Прийоми і методи забезпечення розвитку/формування/виправлення мовлення у осіб з ПМР.

Основні поняття: Визначення алалії. Причини, механізми алалії. Історія вивчення алалії. Основні наукові напрямки вивчення алалії на сучасному етапі. Анатомо-фізіологічний аспект вивчення алалії. Класифікації алалії за різними принципами (етіологічним, патогенетичним, психологічним, лінгвістичним, психолінгвістичним). Структура порушення при алалії. Основні форми алалії (моторна, сенсорна), форми моторної алалії (аферентна та еферентна, змішана). Поняття моторної (експресивної) алалії. Взаємозв'язок між мовленням і мисленням у дітей з моторною алалією. Особливості формування всіх компонентів мовленнєвої системи у дітей із моторною алалією. Визначення, причини, механізми, симптоматика сенсорної (імпресивної) алалії. Структура порушення при сенсорній алалії (мовленнєва та немовленнєва симптоматика). Психолого-педагогічна характеристика дітей із сенсорною алалією. Принципи, прийоми, зміст обстеження. Специфіка обстеження дітей, що не володіють і не користуються мовленням. Відмежування моторної алалії від інших мовленнєвих порушень (дитяча афазія, анартрія, дизартрія) і станів (мутизм, аутизм). Відмежування моторної алалії від порушення інтелекту. Диференційна діагностика сенсорної алалії та зниження слуху. Диференційна діагностика сенсорної алалії та порушення інтелекту. Розмежування сенсорної та моторної алалії. Диференційна діагностика сенсорної алалії, розладів аутистичного спектра, мутизму. Планування і організація занять із дітьми, які мають різний ступінь тяжкості алалії.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Визначення та основні характеристики алалії у дітей та дорослих.
2. Характеристика основних форм алалії.
3. Характеристика особистісних особливостей дитини з алалією.
4. Поняття про моторну алалію, порушення мовлення у дітей з моторною алалією.
5. Поняття про сенсорну алалію, порушення мовлення при сенсорній алалії.
6. Організація та зміст діагностичного обстеження дітей з алалією.
7. Порівняльна характеристика дитини з алалією та іншими порушеннями розвитку.
8. Зміст та методика корекційного впливу з подолання моторної алалії.
9. Зміст та методика корекційного впливу з подолання сенсорної алалії.
10. Прийоми і методи забезпечення розвитку/формування/виправлення мовлення у осіб з ПМР.

Запитання для обговорення та практичні завдання:

1. Пройдіть тестування на платформі Moodle (самоконтроль).
2. Створіть комплексну таблицю, що відображає основні методи діагностики та корекційного впливу при моторній та сенсорній алалії. Таблиця повинна містити такі стовпці: *Форма алалії (моторна/сенсорна). Основні методи діагностики. Види порушень мовлення. Принципи корекційного впливу. Методики та вправи для корекції. Особливості проведення вправ залежно від форми алалії.*

Додаткове завдання: Виберіть одну вправу з розділу корекційного впливу та підготуйте її демонстрацію. Опис вправи повинен включати: • *Ціль вправи.* • *Детальну інструкцію щодо її проведення.* • *Очікувані результати та рекомендації щодо її застосування у відповідності до форми алалії.*

Завдання для самостійної роботи:

1. Складіть 20 тестових завдань з теми різного рівня складності

Література для вивчення теми: 1, 6, 16, 21, 32, 40, 46, 48, 51, 52, 55, 58.

Тема 9. Загальні відомості про афазію. Класифікації, форми, шляхи корекції афазії. Психолінгвістичні технології подолання складних структурно-семантичних (алалії та афазії) порушень мовлення у дітей та дорослих.

Основні поняття: *Визначення афазії, етіологія, механізми, історія афазіології (основні етапи вивчення та наукові напрямки). Зв'язок досліджень афазії з розвитком уявлень про вищі психічні функції. Причини афазії. Механізми різних форм афазії. Афазія у дітей і дорослих. Класифікація афазії за різними принципами (етіологічним, патогенетичним, клінічним, психолінгвістичним). Основні форми афазії, їх характеристика (акустико-гностична, акустико-мнестична, семантична, динамічна, аферентна моторна, еферентна моторна, змішана форма). Принципи організації комплексної допомоги особам з афазією. Зміст та структура логопедичного обстеження осіб з афазією. Етапи діагностичного обстеження при афазії. Характеристика підходів до відновлення мовлення при афазії. Принципи і напрямки комплексної медико-відновлювальної роботи при афазії.*

Перелік питань на практичне заняття:

7. Поняття про афазію, історичний аспект її вивчення.

8. Визначення та основні характеристики афазії у дітей та дорослих.

9. Характеристика основних форм афазії. Мовленнєва та немовленнєва симптоматика різних форм афазій.

10. Характеристика особистісних особливостей дитини з афазією.

11. Організація та зміст діагностичного обстеження осіб з афазією.

12. Методика діагностичного обстеження осіб з афазією.

13. Порівняльна характеристика дитини з афазією та порушеннями інтелекту.

14. Методи і прийоми логопедичної роботи при афазії.

15. Методика комплексної корекційно-відновлювальної роботи при різних формах афазії.

16. Психолінгвістичні технології подолання складних структурно-семантичних (алалії та афазії) порушень мовлення у дітей та дорослих

Запитання для обговорення та практичні завдання:

3. Пройдіть тестування на платформі Moodle (самоконтроль).

4. Створіть детальну таблицю, що класифікує різні типи афазій. Таблиця має включати наступні колонки: *Тип афазії (акустико-гностична, акустико-мнестична, семантична, динамічна, аферентна моторна, еферентна моторна,*

мішана). *Основні етіологічні фактори. Ключові симптоми (мовленнєві та немовленнєві). Особливості діагностики для кожного типу.*

5. Розробіть та продемонструйте вправу для оцінки фонематичного слуху у осіб з афазією, з використанням ілюстративних матеріалів або мультимедійних засобів. *Вимоги до виконання завдання:* Для створення таблиці та схеми можна використовувати програми Microsoft Word або Microsoft PowerPoint. Важливо забезпечити чіткість, точність та логічну послідовність інформації. Таблиця та схема мають бути візуально привабливими та зрозумілими, з адекватним використанням кольорів для підкреслення різних аспектів афазій та діагностичних етапів. Додайте короткі описи та пояснення до кожного пункту у таблиці та на схемі.

Завдання для самостійної роботи:

3. *Складіть 20 тестових завдань з теми різного рівня складності.*

Література для вивчення теми: 6, 18, 22, 41, 53.

Тема 10. Порушення писемного мовлення у дітей молодшого шкільного віку.

Основні поняття: писемне мовлення, читання, письмо, механізми порушень, передумови формування, клінічний, психофізіологічний, психолого-педагогічний та лінгвістичний аспекти, етіологія, патогенез, помилки писемного мовлення, фонетичний принцип письма, морфологічний принцип письма, механізми помилок, орфографічна навичка, класифікація порушень писемного мовлення, писемна продукція, читацька продукція, немовленнєві процеси, розумові операції, орфографічні уміння і навички, дисграфія, дизорфографія, сенсо-моторний рівень сприймання, фонематичний і зоровий аналіз, гностико-праксічні функції, зорово-просторове сприймання, уявлення, дислексія, читацька продукція, параметри оцінювання якості читання, заміни, змішування, пропуски, перестановки та додавання літер, фонематичний аналіз, синтез, гностико-праксічні функції, зорово-просторове сприймання, уявлення, зоровий аналіз та синтез, дрібна моторика, логопедичне заняття, фронтальна й індивідуальна робота, планування.

Перелік питань на практичне заняття:

5. Характеристика писемного мовлення з позицій психолінгвістичного підходу.

6. Загальна характеристика порушень писемного мовлення.

7. Симптоматика порушень читання і письма. Класифікація порушень читання і письма.

8. Сучасні підходи до діагностики порушень писемного мовлення. Методи виявлення схильності до порушень писемного мовлення у дошкільників.

9. Методика подолання фонетичних помилок у письмі дітей із дисграфією.

10. Методика подолання графічних та оптико-просторових помилок у письмі молодших школярів.

11. Корекційна робота з подолання морфологічних та синтаксичних помилок у дітей із дисграфією та дизорфографією.

12. Корекція та розвиток психічних процесів та розумових операцій у дітей із дисграфією, дислексією та дизорфографією.

13. Попередження порушень писемного мовлення у дошкільників та молодших школярів

Запитання для обговорення та практичні завдання:

1. Пройдіть тестування на платформі Moodle (самоконтроль).

2. Складіть схему «Передумови формування писемного мовлення».

3. *Дискусія.* Підготуйтеся до обговорення таких питань: 1) методика розвитку зорово-просторового сприймання, уявлень, зорового аналізу та синтезу; 2) методика формування навичок фонематичного аналізу та синтезу; 3) вивчення немовленнєвих процесів та розумових операцій у дітей із дисграфією та дизорфографією; 4) створення та розробка наукових/освітніх проєктів, спрямованих на підвищення якості організації освітнього середовища для дітей з особливими освітніми потребами.

Завдання для самостійної роботи:

1. Складіть таблицю-схему типових дислексичних помилок у дітей із ФФНМ та ЗНМ.

2. Складіть 20 тестових завдань з теми різного рівня складності.

Література для вивчення теми: 12, 14, 15, 19, 20, 42, 56.

V. ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ ДО ЗМІСТОВОГО МОДУЛЯ 1

1. Проаналізуйте систему становлення наукової думки з точки зору історії накопичення практичного досвіду визначення мовленнєвих порушень.

2. Охарактеризуйте дислалію з точки зору порушень, що мають різну природу.

3. Розкрийте особливості прояву мовленнєвого порушення в різних вікових групах дітей. Доведіть, важливість врахування вказаних особливостей для мовленнєвого розвитку.

4. Продемонструйте взаємозв'язок порушень звуковимови, якості опанування грамоти та особистості дитини.

5. Розкрийте сутність класифікації дислалії відповідно до причин її виникнення. Доведіть, що визначення причини виникнення дислалії є основою складання програми корекційного впливу.

6. Дайте визначення поняття «дислалія». Розкрийте причини виникнення, механізм та симптоматику зазначеного мовленнєвого розладу.

7. Розкрийте сутність класифікації дислалії відповідно до механізмів її виникнення. Доведіть, що визначення механізму її виникнення є важливою складовою програми корекційного впливу.

8. Розкрийте сутність класифікації дислалії відповідно до кількісних та якісних проявів дефекту звуковимови. Доведіть, що аналіз таких проявів є необхідним для складання адекватної програми корекційного впливу.

9. Дайте акустико-артикуляційну характеристику свистячих звуків (с; с'; з; з') та розкрийте механізм їх утворення. Наведіть приклади їхніх порушень.

10. Дайте акустико-артикуляційну характеристику шиплячих звуків (ш; ж; ч; щ) та розкрийте механізм їх утворення. Наведіть приклади їхніх порушень.

11. Дайте акустико-артикуляційну характеристику африкатів (ц; ц'; дз; дз'; ч; дж) та розкрийте механізм їх утворення. Наведіть приклади їхніх порушень.

12. Дайте акустико-артикуляційну характеристику сонорних звуків (носових: м, н, н'; ротових: й, л, л', р, р') та розкрийте механізм їх утворення. Наведіть приклади їхніх порушень.

13. Дайте акустико-артикуляційну характеристику задньоязикових звуків (к, г, х) і глоткового (г) та розкрийте механізм їх утворення. Наведіть приклади їхніх порушень.

14. Розкрийте послідовність виправлення неправильної вимови фонем у випадках складного порушення звуковимови. Доведіть правомірність репрезентованої послідовності.

15. Розкрийте специфіку планування роботи, спрямованої на подолання недоліків вимови двох та більшої кількості фонем. Доведіть правомірність саме такої стратегії організації корекційного впливу.

16. Охарактеризуйте систему логопедичного впливу при функціональній та органічній дислалії. Зробіть порівняльну характеристику та обґрунтуйте необхідність диференційованого ставлення.

17. Охарактеризуйте зміст логопедичного обстеження. Обґрунтуйте необхідність аналізу результатів діагностики стану сформованості мовленнєвої функції.

18. Охарактеризуйте підготовчий етап корекційного впливу. Визначте мету корекції на даному етапі та шляхи її досягнення.

19. Охарактеризуйте етап постановки звуків та розкрийте сутність кожного зі способів, що складають зміст даного етапу. Проаналізуйте доречність використання кожного зі способів відповідно до характеру порушення.

20. Охарактеризуйте етап автоматизації звуків та репрезентуйте вимоги до вербального матеріалу, що використовується. Проаналізуйте послідовність подачі вербального матеріалу та поясніть, чим вона обумовлена.

21. Охарактеризуйте етап диференціації звуків та репрезентуйте вимоги до вербального матеріалу, що використовується. Проаналізуйте послідовність подачі вербального матеріалу та поясніть, чим вона обумовлена.

22. Охарактеризуйте процедуру обстеження артикуляційного апарату. Проаналізуйте послідовність подачі вербального матеріалу та поясніть, чим вона обумовлена.

23. Охарактеризуйте статичні вправи, вкажіть мету їх використання. Наведіть приклади відповідно до постановки певних звуків.

24. Охарактеризуйте динамічні вправи, вкажіть мету їх використання. Наведіть приклади відповідно до постановки певних звуків.

25. Охарактеризуйте вправи на розвиток дихання, вкажіть мету їх використання. Наведіть приклади відповідно до постановки певних звуків.

26. Розкрийте сутність організації діагностики з метою визначення сенсорного або моторного характеру дислалії. Назвіть конкретні вправи, що дозволяють отримати об'єктивні відомості стосовно механізму порушень. Наведіть приклади порушень.

28. Розкрийте сутність організації діагностики фонематичних процесів. Назвіть конкретні вправи, що дозволяють отримати об'єктивні відомості стосовно специфіки порушень. Наведіть приклади порушень.

29. Розкрийте сутність організації діагностики звуковимови. Назвіть конкретні вправи, що дозволяють отримати об'єктивні відомості стосовно специфіки порушень. Наведіть приклади порушень.

30. Визначте послідовність організації діагностики рухомості артикуляційного апарату. Назвіть конкретні вправи, що дозволяють отримати об'єктивні відомості стосовно специфіки порушень. Наведіть приклади порушень.

31. Охарактеризуйте процедуру діагностики, що дозволяє дійти правильного висновку стосовно особливостей вимови за типом пом'якшення. Назвіть типові недоліки вимови сонорних звуків.

32. Розкрийте структуру логопедичних занять при дислалії. Визначте місце вербального матеріалу, ігор, наочності, технічних засобів навчання, ритміки у контексті логопедичного заняття. Наведіть приклади використання на різних етапах роботи.

33. Розкрийте сутність стратегії логопедичного впливу, яка спрямована на подолання недоліків вимови шиплячих звуків. Наведіть приклади відповідних корекційних завдань.

34. Розкрийте сутність стратегії логопедичного впливу, яка спрямована на подолання недоліків вимови африкатів. Наведіть приклади відповідних корекційних завдань.

35. Розкрийте сутність стратегії логопедичного впливу, яка спрямована на подолання недоліків вимови сонорних звуків. Наведіть приклади відповідних корекційних завдань.

36. Розкрийте сутність стратегії логопедичного впливу, яка спрямована на подолання недоліків вимови задньоязикових звуків. Наведіть приклади відповідних корекційних завдань.

37. Основні принципи мозкової організації мовленнєвого акту.

38. Сутність поняття «дизартрія», її форми в залежності від рівня ураження мозку.

39. Визначення, патогенетичні механізми та клінічні передумови виникнення бульбарної дизартрії.

40. Мовленнєві ознаки бульбарної дизартрії та поняття вторинної функціональної перебудови мовленнєвої системи.

41. Визначення та клінічні прояви псевдобульбарного паралічу.

42. Патогенетичні механізми та сутність псевдобульбарної дизартрії.

43. Особливості так званої псевдобульбарної дизартрії і анартрії у дітей.

44. Причини, механізми та діагностичні відзнаки мозочкової дизартрії.

45. Основні варіанти проявів мозочкової дизартрії.

46. Особливості впливу екстрапірамідної системи на мовлення людини та патогенез екстрапірамідної дизартрії.

47. Основні розлади мовлення при екстрапірамідній дизартрії.

48. Визначення кіркової дизартрії та її відмінність від афазії.

49. Особливості диференційної діагностики дизартрій.

50. Особливості психолого-педагогічного супроводу дитини з заїканням в умовах інклюзії.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ ДО ЗМІСТОВОГО МОДУЛЯ 2

1. Суть поняття “заїкання”. Причини та механізми розвитку заїкання.

2. Симптоматика заїкання. Характеристика мовленнєвих судом.

3. порушення мовленнєвого дихання та голосоутворення.

4. Рухові та психологічні особливості осіб із заїканням

5. Лікування заїкання в давнину.

6. Вчення про заїкання в публікаціях закордонних авторів.

7. Сучасні дослідники заїкання та їх доробок.

8. Внесок вітчизняних учених у розвиток системи допомоги дітям, дорослим і підліткам із заїканням.

9. Логоневроз. Невротичне заїкання, його причини та механізми виникнення. Неврозоподібне заїкання, його причини та механізми виникнення. Змішана форма заїкання.

10. Порівняльна характеристика різних форм заїкання.

11. Особливості мовленнєвого та психічного розвитку дітей, підлітків та дорослих з різними формами заїкання.

12. Зміст, методи і прийоми обстеження. Збір анамнезу.

13. Рання диференціальна діагностика розмежування різних форм заїкання.

14. Роль і зміст фізіологічного, клінічного, психологічного, педагогічного обстеження дітей з заїканням різних вікових категорій.

15. Визначення ринолалії. Визначення причини, механізми порушення.

16. Класифікація ринолалії.

17. Основні форми ринолалії. Етіологія «відкритої» і «закритої» ринолалії.

18. Симптоматика форм «відкритої», «закритої» і «змішаної» форм ринолалії

19. Класифікація афазій за О. Р. Лурія.

20. Патогенез та нейрофізіологічні особливості сенсорної афазії.

21. Патогенез та ознаки акустико-мнестичної афазії.

22. Патогенез та ознаки оптико-мнестичної афазії.

23. Патогенез та ознаки аферентної моторної афазії.

24. Патогенез та особливості семантичної афазії.

25. Патогенез та ознаки еферентної моторної афазії.

26. Патогенез та ознаки динамічної афазії.

27. Особливості афазій у ліворуких людей.

28. Нейролінгвістичні форми афазій.

29. Псевдоафазичні розлади мовлення.

30. Визначення алалії та ознаки моторної алалії.
31. Сенсорна алалія і дитяча афазія
32. Суть поняття «писемне мовлення».
33. Відмінність писемного мовлення від усного.
34. Суть фонетичного принципу письма.
35. Суть морфологічного принципу письма.
36. Становлення механізмів писемного мовлення в онтогенезі.
37. Клінічний аспект вивчення порушень писемного мовлення.
38. Психофізіологічний аспект вивчення порушень писемного мовлення.
39. Психолого-педагогічний аспект вивчення порушень писемного мовлення.
40. Лінгвістичний аспект вивчення порушень писемного мовлення.
41. Загальна характеристика дисграфії та дислексії (причини, механізми, симптоматика).
42. Огляд та характеристика різних класифікацій порушень писемного мовлення.
43. Визначення дисграфії.
44. Форми дисграфії.
45. Визначення дизорфографії.
46. Визначення дислексії.
47. Форми дислексії.
48. Психофізіологічні механізми процесу письма.
49. Психофізіологічні механізми процесу читання.
50. Загальна характеристика дизорфографії (причини, механізми, симптоматика).

VI. ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ПІД ЧАС АУДИТОРНИХ ЗАНЯТЬ

Робота на практичному занятті комплексно оцінюється науково-педагогічним працівником, враховуючі такі критерії: правильність одержаних відповідей; повнота та логічність відповіді; наявність висновків та ілюстративних прикладів.

Результат самостійної роботи здобувачів вищої освіти (завдання для самостійного опрацювання) оцінюються під час практичних занять із відповідної теми і є складовою частиною загальної кількості балів за практичне заняття.

Оцінювання тем для самостійної роботи, які виносяться на самостійне опрацювання здобувачами освіти і не розглядаються під час аудиторних занять, контролюються під час підсумкового модульного контролю, підсумкового контролю.

Таблиця 3

Критерії оцінювання навчальних досягнень,	Рівень навчальних досягнень здобувача вищої освіти			
	Відмінно	Добре	Достатньо	Незадовільно

бали				
Правильність отриманих відповідей	глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, вільно та коректно послуговується науковою термінологією, дотримується академічної доброчесності	висвітлює основний зміст теоретичних питань та практичних завдань, але при цьому допускаються неточності. Вільно та коректно послуговується науковою термінологією, дотримується академічної доброчесності	під час відповіді припускається фактичних помилок. Практичні завдання виконано, проте наявна значна кількість помилок і неточностей. Дотримується академічної доброчесності	здобувач вищої освіти не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань. Не дотримується академічної доброчесності
Бали	1	0,7	0,4	0
Повнота та логічність відповіді	в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, творчо, вільно, самостійно викладає навчальний матеріал, наводить логічні аргументи на підтвердження власних думок. Демонструє оригінальність підходу до вирішення проблем (створює нові ідеї, пропонує альтернативні шляхи розв'язання задач / вирішення проблем) тощо	відтворює значну частину навчального матеріалу, виявляє достатні знання окремих положень. Аналізує та оцінює матеріал, але при висвітленні окремих питань не вистачає достатньої глибини та аргументації	має фрагментарні знання, здатний відтворити меншу частину навчального матеріалу, лише окремі чи елементи складових частин питання. Розуміє матеріал, але під час його відтворення не вистачає достатньої глибини та аргументації	здобувач освіти не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити
Бали	1	0,7	0,4	0
Наявність висновків та ілюстративних прикладів	наводить ілюстративні приклади. Робить самостійні, обґрунтовані, лаконічні висновки,	наводить ілюстративні приклади. Робить самостійні висновки	висновки формальні, що свідчить про недостатнє розуміння матеріалу	висновки відсутні, здобувач вищої освіти не в змозі їх сформулювати

	узагальнення			
Бали	1*-0,5**	0,6*-0,3**	0,2*-0,1**	0
Презентація відповіді	презентація оформлена відповідно до вимог, включає всі обов'язкові елементи та додаткову інформацію	презентація оформлена відповідно до вимог з незначними неточностями, включає всі обов'язкові елементи	презентація оформлена без дотримання вимог, відсутні декілька обов'язкових елементів	презентація відсутня
Бали	0,5***	0,3***	0,1***	0
Всього балів	3	2	1	0

* бал виставляється здобувачу освіти у ситуації, коли завдання практичного заняття не передбачають підготовку презентації з теми (питання тощо);

** бал виставляється здобувачу освіти у ситуації, коли завдання практичного заняття передбачають підготовку презентації з теми (питання тощо);

*** бал виставляється здобувачу освіти у ситуації, коли завдання практичного заняття передбачають підготовку презентації з теми (питання тощо).

V. ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАУКОВО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ (ІНДЗ)

Індивідуальне науково-дослідне завдання – це вид науково-дослідної роботи здобувача освіти, яка містить результати дослідницького пошуку, відображає певний рівень його навчальної компетентності.

Мета науково-дослідного завдання: самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування теоретичних знань із ОК, удосконалення навичок самостійної науково-дослідної діяльності.

Завдання: підготуйте мультимедійний творчий проєкт у вигляді відеоролику (презентації) на тему: «Чому правильне мовлення – це важливо».

Вимоги до подання презентацій: використовуйте лаконічні конструкції; теоретичний матеріал структуруйте та подавайте у схемах, організаційних діаграмах; цифрові дані подавайте у вигляді таблиць та діаграм; для акцентування уваги на ключових моментах, застосовуйте ефекти анімації; презентація повинна носити проблемний характер. Дотримуйтеся типової структури презентації: слайд 1 – тема, автор; слайд 2 – інформаційні джерела; слайд 3 – план розгляду (теми) питання практичного заняття; слайд 4... – розкриття змісту; останній слайд – висновки.

Термінологічні вимоги до роботи: використовувати правильну термінологію відповідно до контексту.

Критерії оцінювання ІНДЗ

Таблиця 4

Макс. к-сть балів	Критерії оцінювання роботи		
2 бала	Здатність до коректного і	Відеоролик (презентація) розроблена здобувачем освіти з дотриманням вимоги коректного і науково виваженого	2 бала

	науково виваженого аналізу теоретичного матеріалу	аналізу теоретичного матеріалу, зауваження відсутні. Дотримано принципів академічної доброчесності	
		Відеоролик (презентація) розроблена здобувачем освіти з дотриманням вимоги коректного і науково виваженого аналізу теоретичного матеріалу, виявлені недоліки є несуттєвими. Дотримано принципів академічної доброчесності	1 бал
		Відеоролик (презентація) – не авторська розробка або містить суттєві недоліки. Робота виконана з порушенням принципів академічної доброчесності	0 балів
2 бала	Здатність до творчого і науково виваженого обґрунтування власної позиції у процесі розкриття теми	Присутній творчий авторський підхід до виконання ІНДЗ. Чітко прослідковується власне бачення розкриття запропонованої теми, обґрунтування є науково-виваженим. Сформульовано відповідні висновки. Дотримано принципів академічної доброчесності	2 бала
		Присутні елементи творчості, новизни при виконанні ІНДЗ Сформульовано відповідні висновки. Дотримано принципів академічної доброчесності	1 бал
		Присутній традиційний підхід до виконання ІНДЗ. Робота виконана з порушеннями норм академічної доброчесності	0 балів
2 бала	Здатність до логічного структурування матеріалу	Матеріал відеоролика (презентації) логічно структурований, здобувач/ка використовує правильну термінологію	2 бала
		Матеріал відеоролика (презентації) достатньо логічно структурований, здобувач/ка використовує правильну термінологію	1 бал
		Матеріал відеоролика (презентації) не структурований, здобувач/ка використовує недостатню кількість або неправильну термінологію	0 балів
1 бал	Якість оформлення роботи	Відеоролик (презентація) оформлена якісно (технічно), грамотно (без орфографічних, пунктуаційних та стилістичних помилок презентації матеріалу)	1 бал
		Виявлені огріхи не є суттєвими (технічні), наявні незначні орфографічні, пунктуаційні та стилістичні помилки.	0,5 бала
		Відеоролик (презентація) оформлена без дотримання вимог (технічних), наявні суттєві орфографічні, пунктуаційні та стилістичні помилки.	0 балів
7 балів	Разом		

VII. ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ З ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (форма контролю –екзамен)

Таблиця 5

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка	Оцінка за шкалою ECTS	
		оцінка	пояснення
90–100	Відмінно	A	відмінне виконання
82–89	Дуже добре	B	вище середнього рівня
75–81	Добре	C	загалом хороша робота
67–74	Задовільно	D	непогано

60–66	Достатньо	Е	виконання відповідає
1–59	Незадовільно	FX	Необхідне перекладання

VIII. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

Основні:

1. Бєлова О. Мовленнєва готовність до шкільного навчання дітей старшого дошкільного віку з тяжкими порушеннями мовлення. *Педагогічні науки : теорія, історія, інноваційні технології*. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка. 2021. № 3 (107). С. 3-11.
2. Брушневська І.М. Особливості вивчення рівня сформованості зв'язного мовлення дошкільників із порушенням мовленнєвої діяльності. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського*. Серія: педагогіка і психологія, 2020. №63. С. 47-56.
3. Брушневська І.М. Модель формування комунікативного компонента мовленнєвої діяльності дітей дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. 2020. Вип. 28. Т. 4. С. 308–314.
4. Брушневська І.М. Методичні засади розвитку зв'язного мовлення дітей дошкільного віку із порушеннями психофізичного розвитку. *Acta Paedagogica Volynienses*, Вип. 4, 2021. С. 145-150.
5. Галецька Ю. Особливості мовленнєвого онтогенезу дошкільників з нормотиповим розвитком і при комбінованих порушеннях розвитку. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки)*. 2024. №22. С. 61-71
6. Григор'єва І.О., Макаренко І.В. Махукова Т.В. Особливості лексико-граматичного структурування мовленнєвих висловлювань у дітей дошкільного віку із тяжкими порушеннями мовлення. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*. 2020. № 2 (333). С. 1-3.
7. Гуцал Л., Миронова С. Корекція заїкання у молодших школярів. Київ : «Шкільний світ», 2010. 128с.
8. Дубровіна Є.А. (1999) Методики до – та післяопераційного логопедичного навчання дітей із вродженими незрощеннями піднебіння. *Дефектологія*, 2, 53 – 54.
9. Дегтяренко Т. М. (2018). Корекційно–реабілітаційна робота в спеціальних дошкільних закладах для дітей з особливими потребами : навчальний посібник для ВНЗ. Суми : Університетська книга.
10. Данілавичюте Е.А. (2019). Особливі мовленнєві потреби: технологія індикації, аналізу, моделювання освітнього простору. Матеріали V Міжнародного конгресу зі спеціальної педагогіки, психології та реабілітології «Діти з особливими потребами в освітньому просторі» (Чернігів, 2019 р.), 34 – 38. https://ispukr.org.ua/articles/19/191011_k.pdf
11. Данілавичюте Е.А. (2021). Інноваційна концепція визначення функціонально-мовленнєвих освітніх труднощів у осіб з особливими

потребами. Матеріали VII Міжнародного конгресу зі спеціальної педагогіки та психології «Діти з особливими потребами: від рівних прав – до рівних можливостей» (Київ, 7-8 жовтня 2021 р.) (с. 47-55). Київ: Симоненко О. І. Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/728928>

12. Данілавичюте Е.А. (2010). Концептуальні засади вивчення порушень письма з позицій діяльнісного підходу. *Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови*, 1, 82-92. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/723195165>

13. Данілавичюте Е.А., Трофименко Л.І., Ільяна В.М., Рібцун Ю.В., Мартинюк З.С., Грибань, Г.В. (2022). Психолінгвістичні дидактичні технології діагностики і подолання мовленнєвих порушень у молодших школярів з тяжкими порушеннями мовлення: навчально-методичний посібник. Київ.

14. Журавльова Л. С. Система комплексної корекційної роботи з мовленнєвого розвитку молодших школярів із дисграфією. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету*. Серія: Педагогіка. 2020. Вип. 2 (25). С. 44–55.

15. Журавльова, Л.С. (2017). Порушення письма як одна з проблем шкільного навчання. В.М. Синьов & О.В. Гаврилов (Ред.), *Актуальні питання корекційної освіти* (педагогічні науки) (Т. 1-2). (Т. 1, с. 55–65). Кам'янець-Подільський – ПП Медобори-2006. Режим доступу: <http://elar.kpnu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/3287/Aktualni-pytanniakorektsiinoi-osvity-%28pedahohichni-nauky%29.-Vyp.9-T.1.pdf?sequence>

16. Зелінська-Любченко, К.О. (2017). Роль електроенцефалографічних досліджень у діагностиці алалії. В.М. Синьов & О.В. Гаврилов (Ред.), *Актуальні питання корекційної освіти* (педагогічні науки) (Т. 1-2). (Т. 1, с. 74–82). Кам'янець-Подільський – ПП Медобори-2006. Режим доступу: <http://elar.kpnu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/3287/Aktualni-pytanniakorektsiinoi-osvity-%28pedahohichni-nauky%29.-Vyp.9-T.1.pdf?sequence>

17. Іванова Т., Кваша Т. Корекція заїкання : навчальний посібник. Київ : Видавничий дім «Шкільний світ», 2015. 136 с.

18. Ільяна В.М. (2015). Особливості організації корекційної роботи вчителя-логопеда з розвитку фонематичних процесів у дітей молодшого шкільного віку з тяжкими порушеннями мовлення. *Особлива дитина: навчання і виховання*, 2 (74), 45- 52. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/7127>

19. Ільяна В.М. (2010). Корекція дислексій в учнів молодших класів спеціальних шкіл для дітей з тяжкими порушеннями мовлення. (Автореф. дис. канд. пед. наук). Київ. <https://lib.iitta.gov.ua/712741/1/>

20. Ільяна В.М., & Грибань Г.В. (2019). Діагностика визначальних ланок мовленнєвого розвитку як одного з показників готовності до оволодіння писемним мовленням школярів з особливими освітніми потребами. *Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови*, 1 (15), 101 – 112. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/722667>

21. Заплатна С.М. (2005). Подолання порушень складової структури слова у дітей із моторною алалією. *Дошкільна освіта*, 2, 39-50.

22. Каліновська Д.В., Кисличенко В.А. Методика логопедичної роботи на ранньому етапі відновлення при афазії. *Сучасна логопедія: інноваційні*

технології : зб. тез доп. Всеукр. науково-практ. інтернет-конф. Миколаїв, 2022. С. 54–56.

23. Карпова Т. С., Заїка О. С. Діагностика артикуляційної диспраксії як сучасна логотехнологія. *Сучасна логопедія: інноваційні технології* : зб. тез доп. Всеукр. науково-практ. інтернет-конф. Миколаїв, 2021. С. 31–36.

24. Кисла О. Ф. (2016) Корекційна педагогіка: навчальний посібник для студентів. Київ: Кондор.

25. Козинець О., Кириленко О. Психологічні особливості дітей старшого дошкільного віку із заїканням. *Науковий часопис. Спеціальна психологія*. 2013. С. 331–334.

26. Козинець О. В. Особливості психічного розвитку та емоційної сфери підлітків із заїканням. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. Серія 19 : Корекційна педагогіка та спеціальна психологія. 2012. Вип. 21. С. 377–380.

27. Конопляста С.Ю. (2001) Вроджені щілини піднебіння та їх вплив на психофізичний розвиток дитини. *Педагогіка та методики спеціальні*: (Вип.1, с. 193). Київ : НПУ ім. М.П. Драгоманова.

28. Конопляста С.Ю. (2015) Ринолалія від А до Я. Монографія. Київ: Книгаплюс.

29. Конопляста С.Ю. (2006) Перспективи вирішення проблеми мовленнєвого розвитку дітей із вродженими незрощеннями губи та піднебіння. В.І. Бондар, В.В. Засенко (Ред.). *Дидактичні та соціально-психологічні аспекти корекційної роботи у спеціальній школі*: науково-методичний збірник. (Вип. 7, с. 131–134). Київ.

30. Конопляста С.Ю. (2008). Ринолалія. Причини, механізми, основні форми порушення. Хрестоматія з логопедії: Історичні аспекти. Дислалія. Дизартрія. Ринолалія: навчальний посібник. Київ.

31. Концепція спеціальної освіти осіб з фізичними та психічними вадами в Україні на найближчі роки та перспективу. АПН України, Ін-т дефектології. К. : ІСДО, 1996. 37 с.

32. Логвінова, Л.Л.; & Лактюшина, Т.Л. (2004). Алалія: посіб. для студ. дефектолог. Фак-ту по спеціальн. 7.010106 (спеціалізація «Логопед дошкільних та шкільних закладів»). Слов'янськ.

33. Малярчук А. Я. (2005). Дидактичний матеріал для виправлення мовленнєвих недоліків: у 2-х ч. Київ: ЛТД.

34. Мартиненко І. В.(2017). Комунікативний тренінг дітей старшого дошкільного віку з системними порушеннями мовлення : навчально-методичний посібник. Київ : ДІА.

35. Мартинюк З.С. Ринолалія: підтримка дитини з особливими мовленнєвими потребами в освітньому середовищі: навч. – метод. посіб. Київ. 2023. 180 с

36. Мартинюк З. С. (2022) Рівні підтримки дітей із ринолалією в освітньому процесі. *Особлива дитина: навчання і виховання*, 2 (106), 65–72.

37. Мартинюк З. С. (2021). Ринолалія у ракурсі сучасних досліджень. *Діти з особливими потребами: від рівних прав – до рівних можливостей*

(матеріали VII Міжнародного конгресу зі спеціальної педагогіки та психології). К. : Симоненко О. І. С. 123-125.

38. Методичні рекомендації для інклюзивно-ресурсних центрів щодо визначення категорій (типології) освітніх труднощів у осіб з ООП та рівнів підтримки в освітньому процесі (2021). Режим доступу: https://ispukr.org.ua/?page_id=8429#.YvOzGnZBzIV

39. Пахомова Н. Г. (2018) Актуальні проблеми спеціальної освіти: навчальний посібник. Полтава : АСМІ.

40. Пахомова, Н.Г. & Баранець І.В. (2020). Особистісний потенціал дитини старшого дошкільного віку із моторною алалією: психологічні особливості розвитку. *Особлива дитина: навчання і виховання*, 4(89), 75–87.

41. Психологічна допомога та соціальний супровід батьків, у яких народилися діти з вадами психічного та фізичного розвитку: методичні рекомендації. К.: Держсоцслужба, 2008. 28 с.

42. Пригода, З.С. (2014). Корекція дизорфографії в учнів 5-6 класів з тяжким порушенням мовлення: методичні рекомендації [Навчальний матеріал]. Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/705609>

43. Рібцун Ю. В., Долженко С. Г. До проблеми етіології заїкання: історичний аспект. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка*. Чернігів: НУЧК. Вип. 6 (162). 2020. 41–47.

44. Рібцун Ю. В. Психолого-педагогічний супровід дітей із заїканням. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2021. Т. 2. №. 79. С. 72–76.

45. Рібцун Ю. В. До питання диференційної діагностики дислалії та мінімальних проявів дизартрії. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова* : зб. наук. пр. № 21. К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2012. С. 226–230.

46. Рібцун, Ю.В. (2012). Розмежування алалій та інших мовленнєвих і немовленнєвих вад. *Народна освіта*. Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/5839>

47. Соботович Є.Ф. (2002). Нормативні показники мовленнєвого розвитку (в його фонетико-фонематичній ланці) дітей дошкільного віку. *Дефектологія*, 3, 2 – 5.

48. Тарасюк А.І. Особливості мовленнєвого розвитку дітей із сенсорною алалією *Актуальні питання корекційної та інклюзивної освіти* / За загальною редакцією Бойчука Ю.Д. Харків : ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, 2020. С.234-329.

49. Тищенко В. Обґрунтування класифікації системних порушень мовлення. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету*. Сер.: Педагогічні науки. 2023. Вип. 2. С. 199–209.

50. Тищенко В. В. Обґрунтування типології первинного системного недорозвитку мовлення. *Науковий журнал ХНА*. 2021. № 1 (4). С. 156–165.

51. Тищенко, В.В. (2010). Моторна алалія у контексті психологопедагогічних досліджень. *Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету ім. І. Огієнка*. Серія: Соціально-педагогічна, Вип. 15, 181–186. http://nbuv.gov.ua/UJRN/znprk_sp_2010_15_44

52. Тищенко, В.В. (2014). Алалія. М.К. Шеремет (Ред.). Логопедія. Підручник. Київ, Слово, 349 – 389.

53. Трофименко Л.І., Ільяна В.М., Пригода З.С., Аркадьєва О.О., Грибань В.В. (2018). Програма з корекційно-розвиткової роботи для закладів загальної середньої освіти (для дітей з тяжкими порушеннями мовлення, 1-4 класи) «Корекція мовлення». Режим доступу: http://ispukr.org.ua/?page_id=2430#.W__SNPn7R0w

54. Трофименко Л.І (2021). Формування фонологічної компетенції у дітей із тяжкими порушеннями мовлення. *Особлива дитина: навчання і виховання*, 4 (104), 7 – 17. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/729866>.

55. Трофименко Л.І. Алалія: підтримка дитини з особливими мовленнєвими потребами в освітньому середовищі: навч. – метод. посіб. Київ. 2023. 180 с.

56. Чередніченко, Н.В., Клименко, І.В., & Тенцер Л.В. (2018). Порушення письма у молодших школярів: діагностики та корекція. Навчально-методичний посібник. Київ: ДІА

57. Шеремет М. К, Мартиненко. І.В. (Ред.) (2008). Хрестоматія з логопедії: Історичні аспекти. Дислалія. Дизартрія. Ринолалія : навч. посіб. Київ: КНТ.

58. Шеремет, М.К., & Кондукова, С.В. (2012). Нейрофізіологічні засади мовленнєвої діяльності у дітей старшого дошкільного віку з моторною алалією. *Логопедія*, 2, 3 – 6.

Додаткові:

1. Державний стандарт початкової загальної освіти для дітей з особливими освітніми потребами. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/607-2013-%D0%BF#Text> (дата звернення: 05.08.2024 р.).

2. Концепція ранньої соціальної реабілітації дітей-інвалідів. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1545-2000-%D0%BF#Text> (дата звернення: 05.08.2024 р.).

3. Типове положення про центр ранньої соціальної реабілітації дітей-інвалідів. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0920-02#Text> (дата звернення: 05.08.2024 р.).

4. Ainscow, M., Dyson, A., Goldrick, S. and West, M. (2012). Developing equitable education systems. London: Routledge.p.180.

5. Manasco M. Introduction to Neurogenic Communication Disorders. Burlington, MA: Jones & Bartlett Publishers, 2014. 481 p.

6. Papathanasiou I., Coppens P., Potagas C. Aphasia and Related Neurogenic Communication Disorders. Burlington, MA: Jones & Bartlett Publishers, 2013. 505 p.

7. Pakhomova N. G., Baranets I. V., Pakhomova V. A., Scherban O. A., & Boryak O. V.A. (2021). Comprehensive approach to overcoming motor alalia in children of senior preschool age. *Svit Medytsyny ta Biolohiyi*, 1 (75), 125–129. DOI: <http://dx.doi.org/10.26724/2079-8334-2021-1-75-125-129>

8. Campano M, Cox SR, Caniano L, Koenig LL. A Review of Voice Disorders in School Aged Children. J Voice. 2021 Jan 23:S0892-1997(20)30474-4. doi: 10.1016/j.jvoice.2020.12.018. Epub ahead of print. PMID: 33500199.
9. Erika S Levy, Younghwa M Chang, KyungHae Hwang, Megan J McAuliffe. Perceptual and acoustic effects of dual-focus speech treatment in children with dysarthria. Journal of Speech, Language, and Hearing Research. American Speech-Language-Hearing Association, 2021. №3(3). P.1-16.
10. Kozynets O. Technologies to overcome stuttering in the scientific heritage of rudolf krayevsky. Distance Education in Ukraine: Innovative, Normative-Legal, Pedagogical Aspects. 1 (2). 2023. P. 230–240.
11. Naqvi Y, Gupta V. Functional Voice Disorders. 2021 Apr 3. In: StatPearls [Internet]. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing; 2021 Jan. PMID: 33085329.
12. Stephanie A Borrie, Kaitlin L Lansford. A Perceptual Learning Approach for Dysarthria Remediation: An Updated Review. Journal of Speech, Language, and Hearing Research. American Speech-Language-Hearing Association, 2021. №64 (8). P. 3060-3073.
13. Forlin, C., Slee, R., Rouse, M., Garner, P., Rose, R. and Ashman, A. (2010). Education for inclusion: changing paradigms. Workshop presented to: Inclusive and Supportive Education Congress (ISEC): Promoting Diversity and Inclusive Practice, Queen's University, Belfast, 02 – 05 August 2010.
14. Wilson L. (2012). Learning to Read and the Preschool Years / L. Wilson // Childhood Education : Infancy though early adolescence. Vol. 88, № 4. P. 270–271.

Інформаційні ресурси

1. <https://ispukr.org.ua/>
2. <https://mon.gov.ua>
3. <http://logoped.in.ua/>
4. <https://www.logoclub.com.ua/>
5. <https://logopedia.com.ua/>
6. https://www.youtube.com/channel/UCHP6_wPlQqHXylvqgUpmeXg
7. <http://logopedu.com.ua/>
8. Анатомія, фізіологія, еволюція нервової системи. URL: http://biology.org.ua/files/lib/brain_mind_behavior/m.htm
9. Програми розвитку дітей з порушеннями психофізичного розвитку. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/programi-rozvitku-ditej>
10. Інклюзивне навчання. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/inklyuzivne-navchannya> –
11. Українська асоціація корекційних педагогів. URL: <http://www.uasp.org.ua>
12. Інститут обдарованої дитини НАПН України. URL: <http://iod.gov.ua/events.php>

Неформальна освіта:

13. <https://prometheus.org.ua/partnership/>
14. <https://ru.coursera.org/>

- 15. <https://vumonline.ua/>
- 16. <https://www.ed-era.com/>

ІХ. ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1.Що таке дислалія?

- a) порушення граматичних конструкцій мови;
- b) порушення вимови звуків;
- c) порушення швидкості мовлення;
- d) відсутність мови.

2.Які причини функціональної дислалії?

- a) неправильна артикуляція;
- b) ураження мовних зон мозку;
- c) проблеми зі слухом;
- d) затримка психічного розвитку.

3. Як називається форма дислалії, яка пов'язана з дефектами артикуляційного апарату?

- a) сенсорна;
- b) моторна;
- c) органічна;
- d) функціональна.

4.Який із цих звуків найчастіше порушується при дислалії?

- a) звук [р];
- b) звук [а];
- c) звук [е];
- d) звук [м].

5.Які з наведених методів використовуються для виявлення дислалії?

- a) артикуляційна гімнастика;
- b) тест на слухове сприйняття;
- c) оцінка граматичних помилок;
- d) спостереження за вимовою звуків.

6.Яке обстеження є першим кроком у діагностиці дислалії?

- a) оцінка когнітивного розвитку;
- b) оцінка слуху;
- c) тест на інтелект;
- d) оцінка моторики.

7.Що таке функціональна дислалія?

- a) порушення мовлення, яке виникає внаслідок органічного ураження;
- b) порушення темпу мовлення;
- c) порушення розуміння мови;
- d) порушення вимови без органічних уражень;

8. Які причини органічної дислалії?

- a) м'язова слабкість артикуляційного апарату;
- b) психологічні розлади;
- c) ураження мовленнєвих зон мозку;

d) проблеми зі слухом.

9. Яка з перерахованих вправ використовується для корекції дислалії?

- a) артикуляційні вправи;
- b) швидкісне читання;
- c) слухові диктанти;
- d) оцінка ритму.

10. Що таке фонематична дислалія?

- a) порушення вимови звуків;
- b) відсутність контролю над темпом мовлення;
- c) порушення розрізнення звуків;
- d) порушення граматичних конструкцій.

11. Що таке дизартрія?

- a) порушення звуковимови через зниження слуху;
- b) мовленнєве порушення, що викликане ураженням центральної нервової системи;
- c) розлад комунікації через дефіцит лексичного запасу.

12. Який симптом характерний для спастичної дизартрії?

- a) гіпертонус м'язів артикуляційного апарату;
- b) атаксія;
- c) гіпотонія м'язів артикуляційного апарату.

13. Що є основним завданням корекції дизартрії?

- a) розвиток когнітивних здібностей;
- b) поліпшення контролю артикуляції та дихання;
- c) розвиток лексичних і граматичних навичок.

14. Який вид дизартрії характеризується порушенням рівноваги та координації рухів?

- a) гіпокінетична;
- b) атаксична;
- c) спастична.

15. Що є основною причиною дизартрії?

- a) ураження м'язів язика;
- b) порушення слуху;
- c) ураження центральної або периферичної нервової системи.

Тести з двома правильними відповідями

16. Які симптоми є типовими для гіпокінетичної дизартрії?

- a) брадікінезія (повільні рухи);
- b) гіпертонус м'язів;
- c) зменшення сили голосу;
- d) дисбаланс координації.

17. Що може спричинити дизартрію?

- a) перенесений інсульт;
- b) ДЦП (дитячий церебральний параліч);
- c) порушення зору;
- d) мовленнєва апраксія.

- 18. Які види дизартрії існують?**
- a) спастична;
 - b) міотична;
 - c) гіпокінетична;
 - d) фонематична.
- 19. Які з наступних вправ допомагають у корекції дизартрії?**
- a) вправи на дихання;
 - b) вправи на розвиток моторики руки;
 - c) фонетичний аналіз текстів;
 - d) артикуляційні вправи.
- 20. Які з нижчеперелічених підходів використовуються при корекції дизартрії?**
- a) технологія сенсомоторного розвитку;
 - b) фізіотерапія;
 - c) медикаментозне лікування;
 - d) артикуляційна гімнастика.
- 21. Що таке ринолалія?**
- a) порушення мови, пов'язане з порушенням тембру голосу;
 - b) порушення звуковимови через дефекти будови піднебіння;
 - c) порушення слуху.
- 22. Який фактор є основною причиною ринолалії?**
- a) спадкові порушення слуху;
 - b) аномалії будови піднебіння або носової порожнини;
 - c) психологічні фактори.
- 23. Який спеціаліст проводить обстеження дітей із ринолалією?**
- a) хірург;
 - b) ЛОР-лікар;
 - c) логопед.
- 24. Яке з наведених порушень є типовим для ринолалії?**
- a) гіперназалізація голосу;
 - b) неправильна вимова свистячих звуків;
 - c) дисграфія.
- 25. Яке основне завдання вчителя-логопеда при роботі з дитиною, що має ринолалію?**
- a) формування лексичних навичок;
 - b) відновлення правильної звуковимови;
 - c) корекція слуху.
- 26. Що входить до логопедичного обстеження дітей із ринолалією?**
- a) оцінка розумових здібностей;
 - b) оцінка звуковимови та стану артикуляційного апарату;
 - c) оцінка почуття ритму.
- 27. Який вид ринолалії є найбільш поширеним?**
- a) гіпоназальна ринолалія;
 - b) гіперназальна ринолалія;
 - c) латеральна ринолалія.

- 28. Який метод корекції використовується для дітей із ринолалією?**
а) артикуляційна гімнастика;
б) зорові диктанти;
в) навчання грамоти.
- 29. Чому слід приділяти увагу при корекції гіперназальної ринолалії?**
а) роботі над формуванням нормального носового дихання;
б) покращенню слуху;
в) оволодінню новими лексичними словами.
- 30. Яке обладнання використовується для діагностики ринолалії?**
а) комп'ютерна томографія;
б) рентгенологічне обстеження;
в) мовний тестер.
- 41. Що таке алалія?**
а) відсутність або недорозвиненість мовлення при збереженні слуху та інтелекту;
б) порушення вимови окремих звуків;
в) порушення граматичної будови мови.
- 42. Яка основна причина моторної алалії?**
а) дефекти слуху;
б) пошкодження мовних зон мозку;
в) низький рівень інтелектуального розвитку.
- 43. Яка форма алалії характеризується порушенням розуміння мови?**
а) сенсорна;
б) моторна;
в) акустико-фонематична.
- 44. Що є основною характеристикою моторної алалії?**
а) відсутність розуміння зверненої мови;
б) труднощі у формуванні активного мовлення;
в) порушення фонематичного слуху.
- 45. Яка з форм алалії найчастіше поєднується з дефектами артикуляції?**
а) дислалія;
б) сенсорна алалія;
в) моторна алалія.
- 46. Яка з наведених форм алалії є комбінованою?**
а) дислалія;
б) сенсомоторна алалія;
в) афазія.
- 47. Що є основною характеристикою сенсорної алалії?**
а) порушення звуковимови;
б) порушення розуміння мови при збереженні слуху;
в) труднощі у формуванні синтаксичних структур.
- 48. Який метод є основним при корекції сенсорної алалії?**

- a) методи розвитку фонематичного слуху;
- b) вправи на розвиток моторики;
- c) навчання грамоти.

49. Що входить до комплексної діагностики алалії?

- a) тест на рівень інтелекту;
- b) обстеження мовних і когнітивних функцій;
- c) тест на моторику.

50. Яка форма алалії пов'язана з ураженням лівої скроневої частки мозку?

- a) моторна;
- b) сенсомоторна;
- c) сенсорна.

Вищий рівень складності (два варіанти відповіді)

51. Які основні ознаки моторної алалії?

- a) труднощі у формуванні активного мовлення;
- b) неправильне використання граматичних форм;
- c) порушення слуху.

52. Які симптоми характерні для сенсорної алалії?

- a) нерозуміння зверненої мови;
- b) порушення рухових навичок;
- c) фонематичні порушення.

53. Які фактори найчастіше є причинами алалії?

- a) соціальне середовище;
- b) спадковість;
- c) перенесені перинатальні ураження мозку.

54. Які два основних методи корекції моторної алалії?

- a) розвиток артикуляційної моторики;
- b) формування словникового запасу;
- c) розвиток координації.

55. Які методи діагностики використовуються для алалії?

- a) обстеження мовних функцій;
- b) нейропсихологічні дослідження;
- c) логопедичне тестування на звуковимову.

Завдання на встановлення відповідності

56. Встановіть відповідність між формами алалії та їх основними характеристиками:

Форма алалії	Характеристика
1. Моторна алалія	a) порушення розуміння мови при збереженні слуху
2. Сенсорна алалія	b) труднощі в побудові активного мовлення
3. Сенсомоторна алалія	c) комбіновані порушення розуміння та продукування мови

57. Встановіть відповідність між методами корекції та формами алалії:

Метод корекції	Форма алалії
----------------	--------------

Метод корекції

Форма алалії

1. Розвиток артикуляційної моторики	a) сенсорна алалія
2. Формування граматичних структур	b) моторна алалія
3. Робота над розумінням мови	c) сенсомоторна алалія

58. Встановіть відповідність між ділянками мозку та типами алалії:

Ділянка мозку

Тип алалії

1. Ліва лобова частка	a) сенсорна алалія
2. Ліва скронева частка	b) моторна алалія
3. Центральні зони мозку	c) сенсомоторна алалія

59. Встановіть відповідність між видами мовленнєвих порушень та їхніми характеристиками:

Вид порушення

Характеристика

1. Дислалія	a) порушення звуковимови при збереженні слуху
2. Алалія	b) недорозвиненість мовлення при нормальному слуху
3. Афазія	c) втрата мовлення внаслідок ураження мозку

60. Встановіть відповідність між методами корекції та відповідними видами алалії:

Метод корекції

Вид алалії

1. Формування пасивного словника	a) моторна алалія
2. Навчання правильному розумінню слів	b) сенсорна алалія
3. Зміцнення артикуляційної бази	c) сенсомоторна алалія

1. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТНІХ КОМПОНЕНТІВ ЦИКЛУ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

1.4. Навчально-методичне забезпечення освітнього компонента «ОРГАНІЗАЦІЯ ТА НАДАННЯ ЛОГОПЕДИЧНИХ ПОСЛУГ У ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ»

Автори: Ірина Брушневська,
Наталія Мрочко

I. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна форма навчання	Галузь знань <u>01 Освіта/Педагогіка</u> Спеціальність <u>016 Спеціальна освіта</u> Спеціалізація <u>016.01 Логопедія</u> Освітньо-професійна програма Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта Освітній рівень: другий (магістерський)	Нормативна
Кількість годин/кредитів		Рік навчання 1
<u>90/3</u>		Семестр 1-ий
ІНДЗ: є		Лекції <u>20</u> год.
		Практичні (семінарські) – <u>22</u> год.
		Лабораторні – год.
		Індивідуальні – год.
		Самостійна робота – <u>42</u> год.
		Консультації – <u>6</u> год.
		Форма контролю: екзамен
Мова навчання		Українська

II. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧІВ

ППП: Брушневська Ірина Миколаївна

Науковий ступінь: кандидат педагогічних наук

Вчене звання: доцент

Посада: доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти

Контактна інформація: +380508762003, Brushnevsk.Iryna@vnu.edu.ua

Дні занять: <http://94.130.69.82/cgi-bin/timetable.cgi>

ППП: Мрочко Наталія Євгенівна

Посада: асистент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти

Контактна інформація: +380507306466

Дні занять: <http://94.130.69.82/cgi-bin/timetable.cgi>

III. СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Таблиця 2

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Лаб.	Сам. роб.	Конс.	Форма контролю / Бали
Змістовий модуль 1. Організація логопедичної роботи у закладах дошкільної освіти							
Тема 1. Особливості розвитку мовлення дітей дошкільного віку. Закономірності типового розвитку; взаємозв'язки між психічними функціями, що формуються в онтогенезі. Вікова періодизація та сензитивні періоди психосоціального розвитку людини. Структура, причини виникнення та механізми порушень мовлення в осіб з ПМР.	8	2	2		4		ДБ, Т, РМГ, УО, ІРС / (макс. кількість балів за практичне заняття – 3) \3
Тема 2. Нормативно-правове та навчально-методичне забезпечення організації логопедичного процесу закладах дошкільної освіти. Система логопедичної допомоги дітям дошкільного віку з порушеннями мовлення.	8	2	2		4		РМГ, УО, ІРС /3
Тема 3. Організаційно-правові основи функціонування логопедичних пунктів системи освіти. Принципи, методи, засоби, форми організації корекційної діяльності, програмне забезпечення логопедичного процесу, поточна та звітна документація вчителя-логопеда логопункту ЗДО.	9	2	2		4	1	РМГ, УО, ІРС /3
Тема 4. Організація логопедичної допомоги в умовах спеціального закладу дошкільної освіти (групи). Планування освітньо-корекційної роботи на основі результатів диференційної психолого-педагогічної діагностики дітей дошкільного віку з ТПМ.	9	2	2		4	1	РМГ, УО, ІРС /3
Тема 5. Особливості організації корекційно-розвиткової роботи у закладах дошкільної освіти з інклюзивним навчанням. Організація логопедичного процесу з	9	2	2		4	1	ДС, РМГ, УО, ІРС /6

урахуванням рівня підтримки дітей з ООП.							
Разом за модулем 1	43	10	10		20	3	15
Змістовий модуль 2. Методичні засади організації логопедичної допомоги дітям дошкільного віку							
Тема 6. Науково-методичні засади планування й проведення логопедичної роботи з дітьми дошкільного віку з урахуванням кращих зразків вітчизняного та закордонного досвіду щодо надання допомоги особам з ПМР.	9	2	2		4	1	ДБ, РМГ, УО, ІРС /3
Тема . Технології диференціальної діагностики мовленнєвих порушень у дітей з метою проведення комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку дитини.	8	2	2		4		РМГ, УО, ІРС /3
Тема 8. Заняття як форма організації логопедичної роботи з урахуванням формату роботи (офлайн, онлайн, змішаної). Інноваційні технології, методи, прийоми, засоби логопедичної роботи.	13	2	4		6	1	ДС, РМГ, УО, ІРС /6
Тема 9. Робота з батьками дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку. Створення середовища, ефективного для розвитку мови, мовлення та комунікації з урахуванням індивідуальних потреб осіб з ПМР.	9	2	2		4	1	ДБ, РМГ, УО, ІРС /3
Тема 10. Професійно-особистісне зростання педагогічних працівників. Сутність, зміст, методи та способи здійснення саморефлексії, самоаналізу власної професійної діяльності.	8	2	2		4		ДС, РМГ, УО, ІРС /3
Разом за модулем 2	47	10	12		22	3	18
ІНДЗ							7
Всього годин / Балів	90	20	22		42	6	40
Види підсумкових робіт							К-сть балів
<u>Модульна контрольна робота:</u>							60
Модульна контрольна робота 1							T/30
Модульна контрольна робота 2							T/30
Всього годин / Балів	90	20	22		42	6	100

Примітки: ^{1/} Moodle, Zoom – може застосовуватися одна з платформ або їхній симбіоз для здобувачів освіти з індивідуальним планом навчання та/або під час реалізації освітнього процесу в Університеті у дистанційному режимі, відповідно до Положення про електронний курс навчальної дисципліни у Волинському

національному університеті імені Лесі Українки, Положення про дистанційне навчання у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, наказів ректора

² / *Методи та форми контролю*: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, ІНДЗ/РС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота здобувача освіти, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, аналітичне есе, УО – усне опитування тощо.

IV. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЗМІСТОВИХ МОДУЛІВ

Змістовий модуль 1. Організація логопедичної роботи у закладах дошкільної освіти.

Тема 1. Особливості розвитку мовлення дітей дошкільного віку. Закономірності типового розвитку; взаємозв’язки між психічними функціями, що формуються в онтогенезі. Вікова періодизація та сензитивні періоди психосоціального розвитку людини. Структура, причини виникнення та механізми порушень мовлення в осіб з ПМР.

Основні поняття: *розвиток мовлення, передумови розвитку мовлення, онтогенез, дизонтогенез, психічний розвиток, порушення розвитку, корекція, компенсація, корекційна робота, порушення мовленнєвого розвитку (ПМР), недорозвиток мовлення, затримка мовленнєвого розвитку, психічний розвиток, етіологія, механізми, структура і симптоматика мовленнєвих порушень, принципи, методи, прийоми, законодавча база, комплексна психолого-педагогічна оцінка розвитку, класифікація порушень мовленнєвої діяльності, інклюзивно-ресурсний центр, заклад дошкільної освіти, адміністрація, вчитель-логопед, вихователі, практичний психолог, батьки дітей з ООП.*

Перелік питань на практичне заняття

1. Етапи розвитку мовлення дітей дошкільного віку.
2. Закономірності типового розвитку, взаємозв’язки між психічними функціями, що формуються в онтогенезі.
3. Вікова періодизація та сензитивні періоди психосоціального розвитку людини.
4. Структура, причини виникнення та механізми порушень мовлення в осіб з ПМР.
5. Напрями роботи з розвитку мовлення дітей дошкільного віку.
6. Класифікація мовленнєвих порушень.

Запитання для обговорення та практичні завдання:

9. Пройдіть тестування на платформі Moodle (самоконтроль).
10. *Дебати* на тему: Особливості розвитку мовлення дітей в умовах закладу дошкільної освіти.
11. *Техніка «Груповий пазл»*: «Розвиток мовленнєвої діяльності в онтогенезі».

Техніка «Груповий пазл» (Jigsaw technique) – це метод організації занять у групі, при якому всі здобувачі освіти залежать один від одного. Суть в тому, що педагог розбиває колектив на групи, а завдання на частини, які студенти повинні зібрати разом як головоломку. Виникає позитивна залежність один від одного, а також колективна відповідальність.

Форма подання результату на завдання: розгорнуті, аргументовані та логічно вибудовані відповіді та/або структуровані тези.

12. Визначити понятійно-категоріальний апарат логопедії (термінологічний диктант):

- Мовленнєвий розвиток дитини – це...
- Дисфонія – це...
- Брадилалія – це...
- Тахілалія – це...
- Заїкання – це...
- Мутизм – це
- Дислалія – це...
- Ринопалія – це...
- Дизартрія – це...
- Алалія – це...
- Афазія – це...
- Дислексія – це...
- Дисграфія – це...
- Фонетико-фонематичний недорозвиток мовлення (ФФНМ) – це...
- Загальний недорозвиток мовлення (ЗНМ) – це....

Завдання для самостійної роботи:

4. *Скласти таблицю-схему термінів засвоєння звуків рідної мови дітьми в процесі нормального онтогенезу.*

5. *Опрацювати самостійно статтю Галецької Ю. Особливості мовленнєвого онтогенезу дошкільників з нормотиповим розвитком і при комбінованих порушеннях розвитку. Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки). 2024. №22. С. 61-71*

6. *Скласти 10 тестових завдань з теми різного рівня складності.*

Література для вивчення теми: 2, 8, 9, 10, 28, 35, 39, 51.

Тема 2. Нормативно-правове та навчально-методичне забезпечення організації логопедичного процесу закладах дошкільної освіти. Система логопедичної допомоги дітям дошкільного віку з порушеннями мовлення.

Основні поняття: закони, постанови, положення, конвенція, кваліфікаційні вимоги, посадові обов'язки, логопедичні групи, логопедичні пункти, перспективне планування, тематичне планування, мовленнєва картка, список дітей, індивідуальний план роботи, корекційні програми, самоосвіта, логопедичне обстеження, анамнестичні дані, логопедичний вплив, артикуляція, звуковий аналіз, постановка звуків, автоматизація вимови, диференціація фонем, дрібна моторика, артикуляційні вправи, комунікативні уміння і навички, фонематичні процеси, звуковимова, складова структура слова, словниковий запас, граматична будова, зв'язне мовлення, інтерпретація отриманих даних, логопедичний висновок, види корекційних занять, структура логопедичного заняття, логопедичний кабінет, матеріально-технічне забезпечення.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Нормативно-правове та навчально-методичне забезпечення організації логопедичного процесу в закладі дошкільної освіти.

2. Професійна діяльність вчителя-логопеда. Науково-теоретичні аспекти професійної діяльності. *(Посадові обов'язки вчителя-логопеда. Кваліфікаційні вимоги до категорій вчителя-логопеда)*

3. Навчально-методична документація вчителя-логопеда в ЗДО.

4. Вимоги до матеріально-технічного забезпечення корекційної діяльності в ЗДО.

5. Система логопедичної допомоги особам з мовленнєвими труднощами в ЗДО.

Запитання для обговорення та практичні завдання:

4. Пройдіть тестування на платформі Moodle (самоконтроль).

5. Під час роботи в малих групах провести обговорення та дати усні відповіді на запитання:

6. Якими нормативно-правовими документами керується вчитель-логопед у своїй роботі?

7. Вчитель-логопед повинен вміти – ...

8. Вчитель-логопед повинен знати – ...

9. Які кваліфікаційні вимоги до категорій вчителя-логопеда?

10. Що передбачає система логопедичної допомоги особам з мовленнєвими труднощами в ЗДО?

11. Якими є вимоги до матеріально-технічного забезпечення корекційної діяльності в ЗДО? Якими документами це регламентується?

Форма подання результату на завдання: розгорнуті, аргументовані та логічно вибудовані відповіді та/або структуровані тези.

7. Підготувати *модель професійної компетентності вчителя-логопеда* (письмово).

Завдання для самостійної роботи:

1. Підготувати презентацію «Система логопедичної допомоги дітям дошкільного віку з порушеннями мовлення». Вимоги до подання презентацій: використовуйте лаконічні конструкції; теоретичний матеріал структуруйте та подавайте у схемах, організаційних діаграмах; цифрові дані подавайте у вигляді таблиць та діаграм; для акцентування уваги на ключових моментах, застосовуйте ефекти анімації; презентація повинна носити проблемний характер. Дотримуйтеся типової структури презентації: слайд 1 – тема, автор; слайд 2 – інформаційні джерела; слайд 3 – план розгляду (теми) питання практичного заняття; слайд 4... – розкриття змісту; останній слайд – висновки. *Форма подання результату на завдання:* презентація.

2. Скласти 10 тестових завдань з теми різного рівня складності.

Література для вивчення теми: 1, 13, 14, 15, 21, 28, 34, 36, 46, 47, 48, 51, 52.

Тема 3. Організаційно-правові основи функціонування логопедичних пунктів системи освіти. Принципи, методи, засоби, форми організації корекційної діяльності, програмне забезпечення логопедичного процесу, поточна та звітна документація вчителя-логопеда логопункту ЗДО.

Основні поняття: логопедичні пункти.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Основні завдання діяльності логопедичних пунктів при ЗДО.
2. Основні обов'язки вчителя-логопеда логопедичного пункту.
3. Завдання корекційної діяльності вчителів-логопедів логопедичних пунктів.

4. Планування корекційних занять, основні вимоги до їхнього проведення.

5. Вимоги до облаштування логопедичних кабінетів.

Запитання для обговорення та практичні завдання:

1. Під час роботи в малих групах провести обговорення та дати усні відповіді на запитання:

- Яка тривалість робочого тижня вчителя-логопеда?
- Які обов'язки вчителя-логопеда на логопункті?
- Які завдання корекційної діяльності вчителів-логопедів при логопедичних пунктах?

- Назвати групи дітей, які комплектуються на логопедичних пунктах.

- Які тривалість логопедичних занять?

- Яка кількість дітей зараховується на логопедичний пункт?

- Методи логопедичної роботи з дітьми дошкільного віку.

- Проаналізувати програми з КРЗ для дітей дошкільного віку.

Форма подання результату на завдання: розгорнуті, аргументовані та логічно вибудовані відповіді та/або структуровані тези.

2. Підготувати презентацію: «Ділова документація та програмне забезпечення корекційно-розвиткової роботи вчителя-логопеда в закладі дошкільної освіти». *Вимоги до подання презентацій:* використовуйте лаконічні конструкції; теоретичний матеріал структуруйте та подавайте у схемах, організаційних діаграмах; цифрові дані подавайте у вигляді таблиць та діаграм; для акцентування уваги на ключових моментах, застосовуйте ефекти анімації; презентація повинна носити проблемний характер. Дотримуйтеся типової структури презентації: слайд 1 – тема, автор; слайд 2 – інформаційні джерела; слайд 3 – план розгляду (теми) питання практичного заняття; слайд 4... – розкриття змісту; останній слайд – висновки. Форма подання результату на завдання: презентація.

Завдання для самостійної роботи:

1. Скласти алгоритм роботи вчителя-логопеда на логопедичному пункті ЗДО.

2. Скласти 10 тестових завдань з теми різного рівня складності.

3. Проаналізувати Положення про логопедичні пункти системи освіти (затверджено наказом Міністерства освіти України N 135 від 13.05.93р.) та Порядок надання логопедичних послуг в системі освіти (проект 2021 року, <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2023/12/НО-projekt.Poryadku.nadannya.lohoped.posluh.v.systemi.osvity-15.12.2023.pdf>), скласти та презентувати порівняльну таблицю.

Література для вивчення теми: 6, 21, 28, 29, 31, 45, 47, 48.

Тема 4. Організація логопедичної допомоги в умовах спеціального закладу дошкільної освіти (групи). Планування освітньо-корекційної роботи

на основі результатів диференційної психолого-педагогічної діагностики дітей дошкільного віку з ТПМ.

Основні поняття: організація логопедичної допомоги, спеціальний заклад дошкільної освіти, тяжкі порушення мовлення, логопедична група, комплексна психолого-педагогічна діагностика, інклюзивно-ресурсний центр, висновок ІРЦ, комплектування логопедичних груп, освітньо-корекційна робота, реабілітаційні заходи, взаємозв'язок вчителя-логопеда, етапи роботи, фронтальні заняття, підгрупові заняття, індивідуальні заняття, план-сітка, перспективне планування, графік роботи, розклад занять, посадові обов'язки, мовленнєва картка, аналіз результатів, взаємодія з батьками, директор ЗДО, вчитель-методист, практичний психолог, керівник музичний, сестра медична, інструктор з фізкультури.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Логопедична допомога в системі освіти України.
2. Рання діагностика та рання комплексна психолого-педагогічна допомога дитині із ТПМ.
3. Реабілітаційні заходи в умовах спеціального закладу дошкільної освіти для дітей із ТПМ.
4. Комплектування логопедичних груп: основні засади, нормативні документи.
5. Планування освітньо-корекційної роботи на основі результатів диференційної психолого-педагогічної діагностики дітей дошкільного віку з ТПМ
6. Основні етапи корекційної роботи вчителя-логопеда логопедичної групи.
7. Документація вчителя-логопеда логопедичної групи.
8. Взаємодія вчителя-логопеда з вихователями групи та іншими спеціалістами ЗДО.

Запитання для обговорення та практичні завдання:

1. Дерево рішень: «Логопедична діагностика дітей дошкільного віку в ЗДО». Техніка «Дерево рішень» – група ділиться на 3 або 4 підгрупи з однаковою кількістю студентів. Кожна група обговорює питання й робить записи на своєму «дереві» (аркуш ватману), потім групи міняються місцями і дописують на деревах сусідів свої ідеї. *Форма подання результату на завдання:* розгорнуті, аргументовані та логічно вибудовані відповіді та/або структуровані тези; презентація.

2. Під час роботи в малих групах порівняйте освітнє середовище традиційного закладу освіти та спеціального закладу освіти за власноруч розробленими критеріями. *Форма подання результату на завдання:* заповнена таблиця (див. зразок нижче).

Критерій	Освітнє середовище традиційного закладу дошкільної освіти	Освітнє середовище спеціального закладу дошкільної освіти

--	--	--

3. Підготувати і заповнити одну картку мовленнєвого розвитку дитини (письмово).

Завдання для самостійної роботи:

1. Впорядкувати портфоліо для роботи з дітьми з порушенням мовлення.

Література для вивчення теми: 5, 6, 11, 12, 19, 22, 26, 30, 31, 33, 40, 46.

Тема 5. Особливості організації корекційно-розвиткової роботи у закладах дошкільної освіти з інклюзивним навчанням. Організація логопедичного процесу з урахуванням рівня підтримки дітей з ООП.

Основні поняття: рівні підтримки для дітей із ООП, інклюзивне навчання, освітні труднощі, освітнє середовище, дитина з особливими освітніми потребами, індивідуальна програма розвитку дитини, команда психолого-педагогічного супроводу дитини, безбар'єрність, універсальний дизайн, розумне пристосування, інклюзивно-ресурсний центр.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Порядок організації інклюзивного навчання у закладах дошкільної освіти.
2. Рівні підтримки в освітньому процесі в ЗДО.
3. Категорії (типи) особливих освітніх потреб (труднощів).
4. Розробка індивідуальних програм навчання та розвитку для дітей з ООП.
5. Співпраця з батьками при розробленні та виконанні індивідуальної програми розвитку.
6. Спеціальне обладнання для дітей з різними порушеннями розвитку та вимоги до нього.
7. Моніторинг результативності, виявлення та прогнозування можливих проблем.
8. Психолого-педагогічний супровід дітей з порушеннями психофізичного розвитку в умовах закладу дошкільної освіти з інклюзивною формою навчання.

Запитання для обговорення та практичні завдання:

1. Пройдіть тестування на платформі Moodle (самоконтроль).
2. Підготувати презентацію «Рівні підтримки для осіб з ООП».
3. Підготуватися до проведення дискусії «Що таке універсальний дизайн в освіті?». *Форма подання результату на завдання:* розгорнуті, аргументовані та логічно вибудовані відповіді та/або структуровані тези; презентація.

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацювати самостійно:*
 - Постанова КМУ від 10.04.2019 року №530 «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах дошкільної освіти», зі змінами. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/530-2019-%D0%BF#Text>
 - Наказ МОН від 23.04.2018 року №414 «Про затвердження Типового переліку допоміжних засобів для навчання (спеціальних засобів корекції

психофізичного розвитку) осіб з особливими освітніми потребами, які навчаються в закладах освіти» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0582-18#Text>

2. Сформуйте каталог нормативних документів, які регулюють питання організації інклюзивного освітнього середовища в ЗДО.

3. Скласти 10 тестових завдань з теми різного рівня складності.

Література для вивчення теми: 6, 15, 23, 26, 30, 31, 38, 46, 52.

Змістовий модуль 2. Методичні засади організації логопедичної допомоги дітям дошкільного віку

Тема 6. Науково-методичні засади планування й проведення логопедичної роботи з дітьми дошкільного віку з урахуванням кращих зразків вітчизняного та закордонного досвіду щодо надання допомоги особам з ПМР.

Основні поняття: Річний план роботи вчителя-логопеда. Перспективні плани проведення індивідуальних та групових занять. Графік роботи вчителя-логопеда. Паспорт кабінету. Звіт про результати роботи вчителя-логопеда, виконану за навчальний рік. Журнал обстеження усного мовлення дітей. Угода з батьками про умови обслуговування дітей у логопункті. Журнал відвідування дітьми логопункта. Практичні матеріали щодо організації роботи на дошкільному логопункті: нормативно-правові документи, плани, зразки звітів про виконану за навчальний рік роботу, зразки організаційних документів, що регламентують роботу вчителя-логопеда з вихователями та батьками, документами, необхідних для проведення обстеження. Корекційно-розвивальна діяльність, консультативно-методична діяльність, ігри-заняття, консультації, розвиток психічних процесів, розвиток складових мовленнєвої діяльності, розвиток лексичної складової мовлення, формування граматичної будови мовлення, удосконалення фонетико-фонематичної складової мовлення, розвиток зв'язного мовлення, підвищення фахового рівня, створення безпечного і здоров'язбережувального освітнього середовища.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Складові перспективного плану роботи вчителя-логопеда:
 - діагностико-проектна діяльність;
 - корекційно-розвивальна робота з формування та розвитку мовлення;
 - корекційно-розвивальна робота з розвитку психічних процесів;
 - консультативно-методична діяльність;
 - підвищення фахового рівня;
 - робота над удосконаленням обладнання логопедичного кабінету, створення безпечного і здоров'язбережувального освітнього середовища.
2. Календарний план на місяць:
 - основні напрямки логопедичної роботи.
3. Алгоритм складання індивідуального плану логопедичної роботи:
 - розвиток лексичної складової мовлення;
 - удосконалення граматичної складової мовлення;
 - формування фонетико-фонематичної складової мовлення;
 - розвиток зв'язного мовлення;
 - зміцнення психологічної бази мовлення.

4. Особливості планування ігор-занять у підгрупі на рік (безпечне і здоров'язбережувальне освітнє середовище, обладнання, мовленнєвий матеріал, основні етапи гри-заняття)

Запитання для обговорення та практичні завдання:

4. *Робота в малих групах.* Опрацюйте (на вибір) посібники із перспективного планування корекційно-розвивальної роботи з дошкільниками з ПМР, здійсніть порівняльний аналіз сильних та слабких сторін у зазначеному плануванні. *Форма подання результату на завдання:* розгорнуті, аргументовані та логічно вибудовані відповіді та/або структуровані тези; презентація.

2. Складіть перспективний план роботи вчителя-логопеда ЗДО (логопункту/логопедичної групи), аргументуйте доцільність його складових.

3. Дебати на тему: «Планування логопедичної роботи з дітьми дошкільного віку – ознака сучасності чи пережиток минулого?»

Завдання для самостійної роботи:

3. *Законспектувати основні тези програмно-методичного комплексу Рібцун Ю.В. Корекційне навчання з розвитку мовлення дітей молодшого дошкільного віку із ЗНМ (Орієнтовний календарний план логопедичних занять, с. 93-119).*

4. *Скласти 10 тестових завдань з теми різного рівня складності.*

Література для вивчення теми: 4, 7, 19, 27, 41, 45, 46, 50, 60, 61.

Тема 7. Технології диференціальної діагностики мовленнєвих порушень у дітей з метою проведення комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку дитини.

Основні поняття: комплексне обстеження, диференціальна діагностика, оцінка розвитку дитини, етико-деонтологічні та правові аспекти діагностичної роботи, принципи діагностичної роботи, діти з особливими освітніми потребами, спостереження, бесіди, опитування, експеримент, тестування, вивчення продуктів діяльності дитини, психолого-педагогічні послуги, корекційно-розвиткові послуги, логопедичні послуги, індивідуальна програма розвитку, рівні підтримки, освітні труднощі, освітнє середовище, безпечне освітнє середовище закладу дошкільної освіти.

Перелік питань на практичне

1. Сутність комплексного обстеження дітей з порушеннями психофізичного розвитку.

2. Етико-деонтологічні та правові аспекти діагностичної роботи.

3. Етапи діагностики порушень мовленнєвого розвитку дітей.

4. Складові комплексного обстеження дитини.

5. Принципи діагностичної роботи: принципи комплексного і системного підходу, онтогенетичний, етіопатогенетичний, принцип урахування провідної діяльності та зони найближчого розвитку дитини.

6. Умови та особливості застосування методів психолого-педагогічного вивчення дитини: проведення спостереження, бесіди, опитування (батьків, педагогів), експерименту, тестування, вивчення продуктів діяльності дитини.

7. Методика логопедичного обстеження з урахуванням віку, особливостей психофізичного розвитку дитини:

- ✓ Обстеження фонетико-фонематичної сторони мовлення.
- ✓ Обстеження лексико-граматичної сторони мовлення.
- ✓ Обстеження зв'язного усного мовлення.
- ✓ Постанова та обґрунтування логопедичного заключення.

Запитання для обговорення та практичні завдання:

1. Пройдіть тестування на платформі Moodle (самоконтроль).

2. *Робота в малих групах.* Складіть перелік методик діагностики дитини дошкільного віку, заповнивши таблицю:

Назва методик (автор)	Спрямованість методики	Вік (для якого віку призначена)	Метод дослідження	Джерело (література)
<i>Діагностика сприймання</i>				
<i>Діагностика уваги</i>				
<i>Діагностика пам'яті</i>				
<i>Діагностика мислення</i>				
<i>Діагностика мовлення</i>				
<i>Діагностика особистості</i>				

До однієї з методик підберіть вправи та ігри для її проведення.

Завдання для самостійної роботи:

1. Підібрати завдання для проведення логопедичного обстеження дітей дошкільного віку

2. Скласти 10 тестових завдань з теми різного рівня складності.

Література для вивчення теми: 3, 16, 17, 20, 23, 25, 43, 49.

Тема 8. Заняття як форма організації логопедичної роботи з урахуванням формату роботи (офлайн, онлайн, змішаної). Інноваційні технології, методи, прийоми, засоби логопедичної роботи.

Основні поняття: Зміст логопедичного заняття. Структура логопедичного заняття. Характеристика його основних етапів. Типи організаційних моментів, їх основна змістовна характеристика. Підведення підсумків заняття. Основна частина заняття. Корекційно-освітні, розвиваючі та виховні цілі логопедичного заняття. Взаємозв'язок і взаємозумовленість цілей логопедичного заняття. Напрямки індивідуального логопедичного впливу. Система планування та проведення індивідуальних логопедичних занять з дітьми. Розробка індивідуальних корекційно-розвивальних програм. Загальна характеристика індивідуальної форми логопедичного впливу. Основні цілі та завдання використання індивідуальної форми логопедичного впливу. Індивідуальні карти розвитку дітей. Інтерпретація результатів комплексного психолого-логопедичного обстеження. Напрямки індивідуальної роботи з

дітьми, що мають порушення мовлення: формування правильного звуковимови, повітряного струменя, розвиток фонематичного слуху, дрібної та артикуляційної моторики, звукового аналізу та синтезу, складової структури слова, лексико-граматичного ладу мовлення, зв'язного мовлення. Принципи організації фронтальної роботи з дітьми. Система планування і проведення фронтальної роботи вчителя-логопеда в умовах спеціального дитячого садка для дітей з порушеннями мовлення. Напрямки фронтальної роботи з дітьми, що мають певну форму мовленнєвого порушення. Завдання фронтального заняття у відповідності з провідними напрямками роботи. Принципи відбору мовленнєвого і дидактичного матеріалу. Структура фронтального заняття. Офлайн, онлайн, змішаний формат роботи.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Заняття як форма організації логопедичної роботи.
2. Індивідуальні форми логопедичної роботи.
3. Фронтальні та підгрупові форми логопедичної роботи, можливості їх використання в процесі корекційно-компенсаторного впливу.
4. Принципи розробки корекційних занять з урахуванням формату роботи (офлайн, онлайн, змішаної).
5. Принципи відбору мовленнєвого і дидактичного матеріалу.
6. Інноваційні технології, методи, прийоми, засоби логопедичної роботи.
7. Нетрадиційні прийоми логопедичної роботи. Створення безпечного і здоров'язбережувального освітнього середовища.

Запитання для обговорення та практичні завдання:

1. Пройдіть тестування на платформі Moodle (самоконтроль).
2. Створіть комплексну таблицю, що відображає основні інноваційні технології, методи, прийоми, засоби логопедичної роботи. Таблиця повинна містити такі стовпці: *Інноваційна технологія. Основні методи застосування. Принципи корекційного впливу. Методики та вправи для корекції. Особливості проведення вправ залежно від форми мовленнєвого порушення.*

Додаткове завдання: Виберіть одну із вправ інноваційної технології та підготуйте приклад її застосування. Опис вправи повинен включати: • *Мета вправи.* • *Детальну інструкцію щодо її проведення.* • *Очікувані результати та рекомендації щодо її застосування у відповідності до форми мовленнєвого порушення.*

5. Дискусія «Особливості проведення логопедичної роботи у різному форматі (офлайн, онлайн, змішаному)».

Завдання для самостійної роботи:

1. Скласти три конспекти занять (фронтальне, підгрупове, індивідуальне) з дітьми із ФФНМ/ЗНМ (на вибір).
2. Складіть 20 тестових завдань з теми різного рівня складності

Література для вивчення теми: 4, 5, 7, 11, 17, 18, 22, 23, 27, 31, 45.

Тема 9. Робота з батьками дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку. Створення середовища, ефективного для розвитку мови, мовлення та комунікації з урахуванням індивідуальних потреб осіб з ПМР.

Основні поняття: співпраця з батьками, інклюзія, логопедичне консультування, етико-деонтологічні аспекти, принципи роботи, методи і форми роботи, взаємодія, анкетування, опитування, бесіди, тренінги, круглі столи, індивідуальний план розвитку дитини, рефлексія, інформування, обговорення, створення стратегії, інтерактивні форми роботи, корекційно-комунікативне розвивальне середовище, індивідуальні потреби, безпечне і здоров'язбережувальне освітнє середовище.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Алгоритм взаємодії вчителя-логопеда та батьків дітей із ПМР.
2. Методи та форми роботи з батьками.
3. Особливості взаємодії з батьками.
4. Інтерактивні форми роботи закладу дошкільної освіти з родинами, які виховують дітей із порушеннями мовлення.
5. Просвітницька робота з батьками дітей, які мають порушення мовленнєвого розвитку в умовах ЗДО.
6. Створення середовища, ефективного для розвитку мови, мовлення та комунікації з урахуванням індивідуальних потреб осіб з ПМР.
7. Складові корекційно-комунікативного розвивального середовища для дітей з ПМР в умовах ЗДО.

Запитання для обговорення та практичні завдання:

6. Пройдіть тестування на платформі Moodle (самоконтроль).
7. Брейнстормінг «Визначення потреб та стратегій підтримки сімей дітей із порушеннями психофізичного розвитку».

Брейнстормінг – метод організації спільної групової, творчої роботи людей, розрахований на підвищення їх розумової активності й вирішення складних завдань; мозковий штурм.

Форма подання результату на завдання: розгорнуті, аргументовані та логічно побудовані відповіді та/або структуровані тези, які презентуються під час дебатів «Стратегії підтримки сімей дітей із порушеннями психофізичного розвитку».

Завдання для самостійної роботи:

4. Розробіть конспект консультації для батьків «Розвиваємо мовлення дітей з дитинства».
5. Складіть 20 тестових завдань з теми різного рівня складності.

Література для вивчення теми: 24, 38, 42.

Тема 10. Професійно-особистісне зростання педагогічних працівників. Сутність, зміст, методи та способи здійснення саморефлексії, самоаналізу власної професійної діяльності.

Основні поняття: види професійної діяльності, навчально-вихована, діагностико-аналітична, корекційно-розвивальна, соціально-педагогічна, науково-методична, консультативна, культурно-просвітницька, організаційно-управлінська, функції фахівця, права та обов'язки, посадова інструкція,

відповідальність, професія, професіограма, професійне самовизначення, психодіагностичні методики, модель фахівця, компетенція, компетентність, професійна компетентність, професійні якості вчителя-логопеда, відомі персоналії сучасної логопедії.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Сутність поняття «професійна підготовка».
2. Етапи становлення професійної підготовки вчителів-логопедів у системі спеціальної освіти.
3. Особливості професійної підготовки вчителів-логопедів.
4. Зміст основних видів діяльності вчителя-логопеда.
5. Сутність, зміст, методи та способи здійснення саморефлексії, самоаналізу власної професійної діяльності

Запитання для обговорення та практичні завдання:

1. Пройдіть тестування на платформі Moodle (самоконтроль).
2. Опрацюйте Професійний стандарт на групу професій «Вчитель-логопед», «Логопед» https://register.nqa.gov.ua/uploads/0/658-profesijnij_standart.pdf. За результатами вивчення складіть професіограму вчителя-логопеда ЗДО.
3. Дискусія. Підготуйтеся до обговорення таких питань: 1) Модель сучасного фахівця з логопедії; 2) Характеристика професійної компетентності вчителя-логопеда; 3) Професійне становлення майбутнього фахівця.

Завдання для самостійної роботи:

3. *Скласти анотацію до 5 науково-методичних посібників, які вийшли за останні 5 років.*
4. *Складіть 20 тестових завдань з теми різного рівня складності.*

Література для вивчення теми: 10, 32, 34, 35, 36, 37, 39, 44, 65.

V. ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Основні структурні ланки мовленнєвої системи.
2. Проаналізуйте систему становлення наукової думки з точки зору історії накопичення практичного досвіду визначення мовленнєвих порушень.
3. Особливості розвитку мовлення на ранньому етапі онтогенезу людини.
4. Розкрийте особливості прояву мовленнєвого порушення в різних вікових групах дітей. Доведіть, важливість врахування вказаних особливостей для мовленнєвого розвитку.
5. Продемонструйте взаємозв'язок порушень звуковимови, якості опанування грамоти та особистості дитини.
6. Особливості розвитку мовлення як вищої кіркової функції у дошкільному віці.
7. Особливості мовленнєвої діяльності в дошкільному віці.
8. Основні принципи мозкової організації мовленнєвого акту.
9. Система логопедичної допомоги дітям дошкільного віку з порушеннями мовлення.
10. Нормативно-правове забезпечення організації логопедичної допомоги дітям дошкільного віку з порушеннями мовлення.

11. Особливості логопедичної роботи при складних порушеннях мовлення.
12. Професіограма вчителя-логопеда закладу дошкільної освіти.
13. Організація корекційної діяльності на логопедичному пункті ЗДО.
14. Документація вчителя-логопеда логопункту ЗДО.
15. Специфіка організації занять на логопункті ЗДО.
16. Комплектування спеціальних (логопедичних) груп ЗДО компенсуючого типу.
17. Взаємодія педагогів спеціальних (логопедичних) груп ЗДО.
18. Облаштування корекційно-комунікативного середовища у ЗДО.
19. Консультативна діяльність вчителя-логопеда ЗДО.
20. Роль вчителя-логопеда у команді психолого-педагогічного супроводу дитини із порушеннями психофізичного розвитку.
21. Логопедичний пункт системи освіти: організаційно-правові основи його функціонування, організація діяльності.
22. Організація логопедичної допомоги в умовах спеціального дошкільного закладу (групи).
23. Особливості організації корекційно-розвиткової роботи у дошкільних закладах освіти з інклюзивною формою навчання.
24. Організація логопедичного обстеження.
25. Структура логопедичного обстеження дітей дошкільного віку.
26. Заняття як форма організації логопедичної роботи з урахуванням формату роботи (офлайн, онлайн, змішаної).
27. Інноваційні технології, методи, прийоми, засоби логопедичної роботи.
28. Структура фронтального заняття з дітьми із порушеннями мовлення.
29. Організація підгрупових занять з дітьми із порушеннями мовлення.
30. Специфіка проведення індивідуальних занять з дітьми із порушеннями мовлення.
31. Вимоги до дидактичного матеріалу для роботи з дітьми із порушеннями мовлення.
32. Планування роботи вчителя-логопеда логопедичної групи ЗДО компенсуючого типу.
33. Робота з батьками дітей з мовленнєвими порушеннями
34. Професійно-особистісне зростання педагогічних працівників.
35. Сутність, зміст, методи та способи здійснення саморефлексії, самоаналізу власної професійної діяльності.
36. Створення середовища, ефективного для розвитку мови, мовлення та комунікації з урахуванням індивідуальних потреб осіб з ПМР.
37. Технології диференціальної діагностики мовленнєвих порушень у дітей з метою проведення комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку дитини.
38. Науково-методичні засади планування й проведення логопедичної роботи з дітьми дошкільного віку з урахуванням кращих зразків вітчизняного та закордонного досвіду щодо надання допомоги особам з ПМР.

39. Закономірності типового розвитку; взаємозв'язки між психічними функціями, що формуються в онтогенезі.

40. Вікова періодизація та сензитивні періоди психосоціального розвитку людини.

VI. ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ПІД ЧАС АУДИТОРНИХ ЗАНЯТЬ

Робота на практичному занятті комплексно оцінюється науково-педагогічним працівником, враховуючі такі критерії: правильність одержаних відповідей; повнота та логічність відповіді; наявність висновків та ілюстративних прикладів.

Результат самостійної роботи здобувачів вищої освіти (завдання для самостійного опрацювання) оцінюються під час практичних занять із відповідної теми і є складовою частиною загальної кількості балів за практичне заняття.

Оцінювання тем для самостійної роботи, які виносяться на самостійне опрацювання здобувачами освіти і не розглядаються під час аудиторних занять, контролюються під час підсумкового модульного контролю, підсумкового контролю.

Таблиця 3

Критерії оцінювання навчальних досягнень, бали	Рівень навчальних досягнень здобувача вищої освіти			
	Відмінно	Добре	Достатньо	Незадовільно
Правильність отриманих відповідей	глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, вільно та коректно послуговується науковою термінологією, дотримується академічної доброчесності	висвітлює основний зміст теоретичних питань та практичних завдань, але при цьому допускаються неточності. Вільно та коректно послуговується науковою термінологією, дотримується академічної доброчесності	під час відповіді припускається фактичних помилок. Практичні завдання виконано, проте наявна значна кількість помилок і неточностей. Дотримується академічної доброчесності	здобувач вищої освіти не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань. Не дотримується академічної доброчесності
Бали	1	0,7	0,4	0
Повнота та логічність відповіді	в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, творчо, вільно,	відтворює значну частину навчального матеріалу, виявляє	має фрагментарні знання, здатний відтворити меншу частину	здобувач освіти не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його

	самостійно викладає навчальний матеріал, наводить логічні аргументи на підтвердження власних думок. Демонструє оригінальність підходу до вирішення проблем (створює нові ідеї, пропонує альтернативні шляхи розв'язання задач / вирішення проблем) тощо	достатні знання окремих положень. Аналізує та оцінює матеріал, але при висвітленні окремих питань не вистачає достатньої глибини та аргументації	навчального матеріалу, лише окремі чи елементи складових частин питання. Розуміє матеріал, але під час його відтворення не вистачає достатньої глибини та аргументації	висвітлити
Бали	1	0,7	0,4	0
Наявність висновків та ілюстративних прикладів	наводить ілюстративні приклади. Робить самостійні, обґрунтовані, лаконічні висновки, узагальнення	наводить ілюстративні приклади. Робить самостійні висновки	висновки формальні, що свідчить про недостатнє розуміння матеріалу	висновки відсутні, здобувач вищої освіти не в змозі їх сформулювати
Бали	1*-0,5**	0,6*-0,3**	0,2*-0,1**	0
Презентація відповіді	презентація оформлена відповідно до вимог, включає всі обов'язкові елементи та додаткову інформацію	презентація оформлена відповідно до вимог з незначними неточностями, включає всі обов'язкові елементи	презентація оформлена без дотримання вимог, відсутні декілька обов'язкових елементів	презентація відсутня
Бали	0,5***	0,3***	0,1***	0
Всього балів	3	2	1	0

* бал виставляється здобувачу освіти у ситуації, коли завдання практичного заняття не передбачають підготовку презентації з теми (питання тощо);

** бал виставляється здобувачу освіти у ситуації, коли завдання практичного заняття передбачають підготовку презентації з теми (питання тощо);

*** бал виставляється здобувачу освіти у ситуації, коли завдання практичного заняття передбачають підготовку презентації з теми (питання тощо).

V. ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАУКОВО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ (ІНДЗ)

Індивідуальне науково-дослідне завдання — це вид науково-дослідної роботи здобувача освіти, яка містить результати дослідницького пошуку,

відображає певний рівень його навчальної компетентності.

Мета науково-дослідного завдання: самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування теоретичних знань із ОК, удосконалення навичок самостійної науково-дослідної діяльності.

Завдання: створення інтерактивного посібника «Корекційна валіза початкуючого вчителя-логопеда»

Вимоги до оформлення інтерактивного посібника: повинні бути наявні такі відомості:

- назва;
- відомості про автора (авторів) та інших осіб, які брали участь у створенні інтерактивного посібника;
- уніфікована система рубрик та інтерактивний зміст; елементи мультимедіа (зображення, відео- та аудіоматеріали, спеціалізовані інструменти для тренування певних мовленнєвих навичок, симуляції корекційних процесів чи лабораторних робіт);
- вміст інтерактивного посібника має бути узгодженим із цілями і завданнями освітнього компонента та відповідати змістовим модулям;
- обсяг навчального, мультимедійного та іншого контенту в інтерактивному посібнику має бути доцільним та збалансованим, створювати із теоретичним матеріалом цілісну систему;
- всі матеріали подаються українською мовою;
- дизайн інтерактивного посібника має забезпечувати концентрацію уваги користувача на суті поданого матеріалу. Фон сторінки не повинен відвертати увагу від тексту та зображень.

Термінологічні вимоги до роботи: використовувати правильну термінологію відповідно до контексту.

Критерії оцінювання ІНДЗ

Таблиця 4

Макс. к-сть балів	Критерії оцінювання роботи		
2 бала	Здатність до коректного і науково виваженого аналізу теоретичного матеріалу	Інтерактивний посібник розроблено здобувачем освіти з дотриманням вимоги коректного і науково виваженого аналізу теоретичного матеріалу, зауваження відсутні. Дотримано принципів академічної доброчесності	2 бала
		Інтерактивний посібник розроблено здобувачем освіти з дотриманням вимоги коректного і науково виваженого аналізу теоретичного матеріалу, виявлені недоліки є несуттєвими. Дотримано принципів академічної доброчесності	1 бал
		Інтерактивний посібник – не авторська розробка або містить суттєві недоліки. Робота виконана з порушенням принципів академічної доброчесності	0 балів
2 бала	Здатність до творчого і науково	Присутній творчий авторський підхід до виконання ІНДЗ. Чітко прослідковується власне бачення розкриття запропонованої теми, обґрунтування є науково-	2 бала

	виваженого обґрунтування власної позиції у процесі розкриття теми	виваженим. Сформульовано відповідні висновки. Дотримано принципів академічної доброчесності	
		Присутні елементи творчості, новизни при виконанні ІНДЗ Сформульовано відповідні висновки. Дотримано принципів академічної доброчесності	1 бал
		Присутній традиційний підхід до виконання ІНДЗ. Робота виконана з порушеннями норм академічної доброчесності	0 балів
2 бала	Здатність до логічного структурування матеріалу	Матеріал інтерактивного посібника логічно структурований, здобувач/ка використовує правильну термінологію	2 бала
		Матеріал інтерактивного посібника достатньо логічно структурований, здобувач/ка використовує правильну термінологію	1 бал
		Матеріал інтерактивного посібника не структурований, здобувач/ка використовує недостатню кількість або неправильну термінологію	0 балів
1 бал	Якість оформлення роботи	Інтерактивний посібник оформлено якісно (технічно), грамотно (без орфографічних, пунктуаційних та стилістичних помилок презентації матеріалу)	1 бал
		Виявлені огріхи не є суттєвими (технічні), наявні незначні орфографічні, пунктуаційні та стилістичні помилки.	0,5 бала
		Інтерактивний посібник оформлено без дотримання вимог (технічних), наявні суттєві орфографічні, пунктуаційні та стилістичні помилки.	0 балів
7 балів	Разом		

VII. ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ З ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (форма контролю –екзамен)

Таблиця 5

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка	Оцінка за шкалою ECTS	
		оцінка	пояснення
90–100	Відмінно	A	відмінне виконання
82–89	Дуже добре	B	вище середнього рівня
75–81	Добре	C	загалом хороша робота
67–74	Задовільно	D	непогано
60–66	Достатньо	E	виконання відповідає
1–59	Незадовільно	FX	Необхідне перескладання

VIII. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

Основні:

1. Белова О. Мовленнєва готовність до шкільного навчання дітей старшого дошкільного віку з тяжкими порушеннями мовлення. *Педагогічні науки : теорія, історія, інноваційні технології*. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка. 2021. № 3 (107). С. 3-11.

2. Богуш А.М. Мовленнєвий розвиток дітей від народження до 7 років. Монографія. К.: Видавничий Дім „Слово”, 2004. 376 с.

3. Брушневська І. М., Рібцун Ю. В. Комунікативний компонент мовленнєвої діяльності у дітей: діагностичний комплекс : навч.-метод. посіб. для роботи з дітьми із порушеннями мовлення. Запоріжжя : ТОВ «ЛПІС» ЛТД, 2020. 124с. (лист ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» МОН України № 22.1/12-Г-232 від 19.04.2019р.).
4. Брушневська І. М., Рібцун Ю. В. Комунікативний компонент мовленнєвої діяльності у дітей: методика формування : навч. .-метод. посіб. для роботи з дітьми із порушеннями мовлення. Запоріжжя : ТОВ «ЛПІС» ЛТД, 2020. 144с. (лист ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» МОН України № 22.1/12-Г-231 від 19.04.2019р.).
5. Брушневська І.М. Методичні засади розвитку зв'язного мовлення дітей дошкільного віку із порушеннями психофізичного розвитку. *Acta Paedagogica Volyniensis*, Вип. 4, 2021. С. 145-150.
6. Брушневська І.М. Особливості облаштування корекційно-комунікативного розвивального середовища у закладі дошкільної освіти. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2021. № 3 (107). С. 33-39. DOI 10.24139/2312-5993/2021.03/026-039
7. Брушневська І.М. Теоретичні аспекти формування граматичної компетенції дітей старшого дошкільного віку із порушеннями мовлення. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. 2024. Вип. 79. Т. 1. С. 285–290. DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/79-1-39>
8. Гаврилова Н.С. Порушення фонетичного боку мовлення у дітей. Монографія. Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друк-Сервіс», 2011. 200 с.
9. Галецька Ю. Особливості мовленнєвого онтогенезу дошкільників з нормотиповим розвитком і при комбінованих порушеннях розвитку. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки)*. 2024. №22. С. 61-71
10. Горішна Н., Слезанська Г., Поліщук В. Аналіз сфери надання логопедичних послуг: національний та регіональний виміри. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 2023, № 10 (134).
11. Григор'єва І.О., Макаренко І.В. Махукова Т.В. Особливості лексико-граматичного структурування мовленнєвих висловлювань у дітей дошкільного віку із тяжкими порушеннями мовлення. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*. 2020. № 2 (333). С. 1-3.
12. Дегтяренко Т. М. Корекційно–реабілітаційна робота в спеціальних дошкільних закладах для дітей з особливими потребами : навчальний посібник для ВНЗ. Суми : Університетська книга. 2018.
13. Данілавичюте Е.А. Особливі мовленнєві потреби: технологія індикації, аналізу, моделювання освітнього простору. Матеріали V Міжнародного конгресу зі спеціальної педагогіки, психології та реабілітології «Діти з особливими потребами в освітньому просторі» (Чернігів, 2019 р.), 2019. 34 – 38. https://ispukr.org.ua/articles/19/191011_k.pdf

14. Данілавичюте Е.А. Інноваційна концепція визначення функціонально-мовленнєвих освітніх труднощів у осіб з особливими потребами. Матеріали VII Міжнародного конгресу зі спеціальної педагогіки та психології «Діти з особливими потребами: від рівних прав – до рівних можливостей» (Київ, 7-8 жовтня 2021 р.) (с. 47-55). Київ: Симоненко О. І. Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/728928>
15. Доступність та універсальний дизайн: навчально-методичний посібник. Азін В.О., Грибальський Я. В., Байда Л. Ю., Красюкова-Еннс О. В. К. 2013. 128 с
16. Зелінська-Любченко, К.О. (2017). Роль електроенцефалографічних досліджень у діагностиці алалії. В.М. Синьов & О.В. Гаврилов (Ред.), *Актуальні питання корекційної освіти* (педагогічні науки) (Т. 1-2). (Т. 1, с. 74–82). Кам'янець-Подільський – ПП Медобори-2006. Режим доступу: <http://elar.kpnu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/3287/Aktualni-pytanniakorektsiinoi-osvity-%28pedahohichni-nauky%29.-Vyp.9-T.1.pdf?sequence>
17. Іванова Т., Кваша Т. Корекція заїкання : навчальний посібник. Київ : Видавничий дім «Шкільний світ», 2015. 136 с.
18. Заплатна, С.М. Подолання порушень складової структури слова у дітей із моторною алалією. *Дошкільна освіта*, 2005, 2, 39-50.
19. Каліновська Д.В., Кисличенко В.А. Методика логопедичної роботи на ранньому етапі відновлення при афазії. *Сучасна логопедія: інноваційні технології* : зб. тез доп. Всеукр. науково-практ. інтернет-конф. Миколаїв, 2022. С. 54–56.
20. Карпова Т. С., Заїка О. С. Діагностика артикуляційної диспраксії як сучасна логотехнологія. *Сучасна логопедія: інноваційні технології* : зб. тез доп. Всеукр. науково-практ. інтернет-конф. Миколаїв, 2021. С. 31–36.
21. Кисла О. Ф. Корекційна педагогіка: навчальний посібник для студентів. Київ: Кондор. 2016.
22. Козинець О., Кириленко О. Психологічні особливості дітей старшого дошкільного віку із заїканням. *Науковий часопис. Спеціальна психологія*. 2013. С. 331–334.
23. Коломоєць Т., Прозапас Ж. Основні напрями й прийоми логопедичної роботи з розвитку словникового запасу дитини з ТПМ. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 2024, № 1-2 (135-136)
24. Компанець Н.М., Луценко І.В., Коваль Л.В. Організаційно-методичний супровід дитини з особливими освітніми потребами в умовах ДНЗ : навчально-методичний посібник. Київ: Видавнича група «Атопол», 2018. с. 100.
25. Комплексне оцінювання розвитку дітей з мовленнєвими порушеннями: метод. рек. з навч. дисц./ Уклад.: В. Гладуш, Л.Котлова, І. Лющенко, Н. Хоменко. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2024. 27 с
26. Конопляста С.Ю. Ринолалія від А до Я. Монографія. Київ: Книгаплюс. 2015.
27. Конопляста С.Ю. Перспективи вирішення проблеми мовленнєвого розвитку дітей із вродженими незрощеннями губи та піднебіння. В.І. Бондар,

В.В. Засенко (Ред.). *Дидактичні та соціально-психологічні аспекти корекційної роботи у спеціальній школі*: науково-методичний збірник. (Вип. 7, 2006, с. 131–134). Київ.

28. Концепція спеціальної освіти осіб з фізичними та психічними вадами в Україні на найближчі роки та перспективу. АПН України, Ін-т дефектології. К. : ІСДО, 1996. 37 с.

29. Литвиненко В.А. Корекція фонетико-фонематичного недорозвитку мовлення дітей дошкільного віку засобами арт педагогіки: навч.-метод. посіб. Суми: ПП Кубраков С.Г., 2020. 144 с.

30. Логвінова, Л.Л.; & Лактюшина, Т.Л. Алалія: посіб. для студ. дефектолог. Фак-ту по спеціальн. 7.010106 (спеціалізація «Логопед дошкільних та шкільних закладів»). Слов'янськ. 2004.

31. Малярчук А. Я. Дидактичний матеріал для виправлення мовленнєвих недоліків: у 2-х ч. Київ: ЛТД. 2005.

32. Мартиненко І. В. Комунікативний тренінг дітей старшого дошкільного віку з системними порушеннями мовлення : навчально-методичний посібник. Київ : ДІА. 2017.

33. Мартинюк З.С. Ринолалія: підтримка дитини з особливими мовленнєвими потребами в освітньому середовищі: навч. – метод. посіб. Київ. 2023. 180 с

34. Мартинюк З. С. Рівні підтримки дітей із ринолалією в освітньому процесі. *Особлива дитина: навчання і виховання*, 2022, 2 (106), 65-72.

35. Мартинюк З. С. Ринолалія у ракурсі сучасних досліджень. *Діти з особливими потребами: від рівних прав – до рівних можливостей* (матеріали VII Міжнародного конгресу зі спеціальної педагогіки та психології). К. : Симоненко О. І. 2021. С. 123-125.

36. Методичні рекомендації для інклюзивно-ресурсних центрів щодо визначення категорій (типології) освітніх труднощів у осіб з ООП та рівнів підтримки в освітньому процесі (2021). Режим доступу: https://ispukr.org.ua/?page_id=8429#.YvOzGnZBzIV

37. Мицик Г. М. Генеза та сутність кваліфікаційної характеристики вчителя-логопеда як нормативного документа. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика». Вип. 67. Том 1. 2023. С. 373–380. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/67-1-53>

38. Партола В., Смолянук Н. Взаємодія вчителя та батьків дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Вип. 60, том 3, 2023. С. 214-219.

39. Пахомова Н. Г. Актуальні проблеми спеціальної освіти: навчальний посібник. Полтава : АСМІ. 2018.

40. Пахомова, Н.Г. & Баранець І.В. Особистісний потенціал дитини старшого дошкільного віку із моторною алалією: психологічні особливості розвитку. *Особлива дитина: навчання і виховання*, 2020. 4(89), 75 – 87.

41. Петренко Н.В., Погосян А.Р. Перспективне планування корекційно-розвиткової роботи з дошкільниками із ЗНМ І рівня. Навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський, 2018. 110 с.

42. Психологічна допомога та соціальний супровід батьків, у яких народилися діти з вадами психічного та фізичного розвитку: методичні рекомендації. К.: Держсоцслужба, 2008. 28 с.

43. Психолінгвістичні дидактичні технології діагностики і подолання мовленнєвих порушень у молодших школярів з тяжкими порушеннями мовлення: навчально-методичний посібник /Е. Данілавичюте, Л. Трофименко, В. Ільяна, Ю. Рібцун, З. Мартинюк, Г. Грибань. Інститут спеціальної педагогіки і психології НАПН України, 2022. 847 с

44. Рібцун Ю. В. Професійний довідник учителя-логопеда ЗДО. Х.: Вид.група «Основа», 2012. 239 с.

45. Рібцун Ю. В. Я учуся розмовляти: логопедичний альбом з розвитку мовлення дошкільників 3-6 років. К, 2018.

46. Рібцун Ю. В. Корекційне навчання з розвитку мовлення дітей молодшого дошкільного віку із ЗНМ: програмно-методичний комплекс. К.: Освіта України, 2011. 29с.

47. Рібцун Ю. В. Корекційна робота з розвитку мовлення дітей п'ятого року життя із фонетико-фонематичним недорозвитком мовлення : прогр.-метод. комплекс. Нац. акад. пед. наук України, Ін-т спец. педагогіки. К. : Кафедра, 2013. 283 с.

48. Рібцун Ю. В. Дошкільнятко. Корекційно-розвивальна та навчально-виховна робота з дітьми з фонетико-фонематичним недорозвитком мовлення : навч.-метод. посіб. Тернопіль : Мандрівець, 2016. 191 с.

49. Рібцун Ю. В. До питання диференційної діагностики дислалії та мінімальних проявів дизартрії. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова* : зб. наук. пр. № 21. К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2012. С. 226–230.

50. Рібцун Ю. В. Методичні рекомендації щодо формування фонетико-фонематичної складової експресивного мовлення молодших дошкільників із ЗНМ. *Український логопедичний вісник* : зб. наук. пр. Вип. 1. 2010. С. 72–81.

51. Соботович Є.Ф. Нормативні показники мовленнєвого розвитку (в його фонетико-фонематичній ланці) дітей дошкільного віку. *Дефектологія*, 2002. 3, 2 – 5.

52. Таранченко О.М., Найда Ю.М. Загальні принципи здійснення адаптацій та модифікацій навчально-виховного процесу / Інклюзивна школа: особливості організації та управління: Навчально-методичний посібник / Кол. авторів: Колупаєва А.А., Найда Ю.М., Софій Н.З. та ін. / За заг. ред. Даниленко Л.І., К., 2007. 128 с.

53. Тарасюк А.І. Особливості мовленнєвого розвитку дітей із сенсорною алалією *Актуальні питання корекційної та інклюзивної освіти* / За загальною редакцією Бойчука Ю.Д. Харків : ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, 2020. С.234-329.

54. Тищенко В. Обґрунтування класифікації системних порушень мовлення. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету*. Сер.: Педагогічні науки. 2023. Вип. 2. С. 199–209.

55. Тищенко В. В. Обґрунтування типології первинного системного недорозвитку мовлення. *Науковий журнал ХНА*. 2021. № 1 (4). С. 156–165.

56. Тищенко, В.В. Моторна алалія у контексті психологопедагогічних досліджень. *Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету ім. І. Огієнка*. Серія: Соціально-педагогічна, Вип. 15, 2010. 181–186. http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpkr_sp_2010_15_44
57. Тищенко, В.В. Алалія. М.К. Шеремет (Ред.). Логопедія. Підручник. Київ, Слово, 2014. 349 -389.
58. Трофименко Л.І Формування фонологічної компетенції у дітей із тяжкими порушеннями мовлення. *Особлива дитина: навчання і виховання*, 2021. 4 (104), 7–17. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/729866>.
59. Трофименко Л.І. Алалія: підтримка дитини з особливими мовленнєвими потребами в освітньому середовищі: навч. – метод. посіб. Київ. 2023. 180 с.
60. Трофименко Л. І. Корекційне навчання з розвитку мовлення дітей старшого дошкільного віку із ЗНМ: Програмно-методичний комплекс. К., 2013.
61. Трофименко Л.І. Корекційна робота з розвитку мовлення дітей середнього дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення. Навчально-методичний посібник. 2015. 157 с.
62. Шевченко О. Ігровий компонент дидактичних вправ із розвитку фонематичних процесів у дітей із вадами мовлення. *Дефектологія*. №2. 2009.
63. Шеремет М. К, Мартиненко. І.В. (Ред.) Хрестоматія з логопедії : Історичні аспекти. Дислалія. Дизартрія. Ринологія : навч. посіб. Київ : КНТ. 2008.
64. Шеремет, М.К., & Кондукова, С.В. Нейрофізіологічні засади мовленнєвої діяльності у дітей старшого дошкільного віку з моторною алалією. *Логопедія*, 2012. 2, 3 – 6.
65. Федорович Л.О. Концептуальні засади підготовки логопеда до роботи з дітьми раннього віку у вищих навчальних закладах в умовах інтеграції в Європейський освітній простір. *Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова*. Серія. 19.: Корекційна педагогіка та спеціальна психологіч. 2012. Вип. 21. с. 286-290.
66. Ainscow, M., Dyson, A., Goldrick, S. and West, M. (2012). Developing equitable education systems. London: Routledge.p.180.
67. Manasco M. Introduction to Neurogenic Communication Disorders. Burlington, MA: Jones & Bartlett Publishers, 2014. 481 p.
68. Papathanasiou I., Coppens P., Potagas C. Aphasia and Related Neurogenic Communication Disorders. Burlington, MA: Jones & Bartlett Publishers, 2013. 505 p.
69. Pakhomova N. G., Baranets I. V., Pakhomova V. A., Scherban O. A., & Boryak O. V.A. (2021). Comprehensive approach to overcoming motor alalia in children of senior preschool age. *Svit Medytsyny ta Biolohiyi*, 1 (75), 125–129. DOI: <http://dx.doi.org/10.26724/2079-8334-2021-1-75-125-129>
70. Campano M, Cox SR, Caniano L, Koenig LL. A Review of Voice Disorders in School Aged Children. *J Voice*. 2021 Jan 23;S0892-1997(20)30474-4. doi: 10.1016/j.jvoice.2020.12.018. Epub ahead of print. PMID: 33500199.

71. Erika S Levy, Younghwa M Chang, KyungHae Hwang, Megan J McAuliffe. Perceptual and acoustic effects of dual-focus speech treatment in children with dysarthria. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*. American Speech-Language-Hearing Association, 2021. №3(3). P.1-16.

72. Kozynets O. Technologies to overcome stuttering in the scientific heritage of rudolf krayevsky. *Distance Education in Ukraine: Innovative, Normative-Legal, Pedagogical Aspects*. 1 (2). 2023. P. 230–240.

73. Naqvi Y, Gupta V. Functional Voice Disorders. 2021 Apr 3. In: StatPearls [Internet]. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing; 2021 Jan. PMID: 33085329.

74. Stephanie A Borrie, Kaitlin L Lansford. A Perceptual Learning Approach for Dysarthria Remediation: An Updated Review. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*. American Speech-Language-Hearing Association, 2021. № 64 (8). P. 3060-3073.

75. Forlin, C., Slee, R., Rouse, M., Garner, P., Rose, R. and Ashman, A. (2010). Education for inclusion: changing paradigms. Workshop presented to: Inclusive and Supportive Education Congress (ISEC): Promoting Diversity and Inclusive Practice, Queen's University, Belfast, 02 – 05 August 2010.

Інтернет-ресурси:

1. Постанова КМУ від 10.04.2019 року №530 «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах дошкільної освіти», зі змінами. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/530-2019-%D0%BF#Text>

2. Наказ МОН від 23.04.2018 року №414 «Про затвердження Типового переліку допоміжних засобів для навчання (спеціальних засобів корекції психофізичного розвитку) осіб з особливими освітніми потребами, які навчаються в закладах освіти» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0582-18#Text>

3. Документ про затвердження Положення про інклюзивно-ресурсний центр [/https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/545-2017-%D0%BF](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/545-2017-%D0%BF).

4. Інклюзивна освіта для дітей з особливими потребами в Україні [Електронний ресурс] Режим доступу: http://osvitportal.loda.gov.ua/inklyuzyvna_osvita_dlya_ditey_z_osoblyvymy_potreba_mu_v_ukraini

5. Інклюзивне навчання [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/tag/inklyuzivne-navchannya>

6. Концепція розвитку інклюзивної освіти. Наказ МОН від 01.10.2010 № 912 [Електронний ресурс] // режим доступу до вид.: www.zakon.rada.gov.ua

7. Наказ Міністерства освіти і науки України № 609 від 08.06.2018 року «Про затвердження примірного положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти». – [Електронний ресурс].

8. Постанова Кабінету Міністрів від 12 липня 2017 р. № 545 «Положення про інклюзивно-ресурсний центр» [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KP170545.html

9. Постанова Кабінету Міністрів від 22 серпня 2018 р. № 617 «Положення про ресурсний центр підтримки інклюзивної освіти» [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KP170545.html

10. Постанова Кабінету міністрів України «Про затвердження Положення про інклюзивно-ресурсний центр» від 12 липня 2017 р. № 545 зі змінами і доповненнями, внесеними постановою Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2018 року № 617 [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KP170545.html

11. Професійний стандарт на групу професій «Вчитель-логопед», «Логопед» https://register.nqa.gov.ua/uploads/0/658-profesijnij_standart.pdf

Інформаційні ресурси

1. <https://ispukr.org.ua/>
2. <https://mon.gov.ua>
3. <http://logoped.in.ua/>
4. <https://www.logoclub.com.ua/>
5. <https://logopedia.com.ua/>
6. https://www.youtube.com/channel/UCHP6_wPlQqHXylvqgUpmeXg
7. <http://logopedu.com.ua/>
8. Програми розвитку дітей з порушеннями психофізичного розвитку. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/programi-rozvitku-ditej>
9. Інклюзивне навчання. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/inklyuzivne-navchannya> –
10. Українська асоціація корекційних педагогів. URL: <http://www.uasp.org.ua>
11. Інститут обдарованої дитини НАПН України. URL: <http://iod.gov.ua/events.php>

Неформальна освіта:

1. <https://prometheus.org.ua/partnership/>
2. <https://ru.coursera.org/>
3. <https://vumonline.ua/>
4. <https://www.ed-era.com/>

ІХ. ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. **Яке визначення спілкування є правильним?**
 - a) спілкування – це взаємодія двох або більше людей, у ході якої вони обмінюються різноманітною інформацією, щоб налагодити відносини й об'єднати зусилля для досягнення загального результату;
 - b) спілкування – це діяльність однієї людини, спрямована на привертання уваги до себе;
 - c) спілкування – це розуміння й виконання інструкцій дорослого;
 - d) спілкування – це односторонній процес, метою якого є досягнення особистих цілей.

2. Що вважають першими проявами передмовної активності дитини? (декілька правильних відповідей)

- a) белькотання;
- b) крик;
- c) слова;
- d) лепет;
- e) фраза.

3. До трьох років дитина повинна засвоїти правильну вимову таких голосних та приголосних звуків:

- a) А О Е І И У Б П В М Ф Д Т Н Г К Х Й
- b) А О Е І И У Б П В М Ф Д Т Н
- c) А О Е І И У Б П В М Ф Д Т Н Г К Х Й С З Ц Л Р
- d) А О Е І И У Б П В М Ф Д Т Н Г К Х Л
- e) А О Е І И У Б П В М Ф Д Т Н Г К Х Й С З Ц

4. Причини виникнення механічної дислалії ?

- a) двомовність в сім'ї;
- b) педагогічна запущеність;
- c) порушення в будові щелеп;
- d) соматичні хвороби.

5. Причини виникнення функціональної дислалії?

- a) прогенія;
- b) передній відкритий прикус;
- c) великий язик;
- d) педагогічна запущеність.

6. Параламбдацизм –це?

- a) недоліки вимовлення звуків /р/ та /р'/
- b) заміна звуків р та р' іншими звуками;
- c) недоліки вимовляння /л/ та /л'/
- d) заміна звуків /л/ та /л'/ іншими звуками.

7. Для відпрацювання вібрації язика під час постановки звуку /р/ використовують такий звук:

- a) звук [Д];
- b) звук [К];
- c) звук [Л];
- d) звук [Ж].

8. Етапи корекційної роботи при дислалії? (декілька правильних відповідей)

- a) закріплення звуку;
- b) постановка звуку;
- c) вивчення звуку;
- d) автоматизація звуку.

9. Які є способи постановки звуку? (декілька правильних відповідей)

- a) за наслідуванням;
- b) копіювання;
- c) закріплення;

d) механічний спосіб.

10. Перспективний план роботи вчителя-логопеда включає? (декілька правильних відповідей)

- a) корекційно-розвиткову роботу з формування та розвитку мовлення;
- b) графік роботи;
- c) календарний план;
- d) консультативно-методична діяльність.

11. При артикуляції звуку [Р] (декілька правильних відповідей)

- a) губи округлі;
- b) кінчик язика опущений вниз до зубів;
- c) голосові зв'язки вібрують;
- d) широкий кінчик язика піднятий до альвеол.

12. До мовленнєвих порушень належать:

- a) дислалія, ринолалія, заїкання;
- b) дебільність, імбецильність, ідіотія;
- c) амбліопія, міопія, астигматизм.

13. Документація вчителя-логопеда включає: (декілька правильних відповідей)

- a) класний журнал;
- b) журнал довідок хвороби;
- c) книга обліку дітей;
- d) перспективний план корекційно-розвиткової роботи.

14. Корекція – це

- a) заміщення пошкоджених функцій збереженими;
- b) формування особистості дитини з порушеннями розвитку;
- c) сукупність педагогічних та медичних заходів, спрямованих на послаблення або подолання порушень розвитку дитини та подальший розвиток її особистості.

15. Скільки дітей повинно бути в логопедичній групі?

- a) не менше двох;
- b) не менше 6;
- c) не менше 10;
- d) не менше 16.

16. Дислексія – це

- a) часткове порушення письма, що виражається в стійких повторювальних помилках;
- b) повна неможливість письма;
- c) повна відсутність читання;
- d) часткове порушення процесу читання.

17. Які засоби спілкування є провідними у дітей старшого дошкільного віку?

- a) ігрові;
- b) експресивно-мімічні (зосередження на обличчі дорослого, посмішка, жести й ін.);
- c) виконання інструкцій дорослого;

- d) мовленнєві;
- e) предметно-дієві.

18. Асистент вчителя – це

- a) педагогічний працівник, основним завданням якого є допомога вчителю в організації освітнього процесу так, щоб усі учні, зокрема учні з ООП, були залучені до навчання;
- b) спеціально навчена особа, що надає соціальну послугу супроводу дитини під час інклюзивного навчання;
- c) домашній учитель, репетитор, наставник.

19. В якому віці у дитини активно формується фразове мовлення

- a) у 2 – 3 роки;
- b) у 1 рік;
- c) у 4 – 5 років;
- d) у 6 років.

20. Які існують етапи логопедичної роботи

- a) диференціація;
- b) підготовчий;
- c) словотворення;
- d) постановчий;
- e) введення в зв'язне мовлення;
- f) автоматизація.

21. Фонематичне сприйняття це ...

- a) складний процес впізнання та розрізнення звуків мовлення;
- b) вміння розрізняти звуки однієї артикуляційної групи;
- c) це заміна, упущення звука.

22. Мутизм – це...

- a) повна або часткова втрата мовлення, яка обумовлена локальними ураженнями головного мозку;
- b) цілковита відсутність мовлення за умов збереження мовленнєвого апарату;
- c) порушення звуковимови при нормальному слуху і збереженій іннервації мовленнєвого апарату;
- d) часткове специфічне порушення процесу читання, яке пов'язане з ураженням деяких ділянок кори головного мозку.

23. Фонетико-фонематичний недорозвиток мовлення (ФФНМ) – це...

- a) порушення процесів формування вимовної системи рідної мови у дітей з різними мовленнєвими розладами унаслідок дефектів сприйняття і вимови фонем;
- b) відсутність або недорозвиток мовлення унаслідок органічного ураження мовленнєвих зон кори головного мозку у внутрішньоутробному або ранньому періоді розвитку дитини;
- c) патологічно прискорений темп мовлення;
- d) часткове специфічне порушення процесу читання, яке пов'язане з ураженням деяких ділянок кори головного мозку.

24. Тахілалія – це...

- a) порушення темпо-ритмічної організації мовлення, яке обумовлене судорожним станом м'язів мовленнєвого апарату;
- b) патологічно сповільнений темп мовлення;
- c) патологічно прискорений темп мовлення;
- d) порушення вимовної сторони мовлення, яке обумовлене недостатністю іннервації мовленнєвого апарату.

25. Брадилалія – це...

- a) патологічно прискорений темп мовлення;
- b) відсутність або розлад фонації (голосу) унаслідок патологічних змін голосового апарату;
- c) патологічно сповільнений темп мовлення;
- d) порушення тембру голосу і звуковимови, які обумовлені анатомо-фізіологічними дефектами мовленнєвого апарату внаслідок порушення нормальної участі носової порожнини у голосостворенні.

26. Афазія – це...

- a) повна або часткова втрата мовлення, яка обумовлена локальними ураженнями головного мозку;
- b) порушення вимовної сторони мовлення, яке обумовлене недостатністю іннервації мовленнєвого апарату;
- c) часткове специфічне порушення процесу письма;
- d) часткове специфічне порушення процесу читання, яке пов'язане з ураженням деяких ділянок кори головного мозку.

27. Інклюзивне освітнє середовище це:

- a) сукупність умов, способів і засобів їх реалізації для спільного навчання, виховання та розвитку здобувачів освіти з урахуванням їхніх потреб та можливостей;
- b) сукупність природних, предметних та соціальних умов, у яких дитина зростає, набуває життєвих компетенцій із притаманними їй індивідуальними особливостями;
- c) в. соціально-побутові умови, в яких дитина живе.

28. Команда психолого-педагогічного супроводу (КППС):

- a) співпрацює з інклюзивно-ресурсним центром з питань надання корекційно-розвиткових послуг та методичного забезпечення її діяльності;
- b) допомагає батькам розв'язувати складні ситуації, які трапляються в закладі дошкільної освіти, вдома та під час родинних подорожей;
- c) поважає індивідуальність дитини з ООП, навчає її, розвиває та виховує.

29. Індивідуальна програма розвитку – це:

- a) документ, який визначає цілі, завдання і зміст роботи з дітьми відповідно до їхніх вікових та індивідуальних особливостей;
- b) документ, що забезпечує індивідуалізацію навчання дитини з ООП, закріплює перелік необхідних психолого-педагогічних, корекційних потреб/послуг для розвитку дитини;

- с) єдиний комплекс освітніх компонентів (предметів вивчення, дисциплін, індивідуальних завдань, контрольних заходів тощо), які спланували та реалізують педагоги.

30. Діти з порушеннями мовлення – це:

- а) діти, що мають відхилення в розвитку мовлення при нормальному слухові, мають збережений інтелект;
- б) діти, які мають захворювання очей, що викликає стійке зниження гостроти зору;
- с) діти, у яких спостерігається автоматичне повторення почутих фраз, слів або звуків.

II. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТНІХ КОМПОНЕНТІВ ЦИКЛУ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

2.1. Навчально-методичне забезпечення освітнього компонента «ОРГАНІЗАЦІЯ ТА НАДАННЯ ЛОГОПЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ТА СПЕЦІАЛЬНОЇ ШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ»

Автори: Зоряна Мацюк

I. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна форма навчання	Галузь знань <u>01 Освіта/Педагогіка</u> Спеціальність <u>016 Спеціальна освіта</u> Спеціалізація <u>016.01 Логопедія</u> Освітньо-професійна програма Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта Освітній рівень: другий (магістерський)	Нормативна
Кількість годин/кредитів <u>90/3</u>		Рік навчання 1
ІНДЗ: €		Семестр 2-ий
		Лекції 18 год.
		Практичні (семінарські) – 18 год.
		Лабораторні – 16 год.
		Індивідуальні – год.
		Самостійна робота – 32 год.
		Консультації – 6 год.
		Форма контролю: екзамен
Мова навчання		Українська

II. Інформація про викладачів

ППП: Мацюк Зоряна Сергіївна

Науковий ступінь: кандидат філологічних наук

Вчене звання: доцент

Посада: доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти

Контактна інформація: +380663727954, Maciuk.Zoriana@vnu.edu.ua,
Zoriana_Matsiuk@ukr.net

Дні занять: <http://94.130.69.82/cgi-bin/timetable.cgi>

III. СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Таблиця 2

Назви змістових модулів і тем	Усь ого	Лек.	Практ.	Лабр.	Сам. роб.	Конс.	Форма контролю/ Бали
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА НАДАННЯ ЛОГОПЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ							
Тема 1. Законодавчо-правова база організації логопедичної допомоги дітям	5	1	2		2		ДС, РМГ, ІРС, Т / макс.

шкільного віку з мовленнєвими труднощами (нормативно-правове та навчально-методичне забезпечення організації логопедичного процесу в ЗЗСО з інклюзивним навчанням, спецшколах та НРЦ).							к-сть балів за пр. заняття – 2
Тема 2. Науково-методичні засади планування й проведення логопедичної роботи з учнями (принципи організації логопедичної роботи; методи, прийоми і засоби логопедичного впливу; форми організації логопедичної роботи).	7	1	2		3	1	ДС, РМГ, ІРС, Т / 2
Тема 3. Особливості організації корекційно-розвиткової роботи з дітьми шкільного віку з порушеннями мовлення. Організація надання логопедичної допомоги в ЗЗСО з інклюзивним навчанням, спецшколах та НРЦ. Зміст та методика формування навичок звуко-буквеного аналізу та синтезу у старших дошкільників та молодших школярів із труднощами в навчанні. Практична реалізація методики «Письмо без зошита та ручки» з дітьми молодшого шкільного віку.	5	1		2	2		ДС, РМГ, ІРС, Т / 2
Тема 4. Заняття як форма організації логопедичної роботи в ЗЗСО з інклюзивним навчанням, спецшколах та НРЦ (класифікація логопедичних занять; зміст, структура логопедичних занять; характеристика логопедичних занять за кількістю учасників; характеристика логопедичних занять за змістовим компонентом; вимоги до проведення індивідуальних логопедичних занять; вимоги до проведення фронтальних логопедичних занять.)	7	1		2	3	1	ДС, РМГ, ІРС, Т / 2
Разом за модулем 1	24	4	4	4	10	2	8 балів
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА НАДАННЯ ЛОГОПЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ В ЗЗСО З ІНКЛЮЗИВНИМ НАВЧАННЯМ							
Тема 5. Організація логопедичної допомоги в умовах ЗЗСО (організація роботи шкільного логопункту; обов'язки вчителя-логопеда шкільного логопункту; документація вчителя-логопеда шкільного логопункту).	6	2	2		2		ДС, РМГ, ІРС, Т / 2
Тема 6. Характеристика розладів психічного та мовленнєвого розвитку дітей шкільного віку за нозологіями в ЗЗСО з інклюзивним навчанням. Фонемографічні дизорфографічні помилки: види та причини виникнення. Зміст та	6	1	2		3		ДС, РМГ, ІРС, Т / 2

методика роботи над різними типами орфограм. Методика та зміст логопедичного заняття з подолання помилок в учнів молодших класів із труднощами у навчанні з порушеннями читання та письма. Профілактика мовленнєвих порушень дислексії та дисграфії.							
Тема 7. Принципи планування корекційної логопедичної роботи з подолання розладів шкільних навичок (профілактика порушень шкільних навичок; особливості використання додаткових засобів у логопедичній роботі з подолання порушень шкільних навичок). Методика розвитку слухових функцій та операцій (фонематичного сприймання, уявлень, слухової уваги та контролю) в системі корекції фонетичних помилок на заміни та змішування фонемографем, близьких за акустико-артикуляційними ознаками в дітей із дисграфією та дислексією. Зміст та методика корекції та розвитку зорово-просторових функцій та операцій в системі корекції дисграфії та дислексії. Зміст та методика проведення логопедичних занять із формування навичок диференціації змішуваних фонемографем.	9	2	2	2	2	1	ДС, РМГ, ІРС, Т / 4
Тема 8. Методика виявлення порушень читання та письма у молодших школярів (помилки на письмі та під час читання; дослідження графо-моторних та зорово-просторових помилок на письмі та під час читання; дослідження помилок обумовлених порушенням аналізу та синтезу на письмі та під час читання; виявлення помилок мнестичного та семантичного типу під час читання).	7	2		2	3	1	ДС, РМГ, ІРС / 2
Разом за модулем 2	29	7	6	4	10	2	10 балів
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА НАДАННЯ ЛОГОПЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ У СПЕЦІАЛЬНИХ ШКОЛАХ ТА НРЦ							
Тема 9. Організація логопедичної допомоги в умовах спеціальної школи (організація логопедичної служби у спеціальній школі для дітей з ТПМ; специфіка роботи вчителя-логопеда у школі для дітей із порушеннями інтелектуального розвитку; специфіка роботи вчителя-логопеда в школі для дітей із функціонально-зоровими труднощами; специфіка роботи вчителя-логопеда у школі для дітей із функціонально-слуховими	9	2	2	2	2	1	ДС, РМГ, ІРС, Т / 4

труднощами; специфіка роботи вчителя-логопеда у школі для дітей з фізичними труднощами з порушеннями опорно-рухового апарату).							
Тема 10. Комплексна оцінка визначення особливих освітніх потреб дитини з тяжкими порушеннями мовлення. Методика та критерії оцінювання стану сформованості фонематичних функцій та слухових оперіцій (сприймання, уявлень, аналізу, синтезу, контролю); морфологічних та синтаксичних узагальнень, аналізу та синтезу; лінгвістичних здібностей, що є важливими для формування в дітей навичок грамотного письма та засвоєння фонетичного принципу правопису; психічних функцій, що забезпечують формування в учнів повноцінної навички письма та читання.	11	2	2	2	5		ДС, РМГ, ІРС, Т / 4
Тема 11. Характеристика специфічних розладів розвитку шкільних навичок у дітей спеціальних шкіл та НРЦ (артикуляторно-акустична, акустична, дисграфія на ґрунті порушення мовного аналізу і синтезу, аграматична, оптична). Основні види розладів шкільних навичок. Види дислексії. Методика подолання дислексії в дітей з ТПМ. Види дисграфії. Методика подолання дисграфії в дітей з ТПМ.	9	2	2	2	2	1	ДС, РМГ, ІРС, Т / 4
Тема 12. Особливості організації процесу попередження труднощів засвоєння читання та письма в дітей з ТПМ. Первинна та вторинна профілактика труднощів в оволодінні процесами читанням і письмом. Основні напрямки логопедичної роботи з метою попередження труднощів (розвиток зорової та слухової уваги і пам'яті; формування стереогнозису і уявлень про схему тіла і обличчя; розвиток зорово-моторної координації; формування фонологічного структурування; розвиток відчуття ритму).	8	1	2	2	3		ДС, РМГ, ІРС, Т / 2
Разом за модулем 3	37	7	8	8	12	2	14 балів
Разом за 3 модулі	90	18	18	16	32	6	32 бали
ІНДЗ							6 балів
Види підсумкових робіт							К-сть балів
<u>Модульна контрольна робота:</u>							60
Модульна контрольна робота 1							Т/20
Модульна контрольна робота 2							Т/20
Модульна контрольна робота 3							Т/20
Всього годин / Балів	90	18	18	16	32	6	100

Примітки: ^{1/} Moodle, Zoom – може застосовуватися одна з платформ або їхній симбіоз для здобувачів освіти з індивідуальним планом навчання та/або під час реалізації освітнього процесу в Університеті у дистанційному режимі, відповідно до Положення про електронний курс навчальної дисципліни у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, Положення про дистанційне навчання у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, наказів ректора

^{2/} *Методи та форми контролю:* ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, ІНДЗ/РС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота здобувача освіти, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, аналітичне есе, УО – усне опитування тощо.

IV. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЗМІСТОВИХ МОДУЛІВ

Змістовий модуль 1. Теоретико-методичні засади організації та надання логопедичної допомоги

Тема 1. Законодавчо-правова база організації логопедичної допомоги дітям шкільного віку з мовленнєвими труднощами. Нормативно-правове та навчально-методичне забезпечення організації логопедичного процесу в ЗЗСО з інклюзивним навчанням. Нормативно-правове та навчально-методичне забезпечення організації логопедичного процесу в ЗЗСО з інклюзивним навчанням, спецшколах та НРЦ. Нормативно-правове та навчально-методичне забезпечення організації логопедичного процесу в ЗЗСО з інклюзивним навчанням, спецшколах та НРЦ.

Основні поняття: *логопедична служба, логопедична допомога, закони, постанови, положення, конвенція, кваліфікаційні вимоги, посадові обов’язки, логопедичні групи, логопедичні пункти, перспективне планування, тематичне планування, мовленнєва картка, список дітей, індивідуальний план роботи, корекційні програми, самоосвіта, логопедичне обстеження, логопедичний вплив, види корекційних занять, структура логопедичного заняття, логопедичний кабінет, матеріально-технічне забезпечення, компетенцій учителів-логопедів, корекційно-розвиткові потреби, діагностичні завдання, корекційно-розвиткові завдання, прогностично-методичні завдання, консультаційні завдання, мовленнєві порушення, форми логопедичної допомоги, шкільний вік.*

Перелік питань на практичне заняття

1. Нормативно-правове та навчально-методичне забезпечення організації логопедичного процесу в ЗЗСО з інклюзивним навчанням.

2. Проаналізуйте документацію вчителя-логопеда:
- ✓ перспективний план корекційно-відновлювальної роботи;
 - ✓ картки мовного розвитку на кожну дитину;
 - ✓ плани індивідуальної роботи, занять у підгрупах;
 - ✓ книга аналізу результативності індивідуальної корекційної роботи з дітьми;
 - ✓ витяги з протоколів ПМПК на кожну дитину;
 - ✓ книга взаємозв’язку між вчителем-логопедом, вихователем і вчителем;
 - ✓ журнал обліку відвідування дітей-логопатів;
 - ✓ графік роботи логопедів.

3. Нормативно-правова база учителів-логопедів.
4. Документація асистента вчителя (журнал спостережень, портфоліо, річний план роботи асистента вчителя, мовленнєві картки, список дітей-логопатів тощо).
5. Документація команди супроводу:
 - ✓ план роботи команди психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП;
 - ✓ тематика засідань психолого-педагогічного супроводу;
 - ✓ таблиця координації діяльності вчителя інклюзивного класу і асистента вчителя;
 - ✓ протокол засідання психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП;
 - ✓ співпраця з батьками учнів з ООП;
 - ✓ річний звіт;
 - ✓ розклад;
 - ✓ графік проведення корекційних уроків з ЛФК;
 - ✓ програма корекційно-розвиткової роботи “Корекція розвитку” для учнів 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей із затримкою психічного розвитку;
 - ✓ програма корекційно-розвиткової роботи “Корекція розвитку”. Формування лінгвістичних понять на основі використання асоціативних схем для 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату.

Запитання для обговорення та практичні завдання:

1. Опрацюйте матеріал до теми № 1 на платформі Moodle.
2. Скласти словник термінів нормативно-правової бази.
3. Скласти 10 тестових завдань з теми різного рівня складності.

Форма подання результату на завдання: розгорнуті, аргументовані та логічно вибудовані відповіді та/або структуровані тези.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати законодавчо-правову базу організації логопедичної допомоги дітям шкільного віку з порушеннями мовлення.
2. Опрацювати нормативно-правові документи про дітей з особливими освітніми потребами.
3. Проаналізувати роботу логопеда в ЗЗСО з інклюзивним навчанням, у спецшколах, в НРЦ.

Література для вивчення теми: 66; 67; 68; 69; 70-84.

Тема 2. Науково-методичні засади планування й проведення логопедичної роботи з учнями. Принципи організації логопедичної роботи; методи, прийоми і засоби логопедичного впливу; форми організації логопедичної роботи.

Основні поняття: нормативно-правова база, навчально-методична, матеріально-технічна, обліково-статистична, напрями логопедичної роботи, організація логопедичного впливу, зміст, принципи, компетентнісний підхід,

особистісно-орієнтований підхід, діяльнісний підхід, методична служба, форми методичної роботи з педагогами, класифікація форм методичної роботи, характеристика форм, логопедична допомога, методи, прийоми і засоби логопедичного впливу.

Перелік питань на практичне заняття

1. Система надання логопедичної допомоги особам із мовленнєвими труднощами в ЗЗСО з інклюзивним навчанням, спецшколах та НРЦ.
2. Мета і завдання логопедичної допомоги.
3. Принципи організації логопедичної роботи.
4. Методи, прийоми і засоби логопедичного впливу.
5. Форми організації логопедичної роботи.
6. Опишіть сучасні дослідження з корекції мовлення дітей шкільного віку.

Форма подання результату на завдання: розгорнуті, аргументовані та логічно вибудовані відповіді та/або структуровані тези.

Запитання для обговорення та практичні завдання:

1. Опишіть сучасні дослідження з корекції мовлення дітей.
2. Складіть Календарно-тематичне планування групової логопедичної роботи для учнів із порушеннями мовлення.
3. Підготуйте завдання корекційної роботи на формування активного словника в дітей з порушенням мовлення.
4. Підготуйте завдання корекційної роботи на формування вміння будувати найпростіші фрази, речення в дітей з порушенням мовлення.
5. Підготуйте завдання корекційної роботи на розвиток розуміння зв'язних висловлювань в дітей з порушенням мовлення.

Завдання для самостійної роботи:

1. Підготуйте приклади вправ для розвитку комунікативних умінь дітей із мовленнєвими порушеннями.
2. Підготуйте приклади вправ для корекції граматичної сторони мовлення дітей із мовленнєвими порушеннями.
3. Скласти 10 тестових завдань з теми різного рівня складності.

Література для вивчення теми: 11-13; 15; 18; 20; 28; 44; 53; 56.

Тема 3. Особливості організації корекційно-розвиткової роботи з дітьми шкільного віку з порушеннями мовлення. Організація надання логопедичної допомоги в ЗЗСО з інклюзивним навчанням, спецшколах та НРЦ.

Основні поняття: інклюзивне навчання, корекційно-розвиткова робота, рівні підтримки для дітей з порушенням мовленням, освітні труднощі, освітнє середовище, індивідуальна програма розвитку дитини, команда психолого-педагогічного супроводу дитини, безбар'єрність, універсальний дизайн, розумне пристосування, інклюзивно-ресурсний центр, логопедична допомога, мовлення, фізіологічний процес, психологічний процес, розумовий процес, сенсомоторний рівень, гностико-практичний рівень, смисловий рівень, мовленнєвий рівень.

Перелік питань на лабораторне заняття

1. Порядок організації корекційно-розвиткової роботи в ЗЗСО з інклюзивним навчанням, спецшколах та НРЦ.

2. Рівні підтримки в освітньому процесі в ЗЗСО з інклюзивним навчанням, спецшколах та НРЦ.
3. Категорії (типи) особливих освітніх потреб (труднощів).
4. Розробка індивідуальних програм навчання та розвитку для дітей з порушеннями мовлення.
5. Моніторинг результативності, виявлення та прогнозування можливих проблем.
6. Психолого-педагогічний супровід дітей з порушеннями психофізичного розвитку в умовах ЗЗСО з інклюзивним навчанням, спецшколах та НРЦ.
7. Зміст та методика формування навичок звуко-буквеного аналізу та синтезу у старших дошкільників та молодших школярів із труднощами у навчанні.
8. Практична реалізація методики «Письмо без зошита та ручки» з дітьми молодшого шкільного віку.

Форма подання результату на завдання: розгорнуті, аргументовані та логічно вибудовані відповіді та/або структуровані тези.

Запитання для обговорення та практичні завдання:

1. Пройдіть тестування на платформі Moodle (самоконтроль).
2. Сформуйте каталог нормативних документів, які регулюють питання організації інклюзивного освітнього середовища в ЗЗСО з інклюзивним навчанням, спецшколах та НРЦ.
3. Складіть 10 тестових завдань з теми різного рівня складності.

Завдання для самостійної роботи:

Опрацювати самостійно:

1. Наказ МОН від 23.04.2018 року № 414 «Про затвердження Типового переліку допоміжних засобів для навчання (спеціальних засобів корекції психофізичного розвитку) осіб з особливими освітніми потребами, які навчаються в закладах освіти» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0582-18#Text>
2. Положення про логопедичні пункти системи освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти України від 13.05.93 р. № 135 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0059-93#Text> (дата звернення: 10.03.2024).
3. Про затвердження Порядку надання логопедичних послуг в системі освіти URL: <https://mon.gov.ua> > app > media > 2020/09/11 (дата звернення 31.03.2021)

Література для вивчення теми: 11-13; 15; 18; 20; 28; 44; 53; 57-61.

Тема 4. Заняття як форма організації логопедичної роботи в ЗЗСО з інклюзивним навчанням, спецшколах та НРЦ. Класифікація логопедичних занять; зміст, структура логопедичних занять; характеристика логопедичних занять за кількістю учасників; характеристика логопедичних занять за змістовим компонентом; вимоги до проведення індивідуальних логопедичних занять; вимоги до проведення фронтальних логопедичних занять.

Основні поняття: логопедичне заняття; етапи логопедичного заняття; корекційно-освітні, розвиваючі та виховні цілі логопедичного заняття; напрямки індивідуального логопедичного впливу; розробка індивідуальних

корекційно-розвивальних програм; форми логопедичного впливу; індивідуальні карти розвитку дітей; напрямки індивідуальної роботи з дітьми (формування правильної звуковимови, повітряного струменя, розвиток фонематичного слуху, дрібної та артикуляційної моторики, звукового аналізу та синтезу, складової структури слова, лексико-граматичного ладу мовлення, зв'язного мовлення); принципи організації фронтальної роботи з дітьми; завдання фронтального заняття; принципи відбору мовленнєвого і дидактичного матеріалу; структура фронтального заняття.

Перелік питань на лабораторне заняття

1. Зміст логопедичного заняття.
2. Класифікація логопедичних занять.
3. Структура логопедичного заняття.
4. Характеристика його основних етапів.
5. Типи організаційних моментів, їх основна змістовна характеристика.
6. Підведення підсумків заняття.
7. Основна частина заняття.
8. Інноваційні технології, методи, прийоми, засоби логопедичної роботи.
9. Нетрадиційні прийоми логопедичної роботи.
10. Взаємозв'язок і взаємозумовленість цілей логопедичного заняття.
11. Вимоги до проведення індивідуальних та фронтальних логопедичних занять.
12. Принципи відбору мовленнєвого і дидактичного матеріалу.
13. Корекційно-освітні, розвиваючі та виховні цілі логопедичного заняття.

Форма подання результату на завдання: розгорнуті, аргументовані та логічно вибудовані відповіді та/або структуровані тези.

Запитання для обговорення та практичні завдання:

1. Пройдіть тестування на платформі Moodle (самоконтроль).
2. Запропонуйте конспект логопедичного заняття з розвитку зв'язного мовлення чи лексико-граматичних навичок дитини. Проведіть оздоровчо-гігієнічну руханку. Проаналізуйте її завдання.
3. Проаналізуйте 2-3 етапи логопедичного заняття з точки зору її мети, завдань і значущості. Визначте їх місце в структурі заняття, обґрунтуйте свою думку.
4. Запропонуйте для обговорення 3-4 варіанти завдань, що становлять один з методів логопедичного впливу.

Завдання для самостійної роботи:

1. Скласти три конспекти занять (фронтальне, підгрупове, індивідуальне) з дітьми із розладами порушень шкільних навичок (на вибір).
2. Складіть 20 тестових завдань з теми різного рівня складності.

Література для вивчення теми: 1; 6; 11; 12; 21; 29; 35; 39; 44; 50; 61; 85-99.

Змістовий модуль 2. Організація та надання логопедичної допомоги в ЗЗСО з інклюзивним навчанням

Тема 5. Організація логопедичної допомоги в умовах ЗЗСО (організація роботи шкільного логопункту; обов'язки вчителя-логопеда шкільного логопункту; документація вчителя-логопеда шкільного логопункту).

Основні поняття: логопедична допомога, профілактика, діагностика, освітні заходи, попередження, розпізнавання, зменшення та усунення мовленнєвих порушень, охорона здоров'я, соціальний захист, мовленнєві труднощі, шкільний логопункт, нормативно-правова база, форми мовлення (зовнішнє, усне, письмове, внутрішнє), основні напрями (організація сприятливого мовленнєвого середовища; активізація процесів формування мовлення; попередження порушень мовлення; контроль формування логопедичної компетентності; моніторинг перебігу розвитку мовлення; забезпечення вчасної логопедичної допомоги, логопсихологічна допомога батькам), первинна діагностика, динамічне спостереження, етапна діагностика, поточна діагностика, організація логопедичних занять (уроків), особливості організації логопедичної роботи в закладі загальної середньої освіти з інклюзивним навчанням, співпраця вчителя-логопеда з батьками, класифікація логопедичних інструментів.

Перелік питань на практичне заняття

1. Логопедичний пункт у загальноосвітній школі.
2. Специфіка роботи вчителя-логопеда в умовах шкільного логопункту.
3. Застосування комп'ютерних технологій у логопедичній роботі.
4. Основне завдання шкільного логопункту.
5. Умови зарахування в логопункт.
6. Комплектування груп і тривалість занять.
7. Форми логопедичної роботи в шкільному логопункті.
8. Зв'язок з батьками та педагогічним персоналом.

Форма подання результату на завдання: розгорнуті, аргументовані та логічно вибудовані відповіді та/або структуровані тези.

Запитання для обговорення та практичні завдання:

1. Проаналізуйте документацію та обладнання логопедичного пункту.
2. Розробіть індивідуальну корекційно-розвиткову програму з урахуванням конкретного порушення мови.
3. Підготуйте та проведіть корекційно-логопедичне заняття.

Завдання для самостійної роботи:

1. Проаналізуйте обстеження учнів початкових класів. Індивідуальне обстеження. Комплектування груп.
2. Проаналізуйте планування занять (перспективне, тематичне, індивідуальне).
3. Складіть схему обстеження читання, письма, рахункових операцій у дітей початкових класів.
4. Скласти 10 тестових завдань з теми різного рівня складності.
5. Опрацюйте рівні надання підтримки за схемою:

Рівні надання підтримки		I рівень	II рівень	III рівень	IV рівень	V рівень
	Хто проводить оцінку	Школа	ІРЦ	ІРЦ	ІРЦ	ІРЦ
	Інклюзивний клас	✗	✓	✓	✓	✓
	Кількість дітей з рівнем підтримки в класі	будь-яка	не > 3	не > 2	не > 1	не > 1
	Асистент вчителя	✗	✓	✓	✓	✓
	Асистент учня	✗	✗	✓	✓	✓
	Додаткове фінансування корекційно-розвиткових та психолого-педагогічних занять	✗	до 2 занять	до 4 занять	до 6 занять	до 8 занять
	Закупівля обладнання	✗	на 10% загальної суми фінансової підтримки	на 20% загальної суми фінансової підтримки	на 35% загальної суми фінансової підтримки	на 35% загальної суми фінансової підтримки
	ІПР	✓	✓	✓	✓	✓
	ІНП	✗	✓	✓	✓	✓
	Адаптація/модифікація	Підбір матеріалів, форм роботи	Адаптація змісту навчання	Адаптація змісту навчання	Модифікація або адаптація змісту навчання; Можлива зміна результатів навчання	Адаптація та/або модифікація змісту навчання; Зміна результатів навчання; Можливе використання альтернативних методів навчання; Проведення занять з самообслуговування; Використання спеціальних методів, методів альтернативної комунікації, візуального розкладу тощо

Література для вивчення теми: 11-13; 15; 18; 20; 28; 44; 53; 56; 65-84.

Тема 6. Характеристика розладів психічного та мовленнєвого розвитку дітей шкільного віку за нозологіями в ЗЗСО з інклюзивним навчанням. Профілактика мовленнєвих порушень дислексії та дисграфії.

Порушення писемного мовлення у дітей (дисграфія, дислексія). Порушення письма, читання і спадкова схильність. Екзогенні фактори, що ведуть до дисграфії, дислексії. Проблеми термінології. Фізіологічний, психологічний, лінгвістичний аспекти механізмів порушення рахункових операцій. Розпад навичок письма, читання і рахункових операцій у результаті афазії (аграфія, алексія, акалькулія, дисграфія, дислексія).

Основні поняття: дислексія – порушення оволодіння читанням; дисграфія – порушення опанування письма; дизорфографія – порушення опанування грамотності; дискалькулія – розлад арифметичних навичок; причини (легкі органічні ураження ЦНС, зниження когнітивних здібностей, спадкова обтяженість, психолого-педагогічна занедбаність, соціальна занедбаність); труднощі з рахуванням; корекція розладів шкільних навичок; ступінь важкості розладу; причини; класифікація; симптоми; діагностика.

Перелік питань на практичне заняття

1. Сучасні погляди на механізми дислексії. Класифікація дислексій.

2. Сучасні погляди на механізми дисграфій. Класифікація дисграфій.
3. Дисграфія і дислексія при білінгвізмі.
4. Фізіологічний, психологічний, лінгвістичний аспекти механізмів порушення письма та читання.
5. Загальна характеристика помилок на письмі та при читанні.
6. Типологія та механізми патологічних помилок у писемному мовленні молодших школярів: методика обстеження.
7. Фонемографічні дизорфографічні помилки: види та причини виникнення.
8. Зміст та методика роботи над різними типами орфограм (на конкретних прикладах).
9. Методика та зміст логопедичного заняття з подолання помилок (фонемографічних, дизорфографічних) в учнів молодших класів із труднощами в навчанні.

Форма подання результату на завдання: розгорнуті, аргументовані та логічно вибудовані відповіді та/або структуровані тези.

Запитання для обговорення та практичні завдання:

1. Скласти 4 сінквейни відповідно до історичних етапів шляху розвитку порушень писемного мовлення.
2. Заповніть таблицю форм дислексії. Проаналізуйте зразок читання дитини з дислексією.
3. Проаналізуйте письмові роботи учнів і виділіть помилки, що трапляються при дисграфії. Визначте форму дисграфій.

Завдання для самостійної роботи:

1. Складіть конспект фронтального заняття з корекції читання і письма в групі дітей із порушеннями писемного мовлення.
2. Складіть конспект фронтального заняття з корекції граматичного ладу мовлення в групі дітей із дислексією, дисграфією.
3. Проаналізуйте письмові роботи учнів. Виходячи із симптомів порушень письма, визначте вид порушення усного мовлення.
4. Скласти 10 тестових завдань з теми різного рівня складності.

Література для вивчення теми: 2; 6; 11; 12; 16; 18; 20; 21; 24; 25; 32-36; 40; 44; 47; 50; 55-60.

Тема 7. Принципи планування корекційної логопедичної роботи з подолання розладів шкільних навичок (профілактика порушень шкільних навичок; особливості використання додаткових засобів у логопедичній роботі з подолання порушень шкільних навичок).

Напрямки індивідуальної роботи з дітьми, що мають порушення мовлення: формування правильного звуковимови, повітряного струменя, розвиток фонематичного слуху, дрібної та артикуляційної моторики, звукового аналізу та синтезу, складової структури слова, лексико-граматичного ладу мовлення, зв'язного мовлення.

Основні поняття: логопедичне обстеження, мотивації, підготовка мовного апарату (дихання, голосу, артикуляції), розвиток зв'язного мовлення, розвиток писемного мовлення, формування та розвиток фонематичного

сприйняття (аналізу, синтезу та уявлень), формування правильної звуковимови (постановка, автоматизація, диференціація), формування комунікативних умінь і навичок, розвиток та удосконалення діалогічного спілкування.

Перелік питань на практичне заняття

1. Загальна характеристика індивідуальної форми логопедичного впливу.
2. Основні цілі та завдання використання індивідуальної форми логопедичного впливу.
3. Напрямки індивідуального логопедичного впливу.
4. Розробка індивідуальних корекційно-розвиткових програм.
5. Система планування та проведення індивідуальних логопедичних занять із дітьми.

Перелік питань на лабораторне заняття

1. Профілактика порушень шкільних навичок.
2. Особливості використання додаткових засобів у логопедичній роботі з подолання порушень шкільних навичок.
3. Індивідуальні карти розвитку дітей.
4. Інтерпретація результатів комплексного психолого-логопедичного обстеження.

Форма подання результату на завдання: розгорнуті, аргументовані та логічно вибудовані відповіді та/або структуровані тези.

Запитання для обговорення та практичні завдання:

1. Підготувати систему вправ із подолання фонемографічних дизорфографічних помилок для учнів 1 класу із труднощами в навчанні.
2. Підготувати систему вправ з подолання фонемографічних дизорфографічних помилок для учнів 2 класу із труднощами в навчанні.
3. Підготувати систему вправ з подолання фонемографічних дизорфографічних помилок для учнів 3 класу із труднощами в навчанні.

Завдання для самостійної роботи:

1. Складіть таблицю з прикладами загально-дидактичних принципів: принцип науковості, індивідуального підходу, доступності, системності й послідовності, свідомості й активності, наочності, міцності результатів навчання.
2. Обґрунтуйте спеціальні логодидактичні принципи.
3. Підготуйте зразок конспект заняття як найбільш поширеної форми організації логопедичної роботи.
4. Скласти 10 тестових завдань з теми різного рівня складності.

Література для вивчення теми: 5; 11-13; 15; 18; 20; 28; 44; 53; 56; 67; 69; 99; 100; 102.

Тема 8. Методика виявлення порушень читання та письма у молодших школярів (помилки на письмі та під час читання; дослідження графо-моторних та зорово-просторових помилок на письмі та під час читання; дослідження помилок обумовлених порушенням аналізу та синтезу на письмі та під час читання; виявлення помилок мнестичного та семантичного типу під час читання).

Основні принципи логопедичної роботи при корекції дисграфій, дислексій, Комплексне подолання порушень письма, читання. Корекція порушень звуковимови і фонематичного сприйняття. Зміцнення звуко-буквених зв'язків. Розвиток навичок мовного аналізу і синтезу. Формування лексико-граматичного ладу мовлення.

Основні поняття: корекція недосконалого читання, формування розуміння тексту. Корекція порушень зорового сприйняття, аналізу, синтезу, зорово-просторових уявлень. Аналіз існуючих методик корекції дисграфії, дислексії. Формування функціонального базису навичок читання, письма. Попередження порушень писемного мовлення. Ігрове обладнання, навчально-дидактичне обладнання, види дитячої діяльності (ігрова, рухова, художня, мовленнєво-пізнавальна, трудова), наочність, наочність відповідно до віку, посібники у логопедичній роботі.

Перелік питань на лабораторне заняття

1. Обґрунтуйте найпоширеніші помилки фонематичного типу на письмі та під час читання.

2. Охарактеризуйте методики та прийоми роботи над подоланням порушень читання в молодших школярів:

- ✓ прийом «Щоденні 5»;
- ✓ таблиці Шульте;
- ✓ анаграми та сенкан;
- ✓ метод «Шість капелюхів мислення»;
- ✓ метод «Прес»;
- ✓ читання «Буксир»;
- ✓ сучасна онлайн-бібліотека історій для дітей та підлітків «Сторія» тощо.

3. Охарактеризуйте прийоми щодо профілактики дисграфії в дітей молодшого шкільного віку:

- ✓ тренування на немовленнєвих звуках (природи, побутової техніки, музичних інструментів тощо);
- ✓ робота з ліпленням;
- ✓ малювання літери кремом для гоління на столі;
- ✓ малювання лінії всередині лабіринтів;
- ✓ розгадувати головоломки «з'єднай точки»,
- ✓ методика «Письмо без зошита та ручки» тощо).

4. Назвіть інноваційні методики та прийоми подолання порушень читання та письма в молодших школярів.

Форма подання результату на завдання: розгорнуті, аргументовані та логічно вибудовані відповіді та/або структуровані тези.

Запитання для обговорення та практичні завдання:

1. Проаналізуйте ознаки правильного читання та показники: свідомість, правильність, швидкість, виразність та спосіб читання.

2. З метою визначення стану сформованості навички читання та виявлення порушень, проведіть перевірку учнів, такі завдання:

- ✓ читання незнайомого тексту з настановою на швидкість із наступним його переказом;
- ✓ читання серії різноманітних за складовою будовою слів, дібраних за принципом схожості артикуляційних ознак звуків, а також зорових образів букв;
- ✓ читання окремих великих і малих букв, розміщених за акустикоартикуляційною (звуковою) або графічною схожістю.

Завдання для самостійної роботи:

1. Підготуйте логопедичне заняття з подолання фонемографічних дизорфографічних помилок в учнів молодших класів із труднощами у навчанні.
2. Зробити підбірку мовленнєвого матеріалу з метою подолання порушень читання та письма у молодших школярів.
3. Зробити підбірку дидактичного матеріалу з метою подолання порушень читання та письма у молодших школярів.
4. Скласти 10 тестових завдань з теми різного рівня складності.

Література для вивчення теми: 11; 12; 25; 29; 30; 34; 38; 42; 43; 45; 52; 55; 64; 67; 69; 98; 99.

Змістовий модуль 3. Організація та надання логопедичної допомоги у спеціальних школах та НРЦ

Тема 9. Організація логопедичної допомоги в умовах спеціальної школи (Організація логопедичної допомоги в умовах спеціальної школи; організація логопедичної служби у спеціальній школі для дітей з ТПМ; специфіка роботи вчителя-логопеда у школі для дітей із порушеннями інтелектуального розвитку; специфіка роботи вчителя-логопеда у школі для дітей із функціонально-зоровими труднощами; специфіка роботи вчителя-логопеда у школі для дітей із функціонально-слуховими труднощами; специфіка роботи вчителя-логопеда в школі для дітей з фізичними труднощами на рівні опорно-рухового апарату).

Основні поняття: загальні положення, особливості роботи вчителя-логопеда в спеціальних школах та НРЦ, особливості проведення логопедичних занять, профілактична робота, диспансеризація, орієнтовний план роботи вчителя-логопеда на навчальний рік.

Перелік питань на практичне заняття

1. Організація логопедичної допомоги в умовах спеціальної школи.
2. Організація логопедичної служби у спеціальній школі для дітей з ТПМ.
3. Напрямки роботи вчителя-логопеда в умовах спеціальної школи.
4. Корекційно-педагогічна робота вчителя-логопеда в умовах спеціальної школи.
5. Документація (індивідуальна програма розвитку; висновок про психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини; характеристика; індивідуальний навчальний план; моніторинг стану здоров'я учня та його навчальних досягнень).

Перелік питань на лабораторне заняття

1. Специфіка роботи вчителя-логопеда в школі для дітей із порушеннями інтелектуального розвитку.

2. Специфіка роботи вчителя-логопеда в школі для дітей із функціонально-зоровими труднощами.

3. Специфіка роботи вчителя-логопеда в школі для дітей із функціонально-слуховими труднощами.

4. Специфіка роботи вчителя-логопеда в школі для дітей з фізичними труднощами на рівні опорно-рухового апарату.

Форма подання результату на завдання: розгорнуті, аргументовані та логічно вибудовані відповіді та/або структуровані тези.

Запитання для обговорення та практичні завдання:

Охарактеризуйте можливості використання ігор в корекційній роботі, їх структуру, прийоми проведення.

Охарактеризуйте поняття «системні порушення мовлення» (визначення, класифікація, патогенез).

Сформулюйте значення та методи діагностики складників інтелектуального компонента мовленнєвої діяльності для засвоєння та використання мови в актах комунікації.

Розкрийте зміст та структуру інтелектуального компонента мовленнєвої діяльності.

Завдання для самостійної роботи:

1. Зробіть перелік документації та обладнання логопедичного пункту.

2. Скласти 10 тестових завдань з теми різного рівня складності.

Література для вивчення теми: 11-13; 15; 18; 20; 28; 44; 53; 56; 65-84.

Тема 10. Комплексна оцінка визначення особливих освітніх потреб дитини з тяжкими порушеннями мовлення. Методика та критерії оцінювання стану сформованості фонематичних функцій та слухових оперцій (сприймання, уявлень, аналізу, синтезу, контролю); морфологічних та синтаксичних узагальнень, аналізу та синтезу; лінгвістичних здібностей, що є важливими для формування в дітей навичок грамотного письма та засвоєння фонетичного принципу правопису; психічних функцій, що забезпечують формування в учнів повноцінної навички письма та читання.

Основні поняття: логопедичне обстеження, мотивації для розвитку спілкування, робота з розвитку розуміння зверненого мовлення, підготовка мовного апарату (дихання, голосу, артикуляції), розвиток психічних процесів, збагачення та розширення словникового запасу, засвоєння граматичних категорій, підготовка до зв'язного мовлення, формування та розвиток фонематичного сприйняття / аналізу / синтезу та уявлень, формування правильної звуковимови, формування комунікативних умінь і навичок, включення до монологічного мовлення.

Перелік питань на практичне заняття

1. Психолого-логопедична діагностика механізмів порушень письма та читання у дітей із дисграфією та дислексією.

2. Методика та критерії оцінювання стану сформованості фонематичних функцій та слухових операцій (сприймання, уявлень, аналізу, синтезу, контролю).

3. Методика та критерії оцінювання стану сформованості морфологічних та синтаксичних узагальнень, аналізу та синтезу.

4. Методика та критерії оцінювання стану сформованості лінгвістичних здібностей, що є важливими для формування у дітей навички грамотного письма та засвоєння фонетичного принципу правопису.

5. Методика та критерії оцінювання стану сформованості психічних функцій, що забезпечують формування в учнів повноцінної навички письма та читання.

Перелік питань на лабораторне заняття

1. Комплексна психолого-логопедична діагностика механізмів порушень письма та читання у дітей із дисграфією та дислексією.

2. Організаційні аспекти проведення комплексної оцінки.

3. Напрями комплексної оцінки.

4. Узагальнення результатів комплексної оцінки та складання висновку.

5. Повторна комплексна оцінка.

Форма подання результату на завдання: розгорнуті, аргументовані та логічно вибудовані відповіді та/або структуровані тези.

Запитання для обговорення та практичні завдання:

1. Скласти чек-лист оцінка мовленнєвого розвитку дитини з метою визначення рівня розвитку та використання вербальної/невербальної мови, наявності мовленнєвого порушення та його структури.

2. Схематично подати стратегію допомоги дітям з розладами шкільних навичок.

Завдання для самостійної роботи:

1. Скласти 10 тестових завдань з теми різного рівня складності.

2. Складіть зразок психолого-логопедичного заключення на дитину із ППМ.

3. Пройдіть тест «Діагностика орієнтації вчителя-логопеда на відкритість і співпрацю в умовах інклюзивної освіти»

Методика діагностики орієнтації вчителя-логопеда на відкритість і співпрацю в умовах інклюзивної освіти

Шановний студенте, на кожний номер тестового завдання у відповідній клітинці наведеної нижче таблиці поставте, будь ласка, позначку «X» того номера відповіді, яка, на Вашу думку, є правильною. Горизонтальна нумерація у таблиці позначає номери тестових завдань, вертикальна – номери відповідей.

										0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	0	1	2

1. У який спосіб доцільно розв'язувати наявний конфлікт між суб'єктами педагогічної дії в умовах інклюзивної освіти?

1) просуванням своїх планів, скориставшись силою, виявивши ворожість, удавшись до мовної агресії;

2) згодою з позиціями конфліктуючих сторін не на користь власних цінностей і стандартів;

3) аргументуванням правоти своєї позиції та поглядів конфліктуючих сторін.

2. Яким принципом доцільно керуватися у комунікативних взаєминах між суб'єктами інклюзивної освіти?

1) презумпції людської гідності;

2) громадянської спрямованості;

3) зв'язку з життям.

3. Який комунікативний акт має домінувати у педагогічному спілкуванні?

1) нав'язування правомірних суджень;

2) уважне слухання й розуміння співрозмовника;

3) справедлива критика точки зору співрозмовника.

4. До чого не слід удаватися у процесі педагогічного спілкування з дітьми?

1) визнання права дитини на власну думку;

2) дотримання правил взаємної довіри;

3) підтримка інтимного зв'язку.

5. Яке комунікативне вміння педагога найважливіше у педагогічному спілкуванні в інклюзивному середовищі?

1) знаходити відповідні індивідуальним особливостям дітей комунікативні засоби;

2) вміння керувати власною та дитячою емоційністю мовлення;

3) нестандартно спілкуватися в різних педагогічних ситуаціях.

6. Який стиль педагогічного спілкування найважливіший в умовах інклюзивної освіти?

1) авторитарний;

2) доброзичливий;

3) контактний.

7. На що першочергово доцільно спрямовувати педагогічне спілкування в інклюзивному середовищі?

1) установлення дисциплінованої поведінки дітей;

2) позитивний вплив на свідомість і почуття дітей;

3) закріплення знань, умінь і навичок дітей;

8. Якому типу висловлювань слід надавати пріоритету у процесі інклюзивного навчання?

1) точним і зрозумілим висловлюванням, у яких вживаються просторічні слова для створення атмосфери невимушеності у групі;

2) логічним, переконливим і спрямованим на дію висловлюванням, що спонукають до активізації мислення дітей;

3) добре інтонованим, мелодійним і темпоритмічним висловлюванням, які зближують вчителя-логопеда й дитину і налаштовують їх на співпрацю.

9. Яка діалогічна взаємодія найважливіша у процесі інклюзивного навчання?

1) рівність особистісних позицій;

2) домінанта особистісної позиції вчителя-логопеда;

3) домінанта особистісної позиції дитини.

10. Яка маніпулятивна система психологічного впливу допустима в інклюзивній групі?

1) система мазунчиків («приручення» окремих дітей, на яких завжди можна покластися»);

2) система доносів (привчання дітей до того, щоб вони шпигували один за одним і доповідали педагогу);

3) система невідомості (утримання дітей у стані занепокоєння).

11. Яка комунікативна реакція педагога на відповіді дітей є найбільш толерантною?

1) створення настанови на подальшу активну пізнавальну діяльність, наприклад: «Поміркуй ще, і можна отримати дуже цікаве рішення...»;

2) заохочення зусиль, схвалення діяльності, наприклад: «Добре!

Важко не погодитися з вашими висновками..., але хто може запропонувати інше рішення?»;

3) вияв невдоволення відповіддю і стимулювання додаткових зусиль дитини, наприклад: «Хотілося б більшої доказовості та аргументованості у відповіді...».

12. Що є методологічною основою організації толерантної комунікації педагога?

1) інтеграційний підхід до навчання, виховання й розвитку учнів;

2) морально-етичні принципи та принципи педагогіки ненасильства і співпраці;

3) індивідуалізація навчально-виховного процесу.

13. Який із наведених принципів спілкування стосується толерантності?

1) принцип розголосу;

2) принцип особистісного прикладу;

3) принцип позитивності.

14. Яка комунікативна стратегія педагога є толерантною?

1) використовувати відповідні комунікативні навички для рівноправного діалогу з учнями й мирного розв'язання конфліктів;

2) впливати словами на дітей так, щоб вони наслідували педагога;

3) мовленнєво впливати на дітей, щоб активізувати їхні критичні судження.

15. Які особистісні комунікативні настанови толерантного вчителя?

1) критичність, поблажливість, жалісливість, наполегливість, упертість;

2) відповідальність, сором'язливість, усміхненість, красномовність, інтимність;

3) відкритість, довірливість, визнання, доброчинність, повага.

16. Що передбачено педагогікою комунікативної толерантності?

1) створення умов для грамотного спілкування;

2) створення психолого-педагогічних умов терплячої взаємодії у спілкуванні;

3) корекція мовленнєвого розвитку.

17. У чому полягає сутність мирозабезпечувальної функції комунікативної толерантності педагога?

1) визначати багатомірність педагогічного середовища і налагоджувати контакти в ньому;

2) забезпечувати гармонійне, ненасильницьке спілкування між потенційно конфліктними його учасниками;

3) карати тих учасників комунікативної взаємодії, які вдалися до агресії.

18. У чому полягає сутність регулятивної функції комунікативної толерантності педагога?

1) у стриманні та забороні неприязних висловлювань;

2) у стимулюванні красномовства і компліментарності;

3) в орієнтуванні діалогу на рівноправ'я, повагу, свободу.

19. У чому полягає сутність психологічної функції комунікативної толерантності вчителя?

1) відповідними мовленнєвими засобами нормалізувати психологічну атмосферу в класі у напрямі довір'я, поваги, визнання, підтримки;

2) підвищувати чутливість учнів до неблагоприємних факторів і ситуацій, що виникають у процесі спілкування;

3) розвивати критичне мислення, самолюбні, гідність, національну самосвідомість, самоцінність кожного учня у спілкуванні.

20. У чому полягає сутність виховної функції комунікативної толерантності педагога?

1) передавати дітям мовленнєвий досвід прашчурів;

2) бути для дітей взірцем красивого спілкування;

3) розвивати в дітей розуміння, співпереживання й адекватне оцінювання співрозмовника.

21. У чому полягає сутність феліцитологічної функції комунікативної толерантності педагога?

- 1) спілкуватися з дітьми свободу для думок і висловлювань;
- 2) організовувати педагогічне спілкування так, щоб усі його учасники були задоволені.

22. Який метод педагогічного спілкування є толерантним?

- 1) метод позитивних висловлювань.
- 2) метод оцінного судження.
- 3) метод комунікативного переходу з ролі чи проблеми на особистість.

Ключ до розв'язання тестів

№	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
1		X									X				X		
2			X	X			X		X	X			X			X	X
3	X				X	X		X				X		X			

№	18	19	20	21	22
1		X	X		
2				X	X
3	X				

Оцінювання результатів:

1) високий рівень (18-22 балів) – майбутній вчитель-логопед у професійній діяльності буде керуватись комунікативними стратегіями, які допоможуть ефективно взаємодіяти з батьками дитини, вирішувати проблемні ситуації, співпрацювати з іншими педагогами в межах освітнього процесу. Окрім цього, у нього сформоване розуміння етики професійного педагогічного спілкування, зокрема в інклюзивному вимірі.

2) середній рівень (12-17 балів) – у такому випадку майбутній вчитель-логопед добре орієнтується в стилях педагогічного спілкування і з батьками дитини, і з педагогами-колегами, що є основою успішної корекційно-розвиткової роботи. У нього сформоване розуміння доречності застосування відповідної комунікативної стратегії, яка була б оптимальною для взаємодії з батьками, проте в ряді суперечливих ситуацій у нього можуть виникнути сумніви, які є потенційно шкідливими для організації інклюзивного освітнього процесу.

3) низький рівень (менше 11 балів або 11 балів): при таких показниках у майбутнього вчителя-логопеда наявні труднощі з розумінням сутності комунікативних стратегій, доречних при взаємодії з батьками дитини з порушеннями мовлення чи педагогами-колегами. Йому складно буде вирішувати конфліктні чи суперечливі ситуації, які виникатимуть у системі «батьки-педагог», «педагог-педагог», що негативно позначатиметься на корекційному процесі.

Література для вивчення теми: 11; 15; 16-18; 21; 28; 40; 42; 44-47; 50; 56-61;; 90; 95; 98.

Тема 11. Характеристика специфічних розладів розвитку шкільних навичок у дітей спеціальних шкіл та НРЦ. Розлади розвитку шкільних

навичок проявляються у дітей шкільного віку і пов'язані зі значними труднощами, що перевершують нормальні для даного віку межі, оволодіти навиками письма (тоді говориться про дисграфію), читання (дислексія), математики (дискалькулія). Розлади шкільних навичок є нейробіологічно обумовлені, у значній частині випадків пов'язані з генетичним фактором чи органічним ураженням мозку. Вони пов'язані з порушенням дозрівання центрів мозку (свого роду «процесорів»), що відповідають за читання, письмо, математику. Ці розлади можуть бути ізольовані, а можуть бути поєднані. Вони потребують належної діагностики – оскільки важливо, щоби дитина мала з боку рідних і педагогів належне розуміння і прийняття її можливостей, індивідуальну навчальну програму і підтримку. У навчанні відповідних навичок рекомендоване застосування специфічних педагогічних методик. Водночас важливо підтримати розвиток інших сторін дитини, її здібностей, сприяти формуванню прийняття себе, позитивної самооцінки, соціальних зв'язків.

Основні поняття: *логопедичне обстеження; створення мотивації для розвитку спілкування; робота по розвитку розуміння зверненого мовлення; підготовка мовного апарату (дихання, голосу, артикуляції); розвиток психічних процесів; відновлення номінативного словника; відновлення граматичних категорій; відновлення зв'язного мовлення; відновлення писемного мовлення; відновлення усного та писемного мовлення; формування та розвиток фонематичного сприйняття, аналізу, синтезу та уявлень; відновлення комунікативних умінь і навичок; влучення у діалогічне спілкування; оволодіння грамотою. підготовка до навчання в школі.*

Перелік питань на практичне заняття

1. Основні види розладів шкільних навичок.
2. Проаналізуйте всі види дислексії:
 - ✓ фонематична дислексія,
 - ✓ семантична дислексія,
 - ✓ аграматична дислексія,
 - ✓ мнестична дислексія,
 - ✓ оптична дислексія,
 - ✓ тактильна дислексія.
3. Методика подолання дислексії в дітей з ТПМ.
4. Проаналізуйте всі види дисграфії:
 - ✓ артикуляторно-акустична дисграфія,
 - ✓ акустична дисграфія,
 - ✓ дисграфія на ґрунті порушення мовного аналізу і синтезу,
 - ✓ аграматична дисграфія,
 - ✓ оптична дисграфія,
 - ✓ дизорфографія.
5. Методика подолання дисграфії в дітей з ТПМ.

Перелік питань на лабораторне заняття

1. Основні ознаки розладів шкільних навичок (порушення мови, труднощі при читанні, порушення письма, порушення рахунку, неуважність, гіперактивність).

2. Підібрати завдання для попередження та корекції шкільних навичок в дітей з порушеннями мовлення.

3. Підібрати належну освітню програму на рівні закладу освіти, підтримки дитини і застосувати відповідні навчальні методики в освітньому закладі.

Форма подання результату на завдання: розгорнуті, аргументовані та логічно вибудовані відповіді та/або структуровані тези.

Запитання для обговорення та практичні завдання:

1. Підготуйте 3 вправи для подолання фонематичної, семантичної аграматичної дислексії.

2. Підготуйте 3 вправи для подолання мнестичної, оптичної та тактильної дислексії.

3. Підготуйте 4 вправи для подолання артикуляторно-акустичної, акустичної, аграматичної та оптичної дисграфії.

Завдання для самостійної роботи:

1. Підготуйте повідомлення на тему: «Порушення писемного мовлення у дітей із ТПР. Особливості логопедичної роботи».

2. Підготуйте повідомлення на тему: «Порушення письма і читання у школярів з інтелектуальними порушеннями. Специфіка усунення дисграфій та дислексій».

3. Скласти 10 тестових завдань з теми різного рівня складності.

Література для вивчення теми: 5; 11; 15; 16-18; 21; 28; 40; 42; 44-47; 50; 56-61; 90; 95; 98.

Тема 12. Особливості організації процесу попередження труднощів засвоєння читання та письма в дітей з ТПМ.

Основні поняття: мовний анамнез, оцінка сформованості експресивної та імпресивної мови, фонематичні процеси, навички читання, письма. порушення, патологія будови органів артикуляції від специфічних розладів засвоєння шкільних навичок; ступінь та характер відставання мови, письма.

Перелік питань на практичне заняття

1. Охарактеризуйте первинну та вторинну профілактику труднощів в оволодінні читанням і письмом.

2. Обґрунтуйте основні напрямки логопедичної роботи з метою попередження труднощів (розвиток зорової та слухової уваги і пам'яті; формування стереогнозису і уявлень про схему тіла і обличчя; розвиток зорово-моторної координації; формування фонологічного структурування; розвиток почуття ритму).

3. Підготуйте два інтегрованих корекційно-логопедичних заняття для подолання труднощів під час читання та на письмі для дітей з ТПМ.

Перелік питань на лабораторне заняття

1. Планування занять (перспективне, тематичне, індивідуальне).

2. Проаналізуйте техніки, що активізують компенсаторні механізми.

3. Корекція порушень писемного мовлення дітей з ТПМ.

Форма подання результату на завдання: розгорнуті, аргументовані та логічно вибудовані відповіді та/або структуровані тези.

Запитання для обговорення та практичні завдання:

1. *Корекція навчання дітей з ТПМ:* назвіть методи, які залучають до процесу відразу кілька модальностей (слухову, зорову, рухову, артикуляційну).

2. Наведіть приклади вправ та ігор для:

- ✓ розвитку граматично правильного мовлення,
- ✓ розуміння звуко-літерних зв'язків,
- ✓ тренування навичок вербального та зорового аналізу і синтезу,
- ✓ корекції навичок читання.

1. Відпрацюйте графо-моторну координацію, вміння аналізувати граматичний лад мови, синтаксичну побудову речення.

Завдання для самостійної роботи:

1. Скласти 10 тестових завдань з теми різного рівня складності.

2. Складіть конспект бесіди для батьків на тему: «Як підготувати дитину з дислалією до оволодіння письмом».

Література для вивчення теми: 25; 29; 30; 30; 42; 43; 45; 52; 99; 100; 102.

V. ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Нормативно-правове та навчально-методичне забезпечення організації логопедичного процесу.

2. Вимоги до матеріально-технічного забезпечення корекційної діяльності в ЗЗСО з інклюзивним навчанням, спецшколах та НРЦ.

3. Система логопедичної допомоги особам з мовленнєвими труднощами в ЗЗСО з інклюзивним навчанням, спецшколах та НРЦ.

4. Основні категорії осіб, що потребують логопедичної допомоги.

5. Мета і завдання логопедичної допомоги.

6. Принципи організації логопедичної роботи.

7. Методи, прийоми і засоби логопедичного впливу.

8. Форми організації логопедичної роботи.

9. Методичні рекомендації для педагогів, що працюють або починають працювати з дітьми мовленнєвими порушеннями.

10. Опишіть сучасні дослідження з корекції мовлення дітей.

11. Порядок організації корекційно-розвиткової роботи в ЗЗСО з інклюзивним навчанням, спецшколах та НРЦ.

12. Рівні підтримки в освітньому процесі в ЗЗСО з інклюзивним навчанням, спецшколах та НРЦ.

13. Розробка індивідуальних програм навчання та розвитку для дітей з порушеннями мовлення.

14. Психолого-педагогічний супровід дітей з порушеннями психофізичного розвитку в умовах ЗЗСО з інклюзивним навчанням, спецшколах та НРЦ.

15. Система логопедичної допомоги дітям початкової ланки з порушеннями мовлення.

16. Професіограма вчителя-логопеда в ЗЗСО з інклюзивним навчанням, спецшколах та НРЦ.
17. Документація вчителя-логопеда логопункту ЗЗСО з інклюзивним навчанням, спецшколах та НРЦ.
18. Специфіка організації занять на логопункті ЗЗСО з інклюзивним навчанням, спецшколах та НРЦ.
19. Структура логопедичного обстеження дітей початкової ланки.
20. Інноваційні технології, методи, прийоми, засоби логопедичної роботи в ЗЗСО з інклюзивним навчанням, спецшколах та НРЦ.
21. Логопедичний пункт системи освіти: організаційно-правові основи його функціонування, організація діяльності.
22. Специфіка роботи вчителя-логопеда в умовах шкільного логопункту.
23. Корекційно-логопедична робота на шкільному логопункту.
24. Основне завдання шкільного логопункту.
25. Організація проєктної діяльності учнів в умовах шкільного логопункту.
26. Комплектування груп і тривалість занять.
27. Форми логопедичної роботи в шкільному логопункті.
28. Зв'язок з батьками та педагогічним персоналом.
29. Сучасні погляди на механізми дислексії. Класифікація дислексій.
30. Сучасні погляди на механізми дисграфії. Класифікація дисграфій.
31. Стан вербальних і невербальних психічних функцій у дітей з порушеннями писемного мовлення.
32. Дисграфія і дислексія при білінгвізмі.
33. Загальна характеристика помилок на письмі, при читанні.
34. Напрямки індивідуального логопедичного впливу.
35. Розробка індивідуальних корекційно-розвиткових програм.
36. Загальна характеристика індивідуальної форми логопедичного впливу.
37. Основні цілі та завдання використання індивідуальної форми логопедичного впливу.
38. Система планування та проведення індивідуальних логопедичних занять з дітьми.
39. Профілактика порушень шкільних навичок.
40. Особливості використання додаткових засобів у логопедичній роботі з подолання порушень шкільних навичок.
41. Індивідуальні карти розвитку дітей.
42. Інтерпретація результатів комплексного психолого-логопедичного обстеження.
43. Особливості індивідуального логопедичного заняття залежно від етапу корекційної роботи (постановки звуку, автоматизації, диференціації).
44. Особливості побудови індивідуального заняття залежно від виду мовленнєвого порушення: дислалії та дисграфії.

45. Специфіка індивідуальної роботи з дітьми з мовленнєвою патологією.
46. Вимоги до відбору дидактичного та мовленнєвого матеріалу: наочність, доцільність, відповідність віку та порушення.
47. Принцип науковості, комунікативної спрямованості, єдності у розвитку мислення і мовлення, простота, активності, свідомості, діяльнісний принцип.
48. Аналіз і розробка індивідуальних корекційно-розвивиткових програм з урахуванням конкретного порушення мови.
49. Принципи організації фронтальної роботи з дітьми.
50. Система планування і проведення фронтальної роботи вчителя-логопеда для дітей з порушеннями мовлення.
51. Завдання фронтального заняття відповідно до провідних напрямів роботи.
52. Принципи відбору мовленнєвого і дидактичного матеріалу.
53. Структура фронтального заняття.
54. Зміст корекційної освіти в логопедичній практиці.
55. Методи психотерапевтичної допомоги при мовленнєвих порушеннях у дітей.
56. Охарактеризуйте принципи та методи логопедії.
57. Логопедична робота з подолання фонетичних помилок. Фонетична сторона мовлення (етапи).
58. Дислалія. Визначення, причини виникнення. Класифікація дислалії. Психотерапевтична корекція.
59. Види недоліків вимови звуків при дислалії. Прояв порушень звуковимови в мовленні дитини.
60. Обстеження фонематичного слуху, звуковимови, лексики, граматики.
61. Підвищення професійної компетентності вчителя-логопеда.
62. Використання сучасних освітніх технологій психотерапевтичної допомоги.
63. Визначіть наявності мовленнєвого порушення та його структури.
64. Обґрунтуйте організаційні аспекти проведення комплексної оцінки.
65. Проведення масового обстеження учнів початкових класів.
66. Організація і проведення корекційно-логопедичних занять.
67. Планування занять (перспективне, тематичне, індивідуальне).
68. Документація та обладнання логопедичного пункту.
69. Специфіка роботи вчителя-логопеда.
70. Розкрийте зміст корекційних програм із подолання порушень писемного мовлення.
71. Фонемографічні дизорфографічні помилки: види та причини виникнення.
72. Зміст та методика роботи над різними типами орфограм.

73. Методика та зміст логопедичного заняття з подолання помилок в учнів молодших класів із труднощами у навчанні з порушеннями читання та письма.

74. Методика розвитку слухових функцій та операцій (фонематичного сприймання, уявлень, слухової уваги та контролю) в системі корекції фонетичних помилок на заміни та змішування фонемографем, близьких за акустико-артикуляційними ознаками в дітей із дисграфією та дислексією.

75. Зміст та методика корекції та розвитку зорово-просторових функцій та операцій в системі корекції дисграфії та дислексії.

76. Зміст та методика проведення логопедичних занять із формування навичок диференціації змішуваних фонемо-графем.

77. Психолого-логопедична діагностика механізмів порушень письма та читання у дітей із дисграфією та дислексією.

78. Методика та критерії оцінювання стану сформованості фонематичних функцій та слухових операцій (сприймання, уявлень, аналізу, синтезу, контролю).

79. Методика та критерії оцінювання стану сформованості морфологічних та синтаксичних узагальнень, аналізу та синтезу.

80. Методика та критерії оцінювання стану сформованості лінгвістичних здібностей, що є важливими для формування у дітей навички грамотного письма та засвоєння фонетичного принципу правопису.

81. Методика та критерії оцінювання стану сформованості психічних функцій, що забезпечують формування в учнів повноцінної навички письма та читання.

82. Первинна та вторинна профілактика труднощів в оволодінні процесами читанням і письмом.

83. Основні напрямки логопедичної роботи з метою попередження труднощів (розвиток зорової та слухової уваги і пам'яті).

84. Формування стереогнозису і уявлень про схему тіла і обличчя.

85. Розвиток зорово-моторної координації; формування фонологічного структурування; розвиток відчуття ритму.

VI. ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ПІД ЧАС АУДИТОРНИХ ЗАНЯТЬ

Робота на практичному занятті комплексно оцінюється науково-педагогічним працівником, враховуючі такі критерії: правильність одержаних відповідей; повнота та логічність відповіді; наявність висновків та ілюстративних прикладів.

Результат самостійної роботи здобувачів вищої освіти (завдання для самостійного опрацювання) оцінюються під час практичних занять із відповідної теми і є складовою частиною загальної кількості балів за практичне заняття.

Оцінювання тем для самостійної роботи, які виносяться на самостійне опрацювання здобувачами освіти і не розглядаються під час аудиторних занять,

контролюються під час підсумкового модульного контролю, підсумкового контролю.

Таблиця 3

Критерії оцінювання навчальних досягнень, бали	Рівень навчальних досягнень здобувача вищої освіти			
	Відмінно	Добре	Достатньо	Незадовільно
Правильність отриманих відповідей	глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, вільно та коректно послуговується науковою термінологією, дотримується академічної доброчесності	висвітлює основний зміст теоретичних питань та практичних завдань, але при цьому допускаються неточності. Вільно та коректно послуговується науковою термінологією, дотримується академічної доброчесності	під час відповіді припускається фактичних помилок. Практичні завдання виконано, проте наявна значна кількість помилок і неточностей. Дотримується академічної доброчесності	здобувач вищої освіти не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань. Не дотримується академічної доброчесності
Бали	1	0,8	0,3	0
Повнота та логічність відповіді	в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, творчо, вільно, самостійно викладає навчальний матеріал, наводить логічні аргументи на підтвердження власних думок. Демонструє оригінальність підходу до вирішення проблем (створює нові ідеї, пропонує альтернативні шляхи розв'язання задач / вирішення проблем) тощо	відтворює значну частину навчального матеріалу, виявляє достатні знання окремих положень. Аналізує та оцінює матеріал, але при висвітленні окремих питань не вистачає достатньої глибини та аргументації	має фрагментарні знання, здатний відтворити меншу частину навчального матеріалу, лише окремі чи елементи складових частин питання. Розуміє матеріал, але під час його відтворення не вистачає достатньої глибини та аргументації	здобувач освіти не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити
Бали	0,5*	0,3*	0,2*	0
Наявність висновків та	наводить ілюстративні	наводить ілюстративні	висновки формальні, що	висновки відсутні,

ілюстративних прикладів	приклади. Робить самостійні, обґрунтовані, лаконічні висновки, узагальнення	приклади. Робить самостійні висновки	свідчить про недостатнє розуміння матеріалу	здобувач вищої освіти не в змозі їх сформулювати
Бали	0,3**	0,2**	0,1**	0
Презентація відповіді	презентація оформлена відповідно до вимог, включає всі обов'язкові елементи та додаткову інформацію	презентація оформлена відповідно до вимог з незначними неточностями, включає всі обов'язкові елементи	презентація оформлена без дотримання вимог, відсутні декілька обов'язкових елементів	презентація відсутня
Бали	0,2***	0,2***	0,1***	0
Всього балів	2	1,4	0,7	0

* бал виставляється здобувачу освіти у ситуації, коли завдання практичного заняття не передбачають підготовку презентації з теми (питання тощо);

** бал виставляється здобувачу освіти у ситуації, коли завдання практичного заняття передбачають підготовку презентації з теми (питання тощо);

*** бал виставляється здобувачу освіти у ситуації, коли завдання практичного заняття передбачають підготовку презентації з теми (питання тощо).

V. ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАУКОВО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ (ІНДЗ)

Індивідуальне науково-дослідне завдання – це вид науково-дослідної роботи здобувача освіти, яка містить результати дослідницького пошуку, відображає певний рівень його навчальної компетентності.

Мета науково-дослідного завдання: самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування теоретичних знань із ОК, удосконалення навичок самостійної науково-дослідної діяльності.

Зміст ІНДЗ: завершена теоретична або практична робота у межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних, лабораторних та практичних занять і охоплює декілька тем або весь зміст навчального курсу.

Вид – науково-практичний проєкт: створення інтерактивного посібника у програмі Canva «Інноваційні методики корекції порушень навичок читання та письма у дітей у закладах загальної середньої та спеціальної шкільної освіти».

Опис посібника: підготувати систему інтерактивних карток та завдань до кожної теми.

Критерії оцінювання ІНДЗ

Таблиця 4

Макс. к-сть балів	Критерії оцінювання роботи		
2 бала	Здатність до коректного	Інтерактивний посібник розроблено здобувачем освіти з дотриманням вимоги коректного і науково виваженого	1 бал

	і науково виваженого аналізу теоретичного матеріалу	аналізу теоретичного матеріалу, зауваження відсутні. Дотримано принципів академічної доброчесності	
		Інтерактивний посібник розроблено здобувачем освіти з дотриманням вимоги коректного і науково виваженого аналізу теоретичного матеріалу, виявлені недоліки є несуттєвими. Дотримано принципів академічної доброчесності	1 бал
		Інтерактивний посібник – не авторська розробка або містить суттєві недоліки. Робота виконана з порушенням принципів академічної доброчесності	0 балів
1,5 бала	Здатність до творчого і науково виваженого обґрунтування власної позиції у процесі розкриття теми	Присутній творчий авторський підхід до виконання ІНДЗ. Чітко прослідковується власне бачення розкриття запропонованої теми, обґрунтування є науково-виваженим. Сформульовано відповідні висновки. Дотримано принципів академічної доброчесності	1 бал
		Присутні елементи творчості, новизни при виконанні ІНДЗ Сформульовано відповідні висновки. Дотримано принципів академічної доброчесності	0,5 бала
		Присутній традиційний підхід до виконання ІНДЗ. Робота виконана з порушеннями норм академічної доброчесності	0 балів
1,5 бала	Здатність до логічного структурування матеріалу	Матеріал інтерактивного посібника логічно структурований, здобувач/ка використовує правильну термінологію	1 бал
		Матеріал інтерактивного посібника достатньо логічно структурований, здобувач/ка використовує правильну термінологію	0,5 бала
		Матеріал інтерактивного посібника не структурований, здобувач/ка використовує недостатню кількість або неправильну термінологію	0 балів
1 бал	Якість оформлення роботи	Інтерактивний посібник оформлено якісно (технічно), грамотно (без орфографічних, пунктуаційних та стилістичних помилок презентації матеріалу)	0,5 бала
		Виявлені огріхи не є суттєвими (технічні), наявні незначні орфографічні, пунктуаційні та стилістичні помилки.	0,5 бала
		Інтерактивний посібник оформлено без дотримання вимог (технічних), наявні суттєві орфографічні, пунктуаційні та стилістичні помилки.	0 балів
6 балів	Разом		

VII. ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ З ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (форма контролю – екзамен)

Таблиця 5

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка	Оцінка за шкалою ECTS	
		оцінка	пояснення
90–100	Відмінно	A	відмінне виконання
82–89	Дуже добре	B	вище середнього рівня
75–81	Добре	C	загалом хороша робота
67–74	Задовільно	D	непогано
60–66	Достатньо	E	виконання відповідає
1–59	Незадовільно	FX	Необхідне перескладання

VIII. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

Основні:

1. Бабич Н., Медицька А. Нові напрями підготовки логопедів в умовах сучасного ринку праці. *Спеціальна і інклюзивна освіта: проблеми та перспективи. Тези за матеріалами 15 конференції 17-18 листопада 2022 року / за ред. О. Гаврилова. Кам'янець-Подільський. Видавець Ковальчук О.В. 2022. С. 12-17.*
2. Белова О. Мовленнєва готовність до шкільного навчання дітей старшого дошкільного віку з тяжкими порушеннями мовлення. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка. 2021. № 3 (107). С. 3-11.*
3. Бистранівська О. Співпраця учителя-логопеда з батьками дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку. *Редакційна колегія, 2022. С. 32-37.*
4. Бурковська А. Психологічні особливості міжособистісних стосунків осіб з різним рівнем адаптивності. 2021. URL: https://www.dkpp.com.ua/wp-content/uploads/2021/10/stattia-burkovska_2020.pdf#page=10(дата звернення: 03.09.2024).
5. Взаємодія логопеда і батьків при корекції в дітей порушень мовлення. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=xas9cjDxnXM> (10.08.2024).
6. Гаменко В., Саєнко Т. Теоретичний аналіз проблематики організації корекційно-розвиткового супроводу дітей дошкільного віку з СДУГ. *Всеукраїнська науково-практична конференція «Спеціальна освіта та соціальна інклюзія: виклики XXI століття», м. Запоріжжя, 25 листоп. 2021 р. Запоріжжя, 2021. С. 5–6.* URL: <https://dspace.znu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/12345/5309/0048429.pdf?sequence=1#page=6>(дата звернення: 11.09.2024).
7. Горішна Н., Слозанська Г., Поліщук В. Аналіз сфери надання логопедичних послуг: національний та регіональний виміри. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології, 2023, № 10 (134).*
8. Данілавичюте Е.А. Інноваційна концепція визначення функціонально-мовленнєвих освітніх труднощів у осіб з особливими потребами. Матеріали VII Міжнародного конгресу зі спеціальної педагогіки та психології «Діти з особливими потребами: від рівних прав – до рівних можливостей» (Київ, 7-8 жовтня 2021 р.) (с. 47-55). Київ: Симоненко О. І. Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/728928>
9. Діагностика та механізми подолання втрат у навчанні молодших школярів. Методичні рекомендації [Електронне видання]/ кол. автор. ; за загальною редакцією О.М. Топузова ; укл. О. В. Онопрієнко – Київ : Інститут педагогіки НАПН України, 2023.
10. Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників. Випуск 80 «Соціальні послуги» : наказ Міністерства соціальної політики України від 29.03.2017 р. № 518 URL: consultant.parus.ua/?doc=0AQ81ED09A (24.04.2024).

11. Дяченко М. Д., Романова Т. А. Особливості корекційно-розвивальної діяльності майбутнього логопеда в умовах інклюзивного освітнього простору. *Молодий вчений*. 2023. Вип. 91. С. 91-95.
12. Забара М. В., Федорченко Н. Д. Організація логопедичної роботи в умовах очно-дистанційного навчання у ЗДО у період воєнного стану в Україні. *The 10th International scientific and practical conference «Eurasian scientific discussions» (October 23-25, 2022) Barca Academy Publishing*. Barcelona, 2022. С. 200-206.
13. Каплієнко А. І. Соціальний запит до рівня професійної компетентності сучасного вчителя-логопеда. *Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови : науково-методичний збірник*. Випуск 15. Київ: Інститут спеціальної педагогіки та психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2019. С. 113-124.
14. Кисличенко В.А. Інтерактивна взаємодія логопеда з батьками у програмі логопедичного супроводу. Актуальні питання корекційної освіти. Педагогічні науки. 2020. Вип. 16 (1). С.113-121. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apko_2020_16%281%2912
15. Кисличенко В.А. Логопедичний супровід сім'ї як системна логопедична допомога родині, в якій виховується дитина з порушеннями мовлення. *Логопедія*. 2015. №6. С.24-30. Режим доступу: http://www.irbisnbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=logoped_2015_6_5
16. Компанець Н. М. Технологія навчання читання: поєднання аналітичного і синтетичного способів. *Дефектологія. Особлива дитина: навчання та виховання*. 2010. №4. С. 27-32.
17. Комплексне оцінювання розвитку дітей з мовленнєвими порушеннями: метод. рек. з навч. дисц./ Уклад.: В. Гладуш, Л.Котлова, І. Люценко, Н. Хоменко. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2024. 27 с
18. Конопляста С.Ю., Кисличенко В.А. Логопедичний супровід сім'ї, в якій виховується дитина з порушеннями мовлення. *Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова. Серія 19 : Корекційна педагогіка та спеціальна психологія*. 2011. Вип. 17. С.105-107. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_019_2011_17_30
19. Константинов О. В. Особливості вивчення готовності батьків до співпраці з логопедом. *Науковий вісник МНУ імені В. О. Сухомлинського. Серія: Педагогічні науки*. 2017. Вип. 3(58). С. 203-207.
20. Концепція спеціальної освіти осіб з фізичними та психічними вадами в Україні на найближчі роки та перспективу. АПН України, Ін-т дефектології. К. : ІСДО, 1996. 37 с.
21. Король А. В. Дистанційно-інтерактивні форми взаємодії логопеда з педагогами та батьками як умова підвищення результативності корекційно-розвиткового процесу. *Молодий вчений*. 2018. № 5.2 (57.2). С. 54-57.

22. Король А. В. Технологія «Фідбек» як засіб співпраці вчителя-логопеда з батьками. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2016. № 11. С. 51-58.
23. Кривонога О. Труднощі протікання адаптації до умов дитячої дошкільної установи в дитини зі СДУГ. *Наука і освіта : наук.-практ. журнал*. 2012. Т. 4. С. 102–104.
URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/dspace.pdpu.edu.ua/jspui/handle/123456789/13788> (дата звернення: 12.08.2024).
24. Кучай О., Шинкарук В., Біда О. Теоретичні засади інклюзивного навчання в Україні. *Наукові записки*. 2019. № 182. С. 32–34.
URL: <https://pednauk.cusu.edu.ua/index.php/pednauk/article/view/151/119> (дата звернення: 06.08.2024).
25. Ласточкіна О., Литвиненко В., Бугаєнко Т. Актуальні питання професійної підготовки майбутніх логопедів. *Науковий збірник «Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка»*. 2020. Том 2, № 32, С. 146-151.
26. Левченко Ф. Теоретичні аспекти реалізації в освітній системі України STEM-технологій. *Modern Research in World Science*. 2022. С. 537–541.
URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/732484/1/MODERN-RESEARCH-IN-WORLD-SCIENCE-10-12.07.22-сторінки-537-541.pdf> (дата зверн.: 05.08.2024).
27. Литвиненко В.А. Корекція фонетико-фонематичного недорозвитку мовлення дітей дошкільного віку засобами арт педагогіки: навч.-метод. посіб. Суми: ПП Кубраков С.Г., 2020. 144 с.
28. Лісова Л.І. Корекція навчальної діяльності молодших школярів з тяжкими порушеннями мовлення: Монографія. Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друк-Сервіс», 2015. 224 с.
29. Мартинчук О. В. Сутність поняття та зміст професійної компетентності фахівців у сфері інклюзивного навчання дітей з тяжкими порушеннями мовлення. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія. Зб. наукових праць*, 2017. Вип. 21 (32). С. 130-136.
30. Мацюк З. Мовна гра під час розвитку комунікативних здібностей дітей з особливими потребами. *Науковий вісник СНУ ім. Лесі Українки. Педагогічні науки*. Луцьк, 2020. 4 (408). С. 130-135.
31. Fenko, M., Matsiuk, Z. & Kułak, M. T. (2021). Synergetyczny system etykiety mowy przyszłych pedagogów. *Acta Paedagogika Volyniensis*, 1, 3–9, doi: <https://doi.org/10.32782/apv/2021.1.1>
32. Мацюк З., Фенко М. (2022). Інноваційні методи розвитку комунікативних здібностей дітей дошкільного віку в інклюзивно-реабілітаційних центрах. *Acta Paedagogika Volyniensis*, 2/2022.
33. Мацюк З., Фенко М. (2022). Лігводидактична парадигма становлення і розвитку мовлення дітей раннього віку. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Вип 49, том 2, 2022. с. 195-202.

34. Мацюк, З., Фенко, М. Сторітеллінг – інноваційні технології креативного навчання. *Освітні горизонти: інформаційно-методичний вісник. Част. II.: Досвід. Пошуки. Проблеми.* Луцьк, 2023. с. 162-165.
35. Мацюк, З., Фенко, М. Елементи ейдетики у системі мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку. *Acta Paedagogica Volynienses*, 2022, 6, 9–16, doi: <https://doi.org/10.32782/apv/2022.6.2>
36. Мацюк З., Фенко М. МАК-техніки – інноваційний засіб розвитку мовлення дітей дошкільного віку з особливими освітніми потребами. *Acta Paedagogica Volynienses*. Луцьк. 2023. № 3. С. 10-16.
37. Мацюк, З., Фенко, М. Інноваційна парадигма комунікативної компетентності дітей дошкільного віку. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського*. Вип. 3 (148). Одеса, 2024, с. 116-121.
38. Мацюк Зоряна, Фенко Марія. Сенсорна інтеграція в дітей: порушення та шляхи подолання розладів шкільних навичок. *Inclusion and Diversity. Науковий журнал*. Суми, 2025.
39. Методичні рекомендації для інклюзивно-ресурсних центрів щодо визначення категорій (типології) освітніх труднощів у осіб з ООП та рівнів підтримки в освітньому процесі (2021). Режим доступу: https://ispukr.org.ua/?page_id=8429#.YvOzGnZBzIV
40. Миронова С. П. Реалії та перспективи забезпечення інклюзивної освіти фахівцями. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 19: Корекційна педагогіка та спеціальна психологія*. 2016. Вип. 32. Ч. 2. С. 45-48.
41. Мицик Г. М. Генеза та сутність кваліфікаційної характеристики вчителя-логопеда як нормативного документа. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика». Вип. 67. Том 1. 2023. С. 373–380. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/67-1-53>
42. Меліченко В. М. Стан сформованості навички читання в учнів молодших класів шкіл для дітей з ТПМ. *Дидактичні та соціально-психологічні аспекти корекційної роботи у спеціальній школі* : наук.-метод. зб. [за ред. В. І. Бондаря, В. В. Засенка]. Київ, 2006. Вип. 8, т. 2. С. 229 – 232.
43. Пахомова Н. Г. Актуальні проблеми спеціальної освіти: навчальний посібник. Полтава : АСМІ. 2018.
44. Погребняк В. О. Особливості логопедичної роботи в закладах дошкільної освіти з інклюзивною формою навчання. *Корекційна педагогіка*. 2020. Вип. 45. С. 81-87.
45. Рібцун Ю. В. До питання диференційної діагностики дислалії та мінімальних проявів дизартрії. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова* : зб. наук. пр. № 21. К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2012. С. 226–230.
46. Рібцун Ю. В. Сучасний підхід до ведення документації вчителя-логопеда молодшої логопедичної групи для дітей із ЗНМ. *Народна освіта*. 2011. Вип. № 1 (13). С. 48-56.
47. Рібцун Ю. В. Я учуся розмовляти: логопедичний альбом з розвитку мовлення дошкільників 3-6 років. К, 2018.

48. Рібцун Ю.В. Сходінками правильного мовлення : навч.-метод. посіб. Тернопіль, 2017.
49. Самойленко І. О. Система сучасних форм співпраці вчителя-логопеда з батьками у процесі корекційної роботи. *Scientific journal «АГОС. The art of scientific mind»*. 2019. №4. С. 98-100.
50. Тихонова К. Труднощі навчання: дислексія, дисграфія, дискалькулія. Практичні рекомендації для дітей, батьків і педагогів. Харків.: Ранок, 2020. 152.с
51. Тищенко В. Обґрунтування класифікації системних порушень мовлення. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету*. Сер.: Педагогічні науки. 2023. Вип. 2. С. 199–209.
52. Трофименко Л.І Формування фонологічної компетенції у дітей із тяжкими порушеннями мовлення. *Особлива дитина: навчання і виховання*, 2021. 4 (104), 7–17. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/729866>.
53. Трофименко Л.І. Корекційне навчання з розвитку мовлення дітей старшого дошкільного віку із ЗНМ: Програмно-методичний комплекс / Л.І.Трофименко. К., 2013.
54. Фадєєва І. С. Значення спільної роботи учителя-логопеда, батьків та вихователя з корекції мовленнєвих порушень у дітей. *Європу єднає здорове майбутнє: збірник наукових праць*. Харків, 2022. С. 191-195.
55. Цимбал-Слатвінська С. В. Проблеми дистанційного корекційно-розвиткового процесу: модифікація співпраці логопеда та батьків. *Науковий журнал «Інноваційна педагогіка» Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій*. Видавничий дім «Гельветика», Випуск 32. Т. 1. 2021. С. 23-26.
56. Червонець І. Теоретичні аспекти інклюзивного навчання в контексті педагогічних поглядів В.О. Сухомлинського. 2023. С. 136–141. URL: https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&opi=89978449&url=https://znayshov.com/FR/22463/pedvisnik_1_2_2023-136-141.pdf&ved=2ahUKEwjA38PnguuJAxVAhv0NHbyMDGYQFnoECBcQAQ&usg=AOvVaw3ocjO_wKMjUUCxcQjnMkDZ(дата звернення: 08.10.2024).
57. Черніченко Л. А. Інклюзивна освіта як сучасна освітня інновація *Молодий вчений*. Херсон, 2016. №12. С. 537-542.
58. Чередніченко Н.В., Клименко І.В., Тенцер Л.В. Порушення письма у молодших школярів: діагностика та корекція. Навчально-методичний посібник. К: ДІА, 2016. 248 с.
59. Чередніченко Н.В. Початковий курс навчання української мови молодших школярів із тяжкими порушеннями мовлення. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2017. 205 с.
60. Чередніченко Н.В., Гайдаєнко В.В. Формування та корекція складової структури слова у дітей із порушеннями мовленнєвого розвитку: навч.-метод. посіб. Київ, 2019. 130 с.
61. Чередніченко Н.В., Попкова О.С. Зміст та методика формування передумов до засвоєння фонетико-графічних умінь та навичок у молодших школярів із порушеннями мовленнєвого розвитку в умовах корекційного

навчання. Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова, Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія. Зб. науков. праць. Київ: НПУ імені М.П. Драгоманова. 2018. №35. с. 99-105. 14.

62. Шевченко О. Ігровий компонент дидактичних вправ із розвитку фонематичних процесів у дітей із вадами мовлення. *Дефектологія*. №2. 2009.

63. Якимчук Г. Робота вчителя-логопеда з батьківським ресурсом. *Український вимір : Міжнародний збірник освітніх, наукових, методичних статей і матеріалів з України та діаспори*. 2020. С. 200-203.

64. Якимчук Г. Робота логопеда з батьками дитини з тяжкими порушеннями мовлення. *Логопедія*. 2018. №3. С. 87-95.

Нормативні ресурси

65. Документ про затвердження Положення про інклюзивно-ресурсний центр /<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/545-2017-%D0%BF>.

66. Закон України „Про охорону дитинства» : від 26.04.2001 р. / Президент України. Офіц. вид. К., 2001. 12 с.

67. Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо державних гарантій в умовах воєнного стану, надзвичайної ситуації або надзвичайного стану» від 15.03.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2126-20#Text> (дата звернення: 21.03.2024).

68. Інклюзивна освіта для дітей з особливими потребами в Україні [Електронний ресурс] Режим доступу: http://osvitportal.loda.gov.ua/inklyuzivna_osvita_dlya_ditey_z_osoblyvymy_potreba_m_y_v_ukraini

69. Інклюзивне навчання [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/tag/inklyuzivne-navchannya>

70. Концепція розвитку інклюзивної освіти. Наказ МОН від 01.10.2010 № 912 [Електронний ресурс] // режим доступу до вид.: www.zakon.rada.gov.ua

71. Наказ № 4 : від 12.01.2009 р. „Про направлення дітей на санаторно-курортне лікування в санаторнокурортні заклади» [Електронний ресурс: за даними Міністерства охорони здоров'я України 2009 р. / В. Б. Педан. – Режим доступу : <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1165.107>.

72. Наказ Міністерства освіти і науки України № 609 від 08.06.2018 року «Про затвердження примірного положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти». – [Електронний ресурс].

73. Наказ Міністерства охорони здоров'я від 23.02.2000 року № 33 «Про штатні нормативи та типові штати закладів охорони здоров'я» : (із змінами) [Електронний ресурс] : за даними Міністерства охорони здоров'я України. – 2000 р. 5. В. Ф. Москаленко. – Режим доступу до наказу : http://www.moz.gov.ua/ua/portal/dn_20000223_33n.html.

74. Наказ МОН від 23.04.2018 року № 414 «Про затвердження Типового переліку допоміжних засобів для навчання (спеціальних засобів корекції психофізичного розвитку) осіб з особливими освітніми потребами, які навчаються в закладах освіти» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0582-18#Text>

75. Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів: навчально-методичний посібник / За заг. ред. М.А. Порошенко та ін. К.: 2018. 252 с. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/inkluzyvne/-navchannya/posibniki/Inclusive_study_Sep17.pdf (дата звернення 30.03.2021)

76. Положення «Про інклюзивно-ресурсний центр» від 12 липня 2017 р. № 545 зі змінами згідно з Постановою КМ № 617 від 22.08.2018 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/545-2017-%D0%BF#Text> (дата звернення 31.03.2021)

77. Положення про логопедичні пункти системи освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти України від 13.05.93 р. № 135 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0059-93#Text> (дата звернення: 10.03.2024).

78. Постанова Кабінету Міністрів від 12 липня 2017 р. № 545 «Положення про інклюзивно-ресурсний центр» [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KP170545.html

79. Постанова Кабінету Міністрів від 22 серпня 2018 р. № 617 «Положення про ресурсний центр підтримки інклюзивної освіти» [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KP170545.html

80. Постанова Кабінету міністрів України «Про затвердження Положення про інклюзивно-ресурсний центр» від 12 липня 2017 р. № 545 зі змінами і доповненнями, внесеними постановою Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2018 року № 617 [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KP170545.html

81. Про затвердження Порядку надання логопедичних послуг в системі освіти URL: <https://mon.gov.ua> > app > media > 2020/09/11 (дата звернення 31.03.2021)

82. Про організацію освітнього процесу дітей з особливими потребами у 2022/2023 від 06.09.2022 р.: лист МОН України № 1/10258-22. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-organizaciyu-osvitnogo-procesu-ditej-z-osoblivimi-osvitnimi-potrebami-u-20222023-navchalnomu-roci> (дата звернення: 29.03.2024).

83. Професійний стандарт на групу професій «Вчитель-логопед», «Логопед» https://register.nqa.gov.ua/uploads/0/658-profesijnij_standart.pdf

84. Рішення апаратної наради від 11.07.2003 р. „Про стан діяльності дитячої неврологічної служби та центрів медикосоціальної реабілітації дітей з органічними ураженнями нервової системи» : [Електронний ресурс] : за даними Міністерства охорони здоров'я України 2000 р. – Режим доступу до наказу : <http://www.moz.gov.ua/ua/portal/orgzah2003.html>.

Інформаційні ресурси

85. <http://aqce.com.ua>

86. <http://lib.meta.ua>

87. <http://litopys.org.ua/ukrmova/um.htm>

88. <http://logoped.in.ua/>

89. <http://logopedu.com.ua/>

90. <http://ulif.org.ua/ulp/index.php>

91. <http://www.nbu.gov.ua>

92. <http://www.novamova.com.ua/>
93. <http://www.ukrcenter.com>
94. http://www.ulif.org.ua/ulp/dict_all/
95. <http://www.ussr.to/All/tishkovets/movva.html>
96. <https://ispukr.org.ua/>
97. <https://logopedia.com.ua/>
98. <https://mon.gov.ua>
99. <https://www.logoclub.com.ua/>
100. https://www.youtube.com/channel/UCHP6_wPlQqHXylvqgUpmeXg
101. Інклюзивне навчання. URL: [https://mon.gov.ua/ua/tag/inklyuzivne-](https://mon.gov.ua/ua/tag/inklyuzivne-navchannya)

navchannya –

102. Українська асоціація корекційних педагогів. URL:

<http://www.uasp.org.ua>

Інформаційні методичні ресурси

94. <http://logoclub.com.ua>

Логопедичний сайт, де зібрані методичні поради, практичні рекомендації та весь комплекс необхідних матеріалів для розвитку мовлення дітей, попередження та подолання мовленнєвих порушень, а також підвищення результативності корекційно-розвивальної роботи.

95. <http://www.logopedia.com.ua>

Український логопедичний сайт для батьків, які піклуються про мовленнєвий розвиток дитини, та для логопедів.

96. <http://logopedija.at.ua>

«Логопедична новинка» Любові Чулак. Пропонується різний матеріал для логопедів, дефектологів, батьків. Файли доступні для безкоштовного завантаження для зареєстрованих користувачів! Реєстрація безкоштовна.

97. <http://logopedu.com.ua>

Клуб професійних логопедів. Клуб професійних логопедів – це сайт, призначений для ознайомлення логопедів, дефектологів та просто небайдужих батьків з методикою подолання мовленнєвих дефектів у дітей. Матеріали запропоновані українською мовою для шкіл та ДНЗ.

98. <http://abetka-logopedka.org>

Світ дитини – україномовний сайт Юлії Турчиної. Пропонується різний матеріал для логопедів, дефектологів, батьків.

99. <http://logoped.in.ua>

Матеріали з діагностики та корекції вад мовлення, статті для батьків, описи дидактичних ігор.

100. http://logopedija.at.ua/load/didaktichni_igri/2

Каталог логодидактичних ігор.

101. <http://www.abetka-logopedka.org/logopedskarb.htm>

Логопедична скарбничка

102. <http://korektolog.com/index.php/robotazvukmnu/86-rob-zvukstat>

Робота зі звуками. Логопедичні відео-ігри.

ІХ. ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Корекція – це

- a) відновлення, заміщення недорозвинених чи пошкоджених функцій шляхом використання збережених або перебудови частково порушених функцій;
- b) система заходів, спрямованих на відновлення повноцінного суспільного буття особистості в цілому;
- c) (з лат. поправка, часткове виправлення, зміна) психолого-педагогічна діяльність спрямована на виправлення порушень пізнавального розвитку;
- d) процес становлення особистості на основі засвоєння нею елементів культури соціальних цінностей.

2. – це спосіб реабілітації у випадку, коли функція людини не була втрачена, а відсутня з самого народження, тобто це не відновлення втраченої функції, а формування у особи способів пристосування до життєдіяльності, оскільки відновлювати нічого.

- a) соціалізація;
- b) реабілітація;
- c) компенсація;
- d) абілітація.

3. Предметом логопедії є:

- a) формування мовленнєвого розвитку;
- b) порушення психічного розвитку;
- c) процес виховання і навчання осіб з порушенням мовленнєвої діяльності;
- d) формування виразності мовлення.

4. Порушення звуковимови, обумовлене недостатністю інервації мовленнєвого апарату має назву:

- a) дислалія;
- b) браділалія;
- c) афазія;
- d) дизартрія.

5. Порушення темпу мовлення називаємо:

- a) афазія;
- b) заїкання;
- c) тахілалія, браділалія;
- d) алалія.

6. Діти з порушеннями мовлення можуть одержувати логопедичну допомогу в:

- a) логопедичних кабінетах при дитячих поліклініках;
- b) стаціонарах при дитячих лікарнях і психоневрологічних диспансерах (дитячих санаторіях);
- c) закладах освіти.

7. Умовами формування нормального мовлення не є:

- a) збережена центральна нервова система дитини;
- b) недостатній рівень мовленнєвого спілкування дорослих з дитиною;
- c) наявність нормального слуху і зору.

8. До категорії дітей з мовленнєвими порушеннями належать:

- a) діти, слух у яких пошкоджений так, що вони самотійно не можуть використати його для розвитку мовлення;
- b) діти із частковою недостатністю слуху, що призводить до порушення мовленнєвого розвитку;
- c) діти, у яких збережений слух, не порушений інтелект, але є значні мовленнєві порушення;
- d) усі відповіді є правильними.

9. Серед чинників, які викликають порушення мовлення, виділяють:

- a) біологічні чинники ризику;
- b) екзогенно-органічні чинники;
- c) соціально-психологічні чинники;
- d) усі відповіді є правильними.

10. У виникненні мовленнєвих розладів велику роль відіграє:

- a) внутрішньоутробна патологія;
- b) ушкодження при пологах;
- c) дія різних шкідливих чинників після народження;
- d) усі відповіді є правильними.

11. До психолого-педагогічної класифікації порушень мовлення не належить:

- a) фонетико-фонематичне недорозвинення мовлення;
- b) загальний недорозвиток мовлення;
- c) тахилалія;
- d) логоневроз.

12. Серед порушень письмового мовлення не виділяють:

- a) дислексію;
- b) дисграфію;
- c) дисфонію;
- d) усі відповіді є правильними.

13. Дислексія – це ...

- a) часткове специфічне порушення процесів читання;
- b) часткове специфічне порушення процесів письма;
- c) порушення у вимові звуків, які набувають стійкого характеру.

14. Дисграфія – це ...

- a) часткове специфічне порушення процесів читання;
- b) часткове специфічне порушення процесів письма;
- c) порушення у вимові звуків, які набувають стійкого характеру.

15. Аграфія – це:

- a) повна нездатність до засвоєння процесу письма;
- b) несформованість мовних і немовних функцій;
- c) порушення процесу оволодіння письмом.

16. Одна зі сторін процесу читання:

- a) технічна;
- b) синтетичне читання;
- c) зорове сприйняття.

17. Для якої категорії аномальних дітей характерна тактильна дислексія:

- a) глухих;
- b) з інтелектуальними порушеннями;
- c) сліпих.

18. Хто визначав читання як особливу форму імпресивного мовлення, а письмо як особливу форму експресивного мовлення?

- a) Вігоцький;
- b) Лурія;
- c) Романович.

19. Хто з учених, поділив структури мозку на 3 функціональних блоку?

- a) А. Р. Лурія;
- b) Р. А. Ткачов;
- c) Л. С. Вігоцький.

20. Яка є мета логопедії?

- a) розробка наукового обґрунтування системи навчання, виховання і соціалізації осіб із порушеннями мовлення;
- b) вивчення музики;
- c) попередження фізичних захворювань;
- d) виховання спортивних навичок.

21. Що є об'єктом вивчення в логопедії?

- a) мовленнєві і немовленнєві процеси і функції у осіб із різноманітними порушеннями мовлення;
- b) психологічні аспекти людської поведінки;
- c) біологічні характеристики тварин;
- d) математичні проблеми.

22. Що є предметом логопедії як науки?

- a) порушення мовлення і процеси їх попередження, виявлення та усунення засобами спеціального навчання і виховання у осіб з розладами мовленнєвої діяльності;
- b) фізична активність у дітей;
- c) художнє мистецтво;
- d) вивчення географії.

23. Які дві класифікації мовленнєвих порушень використовуються у вітчизняній логопедії?

- a) педагогічна та клінічна;
- b) психологічна та медична;
- c) фонетична та морфологічна;
- d) синтаксична та семантична.

24. Що охоплює фонетичний недорозвиток у психолого-педагогічній класифікації?

- a) порушення звуковимови, складової структури слова, просодичних компонентів та інтонації;
- b) порушення синтаксису;
- c) порушення лексичного запасу;
- d) порушення мовного розвитку у підлітків.

25. Що охоплює фонетико-фонематичний недорозвиток в психолого-педагогічній класифікації?

- a) порушення звуковимови, складової структури слова, просодичних компонентів, фонематичних процесів;
- b) порушення синтаксису;
- c) порушення лексичного запасу;
- d) порушення мовного розвитку у підлітків.

26. Що охоплює загальне недорозвинення мовлення в психолого-педагогічній класифікації?

- a) різні складні мовленнєві розлади, при яких порушене формування всіх компонентів мовленнєвої системи;
- b) порушення засобів спілкування;
- c) порушення слуху;
- d) порушення зору.

27. Яке з порушень відноситься до структурно-семантичного оформлення висловлювань?

- a) брадилалія;
- b) дизартрія;
- c) алалія;
- d) дислалія.

28. Що означає термін «дислалія»?

- a) відсутність або розлади фонації внаслідок патологічних змін голосового апарату;
- b) порушення звуковимови при нормальному слухові і збереженій інервації мовного апарату;
- c) порушення вимовної сторони мовлення, зумовлене недостатньою інервацією мовного апарату;
- d) порушення тембру голосу і звуковимови, зумовлене анатомо-фізіологічними дефектами мовного апарату.

29. Що таке дислексія?

- a) повна або часткова утрата мовлення внаслідок органічного ураження мовних зон кори головного мозку у внутрішньоутробному або ранньому періоді розвитку дитини;
- b) повна або часткова утрата мовлення зумовлена локальними ураженнями головного мозку;
- c) часткове специфічне порушення процесу читання;
- d) часткове специфічне порушення процесу письма.

30. Що таке дисграфія?

- a) повна або часткова утрата мовлення внаслідок органічного ураження мовних зон кори головного мозку у внутрішньоутробному або ранньому періоді розвитку дитини;
- b) повна або часткова утрата мовлення зумовлена локальними ураженнями головного мозку;
- c) часткове специфічне порушення процесу читання;
- d) часткове специфічне порушення процесу письма.

31. Логопедичний вплив передбачає застосування таких методів, як:

- a) навчання;
- b) фізіотерапія;
- c) діагностика;
- d) медикація.

32. Якими основними засобами здійснюється логопедичний вплив?

- a) навчання, виховання, корекція;
- b) фізіотерапія, психотерапія, профілактика;
- c) діагностика, медикація, компенсація;
- d) лікування, адаптація, діагностика.

33. Що означає поняття «навчання» у контексті логопедичного впливу?

- a) систематичний вплив на розвиток особистості;
- b) виправлення недоліків мови;
- c) засвоєння знань, умінь і навичок;
- d) фізіотерапевтичне лікування.

34. Які методи можуть використовуватися для корекції порушень мови?

- a) навчання і виховання;
- b) фізіотерапія і психотерапія;
- c) діагностика і компенсація;
- d) спеціальні вправи і вправи на розвиток мовлення.

35. Що означає поняття «компенсація» у контексті логопедичного впливу?

- a) відновлення втрачених функцій;
- b) заміна втрачених функцій;
- c) перебудова функцій;
- d) використання збережених функцій.

36. Якими методами здійснюється адаптація дитини з мовними порушеннями до умов суспільства?

- a) профілактика та компенсація;
- b) фізіотерапія та медикація;
- c) виховання та навчання;
- d) діагностика та корекція.

2.2. Навчально-методичне забезпечення освітнього компонента «ТЕХНОЛОГІЇ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ»

Автор: Ірина Кузава

І. ОПИС ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітньої компоненти
Денна форма навчання	Галузь знань <u>01 Освіта/Педагогіка</u> Спеціальність <u>016 Спеціальна освіта</u> Спеціалізація <u>016.01 Логопедія</u> Освітньо-професійна програма Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта Освітній рівень: другий (магістерський)	Нормативна
Кількість годин/кредитів <u>90/3</u>		Рік навчання 1
ІНДЗ: €		Семестр 2-ий
		Лекції <u>26</u> год.
		Практичні (семінарські) – <u>26</u> год. Лабораторні – <u>немає</u> .
		Самостійна робота – <u>32</u> год.
		Консультації – <u>6</u> год.
Мова навчання		Форма контролю: екзамен
		Українська

ІІ. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА

Прізвище, ім'я та по батькові *Кузава Ірина Борисівна*

Науковий ступінь *Доктор педагогічних наук*

Вчене звання *Професор*

Посада *Завідувач кафедри спеціальної та інклюзивної освіти*

Контактна інформація +38(095) 6062346, Kuzava.Irina@vnu.edu.ua

Дні занять :

понеділок, вівторок (<http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>)

ІІІ. СТРУКТУРА ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

Таблиця 2

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Конс.	Сам. роб.	*Форма контролю / Бали
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні засади технологій інклюзивного навчання осіб із особливими освітніми потребами						

Тема 1. Технології інклюзивного навчання: класифікація та особливості застосування в умовах сучасної умови НУШ. Філософія інклюзії. Об'єкт, суб'єкт, предмет, мета і завдання інклюзивного навчання. Дитина з ООП як суб'єкт інклюзивної освіти. Зміст поняття технологія інклюзивного навчання». Класифікація інноваційних технологій інклюзивного навчання осіб із особливими потребами. Технологія застосування Міжнародної класифікації функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я дітей і підлітків (МКФ-ДП) в освіті для визначення особливих потреб дитини.	9	2	2	1	4	УО/2, макс. к-сть балів за заняття – 2
Тема 2. Професійна діяльність учителя в умовах інклюзивного навчання. Навчально-методичне і кадрове забезпечення інклюзивного навчання дітей з особливими потребами в умовах НУШ. Методологічна основа соціально-педагогічної діяльності як засобу інклюзивного навчання. Сутність соціально-педагогічної діяльності фахівця інклюзивної освіти. Закономірності, принципи, функції та напрями соціально-педагогічної діяльності. Професійна компетентність фахівця інклюзивної освіти та його підготовка до організації освітнього процесу в умовах інклюзивного середовища. Супервізія, інтервізія як надання педагогічної, психологічної та методичної допомоги вчителю учасникам освітнього процесу в інклюзивному класі. Діяльність асистента вчителя в інклюзивному класі. Педагогічна взаємодія з батьками дітей з особливими освітніми потребами.	9	2	2	1	4	ДС/2
Разом:	18	4	4	2	8	4 бали
Змістовий модуль 2. Технології інклюзивного навчання та особливості їх упровадження в Новій українській школі						
Тема 3. Технології інклюзивного навчання молодших школярів із сенсорними та мовленнєвими порушеннями. Характеристика психофізичного розвитку учнів із вадами зору (сліпі, осліплі, зі зниженим зором). Технології навчання молодших школярів з порушеннями зору. Технології навчання учнів із мовленнєвими порушеннями. Технології ейдетики. Застосування	15	4	4	1	6	УО/2 ТР/2

Арттерапії в корекції усного мовлення молодших школярів із заїканням.						
Тема 4. Технології інклюзивного навчання учнів із затримкою психічного розвитку та порушеннями опорно-рухового апарату. Характеристика відхилень у дітей при затримці психічного розвитку (розумово відсталі, емоційно неврівноважені). Специфіка освітніх потреб молодших школярів із затримкою психічного розвитку. Алгоритми застосування в початковій школі спеціальних програм інклюзивної освіти дітей із затримкою психічного розвитку. Загальна характеристика порушень опорно-рухового апарату у молодших школярів (ДЦП, клишоногість, аномалії хребта, поліомієліт). Технології навчання та спеціальні програми корекційно-відновлювальної роботи з учнями із ДЦП. Технології навчання аутичних молодших школярів в умовах масової початкової школи.	19	6	6	1	6	УО/2 ТР/2 РМГ/2
Тема 5. Педагогічні технології інклюзивного навчання обдарованих і талановитих молодших школярів. Технології інклюзивного навчання учнів групи ризику» у початковій школі. Технології інклюзивного навчання обдарованих і талановитих учнів. Дидактичний ресурс проектного навчання у контексті інноватизації спеціальної освіти учнів з особливими потребами. Інформаційні та телекомунікаційні технології навчання в системі спеціальної освіти дітей з особливими потребами.	19	6	6	1	6	УО/2 ТР/2 РМГ/2
Тема 6. Особливості впровадження соціально-педагогічних технологій у системі початкової освіти. Індивідуалізація і диференціація як педагогічні технології інклюзивного навчання учнів. Кооперативна технологія навчання учнів інклюзивного класу. Конструктивістська і мегакогнітивна технології навчання учнів інклюзивного класу. Технологія альтернативної комунікації учнів з особливими освітніми потребами. Упровадження ігрових технологій в інклюзивній початковій школі. Типологія здоров'язбережувальних технологій (оздоровчі, технології навчання здоров'ю, виховання культури здоров'я).	19	6	6	1	6	УО/2 ТР/2 РМГ/2

Педагогічний ресурс естетотерапії природними та ігровими засобами в інклюзивній освіті молодших школярів (ігрова терапія; песочна терапія; анімалотерапія; хореотерапія, формо-корекційна ритмопластика; сміхотерапія). Арттерапія в інклюзивній освіті учнів молодшого шкільного віку (музикотерапія у корекційно-виховній роботі з дітьми із особливостями психофізичного розвитку; естетотерапія мистецькими засобами (театрально-драматична діяльність з учнями із особливостями у розвитку; пісенна терапія; бібліотерапія; терапія кольором; лялькотерапія).						
Разом:	72	22	22	4	24	22 бали
Усього	90	26	26	6	32	26 балів
Види підсумкових робіт (за потреби, на розсуд викладача, кафедри)						60
Модульна контрольна робота 1						30
Модульна контрольна робота 2						30
ІНДЗ						14 балів
<i>Примітки: ^{1/} Moodle, Zoom – може застосовуватися одна з платформ або їхній симбіоз для здобувачів освіти з індивідуальним планом навчання та/або під час реалізації освітнього процесу в Університеті у дистанційному режимі, відповідно до Положення про електронний курс освітнього компонента у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, Положення про дистанційне навчання у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, наказів ректора</i> <i>Методи та форми контролю: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, ІНДЗ/ІРС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота здобувача освіти, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, аналітичне есе, УО – усне опитування тощо.</i>						

Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні засади технологій інклюзивного навчання осіб із особливими освітніми потребами

Тема 1. Технології інклюзивного навчання: класифікація та особливості застосування в умовах сучасної умови НУШ.

Філософія інклюзії. Об’єкт, суб’єкт, предмет, мета і завдання інклюзивного навчання. Дитина з ООП як суб’єкт інклюзивної освіти. Зміст поняття «технологія інклюзивного навчання». Класифікація інноваційних технологій інклюзивного навчання осіб із особливими потребами. Технологія застосування Міжнародної класифікації функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров’я дітей і підлітків (МКФ-ДП) в освіті для визначення особливих потреб дитини.

Основні поняття: інклюзія, інклюзивне навчання, інклюзивна освіта, НУШ, особливі потреби, дитина з ООП, Міжнародна класифікація функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров’я дітей і підлітків, технологія, інноваційні технології, технологія інклюзивного навчання.

Література для вивчення теми: 7; 8; 11; 16; 19; 20; 22; 35; 36; 37.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Зміст поняття «педагогічна технологія інклюзивного навчання».
2. Умови ефективного використання інноваційних технологій інклюзивного навчання.
3. Педагогічна технологія диференційованого викладання: зміст і особливості застосування в закладі інклюзивної освіти.
4. Класифікація інноваційних технологій інклюзивного навчання дітей із особливими потребами.
5. Потенціал педагогічної технології «отримання індивідуальної допомоги» в роботі вчителя закладу інклюзивної освіти.
6. Інноваційна технологія особистого включення дітей із особливими потребами в освітній процес початкової школи.
7. Комунікативні технології в початковій освіті учнів із особливими потребами.
8. Педагогічні умови застосування технології «використання допоміжних цілей» в роботі вчителя інклюзивної початкової школи.
9. Педагогічні технології «всезагального включення» і «працюємо разом»: їх ресурси і алгоритми в інклюзивному навчанні учні.

Завдання для самостійного опрацювання:

Скласти презентацію «Теорія множинного інтелекту та теорія дзеркальних нейронів у освітньому процесі інклюзивного класу».

Тема 2. Професійна діяльність учителя в умовах інклюзивного навчання.

Навчально-методичне і кадрове забезпечення інклюзивного навчання дітей з особливими потребами в умовах НУШ. Методологічна основа соціально-педагогічної діяльності як засобу інклюзивного навчання. Сутність соціально-педагогічної діяльності фахівця інклюзивної освіти. Закономірності, принципи, функції та напрями соціально-педагогічної діяльності. Професійна компетентність фахівця інклюзивної освіти та його підготовка до організації освітнього процесу в умовах інклюзивного середовища. Супервізія, інтервізія як надання педагогічної, психологічної та методичної допомоги вчителя учасникам освітнього процесу в інклюзивному класі. Діяльність асистента вчителя в інклюзивному класі. Педагогічна взаємодія з батьками дітей з особливими освітніми потребами.

Основні поняття: соціально-педагогічна діяльність, фахівець інклюзивної освіти, професійна діяльність, професійна компетентність, супервізія, інтервізія, принципи соціально-педагогічної діяльності, закономірності соціально-педагогічної діяльності, функції соціально-педагогічної діяльності.

Література для вивчення теми: 2; 11; 13; 19; 20; 24; 25; 30; 31.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Навчально-методичне і кадрове забезпечення інклюзивного навчання дітей з особливими потребами в умовах НУШ.
2. Професійна компетентність вчителя та його підготовка до організації освітнього процесу в умовах інклюзивного середовища.
3. Супервізія, інтервізія як надання педагогічної, психологічної та

методичної допомоги вчителя учасникам освітнього процесу в інклюзивному класі.

4. Діяльність асистента вчителя в інклюзивному класі.

5. Педагогічна взаємодія з батьками дітей з особливими освітніми потребами.

6. Створення безпечного, ергономічного інклюзивного освітнього середовища у початковій школі.

Завдання для самостійного опрацювання:

Скласти презентацію «Нумікон, як методика навчання дітей з ООП в інклюзивному освітньому просторі».

Питання для самоконтролю до змістового модуля 1

1. Філософія інклюзії.

2. Об'єкт, суб'єкт, предмет, мета і завдання інклюзивного навчання.

3. Дитина з ООП як суб'єкт інклюзивної освіти.

4. Зміст поняття «технологія інклюзивного навчання».

5. Класифікація інноваційних технологій інклюзивного навчання осіб із особливими потребами.

6. Технологія застосування Міжнародної класифікації функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я дітей і підлітків (МКФ-ДП) в освіті для визначення особливих потреб дитини.

7. Навчально-методичне і кадрове забезпечення інклюзивного навчання дітей з особливими потребами в умовах НУШ.

8. Методологічна основа соціально-педагогічної діяльності як засобу інклюзивного навчання.

9. Сутність соціально-педагогічної діяльності фахівця інклюзивної освіти.

10. Закономірності, принципи, функції та напрями соціально-педагогічної діяльності.

11. Професійна компетентність фахівця інклюзивної освіти та його підготовка до організації освітнього процесу в умовах інклюзивного середовища.

12. Супервізія, інтервізія як надання педагогічної, психологічної та методичної допомоги вчителя учасникам освітнього процесу в інклюзивному класі.

13. Діяльність асистента вчителя в інклюзивному класі.

14. Педагогічна взаємодія з батьками дітей з особливими освітніми потребами.

Змістовий модуль 2. Технології інклюзивного навчання та особливості їх упровадження в Новій українській школі

Тема 3. Технології інклюзивного навчання молодших школярів із сенсорними та мовленнєвими порушеннями.

Характеристика психофізичного розвитку учнів із порушеннями зору (сліпі, осліплі, зі зниженим зором). Технології навчання молодших школярів з порушеннями зору. Технології навчання учнів із мовленнєвими порушеннями. Технології ейдетики. Застосування Арттерапії в корекції усного мовлення

молодших школярів із заїканням.

Основні поняття: сенсорні порушення, мовленнєві порушення, ейдетика, заїкання, Арттерапія, корекція усного мовлення, порушення зору, порушення слуху.

Література для вивчення теми: 19; 20; 23; 24; 28; 30; 31.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Характеристика психофізичного розвитку учнів із порушеннями зору (сліпі, осліплі, зі зниженим зором).
2. Основні вимоги до дотримання зорового режиму в освітньому просторі закладу інклюзивної освіти.
3. Технології інклюзивного навчання учнів із порушеннями зору.
4. Роль занять з сенсорного виховання та корекційно-відновлювальних занять у соціальної адаптації учнів із порушеннями зору.
5. Взаємозв'язок психолого-педагогічної корекції із лікуванням зору учня.
6. Психофізичні особливості розвитку дітей із порушеннями слуху (глухі, оглухлі, зі зниженим слухом).
7. Рекомендації лор-лікарів щодо організації та дотримання слухового режиму в освітньому просторі інклюзивної школи.
8. Технології інклюзивного навчання учнів з порушеннями слуху.
9. Класифікація мовленнєвих порушень у молодших школярів (усні (дизартрія, алалія, афазія, дислалія заїкання), письмові (дисграфія, дислексія)).
10. Основні причини порушення мовлення в учнів.
11. Комплексне обстеження дітей із загальним недорозвиненням мовлення.
12. Технології навчання учнів із мовленнєвими порушеннями в умовах інклюзії.
13. Корекційно-логопедична робота з учнями з труднощами у письмі (дисграфія, дислексія).
14. Технології ейдетики в умовах інклюзивного навчання.
15. Застосування Арттерапії в корекції усного мовлення молодших школярів із заїканням.

Завдання для самостійного опрацювання:

Підготувати реферати на теми: «Аудіодискрипція (тифлокоментування) в системі інклюзивного навчання дітей з порушенням слуху», «Шрифт Брайля в системі інклюзивного навчання дітей з порушенням зору».

Тема 4. Технології інклюзивного навчання учнів із затримкою психічного розвитку та порушеннями опорно-рухового апарату.

Характеристика відхилень у дітей при затримці психічного розвитку (розумово відсталі, емоційно неврівноважені). Специфіка освітніх потреб молодших школярів із затримкою психічного розвитку. Алгоритми застосування в початковій школі спеціальних програм інклюзивної освіти дітей із затримкою психічного розвитку. Загальна характеристика порушень опорно-рухового апарату у молодших школярів (ДЦП, клишоногість, аномалії хребта, поліомієліт). Технології навчання та спеціальні програми корекційно-відновлювальної роботи з учнями із ДЦП. Технології навчання молодших

школярів з РАС в умовах початкової ланки ЗЗСО.

Основні поняття: затримка психічного розвитку, порушення опорно-рухового апарату, розлади аутистичного спектру, ДЦП, клишоногість, аномалії хребта, поліомієліт.

Література для вивчення теми: 30; 35; 36; 37; 38.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Типи відхилень у дітей при затримці психічного розвитку.
2. Специфіка освітніх потреб молодших школярів із затримкою психічного розвитку.
3. Алгоритми застосування в початковій школі спеціальних програм інклюзивної освіти дітей із затримкою психічного розвитку.
4. Загальна характеристика порушень опорно-рухового апарату в молодших школярів (ДЦП, клишоногість, аномалії хребта, поліомієліт).
5. Технології навчання та спеціальні програми корекційно-відновлювальної роботи з учнями із ДЦП.
6. Технології навчання молодших школярів з РАС в умовах початкової ланки ЗЗСО.

Завдання для самостійного опрацювання:

Підготувати презентацію «Засоби АДК в інклюзивному навчанні дітей з порушеннями інтелектуального та мовленнєвого розвитку. Картки PECS (Picture Exchange Communication System)».

Тема 5. Педагогічні технології інклюзивного навчання обдарованих і талановитих молодших школярів.

Технології інклюзивного навчання учнів «групи ризику» у початковій школі. Технології інклюзивного навчання обдарованих і талановитих учнів. Дидактичний ресурс проєктного навчання у контексті інноватизації спеціальної освіти учнів з особливими потребами. Інформаційні та телекомунікаційні технології навчання в системі спеціальної освіти дітей з особливими потребами.

Основні поняття: група ризику, обдаровані діти, талановиті діти, інформаційні технології, телекомунікаційні технології.

Література для вивчення теми: 19; 20; 31; 35; 36.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Психофізичні особливості молодших школярів «групи ризику» (соматично ослаблених, агресивних, гіперактивних, замкнених дітей).
2. Технології інклюзивного навчання учнів «групи ризику» у початковій школі.
3. Психолого-педагогічна характеристика обдарованих і талановитих дітей молодшого шкільного віку.
4. Технології інклюзивного навчання обдарованих і талановитих учнів.
5. Застосування спеціальних освітніх програм для обдарованих і талановитих учнів початкової школи в Україні та зарубіжних країнах.
6. Дидактичний ресурс проєктного навчання у контексті інноватизації початкової освіти учнів з особливими потребами.
7. Інформаційні та телекомунікаційні технології навчання в системі початкової освіти дітей з особливими потребами.

Завдання для самостійного опрацювання:

Підготувати повідомлення на тему «Методика Кюїзенера в системі інклюзивного навчання дітей з ООП».

Тема 6. Особливості впровадження соціально-педагогічних технологій у системі інклюзивної освіти.

Індивідуалізація і диференціація як педагогічні технології інклюзивного навчання учнів. Кооперативна технологія навчання учнів інклюзивного класу. Конструктивістська і мегакогнітивна технології навчання учнів інклюзивного класу. Технологія альтернативної комунікації учнів з особливими освітніми потребами. Упровадження ігрових технологій в інклюзивній початковій школі. Типологія здоров'язбережувальних технологій (оздоровчі, технології навчання здоров'ю, виховання культури здоров'я). Педагогічний ресурс естетотерапії природними та ігровими засобами в інклюзивній освіті молодших школярів (ігрова терапія; песочна терапія; анімалотерапія; хореотерапія, формокорекційна ритмопластика; сміхотерапія). Арттерапія в інклюзивній освіті учнів молодшого шкільного віку (музикотерапія у корекційно-виховній роботі з дітьми із особливостями психофізичного розвитку; естетотерапія мистецькими засобами (театрально-драматична діяльність з учнями із особливостями у розвитку; пісенна терапія; бібліотерапія; терапія кольором; лялькотерапія).

Основні поняття: індивідуалізація, диференціація, кооперативна технологія, мегакогнітивна технологія, технологія альтернативної комунікації, естетотерапія, мистецькі засоби, театрально-драматична діяльність, пісенна терапія, бібліотерапія, терапія кольором, лялькотерапія.

Література для вивчення теми: 19; 20; 30; 36.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Цільова спрямованість застосування технології колективного творчого виховання (КТВ).
2. Методи, прийоми засоби створення атмосфери природного сприйняття відмінностей між учнями інклюзивного класу; формування згуртованого дитячого колективу; позитивних стосунків між ровесниками у початковій школі та поза її межами.
3. Моделювання належних способів взаємодії між молодшими школярами інклюзивного класу.
4. Методика формування соціальних компетенцій в учнів з ОП (для налагодження дружніх стосунків із ровесниками).
5. Упровадження ігрових технологій в інклюзивній початковій школі.
6. Поняття про «підтримку гри ровесників» в інклюзивній освіті.
7. Типологія здоров'язбережувальних технологій (оздоровчі, технології навчання здоров'ю, виховання культури здоров'я).
8. Валеологічні та превентивні програми.
9. Педагогічний ресурс естетотерапії природними та ігровими засобами в інклюзивній освіті молодших школярів (ігрова терапія; песочна терапія; анімалотерапія; хореотерапія, формокорекційна ритмопластика; сміхотерапія).
10. Арттерапія в інклюзивній освіті учнів молодшого шкільного віку

(музикотерапія у корекційно-виховній роботі з дітьми із особливостями психофізичного розвитку; естетотерапія мистецькими засобами (театрально-драматична діяльність з учнями із особливостями у розвитку; пісенна терапія; бібліотерапія; терапія кольором; лялькотерапія).

Завдання для самостійного опрацювання:

Скласти презентацію на тему «Соціально-педагогічні технології у системі інклюзивної освіти».

Питання для самоконтролю до змістового модуля 2

1. Характеристика психофізичного розвитку учнів із порушеннями зору (сліпі, осліплі, зі зниженим зором).
2. Технології навчання молодших школярів з порушеннями зору.
3. Технології навчання учнів із мовленнєвими порушеннями.
4. Технології ейдетики при навчанні молодших школярів із сенсорними та мовленнєвими порушеннями.
5. Застосування Арттерапії в корекції усного мовлення молодших школярів із заїканням. Характеристика відхилень у дітей при затримці психічного розвитку (розумово відсталі, емоційно неврівноважені).
6. Специфіка освітніх потреб молодших школярів із затримкою психічного розвитку.
7. Алгоритми застосування в початковій школі спеціальних програм інклюзивної освіти дітей із затримкою психічного розвитку.
8. Загальна характеристика порушень опорно-рухового апарату у молодших школярів (ДЦП, клишоногість, аномалії хребта, поліомієліт).
9. Технології навчання та спеціальні програми корекційно-відновлювальної роботи з учнями із ДЦП.
10. Технології навчання аутичних молодших школярів в умовах ЗЗСО.
11. Індивідуалізація і диференціація як педагогічні технології інклюзивного навчання учнів.
12. Кооперативна технологія навчання учнів інклюзивного класу.
13. Конструктивістська і мегакогнітивна технології навчання учнів інклюзивного класу.
14. Технологія альтернативної комунікації учнів з особливими освітніми потребами.
15. Упровадження ігрових технологій в інклюзивній початковій школі.
16. Типологія здоров'язбережувальних технологій (оздоровчі, технології навчання здоров'ю, виховання культури здоров'я).
17. Педагогічний ресурс естетотерапії природними та ігровими засобами в інклюзивній освіті молодших школярів (ігрова терапія; песочна терапія; анімалотерапія; хореотерапія, формокорекційна ритмопластика; сміхотерапія).
18. Арттерапія в інклюзивній освіті учнів молодшого шкільного віку (музикотерапія у корекційно-виховній роботі з дітьми із особливостями психофізичного розвитку; естетотерапія мистецькими засобами (театрально-драматична діяльність з учнями із особливостями у розвитку; пісенна терапія; бібліотерапія; терапія кольором; лялькотерапія).

IV. ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ПІД ЧАС АУДИТОРНИХ ЗАНЯТЬ

Оцінювання знань здобувачів освіти з ОК *«Технології інклюзивного навчання»* здійснюється відповідно до Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки від 28.06.2022 р.(URL: <https://v.gd/DgfFFL>) за 100-бальною шкалою, на основі результатів поточного і підсумкового контролю знань.

Об'єктом оцінювання знань здобувачів освіти є програмовий матеріал з ОК, засвоєння якого перевіряється під час цих видів контролю.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних та лабораторних занять і має за мету перевірку рівня підготовленості здобувачів освіти до виконання конкретної роботи. Завдання поточного контролю – перевірка навчальних досягнень здобувачів вищої освіти. Максимальна кількість балів за поточний контроль з ОК *«Технології інклюзивного навчання»* становить 40 балів.

Поточний контроль реалізується в різних формах, зокрема опитування, виступи на практичних заняттях, експрес-контроль, перевірка результатів виконання різноманітних завдань, контроль засвоєння того навчального матеріалу, який заплановано на самостійне опрацювання здобувачем, тощо. Здобувачі вищої освіти мають виконувати та надавати викладачеві виконані завдання до кожного практичного заняття в день його проведення, відповідно до розкладу. Результат самостійної роботи здобувачів вищої освіти (завдання для самостійного опрацювання) оцінюються під час практичних занять із відповідної теми і є складовою частиною загальної кількості балів за практичне заняття.

За активність на заняттях здобувач освіти може додатково отримати до 20 % максимального поточного бала, але при цьому сума поточних балів за семестр не повинна перевищувати 40.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання. Він проводиться у формі модульного контролю, семестрового екзамену. Максимальна кількість балів за підсумковий контроль з ОК *«Технології інклюзивного навчання»* становить 60 балів. Завдання підсумкового модульного контролю – перевірка розуміння і засвоєння здобувачами освіти програмового матеріалу. Він здійснюється після завершення вивчення тем змістового модуля у формі виконання здобувачем освіти модульного контрольного завдання та проводиться або під час навчального заняття (його частини), або поза розкладом згідно за окремим графіком. Виконання модульних контрольних робіт здійснюється з використанням роздрукованих тестів або в режимі комп'ютерної діагностики. Здобувач освіти вважається таким, що приступив до проходження модульного контролю, якщо він допущений до нього, з'явився на контрольний захід та отримав тестові завдання. Критерії оцінювання модульного тесту: кожна правильна відповідь модульного тесту оцінюється в один бал (30 тестових питань).

Підсумкова модульна оцінка з ОК *«Технології інклюзивного навчання»*

визначається в балах як сума поточної та контрольної модульних оцінок. Модуль зараховується здобувачеві, якщо він успішно виконав всі види навчальної роботи, передбачені силабусом ОК.

Якщо сума підсумкових модульних оцінок з ОК становить не менше як 75 балів, то, за згодою здобувача освіти, вона може бути зарахована як підсумкова оцінка. Іспит складається у випадку, якщо здобувач освіти бажає підвищити рейтинг. У цьому випадку бали, набрані здобувачем за результатами модульних контрольних робіт, анулюються.

Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті, здійснюється на добровільній основі та передбачає підтвердження того, що здобувач досяг результатів навчання, передбачених ОПП, за якою він навчається. Визнанню можуть підлягати такі результати навчання, отримані в неформальній освіті, які за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають як освітньому компоненту в цілому, так і його окремому розділу, темі (темам), індивідуальному завданню, контрольній роботі тощо, які передбачені програмою (силабусом) ОК.

Критерії оцінювання під час аудиторних занять

Таблиця 3

Кількість балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень
2 бали	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
1,5 балів	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
0,5-1 бал	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.
0 балів	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

V. ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ З ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ (форма контролю –екзамен)

Таблиця 4

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	пояснення
90–100	Відмінно	A	90–100
82–89	Дуже добре	B	82–89
75–81	Добре	C	75–81
67–74	Задовільно	D	67–74
60–66	Достатньо	E	60–66
1–59	Незадовільно	Fx	1–59

VI. ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАУКОВО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ (ІНДЗ)

Індивідуальне науково-дослідне завдання – це вид науково-дослідної роботи здобувача освіти, яка містить результати дослідницького пошуку, відображає певний рівень його навчальної компетентності.

Мета науково-дослідного завдання: самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування теоретичних знань із ОК, удосконалення навичок самостійної науково-дослідної діяльності.

1) Підготувати реферати за нижче вказаною тематикою:

- «Етапи становлення інклюзивної педагогіки в Україні».
- «Становлення інклюзивної педагогіки в зарубіжних країнах».
- «Сучасні тенденції розвитку інклюзивної освіти в Україні».
- «Загальні та специфічні особливості розвитку дітей з особливими потребами».
- «Особливості психічного розвитку дитини ООП в ранньому віці (1-3 роки)».
- «Характер та зміст взаємодії дорослих з дітьми в різні періоди дитинства».
- «Перспективні напрямки розвитку інклюзивної педагогіки в Україні».
- «Формування спілкування дітей з особливими потребами».
- «Корекційно-педагогічна робота з розвитку мовлення у дітей із ООП».
- «Робота корекційного педагога з батьками, які виховують дитину із порушенням інтелекту».
- «Система корекційно-педагогічної роботи з формування сприймання дошкільників із ООП».

Обсяг реферату – 8-10 сторінок тексту комп'ютерного набору. Робота має складатись з таких основних частин: титульна сторінка (на ній вказати кафедру, тему, прізвище студента, ім'я, рік); зміст, висновки, список використаних джерел (не менше 15 найменувань).

1. Охарактеризуйте види діяльності методиста інклюзивної освіти в групі закладу дошкільної освіти.

2. Дайте обґрунтування необхідності та можливості реалізації інтегрованого підходу щодо виховання дітей із особливими потребами.

3. Складіть схему форм корекційної допомоги дітям із особливими освітніми потребами.

Критерії оцінювання ІНДЗ

Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів
Чіткість, обґрунтованість добору дидактичного матеріалу для роботи з дітьми, які мають порушення психофізичного розвитку.	4
Творчий підхід до виконання ІНДЗ	8
Якість оформлення роботи	2
Разом	14

VII. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

Основна

1. Асистент вчителя в інклюзивному класі: навчально-методичний посібник / Н. М. Дятленко, Н. З. Софій, О.В. Мартинчук, Ю. Н. Найда, під заг. ред. М. Ф. Войцехівського. К.: ТОВ Видавничий дім „Плеяди”, 2015. 172 с.

2. Данілавичюте Е.А., Литовченко С.В. Стратегії викладання в інклюзивному навчальному закладі: навч-метод. посіб./за ред. А. А. Колупасової. Київ : вид. гр. «А.С.К.», 2012. 360 с. (Серія «Інклюзивна освіта»).

3. Гордійчук О.Є. Інклюзивне навчання : метод. рекомендації / Оксана Гордійчук. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т. – 2012. – 48 с

4. Дмитрієва І. В. Командна взаємодія фахівців у процесі індивідуального супроводу дитини в умовах інклюзивного навчання : Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки). Збірник наукових праць. 2016. No 7. URL: <http://aqce.com.ua/vypusk-7-t-1-t-2/dmitrijeva-ivkomandna-vzajemodija-fahivciv-u-procesi-individualnogo-suprovodu-ditini-v-umovah-inkluzivnogo-navchannja.html> (дата звернення: 05.05.2019).

5. Єфімова С. М. Як зробити школу інклюзивною? Досвід проектної діяльності: метод. посіб. Київ : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2012. 152 с.

6. Інвалідність та суспільство: навч. посіб. / Байда Л., Красюкова-Еннс О. та ін.; під заг. ред. Л. Байди, О. Красюкової-Еннс. Київ : видавн. поліграф. Центр «Київський університет», 2012. 188 с.

7. Індекс інклюзії: дошкільний навчальний заклад: навч-метод. посіб. / Кол. авторів: Патрикеева О. О., та ін./ під заг. ред.. В. І. Шинкаренко. Київ : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2011. 110 с.

8. Індекс інклюзії: загальноосвітній навчальний заклад: навч.метод. посіб. / Кол. упорядників: Патрикеева О. О. та ін./ Під заг. ред. В.І. Шинкаренко. Київ : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2013. 96 с.

9. Інклюзивна освіта. Підтримка розмаїття у класі: практ. посіб. / Тім Лорман, ДжоанаБлейз, Девід Харві, перекл. з англ., 2013.

10. Інклюзивне навчання: партнерські стосунки з родинами / Колупаєва А. та ін. Київ : Директор школи. Шкільний світ. 2011. № 10. С. 1, 20–25.

11. Інклюзивне навчання: організаційне, змістове та методичне забезпечення : навчально-методичний посібник / кол. авторів ; за заг. ред. С. П. Миронової. – Кам'янець- Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2015. 236 с.

12. Індивідуальне оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами в інклюзивному класі: навч-метод. посіб. / Сак Т. Київ : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2011 (Серія «Інклюзивна освіта»).

13. Інклюзивна освіта від А до Я: poradnik для педагогів і батьків / укладачі Н. В. Заєркова, А. О. Трейтак. Київ, 2016. 68 с.

14. Інклюзивна освіта в теорії і практиці діяльності школи / Колупаєва А. та ін.. Київ : Директор школи. Шкільний світ. 2011. № 7. С. 17–22.

15. Колупаєва А. А., Данілявічюте Е. А., Литовченко С. В. Професійне співробітництво в інклюзивному навчальному закладі: навч-метод. посіб. / Колупаєва А. А., Данілявічюте Е. А., Литовченко С. В. Київ : вид. гр. «А.С.К.», 2012. 197 с.

16. Колупаєва А. А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи: монографія / А. А. Колупаєва. Київ : Самміт-Книга, 2009. 272 с. (Інклюзивна освіта).

17. Колупаєва А. А., Таранченко О. М. Діти з особливими потребами в загальноосвітньому просторі: початкова ланка. Путівник для педагогів: навч-метод. посіб. Київ, 2010. 96 с. (Серія «Інклюзивна освіта»)

18. Колупаєва А. А. Навчання дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі: навчально-методичний посібник / А. А. Колупаєва, О.М. Таранченко. Харків : Вид-во «Ранок», 2019. 304 с.
<http://interactive.ranok.com.ua/upload/file/%D0%98%D0%BD%D0%BA%D0%BB%D1%8E%D0%B7%D0%B8%D1%8F/Navch%20ditei%20z%20osobl%20osvitnimy%20potrebamy%20v%20inkl%20seredovyshchi%20>

19. Колупаєва А. А. Педагогічні технології інклюзивного навчання / А. А. Колупаєва, О. М. Таранченко. Харків : Ранок, ВГ «Кенгуру», 2018. 160 с.

20. Колупаєва, Алла Анатоліївна. Інклюзивна практика: технології навчання [Текст] / А. А. Колупаєва, О. М. Таранченко. К. : Літера ЛТД, 2019. 160 с. (Інклюзивне навчання).ko).pdf

21. Концепція розвитку інклюзивної освіти [Електронний ресурс] : наказ Міністерства освіти і науки України від 01.10.2010 № 912 // Міністерство освіти і науки України : [сайт]. Текст. дані. Київ, 2017. Режим доступу : http://ru.osvita.ua/legislation/Ser_osv/9189.

22. Кузава І. Б. Інклюзивна освіта дітей дошкільного віку: монографія. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2020. 345с.

23. Кузава І.Б. Інтегрований підхід до інклюзивної освіти осіб із порушеннями зору: монографія [Кол.авт.: Н. А. Савчук, Ю. П. Симончук, Л. П. Стасюк, І.Б. Кузава, В. В. Терпелюк, Ю. Й. Тулашвілі] / за заг. ред. Ю. Й. Тулашвілі. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2019. 344 с.

24. Кузава І.Б. Психолого-педагогічні аспекти організації дошкільної інклюзивної освіти. Напрями та перспективи інклюзивного навчання людей з порушеннями зору в українському освітньому просторі : монографія. Науково-методична лабораторія з питань дидактичних технологій інклюзивного та інтегрованого навчання суб'єктів освіти з порушеннями зору Інституту педагогічних технологій (Луцьк) АПН України / за ред. Ю. Й. Тулашвілі. Луцьк: ВМА «ТЕРЕН», 2019. 264 с.

25. Кузава І.Б. Інклюзивне навчання в Україні: теоретико-методичні та нормативно-правові засади. Edukacja włączająca na Ukrainie: zasady teoretyczne i metodologiczne oraz regulacyjne Inclusive education in Ukraine: theoretical, methodological and regulatory principles : monografie [Text] / redakcja naukowa Marian Zdzisław Stepulak ; Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji w Lublinie. 2018. С. 125-133. ISBN 978-83-64527-95-1.

26. Кузава І.Б., Дем'янюк С. Організація інклюзивного середовища у закладі дошкільної освіти. Сучасні теоретичні й прикладні контексти спеціальної та інклюзивної освіти. Збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції (18-19 травня 2022 р., Луцьк) / за заг. ред. проф. І.Б. Кузави / І. М. Брушневська, Г. О. Гац, Н.С. Карабанова, З. С. Мацюк, В.Ф. Сергеева, І.І. Сидорук, Л. П. Стасюк., Луцьк : ФОП Іванюк В. П., 2022. С. 43-46.

27. Кузава І. Роль інклюзивної освіти у формуванні професійної готовності майбутніх учителів-дефектологів. Становлення особистості дитини в умовах сучасного розвитку суспільства: соціально-педагогічний, психологічний, корекційний і медичний аспекти : матеріали всеукр. наук.-практ. конф., м. Полтава, 12–13 трав. 2022 р. / за заг. ред. Н. Г. Пахомової, В. І. Березан. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2022 С. 121-128.

28. Мартинчук О. В. Основи корекційної педагогіки : навч.-метод. посіб. для студ. напряму підг. «Дошкільна освіта». Вид. 2-ге. Київ./ ун-т ім. Бориса Грінченка, 2011. 288 с.

29. Навчально-методичний посібник «Інклюзивне навчання в закладах загальної середньої освіти : керівництво для тренерів», 2018. 174 с.

30. Нова українська школа [Електронний ресурс] : Режим доступу: <http://nus.org.ua/questions/inklyuzyvne-navchannya-vidpovidi-pro-vazhlyve/>

31. Нова українська школа : poradnik dla vchytеля / за заг. ред. Н. М. Бібік Київ : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017.

32. Організаційно-методичний супровід дитини з особливими освітніми потребами в умовах ДНЗ. Навчально-методичний посібник / Компанець Н. М., Луценко І. В., Коваль Л. В. Київ : Видавнича група «Атопол», 2018. 100 с.

33. Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів : навч.-метод. посіб. / за заг. ред. М. А. Порошенко та ін. Київ, 28. 2018. 252 с.

34. Організаційні засади діяльності асистента вчителя в інклюзивному класі : метод. посіб. / уклад. : О. В. Коган та ін. Харків : «Друкарня Мадрид», 2019. 110 с.

35. Основи інклюзивної освіти : Навч. метод. посіб. / МОН молоді спорту

України, НАПН України, Ін-т спец. Педагогіки/під заг.ред. А. А. Колупасової. Київ : вид. «А.С.К.», 2012. 308 с. (Серія «Інклюзивна освіта»).

36. Теорія і практика інклюзивної освіти [навчально-методичний посібник] / Упорядник Бондар К. М. [2-ге вид., доп.]. Проект «Підтримка інклюзивної освіти у м. Кривий Ріг», 2019. 170 с.

37. Шевців З. М. Основи інклюзивної педагогіки : підручник III 37. Київ : «Центр учбової літератури», 2019. 248 с.

38. Iryna Kuzava, Liudmyla Stasiuk, Nataliia Savchenko. Peculiarities of Implementing Inclusive Education in Ukraine. Наука і освіта. 2017. №12. С. 85-90.

39. Svitlana STEBLJUK, Yuliia BONDARENKO, Kristina TOROP, Nataliia YARMOLA, Iryna KUZAVA, Dina SHULZHENKO. Formation of Communication Skills in Junior Schoolchildren with Intellectual Disabilities in the Conditions of Inclusive Education. BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience. 2021, 12 (4), 329-345.

Додаткова:

1. Інклюзивний клас : асистенти вчителя допомагають учням з особливими освітніми потребами. URL: <https://studway.com.ua/inklyuzivniyklas/> (дата звернення: 15.08.2024).

2. Індекс інклюзії: розвиток навчання та участі в життєдіяльності шкіл: посіб./ [Тоні Бут]. Київ.: ТОВ Вид. Дім «Плеяди», 2015. 190 с. URL:<http://www.ussf.kiev.ua/images/news/2015.09.03/2/IndexForInclusion.pdf> (дата звернення: 15.05.2024).

3. Інклюзія [Електрон. ресурс] : коротка версія фільму. Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=hnbLzK63-Hcë>

4. Сучасні технології навчання осіб з особливими освітніми потребами file:///C:/Users/User/Desktop/%D0%90%D1%82%D0%B5%D1%81%D1%82%20%D1%81%D0%BF%D1%80%20%D0%B4%D0%BE%D1%86%D0%B5%D0%BD%D1%82/pedp_2019_1_13.pdf

5. Лист Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України № 1/9-384 від 28.07.2021 р. «Організація навчально-виховного процесу в умовах інклюзивного навчання».

6. Методичні рекомендації «Особливості організації освітнього процесу у закладах освіти з інклюзивною формою навчання»: URL:<http://www.svyatoshinruo.kiev.ua/2018-02-23-07-43-52/2018-02-23-07-58-53/6740--q-> (дата звернення: 13.08.2024).

7. Про затвердження Положення про інклюзивно-ресурсний центр : постанова Кабінету Міністрів України від 12 липня 2017 року № 545 // Кабінет Міністрів України: [сайт]. Текст. дані. Київ, 2017. Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/545-2017-%D0%BF>.

8. Огляд ролі асистентів учителів у канадських школах. Досвід провінцій Манітоба, Нова Шотландія та Альберта : посіб./ Чорнобой Е., Красюкова-Еннз О. Київ : Паливода А. В., 2012. 32 с.

9. Луценко І. В., Найда Ю. М. Диференційоване викладання: реалізація підходу URL:<https://www.slideshare.net/ippo-kubg/ss-30566945> (дата звернення:

03.08.2024).

Інформаційні ресурси

1. <https://ispukr.org.ua/>
2. <https://mon.gov.ua>

**VIII. ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ
ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ**

1. Про необхідність усім країнам здійснити зміни у сфері спеціальної освіти влітку 1994 року заявили понад 300 учасників:

- a) Джонт'єнської конференції;
- b) Саламанкської конференції;
- c) Канадської конференції.

2. У якому році Україна ратифікувала Конвенцію ООН про права дитини:

- a) у 1991 р.;
- b) у 2009 р.;
- c) у 2010 р.

3. Відвідування учнем з психофізичними порушеннями вікової групи в режимі повного дня самостійно чи з супроводом:

- a) класична інклюзія;
- b) зворотня інклюзія;
- c) повна інклюзія.

4. Інтегроване навчання – це _____.

5. Зворотня інклюзія передбачає, що:

- a) діти з особливостями психофізичного розвитку включаються у середовище здорових однолітків;
- b) здорові діти з включаються у середовище однолітків із особливостями психофізичного розвитку;
- c) правильної відповіді немає.

6. Виберіть відповідь, у якій правильно визначено види інклюзії:

- a) епізодична, часткова, дистанційна, повна;
- b) епізодична, часткова, зворотня, повна;
- c) часткова, зворотня, домашня.

7. Терпимість до чужих думок, вірувань, поведінки:

- a) сегрегація;
- b) толерантність;
- c) мейнстримінг.

8. Адаптація освітнього середовища до індивідуальних потреб і особливостей дитини із психофізичними порушеннями:

- a) інтегроване навчання;
- b) інклюзивне навчання;
- c) індивідуальне навчання.

9. Вибіркове переміщення дітей з психофізичними порушеннями у загальноосвітні заклади:

- a) інклюзія;

- b) інтеграція;
- c) сегрегація.

10. Інклюзивна освіта:

- a) альтернатива спеціальної освіти;
- b) паралельно існуюча освітня модель;
- c) процес розвитку загальної освіти.

11. Спільне навчання учнів із психофізичними вадами у спеціальному класі (групі) закладу загальної середньої освіти за спеціальними програмами, адаптованими методами і засобами:

- a) інклюзія;
- b) сегрегація;
- c) інтеграція.

12. Індивідуальна програма розвитку учня з особливими освітніми потребами, що навчається в інклюзивному класі може переглядатись:

- a) раз на рік;
- b) раз на навчальний рік;
- c) за потреби, але не менше, ніж двічі на рік.

13. Наповнюваність інклюзивного класу може бути:

- a) не більше як 15 учнів;
- b) не більше як 20 учнів;
- c) як у звичайному класі.

14. За якого виду інклюзії учень включається у колектив однолітків лише на свята, короткочасно в ігри чи на прогулянці:

- a) епізодична;
- b) часткова;
- c) домашня.

15. Інклюзивна освіта – _____

16. Процес і результат включення (об'єднання) дітей з особливостями психофізичного розвитку та дітей, які не мають таких порушень, до навчання в одному класі загальноосвітнього закладу:

- a) інтегроване навчання;
- b) інклюзивне навчання;
- c) індивідуальне навчання.

17. Ідея спільного навчання і виховання дітей належить:

- a) Л. С. Виготському;
- b) В. О. Сухомлинському;
- c) К. Д. Ушинському.

18. Відвідування учнем із психофізичними порушеннями вікової групи в режимі повного дня самостійно чи з супроводом:

- a) класична інклюзія;
- b) зворотня інклюзія;
- c) повна інклюзія.

19. Вибіркове переміщення учнів із психофізичними порушеннями у заклади загальної середньої освіти:

- a) інклюдія;
- b) інтеграція;
- c) сегрегація.

20. Виберіть відповідь, у якій правильно визначено види інклюдії:

- a) епізодична, часткова, дистанційна, повна;
- b) епізодична, часткова, зворотня, повна;
- c) часткова, зворотня, домашня.

2.3. Навчально-методичне забезпечення освітнього компонента «ТЕХНОЛОГІЇ РОЗРОБЛЕННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ОСВІТНЬОЇ ТРАЄКТОРІЇ ДЛЯ ОСІБ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ»

*Автори: Ірина Сидорук,
Наталія Мрочко*

І. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна форма навчання	Галузь знань <u>01 Освіта/Педагогіка</u> Спеціальність <u>016 Спеціальна освіта</u> Спеціалізація <u>016.01 Логопедія</u> Освітньо-професійна програма Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта Освітній рівень: другий <u>(магістерський)</u>	Нормативна
Кількість годин/кредитів 90/3		Рік навчання 2
ІНДЗ: є		Семестр 3-ий
		Лекції 18 год.
		Практичні (семінарські) – 18 год.
		Лабораторні – год.
		Індивідуальні – год.
		Самостійна робота – 48 год.
		Консультації – 6 год.
		Форма контролю: екзамен
Мова навчання		Українська

ІІ. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА

Прізвище, ім'я, по батькові: *Сидорук Ірина Ігорівна*

Науковий ступінь: *доктор педагогічних наук*

Вчене звання: *професор*

Посада: *професор кафедри спеціальної та інклюзивної освіти*

Контактна інформація: +380953092902, Sudoryk_Ira@ukr.net

Дні занять: <http://94.130.69.82/cgi-bin/timetable.cgi>

Прізвище, ім'я, по батькові: *Мрочко Наталія Євгенівна*

Посада: *асистент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти*

Контактна інформація: +380507306466

Дні занять: <http://94.130.69.82/cgi-bin/timetable.cgi>

ІІІ. СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Таблиця 2

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.	Форма контролю/Бали
Змістовий модуль 1. Організаційно-технологічні аспекти моделювання індивідуального						

розвитку дитини з особливими освітніми потребами в умовах закладу освіти з інклюзивним навчанням						
Тема 1. Предмет, завдання, цілі ОК. Модель індивідуального розвитку як складова моделі інклюзивного навчання. Моделювання як психолого-педагогічна технологія. Індивідуальний розвиток дитини з ООП в моделі інклюзивного навчання дитини у ЗО. Робота з дитиною з ООП на превентивному етапі інклюзивного навчання. Превентивні заходи інклюзії в освітньому середовищі. Етап інклюзивного навчання у закладі освіти. Індивідуалізація освітнього процесу, її базові принципи. Нормативно-правове забезпечення індивідуалізації освітньої траєкторії в закладі освіти. Команда психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП.	9	4	-	-	-	Макс. к-сть балів за практичне заняття – 3 ІРС, Т (самоконтроль)
Тема 2. Комплексна психолого-педагогічна оцінка розвитку особи. Категорії (типи) особливих освітніх потреб (труднощів). Висновок про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку особи. Інтелектуальні труднощі. Функціональні (сенсорні, моторні, мовленнєві) труднощі. Фізичні труднощі. Навчальні труднощі. Соціоадаптаційні/ (особистісні, середовищні труднощі) соціокультурні труднощі. Алгоритм здійснення комплексної психолого-педагогічної оцінки в інклюзивно-ресурсному центрі. Методичний інструментарій для визначення освітніх труднощів у дітей з особливими освітніми потребами. Застосування діагностичних методик WISC-IV, LEITER-3, CONNERS-3, PEP-3, CASD при визначенні категорії (типів) особливих освітніх потреб (труднощів) та рівня підтримки у закладі освіти. Організація, проведення та опис результатів (компетенції, потреби, рекомендації).	9	2	2	10	-	ДС, РМГ, ІРС, Т, УО / 3

дації) комплексного психолого-педагогічного оцінювання розвитку особи. Оформлення висновку ІРЦ про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку особи.						
Тема 3. Рівні підтримки для дітей з особливими освітніми потребами. Перший рівень підтримки та його характеристика. Другий рівень підтримки та його характеристика. Третій рівень підтримки та його характеристика. Четвертий рівень підтримки та його характеристика. П'ятий рівень підтримки та його характеристика.	9	2	2	5	-	ДС, РМГ, ІРС, Т, УО / 3
Тема 4. Індивідуальна програма розвитку (ІПР) дитини. Поняття «індивідуальна програма розвитку дитини». Нормативно-правове забезпечення створення ІПР. Структура Індивідуальної програми розвитку дитини з ООП (ЗДО, ЗЗСО). Послідовність створення Індивідуальної програми розвитку дитини з ООП (Етап І. Установча зустріч, Етап ІІ. Вивчення особливостей усіх сфер розвитку дитини, Етап ІІІ. Розробка індивідуальної програми розвитку. Визначення цілей і завдань. Етап ІV. Реалізація Індивідуальної програми розвитку).	16	2	6	5	3	ДС, РМГ, ІРС, Т, УО / 9
Тема 5. Діяльність вчителя-логопеда для моделювання індивідуального розвитку дитини. Діяльність вчителя-логопеда для моделювання індивідуального розвитку дитини. Етап психолого-педагогічної діагностики дитини. Етап створення індивідуальної програми розвитку.	9	2	2	5	-	ДС, РМГ, ІРС, Т, УО / 3
Тема 6. Залучення батьків до розробки і подальшої реалізації індивідуальної програми розвитку дитини з особливими освітніми потребами в умовах закладу освіти з інклюзивним навчанням. Залучення батьків до розробки і подальшої реалізації індивідуальної програми розвитку	9	2	2	5	-	ДС, РМГ, ІРС, Т, УО / 3

дитини з особливими освітніми потребами в умовах ЗДО. Залучення батьків до розробки і подальшої реалізації індивідуальної програми розвитку дитини з особливими освітніми потребами в умовах ЗЗСО. Рекомендації для створення інклюзивного освітнього простору в закладі освіти.						
Тема 7. Моніторинг досягнень та моніторинг реалізації ІПР. Моніторинг динаміки досягнень дітей з ООП. Основні завдання, принципи та функції моніторингу ІПР. Дизайн моніторингових зрізів щодо реалізації індивідуальної програми розвитку.	9	2	2	5	-	ДС, РМГ, ІРС, Т, УО / 3
Тема 8. Соціоосвітнє партнерство у сфері спеціальної та інклюзивної освіти. Змістова суть понять «партнерська взаємодія» та «соціальне партнерство». Соціоосвітнє партнерство у сфері інклюзивної освіти. Основні принципи соціоосвітнього партнерства у сфері інклюзивної освіти. Структура соціоосвітнього партнерства у сфері інклюзивної освіти (інституційне, державно-громадське, міжвідомче, міждержавне партнерство у сфері інклюзивної освіти).	9	2	2	5	-	ДС, РМГ, ІРС, Т, УО / 3
ІНДЗ	8	-	-	5	3	ІРС/13
Модульна контрольна робота 1	3	-	-	3	-	МКР/60
Всього годин/Балів	90	18	18	48	6	100

Примітки: ^{1/} Moodle, Zoom – може застосовуватися одна з платформ або їхній симбіоз для здобувачів освіти з індивідуальним планом навчання та/або під час реалізації освітнього процесу в Університеті у дистанційному режимі, відповідно до Положення про електронний курс навчальної дисципліни у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, Положення про дистанційне навчання у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, наказів ректора.

^{2/} *Методи та форми контролю:* ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, ІНДЗ/ІРС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота здобувача освіти, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, аналітичне есе, УО – усне опитування тощо.

IV. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЗМІСТОВИХ МОДУЛІВ

Змістовий модуль 1. Організаційно-технологічні аспекти моделювання індивідуального розвитку дитини з особливими освітніми потребами в умовах закладу освіти з інклюзивним навчанням

Тема 1. Предмет, завдання, цілі ОК. Модель індивідуального розвитку як складова моделі інклюзивного навчання. Моделювання як

психолого-педагогічна технологія. Індивідуальний розвиток дитини з ООП в моделі інклюзивного навчання дитини у закладі освіти. Робота з дитиною з ООП на превентивному етапі інклюзивного навчання. Превентивні заходи інклюзії в освітньому середовищі. Етап інклюзивного навчання у закладі освіти. Індивідуалізація освітнього процесу, її базові принципи. Нормативно-правове забезпечення індивідуалізації освітньої траєкторії в закладі освіти. Команда психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП.

Основні поняття: нормативно-правова база, модель, моделювання, моделювання як методу наукового пізнання, розвиток, індивідуальний розвиток, навчання, інклюзивне навчання, технологія, дитина, особа з особливими освітніми потребами, особливі освітні потреби, освіта, заклад освіти, освітній процес, індивідуалізація освітнього процесу, освітня траєкторія, індивідуальна освітня траєкторія, модель індивідуального розвитку дитини, моделювання педагогічних процесів, етапи інклюзивного навчання, превентивний етап інклюзивного навчання, середовище, освітнє середовище, інклюзивне освітнє середовище, психолого-педагогічний супровід, команда психолого-педагогічного супроводу, індивідуалізація психолого-педагогічного супроводу.

Література для вивчення теми: 7; 9; 11; 17; 18; 26; 33.

Тема 2. Комплексна психолого-педагогічна оцінка розвитку особи. Категорії (типи) особливих освітніх потреб (труднощів). Висновок про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку особи. Інтелектуальні труднощі. Функціональні (сенсорні, моторні, мовленнєві) труднощі. Фізичні труднощі. Навчальні труднощі. Соціоадаптаційні/ (особистісні, середовищні труднощі) соціокультурні труднощі. Алгоритм здійснення комплексної психолого-педагогічної оцінки в інклюзивно-ресурсному центрі. Методичний інструментарій для визначення освітніх труднощів у дітей з особливими освітніми потребами. Застосування діагностичних методик WISC-IV, LEITER-3, CONNERS-3, PEP-3, CASD при визначенні категорії (типів) особливих освітніх потреб (труднощів) та рівня підтримки у закладі освіти. Організація, проведення та опис результатів (компетенції, потреби, рекомендації) комплексного психолого-педагогічного оцінювання розвитку особи. Оформлення висновку ІРЦ про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку особи.

Основні поняття: інклюзивно-ресурсний центр, фахівець (консультант) інклюзивно-ресурсного центру, посадова інструкція, комплексна психолого-педагогічна оцінка розвитку особи, особливі освітні потреби (труднощі), категорії (типи) особливих освітніх потреб, інтелектуальні труднощі, функціональні (сенсорні, моторні, мовленнєві) труднощі, навчальні труднощі, фізичні труднощі, соціоадаптаційні труднощі, поведінкові труднощі, труднощі соціальної комунікації, труднощі соціальної взаємодії, соціоадаптаційні труднощі у осіб з порушеннями слухової функції, соціоадаптаційні труднощі у осіб з порушеннями зорової функції, методика WISC-IV, методика LEITER-3, методика CONNERS-3, методика PEP-3,

методика CASD, діагностичний інструментарій, скринінг, диференційна діагностика, мовленнєвий розвиток дитини, фізичний розвиток дитини та ін..

Перелік питань на практичне заняття:

1. Категорії (типи) особливих освітніх потреб (труднощів): інтелектуальні, функціональні (сенсорні, моторні, мовленнєві), фізичні, навчальні, соціоадаптаційні (особистісні, середовищні труднощі)/соціокультурні (зокрема, взаємодія з представниками осередків окремих культур, отримання інформації засобами жестової мови тощо).

2. Алгоритм здійснення комплексної психолого-педагогічної оцінки в інклюзивно-ресурсному центрі.

3. Методичні рекомендації щодо проведення комплексної оцінки.

4. Характеристика, структура та рекомендації щодо застосування методик WISC-IV, LEITER-3, CONNERS-3, PEP-3, CASD. Ресурси діагностичних методик для особливих освітніх потреб дітей з психофізичними порушеннями.

5. Вимоги до фахівця, який здійснює оцінювання.

6. Діяльність фахівця ІРЦ (вчителя-логопеда) щодо організації, проведення та опису результатів комплексного психолого-педагогічного оцінювання розвитку особи. Рекомендації щодо оцінювання мовленнєвого розвитку дитини.

7. Діяльність фахівця ІРЦ (вчителя-дефектолога) щодо організації, проведення та опису результатів комплексного психолого-педагогічного оцінювання розвитку особи.

8. Діяльність фахівця ІРЦ (практичного психолога) щодо організації, проведення та опису результатів комплексного психолого-педагогічного оцінювання розвитку особи.

9. Діяльність фахівця ІРЦ (вчителя-реабілітолога) щодо організації, проведення та опису результатів комплексного психолого-педагогічного оцінювання розвитку дитини. Рекомендації щодо оцінювання фізичного розвитку особи.

10. Рекомендації щодо оформлення висновку ІРЦ.

11. Висновок ІРЦ про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку особи, його оформлення.

Запитання для обговорення та практичні завдання:

1. Пройдіть тестування на платформі Moodle (самоконтроль).

2. Проаналізуйте ресурси діагностичних методик для особливих освітніх потреб осіб з порушеннями психофізичного розвитку. Методики Leiter-3, Wisc-4, Conners-3, PEP-3 та ін. (одну на вибір). *Форма подання результату на завдання: презентація.*

3. Комплексна психолого-педагогічна оцінка особливостей розвитку особи: здійсніть підбір методик за напрямками (*один, на вибір*) (фізичний, мовленнєвий розвиток дитини; когнітивна, емоційно-вольова сфери дитини; навчальна діяльність дитини). *Форма подання результату на завдання: таблиця (див.табл.1).*

Таблиця 1

<i>Напрямок оцінки</i>	<i>Методика</i>	<i>Зміст</i>	<i>Хід</i>	<i>Дидактичний</i>
------------------------	-----------------	--------------	------------	--------------------

		<i>методики</i>	<i>проведення</i>	<i>матеріал</i>
Оцінка фізичного розвитку				
Оцінка мовленнєвого розвитку				
Оцінка емоційно-вольової сфери				
Оцінка когнітивної сфери				
Оцінка освітньої діяльності (відповідно до основних критеріїв формування вмінь та навичок дітей дошкільного віку; для дітей шкільного віку – сформованість знань, вмінь, навичок відповідно до навчальних програм)				

4. Робота в підгрупах. Проаналізуйте етапи проведення комплексної оцінки розвитку особи та здійсніть опис реалізації кожного з представлених етапів (підгрупа 1 – 1-4 етап комплексної оцінки з табл. 2, підгрупа 2 – 5-7 етапи, підгрупа 3 – 8-10 етапи). Форма подання результату на завдання: таблиця (див.табл.2).

Таблиця 2

<i>Етапи комплексної оцінки</i>	<i>Опис</i>
1. Планування оцінки	
2. Інформування про проведення оцінки	
3. Підготовка матеріалів	
4. Безпосередня оцінка	
5. Звіт фахівців ІРЦ за сферами оцінювання	
6. Розгляд результатів на засіданні фахівців ІРЦ	
7. Підготовка висновку	
8. Інформування батьків та передача їм висновку	
9. Моніторинг реалізації рекомендацій	
10. Надання психолого-педагогічних, корекційно-розвивальних послуг	

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати:

- Положення про інклюзивно-ресурсний

центр:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/545-2017-%D0%BF#Text>;

- Методичні рекомендації для інклюзивно-ресурсних центрів щодо визначення категорій (типології) освітніх труднощів у осіб з ооп та рівнів підтримки в освітньому процесі: https://ispukr.org.ua/?page_id=8429;

- Методичні рекомендації щодо визначення освітніх труднощів та рівнів підтримки у дітей раннього та дошкільного віку: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/doshkilna/2022/06/23/List.MON-4.1196-22-08.6.2022.pdf>;

- Методичні рекомендації для закладів загальної середньої освіти щодо визначення освітніх труднощів I рівня підтримки в освітньому процесі закладів загальної середньої освіти: https://ispukr.org.ua/?page_id=8422

2. Комплексна психолого-педагогічна оцінка особливостей розвитку дитини на базі ЗДО: здійснити підбір методик за напрямками (фізичний, мовленнєвий розвиток дитини; когнітивна, емоційно-вольова сфери дитини; навчальна діяльність дитини).

3. Комплексна психолого-педагогічна оцінка особливостей розвитку дитини на базі ЗЗСО: здійснити підбір методик за напрямками (фізичний, мовленнєвий розвиток дитини; когнітивна, емоційно-вольова сфери дитини; навчальна діяльність дитини).

Література для вивчення теми: 2; 3; 4; 6; 8; 9; 14; 15; 20; 16; 18; 21; 22; 26; 37.

Тема 3. Рівні підтримки для дітей з особливими освітніми потребами.

Перший рівень підтримки та його характеристика. Другий рівень підтримки та його характеристика. Третій рівень підтримки та його характеристика. Четвертий рівень підтримки та його характеристика. П'ятий рівень підтримки та його характеристика.

Основні поняття: інклюзивно-ресурсний центр, комплексна психолого-педагогічна оцінка розвитку дитини (особи), нормативно-правові документи, діти (особи) з особливими освітніми потребами, підтримка, освітній процес, заклад дошкільної освіти, заклад загальної середньої освіти, рівень надання підтримки, критерії визначення рівня підтримки, умови забезпечення підтримки, фінансове забезпечення рівня надання підтримки, механізм отримання підтримки в освітньому процесі, індивідуальна освітня траєкторія, механізми реалізації індивідуальної освітньої траєкторії, допоміжні засоби навчання, забезпечення допоміжними засобами навчання, освітнє середовище, облаштування освітнього середовища; бар'єри (відповідно до різних сфер розвитку), що перешкоджають успішному функціонуванню; індивідуальна програма розвитку; індивідуальний навчальний план дитини; адаптації змісту навчання; модифікації змісту навчання; дизайну приміщень; допоміжні засоби навчання; додаткові послуги, додаткові пристосування; ресурсна кімната; асистент вихователя; асистента дитини; інклюзивна група; інклюзивний клас; корекційно-розвиткові заняття (послуги); психолого-педагогічні заняття (послуги); альтернативні методи навчання; універсальний дизайн; розумне пристосування; ресурсна кімната.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Рівні підтримки в освітньому процесі у закладах дошкільної освіти (перший рівень підтримки та його характеристика; другий рівень підтримки та

його характеристика; третій рівень підтримки та його характеристика; четвертий рівень підтримки та його характеристика; п'ятий рівень підтримки та його характеристика). Характеристика рівнів підтримки в освітньому процесі у закладах дошкільної освіти за такими позиціями: критерії визначення; умови забезпечення підтримки; фінансове забезпечення; механізм отримання підтримки в освітньому процесі; індивідуальна освітня траєкторія, механізм її реалізації; забезпечення допоміжними засобами для навчання; облаштування освітнього середовища.

2. Рівні підтримки в освітньому процесі у закладах дошкільної освіти (перший рівень підтримки та його характеристика; другий рівень підтримки та його характеристика; третій рівень підтримки та його характеристика; четвертий рівень підтримки та його характеристика; п'ятий рівень підтримки та його характеристика). Характеристика рівнів підтримки в освітньому процесі у закладах загальної середньої освіти за такими позиціями: критерії визначення; умови забезпечення підтримки; фінансове забезпечення; механізм отримання підтримки в освітньому процесі; індивідуальна освітня траєкторія, механізм її реалізації; забезпечення допоміжними засобами для навчання; облаштування освітнього середовища; проведення поточного, семестрового та річного оцінювання та/або державної підсумкової атестації.

Запитання для обговорення та практичні завдання:

1. Пройдіть тестування на платформі Moodle (самоконтроль).

2. Розробіть (на вибір): 1) рекомендації для батьків/законних представників дитини щодо оптимального освітнього маршруту дитини з урахуванням рівня підтримки; 2) рекомендації для педагогів закладу освіти (на вибір) щодо оптимального освітнього маршруту дитини з урахуванням рівня підтримки; 3) план бесіди щодо ознайомлення батьків/законних представників дитини з особливими освітніми потребами з висновком про комплексну оцінку, умови навчання та надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг у закладі освіти (на основі реального висновку ІРЦ). *Форма подання:* структурований текст.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати:

- *Порядок організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти:* <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/957-2021-%D0%BF#Text>

- *Порядок організації інклюзивного навчання у закладах дошкільної освіти:* <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/530-2019-%D0%BF#Text>

2. Скласти 20 тестових завдань з теми різного рівня складності.

Література для вивчення теми: 5; 14; 18; 21; 26.

Тема 4. Індивідуальна програма розвитку (ІПР) дитини. Поняття «індивідуальна програма розвитку дитини». Нормативно-правове забезпечення створення ІПР. Структура Індивідуальної програми розвитку дитини з ООП (ЗДО, ЗЗСО). Послідовність створення Індивідуальної програми розвитку дитини з ООП (Етап I. Установча зустріч, Етап II. Вивчення особливостей усіх сфер розвитку дитини, Етап III. Розробка індивідуальної програми розвитку).

Визначення цілей і завдань. Етап IV. Реалізація Індивідуальної програми розвитку).

Основні поняття: інклюзивно-ресурсний центр, комплексна психолого-педагогічна оцінка розвитку дитини (особи), нормативно-правові документи, діти (особи) з особливими освітніми потребами, підтримка, освітній процес, заклад дошкільної освіти, заклад загальної середньої освіти, рівень надання підтримки, критерії визначення рівня підтримки, умови забезпечення підтримки, фінансове забезпечення рівня надання підтримки, механізм отримання підтримки в освітньому процесі, індивідуальна освітня траєкторія, механізми реалізації індивідуальної освітньої траєкторії, індивідуальна програма розвитку, допоміжні засоби навчання, забезпечення допоміжними засобами навчання, освітнє середовище, облаштування освітнього середовища; бар'єри (відповідно до різних сфер розвитку), що перешкоджають успішному функціонуванню; індивідуальна програма розвитку; індивідуальний навчальний план дитини; адаптації змісту навчання; модифікації змісту навчання; дизайну приміщень; допоміжні засоби навчання; додаткові послуги, додаткові пристосування; ресурсна кімната; асистент вихователя; асистента дитини; інклюзивна група; інклюзивний клас; корекційно-розвиткові заняття (послуги); психолого-педагогічні заняття (послуги); альтернативні методи навчання; універсальний дизайн; розумне пристосування; ресурсна кімната.

Перелік питань на практичне заняття (2 год.):

1. Поняття «індивідуальна програма розвитку дитини».
2. Функції індивідуальної програми розвитку (навчально-методична, комунікативна, менеджменту, забезпечення підзвітності, моніторинг дотримання нормативних положень та оцінка).
3. Нормативно-правове забезпечення створення ІПР.
4. Структура індивідуальної програми розвитку дитини з ООП (ЗДО, ЗЗСО).

Запитання для обговорення та практичні завдання:

1. Пройдіть тестування на платформі Moodle (самоконтроль).
2. Робота з висновком ІРЦ. Визначення цінної інформації для ІПР.

Перелік питань на практичне заняття (2 год.):

1. Навчання і розвиток дітей з порушеннями зору.
2. Навчання і розвиток дітей з порушеннями слуху.
3. Навчання і розвиток дітей з порушеннями мовлення.
4. Навчання і розвиток з порушеннями опорно-рухового апарату.
5. Навчання і розвиток дітей з порушеннями інтелектуального розвитку.
6. Навчання і розвиток дітей з розладами аутистичного спектра.
7. Навчання і розвиток дітей із затримкою психічного розвитку.

Планування заходів підтримки і адаптація середовища.

Запитання для обговорення та практичні завдання:

1. Пройдіть тестування на платформі Moodle (самоконтроль).
2. Розкрийте проблему (на вибір): 1) планування заходів підтримки і адаптація середовища для осіб з порушеннями зору; 2) планування заходів

підтримки і адаптація середовища для осіб з порушенням слуху; 3) планування заходів підтримки і адаптація середовища для осіб з порушеннями мовлення; 4) планування заходів підтримки і адаптація середовища для осіб з порушеннями опорно-рухового апарату; 5) планування заходів підтримки і адаптація середовища для осіб з порушеннями інтелектуального розвитку; 6) планування заходів підтримки і адаптація середовища для осіб з розладами аутистичного спектра; 7) планування заходів підтримки і адаптація середовища для осіб із затримкою психічного розвитку. *Форма подання результату на завдання:* розгорнуті, аргументовані та логічно вибудовані відповіді та/або структуровані тези.

Перелік питань на практичне заняття (2 год.):

1. Послідовність створення Індивідуальної програми розвитку дитини з ООП (Етап І. Установча зустріч, Етап ІІ. Вивчення особливостей усіх сфер розвитку дитини, Етап ІІІ. Розробка індивідуальної програми розвитку. Визначення цілей і завдань. Цілі і завдання індивідуальної програми розвитку (Перехід від оцінювання до планування освітнього процесу. Розробка актуальних цілей на засадах принципу ціле покладання SMART. Довгострокові цілі. Зміст та алгоритм формулювання SMART-цілей для осіб з ООП. Короткострокові завдання. Пріоритет у виборі цілей. Приклади формулювання цілей. Актуальний рівень успішності дитини. Етап ІV. Реалізація Індивідуальної програми розвитку).

Запитання для обговорення та практичні завдання:

1. Пройдіть тестування на платформі Moodle (самоконтроль).
2. Розробка ІПР на основі висновку ІРЦ.
3. На основі аналізу ситуацій (на вибір студента) сформулювати стратегічні цілі та короткострокові завдання для розвитку дитини з особливими освітніми потребами.
4. Розробити пам'ятку для команди супроводу щодо формулювання цілей в індивідуальній програмі розвитку.

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацюйте самостійно такі питання: загальне розуміння адаптацій і модифікацій; адаптована навчальна програма; модифікована навчальна програма; індивідуальний навчальний план; адаптація і модифікація навчального розкладу; візуальний розклад; оцінювання здобувачів освіти з ООП; ресурсна кімната в закладі освіти.*

2. Переглянути вебінар:

- ІПР як шлях реалізації освітньої траєкторії особи з ООП у ЗДО та ЗЗСО: <https://moodle.vnu.edu.ua/mod/url/view.php?id=101870>;

- Складання індивідуальної програми розвитку для учнів з особливими освітніми потребами:

https://www.facebook.com/watch/live/?ref=watch_permalink&v=569971834771870;

- Робота з новими висновками ІРЦ. Розробляємо індивідуальну програму розвитку: <https://www.youtube.com/watch?v=cByeJyil6dQ>;

- Актуальні підходи до ІПР за новим порядком: <https://www.youtube.com/watch?v=4TZpS08eucg>;

- Особливості складання та перегляду ІПР дитини з ООП шкільного віку:
<https://www.youtube.com/watch?v=eSuox4rZHhw>.

Література для вивчення теми: 1; 4; 5; 7; 8; 9; 10; 11; 12; 13; 14; 16; 17; 18; 20; 21; 26; 28; 29; 31; 33; 34; 35; 36.

Тема 5. Діяльність вчителя-логопеда для моделювання індивідуального розвитку дитини. Діяльність вчителя-логопеда для моделювання індивідуального розвитку дитини. Етап психолого-педагогічної діагностики дитини. Етап створення індивідуальної програми розвитку.

Основні поняття: вчитель-логопед, особа (дитина) з особливими освітніми потребами, індивідуальна програма розвитку дитини, оцінка розвитку дитини, оцінка мовленнєвого розвитку дитини, етапи оцінки мовленнєвого розвитку дитини з особливими освітніми потребами, методи логопедичної оцінки, лексична компетентність, граматична компетентність, діалогова компетентність.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Оцінка мовленнєвого розвитку дитини з особливими освітніми потребами.

2. Етапи оцінки мовленнєвого розвитку дитини з особливими освітніми потребами (орієнтовно-підготовчий, діагностично-диференційований).

3. Основні методи логопедичної оцінки.

4. Процедура оцінювання (оцінка словникового запасу або лексичної компетентності; оцінка граматичної будови мовлення або граматичної компетентності; оцінка вимови звуків або фонетичної компетентності; оцінка зв'язного мовлення або діалогової компетентності).

5. Опис результатів.

Завдання для обговорення та практичні завдання:

1. Пройдіть тестування на платформі Moodle (самоконтроль).

2. Підготуйте презентацію з теми практичного заняття. *Форма подання результату на завдання:* презентація. Вимоги до подання презентацій: використовуйте лаконічні конструкції; теоретичний матеріал структуруйте та подавайте у схемах, організаційних діаграмах; цифрові дані подавайте у вигляді таблиць та діаграм; для акцентування уваги на ключових моментах, застосовуйте ефекти анімації; презентація повинна носити проблемний характер. Дотримуйтеся типової структури презентації: слайд 1 – тема, автор; слайд 2 – інформаційні джерела; слайд 3 – план розгляду (теми) питання практичного заняття; слайд 4... – розкриття змісту; останній слайд – висновки.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати питання: *Мета та завдання діяльності вчителя-логопеда в ІПР. Адаптація пристосування середовища для дітей з мовленнєвими порушеннями. Адаптація навчального матеріалу для дітей з порушенням мовлення.*

Література для вивчення теми: 6; 11; 12; 14; 18; 35; 36.

Тема 6. Залучення батьків до розробки і подальшої реалізації індивідуальної програми розвитку дитини з особливими освітніми потребами в умовах закладу освіти з інклюзивним навчанням. Залучення

батьків до розробки і подальшої реалізації індивідуальної програми розвитку дитини з особливими освітніми потребами в умовах ЗДО. Залучення батьків до розробки і подальшої реалізації індивідуальної програми розвитку дитини з особливими освітніми потребами в умовах ЗЗСО.

Основні поняття: заклад освіти, батьки, особи з особливими освітніми потребами, освіта, інклюзивне навчання, індивідуальна програма розвитку, інклюзивний освітній простір.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Залучення батьків на засідання команди психолого-педагогічного супроводу.
2. Співпраця з батьками в межах індивідуальної програми розвитку.
3. Процедура підписання індивідуальної програми розвитку.
4. Причини відмови батьків підписувати індивідуальну програму розвитку.
5. Шляхи пошуку згоди.
6. Рекомендації для створення інклюзивного освітнього простору в закладі освіти.

Запитання для обговорення та практичні завдання:

1. Пройдіть тестування на платформі Moodle (самоконтроль).
2. Розробіть шляхи співпраці з батьками (законними представниками дітей) як ключовими партнерами в інклюзивному навчанні. *Форма подання результату на завдання:* створені ментальні карти за допомогою спеціальних програм (наприклад, MindMup)⁴.
3. Розробіть тематику для проведення консультацій педагогів з батьками (теми мають стосуватися питань розробки і реалізації індивідуальної програми розвитку дитини з особливими освітніми потребами в умовах закладу освіти з інклюзивним навчанням). *Форма подання результату на завдання:* структурований текст.
4. Розробіть план інформативної бесіди з батьками (законними представниками дітей)(на вибір): 1) щодо їх відповідальності за виховання, навчання та розвиток дітей; 2) прав батьків а аспекти освіти дітей з ООП. *Форма подання результату на завдання:* структурований текст.
5. Запропонувати варіанти (не менше трьох) шляхів пошуку злагоди з батьками дитини з особливими потребами в процесі підписання індивідуальної програми розвитку. *Форма подання результату на завдання:* структурований текст.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати наукову літературу та інші інформаційні джерела, запропоновані науково-педагогічним працівником, під час підготовки до практичного заняття.
2. Розробіть тематику для проведення консультацій педагогів/вчителя-логопеда з батьками (теми мають стосуватися питань розробки і реалізації

⁴ <https://mc.today/uk/shho-take-mentalna-karta-i-yak-yiyi-stvoryuvati/>

індивідуальної програми розвитку дитини з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного закладу освіти).

3. Переглянути вебінари:

Як підтримати дітей з ООП у переході до середньої школи: <https://youtu.be/vbowO3d5BUs>

Взаємодія з батьками в інклюзивному освітньому просторі закладів дошкільної освіти: <https://youtu.be/PG-PjFvsTdE>

Література для вивчення теми: 6; 7; 9; 17; 18; 25.

Тема 7. Моніторинг досягнень та моніторинг реалізації ІПР. Моніторинг динаміки досягнень дітей з ООП. Основні завдання, принципи та функції моніторингу ІПР. Дизайн моніторингових зрізів щодо реалізації індивідуальної програми розвитку.

Основні поняття: освіта, особи (діти) з особливими освітніми потребами, індивідуальна програма розвитку, реалізація ІПР, моніторинг, динаміки розвитку дітей з особливими освітніми потребами, моніторинг досягнень.

Перелік питань на практичне:

1. Моніторинг динаміки досягнень дітей з ООП.
2. Основні завдання, принципи та функції моніторингу ІПР в ЗДО/ЗЗСО.
3. Дизайн моніторингових зрізів щодо реалізації індивідуальної програми розвитку.
4. Моніторинг досягнень та моніторинг реалізації ІПР.

Запитання для обговорення та практичні завдання:

1. Пройдіть тестування на платформі Moodle (самоконтроль).
2. Розробіть презентацію з теми практичного заняття. *Форма подання результату на завдання:* презентація. Вимоги до подання презентацій: використовуйте лаконічні конструкції; теоретичний матеріал структуруйте та подавайте у схемах, організаційних діаграмах; цифрові дані подавайте у вигляді таблиць та діаграм; для акцентування уваги на ключових моментах, застосовуйте ефекти анімації; презентація повинна носити проблемний характер. Дотримуйтеся типової структури презентації: слайд 1 – тема, автор; слайд 2 – інформаційні джерела; слайд 3 – план розгляду (теми) питання практичного заняття; слайд 4... – розкриття змісту; останній слайд – висновки.

3. Робота з ІПР.

4. Перегляд відео «Робота в АС «ІРЦ» – добавляємо другу ІПР»:
<https://www.youtube.com/watch?v=9BnPUiz9MKI>

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати наукову літературу та інші інформаційні джерела, запропоновані науково-педагогічним працівником, під час підготовки до практичного заняття.

2. Переглянути вебінар: Моніторинг ІПР на кінець першого півріччя:
<https://www.youtube.com/watch?v=3UndRJDRDQg>

3. Скласти 20 тестових завдань з теми різного рівня складності.

Література для вивчення теми: 7; 9; 18.

Тема 8. Соціоосвітнє партнерство у сфері спеціальної та інклюзивної освіти. Змістова суть понять «партнерська взаємодія» та «соціальне партнерство». Соціоосвітнє партнерство у сфері інклюзивної освіти. Основні принципи соціоосвітнього партнерства у сфері інклюзивної освіти. Структура соціоосвітнього партнерства у сфері інклюзивної освіти (інституційне, державно-громадське, міжвідомче, міждержавне партнерство у сфері інклюзивної освіти).

Основні поняття: партнерство, взаємодія, соціальне партнерство, соціоосвітнє партнерство, принцип, принципи соціоосвітнього партнерства, заклади освіти, державні органи управління освітою, учасники освітнього процесу, супервізія, спеціальна освіта, інклюзивна освіта, структура соціоосвітнього партнерства у сфері спеціальної та інклюзивної освіти, інституційне партнерство, міжвідомче партнерство, державно-громадське партнерство, міждержавне партнерство.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Змістова суть понять «партнерська взаємодія» та «соціальне партнерство». Соціоосвітнє партнерство у сфері інклюзивної освіти.
2. Основні принципи соціоосвітнього партнерства у сфері інклюзивної освіти.
3. Структура соціоосвітнього партнерства у сфері інклюзивної освіти (інституційне, державно-громадське, міжвідомче, міждержавне партнерство у сфері інклюзивної освіти).

Запитання для обговорення та практичні завдання:

1. Пройдіть тестування на платформі Moodle (самоконтроль).
2. Побудуйте структуру соціоосвітнього партнерства у сфері інклюзивної освіти на прикладі Волинської області. *Форма подання результату на завдання:* створені ментальні карти за допомогою спеціальних програм (наприклад, MindMup)⁵.
3. Розкрийте на конкретному прикладі як реалізується (на вибір): 1) інституційне партнерство у сфері інклюзивної освіти; 2) державно-громадське партнерство у сфері інклюзивної освіти; 3) міжвідомче партнерство у сфері інклюзивної освіти; 4) міждержавне партнерство у сфері інклюзивної освіти. *Форма подання результату на завдання:* створені ментальні карти за допомогою спеціальних програм (наприклад, MindMup)⁶.
4. Напишіть коротку доповідь (виступ) до 10 хвилин з теми практичного заняття. *Форма подання результату на завдання:* структуровані тези.

Завдання для самостійної роботи:

Виконайте одне із завдань на вибір:

1. *Опрацювати наукову літературу та інші інформаційні джерела, запропоновані науково-педагогічним працівником, під час підготовки до практичного заняття.*

⁵ <https://mc.today/uk/shho-take-mentalna-karta-i-yak-yiyi-stvoryuvati/>

⁶ <https://mc.today/uk/shho-take-mentalna-karta-i-yak-yiyi-stvoryuvati/>

2. Розкрийте на прикладі конкретного закладу як реалізується інституційне партнерство у сфері інклюзивної освіти.

3. Скласти 20 тестових завдань з теми різного рівня складності.

Література для вивчення теми: 17; 18; 21; 25; 27; 30; 32.

V. ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ ДО ЗМІСТОВОГО МОДУЛЯ 1

1. Модель індивідуального розвитку як складова моделі інклюзивного навчання.

2. Моделювання як психолого-педагогічна технологія. Індивідуальний розвиток дитини з ООП в моделі інклюзивного навчання дитини у ЗО.

3. Індивідуалізація освітнього процесу, її базові принципи.

4. Нормативно-правове забезпечення індивідуалізації освітньої траєкторії в закладі освіти.

5. Команда психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП.

6. Комплексна психолого-педагогічна оцінка розвитку особи в умовах ІРЦ.

7. Категорії (типи) особливих освітніх потреб (труднощів): інтелектуальні, функціональні (сенсорні, моторні, мовленнєві), фізичні, навчальні, соціоадаптаційні (особистісні, середовищні труднощі)/соціокультурні (зокрема, взаємодія з представниками осередків окремих культур, отримання інформації засобами жестової мови тощо)

8. Алгоритм здійснення комплексної психолого-педагогічної оцінки в інклюзивно-ресурсному центрі.

9. Методичний інструментарій для визначення освітніх труднощів у дітей з особливими освітніми потребами.

10. Організація, проведення та опис результатів (компетенції, потреби, рекомендації) комплексного психолого-педагогічного оцінювання розвитку особи.

11. Методичні рекомендації щодо проведення комплексної оцінки.

12. Характеристика, структура та рекомендації щодо застосування методик WISC-IV, LEITER-3, CONNERS-3, PEP-3, CASD. Ресурси діагностичних методик для осіб з особливими освітніми потребами дітей.

13. Вимоги до фахівця, який здійснює оцінювання.

14. Діяльність фахівця ІРЦ (вчителя-логопеда) щодо організації, проведення та опису результатів комплексного психолого-педагогічного оцінювання розвитку особи. Рекомендації щодо оцінювання мовленнєвого розвитку особи.

15. Діяльність фахівця ІРЦ (вчителя-дефектолога) щодо організації, проведення та опису результатів комплексного психолого-педагогічного оцінювання розвитку особи.

16. Діяльність фахівця ІРЦ (практичного психолога) щодо організації, проведення та опису результатів комплексного психолого-педагогічного оцінювання розвитку особи.

17. Діяльність фахівця ІРЦ (вчителя-реабілітолога) щодо організації, проведення та опису результатів комплексного психолого-педагогічного оцінювання розвитку особи. Рекомендації щодо оцінювання фізичного розвитку особи.

18. Висновок ІРЦ про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку особи, його оформлення.

19. Рівні підтримки для осіб з особливими освітніми потребами.

20. Перший рівень підтримки осіб в ЗДО та його характеристика.

21. Другий рівень підтримки осіб в ЗДО та його характеристика.

22. Третій рівень підтримки осіб в ЗДО та його характеристика.

23. Четвертий рівень підтримки осіб в ЗДО та його характеристика.

24. П'ятий рівень підтримки осіб в ЗДО та його характеристика.

25. Перший рівень підтримки осіб в ЗЗСО та його характеристика.

26. Другий рівень підтримки осіб в ЗЗСО та його характеристика.

27. Третій рівень підтримки осіб в ЗЗСО та його характеристика.

28. Четвертий рівень підтримки осіб в ЗЗСО та його характеристика.

29. П'ятий рівень підтримки осіб в ЗЗСО та його характеристика.

30. Поняття «індивідуальна програма розвитку дитини».

31. Функції індивідуальної програми розвитку (навчально-методична, комунікативна, менеджменту, забезпечення підзвітності, моніторинг дотримання нормативних положень та оцінка).

32. Нормативно-правове забезпечення створення ІПР.

33. Структура Індивідуальної програми розвитку особи з ООП (ЗДО, ЗЗСО). Послідовність створення Індивідуальної програми розвитку особи з ООП.

34. Характеристика І етапу створення ІПР для особи з ООП (установча зустріч).

35. Характеристика ІІ етапу створення ІПР для особи з ООП (вивчення особливостей усіх сфер розвитку дитини).

36. Характеристика ІІ етапу створення ІПР для особи з ООП (розробка індивідуальної програми розвитку, визначення цілей і завдань).

37. Навчання і розвиток дітей з порушеннями зору.

38. Навчання і розвиток дітей з порушеннями слуху.

39. Навчання і розвиток дітей з порушеннями мовлення.

40. Навчання і розвиток з порушеннями опорно-рухового апарату.

41. Навчання і розвиток дітей з порушеннями інтелектуального розвитку.

42. Навчання і розвиток дітей з розладами аутистичного спектра.

43. Навчання і розвиток дітей із затримкою психічного розвитку.

Планування заходів підтримки і адаптація середовища.

44. Види адаптації і пристосувань для дітей з особливими потребами: пристосування навчально-розвивального середовища; облаштування групової кімнати (меблі, обладнання, іграшки); адаптація навчальних підходів, навчального процесу.

45. Використання результатів оцінювання у розробці ІПР.

46. Дотримання етичних норм у процесі оцінювання наявного рівня розвитку дитини з особливими освітніми потребами.

47. Індивідуальна освітня програма та індивідуальний навчальний план як складові індивідуальної програми розвитку.

48. Комплексна оцінка сильних та слабких сторін дитини як основа визначення цілей індивідуальної програми розвитку.

49. Критерії для формулювання цілей для навчання осіб з особливими освітніми потребами.

50. Види модифікації освітнього середовища.

51. Діяльність вчителя-логопеда для моделювання індивідуального розвитку дитини.

52. Залучення батьків до розробки і подальшої реалізації індивідуальної програми розвитку дитини з особливими освітніми потребами в умовах закладу освіти з інклюзивним навчанням.

53. Моніторинг досягнень та моніторинг реалізації ІПР.

54. Соціоосвітнє партнерство у сфері спеціальної та інклюзивної освіти. Змістова суть понять «партнерська взаємодія» та «соціальне партнерство».

55. Соціоосвітнє партнерство у сфері інклюзивної освіти. Основні принципи соціоосвітнього партнерства у сфері інклюзивної освіти.

56. Структура соціоосвітнього партнерства у сфері інклюзивної освіти (інституційне, державно-громадське, міжвідомче, міждержавне партнерство у сфері інклюзивної освіти).

VI. ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ПІД ЧАС АУДИТОРНИХ ЗАНЯТЬ

Робота на практичному занятті комплексно оцінюється науково-педагогічним працівником, враховуючі такі критерії: правильність одержаних відповідей; повнота та логічність відповіді; наявність висновків та ілюстративних прикладів.

Результат самостійної роботи здобувачів вищої освіти (завдання для самостійного опрацювання) оцінюються під час практичних занять із відповідної теми і є складовою частиною загальної кількості балів за практичне заняття.

Оцінювання тем для самостійної роботи, які виносяться на самостійне опрацювання здобувачами освіти і не розглядаються під час аудиторних занять, контролюються під час підсумкового модульного контролю, підсумкового контролю.

Таблиця 3

Критерії оцінювання навчальних досягнень, бали	Рівень навчальних досягнень здобувача вищої освіти			
	Відмінно	Добре	Достатньо	Незадовільно
Правильність отриманих відповідей	глибоко та всебічно розкриває зміст	висвітлює основний зміст теоретичних	під час відповіді припускається	здобувач вищої освіти не розуміє змісту

	теоретичних питань та практичних завдань, вільно та коректно послуговується науковою термінологією, дотримується академічної доброчесності	питань та практичних завдань, але при цьому допускаються неточності. Вільно та коректно послуговується науковою термінологією, дотримується академічної доброчесності	фактичних помилок. Практичні завдання виконано, проте наявна значна кількість помилок і неточностей. Дотримується академічної доброчесності	теоретичних питань та практичних завдань. Не дотримується академічної доброчесності
Бали	1	0,7	0,4	0
Повнота та логічність відповіді	в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, творчо, вільно, самостійно викладає навчальний матеріал, наводить логічні аргументи на підтвердження власних думок. Демонструє оригінальність підходу до вирішення проблем (створює нові ідеї, пропонує альтернативні шляхи розв'язання задач / вирішення проблем) тощо	відтворює значну частину навчального матеріалу, виявляє достатні знання окремих положень. Аналізує та оцінює матеріал, але при висвітленні окремих питань не вистачає достатньої глибини та аргументації	має фрагментарні знання, здатний відтворити меншу частину навчального матеріалу, лише окремі чи елементи складових частин питання. Розуміє матеріал, але під час його відтворення не вистачає достатньої глибини та аргументації	здобувач освіти не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити
Бали	1	0,7	0,4	0
Наявність висновків та ілюстративних прикладів	наводить ілюстративні приклади. Роблять самостійні, обґрунтовані, лаконічні висновки, узагальнення	наводить ілюстративні приклади. Робить самостійні висновки	висновки формальні, що свідчить про недостатнє розуміння матеріалу	висновки відсутні, здобувач вищої освіти не в змозі їх сформулювати

Бали	1*-0,5**	0,6*-0,3**	0,2*- 0,1**	0
<i>Презентація відповіді</i>	<i>презентація оформлена відповідно до вимог, включає всі обов'язкові елементи та додаткову інформацію</i>	<i>презентація оформлена відповідно до вимог з незначними неточностями, включає всі обов'язкові елементи</i>	<i>презентація оформлена без дотримання вимог, відсутні декілька обов'язкових елементів</i>	<i>презентація відсутня</i>
<i>Бали</i>	<i>0,5***</i>	<i>0,3***</i>	<i>0,1***</i>	<i>0</i>
Всього балів	3	2	1	0

* бал виставляється здобувачу освіти у ситуації, коли завдання практичного заняття не передбачають підготовку презентації з теми (питання тощо);

** бал виставляється здобувачу освіти у ситуації, коли завдання практичного заняття передбачають підготовку презентації з теми (питання тощо);

*** бал виставляється здобувачу освіти у ситуації, коли завдання практичного заняття передбачають підготовку презентації з теми (питання тощо).

V. ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАУКОВО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ (ІНДЗ)

Індивідуальне науково-дослідне завдання – це вид науково-дослідної роботи здобувача освіти, яка містить результати дослідницького пошуку, відображає певний рівень його навчальної компетентності.

Мета науково-дослідного завдання: самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування теоретичних знань із ОК, удосконалення навичок самостійної науково-дослідної діяльності.

Завдання: підготуйте та проведіть опитування, анкетування на власноруч обрану проблему, що стосується будь-якої теми (проблеми) з ОК. Для цього: сформулюйте проблему, відповідно до обраної теми. Розробіть питальник (анкету)⁷. Здійсніть кількісну обробку отриманих даних та проаналізуйте отримані Вами результати опитування (анкетування).

Структура роботи: 1) титульний аркуш: назва ІНДЗ (проблема), назва ОК, ПП здобувача вищої освіти, спеціальність, освітня програма, група; обґрунтування обраної проблеми (актуальність, до 10 речень), мета ІНДЗ; розроблена (авторська) анкета/опитувальник та/або покликання на Google Forms (анкету/опитувальник), кількісна обробка отриманих даних; якісна обробка отриманих даних, аналіз; висновок.

Технічні вимоги до оформлення роботи: мова – державна, стиль – науковий, послідовність – логічна, формат сторінок – А4, шрифт та розмір – Times New Roman, 14; міжрядковий інтервал – полуторний; поля: ліве поле – 30 мм, праве – 15 мм, верхнє і нижнє – 20 мм.

⁷ Процедура складання анкети і вимоги до формулювання питань для опитування. URL: <https://www.scribd.com/document/603137358/%D0%95%D1%82%D0%B0%D0%BF-%D0%BF%D1%96%D0%B4%D0%B3%D0%BE%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%BA%D0%B8-%D0%B0%D0%BD%D0%BA%D0%B5%D1%82%D0%B8>

Термінологічні вимоги до роботи: використовувати правильну термінологію відповідно до контексту.

Критерії оцінювання ІНДЗ

Таблиця 4

Макс. к-сть балів	Критерії оцінювання роботи		
2 бала	Актуальність обраної проблеми	так, проблема актуальна, на часі	2 бала
		ні, проблема не актуальна	0 балів
2 бала	Якість розробленої анкети	анкета розроблена здобувачем освіти, зауваження відсутні. Дотримано принципів академічної доброчесності	2 бала
		анкета розроблена здобувачем освіти, виявлені недоліки є несуттєвими. Дотримано принципів академічної доброчесності	1 бал
		анкета розроблена здобувачем освіти, виявлено суттєві недоліки. Дотримано принципів академічної доброчесності	0,5 балів
		анкета – не авторська розробка або містить суттєві недоліки. Робота виконана з порушенням принципів академічної доброчесності	0 балів
5 балів	Якість, чіткість, повнота кількісної обробки отриманих даних та аналізу результатів анкетування	кількісний та якісний аналіз результатів анкетування/опитування є чітким, повним, інформативним. Отримані результати проаналізовані. Сформульовано відповідні висновки. Дотримано принципів академічної доброчесності	5 балів
		кількісний та якісний аналіз результатів анкетування/опитування є чітким, повним, інформативним. Отримані результати проаналізовані частково. Сформульовано відповідні висновки. Дотримано принципів академічної доброчесності	4 бала
		кількісний та якісний аналіз результатів анкетування/опитування є чітким, повним, інформативним. Сформульовано відповідні висновки. Дотримано принципів академічної доброчесності	3 бала
		кількісний та якісний аналіз результатів анкетування/опитування здійснено частково/вибірково. Сформульовано відповідні висновки. Дотримано принципів академічної доброчесності	2 бала
		відсутній кількісний або якісний аналіз результатів анкетування/опитування. Сформульовано відповідні висновки. Дотримано принципів академічної доброчесності	1 бал
		відсутній кількісний або якісний аналіз результатів анкетування/опитування. Висновки відсутні	0,5 бал
		відсутній кількісний та якісний аналіз результатів анкетування/опитування. Робота виконана з порушеннями принципів академічної доброчесності	0 балів
2 бала	Творчий підхід до виконання	так, присутній творчий авторський підхід до виконання ІНДЗ	2

	ІНДЗ	так, присутні елементи творчості, новизни до виконання ІНДЗ	1
		ні, присутній традиційний підхід до виконання ІНДЗ	0,5
		ні, присутній традиційний підхід до виконання ІНДЗ. Робота виконана з порушеннями норм академічної доброчесності	0
2 балів	Якість оформлення роботи	робота оформлена якісно (технічно), студент/ка використовує правильну термінологію	2
		виявлені огріхи не є суттєвими (технічні), студент/ка використовує замало термінології відповідно до контексту	1
		Робота оформлена без дотримання вимог (технічних), студент/ка не використовує термінологію відповідно до теми/контексту та/або послуговується не правильною/не актуальною термінологією	0
13 балів	Разом		

VII. ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ З ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (форма контролю –екзамен)

Таблиця 5

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка	Оцінка за шкалою ECTS	
		оцінка	пояснення
90–100	Відмінно	A	відмінне виконання
82–89	Дуже добре	B	вище середнього рівня
75–81	Добре	C	загалом хороша робота
67–74	Задовільно	D	непогано
60–66	Достатньо	E	виконання відповідає
1–59	Незадовільно	FX	Необхідне перекладання

VIII. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

1. Асистент вчителя у закладі загальної середньої освіти з інклюзивною формою навчання: навчально-методичний посібник / А. А. Колупаєва та ін. Харків : Видавництво «Ранок», 2019. 216 с.

2. Визначення та класифікація інвалідності / Супровідний технічний буклет. Дитячий фонд Організації Об'єднаних Націй (ЮНІСЕФ), 2014 р. URL: https://www.unicef.org/ukraine/media/1461/file/ICF_webinar_booklet.pdf

3. Деякі питання комплексної оцінки розвитку дітей з ООП / Наказ МОН No 977 від 6.09.2018 р.

4. Діти з особливими освітніми потребами у загальноосвітньому просторі / навчально-методичний посібник /авт.: Н. Ярмола, Л. Коваль-Бардаш, Н. Компанець, Н. Квітка, А. Лапін. К.: ІСПП імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2020. 208 с.

5. Заєркова Н. В. Індивідуальне оцінювання дітей з ООП. Технологія портфоліо. URL : <https://www.slideshare.net/lanalana63/ss-16336035>

6. Заєркова Н. В., Трейтяк А. О. (2021) *Інклюзія від А до Я: poradnik для фахівців інклюзивно-ресурсних центрів* Інклюзивне навчання . Київський

університет імені Бориса Грінченка, Київський університет імені Бориса Грінченка. URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/36695/>

7. Індивідуальна програма розвитку дитини з особливими освітніми потребами: створення, реалізація, моніторинг: навчально-методичний посібник / КЗ «Житомирський ОППО» ЖОР; за ред. Голентовської. Житомир. 2021, 216 с.

8. Інноваційні технології в корекційній роботі з дітьми з особливими освітніми потребами : навч.-метод. посібник / за заг. ред. Л. Галенко. Харків : Друкарня Мадрид, 2018. 110 с.

9. Компанець Н. М., Луценко І.В. Моделювання індивідуального розвитку дитини з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного ДНЗ. К., 2018. 66 с.

10. Компанець Н.М. Проекція проблем розвитку дитини на рівні піраміди навчання Вільямса та Шеленбергера. Особлива дитина: навчання і виховання. 2017. № 1. С. 60–69.

11. Компанець Н.М., Луценко І.В., Коваль Л.В. Організаційно-методичний супровід дитини з особливими освітніми потребами в умовах ДНЗ: навчально-методичний посібник. К.: Видавнича група «Атопол», 2018. 100 с.

12. Корекційно-розвивальні технології навчання дітей з комплексними порушеннями розвитку /навчально-методичний посібник / Чеботарьова О. В., Блеч Г. О., Гладченко І. В., Бобренко І. В., Мякушко О. І., Сухіна І. В., Трикоз С. В. За наук. ред. О.В. Чеботарьової, О.І. Мякушко. К.: ІСПП імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2020. 558 с.

13. Коробко С. Л. Нова українська школа: діагностична та корекційно-розвивальна робота з молодшими школярами : навчально-методичний посібник / С. Л. Коробко, О. І. Коробко. Київ : Літера ЛТД, 2021. 160 с.

14. Методичні рекомендації для інклюзивно-ресурсних центрів щодо визначення категорій (типології) освітніх труднощів у осіб з ооп та рівнів підтримки в освітньому процесі. URL : https://ispukr.org.ua/?page_id=8429

15. Міжнародна класифікація функціонування, обмеження життєдіяльності і здоров'я. URL: https://uapt.org.ua/wp-content/uploads/docs/5210-preklad_mkf_dorosla_v_docx.pdf

16. Навчання дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі: навчально-методичний посібник / Колупаєва А. А., Таранченко О. М. – Харків: Вид-во «Ранок», 2019. 304 с.

17. Нова українська школа: особливості організації освітнього процесу учнів початкової школи в інклюзивних класах: : навчально-методичний посібник / Миронова С.П. Тернопіль: Астон, 2020 176 с.

18. Організаційні засади діяльності асистента вчителя в інклюзивному класі : метод. посіб. / уклад. : О. В. Коган та ін. Харків : «Друкарня Мадрид», 2019. 110 с.

19. Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів: навчально методичний посібник / За заг. ред. М.А. Порошенко та ін. Київ, 2018. 252 с. URL : https://mon.gov.ua/storage/app/media/inkluzyvne-navchannya/posibniki/Inclusive_study_Sep17.pdf

20. Організація індивідуальної освітньої траєкторії для дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої освіти: навчально-методичний посібник / За ред. О. С. Голентовської. Житомир: Полісся, 2020. 132 с.

21. Організація першого рівня підтримки для дитини в закладі загальної середньої освіти : навчально-методичний посібник / КЗ «Житомирський ОППО» ЖОР ; за ред. О. С. Голентовської. Житомир : КЗ «Житомирський ОППО» ЖОР, 2022. 127 с.

22. Оформлення індивідуальної програми розвитку дитини за новим зразком : методичні матеріали / КЗ «Житомирський ОППО» ЖОР; за ред. О. С. Голентовської. Житомир, 2022. 13 с.

23. Оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами / методичні рекомендації / укладачі: Н. Софій, О. Стягунова, О. Федоренко. Київ, УІРО, 2024, 40 с.

24. Практика асистента педагога: міжнародний й український контекст: результати дослідження / О.Федоренко, О.Мартинчук, Н.Софій, Г.Лук'янова, О.Кошіль, Т.Симоненко, Л.Байда, Ю.Найда. Київ – ФОП Парашин, 2020, 122 с.

25. Практика взаємодії з батьками дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному просторі: метод. посіб. / уклад. : О. В. Коган та ін. Лисичанськ : ТОВ «ФОКСПРИНТ», 2021. 80 с.

26. Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти / Постанова КМУ від 15.09.2021 №957. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/957-2021-%D0%BF#Text>

27. Розвиток професійних компетентностей педагогічних працівників, які працюють з дітьми з особливими освітніми потребами: нач.-метод.посіб. / Литвин І.М., Басик В.В., Гавриленко Т.Л., Галушко М.І. Черкаси: КНЗ «ЧОПОПП ЧОР», 2020. 80 с.

28. Сидорук І. І., Басюк В. А. Розвиток комунікативних здібностей дітей дошкільного віку з інтелектуальними порушеннями засобами Арттерапії. Сучасні теоретичні й прикладні контексти спеціальної та інклюзивної освіти. *Збірник тез доповідей III Всеукраїнської науково-практичної конференції (24-26 травня 2023 р., Луцьк) / за заг. ред. проф. І.Б. Кузави / І. М. Брушневська, Г. О. Гац, Н.С. Карабанова, З. С. Мацюк, В.Ф. Сергєєва, І.І. Сидорук, Л. П. Стасюк., Луцьк, 2023. 388 с. С. 313-316.*

29. Сидорук І. І., Павлюк Ю. В. Формування комунікативних навичок у дітей молодшого шкільного віку з розладами аутистичного спектра. Сучасні теоретичні й прикладні контексти спеціальної та інклюзивної освіти. *Збірник тез доповідей III Всеукраїнської науково-практичної конференції (24-26 травня 2023 р., Луцьк) / за заг. ред. проф. І.Б. Кузави / І. М. Брушневська, Г. О. Гац, Н.С. Карабанова, З. С. Мацюк, В.Ф. Сергєєва, І.І. Сидорук, Л. П. Стасюк., Луцьк, 2023. 388 с. С. 322-326.*

30. Сидорук І. І. Соціоосвітнє партнерство у сфері інклюзивної освіти. URL: <https://moodle.vnu.edu.ua/course/view.php?id=2856> (рекомендовано науково-методичною радою Університету, протокол № 2 16 жовтня 2024 р.).

31. Сидорук І.І., Павлючик І. М. Використання педагогічної системи Марії Монтессорі в роботі з дітьми дошкільного віку з інтелектуальними порушеннями. Сучасні теоретичні й прикладні контексти спеціальної та інклюзивної освіти. *Збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції (18-19 травня 2022 р., Луцьк) / за заг. ред. проф. І.Б. Кузави / І. М. Брушневська, Г. О. Гац, Н.С. Карабанова, З. С. Мацюк, В.Ф. Сергєєва, І.І. Сидорук, Л. П. Стасюк, Луцьк : ФОП Іванюк В. П., 2022. С. 179-182.*

32. Співпраця вчителя та асистента вчителя в інклюзивному освітньому середовищі (методичні рекомендації) / Литвяк Д.М., Зленко Л.О. Чернігів: ЧОППО, 2023. 66 с.

33. Створення індивідуальної програми розвитку для дітей з особливими освітніми потребами: методичний посібник / Під заг. ред. Софій Н. З., К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2015. 66 с.

34. Сучасні засоби ІКТ підтримки інклюзивного навчання : навчальний посібник / [А. В. Гета, В. М. Заїка, В. В. Коваленко та ін.] ; за заг. ред. Ю. Г. Носенко. – Полтава : ПУЕТ, 2018. 261 с.

35. Теорія та практика використання альтернативної комунікації для осіб з особливими освітніми потребами : навчально-методичний посібник. Київ : ФОП Усатенко Г. В., 2021. 80 с.

36. Учні початкових класів із особливими освітніми потребами: навчання та супровід: навчально-методичний посібник / Прохоренко Л.І., Бабяк О.О., Засенко В.В., Ярмола Н.А. – Харків: Вид-во «Ранок», 2020. 160 с.

37. Чеботарьова О.В., Гладченко І.В., Ярмола Н.А. Основи діагностичної діяльності корекційного педагога в роботі з дітьми з комплексними порушеннями розвитку. Київ, 2019.

Інтернет-ресурси:

1. Електронний освітній ресурс: Сидорук І. І. Моделювання індивідуального розвитку дитини з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного закладу освіти. URL: <https://moodle.vnu.edu.ua/course/view.php?id=2534> (рекомендовано науково-методичною радою Університету, протокол № 10 від 21 червня 2023 р.).

2. <https://mon.gov.ua/ua>

3. <https://zakon.rada.gov.ua>

4. <https://ispukr.org.ua/>

Неформальна освіта:

1. <https://osvita.diia.gov.ua/>

2. <https://prometheus.org.ua/partnership/>

3. <https://vseosvita.ua/>

4. <https://vumonline.ua/>

5. <https://www.ed-era.com/> Актуальні підходи до ІПР за новим порядком. Верещак Людмила. Онлайн вебінар на платформі «Всеосвіта» (2022 р.) <https://www.youtube.com/watch?v=4TZpS08eucg>

6. Вступ до раннього втручання (Ed-era): https://courses.ed-era.com/courses/course-v1:EarlyIntervention+EI_101+2020/about

7. Онлайн-курс про організацію інклюзивного освітнього середовища

«Школа для всіх». URL: <https://study.ed-era.com/uk/courses/course/409>

8. Якісний підхід до реалізації ІПР: визначаємо цілі й модифікації: <https://vseosvita.ua/webinar/yakisnyi-pidkhid-do-realizatsii-ipr-vyznachaiemo-tsili-i-modyfikatsii-1045.html>

9. ІПР як шлях реалізації освітньої траєкторії особи з ООП у ЗДО та ЗЗСО: <https://vseosvita.ua/webinar/ipr-iak-shliakh-realizatsii-osvitnoi-traiektorii-osoby-z-ooop-u-zdo-ta-zzso-680.html>

ІХ. ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Основою для розроблення індивідуальної програми розвитку дитини з ООП, надання їй психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг є:

- а) висновок про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини, надану фахівцями ІРЦ;
- б) висновок про повторну комплексну оцінку розвитку дитини, надану фахівцями ІРЦ;
- в) неуспішність дитини;
- г) група інвалідності.

2. Індивідуальна програма розвитку дитини з ООП – це документ, що:

- а) закріплює перелік психолого-педагогічних послуг;
- б) закріплює перелік корекційно-розвиткових послуг;
- в) визначає конкретні навчальні цілі, стратегії та підходи їх досягнення;
- г) закріплює перелік реабілітаційних послуг.

3. Індивідуальна програма розвитку дитини з ООП розробляється:

- а) командою психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП;
- б) директором закладу освіти;
- в) психологом закладу освіти;
- г) методистом.

4. Індивідуальна програма розвитку дитини з ООП складається:

- а) на навчальний рік;
- б) на семестр;
- в) на місяць.

5. Індивідуальна програма розвитку дитини з ООП підписується:

- а) всіма членами команди;
- б) одним з батьків (іншим законним представником) учня;
- в) педагогічною радою закладу освіти.

6. Індивідуальна програма розвитку зберігається в особовій справі учня:

- а) три роки;
- б) рік;
- в) не зберігається.

7. Батьки (інші законні представники) учня:

- а) можуть отримати копію індивідуальної програми розвитку на вимогу;

b) можуть отримати копію індивідуальної програми розвитку в обов'язковому порядку;

с) не можуть отримати копію індивідуальної програми розвитку дитини.

8. Оприлюднення ІПР у будь-якому форматі без збереження конфіденційності даних є:

a) неприпустимим (наприклад: оприлюднення на вебресурсі закладу освіти);

b) допустимим;

с) обов'язковим.

9. Вкажіть, з яких джерел можна отримати інформацію про наявний рівень знань, умінь, навичок дитини з ООП:

a) протоколи спостережень;

b) стандартизовані тести;

с) портфоліо;

d) оцінювання на основі навчальної програми;

e) бесіди, опитування або анкетування батьків учня або самого учня;

f) висновку ІРЦ.

10. Аналіз рівня мовленнєвого розвитку учня (учениці) з ООП у ЗЗСО під час оформлення ІПР (друга графа п. 3 ІПР, потреби), її моніторингу може здійснюватися за такими параметрами:

a) ЗУН: навколишній світ, елементарні просторові, математичні уявлення, рівень самостійності, гігієнічні навички;

b) зрозумілість/виразність/спрямованість мовлення, обсяг словникового запасу;

с) взаємодія з іншими, адекватність реакцій;

d) дотримання інструкцій, можливість сидіти за партою, критично оцінювати свою роботу;

e) орієнтація у просторі класу, школи, дотримання правил та вимог;

f) темп, працездатність, способи подолання втоми;

g) темперамент, характер, мотивація, інтереси, комунікативні здібності.

11. Аналіз загальної характеристики діяльності учня (учениці) з ООП у ЗЗСО під час оформлення ІПР (друга графа п. 3 ІПР, потреби), її моніторингу може здійснюватися за такими параметрами:

a) ЗУН: навколишній світ, елементарні просторові, математичні уявлення, рівень самостійності, гігієнічні навички;

b) зрозумілість/виразність/спрямованість мовлення, обсяг словникового запасу;

с) взаємодія з іншими, адекватність реакцій;

d) дотримання інструкцій, можливість сидіти за партою, критично оцінювати свою роботу;

e) орієнтація у просторі класу, школи, дотримання правил та вимог;

f) темп, працездатність, способи подолання втоми;

g) темперамент, характер, мотивація, інтереси, комунікативні здібності.

12. Аналіз індивідуально-типологічних особливостей учня (учениці) з ООП у ЗЗСО під час оформлення ІПР (друга графа п. 3 ІПР, потреби), її моніторингу може здійснюватися за такими параметрами:

- а) ЗУН: навколишній світ, елементарні просторові, математичні уявлення, рівень самостійності, гігієнічні навички;
- б) зрозумілість/виразність/спрямованість мовлення, обсяг словникового запасу;
- в) взаємодія з іншими, адекватність реакцій;
- г) дотримання інструкцій, можливість сидіти за партою, критично оцінювати свою роботу;
- д) орієнтація у просторі класу, школи, дотримання правил та вимог;
- е) темп, працездатність, способи подолання втоми;
- ф) темперамент, характер, мотивація, інтереси, комунікативні здібності.

13. Засобами альтернативної комунікації є:

- а) жестова мова;
- б) картки PECS;
- в) мобільні додатки;
- г) програма Makaton;
- д) піктограми.

14. В ІПР для дитини з ООП (ЗЗСО) прописують додаткові заняття (психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові) для рівня підтримки (обрати правильний варіант):

- а) I;
- б) I-V;
- в) II-V.

15. Виконання індивідуального навчального плану (ІНП) можливе починаючи з:

- а) I рівня підтримки;
- б) II рівня підтримки;
- в) III рівня підтримки;
- г) IV рівня підтримки.

16. ІНП затверджується:

- а) педагогічною радою закладу загальної середньої освіти;
- б) ІРЦ;
- в) командою психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП;
- г) керівником ЗЗСО.

17. Корекційно-розвиткові послуги надаються дитині з ООП в ЗЗСО:

- а) виключно у позаурочний час;
- б) під час уроків, винятково, коли дитина звільнена від вивчення окремої дисципліни та має адаптований/модифікований розклад;
- в) під час уроків незалежно від розкладу;
- г) за запитом батьків дитини.

18. Адаптований розклад рекомендують дітям, які будуть відвідувати основні заняття, деякі предмети за індивідуальним розкладом та/або додаткові КРЗ (за окремим розкладом) відповідно до ІПР і мають:

- a) I рівень підтримки;
- b) II рівень підтримки;
- c) III рівень підтримки;
- d) IV рівень підтримки;
- e) V рівень підтримки.

19. Навчання за модифікованим розкладом (на розгляд команди супроводу) варто обирати для дітей, починаючи з:

- a) I рівня підтримки;
- b) II рівня підтримки;
- c) III рівня підтримки;
- d) IV рівня підтримки;
- e) V рівня підтримки.

20. Тривалість здобуття повної загальної середньої освіти особами з ООП, які навчаються в інклюзивних класах, на рівні початкової освіти відповідно до індивідуальної освітньої траєкторії може бути продовжена:

- a) на один рік;
- b) на два роки;
- c) на три роки.

21. Етап реалізації ІПР дитини з ООП в ЗДО передбачає:

- a) попередню підготовку ЗДО;
- b) попередню оцінку освітніх потреб дитини та запиту батьків, діагностику для створення ІПР;
- c) вивчення результатів комплексного психолого-педагогічного обстеження;
- d) визначення цілей, змісту ІПР;
- e) визначення технологічного компоненту ІПР, оформлення ІПР;
- f) робота з дитиною відповідно до ІПР, організація збору для моніторингу;
- g) проведення моніторингу ефективності роботи за програмою ІПР дитини.

22. Етап аналізу і корекції ІПР дитини з ООП в ЗДО передбачає:

- a) попередню підготовку ЗДО;
- b) попередню оцінку освітніх потреб дитини та запиту батьків, діагностику для створення ІПР;
- c) вивчення результатів комплексного психолого-педагогічного обстеження;
- d) визначення цілей, змісту ІПР;
- e) визначення технологічного компоненту ІПР, оформлення ІПР;
- f) робота з дитиною відповідно до ІПР, організація збору для моніторингу;
- g) проведення моніторингу ефективності роботи за програмою ІПР дитини.

23. Використання навчальних завдань різного рівня складності; збільшення часу на виконання, зміна темпу занять, чергування видів діяльності – це такий вид адаптації, як:

- a) пристосування середовища;
- b) адаптація навчальних підходів;
- c) адаптація матеріалів.

24. Оцінити навчальні потреби на основі даних про клас та про учнів, в тому числі з ООП в ЗЗСО – це обов’язок:

- a) вчителя;
- b) асистента вчителя;
- c) спільна робота вчителя та асистента вчителя.

25. Обговорити можливості учня з ООП, його сильні та слабкі сторони. Відвідувати зустрічі зі складання ІНП, ІПР – це обов’язок:

- a) вчителя;
- b) асистента вчителя;
- c) спільна робота вчителя та асистента вчителя.

26. Спланувати роботу на уроці та відібрати ресурси. Вибрати належний вид роботи згідно з ІНП. Визначити пріоритети – це обов’язок:

- a) вчителя;
- b) асистента вчителя;
- c) спільна робота вчителя та асистента вчителя.

27. Обговорити підготовку матеріалу та зміну навчального плану з огляду на потреби учня з ООП – це обов’язок:

- a) вчителя;
- b) асистента вчителя;
- c) спільна робота вчителя та асистента вчителя.

28. Проводити додаткове пояснення учням з ООП, адаптувати завдання, враховуючи можливості учня з ООП, корегувати їх навчальну діяльність. Спостерігати за їх діяльністю. Формувати та сприяти закріпленню конкретних умінь, навичок. Сприяти розвитку зв’язного мовлення учнів з ООП (під керуванням учителя). Вести спостереження, надавати вчителю об’єктивну інформацію щодо навчальної діяльності учнів з ООП – це обов’язок:

- a) вчителя;
- b) асистента вчителя;
- c) спільна робота вчителя та асистента вчителя.

29. Порядок і зміст діяльності вчителя та асистента вчителя на діагностичному етапі створення ІПР передбачає:

- a) знайомство з дитиною; знайомство з сім’єю;
- b) організацію супроводу дитини в класі;
- c) збір інформації про дитину, сім’ю;
- d) оцінку «внутрішніх» і «зовнішніх» ресурсів;
- e) узагальнення результатів діагностики;
- f) визначення основних напрямів роботи з дитиною та її сім’єю; конкретизація завдань за напрямками «Засвоєння освітньої програми», «Соціалізація», «Комунікація»;
- g) організацію освітнього процесу, що сприяє адаптації та формуванню продуктивної навчальної діяльності дитини з ООП.

30. Порядок і зміст діяльності вчителя та асистента вчителя у процесі реалізації ІПР передбачає:

- a) знайомство з дитиною; знайомство з сім'єю;
- b) організацію супроводу дитини в класі;
- c) збір інформації про дитину, сім'ю;
- d) оцінку «внутрішніх» і «зовнішніх» ресурсів;
- e) узагальнення результатів діагностики;
- f) визначення основних напрямів роботи з дитиною та її сім'єю; конкретизація завдань за напрямками «Засвоєння освітньої програми», «Соціалізація», «Комунікація»;
- g) організацію освітнього процесу, що сприяє адаптації та формуванню продуктивної навчальної діяльності дитини з ООП.

1. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТНІХ КОМПОНЕНТІВ ЦИКЛУ ЗАГАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ

2.4. Навчально-методичне забезпечення освітнього компонента «ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ТА КОНСУЛЬТАТИВНИЙ СУПРОВІД УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ»

Автор: Тетяна Мартинюк

I. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна форма навчання	Галузь знань <u>01 Освіта/Педагогіка</u> Спеціальність <u>016 Спеціальна освіта</u> Спеціалізація <u>016.01 Логопедія</u> Освітньо-професійна програма Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта Освітній рівень: <u>другий магістерський</u>	Нормативна
Кількість годин/кредитів <u>90/3</u>		Рік навчання <u>2</u>
ІНДЗ: <u>немає</u>		Семестр <u>3-ий</u>
		Лекції <u>14</u> год.
		Практичні (семінарські) – <u>18</u> год.
		Лабораторні – год.
		Індивідуальні – <u>2</u> год.
		Самостійна робота – <u>52</u> год.
		Консультації – <u>6</u> год.
Форма контролю: <u>екзамен</u>		
Мова навчання	Українська	

II. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА

Прізвище, ім'я, по батькові: Мартинюк Тетяна Анотоліївна

Науковий ступінь: доктор педагогічних наук

Вчене звання: доцент

Посада: професор кафедри спеціальної та інклюзивної освіти

Контактна інформація: +38663560436 Martynyuk.t@gmail.com

Дні занять: <http://94.130.69.82/cgi-bin/timetable.cgi>

III. СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Таблиця 2

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек	Практ	Сам. роб.	Конс.	Форма контролю/Бали
Змістовий модуль 1. Теоретичні аспекти психолого-педагогічного та консультативного супроводу						
Тема 1. Сутність та зміст психолого-педагогічного та консультативного супроводу. Предмет, завдання, цілі ОК Інклюзивна освіта: основні					-	Макс. к-сть балів за практичне заняття – 5 ДС, РМГ, ІРС,

принципи, переваги, існуючі виклики. Сутність поняття інтеграції (соціальна, педагогічна, освітня). Засоби соціальної інтеграції. Різниця між поняттями «сегрегація» і «мейнстрімінг». Сутність понять: «гінний супровід», «учасники освітнього процесу», «діти з особливими освітніми потребами», «консультування», мотиваційне консультування». Основні етапи психолого-педагогічного супроводу. Принципи та компоненти психолого-педагогічного супроводу. Основи НУШ та психолого-педагогічного супроводу. Педагогічні стратегії та методики підтримки учнів.						Т (самоконтроль)
Тема 2. Нормативно-правове забезпечення психолого-педагогічного супроводу. Нормативно-правова база забезпечення психолого-педагогічного супроводу учасників освітнього процесу. Нормативно-правова база з питань інклюзивної освіти в Україні.			-			ДС, ДБ
Тема 3. Психофізичні особливості дітей з різними порушеннями розвитку та особливості їх навчання й виховання в умовах інклюзивного освітнього середовища. Поняття про порушення у розвитку людини та їх основні причини. Класифікація дітей з порушеннями розвитку. Психолого-педагогічна характеристика дітей із сенсорними порушеннями. Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушеннями інтелектуального розвитку. Психолого-педагогічна характеристика дітей із затримкою психічного розвитку. Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушенням мовлення та мови. Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушенням спілкування та поведінки.		-				ДС, РМГ, ІРС, Т, УО / 5

Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушенням опорно-рухового апарату.						
Тема 4. Командний підхід у роботі з учасниками освітнього процесу. Партнерство як особливий вид спільної діяльності та взаємодії. Моделі командної діяльності. Соціально-психологічні риси команди, умови її ефективного функціонування. Основні принципи командного підходу в інклюзивному освітньому просторі. Співробітництво з колегами: вчителями, психологами, логопедами, адміністрацією навчального закладу, асистентами вчителів та іншими фахівцями. Розуміння роботи та ролі інших фахівців, а також місця вчителя в цій динамічній системі. Комунікація з іншими фахівцями та командний підхід до навчання та соціально-педагогічної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами.			-			ДС, ТР
Тема 5. Напрями роботи членів команди психолого-педагогічного супроводу. Індивідуальний підхід до роботи з учнями з особливими освітніми потребами. Адаптаційний період входження осіб з особливими освітніми потребами у інклюзивне освітнє середовище. Формування толерантного ставлення до дітей з особливими освітніми потребами у закладі освіти. Психолого-педагогічна грамотність фахівців команди супроводу. Основні функції учителя спеціальної освіти. Основні функції асистента вихователя. Основні функції асистента вчителя. Основні функції фахівця інклюзивно-ресурсного центру. Основні функції батьків дитини з особливими освітніми потребами.		-				ДС, РМГ, ІРС, Т, УО / 5
Разом:						
Змістовий модуль 2. Організація психолого-педагогічного супроводу та						

консультування учасників освітнього процесу у закладах освіти						
Тема 6. Основні підходи до організації психолого-педагогічного та консультативного супроводу дітей з ООП у закладах освіти Сучасні підходи до організації роботи з дітьми з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивної освіти. Безбар'єрність в інклюзивному освітньому середовищі. Індивідуальна програма розвитку дитини з ООП. Особливості організації інклюзивного освітнього середовища (безбар'єрність, універсальний дизайн та розумне пристосування). Первинна психолого-педагогічна оцінка особливостей розвитку дитини з особливими освітніми потребами. Соціально-педагогічний патронат в умовах закладу освіти. Психологічний супровід дитини. Особливості психолого-педагогічного супроводу сім'ї дитини з особливими освітніми потребами. Співпраця ІРЦ із закладами освіти. Основні аспекти консультування. Напрямки консультування.						ДС, РМГ, ІРС, Т, УО / 5
Тема 7. Організація корекційно-розвивального простору в системі освіти дітей з ООП. Розвиток мовлення як складова психолого-педагогічного супроводу дітей особливими потребами. Організація логопедичного супроводу в закладі освіти. Сенсорне виховання дітей з порушеннями психофізичного розвитку. Формування соціально-побутових навичок у системі психолого-педагогічного супроводу дітей з ООП.		-				ДС, РМГ, ІРС, Т, УО / 5
Тема 8. Технології психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами. Технологія виявлення особливостей розвитку дитини, визначення її потреб для						ДС, РМГ, ІРС, Т, УО / 5

подальшої розробки корекційно-розвиткової стратегії. Технологія психопрофілактики як створення відповідних умов у закладі освіти з опорою на ресурси середовища. Технологія системної корекційно-розвиткової роботи з дитиною з опорою на базові структури психічної організації. Технологія проведення засідань групи супроводу, що визначає пріоритети, стратегію супроводу та розробляє ІПР дитини. Технологія формулювання актуальних цілей за принципами цілепокладання SMART та їх узгодженого досягнення всіма учасниками групи супроводу. Технологія застосування компетентнісно орієнтованого підходу в роботі з дітьми з особливими потребами. Гра як здоров'я-зорієнтована педагогічна технологія у структурі психолого-педагогічного супроводу дітей з ООП. Адаптивні технології навчання та супроводу дітей ООП.						
Тема 9. Організація роботи мільтидисциплінарної команди в умовах інклюзії. Положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами, яка здобуває дошкільну освіту. Консультативний супровід команди психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП. Правила формування Плану консультування команди супроводу батьків дитини із особливими освітніми потребами у процесі розроблення/виконання індивідуальної програми розвитку. Супервізії команди супроводу дитини з особливими освітніми потребами. Кейсова командна супервізія. Технологія командної взаємодії. Технологія самооцінки професійного розвитку педагогів (за методикою ISSA).						ДС, РМГ, ІРС, Т, УО / 5

Тема 10. Особливості психолого-педагогічного супроводу та консультування сім'ї, що виховує дитину з особливими освітніми потребами. Проблеми сім'ї, яка виховує дитину з психофізичними порушеннями. Основні напрямки роботи та співпраці з батьками дітей з особливими освітніми потребами. Інформаційна робота консультації та залучення батьків до співпраці. Психолого-педагогічна робота консультації з сім'єю: гармонізація сімейних стосунків; – корекція психічного стану матері; – корекція дитячо-батьківських стосунків; – допомога в адекватній оцінці можливостей дитини (як фізичних так і психологічних); – навчання матері спеціальним корекційним і методичним прийомам, необхідним для проведення занять з дитиною в домашніх умовах; – навчання матері спеціальним виховним прийомам, необхідним для корекції особистості дитини. Роль сім'ї в процесі інтегрування дитини з особливими освітніми потребами в освітнє середовище. Психолого-педагогічні умови формування батьківської компетентності у родині дітей з порушеннями психофізичного розвитку.					-	ДС, РМГ, ІРС, Т, УО / 5
Разом:						
Всього годин/Балів						
Види підсумкових робіт						
Модульна контрольна робота 1						МКР 1/30
Модульна контрольна робота 2						МКР 2/30
Всього годин/Балів						

Примітки: ^{1/} Moodle, Zoom – може застосовуватися одна з платформ або їхній симбіоз для здобувачів освіти з індивідуальним планом навчання та/або під час реалізації освітнього процесу в Університеті у дистанційному режимі, відповідно до Положення про електронний курс навчальної дисципліни у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, Положення про дистанційне навчання у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, наказів ректора.

^{2/} *Методи та форми контролю:* ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв'язування задач/кейсів, ІНДЗ/ІРС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота здобувача освіти, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, аналітичне есе, УО – усне опитування тощо.

IV. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЗМІСТОВИХ МОДУЛІВ

Змістовий модуль 1. Теоретичні аспекти психолого-педагогічного та консультативного супроводу

Тема 1. Сутність та зміст психолого-педагогічного та консультативного супроводу.

Суть понять «інклюзивна освіта» та «інклюзивне навчання». Генеза інклюзії в Україні та світі. Основні принципи, переваги та існуючі виклики інклюзивного навчання. Сутність поняття інтеграції (соціальна, педагогічна, освітня). Різниця між поняттями «сегрегація» і «мейнстримінг».

Суть понять «супровід», «психолого-педагогічний супровід», «учасники освітнього процесу», «діти з особливими освітніми потребами», «консультування», мотиваційне консультування»

Основні етапи психолого-педагогічного супроводу. Принципи та компоненти психолого-педагогічного супроводу.

Основи НУШ та психолого-педагогічного супроводу.

Педагогічні стратегії та методики підтримки учнів.

Основні поняття: інклюзія, інтеграція, сегрегація, мейнстримінг, освіта, заклад освіти, супровід, психолого-педагогічний супровід, принцип, етапи психолого-педагогічного супроводу, НУШ, стратегії підтримки учнів, особливі освітні потреби, рівні підтримки.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Основи інклюзивного навчання.
2. Поняття та основні етапи психолого-педагогічного супроводу.
3. Принципи та компоненти психолого-педагогічного супроводу.
4. Основи НУШ та психолого-педагогічного супроводу.
5. Педагогічні стратегії та методики підтримки учнів.

Запитання для обговорення та практичні завдання:

1. Поміркуйте над питанням: «Як держава та суспільство впливають на освіту дітей з особливими освітніми потребами?» (аргументуйте відповідь та підкріпіть озвучені Вами позиції прикладами). *Форма подання результату на завдання:* розгорнуті, аргументовані та логічно вибудовані відповіді та/або структуровані тези.

2. Поясніть різницю між інклюзією, інтеграцією, сегрегацією та мейнстримінгом, порівняйте спільне та відмінне (аргументуйте відповідь та підкріпіть озвучені Вами позиції прикладами). *Форма подання результату на завдання:* розгорнуті, аргументовані та логічно вибудовані відповіді та/або структуровані тези.

3. Проаналізуйте останні наукові статі з теми практичного заняття, окресліть коло основних проблем, що підняті у них та визначте ті, що потребують розв'язання. *Форма подання результату на завдання:* розгорнуті, аргументовані та логічно вибудовані відповіді та/або структуровані тези.

4. Групова робота над створенням моделі психолого-педагогічного супроводу. Завдання: створити модель психолого-педагогічного супроводу дітей з ООП. *Форма подання результату:* схематичне представлення представником групи..

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати питання психолого-педагогічного супроводу здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами у закладах вищої освіти. Написати есе, у якому представити авторське бачення питання з акцентом на ваш ВУЗ.

2. Сформувати підбірку наукових публікацій з теми. Оформити списком літератури відповідно до Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015.

2. Скласти 10 тестових завдань з теми різного рівня складності.

Література для вивчення теми: 3; 10; 13; 24; 43; 48.

Тема 2. Нормативно-правове забезпечення психолого-педагогічного супроводу.

Нормативно-правова база з питань інклюзивної освіти в Україні: Закон України «Про освіту»; Закон України «Про дошкільну освіту»; Закон України «Про повну загальну середню освіту»; Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо доступу осіб з особливими освітніми потребами до освітніх послуг».

Нормативно-правова база забезпечення психолого-педагогічного супроводу учасників освітнього процесу: Наказ Міністерства освіти і науки України від 08.06.2018 № 609 «Про затвердження Примірного положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти».

Основні поняття: нормативно-правова база, нормативно-правові документи, особливі освітні потреби, освітні послуги, інклюзивна освіта, інклюзивне навчання, організація інклюзивного навчання, команда психолого-педагогічного супроводу, заклад дошкільної освіти, заклад загальної середньої освіти, учасники освітнього процесу.

Завдання для самостійної роботи:

1. Сформувати каталог нормативних документів, які регулюють питання організації інклюзивного освітнього середовища в ЗДО, ЗЗСО (на вибір) та психолого-педагогічного супроводу.

2. Опрацювати самостійно Розпорядження Кабінету Міністрів України від 07 червня 2024 р. № 527-р Про схвалення Національної стратегії розвитку інклюзивного навчання на період до 2029 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації на 2024-2026 <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-skhvalennia-natsionalnoi-stratehii-rozvytku-inkliuzyvnoho-navchannia-na-period-do-2029-roku-ta-zatverdzhennia-operatsiinoho-planu-zakhodiv-z-ii-realizatsii-na-20242026-roky-527r-070624> (дата звернення: 18.02.2025 р.);

3. Опрацювати самостійно Порядок організації інклюзивного навчання у закладах дошкільної освіти: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/530-2019-%D0%BF#Text>

4. Опрацювати самостійно Постанову Кабінету Міністрів України «Про організацію інклюзивного навчання в закладах позашкільної освіти»: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/779-2019-%D0%BF#Text>.

5. *Опрацювати самостійно: Порядок організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти* : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/957-2021-%D0%BF/conv#n13>

Література для вивчення теми: 6; 7; 8; 13; 30; 31; 37; 38; 39; 40.

Тема 3. Психофізичні особливості дітей з різними порушеннями розвитку та особливості їх навчання й виховання в умовах інклюзивного освітнього середовища.

Поняття про порушення у розвитку людини та їх основні причини. Національний класифікатор функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я

Міжнародна класифікація функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я дітей і підлітків

Класифікація дітей з порушеннями розвитку. Психолого-педагогічна характеристика дітей із сенсорними порушеннями. Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушеннями інтелектуального розвитку. Психолого-педагогічна характеристика дітей із затримкою психічного розвитку. Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушенням мовлення та мови. Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушенням спілкування та поведінки. Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушенням опорно-рухового апарату.

Основні поняття: порушення розвитку людини, комплексні порушення, МКФ, МКФ-ДП, психолого-педагогічна характеристика, сенсорні порушення, порушеннями інтелектуального розвитку, затримка психічного розвитку, порушенням мовлення та мови, порушення спілкування та поведінки, порушення опорно-рухового апарат, РАС, синдром Дауна.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Поняття про порушення у розвитку людини та їх основні причини.
2. Національний класифікатор функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я.
3. Міжнародна класифікація функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я дітей і підлітків.
4. Психолого-педагогічна характеристика дітей із сенсорними порушеннями.
5. Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушеннями інтелектуального розвитку.
6. Психолого-педагогічна характеристика дітей із затримкою психічного розвитку.
7. Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушенням мовлення та мови.
8. Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушенням спілкування та поведінки.
9. Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушенням опорно-рухового апарату.

Запитання для обговорення та практичні завдання:

1. Зробити аналіз основних причин порушень розвитку людини. *Форма подання результату на завдання:* презентація. Вимоги до подання презентацій: використовуйте лаконічні конструкції; теоретичний матеріал структуруйте та подавайте у схемах, організаційних діаграмах; цифрові дані подавайте у вигляді таблиць та діаграм; для акцентування уваги на ключових моментах, застосовуйте ефекти анімації; презентація повинна носити проблемний характер. Дотримуйтеся типової структури презентації: слайд 1 – вид порушення; слайд 2-4 – причини та фактори виникнення психофізичних порушень у дітей; слайд 5 – інформаційні джерела; останній слайд – висновки.

2. Розділитись на 2 групи та опрацювати запропоновані документи. Результати представити усно у форматі інформаційного повідомлення:

- Національний класифікатор функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я;
- Міжнародну класифікація функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я дітей і підлітків.

3. Розділіться на шість підгруп. Оберіть вид порушень розвитку людини (з переліку питань практичного заняття). Проаналізуйте їх загальний огляд та ознаки. *Форма подання результату на завдання:* табличне представлення за такими критеріями: вид порушення – загальний огляд – загальні ознаки – особливості підтримки).

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати самостійно стратегії навчання в інклюзивному класі по кожній категорії:

- діти з порушеннями інтелектуального розвитку;
- діти із затримкою психічного розвитку;
- діти з порушенням мовлення та мови;
- діти з порушенням спілкування та поведінки;
- діти з порушенням опорно-рухового апарату.
- діти із сенсорними порушеннями.
- діти з порушеннями інтелектуального розвитку.

2. Опрацювати самостійно питання: *Альтернативна комунікація як засіб навчання дітей зі складними порушеннями розвитку. Бути готовими відповідати на питання та аргументувати відповіді.*

3. Скласти 20 тестових завдань з теми різного рівня складності.

Література для вивчення теми: 1; 4; 9; 11; 16; 17; 31; 42.

Тема 4. Командний підхід у роботі з учасниками освітнього процесу.

Партнерство як особливий вид спільної діяльності та взаємодії. Моделі командної діяльності. Соціально-психологічні риси команди, умови її ефективного функціонування. Основні принципи командного підходу в інклюзивному освітньому просторі. Співробітництво з колегами: вчителями, психологами, логопедами, адміністрацією навчального закладу, асистентами вчителів та іншими фахівцями. Розуміння роботи та ролі інших фахівців, а також місця вчителя в цій динамічній системі. Комунікація з іншими фахівцями та командний підхід до навчання та соціально-педагогічної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами.

Основні поняття: мультидисциплінарна команда, партнерство, взаємодія, принципи командного підходу, співпраця фахівців, комунікація, командна робота, професійна комунікація, трансдисциплінарна команда.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати самостійно теоретичний матеріал з теми: Моделі командної діяльності. Сформувати порівняльну таблицю, у якій представити основні моделі та їх характеристики.

2. Схематично представити співробітництво з колегами: вчителями, психологами, логопедами, адміністрацією навчального закладу, асистентами вчителів та іншими фахівцями при інклюзивному навчанні.

3. Визначити основні складники командоутворення та принципи тимбілдингу.

4. Скласти 10 тестових завдань з теми різного рівня складності.

Література для вивчення теми: 1; 4; 2; 11; 15; 18; 19; 21; 35; 41; 42; 46.

Тема 5. Напрями роботи членів команди супроводу. Індивідуальний підхід до роботи з учнями з особливими освітніми потребами. Адаптаційний період входження осіб з особливими освітніми потребами у інклюзивне освітнє середовище. Формування толерантного ставлення до дітей з особливими освітніми потребами у закладі освіти. Психолого-педагогічний супровід дитини з особливими освітніми потребами. Основні функції учителя спеціальної освіти. Основні функції асистента вихователя. Основні функції асистента вчителя. Основні функції фахівця інклюзивно-ресурсного центру. Основні функції батьків дитини з особливими освітніми потребами.

Основні поняття: психолого-педагогічний супровід, асистент вчителя, фахівець інклюзивно-ресурсного центру, заклад дошкільної освіти, заклад загальної середньої освіти, особливі освітні потреби, діти з особливими освітніми потребами, інклюзивне навчання, організація інклюзивного навчання, психолого-педагогічні послуги, корекційно-розвиткові послуги, логопедичні послуги, індивідуальна програма розвитку, оцінка потреби учня в наданні підтримки, рівні підтримки, освітні труднощі.

Перелік питань на практичне заняття

1. Суть індивідуального підходу до роботи з учнями з особливими освітніми потребами.

2. Основні функції учителя спеціальної освіти.

3. Основні функції асистента вихователя.

4. Основні функції асистента вчителя.

5. Основні функції фахівця інклюзивно-ресурсного центру.

6. Основні функції батьків дитини з особливими освітніми потребами.

Запитання для обговорення та практичні завдання:

1. Проаналізуйте основні функції (учителя спеціальної освіти, асистента вихователя, асистента вчителя, фахівця інклюзивно-ресурсного центру). Розділіться на чотири підгрупи. Усі наступні завдання виконуйте сформованими підгрупами (1 підгрупа – аналізує функції учителя спеціальної освіти, 2 – асистента вихователя, 3 – асистента вчителя, 4 – фахівця інклюзивно-ресурсного центру). *Форма подання результату на завдання:*

презентація. Вимоги до подання презентацій: використовуйте лаконічні конструкції; теоретичний матеріал структуруйте та подавайте у схемах, організаційних діаграмах; цифрові дані подавайте у вигляді таблиць та діаграм; для акцентування уваги на ключових моментах, застосовуйте ефекти анімації; презентація повинна носити проблемний характер. Дотримуйтеся типової структури презентації: слайд 1 – тема, автор; слайд 2 – інформаційні джерела; слайд 3 – план розгляду (теми) питання практичного заняття; слайд 4... – розкриття змісту; останній слайд – висновки.

2. Опрацювати поняття психолого-педагогічної грамотності фахівців команди супроводу. Командна робота: розділитися на 3 команди, обрати одну зі складових психолого-педагогічної грамотності та представити її характеристику (диференціально-психологічні, аутопсихологічна, соціально-психологічна). *Форма подання результату на завдання:* занотовані тези на аркуші фліпчарту та презентування командою цих тез. Відповіді на запитання учасників інших команд, аргументація та пояснення.

3. Розробіть рекомендації щодо (на вибір): 1) оптимізації взаємодії фахівців та батьків під час інклюзивного навчання; 2) налагодження ефективної взаємодії усіх учасників команди психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами; 3) підвищення якості організації безпечного і здоров'язбережувального освітнього середовища для дітей з особливими освітніми потребами. *Форма подання результату на завдання:* розгорнуті, аргументовані та логічно вибудовані відповіді та/або структуровані тези.

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацювати самостійно питання:* Формування толерантного ставлення до дітей з особливими освітніми потребами у закладі освіти. (визначення поняття толерантності; основні принципи толерантності; спеціальні підходи та стратегії для набуття учнями інклюзивного класу толерантної компетентності; завдання педагога як прикладу толерантного ставлення до дітей з особливими освітніми потребами).

2. Складіть карту організації діяльності (менеджменту) команди психолого-педагогічного супроводу використовуючи «Примірне положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладах загальної середньої та дошкільної освіти».

3. Скласти 10 тестових завдань з теми різного рівня складності.

Література для вивчення теми: 1; 3; 9; 11; 18; 20; 27; 31; 36; 43; 45.

Змістовий модуль 2. Організація психолого-педагогічного супроводу та консультування учасників освітнього процесу у закладах освіти

Тема 6. Основні підходи до організації психолого-педагогічного та консультативного супроводу дітей з ООП у закладах освіти.

Сучасні підходи до організації роботи з дітьми з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивної освіти. Безбар'єрність в інклюзивному освітньому середовищі. Індивідуальна програма розвитку дитини з ООП. Особливості організації інклюзивного освітнього середовища (безбар'єрність, універсальний дизайн та розумне пристосування). Первинна психолого-педагогічна оцінка особливостей розвитку дитини з особливими освітніми

потребами. Соціально-педагогічний патронат в умовах закладу освіти. Психологічний супровід дитини. Особливості психолого-педагогічного супроводу сім'ї дитини з особливими освітніми потребами. Співпраця ІРЦ із закладами освіти. Основні аспекти консультування. Напрямки консультування.

Основні поняття: безбар'єрність, індивідуальна програма розвитку дитини, універсальний дизайн, розумне пристосування, соціально-педагогічний патронат, консультування, організація, управління, заклад дошкільної освіти, заклад позашкільної освіти, освітній процес, формування груп, особливі освітні потреби, діти з особливими освітніми потребами, інклюзивне навчання, організація інклюзивного навчання, психолого-педагогічні послуги, корекційно-розвиткові послуги, логопедичні послуги, індивідуальна програма розвитку, рівні підтримки, освітні труднощі, ресурсна кімната, освітнє середовище, здоров'язбережувальне освітнє середовище, безпечне освітнє середовище закладу дошкільної освіти, безпечне освітнє середовище закладу позашкільної освіти.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Основні підходи до організації роботи з дітьми з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивної освіти.
2. Особливості організації інклюзивного освітнього середовища (безбар'єрність, універсальний дизайн та розумне пристосування).
3. Первинна психолого-педагогічна оцінка особливостей розвитку дитини з особливими освітніми потребами.
4. Соціально-педагогічний патронат в умовах закладу освіти.
5. Поняття консультування при психолого-педагогічному супроводі дитини з ООП.
6. Напрями, форми та методи консультування при соціально-педагогічному супроводі учасників освітнього процесу.

Запитання для обговорення та практичні завдання:

1. Кожному здобувачу вищої освіти необхідно опрацювати основні складові Індивідуальної програми розвитку дитини з ООП, визначити особливості складання, знайти чи сформулювати самостійно приклад для аналізу Індивідуальної програми розвитку дитини з ООП. *Форма подання результату на завдання:* презентація. Вимоги до подання презентацій: використовуйте лаконічні конструкції; теоретичний матеріал структуруйте та подавайте у схемах, організаційних діаграмах; цифрові дані подавайте у вигляді таблиць та діаграм; для акцентування уваги на ключових моментах, застосовуйте ефекти анімації; презентація повинна носити проблемний характер. Дотримуйтеся типової структури презентації: слайд 1 – тема, автор; слайд 2 – інформаційні джерела; слайд 3 – план розгляду (теми) питання практичного заняття; слайд 4... – розкриття змісту; останній слайд – висновки.

Завдання для самостійної роботи:

1. На основі опрацювання нормативно-правових документів статей у фахових періодичних виданнях проаналізувати особливості психолого-педагогічного супроводу сім'ї дитини з особливими освітніми потребами.

2. На основі опрацювання інформаційних джерел, статей у запропонованій літературі та фахових періодичних виданнях опрацювати та схематично представити механізм співпраці ІРЦ із закладами освіти.

3. Скласти 10 тестових завдань з теми різного рівня складності.

Література для вивчення теми: 2; 5; 9; 18; 20; 21; 32; 34; 42.

Тема 8. Технології психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами. Технологія виявлення особливостей розвитку дитини, визначення її потреб для подальшої розробки корекційно-розвиткової стратегії. Технологія психопрофілактики як створення відповідних умов у закладі освіти з опорою на ресурси середовища. Технологія системної корекційно-розвиткової роботи з дитиною з опорою на базові структури психічної організації. Технологія проведення засідань групи супроводу, що визначає пріоритети, стратегію супроводу та розробляє ІПР дитини. Технологія формулювання актуальних цілей за принципами цілепокладання SMART та їх узгодженого досягнення всіма учасниками групи супроводу. Технологія застосування компетентісно-орієнтованого підходу в роботі з дітьми з особливими потребами. Гра як здоров'язорієнтована педагогічна технологія у структурі психолого-педагогічного супроводу дітей з ООП. Адаптивні технології навчання та супроводу дітей ООП.

Основні поняття: технологія, навчання, супровід, психолого-педагогічний супровід, корекційно-розвиткова стратегія, психопрофілактика, стратегії супроводу, цілепокладання SMART, компетентісно-орієнтований підхід, здоров'язорієнтована технологія, адаптивні технології навчання.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Технологія виявлення особливостей розвитку дитини, визначення її потреб для подальшої розробки корекційно-розвиткової стратегії.
2. Технологія психопрофілактики як створення відповідних умов у закладі освіти з опорою на ресурси середовища.
3. Технологія системної корекційно-розвиткової роботи з дитиною з опорою на базові структури психічної організації.
4. Технологія проведення засідань групи супроводу, що визначає пріоритети, стратегію супроводу та розробляє ІПР дитини.
5. Технологія формулювання актуальних цілей за принципами цілепокладання SMART та їх узгодженого досягнення всіма учасниками групи супроводу.
6. Технологія застосування компетентісно орієнтованого підходу в роботі з дітьми з особливими потребами.
7. Гра як здоров'язорієнтована педагогічна технологія у структурі психолого-педагогічного супроводу дітей з ООП.
8. Адаптивні технології навчання та супроводу дітей ООП.

Запитання для обговорення та практичні завдання:

1. Дискусія. Підготуйтеся до обговорення усіх питань практичного заняття. Сформууйте короткий конспект з кожної технології.
2. Поділіться на групи по 2 студенти та підготуйте проєкт на одну з технологій психолого-педагогічного супроводу дітей з ООП. Форма подання

результату на завдання: презентація. Вимоги до подання презентацій: використовуйте лаконічні конструкції; теоретичний матеріал структуруйте та подавайте у схемах, малюнках; для акцентування уваги на ключових моментах, застосовуйте ефекти анімації; презентація повинна носити проблемний характер. Дотримуйтеся типової структури презентації: слайд 1 – тема, автор; слайд 2 – інформаційні джерела; слайд 3 – план розгляду (теми) питання практичного заняття; слайд 4... – розкриття змісту; останній слайд – висновки. Креатив вітається.

Завдання для самостійної роботи:

1. Зробити підбірку джерел літератури з теми. Оформлення здійснювати відповідно до вимог щодо оформлення джерел літератури та посилань.

2. Опрацювати сайт Міністерства освіти та науки України, ознайомитися з методичними матеріалами що стосуються інклюзивного навчання.

3. Сформувавши каталог з освітніх ресурсів (онлайн курси, вебінари...) з теми з відповідними покликаннями.

Література для вивчення теми: 10; 11; 13; 27; 33; 34; 42.

Тема 9. Організація роботи мультидисциплінарної команди в умовах інклюзії. Положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами, яка здобуває дошкільну освіти. Консультативний супровід команди психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП. Правила формування Плану консультування команди супроводу батьків дитини із особливими освітніми потребами у процесі розроблення/виконання індивідуальної програми розвитку. Супервізії команди супроводу дитини з особливими освітніми потребами. Кейсова командна супервізія. Технологія командної взаємодії. Технологія самооцінки професійного розвитку педагогів (за методикою ISSA).

Основні поняття: мультидисциплінарна команда, команда супроводу, дитина з особливими освітніми потребами, консультативний супровід, план консультативного супроводу, супервізія, командна супервізія, командна взаємодія, професійний розвиток.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Консультативний супровід команди психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП.

2. Правила формування Плану консультування команди супроводу батьків дитини із особливими освітніми потребами у процесі розроблення/виконання індивідуальної програми розвитку.

3. Технологія командної взаємодії.

4. Технологія самооцінки професійного розвитку педагогів (за методикою ISSA).

5. Зміст та технології здійснення супервізії команди супроводу дитини з особливими освітніми потребами.

Запитання для обговорення та практичні завдання:

1. Опрацювати Положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами, яка здобуває дошкільну освіту.

2. Взаємодія команди психолого-педагогічного супроводу дитини, ІРЦ та соціальних служб, батьків дитини з ООП. *Форма подання результату:* створені ментальні карти за допомогою спеціальних програм (наприклад, MindMup).

3. Визначте роль інклюзивно-ресурсних центрів у сприянні розвитку інклюзивної освіти у закладах освіти: завдання, принципи та функції ІРЦ. *Форма подання результату на завдання:* розгорнуті, аргументовані та логічно вибудовані відповіді та/або структуровані тези.

Завдання для самостійної роботи:

1. Сформувати структурно-функціональну схему взаємодії команди психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП.

2. Розробіть рекомендації, спрямовані на підвищення якості організації роботи команди психолого-педагогічного супроводу учасників освітнього процесу.

3. Скласти 10 тестових завдань з теми різного рівня складності.

Література для вивчення теми: 4; 15; 18; 21; 23; 43.

Тема 10. Особливості психолого-педагогічного супроводу та консультування сім'ї, що виховує дитину з особливими освітніми потребами. Роль сім'ї в процесі інтегрування дитини з особливими освітніми потребами в освітнє середовище. Основні напрямки роботи та співпраці з батьками дітей з особливими освітніми потребами. Психолого-педагогічна робота консультації з сім'єю гармонізація сімейних стосунків; – корекція психічного стану матері; – корекція дитячо-батьківських стосунків; – допомога в адекватній оцінці можливостей дитини (як фізичних так і психологічних); – навчання матері спеціальним корекційним і методичним прийомам, необхідним для проведення занять з дитиною в домашніх умовах; – навчання матері спеціальним виховним прийомам, необхідним для корекції особистості дитини.

Основні поняття: психолого-педагогічний супровід, консультування, батьки дитини з ООП, корекція, освітнє середовище, корекційні та методичні прийоми, сімейно-центроване раннє втручання.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Роль батьків в оцінюванні розвитку своєї дитини.

2. Інформаційна робота консультування та залучення батьків до співпраці.

3. Основні напрямки роботи та співпраці з батьками дітей з особливими освітніми потребами.

4. Психолого-педагогічна робота та консультування сім'ї з метою гармонізації сімейних стосунків.

5. Психолого-педагогічні умови формування батьківської компетентності у родині дітей з порушеннями психофізичного розвитку.

Запитання для обговорення та практичні завдання:

1. Підготуйтеся до дискусійного обговорення Проаналізуйте та підготуйте доповідь на тему «Проблеми сім'ї, яка виховує дитину з

психофізичними порушеннями». *Форма подання відповіді на завдання:* розгорнуті, аргументовані відповіді, структуровані тези.

2. Групова робота: розділитися на 2 команди, проаналізувати та прописати такі теми: 1) Допомога громадських організацій та соціальних служб сім'ям, що виховують дитину з інвалідністю; 2) Волонтерство та адвокатство батьків, що виховують дитину з інвалідністю. *Форма подання відповіді на завдання:* тезисне прописування на аркуші з фліпчарту (напрямки реалізації-недоліки-перспективи покращення ситуації) та представлення в аудиторії.

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацювати самостійно одне з питань:* Батьки як члени навчальних команд при супроводі дітей з ООП;

2. *Письмово тезисно представити основні завдання батьків як членів навчальної команди при формуванні командного підходу при психолого-педагогічному супроводі учасників освітнього процесу.*

3. *Скласти 10 тестових завдань з теми різного рівня складності.*

Література для вивчення теми: 4; 11; 15; 18; 19; 21; 34; 41; 42.

V. ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Інклюзивна освіта: основні принципи, переваги, існуючі виклики.
2. Суть поняття інтеграції (соціальна, педагогічна, освітня).
3. Суть понять «супровід», «психолого-педагогічний супровід», «учасники освітнього процесу», «діти з особливими освітніми потребами», «консультування», мотиваційне консультування».
4. Основні етапи психолого-педагогічного супроводу.
5. Принципи та компоненти психолого-педагогічного супроводу.
6. Основи НУШ та психолого-педагогічного супроводу.
7. Педагогічні стратегії та методики підтримки учнів.
8. Основні вимоги до змісту дошкільної та початкової освіти дітей з порушеннями інтелектуального та мовленнєвого розвитку.
9. Предметно-практичне навчання – важлива умова розвитку дітей з порушеннями інтелектуального та мовленнєвого розвитку.
10. Альтернативна комунікація як засіб навчання дітей зі складними порушеннями розвитку.
11. Формування толерантного ставлення до дітей з особливими потребами в освітньому середовищі.
12. Нормативно-правова база забезпечення психолого-педагогічного супроводу учасників освітнього процесу.
13. Психолого-педагогічний супровід здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами у закладах вищої освіти.
14. Розвиток мовлення як складова психолого-педагогічного супроводу дітей особливими потребами.
15. Сенсорне виховання дітей з порушеннями психофізичного розвитку.
16. Формування соціально-побутових навичок у системі психолого-педагогічного супроводу дітей з ООП.

17. Первинна психолого-педагогічна оцінка особливостей розвитку дитини з інтелектуальними та мовленнєвими порушеннями.
18. Соціально-педагогічний патронат в умовах закладу освіти.
19. Психологічний супровід дитини.
20. Організація логопедичного супроводу в закладі освіти.
21. Особливості психолого-педагогічного супроводу сім'ї дитини з особливими освітніми потребами.
22. Консультативний супровід команди психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП.
23. Консультативний супровід та підтримка батьків дітей з ООП.
24. Вимоги до змісту та структури ІПР.
25. Особливості побудови ІПР дитини дошкільного віку із ООП.
26. Особливості побудови ІПР учня шкільного віку із ООП.
27. Технологія виявлення особливостей розвитку дитини, визначення її потреб для подальшої розробки корекційно-розвиткової стратегії.
28. Технологія психопрофілактики як створення відповідних умов у закладі освіти з опорою на ресурси середовища.
29. Технологія системної корекційно-розвиткової роботи з дитиною з опорою на базові структури психічної організації.
30. Технологія проведення засідань групи супроводу, що визначає пріоритети, стратегію супроводу та розробляє ІПР дитини.
31. Технологія формулювання актуальних цілей за принципами цілепокладання SMART
32. та їх узгодженого досягнення всіма учасниками групи супроводу.
33. Технологія командної взаємодії.
34. Технологія самооцінки професійного розвитку педагогів (за методикою ISSA).
35. Гра як здоров'язорієнтована педагогічна технологія у структурі психологопедагогічного супроводу дітей з ООП.
36. Адаптивні технології навчання та супроводу дітей з ООП.
37. Команда психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в умовах закладу освіти.
38. Індивідуальна програма розвитку дитини з ООП.
39. Особливості організації інклюзивного освітнього середовища (безбар'єрність, універсальний дизайн та розумне пристосування).
40. Психолого-педагогічний супровід осіб з особливими освітніми потребами.
41. Роль і функцій батьків в освітньому процесі дітей з ООП.
42. Надання психолого-педагогічних і корекційно-розвивальних послуг.
43. Функції учасників команди супроводу зі створення індивідуальної програми розвитку.
44. Рівні підтримки в освітньому процесі дітей з ООП.
45. Індивідуалізація освітнього процесу для дітей з особливими освітніми потребами.

46. Індивідуальна програма розвитку особи з ООП, її складові та структура.
47. Особливості організації інклюзивного освітнього середовища (безбар'єрність, універсальний дизайн та розумне пристосування).
48. Вимоги до створення безпечного освітнього середовища у закладі освіти в умовах війни.
49. Роль батьків в оцінюванні розвитку своєї дитини.
50. Інформаційна робота консультування та залучення батьків до співпраці.
51. Основні напрямки роботи та співпраці з батьками дітей з особливими освітніми потребами.
52. Психолого-педагогічна робота та консультації з сім'єю з метою гармонізації сімейних стосунків.
53. Психолого-педагогічні умови формування батьківської компетентності у родинах дітей з порушеннями психофізичного розвитку.
54. Консультативний супровід команди психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП.
55. Правила формування Плану консультування команди супроводу батьків дитини із особливими освітніми потребами у процесі розроблення/виконання індивідуальної програми розвитку.
56. Технологія командної взаємодії.
57. Технологія самооцінки професійного розвитку педагогів (за методикою ISSA).
58. Зміст та технології здійснення супервізії команди супроводу дитини з особливими освітніми потребами.
59. Поняття консультування при психолого-педагогічному супроводі дитини з ООП.
60. Напрями, форми та методи консультування при соціально-педагогічному супроводі учасників освітнього процесу.

VI. ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ПІД ЧАС АУДИТОРНИХ ЗАНЯТЬ

Робота на практичному занятті комплексно оцінюється науково-педагогічним працівником, враховуючі такі критерії: правильність одержаних відповідей; повнота та логічність відповіді; наявність висновків та ілюстративних прикладів.

Результат самостійної роботи здобувачів вищої освіти (завдання для самостійного опрацювання) оцінюються під час практичних занять із відповідної теми і є складовою частиною загальної кількості балів за практичне заняття.

Оцінювання тем для самостійної роботи, які виносяться на самостійне опрацювання здобувачами освіти і не розглядаються під час аудиторних занять, контролюються під час підсумкового модульного контролю, підсумкового контролю.

Таблиця 3

Критерії оцінювання навчальних досягнень, бали	Рівень навчальних досягнень здобувача вищої освіти			
	Відмінно	Добре	Достатньо	Незадовільно
Правильність отриманих відповідей	глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, вільно та коректно послуговується науковою термінологією, дотримується академічної доброчесності	висвітлює основний зміст теоретичних питань та практичних завдань, але при цьому допускаються неточності. Вільно та коректно послуговується науковою термінологією, дотримується академічної доброчесності	під час відповіді припускається фактичних помилок. Практичні завдання виконано, проте наявна значна кількість помилок і неточностей. Дотримується академічної доброчесності	здобувач вищої освіти не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань. Не дотримується академічної доброчесності
Бали				
Повнота та логічність відповіді	в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, творчо, вільно, самостійно викладає навчальний матеріал, наводить логічні аргументи на підтвердження власних думок. Демонструє оригінальність підходу до вирішення проблем (створює нові ідеї, пропонує альтернативні шляхи розв'язання задач / вирішення проблем) тощо	відтворює значну частину навчального матеріалу, виявляє достатні знання окремих положень. Аналізує та оцінює матеріал, але при висвітленні окремих питань не вистачає достатньої глибини та аргументації	має фрагментарні знання, здатний відтворити меншу частину навчального матеріалу, лише окремі чи елементи складових частин питання. Розуміє матеріал, але під час його відтворення не вистачає достатньої глибини та аргументації	здобувач освіти не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити
Бали				
Наявність висновків та ілюстративних прикладів	наводить ілюстративні приклади. Роблять самостійні, обґрунтовані, лаконічні висновки, узагальнення	наводить ілюстративні приклади. Робить самостійні висновки	висновки формальні, що свідчить про недостатнє розуміння матеріалу	висновки відсутні, здобувач вищої освіти не в змозі їх сформулювати
Бали				
Всього балів				

VII. ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ З ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (форма контролю –екзамен)

Таблиця 5

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка	Оцінка за шкалою ECTS	
		оцінка	пояснення
90–	Відмінно		відмінне виконання
82–	Дуже добре		вище середнього рівня
75–	Добре		загалом хороша робота
67–	Задовільно		непогано
60–	Достатньо		виконання відповідає
1–59	Незадовільно	FX	Необхідне перескладання

VIII. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

1. Асистент учителя в інклюзивному класі: навчально-методичний посібник / Н. М. Дятленко, Н. З. Со фій., О. В. Мартинчук, Ю. М. Найда, під заг. ред. М. Ф. Войцехівського. К.: ТОВ Видавничий дім «Плеяди», 2015. 172 с.

2. Василькова О. І., Родигіна І. В., Гринчук М. І. Система соціального і психолого- педагогічного супроводу дітей пільгових категорій. Донецьк: ДонІППО: «Витоки», 2006. 206 с.

3. Впроваджуємо інклюзію в заклади освіти: посібник для директорів закладів освіти. Державна служба якості освіти України, 2023. 85 с. URL : <https://sqe.gov.ua/inklyuzivne-navchannya-u-shkoli-posibnik/> (дата звернення: 15.02.2025 р.).

4. Дмитрієва І. В. Командна взаємодія фахівців у процесі індивідуального супроводу дитини в умовах інклюзивного навчання. Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки). Збірник наукових праць. 2016. URL: <https://aqce.com.ua/vypusk-7-t-1-t-2/dmitrijeva-iv-komandna-vzajemodija-fahivciv-u-procesi-individualnogo-suprovodu-ditini-v-umovah-inkluzivnogo-navchannja.html>(дата звернення: 05.02.2025).

5. Довідник безбар'єрності / Упорядники: Офіс Президента України, ГО «Безбар'єрність». Київ, 2021. [Електронний ресурс]. URL.: <https://bf.in.ua>

6. Закон України «Про дошкільну освіту». URL: Про дошкільну освіту | від 06.06.2024 № 3788-IX (дата звернення: 20.02.2025 р.).

7. Закон України «Про освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 15.02.2025 р.).

8. Закон України «Про повну загальну середню освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (дата звернення: 15.02.2025 р.).

9. Індивідуальне оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами в інклюзивному класі: навч-метод. посіб. /Сак Т. Київ : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2011(Серія «Інклюзивна освіта»).

10. Інклюзивне навчання в закладах загальної середньої освіти. Керівництво для тренерів. К., 2018. 174 с. URL : <http://posibnyk.nus.org.ua/wp->

content/uploads/HANDOUT-for-trainers_TOT-Sept-2018_corrected-final1-new.pdf (дата звернення: 15.07.2024 р.).

11. Інклюзивне навчання: організаційне, змістове та методичне забезпечення : навчально-методичний посібник / кол. авторів ; за заг. ред. С. П. Миронової. Кам'янець- Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2015. 236 с.

12. Інклюзивна освіта від А до Я: poradnik для педагогів і батьків / укл. Н. В. Заєркова, А. О. Трейтяк. Київ, 2016. 68 с.

13. Інклюзивне навчання: інформаційний посібник для вчителів закладів загальної середньої освіти: навчально-методичні матеріали / Упорядники: Софій Н.З., Найда Ю.М. К.: 2019. URL : https://www.jointaid.org.ua/wp-content/uploads/2019/12/School__inclusive_education_brochure-2019.pdf (дата звернення: 15.07.2024 р.).

14. Кабінет Міністрів України. Концепція безпеки закладів освіти 2023. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/301-2023-%D1%80#Text> (дата звернення: 15.07.2024 р.).

15. Колупаєва А. А., Данілавичюте Е. А., Литовченко С. В. Професійне співробітництво в інклюзивному навчальному закладі: навч.-метод. посіб. / Колупаєва А. А., Данілавичюте Е. А., Литовченко С. В. Київ : вид. гр. «А.С.К.», 2012. 197 с.

16. Колупаєва А. А., Таранченко О. М. Діти з особливими потребами в загальноосвітньому просторі: початкова ланка. Путівник для педагогів: навч.-метод. посіб. Київ, 2010. 96 с. (Серія «Інклюзивна освіта»)

17. Колупаєва А. А., Таранченко О. М. Навчання дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі: навч.-метод. пос. Харків, 2019. 304 с.

18. Компанець Н.М., Луценко І.В., Коваль Л.В. Навчально-методичний посібник «Організаційно-методичний супровід дитини з особливими освітніми потребами в умовах ДНЗ». К.: Видавнича група «Атопол», 2018. с. 100.

19. Консультативно-діагностичний супровід дітей з особливими освітніми потребами в діяльності психолого-медико-педагогічних консультацій : посіб. / Жук Т. В., Ілляшенко Т. Д., Луценко І. В. та ін. ; за ред. А. Г. Обухівської. К. : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2016. 247 с.

20. Кузава І.Б. Психолого-педагогічні аспекти організації дошкільної інклюзивної освіти. Напрями та перспективи інклюзивного навчання людей з порушеннями зору в українському освітньому просторі : монографія. Науково-методична лабораторія з питань дидактичних технологій інклюзивного та інтегрованого навчання суб'єктів освіти з порушеннями зору Інституту педагогічних технологій (Луцьк) АПН України / за ред. Ю. Й. Тулашвілі. Луцьк: ВМА «ТЕРЕН», 2019. 264 с.

21. Кузава І., Миколаюк Ю. Участь фахівців інклюзивно-ресурсного центру у діяльності команди психолого-педагогічного супроводу у закладі освіти. The First Special Humanitarian Issue of Ukrainian Scientists. European Scientific e-Journal, 2 (17), 54-59. Ostrava: Tukulart

22. Edition. DOI: 10.47451/ped2022-03-02

23. Кудрик Л., Бешлей А. Книга Самокоучинг. Як запобігти професійному вигоранню. Київ: «Шкільний світ». 2019. 216 с.

24. Мартинюк Т. А. Основні підходи до визначення критеріїв соціальної інтеграції молоді з інвалідністю засобами соціокультурної анімації. Інноваційна педагогіка : науковий журнал. 2020. № 22. С. 77–82.

25. Мартинюк Т. А. Соціально-інтегративні ресурси засобів соціокультурної анімації в роботі з молоддю з інвалідністю. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 19 : Корекційна педагогіка та спеціальна психологія : зб. наук. праць. Київ : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2020. Випуск 39. С. 69–75.

26. Мартинюк Т. А. Теоретичні аспекти інтеграції соціокультурної анімації у роботу з молоддю з інвалідністю. Інноваційна педагогіка. 2021. Вип. 32. Т. 2. С. 192–196.

27. Миронова С.П. Нова українська школа: організація освітнього процесу учнів початкової школи в інклюзивних класах: навч. метод. пос. Тернопіль: Астон. 2020. 176 с.

28. Методичні рекомендації для закладів загальної середньої освіти щодо визначення освітніх труднощів і рівня підтримки в освітньому процесі закладів загальної середньої освіти. 2021. URL: <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2022/01/Metodychni-rekomendatsiyi-dlya-zakladiv-zagalnoyi-serednoyi-osvity-shhodo-vyznachennya-osvitnih-trudnoshhiv-i-rivnya-pidtrymky-v-osvitnomu-protsesi-zakladiv-zagalnoyi-serednoyi-osvity.pdf> (15.02.2025 р.).

29. Методичні рекомендації щодо визначення освітніх труднощів та рівнів підтримки у дітей раннього та дошкільного віку. 2022. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/doshkilna/2022/06/23/List.MON-4.1196-22-08.6.2022.pdf> (дата звернення: 15.02.2025 р.).

30. Наказ Міністерства освіти і науки України від 08.06.2018 № 609 «Про затвердження Примірного положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти». URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-primirnogo-polozhennya-pro-komandu-psihologo-pedagogichnogo-suprovodu-ditini-z-osoblivimi-osvitnimi-potrebami-v-zakladi-zagalnoyi-serednoyi-ta-doshkilnoyi-osviti> (дата звернення: 15.02.2025 р.).

31. Наказ МОН України від 23.04.2018 № 414 «Про затвердження Типового переліку допоміжних засобів для навчання (спеціальних засобів корекції психофізичного розвитку) осіб з особливими освітніми потребами, які навчаються в закладах освіти». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/z0582-18> (дата звернення: 15.02.2025 р.).

32. Наказ МОН України від 09.12.2024 № 1713 «Про затвердження Положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами, яка здобуває дошкільну освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1982-24#Text> (дата звернення: 25.02.2025 р.).

33. Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів: навчально-методичний посібник / За заг. ред. М.А. Порошенко та ін. Київ : 2018. 252 с.

34. Організаційно-методичний супровід дитини з особливими освітніми потребами в умовах ДНЗ. Навчально-методичний посібник / Компанець Н. М., Луценко І. В., Коваль Л. В. Київ : Видавнича група «Атопол», 2018. 100 с.

35. Організаційні засади діяльності асистента вчителя в інклюзивному класі : метод. посіб. / уклад. : О. В. Коган та ін. Харків : «Друкарня Мадрид», 2019. 110 с.

36. Порошенко М. А. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. Київ : ТОВ «Агентство «Україна», 2019. 300 с.

37. Постанова Кабінету Міністрів України №530 від 5 вересня 2021 року «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах дошкільної освіти». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/957-2021-%D0%BF#Text> (15.07.2024 р.).

38. Постанова Кабінету Міністрів України №957 від 10 квітня 2019 року «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/957-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення: 15.07.2024 р.).

39. Постанова Кабінету Міністрів України від 12.07.2017 № 545 «Про затвердження положення про інклюзивно-ресурсний центр». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/545-2017-%D0%BF#Text> (дата звернення: 15.07.2024 р.).

40. Постанова КМУ «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах дошкільної освіти» від 10 квітня 2019 р. № 530: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/530-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення: 15.07.2024 р.).

41. Психолого-педагогічний супровід сім'ї у роботі психолого-медико-педагогічної консультації : авт. кол.: С. І. Васильковська, Т. В. Жук, Т. Д. Ілляшенко та ін. ; за ред. А. Г. Обухівської. К. : Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2015. 66 с.

42. Психолого-педагогічні засади технологій супроводу дітей з особливими освітніми потребами у процесі їх соціальної інтеграції : кол. монографія / [авт. кол.: Т. В. Жук, Т. Д. Ілляшенко, Т. Д. Каменчук, А. Г. Обухівська, Г. В. Якимчук] ; наук. ред. А. Г. Обухівська, Т. Д. Ілляшенко. Київ : Ніка-Центр, 2020. 113 с.

43. Психологічний супровід інклюзивної освіти : [метод. рек] / автор. кол. за заг. ред. А. Г. Обухівська. Київ : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2017. 92 с

44. Теорія і практика інклюзивної освіти [навчально-методичний посібник] / Упорядник Бондар К. М. [2-ге вид., доп.]. Проект «Підтримка інклюзивної освіти у м. Кривий Ріг», 2019. 170 с.

45. Типовий перелік допоміжних засобів для навчання (спеціальних засобів корекції психофізичного розвитку) осіб з особливими освітніми потребами, які навчаються в закладах освіти. Наказ МОН України від

23.04.2018 № 414. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/z0582-18> (дата звернення: 15.07.2024 р.).

46. Olena V. Belkina-Kovalchuk, Evgeniya A. Durmanenko, Tetyana A. Martyniuk, Victoria V. Petruk and Svitlana Yu. Cherneta. School Mediation as A Means of Preventing Social Maladjustment of Students from Risk Groups. *JoJournal of Intellectual Disability – Diagnosis and Treatment*, 2021, Vol. 9 №. 5, 546-554 <https://www.lifescienceglobal.com/pms/index.php/jiddt/article/view/8418> (Scopus).

47. Oksana Braslavska, Inna Marynchenko, Tetiana Samus, Tetiana Martyniuk, Iryna Pushchyna, Serhii Shcherbyna Preparation of future teachers for professional adaptation in an inclusive educational environment in the process of studying the methodology of science, *Ad Alta Journal of Interdisciplinary research*, 2024, 14. 42-48 https://www.magnanimitas.cz/ADALTA/140141/papers/A_07.pdf.

48. Larysa Sushchenko, Roman Sushchenko, Tetiana Martyniuk , Iryna Pushchyna, Alona Sadykina, Gnat Stryzhak Inclusive pedagogy in society 5.0: social aspect. *Ad Alta Journal of Interdisciplinary research*, 14/02-XLIV., September, 2024, 80-84 https://www.magnanimitas.cz/ADALTA/140244/papers/A_14.pdf (Web of Science)

Інтернет-ресурси:

1. <http://naqa.gov.ua>
2. <http://osvita.org.ua>
3. https://ircenter.gov.ua/static-pages/manuals_and_textbooks
4. <https://www.european-agency.org/>

Неформальна освіта:

5. <https://osvita.diia.gov.ua/>
6. <https://prometheus.org.ua/partnership/>
7. <https://vseosvita.ua/>
8. <https://vumonline.ua/>
9. <https://www.ed-era.com/>
10. *Онлайн-курс про організацію безпечного психосоціального простору для вчителів і дітей «Безпечний простір»*. URL: <https://study.ed-era.com/uk/courses/course/636>
11. *Онлайн-курс про організацію інклюзивного освітнього середовища «Школа для всіх»*. URL: <https://study.ed-era.com/uk/courses/course/409>

ІХ. ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. **Який основний закон регулює освітній процес в Україні?**
 - a) Закон України «Про інклюзивну освіту»;
 - b) Закон України «Про освіту»;
 - c) Закон України «Про педагогічну діяльність»;
 - d) Кодекс законів про працю.
2. **Який документ регламентує права дітей в освіті на міжнародному рівні?**
 - a) Конституція України;
 - b) Конвенція ООН про права дитини;

- c) Закон України «Про охорону праці»;
- d) Кодекс етики вчителя.

3. Який документ містить положення про підтримку дітей з особливими освітніми потребами?

- a) Закон України «Про працю»;
- b) Постанова Кабінету Міністрів України «Про інклюзивну освіту»;
- c) Кодекс адміністративних правопорушень;
- d) Закон України «Про вищу освіту».

4. Які принципи є основою інклюзивного навчання?

- a) одноманітний підхід до всіх дітей;
- b) рівність можливостей та адаптація навчального середовища;
- c) відокремлення дітей з особливими потребами;
- d) обов'язкове навчання лише в закладах спеціальної освіти.

5. Яка головна мета інклюзивної освіти?

- a) обмеження доступу дітей з особливими потребами;
- b) створення рівних умов для всіх учнів;
- c) контроль поведінки дітей;
- d) встановлення однакових вимог до всіх учнів.

6. Який перший етап психолого-педагогічного супроводу?

- a) корекційно-розвивальна робота;
- b) діагностика та оцінювання;
- c) психологічна профілактика;
- d) консультування.

7. Що є основним завданням етапу діагностики?

- a) Виявлення індивідуальних особливостей дитини;
- b) Проведення корекційної роботи;
- c) Організація групових тренінгів;
- d) Соціалізація дитини.

8. Який метод найчастіше використовується на етапі діагностики?

- a) спостереження;
- b) арттерапія;
- c) психологічне тренування;
- d) педагогічний консиліум.

9. Який етап передбачає активне залучення педагогів та батьків?

- a) організація дозвілля;
- b) психологічне консультування;
- c) соціальна адаптація;
- d) оцінка результатів.

10. Який підхід є основним у психолого-педагогічному супроводі?

- a) інтегрований;
- b) індивідуально-диференційований;
- c) авторитарний;
- d) репродуктивний.

11. Що є головною метою педагогічних стратегій підтримки учнів?

- a) збільшення навчального навантаження;
 - b) створення сприятливого освітнього середовища;
 - c) контроль дисципліни;
 - d) мінімізація зусиль учня.
12. **Який метод є ефективним для мотивації учнів до навчання?**
- a) каральні заходи;
 - b) заохочення та позитивне підкріплення;
 - c) пасивне спостереження;
 - d) використання одноманітних завдань.
13. **Який підхід є ефективним для роботи з учнями з особливими освітніми потребами?**
- a) уніфіковане навчання для всіх;
 - b) індивідуалізація навчання та адаптація матеріалу;
 - c) відмова від підтримки;
 - d) використання складних методик без змін.
14. **Що означає поняття «безбар'єрне освітнє середовище»?**
- a) освіта тільки для дітей з особливими потребами;
 - b) створення умов для рівного доступу до навчання всіх учасників;
 - c) використання тільки спеціальних навчальних програм;
 - d) усунення фізичних бар'єрів, але без адаптації навчального процесу.
15. **Який елемент є необхідним для фізичної безбар'єрності в закладі загальної середньої освіти?**
- a) пандуси та ліфти;
 - b) вузькі коридори;
 - c) відсутність спеціальних знаків;
 - d) високі пороги у дверних отворах.
16. **Що сприяє інформаційній безбар'єрності у закладі загальної середньої освіти?**
- a) наявність матеріалів шрифтом Брайля, аудіоверсій підручників;
 - b) обмежений доступ до інформації;
 - c) відсутність адаптованих навчальних матеріалів;
 - d) використання лише друкованих підручників.
17. **Яка головна ідея універсального дизайну в освіті?**
- a) створення навчального середовища, яке підходить для всіх учнів без необхідності додаткових змін;
 - b) адаптація лише для учнів з особливими потребами;
 - c) використання складних індивідуальних програм;
 - d) створення окремих класів для дітей з інвалідністю.
18. **Який із принципів універсального дизайну сприяє доступності освіти для всіх?**
- a) гнучкість у використанні навчальних матеріалів;
 - b) однакова методика викладання для всіх;
 - c) жорстке регулювання навчального процесу;
 - d) відсутність технологічних засобів навчання.

19. **Який з наведених підходів відповідає універсальному дизайну навчання?**

- a) використання мультимедійних матеріалів, текстів, аудіо та візуальних засобів;
- b) лише текстові матеріали;
- c) лише усні пояснення;
- d) відсутність адаптації навчальних програм.

20. **Документ, який окреслює коло знань умінь та навичок, що підлягають засвоєнню з кожного окремого навчального предмету у процесі навчання у закладі загальної середньої освіти, з метою реалізації індивідуальної освітньої траєкторії дитини з особливими освітніми потребами – це:**

- a) індивідуальна навчальна програма;
- b) індивідуальний освітній план;
- c) індивідуальні положення про освіту для дітей з ООП.

21. **Що таке розумне пристосування в інклюзивному навчанні?**

- a) індивідуальні зміни, які дозволяють учню ефективно навчатися без зміни основної навчальної програми;
- b) повна зміна навчального курсу;
- c) відсутність додаткових адаптацій;
- d) виключення складних предметів з розкладу освіти.

22. **Який приклад розумного пристосування можна використати в класі?**

- a) збільшення шрифту підручників або використання спеціальних пристроїв для учнів із порушенням зору;
- b) зменшення кількості навчальних годин;
- c) повна відмова від тестування;
- d) використання тільки друкованих підручників.

23. **Як розумне пристосування допомагає учням з особливими освітніми потребами?**

- a) дозволяє їм навчатися нарівні з іншими, отримуючи необхідну підтримку;
- b) зменшує вимоги до їхніх знань;
- c) створює ізольоване середовище;
- d) обмежує доступ до загальноосвітніх програм.

24. **Яка основна мета консультативного супроводу команди психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП?**

- a) надання медичної допомоги;
- b) координація взаємодії всіх учасників супроводу дитини;
- c) організація харчування дитини;
- d) контроль успішності у школі.

25. **Хто входить до складу команди психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП?**

- a) лише психолог і класний керівник;

- b) учитель, батьки, психолог, логопед, соціальний педагог, адміністратор закладу;
- c) тільки батьки та лікар;
- d) адміністрація школи без участі батьків.

26. Який документ визначає форми та механізми психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП?

- a) Закон України «Про освіту»;
- b) Постанова Кабінету Міністрів України про інклюзивну освіту;
- c) Індивідуальна програма розвитку (ІПР);
- d) Колективний договір закладу освіти.

27. Яка роль батьків у процесі консультативного супроводу?

- a) вони не беруть участі у процесі;
- b) лише спостерігають за роботою команди;
- c) є активними учасниками розробки та реалізації індивідуальної програми розвитку;
- d) відповідають тільки за матеріальне забезпечення дитини.

28. Що є ключовим у розробці індивідуальної програми розвитку?

- a) копіювання стандартних програм навчання;
- b) визначення індивідуальних цілей та методів підтримки дитини;
- c) врахування тільки думки педагогів;
- d) встановлення жорстких вимог до успішності.

29. Яка роль асистента вчителя в інклюзивному середовищі?

- a) контроль поведінки всіх учнів класу;
- b) забезпечення адміністративної підтримки;
- c) надання допомоги дитині з ООП у навчальному процесі;
- d) виконання завдань психолога.

30. Який метод є ефективним у консультуванні команди психолого-педагогічного супроводу?

- a) індивідуальні консультації, тренінги та супервізія;
- b) тільки тестування педагогів;
- c) виключно лекції для вчителів;
- d) відсутність консультування як такого.

3. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАКТИК

3.1. НАСКРІЗНА ПРОГРАМА ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

*Автори: Ірина Сидорук, Ірина Брушневська,
Зоряна Мацюк, Людмила Стасюк*

І. ОПИС НАСКРІЗНОЇ ПРАКТИКИ

Таблиця 1

№ з/п	Назва практики	Вид практики	Терміни проведення		Вид контролю	Кількість годин/кредитів	Самостійна робота	Консультації
			Семестр	Тижні				
1	«Виробнича практика на посаді вчителя-логопеда в закладах дошкільної освіти»	Виробнича	1	10-13	Залік	180/6	168	12
2	Науково-дослідницька практика	Навчальна	2	2-10	Залік	150/5	140	10
3	Виробнича практика на посаді вчителя-логопеда в закладах загальної середньої освіти	Виробнича	2	11-14	Залік	180/6	168	12
4	Виробнича практика на посаді фахівця/консультанта інклюзивно-ресурсного центру (вчителя-логопеда)	Виробнича	3	4-7	Залік	180/6	168	12
5	Переддипломна практика	Виробнича	3	8-9	Залік	120/4	112	8

ІІ. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА КЕРІВНИЦТВО ПРАКТИКОЮ

Інформація про розробників програм практики:

Прізвище, ім'я, по батькові: *Брушневська Ірина Миколаївна*

Науковий ступінь: *кандидат педагогічних наук*

Вчене звання: *доцент*

Посада: *доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти*

Контактна інформація: *0508762003, Brushnevsk.Iryna@vnu.edu.ua*

Дні занять: *<http://94.130.69.82/cgi-bin/timetable.cgi>*

Прізвище, ім'я, по батькові: *Мацюк Зоряна Сергіївна*

Науковий ступінь: *кандидат філологічних наук*

Вчене звання: *доцент*

Посада: *доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти*

Контактна інформація: *+380663727954, Maciuk.Zoriana@vnu.edu.ua*

Дні занять: *<http://94.130.69.82/cgi-bin/timetable.cgi>*

Прізвище, ім'я, по батькові: *Стасюк Людмила Павлівна*

Науковий ступінь: *кандидат педагогічних наук*

Вчене звання: *доцент*

Посада: *доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти*
Контактна інформація: +380996260162, stasuk.ludmila@vnu.edu.ua
Дні занять: <http://94.130.69.82/cgi-bin/timetable.cgi>

Прізвище, ім'я, по батькові: *Сидорук Ірина Ігорівна*
Науковий ступінь: *доктор педагогічних наук*
Вчене звання: *доцент*
Посада: *професор кафедри спеціальної та інклюзивної освіти*
Контактна інформація: +380953092902, Sudoryk_Ira@ukr.net
Дні занять: <http://94.130.69.82/cgi-bin/timetable.cgi>
Терміни практики: *протягом семестру (4-14 т.)*

Організація і керівництво практикою⁸:

Відповідальність за організацію, проведення і контроль практики покладається на ректора Університету.

Загальну організацію практики та контроль за її проведенням здійснює проректор з навчальної роботи та рекрутації.

Навчально-методичне (організаційне) керівництво практикою здійснює керівник виробничої (навчальної) практики Університету.

Навчально-методичне керівництво та контроль за виконанням здобувачами освіти силабусу практики забезпечують керівники практики від кафедр.

Керівник виробничої (навчальної) практики Університету:

- здійснює планування практики здобувачів освіти відповідно до навчальних планів та графіків освітнього процесу;
- забезпечує своєчасність видачі графіку баз практики та термінів практики по Університету;
- контролює організацію та проходження здобувачами освіти практики згідно з навчальними планами та графіком освітнього процесу;
- бере участь у формуванні та погодженні договорів практики та трудових угод, контролює своєчасність їх підписання.

Керівник практики від кафедри:

- контролює перед початком практики підготовленість баз практики та прибуття здобувачів освіти на базу практики, проведення відповідних заходів;
- проводить інструктаж здобувачів освіти з охорони праці і техніки безпеки, контролює їх дотримання;
- забезпечує безпосереднє керівництво практикою здобувачів освіти на робочих місцях;
- забезпечує необхідні умови на кожному робочому місці для оволодіння здобувачами освіти навичками, уміннями, знаннями відповідно до силабусу (програми) практики;

⁸ https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/11/2024-%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D0%BF%D1%80%D0%BE_%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%BA%D1%83-1.pdf

- веде облік присутності здобувачів освіти на робочих місцях під час практики;

- контролює виконання здобувачами освіти правил внутрішнього розпорядку;

- забезпечує проведення всіх організаційних заходів перед початком (від'їздом) здобувачів освіти на практику, надання здобувачам освіти необхідних документів (договір, направлення, щоденник, ін.). До початку практики повідомляє здобувачів освіти про систему звітності з практики, а саме: подання письмового звіту – щоденника практики зі звітом про проведені дії (маніпуляції) та засвоєння практичних навичок;

- перевіряє звітну документацію здобувачів освіти після завершення практики та у складі комісії приймає залік з практики, що є підсумковою оцінкою з виробничої практики здобувача освіти.

Керівник від бази практики разом з керівником (координатором) від закладу освіти:

- доводить до відома здобувачів освіти завдання практики, організовує і контролює її відповідність силабусу (програми) і графікам проведення практики;

- проводить інструктаж здобувачів освіти з охорони праці і техніки безпеки, контролює дотримання здобувачами освіти правил внутрішнього трудового розпорядку, техніки безпеки;

- спільно з керівником (координатором) практики від кафедри Університету організовує переміщення здобувачів освіти на робочих місцях;

- забезпечує безпосереднє керівництво практикою здобувачів освіти на робочих місцях;

- забезпечує необхідні умови на кожному робочому місці для оволодіння здобувачами освіти навичками, уміннями, знаннями відповідно до силабусу (програми) практики.

Здобувачі вищої освіти при проходженні практики зобов'язані:

- повністю виконати завдання, передбачені силабусом (програмою) практики;

- виконувати на базі практики правила внутрішнього трудового розпорядку;

- вивчити і чітко дотримуватись правил охорони праці, техніки безпеки і виробничої санітарії;

- нести відповідальність за доручену роботу, її результати нарівні зі штатними працівниками;

- вести щоденник практики, іншу звітну документацію, передбачену силабусом (програмою) практики;

- подати керівнику (координатору) практики письмовий звіт про виконання всіх завдань, передбачених силабусом (програмою);

- своєчасно скласти визначену у навчальному плані форму контролю з практики.

III. ОПИС ПРАКТИК

Наскрізний силабус практики є навчально-методичним документом, що забезпечує комплексний підхід до організації практичної підготовки, системність, безперервність та послідовність змісту і завдань навчальної і виробничих практик спеціальності 016 Спеціальна освіта галузі знань 01 Освіта / Педагогіка. Наскрізний силабус практичної підготовки складена на основі освітньо-професійної програми Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта підготовки здобувачів освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 016 Спеціальна освіта (016.01 Логопедія) галузі знань 01 Освіта / Педагогіка.

Комплекс навчальної і виробничих практик спрямований на формування умінь, навичок, компетенцій, що відповідають кваліфікації, яку отримує здобувач вищої освіти на другому (магістерському) рівні вищої освіти.

Виробнича практика на посаді вчителя-логопеда в закладах дошкільної освіти проводиться на I курсі в 1 семестрі впродовж 10-13 тижнів.

Базою для проходження здобувачами освіти виробничої практики на посаді вчителя-логопеда в закладах дошкільної освіти можуть бути заклади дошкільної освіти (спеціальні та з інклюзивним навчанням), НРЦ (з дошкільним відділенням) тощо. Зокрема, кафедра спеціальної та інклюзивної освіти пропонує студентам такі заклади для проходження практики:

1. Комунальний заклад «Луцький заклад дошкільної освіти (ясла-садок) № 5 комбінованого типу Луцької міської ради»;
2. Комунальний заклад «Луцький заклад дошкільної освіти (ясла-садок) № 9 комбінованого типу Луцької міської ради»;
3. Дошкільний навчальний заклад № 28;
4. Дошкільний навчальний заклад № 38;
5. Комунальний заклад «Луцький навчально-реабілітаційний центр Луцької міської ради»;
6. Крупівський навчально-реабілітаційний центр та ін.

Метою *виробничої практики на посаді вчителя-логопеда в закладах дошкільної освіти* є закріплення та поглиблення теоретичних знань, отриманих здобувачами вищої освіти у процесі вивчення теоретичних освітніх компонентів циклу загальної та професійної підготовки, практичних навичок за освітньо-професійною програмою Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта; вироблення навичок планування та практичної корекційно-розвиткової діяльності вчителя-логопеда в умовах закладу дошкільної освіти, закріплення навичок організації логопедичного процесу в закладах дошкільної освіти з використанням інноваційних технологій, методів, прийомів, засобів та з урахуванням різних форм організації роботи (офлайн, онлайн, змішаної), формування здатності визначати стратегію, зміст і навчально-методичне забезпечення процесу подолання ПМР у дітей дошкільного віку, організовувати дитячий колектив під час логопедичної роботи.

Педагогічний компонент проходження виробничої педагогічної практики полягає в практичному застосуванні методів організації дитячого колективу, вивченні специфіки роботи з різними віковими групами дітей дошкільного віку,

застосуванні педагогічних та психологічних технологій в процесі організації дитячого колективу в закладі дошкільної освіти, здатності до організації безпечного і здоров'язбережувального освітнього (зокрема, інклюзивного) середовища.

Корекційно-педагогічний компонент проходження виробничої педагогічної практики полягає в опануванні навичками планування та проведення фронтальних, підгрупових та індивідуальних занять з дітьми дошкільного віку із порушеннями мовленнєвої діяльності, здатності планувати та організовувати професійну діяльність з урахуванням структури порушення, актуального стану та особливостей мовленнєвого розвитку осіб з ПМР, а також їхніх потенційних можливостей; здатності до організації середовища, ефективного для розвитку мови, мовлення та комунікації дітей дошкільного віку.

Завдання практики:

- розв'язання складних задач чи проблем у сфері інклюзивної та/або спеціальної (логопедія) освіти;

- закріплення навичок організації логопедичного процесу в закладах дошкільної освіти з використанням інноваційних технологій, методів, прийомів, засобів та з урахуванням різних форм організації роботи (офлайн, онлайн, змішаної);

- формування здатності визначати стратегію, зміст і навчально-методичне забезпечення процесу подолання ПМР у дітей дошкільного віку, організовувати дитячий колектив під час логопедичної роботи;

- формування вміння спостерігати, аналізувати та оцінювати корекційно-розвитковий процес освітнього закладу, як закладу, що забезпечує корекційний вплив на розвиток особистості дитини;

- формування здатності планувати та організовувати професійну діяльність з урахуванням структури порушення, актуального стану та особливостей мовленнєвого розвитку осіб з ПМР, а також їхніх потенційних можливостей;

- вивчення специфіки роботи з різними віковими групами дітей дошкільного віку з ПМР;

- застосування педагогічних та психологічних технологій в процесі організації дитячого колективу в закладі освіти, здатності до організації безпечного і здоров'язбережувального освітнього (зокрема, інклюзивного) середовища;

- аналіз, узагальнення та систематизація інформації про кількість осіб з ПМР, рівень складності їхніх порушень, результати та ефективність проведеної роботи;

- закріплення навичок ведення звітної документації; вміння розробляти (добирати) протоколи, мовленнєві картки для фіксації зібраних даних;

- добирати методики для вивчення та оцінювання комунікації, особливостей мовленнєвого розвитку в осіб різних вікових категорій;

- складати конспекти логопедичних занять відповідно до дидактико-методичних основ;
- планувати та здійснювати процес самоосвіти, визначати кінцеву і проміжні цілі на шляху професійного зростання та самовдосконалення.

Науково-дослідницька практика проводиться на I курсі в 2 семестрі впродовж 2-10 тижнів.

Базою для проходження здобувачами освіти науково-дослідницької практики можуть бути заклади дошкільної освіти (спеціальні та з інклюзивним навчанням), заклади загальної середньої освіти (спеціальні та з інклюзивним навчанням), заклади позашкільної освіти, ІРЦ, НРЦ, логопедичні пункти тощо. Місце практики призначається кожному здобувачу освіти в індивідуальному порядку за погодженням із науковим керівником і відповідно до затвердженої теми магістерської роботи. Зокрема, кафедра пропонує такі заклади (установи) для проходження практики:

1. Комунальний заклад «Луцький заклад дошкільної освіти (ясла-садок) № 5 комбінованого типу Луцької міської ради»;
2. Комунальний заклад «Луцький заклад дошкільної освіти (ясла-садок) № 9 комбінованого типу Луцької міської ради»;
3. Дошкільний навчальний заклад № 28;
4. Дошкільний навчальний заклад № 38;
5. Комунальний заклад «Луцький навчально-реабілітаційний центр Луцької міської ради»;
6. Крупівський навчально-реабілітаційний центр;
7. Комунальний заклад загальної середньої освіти «Луцький ліцей № 2 Луцької міської ради»;
8. Комунальний заклад загальної середньої освіти «Луцька гімназія № 3 Луцької міської ради»;
9. Комунальний заклад загальної середньої освіти «Луцький ліцей № 27 Луцької міської ради»;
10. Комунальна установа «Інклюзивно-ресурсний центр Підгайцівської сільської ради Волинської області»;
11. Комунальна установа «Інклюзивно-ресурсний центр» Ківерцівської міської ради та ін..

Базою практики може бути кафедра спеціальної та інклюзивної освіти, до науково-дослідної діяльності якої залучається здобувач освіти і на якій в межах відповідної загальнонаукової проблеми здійснює власне наукове дослідження.

Метою науково-дослідницької практики є: забезпечення якісної фахової підготовки, розширення наукового світогляду, поглиблення теоретичних знань у сфері спеціальної та інклюзивної освіти, набуття та вдосконалення практичних умінь і навичок науково-дослідницької та майбутньої професійної діяльності, залучення здобувачів освіти зі спеціальності 016 Спеціальна освіта ОПП Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта (016.01 Логопедія) до опанування методики науково-дослідної роботи та формування навичок її організації і проведення, формування у здобувачів освіти творчого і дослідницького

підходів до професійної діяльності у спеціальному та/або інклюзивному освітньому середовищі, готовності до самостійної трудової діяльності; збір та опрацювання матеріалів для роботи над педагогічним дослідженням, написанням кваліфікаційної роботи (проєкту).

Завдання практики:

- поглиблення й удосконалення теоретичних знань і встановлення їхнього зв'язку з практичною діяльністю;
- розв'язання складної задачі чи проблеми у сфері інклюзивної та/або спеціальної (логопедія) освіти, що передбачає проведення досліджень;
- ознайомлення зі структурою, науковою проблематикою та результатами наукової роботи кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки;
- залучення здобувачів освіти до різних форм та видів науково-дослідної роботи в межах теми кваліфікаційної роботи; набуття досвіду самостійного дослідження актуальної наукової проблеми;
- удосконалення умінь й навичок організації самостійного наукового дослідження;
- формування вмінь і навичок опрацювання наукових та інформаційних джерел, засвоєння структури та логіки науково-педагогічного дослідження;
- формування умінь розробляти та застосовувати діагностичні методики в практичній діяльності та в процесі проведення дослідження та/або здійснення інновацій;
- розвиток умінь презентації власного наукового пошуку під час участі у наукових конференціях, семінарах, круглих столах, публікаціях у наукових виданнях тощо;
- створення умов для розвитку здібностей і самореалізації здобувача освіти, для формування його власного стилю діяльності;
- розвиток вмінь використання інформаційно-комунікаційних технологій у професійній діяльності;
- розвиток навичок професійної рефлексії;
- формування готовності до свідомого професійного самовдосконалення, саморозвитку;
- спрямування, коригування дослідницької роботи здобувачів другого (магістерського) ступеня вищої освіти;
- вправлення у презентації й захисті результатів науково-дослідницької практики;
- формування у здобувачів освіти власної позиції, педагогічного світогляду та навичок самоосвіти;
- забезпечити тісний взаємозв'язок теоретичної та практичної складової ОК;
- формувати інтегральну, загальні та спеціальні компетентності, визначені силабусом ОК;

– досягти визначених силабусом ОК результатів навчання; розвиток у здобувачів освіти здатності до професійного саморозвитку та провадження науково-дослідницької діяльності.

Виробнича практика на посаді вчителя-логопеда в закладах загальної середньої освіти проводиться на I курсі в 2 семестрі з 11 по 14 тижні.

Базою для проходження здобувачами освіти виробничої практики на посаді вчителя-логопеда в закладах загальної середньої освіти можуть бути заклади загальної середньої освіти (спеціальні та з інклюзивним навчанням), НРЦ. Зокрема, кафедра пропонує такі заклади для проходження практики:

1. Комунальний заклад «Луцький навчально-реабілітаційний центр Луцької міської ради»;
2. Крупівський навчально-реабілітаційний центр;
3. Комунальний заклад загальної середньої освіти «Луцький ліцей № 2 Луцької міської ради»;
4. Комунальний заклад загальної середньої освіти «Луцька гімназія № 3 Луцької міської ради»;
5. Комунальний заклад загальної середньої освіти «Луцький ліцей № 27 Луцької міської ради» та ін..

Метою виробничої практики на посаді вчителя-логопеда в закладах загальної середньої освіти є формування мотиваційної та діяльнісної складової готовності до здійснення професійної діяльності, що досягається через аналіз здобувачами вищої освіти логопедичної документації на здобувачів освіти, відвідування логопедичних занять (фронтальних, індивідуальних) та їх подальший аналіз; організацію, планування і проведення корекційної роботи з дітьми з комплексними (коморбідними) порушеннями під керівництвом вчителя-логопеда та інших спеціалістів; проведення контрольних корекційних занять; виконання завдань логопедичних обстежень; аргументування вибору навчальних програм і напрямків надання логопедичної допомоги; визначення переліку адаптаційних пристосувань та реабілітаційних заходів для кожної конкретної дитини або групи дітей; виготовлення дидактичного матеріалу для логопедичної роботи; спостереження за освітньо-виховним процесом у закладі загальної середньої освіти (з інклюзивним навчанням/навчально-реабілітаційному центрі/спеціальній школі, залежно від бази практики) та включенням в організацію та проведення цього процесу.

Завдання практики:

- ознайомлення зі структурою закладу загальної середньої освіти, з графіком роботи логопедичного кабінету, з логопедичною документацією та документацією психологомедико-педагогічного консилиуму закладу;
- складання індивідуального плану проходження практики і узгодження його з вчителем-логопедом і керівником практики від закладу вищої освіти;
- ознайомлення з метою, змістом та завданнями роботи вчителя-логопеда в закладі загальної середньої освіти з інклюзивною формою навчання або реабілітаційному центрі;

- спостереження за навчальною діяльністю на логопедичних та інших корекційних заняттях, в позаурочний час і в процесі навчальної роботи;
- проведення логопедичних обстежень і заповнення мовленнєвих карток на 2-х дітей;
- проведення пробних та контрольних логопедичних занять (2 підгрупових, 2 індивідуальних);
- проведення пробних занять і одного контрольного заняття з використанням інноваційних технологій у корекції системних порушень мовлення;
- проведення пробних і одного контрольного виховного заходу з включенням методів і прийомів мовленнєвої та особистісної соціалізації осіб зі складними мовленнєвими порушеннями;
- ведення щоденника логопедичної практики з відповідними записами;
- надання практичної допомоги вчителю-логопеду під час організації і проведення логопедичних занять, підготовці дидактичних матеріалів тощо;
- виконання завдань згідно з темою кваліфікаційної роботи;
- виконання індивідуального завдання.

Виробнича практика на посаді фахівця/консультанта інклюзивно-ресурсного центру (вчителя-логопеда) проводиться на II курсі в 1 семестрі впродовж 4-7 тижнів.

Базою для проходження здобувачами освіти виробничої практики на посаді фахівця/консультанта інклюзивно-ресурсного центру (вчителя-логопеда) можуть бути ІРЦ. Зокрема, кафедра пропонує такі заклади (установи) для проходження практики такі ІРЦ:

1. Комунальна установа «Інклюзивно-ресурсний центр Підгайцівської сільської ради Волинської області»;
2. Комунальна установа «Інклюзивно-ресурсний центр» Ківерцівської міської ради та ін..

Мета виробничої практики на посаді фахівця/консультанта інклюзивно-ресурсного центру (вчителя-логопеда) – узагальнити знання здобувачів освіти про сучасну систему корекційних послуг для дітей із порушеннями мовленнєвого розвитку, ознайомитись із змістом професійної діяльності фахівців (консультантів) інклюзивно-ресурсних центрів (вчителів-логопедів); виховувати професійні якості, удосконалювати уміння та навички відповідно до вимог кваліфікаційної характеристики; реалізовувати можливість практичної діяльності здобувачів освіти в інклюзивно-ресурсних центрах; опановувати сучасні методи та форми організації праці у сфері майбутньої професійної діяльності у якості вчителів-логопедів, сформувати у здобувачів вищої освіти цілісне уявлення про функціонування інклюзивно-ресурсного центру у взаємодії з закладами освіти для дітей. Практика передбачає безперервність і послідовність її проведення.

Завдання практики:

- ознайомити здобувачів вищої освіти з особливостями організації діяльності інклюзивно-ресурсних центрів, специфікою роботи фахівців

(консультантів) інклюзивно-ресурсних центрів (вчителів-логопедів);

- навчити здобувачів освіти застосовувати набуті теоретичні знання на практиці;
- формувати професійну мотивацію майбутніх фахівців (консультантів) інклюзивно-ресурсних центрів (вчителів-логопедів);
- забезпечити набуття здобувачами освіти практичних навичок корекційно-виховної роботи;
- розвивати навички спілкування з дітьми з порушеннями мовленнєвого розвитку, колегами;
- формувати вміння здійснювати індивідуальний та диференційований підхід до дітей з порушеннями мовлення;
- навчити аналізувати методичні матеріали, новітню періодику та інтернет-джерела з даної проблеми;
- розвивати бажання та потребу до самовдосконалення, творчий підхід до розробки та проведення організаційно-методичної роботи;
- формувати інтегральну, загальні та спеціальні компетентності, визначені силабусом ОК;
- досягти визначених силабусом ОК результатів навчання.

Переддипломна практика проводиться на II курсі в 1 семестрі (8-9 тижні).

Базою для проходження здобувачами освіти переддипломної практики можуть бути заклади дошкільної освіти (спеціальні та з інклюзивним навчанням), заклади загальної середньої освіти (спеціальні та з інклюзивним навчанням), заклади позашкільної освіти, ІРЦ, НРЦ, логопедичні пункти тощо. Місце практики призначається кожному здобувачу освіти в індивідуальному порядку за погодженням із науковим керівником і відповідно до затвердженої теми магістерської роботи та місця проходження науково-дослідницької практики. Зокрема, кафедра пропонує такі заклади (установи) для проходження практики:

3. Комунальний заклад «Луцький заклад дошкільної освіти (ясла-садок) № 5 комбінованого типу Луцької міської ради»;
4. Комунальний заклад «Луцький заклад дошкільної освіти (ясла-садок) № 9 комбінованого типу Луцької міської ради»;
5. Дошкільний навчальний заклад №28;
6. Дошкільний навчальний заклад №38;
7. Комунальний заклад «Луцький навчально-реабілітаційний центр Луцької міської ради»;
8. Крупівський навчально-реабілітаційний центр;
9. Комунальний заклад загальної середньої освіти «Луцький ліцей № 2 Луцької міської ради»;
10. Комунальний заклад загальної середньої освіти «Луцька гімназія № 3 Луцької міської ради»;
11. Комунальний заклад загальної середньої освіти «Луцький ліцей № 27 Луцької міської ради»;

12. Комунальна установа «Інклюзивно-ресурсний центр Підгайцівської сільської ради Волинської області»;

13. Комунальна установа «Інклюзивно-ресурсний центр» Ківерцівської міської ради та ін..

Базою практики може бути кафедра спеціальної та інклюзивної освіти, до науково-дослідної діяльності якої залучається здобувач освіти і на якій в межах відповідної загальнонаукової проблеми здійснює власне наукове дослідження.

Мета *переддипломної практики* є забезпечення якісної фахової підготовки, узагальнення та вдосконалення здобутих знань, практичних умінь і навичок, залучення здобувачів освіти зі спеціальності 016 Спеціальна освіта ОПП Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта (016.01 Логопедія) до оволодіння досвідом професійної діяльності у спеціальному та/або інклюзивному освітньому середовищі, формування у магістрів готовності до самостійної трудової діяльності; збір та опрацювання матеріалів для завершення роботи над педагогічним дослідженням, завершення кваліфікаційної роботи (проекту) й оформлення її результатів.

Завдання практики:

- розв’язання складної задачі чи проблеми у сфері інклюзивної та/або спеціальної (логопедія) освіти, що передбачає проведення досліджень;

- формування професійної компетентності фахівців зі спеціальної та інклюзивної освіти;

- поглиблення й удосконалення теоретичних знань і встановлення їхнього зв’язку з практичною діяльністю;

- розвиток методичної та організаційної готовності здобувачів освіти щодо розвитку спеціального та інклюзивного навчання;

- створення умов для розвитку здібностей і самореалізації здобувача освіти, для формування його власного стилю діяльності;

- формування у здобувачів освіти творчого і дослідницького підходів до професійної діяльності;

- розвиток навичок професійної рефлексії;

- формування умінь застосовувати діагностичні методики в практичній діяльності та в процесі проведення дослідження та/або здійснення інновацій;

- розвиток умінь застосовувати знання з педагогіки, корекційної педагогіки, спеціальної психології, корекційно-розвиткових методик тощо в конкретних педагогічних ситуаціях;

- розвиток вміння користуватися інформаційно-комунікаційними технологіями;

- розвиток вміння володіти основами роботи з інформаційним простором (бібліотечними та медіаресурсами, мережею Інтернет), способами, правилами, культурою дослідження та поширення професійної інформації;

- сформувати вміння використовувати інформаційно-комунікаційних технологій у професійній діяльності;

- удосконалення умінь й навичок організації самостійного наукового дослідження;

- формування готовності до свідомого професійного самовдосконалення;

- спрямування, коригування дослідницької роботи здобувачів освіти;
- формування у здобувачів освіти власної позиції, педагогічного світогляду та навичок самоосвіти;
- забезпечити тісний взаємозв'язок теоретичної та практичної складової ОК;
- формувати інтегральну, загальні та спеціальні компетентності, визначені силабусом ОК;
- досягти визначених силабусом ОК результатів навчання; розвиток у здобувачів освіти здатності до професійного саморозвитку.

IV. ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРАКТИКИ

Загальна кількість балів, яку може отримати здобувач освіти за проходження виробничої практики – 100.

100-90 балів – здобувач освіти підготував усі необхідні матеріали, оформив їх відповідно до вимог. На захисті практики допустив незначні помилки під час відповіді на запитання, що не впливають на розуміння програмового матеріалу та вміння ним оперувати.

89-82 бали – здобувач освіти підготував усі необхідні матеріали практики, оформив їх відповідно до вимог. Але при цьому вони мають незначні неточності, які не впливають на загальну структуру; є незначні недоліки при підготовці звіту; у відповідях на запитання на захисті практики спостерігається часткове нерозуміння матеріалу, труднощі при оперуванні ним.

81-75 балів – здобувач освіти підготував усі необхідні матеріали практики, оформив їх відповідно до вимог. Але при цьому є недоліки у звітній документації; у відповідях на запитання спостерігається часткове неусвідомлення матеріалу, труднощі оперування ним.

74-67 балів – здобувач освіти підготував усі необхідні матеріали практики. При оформленні звітної документації спостерігаються помилки; у щоденнику недостатньо спостережень, висновків про проведення запланованих видів робіт/завдань; зміст звіту недостатньо аргументований; у відповідях на запитання відчувається недостатній рівень знань.

66-60 балів – здобувач вищої освіти підготував усі необхідні матеріали практики, проте є суттєві зауваження щодо якості їхнього оформлення; спостерігаються помилки, які вказують на недостатнє усвідомлення завдань практики; щоденник, звіт оформлені неправильно; у відповідях на запитання спостерігаються помилки, що свідчать про значні прогалини у знаннях.

65-0 – здобувач освіти підготував частину матеріалів практики, при оформленні яких спостерігаються грубі помилки, які вказують на нерозуміння завдань практики; неправильно оформлені щоденник, звіт; при відповіді на запитання допускаються грубі помилки, що свідчать про нерозуміння програмового матеріалу. Характеристика керівника від бази практики має позитивну оцінку, проте у ній є зауваження щодо проходження практики даним здобувачем освіти.

Шкала оцінювання

Таблиця 1

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90–100	Зараховано
82–89	
75–81	
67–74	
60–66	
1–59	Незараховано (необхідне перескладання)

V. ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Після закінчення практики у тижневий термін (або до дати вказаної як дедлайн) кожен здобувач освіти повинен подати керівнику практики для захисту пакет звітної документації. Після перевірки керівником практики документації практики, поданої здобувачем освіти, відбувається захист у присутності комісії. Здобувач освіти готує виступ, виставку матеріалів, що презентують хід і результати практики. На підсумкову конференцію запрошуються групові керівники, що разом із керівниками практики підводять підсумки роботи здобувачів освіти, висловлюють зауваження і побажання. Практиканти, у формі усних виступів фактично здійснюють обмін інформацією про специфіку діяльності соціальних педагогів.

Терміни проведення заліку, а також терміни ліквідації академічної заборгованості визначаються розкладом заліково-екзаменаційної сесії. У разі неотримання заліку, здобувач освіти може перездати його двічі. У відомості, індивідуальному навчальному плані (заліковій книжці) здобувача освіти записується підсумкова кількість балів за практику.

3.2. Навчально-методичне забезпечення освітнього компонента «ВИРОБНИЧА ПРАКТИКА НА ПОСАДІ ВЧИТЕЛЯ-ЛОГОПЕДА В ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ»

Автор: Ірина Брушневська

І. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна форма навчання	Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка Спеціальність 016 Спеціальна освіта Спеціалізація 016.01 Логопедія Освітньо-професійна програма Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта Освітній рівень: другий (магістерський)	Виробнича
		Рік навчання 1-й
		Семестр 1-ий
		Консультації 12 год.
Кількість годин/кредитів 180/6		Самостійна робота 168 год.
Мова навчання		Форма контролю: залік
		Українська

ІІ. ІНФОРМАЦІЯ ПРО КЕРІВНИКА ПРАКТИКИ

ППП: Брушневська Ірина Миколаївна

Науковий ступінь: кандидат педагогічних наук

Вчене звання: доцент

Посада: доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти

Контактна інформація: 0508762003, Brushnevsk.Iryna@vnu.edu.ua

Дні занять: <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

Терміни практики: 10-13 т. 4 тижні

ІІІ. ОПИС ПРАКТИКИ

1. Анотація практики

Силабус освітнього компонента (далі – ОК) «Виробнича практика на посаді вчителя-логопеда в закладах дошкільної освіти» є нормативним документом Волинського національного університету імені Лесі Українки, який розроблено кафедрою спеціальної та інклюзивної освіти на основі освітньо-професійної програми Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта підготовки здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня відповідно до навчального плану для галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальності 016 Спеціальна освіта (016.01. Логопедія) денної форми навчання. Силабус укладено згідно з вимогами Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (ЄКТС).

Виробнича практика на посаді вчителя-логопеда в закладах дошкільної освіти є логічно завершеною ланкою в системі практик. На цьому етапі відбувається формування здатності визначати стратегію, зміст і навчально-методичне забезпечення процесу подолання ПМР у дітей дошкільного віку, практична реалізація здобувачами вищої освіти отриманих компетентностей,

знань, умінь та навичок в корекційно-розвитковій діяльності з дітьми дошкільного віку із порушеннями мовленнєвої діяльності, закріплення навичок організації логопедичного процесу в закладах дошкільної освіти з використанням інноваційних технологій, методів, прийомів, засобів та з урахуванням різних форм організації роботи (офлайн, онлайн, змішаної), формування здатності організовувати дитячий колектив під час логопедичної роботи.

2. Пререквізити

Для освоєння освітнього компонента «Виробнича практика на посаді вчителя-логопеда в закладах дошкільної освіти» використовують знання, вміння і навички, сформовані у ході вивчення ОК «Спеціальна психологія», «Медико-біологічні основи вивчення порушень мовленнєвого розвитку», «Актуальні проблеми та методологія досліджень у спеціальній та інклюзивній освіті», «Теоретичні аспекти виявлення та компенсації мовленнєвих порушень», «Організація та надання логопедичних послуг в закладах дошкільної освіти».

Постреквізити. Освоєння даного освітнього компонента є необхідною основою для подальшого вивчення ОК «Інноваційні технології та методики логокорекційної роботи», «Організація та надання логопедичної допомоги в закладах загальної середньої та спеціальної шкільної освіти», виробничої практики на посаді вчителя-логопеда в закладах дошкільної освіти, виробничої практики на посаді вчителя-логопеда в закладах загальної середньої освіти, виробничої практики на посаді фахівця/консультанта інклюзивно-ресурсного центру (вчителя-логопеда), написання кваліфікаційної роботи.

3. Мета і завдання практики

Метою ОК є закріплення та поглиблення теоретичних знань, отриманих здобувачами вищої освіти у процесі вивчення теоретичних освітніх компонентів циклу загальної та професійної підготовки, практичних навичок за освітньо-професійною програмою Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта; вироблення навичок планування та практичної корекційно-розвиткової діяльності вчителя-логопеда в умовах закладу дошкільної освіти, закріплення навичок організації логопедичного процесу в закладах дошкільної освіти з використанням інноваційних технологій, методів, прийомів, засобів та з урахуванням різних форм організації роботи (офлайн, онлайн, змішаної), формування здатності визначати стратегію, зміст і навчально-методичне забезпечення процесу подолання ПМР у дітей дошкільного віку, організовувати дитячий колектив під час логопедичної роботи.

Педагогічний компонент проходження виробничої педагогічної практики полягає в практичному застосуванні методів організації дитячого колективу, вивченні специфіки роботи з різними віковими групами дітей дошкільного віку, застосуванні педагогічних та психологічних технологій в процесі організації дитячого колективу в закладі дошкільної освіти, здатності до організації безпечного і здоров'язбережувального освітнього (зокрема, інклюзивного) середовища.

Корекційно-педагогічний компонент проходження виробничої педагогічної практики полягає в опануванні навичками планування та проведення фронтальних, підгрупових та індивідуальних занять з дітьми дошкільного віку із порушеннями мовленнєвої діяльності, здатності планувати та організовувати професійну діяльність з урахуванням структури порушення, актуального стану та особливостей мовленнєвого розвитку осіб з ПМР, а також їхніх потенційних можливостей; здатності до організації середовища, ефективного для розвитку мови, мовлення та комунікації дітей дошкільного віку.

Завдання практики:

- розв'язання складних задач чи проблем у сфері інклюзивної та/або спеціальної (логопедія) освіти;
- закріплення навичок організації логопедичного процесу в закладах дошкільної освіти з використанням інноваційних технологій, методів, прийомів, засобів та з урахуванням різних форм організації роботи (офлайн, онлайн, змішаної);
- формування здатності визначати стратегію, зміст і навчально-методичне забезпечення процесу подолання ПМР у дітей дошкільного віку, організовувати дитячий колектив під час логопедичної роботи;
- формування вміння спостерігати, аналізувати та оцінювати корекційно-розвитковий процес освітнього закладу, як закладу, що забезпечує корекційний вплив на розвиток особистості дитини;
- формування здатності планувати та організовувати професійну діяльність з урахуванням структури порушення, актуального стану та особливостей мовленнєвого розвитку осіб з ПМР, а також їхніх потенційних можливостей;
- вивчення специфіки роботи з різними віковими групами дітей дошкільного віку з ПМР;
- застосування педагогічних та психологічних технологій в процесі організації дитячого колективу в закладі освіти, здатності до організації безпечного і здоров'язбережувального освітнього (зокрема, інклюзивного) середовища;
- аналіз, узагальнення та систематизація інформації про кількість осіб з ПМР, рівень складності їхніх порушень, результати та ефективність проведеної роботи,
- закріплення навичок ведення звітної документації; вміння розробляти (добирати) протоколи, мовленнєві картки для фіксації зібраних даних;
- добирати методики для вивчення та оцінювання комунікації, особливостей мовленнєвого розвитку в осіб різних вікових категорій;
- складати конспекти логопедичних занять відповідно до дидактико-методичних основ;
- планувати та здійснювати процес самоосвіти, визначати кінцеву і проміжні цілі на шляху професійного зростання та самовдосконалення.

База виробничої практики на посаді вчителя-логопеда в закладах дошкільної освіти. Базою для проходження здобувачами освіти виробничої практики на посаді вчителя-логопеда в закладах дошкільної освіти можуть бути заклади дошкільної освіти (спеціальні та з інклюзивним навчанням). Зокрема, кафедра пропонує такі заклади (установи) для проходження практик:

1. Комунальний заклад «Луцький заклад дошкільної освіти (ясла-садок) № 5 комбінованого типу Луцької міської ради»;
2. Комунальний заклад «Луцький заклад дошкільної освіти (ясла-садок) № 9 комбінованого типу Луцької міської ради»;
3. Комунальний заклад «Луцький заклад дошкільної освіти №28 компенсуючого типу (спеціальний) Луцької міської ради»;
4. Комунальний заклад «Луцький заклад дошкільної освіти (ясла-садок) №38 комбінованого типу Луцької міської ради» та ін.

IV. ЕТАПИ ПРАКТИКИ

Таблиця 2

Етапи	Зміст, основні завдання, тривалість
1. Підготовчий	Розв'язання організаційних питань. Участь у настановній конференції з метою ознайомлення з методикою та організацією проходження виробничої практики на посаді вчителя-логопеда в закладах дошкільної освіти. Знайомство з керівниками практики від кафедри спеціальної та інклюзивної освіти, розподілом здобувачів освіти на практику в заклади дошкільної освіти (з інклюзивним навчанням/спеціальні заклади освіти). Здобувачам освіти денної форми навчання (не більше 20%) у разі їх працевлаштування за фахом та при наявності відповідних підтверджуючих документів, за погодженням керівника практики від кафедри, Університету, пропонується база практики за основним місцем роботи. Ознайомлення з правами й обов'язками здобувачів освіти під час проходження практики. Інструктаж з техніки безпеки, охорони життєдіяльності, правил поведінки під час дії військового стану. Деталізація змісту, уточнення термінів проведення практики, форм звітності. Знайомство з завданнями, програмою і звітною документацією з практики, розподілом по її об'єктах. Складання індивідуального графіку роботи на період проходження практики, отримання індивідуального завдання. Підготовчий етап передбачає виконання здобувачами освіти таких завдань: - участь у настановчій конференції; - ознайомлення зі змістом та завданнями практики; - ознайомлення з щоденником проходження практики; - ознайомлення з звітною документацією з практики; - складання кожним практикантом індивідуального плану роботи упродовж практики.
2. Основний	Другий етап передбачає реалізацію мети і завдань, сформульованих в індивідуальному плані практики. Виробнича практика на посаді вчителя-логопеда в закладах дошкільної освіти передбачає закріплення та поглиблення теоретичних знань, отриманих здобувачами вищої освіти у

	процесі вивчення теоретичних освітніх компонентів циклу загальної та професійної підготовки, практичних навичок за освітньо-професійною програмою Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта; отримання навичок планування та практичної корекційно-розвиткової діяльності вчителя-логопеда в умовах закладу дошкільної освіти, закріплення навичок організації логопедичного процесу в закладах дошкільної освіти з використанням інноваційних технологій, методів, прийомів, засобів та з урахуванням різних форм організації роботи (офлайн, онлайн, змішаної), формування здатності визначати стратегію, зміст і навчально-методичне забезпечення процесу подолання ПМР у дітей дошкільного віку, організовувати дитячий колектив під час логопедичної роботи. Здобувач освіти виконує такі основні завдання практики: Завдання практики: 1. Ознайомлення зі структурою закладу дошкільної освіти, з графіком роботи вчителя-логопеда логопедичної групи/ вчителя-логопеда логопункту, з відповідною логопедичною документацією. 2. Складання індивідуального плану проходження практики, узгодження його з вчителем-логопедом і керівником практики від закладу вищої освіти. 3. Аналіз системи роботи вчителя-логопеда з дітьми дошкільного віку із порушеннями мовлення в умовах логопедичної групи та логопункту закладу дошкільної освіти. Спостереження здобувачами освіти за практичними заходами (різними типами занять, консультацій, практикумів, круглих столів і т.д.), які проводять корекційні педагоги в закладі-базі практики та їх аналіз. 4. Спостереження за корекційно-розвитковою діяльністю на логопедичних та інших корекційних заняттях (музичних, з фізичної культури, групових), під час режимних моментів. 5. Проведення логопедичного обстеження і заповнення мовленнєвих карток на 2-х дітей. 6. Планування, проведення та аналіз корекційних занять із дітьми із порушеннями мовлення. Проведення запланованих щоденних та контрольних логопедичних занять з формування звуковимови (2 індивідуальних). 7. Проведення запланованих щоденних занять і одного контрольного підгрупового заняття з розвитку мовлення. 8. Проведення одного виховного заходу з батьками дітей з ПМР з включенням методів і прийомів мовленнєвої та особистісної соціалізації осіб зі складними мовленнєвими порушеннями. 9. Ведення щоденника логопедичної практики з відповідними записами. 10. Надання практичної допомоги вчителю-логопеду під час організації і проведення логопедичних занять, підготовці дидактичних матеріалів тощо. 11. Виконання завдань згідно теми кваліфікаційної роботи. 12. Виконання індивідуального завдання
3. Підсумковий	Узагальнення проведеної здобувачами освіти роботи: підбиття підсумків, підготовка звітної документації, оформлення звіту з практики; підготовки папки конспектів та наочного матеріалу. Подача звітних матеріалів на захист практики. Захист практики на підсумковій конференції. Здобувач освіти виконує такі завдання практики: - узагальнення матеріалів практики і оформлення звіту, щоденника з практики та інших звітних документів/матеріалів; - окреслення результатів проходження виробничої практики на посаді вчителя-логопеда в закладах дошкільної освіти;

Перелік звітної документації: на захист звіту про проходження виробничої практики на посаді вчителя-логопеда в закладах дошкільної освіти здобувач освіти повинен надати наступні звітні матеріали:

1. Щоденник практики, завірений печаткою закладу, підписами керівництва закладу і вчителя-логопеда, у якому відображені щоденні записи спостережень та безпосередньої роботи здобувача вищої освіти.

2. Заповнені мовленнєві картки на 2-х дітей (бажано, з різними мовленнєвими порушеннями).

3. Психолого-педагогічну характеристику на 1 вихованця з системним порушенням мовлення.

4. Один розгорнутий план-конспект контрольного підгрупового логопедичного заняття з розвитку мовлення, завіреного вчителем-логопедом закладу з рекомендованою оцінкою (від 1 до 10 балів) та підписом.

5. Два розгорнутих плани-конспекти контрольних індивідуальних логопедичних заняття з формування звуковимови, завірених вчителем-логопедом закладу з рекомендованою оцінкою (від 1 до 10 балів за кожен) та підписом.

6. Конспект виховного заходу з батьками дітей з ПМР, завіреного підписами вчителя-логопеда і вихователя закладу з рекомендованою оцінкою (від 1 до 10 балів).

7. Два наочних посібника (виготовлені логопедичні ігри).

8. Характеристику на здобувача-практиканта з рекомендованою оцінкою, складену вчителем-логопедом закладу, завірену його підписом і печаткою закладу.

9. Звіт здобувача-практиканта про проходження практики з фотографіями, завірений його підписом.

10. Виконане індивідуальне завдання.

Здобувач освіти, який не надав звітної документації, вважається таким, що не пройшов виробничу практику.

Вимоги до звіту з практики: виробнича практика на посаді вчителя-логопеда в закладах дошкільної освіти вважається завершеною за умови виконання здобувачами освіти всіх вимог програми практики. Виконання практики завершується підготовкою та захистом звіту про проходження практики. Звіт має містити відомості про виконання усіх розділів індивідуального плану проходження виробничої практики та індивідуального завдання, мати висновки і пропозиції.

Орієнтовний план звіту про проходження виробничої практики на посаді вчителя-логопеда в закладах дошкільної освіти:

1. Вступ, в якому зазначаються: календарні терміни проходження практики; місце проходження практики; мета та завдання практики.

2. Зміст видів практичної роботи здобувача вищої освіти під час практики та стислий аналіз роботи практиканта – відповідно до теми, мети і завдань практики.

3. Оцінка повноти виконання поставлених практикою завдань.

4. Висновки за результатами практики: знання, уміння, навички, отримані та вдосконалені під час практики; труднощі, що виникли у процесі практичної діяльності, їх причини; пропозиції щодо вдосконалення процесу організації та керівництва практикою здобувачів вищої освіти.

5. Додатки.

Текст звіту ілюструється відповідними фото або відеофрагментами, розрахунками, таблицями, схемами, рисунками тощо.

Звіт оформлюється на аркушах формату А-4 з полями: ліве – 30 мм; праве, верхнє, нижнє – 20 мм. Шрифт Times New Roman – 14 pt з міжрядковим інтервалом 1,5, нумерація сторінок – вгорі праворуч (8-10 сторінок). Звіт скріплюється, підписується практикантом, керівником практики (від бази практики) та скріплюється печаткою. Далі звіт подається керівникові практики від кафедри для написання у «Щоденнику практики» висновку про проходження практики.

Підсумки проведення виробничої практики на посаді вчителя-логопеда в закладах дошкільної освіти обговорюються на засіданні кафедри, а загальні результати практики підводяться на засіданні вченої ради факультету педагогічної освіти та соціальної роботи Волинського національного університету імені Лесі Українки.

V. ВИДИ (ФОРМИ) ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ

Індивідуальне завдання є однією з форм набуття фахових компетентностей, яка має на меті поглиблення, узагальнення та закріплення знань, які здобувачі освіти отримали у процесі теоретичного навчання, та застосування цих знань в практичній діяльності.

Напрями і тематика індивідуальних завдань для здобувачів освіти розробляються на випусковій кафедрі, виходячи з теми і завдань кваліфікаційної роботи, схильностей, здібностей, особливостей здобувачів освіти та їх уподобань.

Завдання: на основі вивчення специфіки діяльності вчителів-логопедів закладів дошкільної освіти розробити та презентувати **портфоліо «Особливості професійної діяльності вчителя-логопеда з дітьми дошкільного віку із порушеннями мовлення»**.

VI. ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРАКТИКИ

Таблиця 3

Зміст роботи, що оцінюється	Форма звітності	Критерії оцінювання		К-сть балів	К-сть годин
		Характеристика	Бал		
1. Участь у настановчій конференції	Особиста присутність (очно або дистанційно)	Присутність на настановчій конференції	1	0-2	2
		Активна участь здобувача освіти в обговоренні організаційних моментів та завдань практики	1		

2. Складання індивідуального плану роботи здобувача освіти під час проходження практики, календарно-тематичного плану проходження практики	Індивідуальний план, календарно-тематичний план проходження практики	Демонстрація розуміння та вміння раціонального планування усіх завдань з практики під час розробки документу ЗО	1	0-3	4
		Вміння ефективно використовувати час та чітко формулювати завдання	1		
		Дотримання дедлайна виконання завдання	1		
. Виконання основних завдань практики	Заповнені мовленнєві картки на 2-х дітей	Дотримання структури документа, вміння термінологічно чітко описувати стан органів артикуляції, здатність до переключення, наявність салівації	2	0-5	8
		Вміння чітко описувати стан мовлення та мовленнєвого дихання дитини, правильно підбирати слова для відтворення, фіксувати особливості звуковимови, складової структури слів, наявність порушень (відсутність, заміни, пропуски, спотворення звуків).	2		
		Грамотність (відсутність орфографічних, пунктуаційних помилок), термінологічна компетентність	1		
	Психолого-педагогічна характеристика вихованця з системним порушенням мовлення	Уміння чітко характеризувати особистість вихованця з системним порушенням мовлення, здатність розмежовувати нормотиповий та порушений стани, описувати актуальний стан психічних та мовленнєвих процесів	2	0-5	12
		Уміння робити висновки щодо психомовленнєвого розвитку дитини, розуміти причинно-наслідкові зв'язки між наявними порушеннями психомовленнєвого розвитку	2		
		Грамотність (відсутність орфографічних, пунктуаційних помилок), термінологічна компетентність	1		
	Один розгорнутий план-конспект контрольного підгрупового логопедичного заняття з розвитку	Здатність чітко формулювати мету і завдання підгрупового логопедичного заняття	2		12
		Здатність аргументовано планувати структуру логопедичного заняття, правильно добирати мовленнєвий та дидактичний матеріал	2		

	мовлення	Наявність індивідуальних завдань із врахуванням особливостей розвитку вихованців	2	0-10	
		Наявність якісного ілюстративного та роздаткового матеріалу	2		
		Дотримання вимог щодо тривалості заняття, кількості завдань для дітей	1		
		Грамотність (відсутність орфографічних, пунктуаційних помилок), термінологічна компетентність	1		
Два розгорнутих плани-конспекти контрольних індивідуальних логопедичних заняття з формування звуковимови		Здатність чітко формулювати мету і завдання індивідуального логопедичного заняття	2	0-20	30
		Здатність аргументовано планувати структуру логопедичного заняття, правильно добирати мовленнєвий та дидактичний матеріал	2		
		Вміння взаємодіяти із дитиною, враховувати її психоемоційний стан	2		
		Наявність якісного ілюстративного та роздаткового матеріалу	2		
		Дотримання вимог щодо тривалості заняття, кількості завдань для дитини	1		
		Грамотність (відсутність орфографічних, пунктуаційних помилок), термінологічна компетентність	1		
Конспект виховного заходу з батьками дітей з ПМР		Актуальність теми, змістове наповнення виховного заходу, врахування етико-деонтологічних засад, доступність подачі професійної інформації батькам вихованців	7	0-10	10
		Творчий підхід до планування та реалізації виховного заходу з включенням методів і прийомів мовленнєвої та особистісної соціалізації осіб зі складними мовленнєвими порушеннями	2		
		Грамотність (відсутність орфографічних, пунктуаційних помилок), термінологічна компетентність	1		
Виготовлені два наочних посібника (логопедичні)		Вміння продумати мету, завдання і хід гри, відповідність віковій категорії та рівню психомовленнєвого розвитку дітей	5	0-10	40

	ігри)	Варіативність використання матеріалів дидактичної гри	3	0-10	
		Оформлення логопедичної гри, практичність її використання	2		
	Індивідуальне завдання	Змістове наповнення портфоліо	5		
		Здатність науково і критично мислити під час викладу матеріалу	1		
		Термінологічна компетентність	1		
		Творчий підхід до виконання індивідуального завдання, інноваційність, креативність	1		
		Презентація портфоліо «Особливості професійної діяльності вчителя-логопеда з дітьми дошкільного віку із порушеннями мовлення».	2		
4. Психолого-педагогічна майстерність та особистісні характеристики	Особиста присутність/ участь дистанційно	Педагогічний такт	0,5	0-5	-
		Комунікабельність	0,5		
		Емпатійність	0,5		
		Професійна компетентність	0,5		
		Педагогічні здібності	0,5		
		Дисциплінованість під час проходження практики	0,5		
		Ініціативність	0,5		
		Самостійність	0,5		
		Професійна спрямованість	0,5		
		Інноваційність та креативність	0,5		
5. Оцінка процесу проходження практики	Особиста присутність/ участь дистанційно	Дотримання дедлайна виконання завдання	1	0-5	-
		Здатність планувати та проводити різні види занять з дошкільниками із ПМР	1		
		Здатність організовувати логопедичний процес в ЗДО з використанням інноваційних технологій, методів, прийомів, засобів та з урахуванням різних форм організації роботи (офлайн, онлайн, змішаної)	1		
		Здатність до організації середовища, ефективного для розвитку мови, мовлення та комунікації дітей дошкільного віку	1		
		Здатність спостерігати, аналізувати та оцінювати корекційно-розвитковий процес освітнього закладу	1		
6. Підготовка звітної документації	Звітна документація	Щоденник практики (з фіксацією усіх робочих днів, з відповідними до завдань практики записами тощо)	0-5	0-10	20

		Звіт за результатами проходження практики	0-3		
		Додатки (супровідні матеріали, світлини проходження практики чи інше, що, на думку здобувача освіти, підтверджує якість проходження практики)	0-2		
7. Захист результатів виробничої практики	Особиста присутність/ участь дистанційно	Здатність до творчої презентації власної практичної діяльності, аналізу і логічного структурування матеріалу	1	0-5	2
		Активна участь здобувача освіти в обговоренні підсумків практики	1		
		Здатність до рефлексії та ініціативи під час презентації	1		
		Здатність демонструвати розвиток власного професіоналізму в галузі спеціальної освіти, розуміння сутності виробничої практики на посаді вчителя-логопеда в закладах дошкільної освіти	1		
		Здатність грамотно (без орфографічних, пунктуаційних та стилістичних помилок) презентувати матеріал	1		
Сума				0-100	180

Критерії оцінювання під час проходження практики

Таблиця 4

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
«Відмінно» – рівень А (90-100 б.).	Усі завдання виробничої практики на посаді вчителя-логопеда в закладах дошкільної освіти виконано в повному обсязі, виявлено вміння здобувача освіти застосовувати і творчо використовувати педагогічні та методичні знання, пов'язані з особливостями і засобами педагогічної та корекційно-розвиткової діяльності. Виявлено вміння застосовувати інноваційні технології корекційної діяльності, будувати стосунки з дітьми з особливими освітніми потребами, їхніми батьками та педагогами. Також продемонстрована активність та ініціативність у підготовці та проведенні корекційно-розвиткової діяльності. Звіт подано у встановлений термін. Він містить всі структурні елементи. У щоденнику здобувача освіти зафіксовано зміст роботи протягом усього періоду проходження виробничої практики на посаді вчителя-логопеда в закладах дошкільної освіти. Характеристика-відгук позитивна, оцінка керівника за практику – «відмінно».
«Дуже добре» – рівень В (82 – 89 балів); «Добре» – рівень С (75 – 81 балів).	В (82 – 89 балів). Завдання виконані правильно, але недостатньо повно. Виявлено вміння здобувача освіти застосовувати педагогічні та методичні знання, пов'язані з особливостями і засобами педагогічної й корекційно-розвиткової діяльності. У процесі корекційно-розвиткової діяльності не виявлено творчого, індивідуального підходу. Виявлено вміння встановлювати контакт з дітьми з особливими освітніми потребами, їх батьками, педагогами. Звіт подано у встановлений термін, який містить всі структурні елементи. У щоденнику здобувача освіти зафіксовано зміст роботи протягом усього періоду проходження

	практики. Характеристика-відгук позитивна, оцінка керівника за практику – «дуже добре». С (75 – 81 балів). Завдання практики виконано, але неповно, в ході виконання завдань практики допускалися незначні помилки. Виявлено вміння проводити корекційні заняття, але шаблонно. Звітна документація оформлена згідно вимог. У щоденнику здобувача освіти зафіксовано зміст роботи протягом усього періоду проходження практики. Характеристика-відгук позитивна, оцінка керівника за практику – «добре».
«Задовільно» – рівень Д (67 -74 балів); «Достатньо» – рівень Е (60 – 66 балів).	Д (67 – 74 балів). Завдання практики виконано в неповному обсязі, в ході виконання завдань допускалися помилки. Звітна документація недооформлена або оформлена з помилками. Щоденник оформлено невірно. У характеристиці-відгуку оцінка керівника за практику – «задовільно». Е (60 – 66 балів). Завдання виконано з помилками. Всі завдання практики виконувалися, але допущені неточності. Документація оформлена неповно, з помилками. Щоденник недооформлено. У характеристиці-відгуку оцінка керівника за практику – «задовільно».
«Незадовільно» – рівень FХ (1 – 59 балів)	Завдання не виконані. Виявлені проблеми встановлення контакту, не сформовані вміння проводити відповідні види педагогічної й корекційно-розвиткової діяльності. Звітна документація оформлена з помилками. Відсутній щоденник, характеристика-відгук.

VII. Політика оцінювання

Оцінювання знань здобувачів освіти з ОК «Виробнича практика на посаді вчителя-логопеда в закладах дошкільної освіти» здійснюється на основі результатів поточного контролю знань відповідно до Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки за 100-бальною шкалою. Об'єктом оцінювання знань здобувачів освіти є програмовий матеріал з ОК.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практики і має за мету перевірку рівня підготовленості здобувачів освіти до виконання конкретної роботи. Поточний контроль реалізується в різних формах, зокрема опитування, виступи на методичних заходах закладів баз практики, експрес-контроль, перевірка результатів виконання різноманітних індивідуальних науково-дослідних завдань, контроль засвоєння того навчального матеріалу, який заплановано на самостійне опрацювання здобувачем, тощо. Максимальний бал за кожну з форм роботи визначено у *таблиці 3* силабуса освітнього компонента.

Звіт про проходження виробничої практики на посаді вчителя-логопеда в закладах дошкільної освіти захищається здобувачем освіти у комісії, призначеній наказом ректора Університету. Захист практики відбувається на засіданні комісії із захисту практики не пізніше ніж через 2 тижні після її завершення. До складу комісії можуть входити: декан факультету (директор інституту), завідувачі кафедр, керівники практики від кафедр, викладачі кафедр. На захисті результатів виробничої практики на посаді вчителя-логопеда в закладах дошкільної освіти здобувач освіти має представити весь пакет документів, передбачених силабусом практики. За результатами захисту і

наявності повного комплексу звітних матеріалів виставляється диференційована оцінка за виробничу практику.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Перескладання будь-яких видів робіт, передбачених силабусом ОК, з метою підвищення оцінки не дозволяється. Повторне складання заліку допускається не більше як два рази: один раз – викладачеві, другий – комісії, яку створює декан факультету.

Політика щодо академічної доброчесності. Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання завдань (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної освітньої (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача освіти є підставою для її незарахування, незалежно від масштабів плагіату чи обману (див. Положення про систему запобігання та виявлення академічного плагіату в науковій та навчальній діяльності здобувачів вищої освіти, докторантів, науково-педагогічних і наукових працівників Волинського національного університету імені Лесі Українки). Списування під час контрольних та самостійних робіт, екзамену – заборонені (зокрема, з використанням мобільних девайсів). Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. У випадку таких подій – реагування відповідно до «Кодексу академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки» (URL: <http://ra.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/03/Kodeks-akademichnoyi-dobrochesnosti.pdf>).

Політика щодо відвідування. Відвідування занять згідно індивідуального графіку роботи на період проходження практики є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, навчання за програмою подвійного диплома, з використанням елементів дуальної форми здобуття освіти, міжнародне стажування) навчання може відбуватись за індивідуальним графіком, в онлайн режимі (за погодженням із деканом факультету).

Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті, здійснюється на добровільній основі та передбачає підтвердження того, що здобувач досяг результатів навчання, передбачених ОПП, за якою він навчається. Визнанню можуть підлягати такі результати навчання, отримані в неформальній освіті, які за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають як освітньому компоненту в цілому, так і його окремому розділу, темі (темам), індивідуальному завданню, тощо, які передбачені програмою (силабусом) ОК. Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті, відбувається в семестрі, що передує семестру початку вивчення освітнього компонента, або першого місяця від початку семестру, враховуючи ймовірність непідтвердження здобувачем результатів такого навчання (Положення про визнання результатів

навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у ВНУ імені Лесі Українки <https://vnu.edu.ua/uk/normativno-pravova-baza>).

VII. ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Оцінювання знань здобувачів освіти здійснюється під час *поточного контролю* за результатами виконання тих видів робіт, які передбачені силабусом освітнього компонента «Виробнича практика на посаді вчителя-логопеда в закладах дошкільної освіти» в діапазоні від 0 до 100 балів. Мінімальна позитивна кількість балів – 60.

У дату складання заліку викладач записує у заліково-екзаменаційну відомість і до індивідуального навчального плану здобувача освіти суму поточних балів, які здобувач освіти набрав під час поточної роботи (шкала від 0 до 100 балів). Ця сума балів враховується для здобувачів вищої освіти під час визначення розміру стипендій разом з іншими підсумковими оцінками. У випадку, якщо здобувач освіти набрав менше ніж 60 балів, він складає залік під час ліквідації академічної заборгованості (здобувачу освіти надається можливість повторного складання заліку за умови доопрацювання звіту й індивідуального завдання). У цьому випадку бали, набрані під час поточного оцінювання, анулюються. Максимальна кількість балів під час ліквідації академічної заборгованості з заліку – 100.

Підсумки проведення виробничої практики на посаді вчителя-логопеда в закладах дошкільної освіти обговорюються на засіданні кафедри, а загальні результати практики підводяться на засіданні вченої ради факультету педагогічної освіти та соціальної роботи Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Шкала оцінювання

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка	
	для екзамену	для заліку
90 – 100	Відмінно	Зараховано
82 – 89	Дуже добре	
75 – 81	Добре	
67 – 74	Задовільно	
60 – 66	Достатньо	
1 – 59	Незадовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)

VIII. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

1. Берник Т. Організація логопедичної допомоги дітям дошкільного віку в системі спеціальної освіти. *Дефектологія*. 2006. № 1. С.51-55.
2. Гаврилов О. В. Особливі діти в закладі і соціальному середовищі: навчальний посібник. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2009. 308 с

3. Положення про проведення практики студентів Волинського національного університету імені Лесі Українки. URL: https://vnu.edu.ua/sites/default/files/2023-09/2023_%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D0%BF%D1%80%D0%BE_%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%BA%D1%83.pdf

4. Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки. URL: https://vnu.edu.ua/sites/default/files/2024-08/2023_Polozh_pro_otzin_%D0%A0%D0%B5%D0%B4_%D1%80%D0%B5%D0%B4%2B%D0%9C%D0%95%D0%94.pdf

5. Положення про організацію освітнього процесу на першому (бакалаврському) та другому (магістерському) рівнях у Волинському національному університеті імені Лесі Українки. URL: https://vnu.edu.ua/sites/default/files/2024-09/2024%20olozhennya_pro_org_anizatsiyu_navch._pr_otsesu_u_VNU_%D1%80%D0%B5%D0%B4.pdf

6. Методичні рекомендації до проведення практики для здобувачів освіти спеціальності 016 Спеціальна освіта галузі знань 01 Освіта / Педагогіка: навчально-методичний посібник [Електронний ресурс] / [кол. авторів І.М. Брушневська, І.Б. Кузава, З.С. Мацюк, В.Ф. Сергеева, І.І. Сидорук за заг. ред. Брушневської І.М.]. Луцьк: Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2023. 142 с., (1,4 автор. арк. С.16-25, 70-79; 102-111) <https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/21722>

7. Пінчук Ю. Модель професійної компетентності вчителя-логопеда. *Дефектологія*. 2007. №2. С. 14-18.

8. Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо організації навчання осіб з особливими освітніми потребами: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/765-2021-%D0%BF#Text>

9. Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/957-2021-%D0%BF#Text>

10. Як організувати якісне інклюзивне навчання – поради для директора школи. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/yak-organizuvati-yakisne-inklyuzivne-navchannya-poradi-dlya-direktora-shkoli>

11. Щодо забезпечення доступності закладів освіти для осіб з ООП. URL: https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2020/09/1084_vkh_1_9-223.pdf

12. Концепція розвитку інклюзивної освіти. Наказ МОН України від 01.10.2010 р. № 912. URL: <http://firstedu.org.ua/index.php>.

13. Колупаєва А.А. Професійне співробітництво в інклюзивному навчальному закладі: навч.-метод. посіб. / А.А. Колупаєва, Е.А. Данілявічутє, С.В. Литовченко. Київ: Видавнича група «А.С.К.», 2012. 197 с.

Інформаційні ресурси

1. Директорат дошкільної, шкільної, позашкільної та інклюзивної освіти:

[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/ministerstvo/pro-ministerstvo/direktorati/direktorat-inklyuzivnoyi-ta-pozashkilnoyi-osviti>

2. Інститут модернізації змісту освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://imzo.gov.ua/>

3. <https://mon.gov.ua/ua/tag/inklyuzivne-navchannya>

4. https://ispukr.org.ua/?page_id=331

5. <https://prometheus.org.ua/partnership/>

6. <https://www.ed-era.com/>

3.4. Навчально-методичне забезпечення освітнього компонента «ВИРОБНИЧА ПРАКТИКА НА ПОСАДІ ВЧИТЕЛЯ-ЛОГОПЕДА В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ»

Автор: Зоряна Мацюк

I. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна форма навчання	Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка Спеціальність 016 Спеціальна освіта Освітньо-професійна програма Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта Освітній рівень: другий (магістерський)	Навчальна
		Рік навчання -1-й
		Семестр – 1-ий
		Консультації – 12 год.
Кількість годин/кредитів 180/6		Самостійна робота – 168 год.
		Форма контролю: залік
Мова навчання		Українська

II. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧІВ

ППП: Мацюк Зоряна Сергіївна

Науковий ступінь: кандидат філологічних наук

Вчене звання: доцент

Посада: доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти

Контактна інформація: +380663727954, Maciuk.Zoriana@vnu.edu.ua,
Zoriana_Matsiuk@ukr.net

Дні занять: <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

Терміни практики: 15-18 т.

III. Опис освітнього компонента

1. Анотація курсу

Силабус освітнього компонента (далі – ОК) «Виробнича практика на посаді вчителя-логопеда в закладах загальної середньої освіти» є нормативним документом Волинського національного університету імені Лесі Українки, який розроблено кафедрою спеціальної та інклюзивної освіти на основі освітньо-професійної програми підготовки здобувачів вищої освіти відповідно до навчального плану для галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальності 016 Спеціальна освіта денної форми навчання. ОК – обов'язкова частина освітнього процесу, невід'ємний складник ОПП. На цьому етапі відбувається практичне знайомство з майбутньою професійною діяльністю у спеціальних закладах освіти, навчально-реабілітаційних центрах, закладах дошкільної освіти та загальної середньої освіти з інклюзивним навчанням, інклюзивно-ресурсних центрах, формування уявлень в здобувачів освіти про особливості,

функції, специфіку, зміст, організацію їхньої майбутньої роботи.

Здобувачі вищої освіти проходять виробничу логопедичну практику у закладах загальної середньої освіти: на логопедичних пунктах при департаментах освіти та науки (міських, районних).

Виробнича практика на посаді вчителя-логопеда в закладах загальної середньої освіти є складовою частиною навчально-виховного процесу, що забезпечує поєднання теоретичної підготовки здобувачів освіти із практичною діяльністю закладів для дітей різних вікових груп та сприяє накопиченню особистісного досвіду, необхідного для реалізації творчого підходу в роботі з дітьми з ООП. Педагогічна практика сприяє узагальненню та систематизації набутих і опануванню нових теоретико-практичних знань, умінь студентів щодо організації та проведення діагностичної, навчальної, корекційно-виховної роботи з дітьми з порушенням психофізичного розвитку. Здобувачі освіти продовжують знайомитись із особливостями практичної діяльності вчителя-логопеда в закладах загальної середньої освіти, удосконалюють набуті практичні уміння шляхом активного включення у роботу, що передбачає виконання різних видів педагогічної діяльності.

3. Мета практики передбачає формування мотиваційної та діяльнісної складової готовності до здійснення професійної діяльності, що досягається через: аналіз здобувачами вищої освіти логопедичної документації, відвідування логопедичних занять (фронтальних, індивідуальних) і їх подальший аналіз; організацію, планування і проведення логокорекційної роботи з дітьми з порушеннями мовлення під керівництвом вчителя-логопеда та заступника директора з навчальної роботи, проведення контрольних корекційних занять, виконання завдань щодо логопедичних обстежень, виготовлення дидактичного матеріалу для логопедичної роботи; а також через спостереження за освітньо-виховним процесом у закладі та включенням в організацію та проведення цього процесу.

Завдання практики:

1. Ознайомлення зі структурою освітнього закладу і характером навчання в ньому дітей з порушеннями мовлення, з графіком роботи логопедичного кабінету чи пункту, з логопедичною документацією.

2. Складання індивідуального плану проходження практики і узгодження його з вчителем-логопедом та керівником практики від закладу вищої освіти.

3. Ознайомлення з метою, змістом та завданнями роботи вчителя-логопеда в базовому закладі.

4. Спостереження за діяльністю дітей з порушеннями мовлення на логопедичних заняттях, у позаурочний час, на освітніх заняттях.

5. Проведення логопедичних обстежень і заповнення мовленнєвих карток на 2-х дітей.

6. Проведення пробних та контрольних логопедичних занять (2 фронтальних, 2 індивідуальних).

7. Проведення пробного та контрольного заняття з логоритміки (одного).

8. Проведення пробних та контрольних уроків з української мови, математики (обов'язкові), ручної праці або малювання (один урок за вибором).

9. Проведення пробного та контрольного виховного заходу.
10. Ведення щоденника логопедичної практики з відповідними записами.
11. Надання практичної допомоги вчителям-логопедам в організації логопедичних занять, підготовці дидактичних матеріалів тощо.
12. Формувати інтегральну, загальні та спеціальні компетентності, визначені силабусом ОК.

Загальні вимоги до здобувачів освіти

1. Здобувач освіти повинен мати стійкий інтерес та любов до обраної професії, доброзичливе ставлення до дітей із порушеннями психофізичного розвитку.
2. Здобувач освіти повинен володіти високими моральними та громадянськими якостями, переконанням оптимістичного розвитку потенційних можливостей дітей з психофізичними порушеннями.
3. Діяльність та особистісні якості здобувача освіти повинні відповідати вимогам професіограми корекційного педагога, вчителя-дефектолога, фахівця (консультанта) інклюзивно-ресурсного центру.

Загальні вимоги до керівника практики

1. Ознайомити здобувачів освіти із програмою та завданнями практики.
2. Розкрити питання щодо правильної організації діяльності здобувачів освіти під час проходження практики.
3. Детально проаналізувати звітну документацію.
4. Надавати інформаційну допомогу в організаційних та навчально-методичних питаннях, які виникнуть (виникають) у процесі діяльності здобувачів освіти.

Загальні вимоги до керівника практики від бази практики

Відповідно до укладених угод контролює за виконанням обов'язків від бази практики, створює умови для роботи здобувачів освіти.

Зміст практики

Робочий день здобувача вищої освіти під час проходження цього виду практики триває 6 годин. Початок і закінчення робочого дня узгоджується з вчителями класів, за якими закріплюються практиканти, з вчителем-логопедом та керівництвом закладу загальної середньої освіти і складається відповідно до графіку роботи вчителя-логопеда. Упродовж робочого дня здобувач-практикант проводить 4 години щоденної освітньої роботи з вчителями у класах або з вчителем-логопедом та ще 2 години до або після роботи вчителя-логопеда з підготовки, розробки і тренування у проведенні відповідних логопедичних або інших занять. Протягом цих двох годин здобувач-практикант проводить спостереження за учнями з типовим розвитком і з порушеннями мовлення, виконує окремі завдання практики, проводить дослідження, які можна використовувати у процесі написання курсової роботи та інші види робіт відповідно до індивідуального планування. Щоденний зміст виконаної роботи фіксується практикантом у щоденнику практики. Здобувачі-практиканти розподіляються по базових закладах загальної середньої освіти з урахуванням кількості класів у кількості не більше 3-х осіб.

У перші дні проходження практики здобувачі вищої освіти знайомляться з графіком роботи закладу загальної середньої освіти, розкладом уроків, режимними моментами, після чого складають індивідуальні плани проходження практики і узгоджують їх з вчителями, вчителем-логопедом, керівництвом закладу, в якому вони перебувають і керівником практики від закладу вищої освіти.

Під час проходження практики здобувачі вищої освіти практично знайомляться з різними типами закладів загальної середньої освіти, у яких можуть перебувати діти з порушеннями мовлення різної етіології та патогенезу: з фонетико-фонетичним недорозвиненням мовлення, з загальним недорозвитком мовлення, з комплексними порушеннями тощо, де однією із особливостей розвитку виступає недорозвинення мовленнєвої функції первинного або вторинного характеру. Під час перебування у закладі вони спостерігають за роботою вчителя-логопеда, вчителів під час проведення уроків, фахівців психологічного та медичного профілю, інших спеціалістів, готують і проводять пробні і контрольні логопедичні заняття та уроки з української мови, читання, математики, на вибір – з малювання або ручної праці.

За період проходження практики здобувачі вищої освіти відвідують всі уроки, які проводяться в молодших класах, а також заняття розвитку мовлення, заняття з ігрової, трудової, образотворчої, суспільно-корисної діяльності, виховні заходи, планують та проводять такі заняття під спостереженням і керівництвом вчителів закладу. Вони працюють над виготовленням роздаткового дидактичного матеріалу, наочних посібників, демонстраційних матеріалів для проведення самостійних уроків і корекційних логопедичних занять та надають іншу необхідну допомогу фахівцям закладу. Вони також готують матеріали для проведення тематичних бесід з батьками, які виховують дітей з порушеннями мовлення і проводять з ними консультації за відповідно розробленими і підготовленими темами під керівництвом та у присутності вчителя-логопеда.

У процесі проходження практики здобувачі вищої освіти постійно ведуть щоденник практики, у якому відображають щоденні спостереження та її цікаві моменти, заповнюють мовленнєві картки, готують психолого-педагогічну характеристику на учня з порушеннями мовлення, пишуть розгорнуті план-конспекти контрольних індивідуальних і фронтальних логопедичних занять, розгорнуті план-конспекти контрольних уроків і виховного заходу, конспект контрольного фронтального заняття з логоритміки. Також у процесі проходження практики вони готують протоколи обговорення контрольних занять і уроків, які проводять інші здобувачі-практиканти, виготовляють наочні посібники, логопедичні ігри тощо і формують звіт про проходження практики.

У процесі проходження практики вони відпрацьовують вміння здійснювати:

- *діагностичну діяльність*, спрямовану на формування умінь проводити логопедичне вивчення відповідно до існуючих методик логопедичної діагностики і з урахуванням вікових, типологічних та індивідуальних особливостей школярів з порушеннями мовлення;

- *навчально-організаційну діяльність*, метою якої є: вивчення особливостей планування логопедичної роботи; вивчення особливостей розробки і проведення логопедичних занять; самостійне планування роботи на термін проходження практики; розробку конспектів уроків, виховних заходів; сприяння організації режимних моментів; співпрацю з вчителями, вчителями-логопедами, вихователями, психологом та іншими спеціалістами закладу;

- *корекційну діяльність* через використання методик діагностичного, розвивального і корекційного впливу з метою виправлення мовленнєвих порушень у дітей та розвитку їх в цілому;

- *методично-просвітницьку діяльність* через вивчення досвіду роботи вчителів і вчителів-логопедів, участі в обговоренні логопедичних занять і уроків, проведених вчителем-логопедом та іншими здобувачами вищої освіти, аналізування методів роботи вчителя-логопеда, проведення консультативної роботи з батьками дітей з порушеннями мовлення;

- *науково-дослідну роботу*, яка передбачає проведення практичних досліджень відповідно до теми курсової та в подальшому дипломної роботи, підготовки публікацій та відповідно до індивідуального плану роботи.

IV. ЕТАПИ ПРАКТИКИ

Таблиця 3

Етапи	Зміст, основні завдання, тривалість
1. Підготовчий	Участь у настановній конференції з метою ознайомлення з методикою та організацією проходження педагогічної практики вчителя-логопеда в закладах загальної середньої освіти. Знайомство із керівниками навчальної практики в закладах загальної середньої освіти від кафедри спеціальної та інклюзивної освіти, переліком баз практики.
2. Ознайомлювальний	Знайомство із розподілом студентів на педагогічну практику вчителя-логопеда в закладах загальної середньої освіти. Вивчення прав і обов'язків студентів під час проходження практики. Проведення інструктажу з техніки безпеки. Деталізація змісту, уточнення термінів проведення практики, форм звітності. Знайомство із завданнями, програмою і звітною документацією з практики, розподілом по її об'єктах. Складання індивідуального графіку роботи на період проходження практики.
3. Основний	Спостереження та аналіз педагогічної роботи вчителя-логопеда в закладах загальної середньої освіти, його професійними обов'язками. Спостереження та аналіз занять, які проводить фахівець. Здійснення психолого-педагогічного вивчення дітей з порушенням психофізичного розвитку. Самостійне виконання здобувачем освіти обов'язків вчителя-логопеда в закладах загальної середньої освіти. Вивчення особистості дитини з порушенням психофізичного розвитку та проведення психолого-педагогічної діагностики. Ознайомитися та навчитися дотримуватися основних завдань вчителя-логопеда в закладах загальної середньої освіти: обстеження особливостей розвитку дитини, визначення її здатності до навчання;

	▪ проведення корекційної роботи, яка спрямована на компенсацію і корекцію порушень розвитку дітей; ▪ розвиток основних психічних процесів у дітей (сприйняття, уваги, мислення, пам'яті та ін.); ▪ розвиток навичок спілкування і мовної діяльності дітей; ▪ консультування батьків, просвітницька діяльність. Навчитися визначати характерні ознаки здобувачів освіти з порушенням психофізичного розвитку: недорозвинення мовленнєвої функції – відсутність фразового мовлення, обмежений словниковий запас, аграматизми, неправильна вимова, утруднення мовленнєвого відтворення; не сформованість навички самообслуговування – дитина не може самостійно одягнутися, неохайна, не вміє користуватися ложкою, серветкою тощо; низький рівень пізнавальних процесів – сприймання, пам'яті, уваги, уяви, мислення; низький рівень і темп розвитку ігрової діяльності – примітивність та одноманітність ігрових дій; незрілі моторні функції – виявляються у недорозвитку загальної та дрібної моторики; нездатність до узагальнення й цілісності сприймання, які знижують результативність продуктивних видів діяльності, зокрема малювання та конструювання; недорозвиток емоційно-вольової сфери, що призводить до негативних проявів у поведінці. Розробка конспекту відкритого залікового заняття, виготовлення наочного матеріалу для роботи з дітьми.
4. Підсумковий	Проведення відкритих залікових занять; завершення психолого-педагогічного вивчення дітей; оформлення психолого-педагогічної характеристики на дитину (учня) з порушенням психофізичного розвитку, документації практики. Визначення вражень від створення освітнього середовища для виховання і навчання дітей з порушенням психофізичного розвитку. Оформлення звітної документації. Участь у підсумковій конференції. Підготовка звітної документації та захист результатів педагогічної (виробничої) практики. Оформлення у відповідності до визначених вимог індивідуального плану проходження практики, щоденника педагогічних спостережень, конспектів проведення залікових форм роботи та звіту про проходження практики, що є основною формою звітності здобувача освіти і має містити відомості про виконання практикантом усіх розділів програми практики, аналіз її результатів, мати висновки та пропозиції. Презентація результатів виробничої (педагогічної) практики на посаді вчителя-логопеда в закладах загальної середньої освіти на підсумковій конференції. Захист практики на підсумковій конференції.

Перелік звітної документації: на захист звіту про проходження педагогічної (виробничої) на посаді вчителя-логопеда в закладах загальної середньої освіти здобувач освіти повинен надати наступні звітні матеріали:

- індивідуальний план проходження виробничої (педагогічної) практики на посаді вчителя-логопеда в закладах загальної середньої освіти із позначками про виконання/невиконання його пунктів;

- календарно-тематичний план проходження практики;
- звіт про виконання індивідуального завдання;
- відгук керівника практики про результати і якість проходження здобувачем освіти виробничої (педагогічної) практики на посаді вчителя-логопеда в закладах загальної середньої освіти;

- додатки (супровідні матеріали, світлини проходження практики чи інше, що, на думку здобувача освіти, підтверджує якість проходження практики);

Здобувач освіти, який не надав звітної документації, вважається таким, що не пройшов педагогічну (виробничу) практику.

Вимоги до звіту з практики: виробнича (педагогічна) практика на посаді вчителя-логопеда в закладах загальної середньої освіти вважається завершеною за умови виконання здобувачами освіти всіх вимог програми практики. Виконання практики завершується підготовкою та захистом звіту про проходження практики. Звіт має містити відомості про виконання усіх розділів індивідуального плану проходження виробничої практики та індивідуального завдання, мати висновки і пропозиції.

Орієнтовний план звіту про проходження виробничої (педагогічної) практики на посаді на посаді вчителя-логопеда в закладах загальної середньої освіти:

1. Вступ, у якому зазначено: календарні терміни проходження практики; місце проходження практики; мета та завдання практики.

2. Зміст видів практичної роботи здобувача вищої освіти під час практики та стислий аналіз роботи практиканта – відповідно до теми, мети і завдань практики.

3. Оцінка повноти виконання поставлених практикою завдань.

4. Висновки за результатами практики: знання, уміння, навички, отримані та вдосконалені під час практики; труднощі, що виникли у процесі практичної діяльності, їх причини; пропозиції щодо вдосконалення процесу організації та керівництва практикою здобувачів вищої освіти.

5. Додатки.

Текст звіту ілюструється відповідними фото або відеофрагментами, розрахунками, таблицями, схемами, рисунками тощо.

Звіт оформлюється на аркушах формату А-4 з полями: ліве – 30 мм; праве, верхнє, нижнє – 20 мм. Шрифт Times New Roman – 14 pt з міжрядковим інтервалом 1,5, нумерація сторінок – вгорі праворуч (3-5 сторінок). Звіт скріплюється, підписується практикантом, керівником практики (від бази практики) та скріплюється печаткою. Далі звіт подається керівникові практики від кафедри для написання у «Щоденнику практики» висновку про проходження практики.

Звіт про проходження педагогічної (виробничої) практики на посаді вчителя-логопеда в закладах загальної середньої освіти захищається здобувачем освіти у комісії. До складу комісії входять викладачі кафедри і, за можливості, педагоги від бази практики. За результатами захисту і наявності повного комплексу звітних матеріалів виставляється оцінка за виробничу (педагогічну) практику, яка заноситься до залікової відомості і до

індивідуального навчального плану здобувача освіти. Підсумки практики підводяться на звітній конференції.

Здобувач освіти, який не виконав програму практики без поважних причин, отримав негативний відгук на засіданні кафедри про виконану роботу або не набрав достатньої кількості балів, рішенням вченої ради факультету може бути надано право проходження практики повторно при виконанні умов, визначених фаховою кафедрою.

Підсумки проведення виробничої (педагогічної) практики на посаді вчителя-логопеда в закладах загальної середньої освіти обговорюються на засіданні кафедри, а загальні результати практики підводяться на засіданні вченої ради факультету педагогічної освіти та соціальної роботи Волинського національного університету імені Лесі Українки.

V. ВИДИ (ФОРМИ) ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ

Індивідуальне завдання є однією з форм набуття фахових компетентностей; особистим для кожного здобувача освіти, визначається керівником практики спільно.

Зокрема, впродовж проходження виробничої (педагогічної) практики на посаді вчителя-логопеда в закладах загальної середньої освіти, здобувачі освіти мають:

1. Вивчити документацію, яку ведуть спеціалісти, проаналізувати її, зробити перелік документації.

2. Провести спостереження за діяльністю вчителя-логопеда в закладах загальної середньої освіти з метою визначення стилю педагогічної діяльності.

3. Здійснити систематизоване спостереження за особливостями розвитку та поведінки дітей з порушенням психофізичного розвитку в навчально-виховній діяльності.

4. Провести дидактичні, рольові, рухливі ігри та визначити їх корекційної цінності.

5. Взяти участь у розробці та проведенні психолого-педагогічної діагностики.

6. Взяти участь у розробці та проведенні різних заходів, які проводить вчитель-логопед у закладах загальної середньої освіти, здійснити їх аналіз із позиції корекційно-виховної спрямованості.

7. Проаналізувати заняття та етапи самопідготовки.

Індивідуальні завдання здобувачі освіти виконують самостійно у супроводі керівника практики.

VI. ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРАКТИКИ

Таблиця 4

Зміст роботи, що оцінюється	Кількість балів
1. Підготовка до проведення практики, окреслення організації та структури практики	5
2. Виконання основних завдань практики. Теоретична підготовка, психолого-	60

педагогічна майстерність (педагогічний такт, комунікабельність, емпатійність тощо), особистісні характеристики (дисциплінованість під час проходження практики, ініціативність, самостійність, професійна спрямованість, інноваційність), оцінювання процесу проходження практики	
3. Підготовка звітної документації	10
5. Захист результатів виробничої (педагогічної) практики на посаді вчителя-логопеда в закладах загальної середньої освіти	25
Сума	100

Критерії оцінювання під час проходження практики

Таблиця 5

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
«Відмінно» – рівень А (90–100 б.)	Оцінка «відмінно» виставляється за виконання здобувачем вищої освіти усіх завдань на високому рівні. Здобувач освіти вільно володіє знаннями щодо організаційно-методичної роботи в спеціальному закладі освіти / НРЦ / закладі освіти з інклюзивним навчанням / ІРЦ відповідно до мети і завдань практики. Активно включається в роботу, що вимагає методичної професійної діяльності. Здобувач вищої освіти проявляє себе організованим, сумлінним, ініціативним, винахідливим у виборі форм, методів, технологій діяльності. На високому рівні володіє професійними компетенціями: успішно здійснює аналіз практичного досвіду фахівців в галузі спеціальної та інклюзивної освіти, власної професійної діяльності. Одержав високу оцінку керівника практики. Здав оформлену відповідно до вимог звітну документацію у визначений термін. Підсумкова кількість балів за усі види робіт складає не менше 90 балів.
«Дуже добре» – рівень В (82–89 балів); «Добре» – рівень С (75–81 балів)	Оцінка «добре» виставляється за виконання здобувачем вищої освіти усіх завдань на належному рівні. Здобувач вищої освіти проявляє себе організованим, старанним, наполегливим, відповідальним. На достатньому рівні володіє професійними компетенціями: здійснює аналіз практичного досвіду фахівців в галузі спеціальної та інклюзивної освіти, власної професійної діяльності. Одержав оцінку «добре» керівника практики. Здав у визначений термін і у повному обсязі правильно оформлену документацію. Підсумкова кількість балів за усі види робіт складає не менше 75 балів
«Задовільно» – рівень Д (67–74 балів); «Достатньо» – рівень Е (60–66 балів)	Оцінка «задовільно» виставляється в разі неповного виконання завдань. Знання здобувача вищої освіти несистемні. Рівень володіння професійними компетенціями низький: не вміє самостійно аналізувати практичний досвід фахівців в галузі спеціальної та інклюзивної освіти, власну діяльність. Для виконання завдань практики потребує значної допомоги керівника. Проявив себе як недостатньо організований, відповідальний, безініціативний. Одержав задовільну характеристику керівника практики. Звітна документація оформлена з порушеннями. Підсумкова кількість балів за усі види робіт складає не менше 60 балів.
«Незадовільно» – рівень FX (1–59 балів)	Оцінка «незадовільно» виставляється в разі неповного виконання завдань. Знання здобувача вищої освіти фрагментарні. Виявив незадовільний рівень володіння професійними компетенціями, зокрема вміннями аналізувати практичний досвід фахівців в галузі спеціальної та інклюзивної освіти, власну діяльність, без допомоги керівника не спроможний виконувати практичну

	діяльність. Здобувач вищої освіти пропускав заняття, проявив себе як невідповідальний, недисциплінований. Одержав незадовільну характеристику керівника практики. Виявляє значні прогалини у знаннях. Звітна документація представлена не у повному обсязі. Підсумкова кількість балів за усі види робіт складає не менше 50 балів.
--	--

VII. ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Оцінювання знань здобувачів освіти з «Виробнича практика на посаді вчителя-логопеда в закладах загальної середньої освіти» здійснюється на основі результатів поточного контролю знань відповідно до Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки від 28.06.2022 р.(URL: <https://v.gd/DgfFFL>) за 100-бальною шкалою. Об'єктом оцінювання знань здобувачів освіти є програмовий матеріал з ОК.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практики і має за мету перевірку рівня підготовленості здобувачів освіти до виконання конкретної роботи. Поточний контроль реалізується в різних формах, зокрема опитування, виступи на методичних заходах закладів баз практики, експрес-контроль, перевірка результатів виконання різноманітних індивідуальних науково-дослідних завдань, контроль засвоєння того навчального матеріалу, який заплановано на самостійне опрацювання здобувачем, тощо. Максимальний бал за кожну з форм роботи визначено у *таблиці 3* силабуса освітнього компонента.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Перескладання будь-яких видів робіт, передбачених силабусом ОК, з метою підвищення оцінки не дозволяється. Повторне складання заліку допускається не більше як два рази.

Політика щодо академічної доброчесності. Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання завдань (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної освітньої (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача освіти є підставою для її незарахування, незалежно від масштабів плагіату чи обману. Списування під час контрольних та самостійних робіт, екзамену – заборонені (зокрема, з використанням мобільних девайсів). Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. У випадку таких подій – реагування відповідно до «Кодексу академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки» (URL: <https://v.gd/FJ6BHO>).

Політика щодо відвідування. Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, навчання за програмою подвійного диплома, з використанням елементів дуальної форми здобуття освіти,

міжнародне стажування) навчання може відбуватись за індивідуальним графіком, в онлайн режимі (за погодженням із деканом факультету).

Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті, здійснюється на добровільній основі та передбачає підтвердження того, що здобувач досяг результатів навчання, передбачених ОПП, за якою він навчається. Визнанню можуть підлягати такі результати навчання, отримані в неформальній освіті, які за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають і освітньому компоненту в цілому, і його окремому розділу, темі (темам), індивідуальному завданню, тощо, які передбачені програмою (силабусом) ОК. Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті, відбувається в семестрі, що передує семестру початку вивчення освітнього компонента, або першого місяця від початку семестру, враховуючи ймовірність непідтвердження здобувачем результатів такого навчання (Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у ВНУ імені Лесі Українки <https://vnu.edu.ua/uk/normativno-pravova-baza>).

VII. ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Оцінювання знань здобувачів освіти здійснюється під час *поточного контролю* за результатами виконання тих видів робіт, які передбачені силябусом освітнього компонента «Виробнича практика на посаді вчителя-логопеда в закладах загальної середньої освіти» в діапазоні від 0 до 100 балів. Мінімальна позитивна кількість балів – 60.

Захист практики відбувається на засіданні комісії із захисту практики не пізніше ніж через 2 тижні після її завершення.

На залік із виробничої (педагогічної) практики студент має представити весь пакет документів, передбачених програмою (силябусом) практики (щоденник практики, результати виконання індивідуального завдання, конспекти занять, письмовий звіт про проходження практики тощо).

У разі отримання незадовільної оцінки під час складання заліку здобувачу освіти надається можливість повторного складання заліку за умови доопрацювання звіту й індивідуального завдання. За умови отримання незадовільної оцінки з практики під час ліквідації заборгованості комісії здобувач освіти відраховується з Університету.

Шкала оцінювання

Таблиця 6

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка
90 – 100	Зараховано
82 – 89	
75 – 81	
67 – 74	
60 – 66	
1 – 59	Незараховано (з можливістю повторного складання)

VIII. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

Основна:

1. Положення про проведення практики студентів Волинського національного університету імені Лесі Українки. URL: [МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ \(vnu.edu.ua\)](http://vnu.edu.ua)

2. Методичні рекомендації до проведення практики для здобувачів освіти спеціальності 016 Спеціальна освіта галузі знань 01 Освіта / Педагогіка: навчально-методичний посібник [Електронний ресурс] / [кол. авторів І.М. Брушневська, І.Б. Кузава, З.С. Мацюк, В.Ф. Сергєєва, І.І. Сидорук за заг. ред. Брушневської І.М.]. Луцьк: Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2023. 142 с., (1,4 автор. арк. С.16-25, 70-79; 102-111) <https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/21722>

3. Додаткова:

4. Колупаєва А. А. Діти з особливими потребами та організація їх навчання: навч.-метод. посіб. / А. А. Колупаєва, Л. О. Савчук. Київ : АТОПОЛ, 2011. 273 с.

5. Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів : навч.-метод. посіб. / за заг. ред. М. А. Порошенко та ін. Київ: 2018. 252 с.

6. Постанова Кабінету міністрів України «Про затвердження Положення про інклюзивно-ресурсний центр» : від 12 липня 2017 р. № 545 зі змінами і доповненнями, внесеними постановою Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2018 року № 617 URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KP170545.html.

7. Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 15.09.2021 № 957. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/957-2021-%D0%BF>.

8. Про затвердження Типового переліку допоміжних засобів для навчання (спеціальних засобів корекції психофізичного розвитку) осіб з особливими освітніми потребами, які навчаються в закладах освіти: Наказ МОН України від 23.04.2018 № 414. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/z0582-18>.

9. Створення індивідуальної програми розвитку для дітей з особливими освітніми потребами: методичний посібник / Під заг. ред. Софій Н. З., К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2015. 66 с.

10. Інформаційні ресурси:

11. <http://www.education-inclusive.com/>

12. <https://prometheus.org.ua/partnership/>

3.3. Навчально-методичне забезпечення освітнього компонента «ВИРОБНИЧА ПРАКТИКА НА ПОСАДІ ФАХІВЦЯ (КОНСУЛЬТАНТА) ІНКЛЮЗИВНО-РЕСУРСНОГО ЦЕНТРУ (ВЧИТЕЛЯ-ЛОГОПЕДА)»

Автор: Людмила Стасюк

I. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика виду практики
<u>Денна форма навчання</u>	<u>Галузь знань</u> <u>Освіта/Педагогіка</u> <u>Спеціальність</u> <u>Спеціальна освіта</u> <u>Спеціалізація</u> <u>Логопедія</u> <u>Освітньо-професійна програма</u> <u>Спеціальна освіта.</u> <u>Інклюзивна освіта</u> <u>Освітній рівень: другий (магістерський)</u>	<u>Виробнича</u>
		Рік навчання <u>2-ий</u>
		Семестр <u>3-ий</u>
		Консультації <u>12 год.</u>
<u>Кількість годин/кредитів 180/6</u>		Самостійна робота <u>168 год.</u>
		Форма контролю: <u>залік</u>

II. ІНФОРМАЦІЯ ПРО КЕРІВНИКА ПРАКТИКИ

ППП: Стасюк Людмила Павлівна

Науковий ступінь: кандидат педагогічних наук

Вчене звання: доцент

Посада: доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти

Контактна інформація: 0996260162, stasuk.ludmila@vnu.edu.ua,

Дні занять: <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

Терміни практики: 4-7 т.

III. ОПИС ПРАКТИКИ

1. Анотація практики

Силабус освітнього компонента (далі – ОК) «Виробнича практика на посаді фахівця (консультанта) інклюзивно-ресурсного центру (вчителя-логопеда)» є нормативним документом Волинського національного університету імені Лесі Українки, який розроблено кафедрою спеціальної та інклюзивної освіти на основі освітньо-професійної програми підготовки здобувачів вищої освіти відповідно до навчального плану для галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальності 016 Спеціальна освіта (016.01 Логопедія) денної форми навчання. ОК – обов'язкова частина освітнього процесу, невід'ємний складник ОПП. На цьому етапі відбувається практичне знайомство з професією у інклюзивно-ресурсних центрах, формування уявлень у здобувачів освіти про особливості посадових обов'язків, функції, специфіку,

зміст, нормативно-правову базу, організацію їхньої майбутньої діяльності.

Виробнича практика є складовою частиною освітнього процесу, що забезпечує поєднання теоретичної підготовки здобувачів освіти із діяльністю інклюзивно-ресурсних центрів та їх партнерства із освітніми закладами для дітей різних вікових груп з мовленнєвими порушеннями та сприяє накопиченню особистісного досвіду, необхідного для реалізації ефективного та творчого підходу в роботі з дітьми з ООП. Практика сприяє узагальненню та систематизації набутих і опануванню нових компетентностей, теоретико-практичних знань, умінь здобувачів вищої освіти щодо організації та проведення діагностичної, навчальної, корекційно-розвиткової, виховної роботи з дітьми з порушенням мовленнєвого розвитку. Здобувачі освіти знайомляться із особливостями практичної діяльності вчителів-логопедів, фахівців (консультантів) ІРЦ, удосконалюють набуті практичні уміння шляхом активного включення у роботу, що передбачає виконання різних видів педагогічної діяльності, зокрема: допомога вчителям-логопедам, фахівцям ІРЦ в організації індивідуальної роботи з дітьми з порушеннями мовленнєвого та психофізичного розвитку; підготовка наочного матеріалу для проведення занять; організація діагностики, проведення дидактичних, рольових, рухливих ігор, виховних заходів із дітьми з мовленнєвими порушеннями. Упродовж виробничої практики здобувачі освіти також набувають компетентностей з питань забезпечення психолого-педагогічного супроводу осіб з особливими освітніми потребами шляхом проведення комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку особи, здійснення системного кваліфікованого супроводу, надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг; надання консультативно-просвітницьких послуг, проведення інформаційно-просвітницьких заходів з питань організації надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг особам з особливими освітніми потребами, організації інклюзивного навчання тощо; вмінь організовувати різноманітні форми методичної роботи, ефективно взаємодіяти з фахівцями, дітьми з ООП та їх батьками та відповідними інституціями; навичок в роботі з сучасними електронними ресурсами закладу (зокрема, АС «ІРЦ»), ведення документації (на електронних носіях та в друкованому вигляді);.

Пререквізити: Для освоєння освітнього компонента «Виробнича практика на посаді фахівця (консультанта) інклюзивно-ресурсного центру (вчителя-логопеда)» використовують знання, вміння і навички, сформовані у ході вивчення ОК «Теоретичні аспекти виявлення та компенсації мовленнєвих порушень», «Медико-біологічні основи вивчення порушень мовленнєвого розвитку», «Організація та надання логопедичних послуг у закладах дошкільної освіти», «Інноваційні технології та методики логокорекційної роботи», «Організація та надання логопедичної допомоги в закладах загальної середньої та спеціальної шкільної освіти», «Технології розроблення індивідуальної освітньої траєкторії для осіб з особливими освітніми потребами», «Науково-дослідницька практика», «Психолого-педагогічний та консультативний супровід учасників освітнього процесу», проходження науково-дослідницької та виробничих практик на посаді вчителя-логопеда.

Постреквізити: Освоєння даного освітнього компонента є необхідною основою для проходження переддипломної практики, написання кваліфікаційної роботи.

2. Мета і завдання практики

Мета ОК – узагальнити знання здобувачів освіти про сучасну систему корекційних послуг для дітей із порушеннями мовленнєвого розвитку, ознайомитись із змістом професійної діяльності фахівців (консультантів) інклюзивно-ресурсних центрів (вчителів- логопедів); виховувати професійні якості, удосконалювати уміння та навички відповідно до вимог кваліфікаційної характеристики; реалізовувати можливість практичної діяльності здобувачів освіти в інклюзивно-ресурсних центрах; опановувати сучасні методи та форми організації праці у сфері майбутньої професійної діяльності у якості вчителів-логопедів, сформувані у здобувачів вищої освіти цілісне уявлення про функціонування інклюзивно-ресурсного центру у взаємодії з закладами освіти для дітей. Практика передбачає безперервність системності і послідовності її проведення.

Завдання практики:

1. Ознайомити здобувачів вищої освіти з особливостями організації діяльності інклюзивно-ресурсних центрів, специфікою роботи фахівців (консультантів) інклюзивно-ресурсних центрів (вчителів-логопедів).
2. Навчити здобувачів освіти застосовувати набуті теоретичні знання на практиці.
3. Формувати професійну мотивацію майбутніх фахівців (консультантів) інклюзивно-ресурсних центрів (вчителів-логопедів).
4. Забезпечити набуття здобувачами освіти практичних навичок корекційно-виховної роботи.
5. Формувати уміння розробляти та застосовувати діагностичні методики в практичній діяльності вчителя-логопеда.
6. Розвивати навички спілкування з дітьми з порушеннями мовленнєвого розвитку, колегами.
7. Формувати вміння здійснювати індивідуальний та диференційований підхід до дітей з порушеннями мовлення.
8. Формувати вміння використання інформаційно-комунікаційних технологій у професійній діяльності.
9. Навчити аналізувати методичні матеріали, новітню періодику та інтернет-джерела з даної проблеми.
10. Формувати у здобувачів освіти власну позицію, педагогічний світогляд.
11. Розвивати бажання та потребу до самовдосконалення, творчий підхід до розробки та проведення організаційно-методичної роботи.
12. Формувати інтегральну, загальні та спеціальні компетентності, визначені силабусом ОК.
13. Досягти визначених силабусом ОК результатів навчання.

Загальні вимоги до здобувачів освіти

1. Здобувач освіти повинен мати мотивацію до обраної професії, доброзичливе ставлення до дітей із порушеннями мовленнєвого розвитку.
2. Здобувач освіти повинен володіти високими моральними якостями, бажанням розвивати потенційні можливості дітей з порушеннями мовлення, бути відповідальним та терпеливим.
3. Діяльність та особистісні якості здобувача освіти повинні відповідати вимогам професіограми вчителя-логопеда, фахівця (консультанта) інклюзивно-ресурсного центру.

Загальні вимоги до керівника практики

1. Ознайомити здобувачів освіти із програмою та завданнями практики.
2. Конкретизувати питання щодо правильної організації діяльності здобувачів освіти під час проходження практики.
3. Детально проаналізувати звітну документацію.
4. Надавати інформаційну допомогу в організаційних та навчально-методичних питаннях, що виникають під час проходження практики здобувачами освіти.

Загальні вимоги до керівника практики від бази практики

Відповідно до укладених угод керівник здійснює контроль за дотриманням вимог від бази практики, створює умови для роботи здобувачів освіти.

IV. ЕТАПИ ПРАКТИКИ

Таблиця 2

Етапи	Зміст, основні завдання, тривалість
1. Підготовчий	Участь у настановчій конференції з метою ознайомлення з методикою та організацією проходження виробничої практики на посаді фахівця/консультанта інклюзивно-ресурсного центру (вчителя-логопеда). Знайомство з керівниками виробничої практики від кафедри спеціальної та інклюзивної освіти, переліком баз практики. Знайомство із розподілом здобувачів освіти на практику в інклюзивно-ресурсному центрі. Вивчення прав і обов'язків під час проходження практики. Проведення інструктажу з техніки безпеки. Складання індивідуального графіку роботи на період проходження практики. Вивчення та аналіз нормативно-правової бази щодо організації інклюзивно-ресурсного центру. Аналіз плану роботи фахівця/консультанта інклюзивно-ресурсного центру, вчителя-логопеда. Відомості про структуру закладу, основні напрями діяльності, склад фахівців, їхні професійні обов'язки. Підготовчий етап передбачає виконання здобувачами освіти таких завдань: - участь у настановчій конференції; - ознайомлення зі змістом та завданнями практики; - ознайомлення зі щоденником проходження практики; - ознайомлення зі звітною документацією з практики; - складання кожним практикантом індивідуального плану роботи упродовж практики.

2. Основний	Спостереження та аналіз педагогічної роботи вчителя-логопеда, фахівця (консультанта) інклюзивно-ресурсного центру, їх професійними обов'язками. Спостереження та аналіз занять, які проводить фахівець. Здійснення психолого-педагогічного вивчення дітей з порушенням мовленнєвого розвитку. Самостійне виконання здобувачем освіти обов'язків фахівця (консультанта) інклюзивно-ресурсного центру (вчителя-логопеда). Вивчення особистості дитини з порушенням мовленнєвого розвитку та проведення психолого-педагогічної діагностики. Ознайомлення та виконання посадових обов'язків фахівця (консультанта) інклюзивно-ресурсного центру (вчителя-логопеда): обстеження особливостей розвитку дитини, визначення її здатності до навчання; проведення корекційної роботи, яка спрямована на компенсацію і корекцію порушень розвитку дітей; розвиток основних психічних процесів у дітей (сприйняття, уваги, мислення, пам'яті та ін.); розвиток навичок спілкування і мовної діяльності дітей; консультування батьків, методичний супровід фахівців, просвітницька діяльність. Навчитися визначати характерні ознаки дітей раннього віку з порушенням мовлення: недорозвинення мовлення – відсутність фразового мовлення, обмежений словниковий запас, аграматизми, неправильна вимова, утруднення мовленнєвого відтворення; несформованість навички самообслуговування – дитина не може самостійно одягнутися, неохайна, не вміє користуватися ложкою, серветкою тощо; низький рівень пізнавальних процесів – сприймання, пам'яті, уваги, уяви, мислення; низький рівень і темп розвитку ігрової діяльності – незрілі моторні функції. Розробка конспекту відкритого залікового заняття, виготовлення наочного матеріалу для роботи з дітьми. Здобувач освіти виконує такі основні завдання практики: - презентація результатів практики; - виконання індивідуального завдання; - підготовка супровідної документації; - ведення щоденника практики.
3. Підсумковий	Підготовка звітної документації та захист результатів виробничої практики. Оформлення у відповідності до визначених вимог індивідуального плану проходження практики, щоденника педагогічних спостережень, конспектів проведення залікових форм роботи та звіту про проходження практики, що є основною формою звітності здобувача освіти і має містити відомості про виконання практикантом усіх розділів програми практики. Презентація результатів виробничої практики на посаді фахівця (консультанта) інклюзивно-ресурсного центру (вчителя-логопеда) на підсумковій конференції. Захист практики на підсумковій конференції. Аналіз результатів діяльності здобувачів вищої освіти, формування звітної документації. Здобувач освіти виконує такі завдання практики: - узагальнення матеріалів практики і оформлення звіту, щоденника з практики та інших звітних документів/матеріалів; - участь у підсумковій конференції.

V. ВИДИ (ФОРМИ) ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ

1. На основі вивчення специфіки діяльності фахівця/консультанта

ІРЦ (вчителя- логопеда) розробити «План роботи вчителя-логопеда з батьками дітей з порушеннями мовлення».

2. Оформити Картки обстеження мовлення двох дітей.

3. Аналіз індивідуальних (2-3 корекційні заняття) занять вчителя-логопеда з дитиною, що має ООП.

4. Підготувати та опублікувати **тези доповіді** на тему (за вибором):

✓ Підготовка вчителя-логопеда — один з найважливіших чинників якісного навчання у закладі вищої освіти.

✓ Види порушень мовлення у дітей.

✓ Інноваційні технології в роботі вчителя-логопеда освітнього закладу.

✓ Інклюзивна освіта: за і проти.

✓ Мультисенсорність інноваційних технологій в роботі вчителя-логопеда з подолання мовленнєвих труднощів у дітей.

5. На основі опрацювання сучасних педагогічних та фахових періодичних видань створити покажчик статей, в яких висвітлено проблеми, що вирішує інклюзивна освіта (не менше 20 статей за останні п'ять років).

6. Розробити презентацію щодо роботи вчителя-логопеда, консультанта ІРЦ.

VI. ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРАКТИКИ

Таблиця 3

Зміст роботи, що оцінюється	Форма звітності	Критерії оцінювання		К-сть бал.	К-сть год.
		Характеристика	Бал		
1. Участь у настановчій конференції	Особиста присутність (очно або дистанційно)	Присутність на настановчій конференції	1	0-2	10
		Активна участь ЗО в обговоренні організаційних моментів та завдань практики	1		
2. Складання індивідуального плану роботи здобувача освіти під час проходження практики, календарно-тематичного плану проходження практики	Індивідуальний план, календарно-тематичний план проходження практики	Демонстрація розуміння та вміння раціонального планування усіх завдань з практики під час розробки документу ЗО	1	0-3	
		Вміння ефективно використовувати час та чітко формулювати завдання	1		
		Дотримання дедлайна виконання завдання	1		
3. Виконання основних завдань практики	Знання посадових обов'язків фахівця/консультанта, вчителя-логопеда. Володіння	Обізнаність із розподілом трудових функцій та компетентностей	5	0-50	58
		Керуватися нормативно-правовими документами, що Регламентують діяльність в різних	5		

	теоретичним та практичним матеріалом під час роботи з дітьми з мовленнєвими порушеннями	типах закладів (ЗО, СП, ОЗ) та установ			
		Дотримуватися правових та деонтологічних норм під час організації процесу вивчення, оцінювання комунікації та стану мовленнєвого розвитку в дітей	5		
		Керуватися методичними рекомендаціями щодо застосування інновацій в організації логопедичного процесу	5		
		Спілкуватися українською мовою з особами з ПМР з використанням різних форм комунікації (мовленнєвої, альтернативної, допоміжної, змішаної, ін.) та емпатії (емоційно, когнітивно чи предикативно)	5		
		Узгоджувати з фахівцями-учасниками освітньо-корекційного процесу оптимальний обсяг навчального навантаження на дитину.	5		
		Брати участь у заходах професійного спрямування з метою професійного вдосконалення.	5		
		Дотримуватися етики спілкування під час взаємодії з членами родини/ПО.	5		
		Реалізовувати педагогічну ініціативу, творчість та інноваційний підхід, що відповідає меті й завданням логопедичної роботи.	5		
4. Психолого-педагогічна майстерність та особистісні характеристики	Особиста присутність/ участь дистанційно	Діяти згідно з професійними переконаннями та деонтологічними позиціями.	5	0-10	20
		Педагогічний такт	1		
		Комунікабельність	1		
		Емпатійність	1		
		Професійна компетентність	1		
		Педагогічні здібності	1		
		Дисциплінованість під час проходження практики	1		
		Ініціативність	1		
		Самостійність	1		
		Професійна спрямованість	1		
5. Оцінка процесу проходження	Особиста присутність/	Інноваційність та креативність	1	0-5	20
		Визначати зміст кожного етапу проведення логопедичної роботи	1		

практики	участь дистанційно	Складати конспекти логопедичних занять відповідно до дидактико-методичних основ	2		
		Добирати засоби логопедичного впливу відповідно мети та завдань	2		
6. Підготовка звітної документації	Звітна документація	Щоденник практики	2	0-5	50
		Звіт за результатами проходження практики	2		
		Додатки (супровідні матеріали, світлини проходження практики чи інше, що, на думку здобувача освіти, підтверджує якість проходження практики)	1		
7. Захист результатів виробничої практики	Особиста присутність/ участь дистанційно	Здатність до творчої презентації власної практичної діяльності, аналізу і логічного структурування матеріалу	0-5	0-25	10
		Активна участь здобувача освіти в обговоренні підсумків практики	0-5		
		Здатність до рефлексії та ініціативи під час презентації	0-5		
		Здатність демонструвати розвиток власного професіоналізму в галузі спеціальної освіти	0-5		
		Здатність грамотно (без орфографічних, пунктуаційних та стилістичних помилок) презентувати матеріал	0-5		
Сума				0-100	168

Критерії оцінювання під час проходження практики

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
«Відмінно» – рівень А (90-100 б.).	Оцінка «відмінно» виставляється за виконання здобувачем вищої освіти усіх завдань на високому рівні. Здобувач вільно володіє знаннями й виважено здійснює діяльність відповідно до мети і завдань практики. Активно включається у роботу, що вимагає методичної професійної діяльності. Здобувач вищої освіти проявляє себе організованим, сумлінним, ініціативним, винахідливим у виборі форм, методів, технологій інклюзивної діяльності. На високому рівні володіє професійними компетенціями: успішно здійснює аналіз практичного досвіду фахівців в галузі інклюзії, власної професійної діяльності. Одержав високу оцінку керівника практики. Демонструє вільне володіння знаннями та вміннями основних методик та технологій професійної діяльності. Здав оформлену відповідно до вимог звітну документацію у визначений термін. Підсумкова кількість балів за усі види робіт складає не менше 90 балів.
«Дуже добре» – рівень В (82 – 89 балів); «Добре» – рівень	Оцінка «добре» виставляється за виконання здобувачем вищої освіти усіх завдань на належному рівні. Здобувач вищої освіти проявляє себе організованим, старанним, наполегливим, відповідальним. На достатньому рівні володіє професійними

С (75 – 81 балів).	компетенціями: здійснює аналіз практичного досвіду фахівців в галузі інклюзії, власної професійної діяльності Одержав оцінку «добре» керівника практики. Аргументує добір методів та технологій професійної діяльності логопеда, консультанта, що застосовувались у процесі практики. Здав у визначений термін і у повному обсязі правильно оформлену документацію. Підсумкова кількість балів за усі види робіт складає не менше 75 балів
«Задовільно» – рівень Д (67 -74 балів); «Достатньо» – рівень Е (60 – 66 балів).	Оцінка «задовільно» виставляється в разі неповного виконання завдань змістових модулів. Знання здобувача вищої освіти несистемні. Рівень володіння професійними компетенціями низький: не вміє самостійно аналізувати практичний досвід фахівців в галузі інклюзії, власну діяльність. Для виконання завдань практики потребує значної допомоги керівника. Проявив себе як недостатньо організований, відповідальний, безініціативний. Одержав задовільну характеристику керівника практики. Виявляє невпевненість в аргументації добору методів та технологій професійної діяльності логопеда, консультанта. Звітна документація оформлена з порушеннями. Підсумкова кількість балів за усі види робіт складає не менше 60 балів.
«Незадовільно» – рівень FХ (1 – 59 балів)	Оцінка «незадовільно» виставляється в разі неповного виконання завдань змістових модулів. Знання здобувача вищої освіти фрагментарні. Виявив незадовільний рівень володіння професійними компетенціями, зокрема вміннями аналізувати практичний досвід фахівців в галузі інклюзії, власну діяльність, визначати проблеми створення інклюзивного класу, знаходити шляхи їх вирішення, без допомоги керівника не спроможний виконувати практичну діяльність. Здобувач вищої освіти пропускав заняття, проявив себе як невідповідальний, недисциплінований. Одержав незадовільну характеристику керівника практики. Виявляє значні прогалини у знаннях. Звітна документація представлена не у повному обсязі. Підсумкова кількість балів за усі види робіт складає не менше 50 балів

VII. ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Оцінювання знань здобувачів освіти з ОК «Виробнича практика на посаді фахівця (консультанта) інклюзивно-ресурсного центру (вчителя-логопеда)» здійснюється на основі результатів поточного контролю знань відповідно до Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки за 100-бальною шкалою. Об'єктом оцінювання знань здобувачів освіти є програмовий матеріал з ОК.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практики і має за мету перевірку рівня підготовленості здобувачів освіти до виконання конкретної роботи. Поточний контроль реалізується в різних формах, зокрема опитування, виступи на методичних заходах закладів баз практики, експрес-контроль, перевірка результатів виконання різноманітних індивідуальних науково-дослідних завдань, контроль засвоєння того навчального матеріалу, який заплановано на самостійне опрацювання здобувачем, тощо. Максимальний бал за кожну з форм роботи визначено у *таблиці 3*

силабуса освітнього компонента.

Залік викладач виставляє за результатами поточної роботи здобувача освіти без планування, проведення модульних контрольних робіт за умови, що здобувач освіти виконав ті види навчальної роботи, які визначено силябусом ОК (оцінювання за шкалою від 0 до 100). У випадку, якщо здобувач освіти не відвідував окремі аудиторні заняття (з поважних причин), на консультаціях він має право відпрацювати пропущені заняття та добрати ту кількість балів, яку було визначено на пропущені теми. У дату складання заліку викладач записує у відомість суму поточних балів, які здобувач освіти набрав під час поточної роботи. У випадку, якщо здобувач освіти протягом поточної роботи набрав менше як 60 балів, він складає залік під час ліквідації академічної заборгованості. У цьому випадку бали, набрані під час поточного оцінювання анулюються. Максимальна кількість балів на залік під час ліквідації академічної заборгованості, як правило, 100.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Перескладання будь-яких видів робіт, передбачених силябусом ОК, з метою підвищення оцінки не дозволяється. Здобувач освіти може додатково скласти на консультаціях із викладачем ті теми, які він пропустив протягом семестру (з поважних причин), таким чином покращивши свій результат рівно на ту суму балів, яку було виділено на пропущені теми. Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний). Повторне складання заліку допускається не більше як два рази: один раз – викладачеві, другий – комісії, яку створює декан факультету.

Політика щодо академічної доброчесності. Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної освітньої (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача освіти є підставою для її незарахування, незалежно від масштабів плагіату чи обману. Списування під час контрольних та самостійних робіт, екзамену – заборонені (зокрема, з використанням мобільних девайсів). Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. У випадку таких подій – реагування відповідно до «Кодексу академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки» (URL: <https://v.gd/FJ6BHO>).

Політика щодо відвідування. Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, навчання за програмою подвійного диплома, з використанням елементів дуальної форми здобуття освіти, міжнародне стажування) навчання може відбуватись за індивідуальним графіком, в онлайн режимі (за погодженням із деканом факультету).

Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті, здійснюється на добровільній основі та передбачає підтвердження того, що здобувач досяг результатів навчання, передбачених ОПП, за якою він навчається. Визнанню можуть підлягати такі результати навчання, отримані в неформальній освіті, які за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають як освітньому компоненту в цілому, так і його окремому розділу, темі (темам), індивідуальному завданню, тощо, які передбачені програмою (силабусом) ОК. Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті, відбувається в семестрі, що передує семестру початку вивчення освітнього компонента, або першого місяця від початку семестру, враховуючи ймовірність непідтвердження здобувачем результатів такого навчання (Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у ВНУ імені Лесі Українки <https://vnu.edu.ua/uk/normativno-pravova-baza>).

Шкала оцінювання

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка	
	для екзамену	для заліку
90 – 100	Відмінно	Зараховано
82 – 89	Дуже добре	
75 – 81	Добре	
67 – 74	Задовільно	
60 – 66	Достатньо	
1 – 59	Незадовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)

VIII. ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Оцінювання знань здобувачів освіти здійснюється під час *поточного контролю* за результатами виконання тих видів робіт, які передбачені силябусом освітнього компонента

«Виробнича практика на посаді фахівця (консультанта) інклюзивно-ресурсного центру (вчителя-логопеда)» в діапазоні від 0 до 100 балів. Мінімальна позитивна кількість балів – 60.

Захист практики відбувається на засіданні комісії із захисту практики не пізніше ніж через 2 тижні після її завершення (у випадку літніх практик захист повинен бути проведений протягом двох тижнів після початку наступного семестру).

Здобувач освіти може додатково скласти на консультаціях із викладачем ті теми, які він пропустив протягом семестру (з поважних причин), таким чином покращивши свій результат рівно на ту суму балів, яку було виділено на пропущені теми. У дату складання заліку викладач записує у відомість суму поточних балів, які здобувач освіти набрав під час поточної роботи (шкала від 0 до 100 балів).

У випадку, якщо здобувач освіти набрав менше ніж 60 балів, він складає

залік під час ліквідації академічної заборгованості. У цьому випадку бали, набрані під час поточного оцінювання, анулюються. Максимальна кількість балів під час ліквідації академічної заборгованості з заліку – 100.

IX. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основні:

1. Brushnevskaya, I., Ribtsun, J., Stasiuk, L., Ilina, N., Vasylehko, I., & Kolodiazna, V.(2021). Psycholinguistic Preconditions of Speech Formation of Children with General Speech Retardation. BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience, 12(4), 263-277. <https://doi.org/10.18662/brain/12.4/249> (Web of Science Core Collection)
2. Колупаєва А.А. Професійне співробітництво в інклюзивному навчальному закладі: навч.-метод. посіб. / А.А. Колупаєва, Е.А. Данілявічутє, С.В. Литовченко. Київ: Видавнича група «А.С.К.», 2012. 197 с.
3. Линдіна Є. Ю., Ревуцька О. В. Технології логопедичного обстеження: навчально- методичний посібник. Київ: Освіта України, 2021. 218 с.
4. Логопедія. Підручник. За ред. М.К. Шеремет. вид. 3-тє, перер. та доповн. Київ.: Видавничий Дім «Слово», 2015. 776 с.
5. Марченко І. С. Педагогічні технології комунікативного розвитку дітей із тяжкими порушеннями мовлення (логопедична робота) : навч. посіб. К. : ДІА, 2016. 148 с.
6. Методичні рекомендації до проведення практики для здобувачів освіти спеціальності 016 Спеціальна освіта галузі знань 01 Освіта / Педагогіка: навчально- методичний посібник [Електронний ресурс] / [кол. авторів І.М. Брушневська, І.Б. Кузава, З.С. Мацюк, В.Ф. Сергєєва, І.І. Сидорук за заг. ред. Брушневської І.М.]. Луцьк: Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2023. 142 с., (1,4 автор. арк. С.16-25, 70-79; 102-111) <https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/21722>
7. Миронова С. П. Педагогіка інклюзивної освіти : навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка. Кам'янець- Подільський, 2016. 164 с.
8. Ольховська І. П. Використання інноваційних технологій в формуванні зв'язного мовлення у дітей із тяжкими порушеннями мовлення. International scientific conference. Кривий Ріг, 2021. № 12. С. 204-208
9. Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів : навч.-метод. посіб. / за заг. ред. М. А. Порошенко та ін. Київ: 2018. 252 с.
10. Положення про проведення практики студентів Волинського національного університет імені Лесі Українки. URL: https://vnu.edu.ua/sites/default/files/2024-09/%2B2024%20%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D0%BF%D1%80%D0%BE_%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0

%B8%D0%BA%D1%83%20.pdf

11. Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки. URL:

[https://vnu.edu.ua/sites/default/files/2024-](https://vnu.edu.ua/sites/default/files/2024-08/2023_Polozh_pro_otzin_%D0%A0%D0%B5%D0%B4_%D1%80%D0%B5%D0%B4%2B%D0%9C%D0%95%D0%94.pdf)

[08/2023_Polozh_pro_otzin_%D0%A0%D0%B5%D0%B4_%D1%80%D0%B5%D0%B4%2B%D0%9C%D0%95%D0%94.pdf](https://vnu.edu.ua/sites/default/files/2024-08/2023_Polozh_pro_otzin_%D0%A0%D0%B5%D0%B4_%D1%80%D0%B5%D0%B4%2B%D0%9C%D0%95%D0%94.pdf)

12. Порошенко М. А. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. Київ: ТОВ «Агенство «Україна»», 2019. 300 с.

13. Постанова Кабінету міністрів України «Про затвердження Положення про інклюзивно-ресурсний центр» : від 12 липня 2017 р. № 545 зі змінами і доповненнями, внесеними постановою Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2018 року № 617 URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KP170545.html.

14. Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо організації навчання осіб з особливими освітніми потребами: [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/765-2021-%D0%BF#Text>

15. Стасюк Л.П. Формування професійної компетентності майбутніх фахівців галузі дошкільної освіти у процесі педагогічної практики. Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія «Педагогіка та психологія»: зб. наук. пр. Мукачево : вид-во МДУ. 2019. Випуск 2 (10). С. 68-71.

16. Шевців З. Основи інклюзивної педагогіки : підручник. Київ : ЦУЛ, 2017. 248 с.

17. Щодо забезпечення доступності закладів освіти для осіб з ООП: [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2020/09/1084_vkh_1_9-223.pdf

Інформаційні ресурси:

1. Департамент загальної середньої та дошкільної освіти МОН України. Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/ua/departament/departament-of-secondary-andprimaryeducation/>

2. <https://prometheus.org.ua/partnership/>

3. <https://vumonline.ua/>

4. <https://www.ed-era.com/>

5. Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України. Режим доступу: <http://iitzo.gov.ua/biblioteka/>

6. <https://ispukr.org.ua/>

7. <https://mon.gov.ua>

8. <http://logoped.in.ua/>

9. <https://www.logoclub.com.ua/>

10. <https://logopedia.com.ua/>

11. https://www.youtube.com/channel/UCHP6_wPlQqHXylvqgUpmeXg

12. <http://logopedu.com.ua/>

3.5. Навчально-методичне забезпечення освітнього компонента «НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКА ПРАКТИКА»

Автор: Ірина Сидорук

I. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
<u>Денна форма навчання</u>	Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка Спеціальність 016 Спеціальна освіта Спеціалізація 016.01 Логопедія Освітньо-професійна програма Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта Освітній рівень: другий (магістерський)	Навчальна
		Рік навчання 1-й
		Семестр 2-ий
		Консультації 10 год.
Кількість годин/кредитів 150/5		Самостійна робота 140 год.
		Форма контролю: залік
Мова навчання		Українська

II. ІНФОРМАЦІЯ ПРО КЕРІВНИКА ПРАКТИКИ

ППП: Сидорук Ірина Ігорівна

Науковий ступінь: доктор педагогічних наук

Вчене звання: професор

Посада: професор кафедри спеціальної та інклюзивної освіти

Контактна інформація: +380953092902, Sudoryk_Ira@ukr.net

Дні занять: <http://94.130.69.82/cgi-bin/timetable.cgi>

Терміни практики: 2-10 т., 2 дні в тиждень

III. ОПИС ПРАКТИКИ

1. Анотація практики

Силабус освітнього компонента (далі – ОК) «Науково-дослідницька практика» є нормативним документом Волинського національного університету імені Лесі Українки, який розроблено кафедрою спеціальної та інклюзивної освіти на основі освітньо-професійної програми (ОПП) *Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта* підготовки здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня відповідно до навчального плану для галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальності 016 Спеціальна освіта (016.01 Логопедія) денної форми навчання. Силабус укладено згідно з вимогами Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (ЄКТС). Він визначає зміст практики і є навчально-методичним документом, який регламентує порядок проведення практики.

Науково-дослідницька практика є складовою частиною освітнього процесу, що спрямований на поглиблення та закріплення теоретичних і

практичних знань, отриманих здобувачами освіти у процесі навчання, набуття і вдосконалення практичних навичок за обраною магістерською програмою. Виконання здобувачами вищої освіти науково-дослідних завдань у період практики повинно ґрунтуватися на розумінні загальної логіки дослідницької роботи і застосуванні інструментарію, який прийнятий у сучасних наукових дослідженнях. Зазначена практика для здобувачів освіти є однією із форм фахової підготовки у вищій школі і становлення їх як професіоналів-дослідників. Практиці передують вивчення курсів з загальної та професійної підготовки здобувачів вищої освіти ступеня магістра. Науково-дослідницька практика сприяє формуванню особистісного педагогічного стилю, об'єктивній оцінці своїх можливостей, відповідних компетентностей для розв'язання складних задач дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері спеціальної (логопедія) та інклюзивної освіти. Сутність науково-дослідницької практики полягає у залученні здобувачів вищої освіти освітнього ступеня магістра до самостійної дослідницької роботи, ґрунтовному опануванні ними методики організації наукового пошуку. Предметом науково-дослідницької практики є науково-дослідна робота як специфічний вид науково-практичної діяльності в галузі науки й освіти.

Під час проходження практики здобувач вищої освіти продовжує роботу над магістерським дослідженням (написанням кваліфікаційної роботи), зокрема опрацьовує наукові, інформаційні, методичні джерела (статті, монографії) та матеріали, які розкривають практику спеціальної та інклюзивної освіти; здійснює підготовку педагогічного експерименту; готує наукові публікації (тези, статті), доповіді на науково-практичні конференції, семінари; виступи на методичні об'єднання у закладах спеціальної та інклюзивної освіти, на засідання та семінари базової кафедри спеціальної та інклюзивної освіти ВНУ імені Лесі Українки тощо.

Зміст практики є доступним для здобувачів освіти освітнього ступеня «магістр» та розрахований на засвоєння його кожним здобувачем освіти.

2. Пререквізити.

Практика розглядається як складова частина змісту практичної підготовки магістрів і побудована на відповідних теоретичних, наукових засадах та практичній підготовці. Для освоєння освітнього компонента «Науково-дослідницька практика» використовують знання, вміння і навички, сформовані у ході вивчення ОК, відповідно до структурно-логічної схеми ОПП.

Постреквізити. Освоєння даного ОК є необхідною основою для підготовки кваліфікаційної роботи.

3. Мета і завдання практики

Мета освітнього компонента: забезпечення якісної фахової підготовки, розширення наукового світогляду, поглиблення теоретичних знань у сфері спеціальної та інклюзивної освіти, набуття та вдосконалення практичних умінь і навичок науково-дослідницької та майбутньої професійної діяльності, залучення здобувачів освіти зі спеціальності 016 Спеціальна освіта ОПП Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта (016.01 Логопедія) до опанування методики науково-дослідної роботи та формування навичок її організації і

проведення, формування у здобувачів освіти творчого і дослідницького підходів до професійної діяльності у спеціальному та/або інклюзивному освітньому середовищі, готовності до самостійної трудової діяльності; збір та опрацювання матеріалів для роботи над педагогічним дослідженням, написанням кваліфікаційної роботи (проєкту).

Завдання практики:

- поглиблення й удосконалення теоретичних знань і встановлення їхнього зв'язку з практичною діяльністю;
- розв'язання складної задачі чи проблеми у сфері інклюзивної та/або спеціальної (логопедія) освіти, що передбачає проведення досліджень;
- ознайомлення зі структурою, науковою проблематикою та результатами наукової роботи кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки;
- залучення здобувачів освіти до різних форм та видів науково-дослідної роботи в межах теми кваліфікаційної роботи; набуття досвіду самостійного дослідження актуальної наукової проблеми;
- удосконалення умінь й навичок організації самостійного наукового дослідження;
- формування вмінь і навичок опрацювання наукових та інформаційних джерел, засвоєння структури та логіки науково-педагогічного дослідження;
- формування умінь розробляти та застосовувати діагностичні методики в практичній діяльності та в процесі проведення дослідження та/або здійснення інновацій;
- розвиток умінь презентації власного наукового пошуку під час участі у наукових конференціях, семінарах, круглих столах, публікаціях у наукових виданнях тощо;
- створення умов для розвитку здібностей і самореалізації здобувача освіти, для формування його власного стилю діяльності;
- розвиток вмінь використання інформаційно-комунікаційних технологій у професійній діяльності;
- розвиток навичок професійної рефлексії;
- формування готовності до свідомого професійного самовдосконалення, саморозвитку;
- спрямування, коригування дослідницької роботи здобувачів другого (магістерського) ступеня вищої освіти;
- вправління у презентації й захисті результатів науково-дослідницької практики;
- формування у здобувачів освіти власної позиції, педагогічного світогляду та навичок самоосвіти;
- забезпечити тісний взаємозв'язок теоретичної та практичної складової ОК;
- формувати інтегральну, загальні та спеціальні компетентності, визначені си́лабусом ОК;

- досягти визначених силабусом ОК результатів навчання; розвиток у здобувачів освіти здатності до професійного саморозвитку та провадження науково-дослідницької діяльності.

База науково-дослідницької практики. Базою для проходження здобувачами освіти науково-дослідницької практики можуть бути заклади дошкільної освіти (спеціальні та з інклюзивним навчанням), заклади загальної середньої освіти (спеціальні та з інклюзивним навчанням), заклади позашкільної освіти, ІРЦ, НРЦ, логопедичні пункти тощо. Місце практики призначається кожному здобувачу освіти в індивідуальному порядку за погодженням із науковим керівником і відповідно до затвердженої теми магістерської роботи. Зокрема, кафедра пропонує такі заклади (установи) для проходження практик:

7. Комунальний заклад «Луцький заклад дошкільної освіти (ясла-садок) № 5 комбінованого типу Луцької міської ради»;

8. Комунальний заклад «Луцький заклад дошкільної освіти (ясла-садок) № 9 комбінованого типу Луцької міської ради»;

9. Дошкільний навчальний заклад №28;

10. Дошкільний навчальний заклад №38;

11. Комунальний заклад «Луцький навчально-реабілітаційний центр Луцької міської ради»;

12. Крупівський навчально-реабілітаційний центр;

13. Комунальний заклад загальної середньої освіти «Луцький ліцей № 2 Луцької міської ради»;

14. Комунальний заклад загальної середньої освіти «Луцька гімназія № 3 Луцької міської ради»;

15. Комунальний заклад загальної середньої освіти «Луцький ліцей № 27 Луцької міської ради»;

16. Комунальна установа «Інклюзивно-ресурсний центр Підгайцівської сільської ради Волинської області»;

17. Комунальна установа «Інклюзивно-ресурсний центр» Ківерцівської міської ради.

Базою практики може бути кафедра спеціальної та інклюзивної освіти, до науково-дослідної діяльності якої залучається здобувач освіти і на якій в межах відповідної загальнонаукової проблеми здійснює власне наукове дослідження.

IV. ЕТАПИ ПРАКТИКИ

Таблиця 2

Етапи	Зміст, основні завдання, тривалість
1. Підготовчий	Розв'язання організаційних питань. Участь у настановній конференції з метою ознайомлення з методикою та організацією проходження науково-дослідницької практики. Знайомство з керівниками практики від кафедри спеціальної та інклюзивної освіти, розподілом здобувачів освіти на практику у заклади (установи) (розподіл здійснюється з врахуванням теми кваліфікаційної роботи).

	Ознайомлення з правами й обов'язками здобувачів освіти під час проходження практики. Інструктаж з техніки безпеки. Деталізація змісту, уточнення термінів проведення практики, форм звітності. Знайомство з завданнями, програмою і звітною документацією з практики.
2. Основний	Знайомство здобувача освіти з базою практики, складання кожним практикантом індивідуального плану, графіку роботи, отримання індивідуального завдання; практична діяльність відповідно до індивідуального плану; попередня розробка різних форм та видів роботи; консультації з керівником практики. Здобувач освіти виконує основні завдання практики, аналізує й обговорює з керівниками отримані результати, визначає структуру свого виступу на звітній конференції. Самостійна робота здобувачів освіти під час науково-дослідницької практики організовується відповідно до логіки роботи над магістерським дослідженням. Основними завданнями здобувачів освіти під час науково-дослідницької практики є: - оволодіння сучасною методологією наукового дослідження; - закріплення знань, умінь і навичок, здобутих у процесі вивчення ОК загальної і професійної підготовки за освітньо-професійною програмою; - оволодіння сучасними методами збору, аналізу та обробки наукової інформації; - формування уявлень про сучасні інформаційні технології наукової інформації й навичок їх застосування у процесі науково-дослідної діяльності; - оволодіння вміннями викладати здобуті наукові результати у вигляді звітів, публікацій, доповідей; - формування умінь оприлюднювати та упроваджувати результати наукового пошуку та науково-дослідницької практики; - усвідомлення й дотримання вимог до оформлення результатів науково-дослідної роботи; - формування навичок самоосвіти і самовдосконалення, сприяння активізації науково-дослідної діяльності здобувачів освіти; - формування етичних та правових основ наукової діяльності тощо. Завдання для самостійної роботи: 1. Ознайомитися з тематикою наукових досліджень викладачів кафедри спеціальної та інклюзивної освіти, тематикою кандидатських і докторських дисертацій; вивчити головні наукові завдання за напрямками наукових досліджень науково-педагогічних працівників кафедри. 2. Вивчати інформаційні ресурси наукових бібліотек з метою їх використання під час написання кваліфікаційної роботи та подальшої наукової діяльності. Скласти

	бібліографію джерел з теми кваліфікаційної роботи. 3. Опрацювати категоріальний апарат магістерського дослідження. 4. Написати оглядовий реферат з теоретичної частини кваліфікаційної роботи. 5. Опрацювати алгоритм педагогічного експерименту. Розробка анкет, тестів для проведення експериментального дослідження з теми кваліфікаційної роботи. 6. Ознайомитися з процесом підготовки до видання збірників наукових праць і часописів. 7. Написати та підготувати до друку/опублікувати статтю або тези з теми кваліфікаційної роботи. 8. Участь у науково-практичних конференціях (семінарах тощо) та/або підготовка доповіді з основних положень кваліфікаційної роботи, та/або підготовка тематичного виступу на засідання кафедри спеціальної та інклюзивної освіти. 9. Виконання індивідуального завдання. 10. Підготовка виступу на засідання методичного об'єднання базового закладу освіти. Кожен здобувач освіти повинен отримати конкретні наукові результати з обраної наукової проблеми, що відображені у формулюванні теми випускної кваліфікаційної роботи.
3. Підсумковий	Узагальнення проведеної здобувачами освіти роботи: підбиття підсумків, підготовка звітної документації, оформлення звіту з практики; отримання письмового відгуку керівника. Подача звітних матеріалів на захист практики. Захист практики на підсумковій конференції.

Перелік звітної документації: на захист звіту про проходження науково-дослідницької практики здобувач освіти повинен надати наступні звітні матеріали:

- індивідуальний план проходження науково-дослідницької практики з позначками про виконання/невиконання його пунктів;
- календарно-тематичний план проходження практики;
- копію титульної сторінки кваліфікаційної роботи;
- копію змісту кваліфікаційної роботи;
- інформацію про категоріальний апарат магістерського дослідження (копія відповідної частини вступу кваліфікаційної роботи: об'єкт, предмет, мета, завдання дослідження);
- копію оглядового реферату з теоретичної частини кваліфікаційної роботи;
- копію діагностичного інструментарію (перелік діагностичних методик, що будуть використовуватися у дослідженні);
- копію підготовленої до друку/опублікованої статті або тез з теми кваліфікаційної роботи;
- копію списку використаних джерел, які здобувач освіти опрацював в

процесі підготовки кваліфікаційної роботи;

- сертифікат участі у науково-практичних конференціях (семінарах) та/або копія доповіді з основних положень кваліфікаційної роботи та/або копія тематичного виступу на засіданні кафедри спеціальної та інклюзивної освіти;

- звіт про виконання індивідуального завдання обсягом 5-6 сторінок;

- звіт по наукових та практичних результатах, отриманих в ході написання кваліфікаційної роботи на базі практики та результат його обговорення;

- щоденник практики;

- звіт за результатами проходження практики;

- додатки (супровідні матеріали, світлини проходження практики чи інше, що, на думку здобувача освіти, підтверджує якість проходження практики).

Здобувач освіти, який не надав звітної документації, вважається таким, що не пройшов науково-дослідницької практику.

Вимоги до звіту з практики: звіт має містити відомості про виконання усіх розділів індивідуального плану проходження науково-дослідницької практики та індивідуального завдання, мати висновки і пропозиції.

Орієнтовний план індивідуального звіту:

1. Вступ, в якому зазначаються: календарні терміни проходження практики; місце проходження практики; мета та завдання практики.

2. Зміст видів практичної роботи здобувача вищої освіти під час практики та стислий аналіз роботи практиканта – відповідно до теми, мети і завдань практики.

3. Оцінка повноти виконання поставлених практикою завдань.

4. Висновки за результатами практики: знання, уміння, навички, отримані та вдосконалені під час практики; труднощі, що виникли у процесі практичної діяльності, їх причини; пропозиції щодо вдосконалення процесу організації та керівництва практикою здобувачів вищої освіти.

Звіт оформлюється на аркушах формату А-4 з полями: ліве – 30 мм; праве, верхнє, нижнє – 20 мм. Шрифт Times New Roman – 14 pt з міжрядковим інтервалом 1,5, нумерація сторінок – вгорі праворуч. Звіт скріплюється, підписується практикантом.

Матеріали до звіту готують щоденно, а його безпосереднє оформлення здійснюють протягом останнього тижня практики. Науково-дослідницька практика вважається завершеною за умови виконання здобувачами освіти всіх вимог програми практики. Виконання практики завершується підготовкою та захистом звіту про проходження практики.

V. ВИДИ (ФОРМИ) ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ

Індивідуальне завдання є однією з форм набуття фахових компетентностей, яка має на меті поглиблення, узагальнення та закріплення знань, які здобувачі освіти отримали у процесі теоретичного навчання, та застосування цих знань в практичній діяльності.

Напрями і тематика індивідуальних завдань для здобувачів освіти розробляються на випусковій кафедрі, виходячи з теми і завдань кваліфікаційної роботи, схильностей, здібностей, особливостей здобувачів освіти та їх уподобань.

Індивідуальне завдання є особистим для кожного здобувача освіти, визначається керівником практики спільно з керівником кваліфікаційної роботи та виконується у відповідності до її тематики.

Зокрема, впродовж проходження науково-дослідницької практики здобувачі освіти можуть:

- розробити методичні матеріали для лабораторії спеціальної та інклюзивної освіти;
- сформувати каталог спеціалізованого програмного забезпечення, інструментів, необхідних у процесі надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг особам з порушеннями мовлення;
- сформувати каталог з існуючими логотренажерами;
- розробити логопедичні інтерактивні ігри за допомогою програм (наприклад, LearningApps);
- записати та здійснити відеомонтаж відеоматеріалів для логопедичних занять тощо.

Індивідуальні завдання і форми індивідуальної роботи у процесі науково-дослідницької практики конкретизуються і доповнюються для кожного здобувача освіти залежно від специфіки і характеру виконуваної науково-дослідної діяльності.

Індивідуальні завдання здобувачі освіти виконують самостійно у супроводі керівника практики.

VI. ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРАКТИКИ

Таблиця 3

Зміст роботи, що оцінюється	Форма звітності	Критерії оцінювання		К-сть балів	К-сть годин
		Характеристика	Бал		
1. Участь у настановчій конференції	Особиста присутність (очно або дистанційно)	Присутність на настановчій конференції	1	0-2	2
		Активна участь ЗО в обговоренні організаційних моментів та завдань практики	1		
2. Складання індивідуального плану роботи здобувача освіти під час проходження практики, календарно-тематичного плану проходження	Індивідуальний план, календарно-тематичний план проходження практики	Демонстрація розуміння та вміння раціонального планування усіх завдань з практики під час розробки документу ЗО	1	0-3	
		Вміння ефективно використовувати час та чітко формулювати завдання	1		
		Дотримання дедлайна виконання завдання	1		

практики					
3. Виконання основних завдань практики	Копія титульної сторінки кваліфікаційної роботи	Технічне оформлення	1	0-40	2
		Грамотність (відсутність орфографічних, пунктуаційних помилок), термінологічна компетентність	1		
		Відповідність змісту кваліфікаційної роботи її темі	1		
	Копія змісту кваліфікаційної роботи	Технічне оформлення	1		6
		Грамотність (відсутність орфографічних, пунктуаційних помилок), термінологічна компетентність	1		
		Уміння визначати об'єкт дослідження відповідно до теми кваліфікаційної роботи	1		
		Уміння визначати предмет дослідження	1		
	Категоріальний апарат магістерського дослідження (копія відповідної частини вступу кваліфікаційної роботи: об'єкт, предмет, мета, завдання дослідження)	Уміння формулювати мету дослідження	1		
		Уміння визначати, формулювати завдання дослідження відповідно до сформульованої мети дослідження	1		
		Грамотність (відсутність орфографічних, пунктуаційних помилок), термінологічна компетентність	1		
		Структура реферату, план реферату	1		20
	Копія оглядового реферату теоретичної частини кваліфікаційної роботи ⁹	Якість виконання реферату (його зміст, відповідність змісту темі, вміння сформулювати висновки)	1		
		Дотримання норм академічної доброчесності, наявність посилань на використані джерела, правильність цитувань тощо	1		
		Грамотність (відсутність орфографічних, пунктуаційних помилок), термінологічна компетентність	1		
		Технічне оформлення реферату	1		

⁹ Короткий письмовий огляд наукових джерел за вибраною темою чи виклад результатів самостійно проведених досліджень. Готують на основі декількох літературних джерел з досліджуваної тематики. Підготовка оглядового реферату потребує глибокого вивчення та аналізу вибраної літератури. Оскільки оглядовий реферат пишуть не на основі власних результатів, а використовують чужі матеріали, то така робота є компілятивною. У тексті реферату треба цитувати або переказувати думки з опрацьованих джерел, обов'язково на них посилаючись, з дотриманням норм академічної доброчесності.

	Копія діагностичного інструментарію (перелік діагностичних методик, що будуть використовуватися у дослідженні)	Наявність розробленого діагностичного інструментарію дослідження, його якість	1		14
	Копія підготовленої до друку/опублікованої статті або тез з теми кваліфікаційної роботи	Дотримання структури, правил оформлення статті/тез	1		20
		Здатність систематизувати та логічно упорядкувати результати теоретичного, емпіричного дослідження	1		
		Здатність виділити основні результати дослідження та системно інтегрувати їх у висновки	1		
		Науковий стиль викладу	1		
		Технічне оформлення	1		
		Грамотність (відсутність орфографічних, пунктуаційних помилок), термінологічна компетентність	1		
	Копія списку використаних джерел, які здобувач освіти опрацював в процесі підготовки кваліфікаційної роботи	Відповідність бібліографічного опису джерел та літератури чинним стандартам з бібліотечної або видавничої справи (ДСТУ 8302:2015 http://aphd.ua/prykłady-oformlennia-bibliohrafichnoho-opysu-vidpovidno-do-dstu-83022015/)	1		6
		Здатність відшуковувати необхідні дані, інформацію в науковій літературі, базах даних відповідно до теми дослідження	1		
		Технічне оформлення	1		
		Упорядкованість матеріалу у списку використаних джерел	1		
	1. Участь у науково-практичних конференціях (семінарах) та/або 2. підготовка доповіді з основних положень кваліфікаційної роботи та/або	Сертифікат чи інший документ, що засвідчує участь здобувача вищої освіти у науково-практичних конференціях (семінарах тощо)/ та або копія доповіді з основних положень кваліфікаційної роботи та/або копія тематичного виступу, підготовленого на засідання	0-5		20

	3. підготовка тематичного виступу на засідання кафедри спеціальної та інклюзивної освіти	кафедри спеціальної та інклюзивної освіти			
	Звіт про виконання індивідуального завдання обсягом 5-6 сторінок	Якість виконаної роботи (зміст, структура, практична спрямованість)	1		
		Творчий підхід до виконання індивідуального завдання, іноваційність, креативність	1		
		Якість технічного оформлення роботи	1		
		Термінологічна компетентність	1		
	Звіт по наукових та практичних результатах, отриманих в ході написання кваліфікаційної роботи на базі практики та результату обговорення	Здатність аналізувати та інтерпретувати отримані результати, проводити науково-дослідну роботу. Володіння основами роботи з інформаційним простором (бібліотечними та медіаресурсами, мережею Інтернет), способами, правилами, культурою дослідження та поширення професійної інформації.	1		
		Здатність робити висновки	1		
		Здатність узагальнювати результати дослідження для представлення педагогічному колективу, фахівцям бази практики та викладачам	1		
		Здатність науково і критично мислити під час викладу матеріалу	1		
		Грамотність (відсутність орфографічних, пунктуаційних помилок), термінологічна компетентність	1		
4. Психолого-педагогічна майстерність та особистісні характеристики	Особиста присутність/ участь та дистанційно	Педагогічний такт	1	0-10	-
		Комунікабельність	1		
		Емпатійність	1		
		Професійна компетентність	1		
		Педагогічні здібності	1		
		Дисциплінованість під час проходження практики	1		

		Ініціативність	1		
		Самостійність	1		
		Професійна спрямованість	1		
		Інноваційність та креативність	1		
5. Оцінка процесу проходження практики	Особиста присутність/ участь дистанційно	Дотримання дедлайна виконання завдання	1	0-5	-
		Здатність створювати та реалізовувати наукові розробки та/або освітні проекти	1		
		Дотримання етики посилань, цитувань першоджерел	1		
		Здатність здійснювати управління складною діяльністю у сфері спеціальної та інклюзивної освіти та у ширших контекстах, розробляти плани і заходи з їх реалізації, забезпечувати якість освіти, оцінювати ефективність і результативність діяльності	1		
		Здатність здійснювати дослідження та/або провадити інноваційну діяльність з метою отримання нових знань, створення нових та удосконалення традиційних технологій викладання і супроводження та в ширших мультидисциплінарних контекстах	1		
6. Підготовка звітної документації	Звітна документація	Щоденник практики	0-5	0-15	8
		Звіт за результатами проходження практики	0-5		
		Додатки (супровідні матеріали, світлини проходження практики чи інше, що, на думку здобувача освіти, підтверджує якість проходження практики)	0-5		
7. Захист результатів науково-дослідницької практики	Особиста присутність/ участь дистанційно	Здатність до творчої презентації власної практичної діяльності, аналізу і логічного структурування матеріалу	0-5	0-25	2
		Активна участь здобувача освіти в обговоренні підсумків практики	0-5		
		Здатність до рефлексії та ініціативи під час презентації	0-5		
		Здатність демонструвати розвиток власного професіоналізму в галузі спеціальної освіти, організації та опануванні методики науково-	0-5		

		дослідної роботи, її організації і проведення			
		Здатність грамотно (без орфографічних, пунктуаційних та стилістичних помилок) презентувати матеріал	0-5		
Сума				0-100	140

ПРИМІТКА: Під час оформлення матеріалів практики, що стосуються кваліфікаційної роботи, треба керуватися Методичними рекомендаціями до написання, оформлення та захисту кваліфікаційної роботи здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 016 Спеціальна освіта (016.01 Логопедія) за освітньо-професійною програмою Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта денної форми навчання галузі знань 01 Освіта / Педагогіка.

Критерії оцінювання під час проходження практики

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
«Відмінно» – рівень А (90-100 б.).	Усі завдання науково-дослідницької практики виконано в повному обсязі, виявлено вміння здобувача освіти застосовувати і творчо використовувати педагогічні та методичні знання, пов'язані з особливостями і засобами педагогічної та науково-дослідної діяльності. Виявлено вміння застосовувати інноваційні технології педагогічної й науково-дослідної діяльності, будувати стосунки з дітьми з особливими освітніми потребами, їхніми батьками та педагогами. Також продемонстрована активність та ініціативність у підготовці та проведенні науково-дослідної діяльності. Звіт подано у встановлений термін. Він містить всі структурні елементи. У щоденнику здобувача освіти зафіксовано зміст роботи протягом усього періоду проходження науково-дослідницької практики. Характеристика-відгук позитивна, оцінка керівника за практику – «відмінно».
«Дуже добре» – рівень В (82 – 89 балів); «Добре» – рівень С (75 – 81 балів).	В (82 – 89 балів). Завдання виконані правильно, але недостатньо повно. Виявлено вміння здобувача освіти застосовувати педагогічні та методичні знання, пов'язані з особливостями науково-дослідної діяльності. У процесі науково-дослідної діяльності не виявлено творчого, індивідуального підходу. Звіт подано у встановлений термін, який містить всі структурні елементи. У щоденнику практиканта зафіксовано зміст роботи протягом усього періоду проходження практики. Характеристика-відгук позитивна, оцінка керівника за практику – «дуже добре». Характеристика-відгук позитивна, оцінка керівника за практику – «дуже добре». С (75 – 81 балів). Завдання практики виконано, але неповно, в ході виконання завдань практики допускалися незначні помилки. Виявлено вміння проводити педагогічний експеримент, але шаблонно. Звітна документація оформлена згідно вимог. У щоденнику здобувача освіти зафіксовано зміст роботи протягом усього періоду проходження практики. Характеристика-відгук позитивна, оцінка керівника за практику – «добре».
«Задовільно» – рівень Д (67 -74 балів); «Достатньо» – рівень Е (60 – 66	Д (67 – 74 балів). Завдання практики виконано в неповному обсязі, в ході виконання завдань допускалися помилки. Звітна документація недооформлена або оформлена з помилками. Щоденник оформлено невірно. У характеристиці-відгуку оцінка керівника за практику – «задовільно».

балів).	Е (60 – 66 балів). Завдання виконано з помилками. Всі завдання практики виконувалися, але допущені неточності. Документація оформлена неповно, з помилками. Щоденник недооформлено. У характеристиці-відгуку оцінка керівника за практику – «задовільно».
«Незадовільно» – рівень FX (1 – 59 балів)	Завдання не виконані. Виявлені проблеми встановлення контакту, не сформовані вміння проводити відповідні види педагогічної й науково-дослідної діяльності. Звітна документація оформлена з помилками. Відсутній щоденник, характеристика-відгук.

ВІІ. ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Оцінювання знань здобувачів освіти з ОК «Науково-дослідницька практика» здійснюється на основі результатів поточного контролю знань відповідно до Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки від 30.08.2023 р. URL: https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/06/2023_Polozh_pro_otzin_%D0%A0%D0%B5%D0%B4_%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%9C%D0%95%D0%94.pdf за 100-бальною шкалою. Об'єктом оцінювання знань здобувачів освіти є програмовий матеріал з ОК.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практики і має за мету перевірку рівня підготовленості здобувачів освіти до виконання конкретної роботи. Поточний контроль реалізується в різних формах, зокрема опитування, виступи на методичних заходах закладів баз практики, експрес-контроль, перевірка результатів виконання різноманітних індивідуальних науково-дослідних завдань, контроль засвоєння того навчального матеріалу, який заплановано на самостійне опрацювання здобувачем, тощо. Максимальний бал за кожну з форм роботи визначено у *таблиці 3* силабуса освітнього компонента.

Звіт про проходження науково-дослідницької практики захищається здобувачем освіти у комісії, призначеній наказом ректора Університету. Захист практики відбувається на засіданні комісії із захисту практики не пізніше ніж через 2 тижні після її завершення. До складу комісії можуть входити: декан факультету (директор інституту), завідувачі кафедр, керівники практики від кафедр, викладачі кафедр. На захисті результатів науково-дослідницької практики здобувач освіти має представити весь пакет документів, передбачених силабусом практики. За результатами захисту і наявності повного комплексу звітних матеріалів виставляється диференційована оцінка за науково-дослідницьку практику.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Перескладання будь-яких видів робіт, передбачених силабусом ОК, з метою підвищення оцінки не дозволяється. Повторне складання заліку допускається не більше як два рази: один раз – викладачеві, другий – комісії, яку створює декан факультету.

Політика щодо академічної доброчесності. Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання завдань (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилання на

джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної освітньої (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Виявлення ознак академічної доброчесності в письмовій роботі здобувача освіти є підставою для її незарахування, незалежно від масштабів плагіату чи обману (див. Положення про систему запобігання та виявлення академічного плагіату в науковій та навчальній діяльності здобувачів вищої освіти, докторантів, науково-педагогічних і наукових працівників Волинського національного університету імені Лесі Українки). Списування під час контрольних та самостійних робіт, екзамену – заборонені (зокрема, з використанням мобільних девайсів). Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. У випадку таких подій – реагування відповідно до «Кодексу академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки» (URL: <http://ra.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/03/Kodeks-akademichnoyi-dobrochesnosti.pdf>).

Політика щодо відвідування. Відвідування занять згідно індивідуального графіку роботи на період проходження практики є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, навчання за програмою подвійного диплома, з використанням елементів дуальної форми здобуття освіти, міжнародне стажування) навчання може відбуватись за індивідуальним графіком, в онлайн режимі (за погодженням із деканом факультету).

Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті, здійснюється на добровільній основі та передбачає підтвердження того, що здобувач досяг результатів навчання, передбачених ОПП, за якою він навчається. Визнанню можуть підлягати такі результати навчання, отримані в неформальній освіті, які за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають як освітньому компоненту в цілому, так і його окремому розділу, темі (темам), індивідуальному завданню, тощо, які передбачені програмою (силабусом) ОК. Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті, відбувається в семестрі, що передує семестру початку вивчення освітнього компонента, або першого місяця від початку семестру, враховуючи ймовірність непідтвердження здобувачем результатів такого навчання (Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у ВНУ імені Лесі Українки <https://vnu.edu.ua/uk/normativno-pravova-baza>).

VIII. ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Оцінювання знань здобувачів освіти здійснюється під час *поточного контролю* за результатами виконання тих видів робіт, які передбачені силябусом освітнього компонента «Науково-дослідницька практика». Науково-дослідницька практика складає окремий заліковий кредит і оцінюються за шкалою від 0 до 100 балів. Мінімальна позитивна кількість балів – 60.

У дату складання заліку викладач записує у заліково-екзаменаційну

відомість і до індивідуального навчального плану здобувача освіти суму поточних балів, які здобувач освіти набрав під час поточної роботи (шкала від 0 до 100 балів). Ця сума балів враховується для здобувачів вищої освіти під час визначення розміру стипендій разом з іншими підсумковими оцінками. У випадку, якщо здобувач освіти набрав менше ніж 60 балів, він складає залік під час ліквідації академічної заборгованості (здобувачу освіти надається можливість повторного складання заліку за умови доопрацювання звіту й індивідуального завдання). У цьому випадку бали, набрані під час поточного оцінювання, анулюються. Максимальна кількість балів під час ліквідації академічної заборгованості з заліку – 100.

Підсумки проведення науково-дослідницької практики обговорюються на засіданні кафедри, а загальні результати практики підводяться на засіданні вченої ради факультету педагогічної освіти та соціальної роботи Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Шкала оцінювання

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка	
	для екзамену	для заліку
90 – 100	Відмінно	Зараховано
82 – 89	Дуже добре	
75 – 81	Добре	
67 -74	Задовільно	
60 – 66	Достатньо	
1 – 59	Незадовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)

ІХ. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

1. Бірта Г.О., Бургу Ю. Г. Методологія і організація наукових досліджень : навч. посіб. Київ : «Центр учбової літератури», 2014. 142 с.

2. Електронний освітній ресурс: Сидорук І. І. Основи науково-педагогічних досліджень у спеціальній освіті. URL: <https://moodle.vnu.edu.ua/course/view.php?id=1592> (рекомендовано науково-методичною радою Університету, протокол № 6 від 23 лютого 2022 р.).

3. Лаврук М.М. Методика науково-педагогічних досліджень : навчально-методичний посібник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2021. 148 с.

4. Положення про організацію освітнього процесу на першому (бакалаврському) та другому (магістерському) рівнях у Волинському національному університеті імені Лесі Українки. URL: https://vnu.edu.ua/sites/default/files/2024-09/%2B2024%20olozhennya_pro_org_anizatsiyu_navch._pr_otsesu_u_VNU_%D1%80%D0%B5%D0%B4.pdf

5. Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки.
URL: https://vnu.edu.ua/sites/default/files/2024-08/2023_Polozh_pro_otzin_%D0%A0%D0%B5%D0%B4_%D1%80%D0%B5%D0%B4%2B%D0%9C%D0%95%D0%94.pdf

6. Положення про проведення практики студентів Волинського національного університету імені Лесі Українки. URL: https://vnu.edu.ua/sites/default/files/2024-09/%2B2024%20%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D0%BF%D1%80%D0%BE_%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%BA%D1%83%20.pdf

Інформаційні ресурси:

7. <http://www.education-inclusive.com/>

8. <https://mon.gov.ua>

9. <https://prometheus.org.ua/partnership/>
<https://www.ed-era.com/>

3.6. Навчально-методичне забезпечення освітнього компонента «ПЕРЕДДИПЛОМНА ПРАКТИКА»

Автор: Ірина Сидорук

I. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна форма навчання	Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка Спеціальність 016 Спеціальна освіта Спеціалізація 016.01 Логопедія Освітньо-професійна програма Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта Освітній рівень: другий (магістерський)	Виробнича
		Рік навчання 2-й
		Семестр 3-ий
		Консультації 8 год.
Кількість годин/кредитів 120/4		Самостійна робота 112 год.
		Форма контролю: залік
Мова навчання		Українська

II. ІНФОРМАЦІЯ ПРО КЕРІВНИКА ПРАКТИКИ

Прізвище, ім'я, по батькові: *Сидорук Ірина Ігорівна*

Науковий ступінь: *доктор педагогічних наук*

Вчене звання: *професор*

Посада: *професор кафедри спеціальної та інклюзивної освіти*

Контактна інформація: +380953092902, Sudoryk_Ira@ukr.net

Дні занять: <http://94.130.69.82/cgi-bin/timetable.cgi>

Терміни практики: *8-9 т.*

III. ОПИС ПРАКТИКИ

Анотація практики. Переддипломна практика є складовою частиною освітнього процесу, заключним етапом теоретичної і практичної підготовки висококваліфікованих фахівців, засобом формування у них навичок педагогічної і наукової діяльності та умінь ефективно працювати в різноманітних виробничих умовах. ОК сприяє удосконаленню всієї системи методичної підготовки, розвитку індивідуальних творчих здібностей майбутніх фахівців, їх ерудиції, вихованню у них подальшої активності і самостійності у набутті професійних перцептивних, проектувальних, адаптивних, організаційних, пізнавальних вмінь. Практиці передують вивчення курсів з загальної та професійної підготовки здобувачів вищої освіти ступеня магістра. Переддипломна практика сприяє формуванню особистісного педагогічного стилю, об'єктивній оцінці своїх можливостей, відповідних компетентностей для розв'язання складних задач дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері спеціальної (логопедія) та інклюзивної освіти.

Під час проходження практики здобувач вищої освіти повинен завершити самостійне наукове дослідження – кваліфікаційну роботу, творчо застосовуючи теоретичні та практичні знання набуті під час навчання.

Мета освітнього компонента: забезпечення якісної фахової підготовки, узагальнення та вдосконалення здобутих знань, практичних умінь і навичок, залучення здобувачів освіти зі спеціальності 016 Спеціальна освіта ОПП Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта (016.01 Логопедія) до оволодіння досвідом професійної діяльності у спеціальному та/або інклюзивному освітньому середовищі, формування у магістрів готовності до самостійної трудової діяльності; збір та опрацювання матеріалів для завершення роботи над педагогічним дослідженням, завершення кваліфікаційної роботи (проєкту) й оформлення її результатів.

Завдання практики:

- розв’язання складної задачі чи проблеми у сфері інклюзивної та/або спеціальної (логопедія) освіти, що передбачає проведення досліджень;
- формування професійної компетентності фахівців зі спеціальної та інклюзивної освіти;
- поглиблення й удосконалення теоретичних знань і встановлення їхнього зв’язку з практичною діяльністю;
- розвиток методичної та організаційної готовності здобувачів освіти щодо розвитку спеціального та інклюзивного навчання;
- створення умов для розвитку здібностей і самореалізації здобувача освіти, для формування його власного стилю діяльності;
- формування у здобувачів освіти творчого і дослідницького підходів до професійної діяльності;
- розвиток навичок професійної рефлексії;
- формування умінь застосовувати діагностичні методики в практичній діяльності та в процесі проведення дослідження та/або здійснення інновацій;
- розвиток умінь застосовувати знання з педагогіки, корекційної педагогіки, спеціальної психології, корекційно-розвиткових методик тощо в конкретних педагогічних ситуаціях;
- розвиток вміння користуватися інформаційно-комунікаційними технологіями;
- розвиток вміння володіти основами роботи з інформаційним простором (бібліотечними та медіаресурсами, мережею Інтернет), способами, правилами, культурою дослідження та поширення професійної інформації;
- сформувати вміння використовувати інформаційно-комунікаційних технологій у професійній діяльності.
- удосконалення умінь й навичок організації самостійного наукового дослідження;
- формування готовності до свідомого професійного самовдосконалення;
- спрямування, коригування дослідницької роботи здобувачів освіти;
- формування у здобувачів освіти власної позиції, педагогічного світогляду та навичок самоосвіти;

- забезпечити тісний взаємозв'язок теоретичної та практичної складової ОК;
- формувати інтегральну, загальні та спеціальні компетентності, визначені силабусом ОК;
- досягти визначених силабусом ОК результатів навчання; розвиток у здобувачів освіти здатності до професійного саморозвитку.

IV. ЕТАПИ ПРАКТИКИ

Таблиця 2

Етапи	Зміст, основні завдання, тривалість
1. Підготовчий	Розв'язання організаційних питань. Участь у настановній конференції з метою ознайомлення з методикою та організацією проходження переддипломної практики. Знайомство з керівниками практики від кафедри спеціальної та інклюзивної освіти, розподілом здобувачів освіти на практику у заклади освіти з інклюзивним навчанням, спеціальні заклади освіти, інклюзивно-ресурсні центри (ІРЦ) та ін. (розподіл здійснюється з врахуванням теми кваліфікаційної роботи). Здобувачі освіти денної форми навчання (не більше 20%) у разі їх працевлаштування за фахом та при наявності відповідних підтверджуючих документів можуть, за погодженням керівника практики від кафедри, Університету, пропонувати базу практики за основним місцем роботи. Ознайомлення з правами й обов'язками здобувачів освіти під час проходження практики. Інструктаж з техніки безпеки. Деталізація змісту, уточнення термінів проведення практики, форм звітності. Знайомство з завданнями, програмою і звітною документацією з практики, розподілом по її об'єктах. Складання індивідуального графіку роботи на період проходження практики, отримання індивідуального завдання. Підготовчий етап передбачає виконання здобувачами освіти таких завдань: - участь у настановчій конференції; - ознайомлення зі змістом та завданнями практики; - ознайомлення з щоденником проходження практики; - ознайомлення з звітною документацією з практики; - складання кожним практикантом індивідуального плану роботи упродовж практики.
2. Основний	Практична діяльність здобувачів освіти відповідно до індивідуального плану; завершення роботи над дослідженням (кваліфікаційною роботою), звіт по наукових та практичних результатах, отриманих в ході написання кваліфікаційної роботи на базі практики та результат його обговорення, перегляд і доопрацювання вступу, формування висновків кваліфікаційної роботи; оформлення списку джерел відповідно до вимог; написання анотацій до кваліфікаційної роботи українською та англійською мовами; консультація з науковим керівником і керівником практики, педагогами з бази практики; підготовка доповіді на

	попередній та публічний захист кваліфікаційної роботи, підготовка презентації з результатами дослідження на публічний захист кваліфікаційної роботи. Здобувач освіти виконує такі основні завдання практики: - завершення роботи над кваліфікаційною роботою; - презентація результатів дослідження на попередньому захисті та базі практики; - виконання індивідуального завдання; - підготовка супровідної документації до кваліфікаційної роботи; - підготовка доповіді або виступу про основні результати магістерського дослідження/кваліфікаційної роботи, що має бути репрезентовано під час захисту у екзаменаційній комісії; - підготовка презентації з результатами дослідження на публічний захист кваліфікаційної роботи; - ведення щоденника практики.
3. Підсумковий	Узагальнення проведеної здобувачами освіти роботи: підбиття підсумків, підготовка звітної документації, оформлення звіту з практики; отримання письмового відгуку керівника, рецензування кваліфікаційної роботи; перевірка кваліфікаційної роботи на присутність академічного плагіату; робота брошурується. Подача звітних матеріалів на захист практики. Захист практики на підсумковій конференції. Здобувач освіти виконує такі завдання практики: - узагальнення матеріалів практики і оформлення звіту, щоденника з практики та інших звітних документів/матеріалів; - визначення теми й окреслення змісту виступу на заключній конференції; - участь у підсумковій конференції.

Перелік звітної документації: на захист звіту про проходження переддипломної практики здобувач освіти повинен надати наступні звітні матеріали:

- індивідуальний план проходження переддипломної практики з позначками про виконання/невиконання його пунктів;
- календарно-тематичний план проходження практики;
- копії таких сторінок рукопису кваліфікаційної роботи: титульна сторінка, зміст, вступ, анотації, висновки, список використаних джерел;
- звіт про виконання індивідуального завдання;
- звіт по наукових та практичних результатах, отриманих в ході написання кваліфікаційної роботи на базі практики та результат його обговорення;
- копія доповіді про основні результати магістерського дослідження/кваліфікаційної роботи, що має бути репрезентовано під час захисту у екзаменаційній комісії;
- презентація з результатами дослідження на публічний захист кваліфікаційної роботи;
- копія рецензії на кваліфікаційну роботу;

- копія довідки за результатами перевірки на академічний плагіат за допомогою програмного забезпечення із відповідними налаштуваннями параметрів роботи програми, яке рекомендоване для використання Університетом;

- відгук керівників практики від кафедри та бази практики про результати і якість проходження здобувачем освіти переддипломної практики;

- додатки (супровідні матеріали, світлини проходження практики чи інше, що, на думку здобувача освіти, підтверджує якість проходження практики);

- звіт за результатами проходження практики;

- щоденник практики.

Здобувач освіти, який не надав звітної документації, вважається таким, що не пройшов переддипломну практику.

Вимоги до звіту з практики: переддипломна практика вважається завершеною за умови виконання здобувачами освіти всіх вимог програми практики. Виконання практики завершується підготовкою та захистом звіту про проходження практики. Звіт має містити відомості про виконання усіх розділів індивідуального плану проходження переддипломної практики та індивідуального завдання, мати висновки і пропозиції.

Матеріали до звіту готують щоденно, а їх безпосереднє оформлення здійснюють протягом останнього тижня практики. Здобувач освіти готують звіт про проходження практики засобами текстового редактора Word і друкують його на стандартних аркушах формату А4 (210x297 мм) (2-3 сторінки).

V. ВИДИ (ФОРМИ) ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ

Індивідуальне завдання є однією з форм набуття фахових компетентностей, яка має на меті поглиблення, узагальнення та закріплення знань, які здобувачі освіти отримали у процесі теоретичного навчання, та застосування цих знань в практичній діяльності.

Напрями і тематика індивідуальних завдань для здобувачів освіти розробляються на випусковій кафедрі, виходячи з теми і завдань кваліфікаційної роботи, схильностей, здібностей, особливостей здобувачів освіти та їх уподобань.

Індивідуальне завдання є особистим для кожного здобувача освіти, визначається керівником практики спільно з керівником кваліфікаційної роботи та виконується у відповідності до її тематики. Зокрема, протягом проходження переддипломної практики здобувачі освіти можуть виконати повідомлення та підготувати публікації або доповіді для участі в науково-методичному семінарі кафедри чи інших наукових заходах кафедри, факультету чи бази практики за темою кваліфікаційної роботи. Індивідуальні завдання і форми індивідуальної роботи у процесі переддипломної практики конкретизуються і доповнюються для кожного здобувача освіти залежно від специфіки і характеру виконуваної науково-дослідної діяльності.

Індивідуальні завдання здобувачі освіти виконують самостійно у супроводі керівника практики.

VI. ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРАКТИКИ

Здобувач освіти, який не виконав програму практики без поважних причин, отримав негативний відгук на засіданні кафедри про виконану роботу або не набрав достатньої кількості балів, рішенням вченої ради факультету може бути надано право проходження практики повторно при виконанні умов, визначених фаховою кафедрою.

Підсумки проведення переддипломної практики обговорюються на засіданні кафедри, а загальні результати практики підводяться на засіданні вченої ради факультету педагогічної освіти та соціальної роботи Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Таблиця 3

Зміст роботи, що оцінюється	Форма звітності	Критерії оцінювання		К-сть балів	К-сть годин
		Характеристика	Бал		
1. Участь у настановчій конференції	Особиста присутність (очно або дистанційно)	Присутність на настановчій конференції	1	0-2	2
		Активна участь ЗО в обговоренні організаційних моментів та завдань практики	1		
2. Складання індивідуального плану роботи здобувача освіти під час проходження практики, календарно-тематичного плану проходження практики	Індивідуальний план, календарно-тематичний план проходження практики	Демонстрація розуміння та вміння раціонального планування усіх завдань з практики під час розробки документу ЗО	1	0-3	
		Вміння ефективно використовувати час та чітко формулювати завдання	1		
		Дотримання дедлайна виконання завдання	1		
3. Виконання основних завдань практики	Копія титульної сторінки кваліфікаційної роботи	Технічне оформлення	1	0-50	2
		Грамотність (відсутність орфографічних, пунктуаційних помилок), термінологічна компетентність	1		
	Копія змісту кваліфікаційної роботи	Відповідність змісту кваліфікаційної роботи її темі	1		6
		Технічне оформлення	1		
		Грамотність (відсутність орфографічних, пунктуаційних помилок), термінологічна компетентність	1		
	Копія вступу кваліфікаційної роботи	Здатність здійснювати аналіз актуальних проблем спеціальної та/або інклюзивної освіти	1		
		Уміння коректно добирати теоретичні та практичні методи дослідження	1		
		Уміння визначати понятійно-категоріальний апарат дослідження	1		
		Уміння визначати, формулювати завдання дослідження	1		
		Коректність структури вступу	1		
		Технічне оформлення	1		

		Грамотність (відсутність орфографічних, пунктуаційних помилок), термінологічна компетентність	1		
	Копія анотацій українською та англійською мовами	Зміст анотації, її структура (постановка проблеми; опис наступності в дослідженні даної проблеми; короткий опис основних учасників дослідження; короткий опис результатів; основний висновок; значення проведеного дослідження для теорії і / або практики)	1		6
		Технічне оформлення	1		
		Здатність вільно спілкуватись письмово українською та іноземною мовами	1		
		Грамотність (відсутність орфографічних, пунктуаційних помилок), термінологічна компетентність	1		
		Здатність правильно визначати ключові слова відповідно до теми кваліфікаційної роботи	1		
	Копія загальних висновків до кваліфікаційної роботи	Здатність формувати висновки відповідно до теми, мети та завдань дослідження	1		6
		Здатність систематизувати та логічно упорядкувати результати теоретичного та емпіричного дослідження	1		
		Здатність виділити основні результати дослідження та системно інтегрувати їх у висновки	1		
		Відповідність сформульованих висновків поставленим в кваліфікаційній роботі завданням	1		
		Технічне оформлення	1		
		Грамотність (відсутність орфографічних, пунктуаційних помилок), термінологічна компетентність	1		
	Копія списку використаних джерел	Відповідність бібліографічного опису джерел та літератури чинним стандартам з бібліотечної або видавничої справи (ДСТУ 8302:2015 http://aphd.ua/pryklady-oformlennia-bibliohrafichnoho-opysu-vidpovidno-do-dstu-83022015/)	1		6
		Здатність відшукувати необхідні дані, інформацію в науковій літературі, базах даних відповідно до теми дослідження	1		
		Технічне оформлення	1		
		Кількість використаних джерел містить більше 50 найменувань	1		
		Упорядкованість матеріалу у списку використаних джерел	1		
	Звіт про виконання індивідуального завдання	Якість виконаної роботи (зміст, структура, практична спрямованість)	1		10
		Здатність реалізовувати теоретичні знання на практиці	1		

		Якість проведеного дослідження	1		
		Творчий підхід до виконання індивідуального завдання, інноваційність, креативність	1		
		Якість технічного оформлення роботи	1		
		Термінологічна компетентність	1		
	Звіт по наукових та практичних результатах, отриманих в ході написання кваліфікаційної роботи на базі практики та його обговорення	Здатність аналізувати та інтерпретувати отримані результати	1		20
		Здатність робити висновки	1		
		Здатність узагальнювати результати дослідження для представлення педагогічному колективу, фахівцям бази практики та викладачам	1		
		Здатність науково і критично мислити під час викладу матеріалу	1		
		Позитивна рецензія на кваліфікаційну роботу та/або відгук наукового керівника від бази практики в щоденнику практики	1		
		Грамотність (відсутність орфографічних, пунктуаційних помилок), термінологічна компетентність	1		
	Копія доповіді на попередній та публічний захист кваліфікаційної роботи	Дотримання структури, правил оформлення доповіді	1		20
		Здатність узагальнювати результати дослідження для представлення педагогічному колективу, фахівцям бази практики та викладачам	1		
		Науковий стиль викладу	1		
		Технічне оформлення та обсяг доповіді	1		
		Грамотність (відсутність орфографічних, пунктуаційних помилок), термінологічна компетентність	1		
	Презентація з результатами дослідження на публічний захист кваліфікаційної роботи (ел.варіант або видруковані слайди) ¹⁰	Організація презентації (визначення суті того, про що необхідно розповісти), повнота розкриття теми	1		20
		Здатність визначати структуру (схеми, сценарій) презентації: послідовність викладу матеріалу, добір різноманітних зображень, анімаційних ефектів та інших елементів, що супроводжують виклад	1		
		Дотримання вимог щодо структури та змісту матеріалу	1		
		Дотримання вимог щодо врахування фізіологічних особливостей людини у сприйнятті кольорів і форм	1		
		Грамотність (відсутність орфографічних, пунктуаційних помилок), термінологічна компетентність	1		
4. Психолого-педагогічна майстерність та участь дистанційно	Особиста присутність/участь дистанційно	Педагогічний такт	1	0-10	-
		Комунікабельність	1		
		Емпатійність	1		

¹⁰ Рекомендації щодо змісту та оформлення мультимедійних презентацій. URL: <http://ccts.ho.ua/prepod/prezent.pdf>

особистісні характеристики		Професійна компетентність	1		
		Педагогічні здібності	1		
		Дисциплінованість під час проходження практики	1		
		Ініціативність	1		
		Самостійність	1		
		Професійна спрямованість	1		
		Інноваційність та креативність	1		
5. Оцінка процесу проходження практики	Особиста присутність/ участь дистанційно	Дотримання дедлайна виконання завдання	1	0-5	-
		Здатність створювати та реалізовувати наукові розробки та/або освітні проєкти	1		
		Дотримання етики посилань, цитувань першоджерел	1		
		Здатність здійснювати управління складною діяльністю у сфері спеціальної та інклюзивної освіти та у ширших контекстах, розробляти плани і заходи з їх реалізації, забезпечувати якість освіти, оцінювати ефективність і результативність діяльності	1		
		Здатність здійснювати дослідження та/або провадити інноваційну діяльність з метою отримання нових знань, створення нових та удосконалення традиційних технологій викладання і супроводження та в ширших мультидисциплінарних контекстах	1		
6. Підготовка звітної документації	Звітна документація	Щоденник практики	1	0-5	12
		Звіт за результатами проходження практики	1		
		Копія рецензії на кваліфікаційну роботу	1		
		Копія довідки за результатами перевірки на академічний плагіат	1		
		Додатки (супровідні матеріали, світлини проходження практики чи інше, що, на думку здобувача освіти, підтверджує якість проходження практики)	1		
7. Захист результатів переддипломної практики	Особиста присутність/ участь дистанційно	Здатність до творчої презентації власної практичної діяльності, аналізу і логічного структурування матеріалу	0-5	0-25	2
		Активна участь здобувача освіти в обговоренні підсумків практики	0-5		
		Здатність до рефлексії та ініціативи під час презентації	0-5		
		Здатність демонструвати розвиток власного професіоналізму в галузі спеціальної освіти	0-5		
		Здатність грамотно (без орфографічних, пунктуаційних та стилістичних помилок) презентувати матеріал	0-5		
Сума				0-100	112

Під час оформлення матеріалів кваліфікаційної роботи треба керуватися Методичними рекомендаціями до написання, оформлення та захисту

кваліфікаційної роботи здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 016 Спеціальна освіта (016.01 Логопедія) за освітньо-професійною програмою *Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта* денної форми навчання галузі знань 01 Освіта / Педагогіка.

Критерії оцінювання під час проходження практики

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
«Відмінно» – рівень А (90-100 б.).	Усі завдання переддипломної практики виконано в повному обсязі, виявлено вміння здобувача освіти застосовувати і творчо використовувати педагогічні та методичні знання, пов'язані з особливостями і засобами педагогічної та науково-дослідної діяльності. Виявлено вміння застосовувати інноваційні технології педагогічної й науково-дослідної діяльності, будувати стосунки з дітьми з особливими освітніми потребами, їхніми батьками та педагогами. Також продемонстрована активність та ініціативність у підготовці та проведенні науково-дослідної діяльності. Звіт подано у встановлений термін. Він містить всі структурні елементи. У щоденнику здобувача освіти зафіксовано зміст роботи протягом усього періоду проходження переддипломної практики. Характеристика-відгук позитивна, оцінка керівника за практику – «відмінно».
«Дуже добре» – рівень В (82 – 89 балів); «Добре» – рівень С (75 – 81 балів).	В (82 – 89 балів). Завдання виконані правильно, але недостатньо повно. Виявлено вміння здобувача освіти застосовувати педагогічні та методичні знання, пов'язані з особливостями і засобами педагогічної й науково-дослідної діяльності. Виявлено вміння здійснювати педагогічний експеримент, але шаблонно. У процесі науково-дослідної діяльності не виявлено творчого, індивідуального підходу. Виявлено вміння встановлювати контакт з дітьми з особливими освітніми потребами, їх батьками, педагогами. Звіт подано у встановлений термін, який містить всі структурні елементи. У щоденнику здобувача освіти зафіксовано зміст роботи протягом усього періоду проходження практики. Характеристика-відгук позитивна, оцінка керівника за практику – «дуже добре». С (75 – 81 балів). Завдання практики виконано, але неповно, в ході виконання завдань практики допускалися незначні помилки. Виявлено вміння проводити педагогічний експеримент, але шаблонно. Звітна документація оформлена згідно вимог. У щоденнику здобувача освіти зафіксовано зміст роботи протягом усього періоду проходження практики. Характеристика-відгук позитивна, оцінка керівника за практику – «добре».
«Задовільно» – рівень Д (67 -74 балів); «Достатньо» – рівень Е (60 – 66 балів).	Д (67 – 74 балів). Завдання практики виконано в неповному обсязі, в ході виконання завдань допускалися помилки. Звітна документація недооформлена або оформлена з помилками. Щоденник оформлено невірно. У характеристиці-відгуку оцінка керівника за практику – «задовільно». Е (60 – 66 балів). Завдання виконано з помилками. Всі завдання практики виконувалися, але допущені неточності. Документація оформлена неповно, з помилками. Щоденник недооформлено. У характеристиці-відгуку оцінка керівника за практику – «задовільно».
«Незадовільно» – рівень FХ (1 – 59 балів)	Завдання не виконані. Виявлені проблеми встановлення контакту, не сформовані вміння проводити відповідні види педагогічної й науково-дослідної діяльності. Звітна документація оформлена з помилками.

Шкала оцінювання

Таблиця 5

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка
90 – 100	Зараховано
82 – 89	
75 – 81	
67 -74	
60 – 66	
1 – 59	Незараховано (з можливістю повторного складання)

VII. ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Оцінювання знань здобувачів освіти здійснюється під час *поточного контролю* за результатами виконання тих видів робіт, які передбачені силабусом освітнього компонента «Переддипломна практика». Переддипломна практика складає окремий заліковий кредит і оцінюються за шкалою від 0 до 100 балів. Мінімальна позитивна кількість балів – 60.

У дату складання заліку викладач записує у заліково-екзаменаційну відомість і до індивідуального навчального плану здобувача освіти суму поточних балів, які здобувач освіти набрав під час поточної роботи (шкала від 0 до 100 балів). Ця сума балів враховується для здобувачів вищої освіти під час визначення розміру стипендій разом з іншими підсумковими оцінками. У випадку, якщо здобувач освіти набрав менше ніж 60 балів, він складає залік під час ліквідації академічної заборгованості (здобувачу освіти надається можливість повторного складання заліку за умови доопрацювання звіту й індивідуального завдання). У цьому випадку бали, набрані під час поточного оцінювання, анулюються. Максимальна кількість балів під час ліквідації академічної заборгованості з заліку – 100.

Підсумки проведення переддипломної практики обговорюються на засіданні кафедри, а загальні результати практики підводяться на засіданні вченої ради факультету педагогічної освіти та соціальної роботи Волинського національного університету імені Лесі Українки.

VIII. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

Основна:

1. Бірта Г.О., Бургу Ю. Г. Методологія і організація наукових досліджень : навч. посіб. Київ : «Центр учбової літератури», 2014. 142 с.

2. Лаврук М.М. Методика науково-педагогічних досліджень : навчально-методичний посібник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2021. 148 с.

3. Положення про проведення практики студентів Волинського національного університету імені Лесі Українки. URL: <https://vnu.edu.ua/sites/default/files/2024-09/%2B2024%20%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B6%D0%B5%D0>

%BD%D0%BD%D1%8F_%D0%BF%D1%80%D0%BE_%D0%BF%D1%80%D0%
%B0%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%BA%D1%83%20.pdf

4. Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки. URL:

https://vnu.edu.ua/sites/default/files/2024-08/2023_Polozh_pro_otzin_%D0%A0%D0%B5%D0%B4_%D1%80%D0%B5%D0%B4%2B%D0%9C%D0%95%D0%94.pdf

5. Положення про організацію освітнього процесу на першому (бакалаврському) та другому (магістерському) рівнях у Волинському національному університеті імені Лесі Українки. URL:

https://vnu.edu.ua/sites/default/files/2024-09/2024%20olozhennya_pro_org_anizatsiyu_navch._pr_otsesu_u_VNU_%D1%80%D0%B5%D0%B4.pdf

Додаткова:

1. Електронний освітній ресурс: Сидорук І. І. Основи науково-педагогічних досліджень у спеціальній освіті. URL: <https://moodle.vnu.edu.ua/course/view.php?id=1592> (рекомендовано науково-методичною радою Університету, протокол № 6 від 23 лютого 2022 р.).

Інформаційні ресурси:

2. <http://www.education-inclusive.com/>
3. <https://mon.gov.ua>
4. <https://prometheus.org.ua/partnership/>
5. <https://www.ed-era.com/>

4. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АТЕСТАЦІЇ

4.1. Навчально-методичне забезпечення освітнього компонента «КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА»

Автор: Ірина Сидорук

І. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна форма навчання	Галузь знань <u>01 Освіта/Педагогіка</u> Спеціальність <u>016 Спеціальна освіта</u> Спеціалізація <u>016.01 Логопедія</u> Освітньо-професійна програма Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта Освітній рівень: другий (магістерський)	Нормативна
Кількість годин/кредитів <u>90/3</u>		Рік навчання – <u>2</u>
		Семестр – <u>3-й</u>
		Самостійна робота – <u>84</u> год. Консультації – <u>6</u> год.
		Форма контролю: публічний захист кваліфікаційної роботи (атестація)
Мова навчання		Українська

ІІ. ІНФОРМАЦІЯ ПРО КЕРІВНИКІВ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Прізвище, ім'я, по батькові: Кузава Ірина Борисівна

Науковий ступінь: доктор педагогічних наук

Вчене звання: професор

Посада: завідувач кафедри спеціальної та інклюзивної освіти

Контактна інформація: +38(095) 6062346, Kuzava.Irina@vnu.edu.ua

Дні занять: <http://94.130.69.82/cgi-bin/timetable.cgi>

Прізвище, ім'я, по батькові: Сидорук Ірина Ігорівна

Науковий ступінь: доктор педагогічних наук

Вчене звання: професор

Посада: професор кафедри спеціальної та інклюзивної освіти

Контактна інформація: +380953092902, Sudoryk_Ira@ukr.net

Дні занять: <http://94.130.69.82/cgi-bin/timetable.cgi>

Прізвище, ім'я, по батькові: Брушневська Ірина Миколаївна

Науковий ступінь: кандидат педагогічних наук

Вчене звання: доцент

Посада: доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти

Контактна інформація: 0508762003, brush-ira@ukr.net

Дні занять: <http://94.130.69.82/cgi-bin/timetable.cgi>

Прізвище, ім'я, по батькові: *Мацюк Зоряна Сергіївна*

Науковий ступінь: *кандидат філологічних наук*

Вчене звання: *доцент*

Посада: *доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти*

Контактна інформація: +380663727954, Zoriana_Matsiuk@ukr.net

Дні занять: <http://94.130.69.82/cgi-bin/timetable.cgi>

Прізвище, ім'я, по батькові: *Мартинюк Тетяна Анатолівна*

Науковий ступінь: *доктор педагогічних наук*

Вчене звання: *доцент*

Посада: *професор кафедри спеціальної та інклюзивної освіти*

Контактна інформація: +380663560436, Martynyuk.Tetyana@vnu.edu.ua

Дні занять: <http://94.130.69.82/cgi-bin/timetable.cgi>

Прізвище, ім'я, по батькові: *Сергеева Валентина Федорівна*

Науковий ступінь: *кандидат педагогічних наук*

Вчене звання: *доцент*

Посада: *доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти*

Контактна інформація: 0501087179, valentina.sergeeva@live.com

Дні занять: <http://94.130.69.82/cgi-bin/timetable.cgi>

Прізвище, ім'я, по батькові: *Стасюк Людмила Павлівна*

Науковий ступінь: *кандидат педагогічних наук*

Вчене звання: *доцент*

Посада: *доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти*

Контактна інформація: +380996260162, stasuk.ludmila@vnu.edu.ua

Дні занять: <http://94.130.69.82/cgi-bin/timetable.cgi>

Кваліфікаційна робота (далі – КР) – один із видів атестації здобувачів освіти, яку виконують випускники другого (магістерського) рівня; вид наукової роботи, який дає можливість виявити рівень наукової та фахової підготовки здобувача вищої освіти зі спеціальності 016 Спеціальна освіта; самостійно виконана науково-дослідна робота здобувача, головна мета і зміст якої – наукові дослідження з новітніх питань теоретичного або прикладного характеру у сфері спеціальної (логопедія) та інклюзивної освіти. Через КР здобувач освіти доводить рівень власної кваліфікації, уміння здійснювати науковий пошук і самостійно вирішувати наукові та практичні проблеми.

Виконання КР та її захист перед екзаменаційною комісією (далі – ЕК) – перевірка здатності фахівця до самостійної діяльності зі спеціальності 016 Спеціальна освіта/016.01 Логопедія (освітньо-професійна програма *Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта*), його спроможності самостійно аналізувати стан проблем у галузі знань 01 Освіта / Педагогіка, розробляти необхідні пропозиції.

Підготовка та захист кваліфікаційної роботи здійснюється відповідно до Законів України «Про вищу освіту», «Про освіту», Стандарту вищої освіти за спеціальністю 016 Спеціальна освіта для другого (магістерського) рівня вищої освіти (Наказ Міністерства освіти і науки України № 28 від 05.01.2021 р.), Положення про екзаменаційну комісію щодо атестації осіб, які здобувають перший (бакалаврський) та другий (магістерський) рівні освіти у Волинському національному університеті імені Лесі Українки (Наказ ректора № 220-з від 29.06.2022 р.), Положення про випускні кваліфікаційні роботи (проекти) (Наказ ректора № 223-з від 31.05.2024 р.), Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки від 30.08.2023 р., Кодексу академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки (від 30.10.2020 р.), Положення про систему запобігання та виявлення академічного плагіату в науковій та навчальній діяльності здобувачів вищої освіти, докторантів, науково-педагогічних і наукових працівників Волинського національного університету імені Лесі Українки (від 30.01.2024 р.) та іншими документами.

Кваліфікаційна робота – це самостійне індивідуальне завдання навчально-дослідницького, теоретико-прикладного чи проектно-конструкторського характеру, яке виконує здобувач освіти на завершальному етапі фахової підготовки, і є однією з форм виявлення теоретичних і практичних знань, умінь їх застосовувати для виконання конкретних наукових, технічних, економічних, соціальних та виробничих завдань.

У кваліфікаційній роботі має бути розв’язана складна задача чи проблема у сфері спеціальної (логопедії) та/або інклюзивної освіти, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій і характеризується невизначеністю умов та вимог. Кваліфікаційна робота не повинна містити академічного плагіату, фальсифікації, фабрикації.

КР повинна представляти закінчену розробку актуальної наукової або прикладної фахової проблеми. Вона повинна:

- бути актуальною, мати новизну, виконуватися на рівні сучасних досягнень науки і техніки;
 - мати спрямування на вирішення практичних завдань майбутньої професійної діяльності;
 - стимулювати у здобувачів творчий пошук нових пріоритетних наукових рішень;
 - вимагати опрацювання спеціальної наукової і методичної літератури;
 - передбачати вибір оптимальних рішень на основі застосування математичних методів моделювання з використанням сучасних засобів обчислювальної техніки;
 - пов’язуватися з проблематикою наукових досліджень керівника, кафедри спеціальної та інклюзивної освіти, інших наукових підрозділів ВНУ імені Лесі Українки;
- узагальнювати і розвивати науково-дослідницькі вміння здобувача освіти.

Виконання КР має на меті:

– систематизацію, закріплення та поглиблення теоретичних і практичних знань за відповідним напрямом підготовки, формування навичок застосування цих знань під час розв'язання конкретних практичних, науково-методичних і науково-технічних задач;

– розвиток навичок самостійної науково-дослідної роботи й оволодіння методикою теоретичних, експериментальних та науково-практичних досліджень, використаних під час виконання кваліфікаційної роботи;

– набуття досвіду з аналізу отриманих результатів досліджень, формулювання нових висновків і положень, набуття досвіду з їх прилюдного захисту.

Відповідно до освітньо-професійної програми *Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта (016.01 Логопедія)* у процесі підготовки кваліфікаційної роботи, у здобувачів вищої освіти необхідно сформулювати такі **компетентності**:

Інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв'язувати складні задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері спеціальної та інклюзивної освіти.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК-1. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК-2. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК-3. Здатність працювати в команді.

ЗК-4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК-5. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК-6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК-7. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК-8. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК-9. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК-10. Здатність до проведення досліджень на відповідному рівні.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

СК-1. Здатність здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем спеціальної та інклюзивної освіти.

СК-2. Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методики і технології корекційно-розвивальної роботи з особами з особливими освітніми потребами (залежно від спеціалізації).

СК-3. Здатність здійснювати діагностико-аналітичну, корекційно-розвивальну, консультативну діяльність з урахуванням особливих освітніх потреб здобувачів.

СК-4. Здатність ефективно взаємодіяти з батьками, колегами, іншими фахівцями у процесі психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами на засадах партнерства.

СК-5. Здатність приймати ефективні рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності.

СК-6. Здатність оцінювати межі власної фахової компетентності, приймати рішення та продовжувати навчання та/або підвищення професійної кваліфікації відповідно до наявних потреб і запитів.

СК-7. Здатність до організації освітнього процесу у спеціальних закладах дошкільної і загальної середньої освіти з використанням сучасних засобів, методів, прийомів, технологій.

СК-8. Здатність до організації процесу навчання, виховання й розвитку дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного освітнього середовища.

СК-9. Здатність до організації безпечного і здоров'язбережувального освітнього середовища, у тому числі інклюзивного освітнього середовища.

СК-10. Здатність розробляти і реалізовувати наукові та/або освітні проекти у сфері спеціальної та інклюзивної освіти.

Результати навчання (РН):

РН 1. Здійснювати аналіз еволюційних процесів у сфері освіти осіб з особливими освітніми потребами, обґрунтовувати власне бачення шляхів розв'язання наявних проблем.

РН 2. Здійснювати дослідження та/або провадити інноваційну діяльність з метою отримання нових знань, створення нових та удосконалення традиційних технологій викладання і супроводження та в ширших мультидисциплінарних контекстах.

РН 3. Розробляти та впроваджувати інноваційні методики і технології корекційно-розвивальної роботи з особами з особливими освітніми потребами, генерувати нові ідеї для удосконалення навчання, виховання, розвитку та соціалізації цих осіб.

РН 4. Добирати та застосовувати ефективні методики комплексного оцінювання розвитку дітей, рефлексувати та критично аналізувати достовірність одержаних результатів оцінювання, визначати на основі їх інтерпретації особливі освітні потреби дітей та рівень освітньої підтримки.

РН 5. Аргументувати, планувати та надавати психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (допомогу) відповідно до рівня функціонування, обмеження життєдіяльності та розвитку дитини з особливими освітніми потребами, забезпечувати ефективність власних дій.

РН 6. Встановлювати ефективну взаємодію з батьками, колегами, фахівцями, різними соціальними інституціями з метою забезпечення якості спеціальної та інклюзивної освіти на засадах партнерства.

РН 7. Робити фаховий внесок до професійних знань і практики та оцінювання результатів діяльності команди у сфері психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному освітньому середовищі, мотивувати учасників команди супроводу до досягнення спільних цілей.

РН 8. Приймати ефективні рішення з питань спеціальної та інклюзивної освіти, у тому числі у складних і непередбачуваних умовах; прогнозувати їх розвиток; визначати фактори, що впливають на досягнення поставлених цілей, зокрема, вимоги споживачів; аналізувати і порівнювати альтернативи;

оцінювати ризики та імовірні наслідки рішень.

РН 9. Вільно спілкуватись усно і письмово українською та іноземною мовами при обговоренні професійних питань, досліджень та інновацій в сфері спеціальної та інклюзивної освіти.

РН 10. Відшукувати необхідні дані в науковій літературі, базах даних та інших джерелах, аналізувати та оцінювати ці дані.

РН 11. Здійснювати управління складною діяльністю у сфері спеціальної та інклюзивної освіти та у ширших контекстах, розробляти плани і заходи з їх реалізації, забезпечувати якість освіти, оцінювати ефективність і результативність діяльності.

РН 12. Організовувати та здійснювати методичний супровід процесу навчання, виховання й розвитку дітей з особливими освітніми потребами в умовах спеціальних закладів освіти та інклюзивного освітнього середовища.

РН 13. Розробляти та реалізовувати заходи зі створення безпечного і здоров'язбережувального освітнього середовища, забезпечувати його якість та ефективність освітнього процесу з урахуванням особливих освітніх потреб, можливостей та здібностей дітей.

РН 14. Створювати та реалізовувати наукові розробки та/або освітні проекти, спрямовані на підвищення якості організації освітнього середовища для дітей з особливими освітніми потребами.

Soft skills (т. зв. «м'які навички», «соціальні навички», «універсальні навички» чи «навички успішності»): навички комунікації; здатність брати на себе відповідальність; вміння налагоджувати міжособистісні контакти; працювати в команді; розуміння важливості дедлайнів; здатність логічно і системно мислити; креативність; вміння прогнозувати, гнучкість, швидка адаптація до змін та інше.

Методи навчання: індукція, дедукція; традукція; аналіз, синтез, порівняння, моделювання, узагальнення, систематизація педагогічних явищ та процесів; прогнозування, планування; спостереження, експеримент, вимірювання, анкетування, опитування, співбесіда, тести; методи якісної та кількісної обробки, методи статистичного аналізу (статистичні критерії)); бесіда, пояснення, дискусія, розповідь; консультації, менторська підтримка; підготовка доповідей та презентацій, самоаналіз; інтерактивні методи тощо.

II. ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ТЕМ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

1. Особливості формування лексичного складника мовлення дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення.

2. Розвиток зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення засобами ігротерапії.

3. Розвиток слухової уваги у дітей старшого дошкільного віку із фонетико-фонематичним недорозвитком мовлення засобами музичної терапії.

4. Особливості діяльності вчителя-логопеда в команді фахівців інклюзивно-ресурсного центру.

5. Формування зв'язного мовлення у дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення засобами арттерапії.

6. Сучасні підходи до формування діагностичної компетенції майбутніх вчителів-логопедів.

7. Розвиток звуковимови дітей старшого дошкільного віку із фонетико-фонематичним недорозвитком мовлення засобами комп'ютерних технологій.

8. Розвиток усного описового мовлення дітей молодшого шкільного віку із загальним недорозвитком мовлення шляхом використання мнемотаблиць.

9. Корекція психофізичного розвитку дітей дошкільного віку з порушеннями мовлення засобами логоритміки.

10. Арттерапія як засіб корекції мовлення у дітей дошкільного віку з тяжкими порушеннями мовлення.

11. Співпраця практичного психолога та вчителя-логопеда в логопедичній групі закладу дошкільної освіти.

12. Інноваційні технології психокорекційної роботи з дітьми із тяжкими порушеннями мовлення.

13. Сюжетно-рольова гра як засіб формування навичок спілкування у дітей дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення.

14. Особливості корекції заїкання у дітей дошкільного віку на заняттях з логоритміки.

15. Формування комунікативних умінь і навичок у дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення.

16. Інноваційні технології корекції заїкання у дітей дошкільного віку.

17. Формування лексико-семантичного компонента мовлення у дітей молодшого шкільного віку із загальним недорозвитком мовлення.

18. Логоказки як засіб формування діалогічної компетентності у дітей із порушеннями мовленнєвого розвитку.

19. Особливості використання розвивальних ігор в логопедичній роботі з дітьми старшого дошкільного віку.

20. Застосування «лексичних кейсів» для формування зв'язного мовлення дітей дошкільного віку із тяжкими порушеннями мовлення.

21. Формування світогляду дитини з порушеннями мовлення в умовах інклюзивної групи.

22. Організація корекційно-розвивальної роботи в закладі дошкільної освіти для дітей з особливими освітніми потребами в умовах дистанційного навчання.

23. Організація та надання логопедичної допомоги дітям в умовах закладу загальної середньої освіти з інклюзивним навчанням.

24. Організація та надання логопедичної допомоги дітям в умовах спеціального закладу дошкільної освіти (групи).

25. Організація та надання логопедичної допомоги дітям в умовах інклюзивно-ресурсного центру.

26. Індивідуальний підхід у навчанні молодших школярів із порушеннями мовленнєвого розвитку.

27. Диференційований підхід у навчанні молодших школярів із порушеннями мовленнєвого розвитку.

28. Корекційна робота з розвитку мовлення дітей п'ятого року життя із фонетико-фонематичним недорозвитком.

29. Організаційні засади діяльності вчителя-логопеда в закладі загальної середньої освіти з інклюзивним навчанням.

30. Особливості розвитку пізнавальної сфери дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку в умовах закладу загальної середньої освіти.

31. Особливості розвитку пізнавальної сфери дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку в умовах закладу дошкільної освіти.

32. Особливості соціально-педагогічної адаптації молодших школярів з порушеннями мовлення до освітнього середовища.

33. Особливості подолання порушень писемного мовлення в учнів молодшого шкільного віку засобами інноваційних технологій.

34. Розвиток зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку з мовленнєвими труднощами засобами цифрових технологій.

35. Формування навички читання у дітей старшого дошкільного віку з тяжкими порушеннями мовлення засобами ігрових технологій.

36. Особливості розвитку зв'язного мовлення у дітей старшого дошкільного віку з тяжкими порушеннями мовлення засобами ігрових технологій.

37. Профілактика дисграфії у дітей молодшого шкільного віку з особливими освітніми потребами.

38. Особливості формування словникового запасу у дітей молодшого шкільного віку з ринолалією.

39. Подолання труднощів писемного мовлення дітей молодшого шкільного віку засобами (уточнити).

40. Особливості розвитку фонетико-фонематичних процесів у дітей старшого дошкільного віку засобами нейроігор.

41. Педагогічні умови формування лексикосемантичного компоненту мовлення у старших дошкільників із мовленнєвими труднощами.

42. Сучасні підходи до навчання дітей молодшого шкільного віку з порушеннями звуковимови.

43. Особливості формування інтонаційної виразності мовлення у дітей дошкільного віку з дизартрією засобами ... (обрати).

44. Формування кінестетичного праксису у дітей дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення засобами ... (обрати).

45. Формування синтаксичної складової мовлення у дітей молодшого шкільного віку засобами (обрати).

46. Формування ритмічної організації мовлення у дітей старшого дошкільного віку з із загальним недорозвитком мовлення.

47. Особливості формування артикуляційного праксису у дітей дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення.

48. Особливості розвитку діалогічного (монологічного) мовлення дітей молодшого шкільного віку.

49. Формування монологічного мовлення у дітей молодшого шкільного віку з темпо-ритмічними порушеннями.

50. Особливості створення корекційно-розвивального середовища для дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку.

51. Здоров'язберігаючі технології у роботі з дітьми з порушеннями мовленнєвого розвитку.

52. Шляхи подолання стресових і тривожних станів у дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку та їх батьків в наслідок складних життєвих ситуацій.

ІІІ. ВИМОГИ ДО СТРУКТУРИ ТА ЗМІСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Зміст кваліфікаційної роботи повинен відповідати стандартам вищої освіти (зокрема Стандарту вищої освіти України другого (магістерського) рівня вищої освіти – ступеня магістра – з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка спеціальності 016 Спеціальна освіта), ОПП Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта (016.01 Логопедія), силабусу. Робота має бути актуальною, скерованою на новітні методи теоретичного й експериментального дослідження, створення нових технологій тощо, розкривати самостійне дослідження автора, містити елементи наукової новизни та відображати практичне значення одержаних результатів, їх апробацію та впровадження у сферу практичної діяльності.

Обсяг КР – 50-60 сторінок.

Обов'язковими структурними елементами КР є:

Титульний аркуш (перший лист КР).

Анотація (українською і англійською мовами, кожна обсягом 1 900–2000 знаків з пробілами), ключові слова /словосполучення.

В анотації подають прізвище та ініціали автора і тему роботи; стислий виклад результатів дослідження із зазначенням наукової новизни та наявності практичного значення; ключові слова (подають у називному відмінку, друкують у рядок через кому). Обсяг анотації не повинен перевищувати 3 сторінки.

Зміст. Зміст подають на початку роботи. Він містить найменування та номери початкових сторінок вступу, усіх розділів, підрозділів та пунктів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

Перелік умовних позначень, символів, одиниць і термінів. Такий перелік доцільно наводити, якщо в роботі вжито специфічну термінологію, маловідомі скорочення, нові символи тощо. Перелік друкують двома колонками, у яких ліворуч за абеткою наводять скорочення, праворуч – їх детальне розшифрування. Якщо спеціальні терміни, символи, позначення і таке інше повторюються менше трьох разів, перелік не складають, а їх пояснення наводять у тексті при першому згадуванні.

Вступ включає актуальність теми, мету і завдання дослідження, об'єкт і предмет дослідження, практичне значення отриманих результатів, апробацію результатів дослідження. Обсяг вступу не повинен перевищувати 2–4 сторінки.

Актуальність теми. Шляхом критичного аналізу та порівняння з відомими вже підходами до розв'язання проблеми обґрунтовують актуальність і доцільність роботи для розвитку відповідної галузі науки.

Якщо робота виконується у системі досліджень кафедри, коротко визначають зв'язок вибраного напрямку з планами організації, галузевими, державними планами та програмами. Обов'язково потрібно зазначити роль автора у виконанні цих науково-дослідних завдань.

Мета і завдання дослідження. Формулюють мету роботи і конкретні завдання, які необхідно розв'язати для досягнення поставленої мети. Мета – це кінцевий науковий результат, якого прагне досягти автор роботи у процесі власного дослідження. Завдання – це конкретні шляхи, засоби досягнення поставленої мети.

Об'єкт дослідження – це процес або явище, яке породжує проблемну ситуацію.

Предмет дослідження знаходиться в межах об'єкта і становить частину від цілого (тобто об'єкта). Об'єкт і предмет співвідносяться як загальне і часткове. В об'єкті виділяють ту його частину, яка й стане предметом дослідження. Саме на предмет спрямована увага автора, оскільки він має визначати назву роботи.

Матеріал дослідження. Окреслити джерела фактичного матеріалу, який опрацьовано в роботі.

Практичне значення одержаних результатів. Потрібно подати відомості про використання результатів роботи або рекомендації щодо їх використання із зазначенням певної галузі, теоретичного або практичного навчального курсу; висвітлити практичне застосування отриманих результатів або рекомендації щодо їх використання. Стисло повідомляють про впровадження результатів дослідження, назвавши організації, у яких здійснена реалізація, форми реалізації. Зазвичай впровадження оформлюється актом, підписаним представниками організацій, які використовують впроваджені матеріали.

Практичне значення одержаних результатів. Потрібно подати відомості про використання результатів роботи або рекомендації щодо їх використання із зазначенням певної 5 галузі, теоретичного або практичного освітнього курсу та ін. Стисло повідомляють про впровадження результатів дослідження, назвавши організації, у яких здійснено реалізацію, її форми. Зазвичай впровадження оформлюють актом, підписаним представниками організацій, які використовують впроваджені матеріали.

Апробація результатів та публікації. Якщо автор брав участь у наукових конференціях, семінарах, засіданнях наукового гуртка з оголошенням результатів своєї роботи та має цьому підтвердження (опубліковані тези, статті або програму конференції за темою роботи), то слід зазначити їх назву, рік та місце проведення, а також вказати публікації з теми дослідження.

Основна частина. Складається з розділів, підрозділів, пунктів та підпунктів. Структура основної частини роботи повинна розкривати реалізацію завдань КР. У розділах основної частини подають: огляд літератури за темою і

вибір напрямків досліджень, виклад загальної методики та основних напрямів досліджень, експериментальну частину і методику досліджень, проведені теоретичні або експериментальні дослідження, аналіз і узагальнення результатів досліджень.

У змісті першого розділу, як правило, подають теоретичні питання з теми кваліфікаційної роботи, написані з використанням літературних першоджерел. Велике значення має правильне трактування понять теми, їх точність і науковість. Використані терміни мають бути загальноновживаними чи подаватися з посиланням на їх автора.

Інші розділи пишуть відповідно до теми роботи і вимог, розроблених випусковою кафедрою факультету. У практичній частині автор із вичерпною повнотою викладає методику проведення та результати власного дослідження. Головні вимоги до наукового викладу результатів – точність, чіткість, стислість.

Кожен розділ починають з нової сторінки. Основному тексту кожного розділу може передувати передмова з коротким описом вибраного напрямку. У кінці кожного розділу формулюють висновки зі стислим викладенням наведених у розділі результатів.

Основні розділи повинні мати бібліографічні посилання на літературу, що дозволяє аналізувати власні дані та порівнювати їх з даними інших джерел літератури.

Висновки повинні містити чіткий виклад найбільш важливих результатів дослідження з пропозиціями та побажаннями щодо подальшого дослідження певної теми. Висновки подають як окремі лаконічні положення чи методичні рекомендації. Їх головна мета – підсумки проведеної роботи. Важливо, щоб сформульовані висновки відповідали поставленим завданням. У висновках необхідно зазначити не тільки позитивне, що вдалося виявити в результаті вивчення теми, але й хиби та проблеми, а також конкретні рекомендації щодо їх усунення.

Список використаних джерел. З кількох можливих способів упорядкування матеріалу у списку (за алфавітом, за порядком згадування, за видом джерела) найбільш вживаним є розміщення прізвищ авторів або назв творів за алфавітом. Кількість використаних джерел – не менше як 50. Бібліографічний опис джерел та літератури складають відповідно до чинних стандартів з бібліотечної або видавничої справи (Інформація та документація. Бібліографічне посилання: Загальні положення та правила складання: ДСТУ 8302:2015 <http://aphd.ua/pryklady-oformlennia-bibliohrafichnoho-opysu-vidpovidno-do-dstu-83022015/>). Якщо список містить посилання на літературу та джерела, записані як кириличними літерами, так і латинськими, то спочатку потрібно подавати ті, які записані кирилицею, а потім латиницею (за абеткою).

Додатки. За необхідності до додатків доцільно включити допоміжний матеріал, необхідний для повноти сприйняття роботи (інструкції, методики, опис алгоритмів дій, конспекти уроків та позакласних заходів тощо); ілюстрації допоміжного характеру (таблиці, діаграми, схеми, графіки, карти, репродукції

картин, ілюстрації до творів тощо); формули і розрахунки, зразки анкет, тестів, опитувальних листів та ін. На кожен додаток повинно бути посилання в тексті.

IV. ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ

Оцінювання результатів захисту кваліфікаційних робіт здійснюється відповідно до Положення про випускні кваліфікаційні роботи (проєкти) (Наказ ректора № 223-з від 31.05.2024 р.) та Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки від 30.08.2023 р.(URL: https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/06/2023_Polozh_pro_otzin_%D0%A0%D0%B5%D0%B4_%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%9C%D0%95%D0%94.pdf) за **100-бальною шкалою**.

Таблиця 2

Оцінка в балах за 100- бальною шкалою	Лінгвістична оцінка пояснення	Оцінка за шкалою ECTS	
		оцінка	пояснення
90–100	Відмінно	A	відмінне виконання з незначними помилками
82–89	Дуже добре	B	вище середніх стандартів, але з деякими помилками;
75–81	Добре	C	в цілому змістова робота зі значними помилками;
67–74	Задовільно	D	непослідовно викладений матеріал зі значними недоліками;
60–66	Достатньо	E	виконання відповідає мінімальним критеріям;
1–59	Незадовільно	Fx	незадовільно

Рішення ЕК про оцінку КР приймається на закритому засіданні комісії відкритим голосуванням більшістю голосів членів комісії, які брали участь у її засіданні. За однакової кількості голосів голос Голови ЕК є вирішальним.

При визначенні оцінки роботи повинна бути врахована думка рецензента, виступ здобувача освіти під час захисту своєї роботи, його відповіді на зауваження рецензента та на запитання членів комісії.

Повторний захист КР з метою підвищення оцінки не дозволяється.

У випадках, коли захист КР не відповідає вимогам рівня атестації, ЕК ухвалює рішення про те, що здобувач є неатестованим, про що здійснюється відповідний запис у протоколі засідання комісії. У такому випадку ЕК встановлює: може здобувач подати на повторний захист ту саму роботу з доопрацюванням чи він повинен опрацювати нову тему, визначену відповідною кафедрою закладу освіти.

Здобувач освіти, який отримав незадовільну оцінку за КР, відраховується із закладу вищої освіти. Йому видається академічна довідка встановленого зразка.

Політика щодо академічної доброчесності. Вимоги до академічної доброчесності визначає Положення про систему запобігання та виявлення академічного плагіату в науковій та навчальній діяльності здобувачів вищої

освіти, докторантів, науково-педагогічних і наукових працівників Волинського національного університету імені Лесі Українки від 30 січня 2024 р.

Кваліфікаційна робота не повинна містити академічного плагіату, фальсифікації, фабрикації. Кваліфікаційна робота перевіряється на плагіат за допомогою програмного забезпечення із відповідними налаштуваннями параметрів роботи програми, яке рекомендоване для використання Університетом. Перевірці на академічний плагіат, як правило, підлягає основний текст роботи (від вступу до висновків включно). Результати автоматичної перевірки не є гарантією відсутності академічного плагіату, тому вона може застосовуватися лише як один із складників системи забезпечення якості. Виявлені програмним забезпеченням збіги додатково аналізуються на предмет їх ідентифікації як академічного плагіату, помилок цитування, загальноновідомих знань тощо.

КР мають бути оригінальними творами. Рішення про оригінальність твору ухвалюється внаслідок якісного та кількісного аналізу роботи, проте показник оригінальності форми (вираження) твору можна встановити за допомогою комп'ютерних програмних засобів. Такий показник є протилежним до показника подібності (збігів), що визначається комп'ютерною програмою внаслідок первинної перевірки тексту на наявність/відсутність академічного плагіату. Для КР показник оригінальності форми (вираження) твору має становити не менше половини.

Під час подання на кафедру КР автор цієї роботи заповнює і підписує заяву-засвідчення за встановленою формою, у якій підтверджує факт відсутності в роботі академічного плагіату. До заяви додається роздрукований звіт про перевірку роботи на наявність/відсутність академічного плагіату із грифом наукового керівника «Ознайомлений. Академічного плагіату не виявлено». Цією ж заявою автори КР надають дозвіл на розміщення електронної копії своєї роботи в інституційному репозитарії Університету.

У випадку виявлення ознак академічного плагіату в КР така робота не допускається до захисту.

За порушення академічної доброчесності через виявлення в КР академічного плагіату здобувачі освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності: повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми, відрахування із закладу освіти тощо.

У випадку прийняття рішення про не допуск роботи до захисту (опублікування) на засіданні кафедри (редакційної колегії тощо) з причини наявності академічного плагіату автор має право подати письмову апеляційну заяву на ім'я декана факультету педагогічної освіти і соціальної роботи. Апеляційна заява подається у триденний термін з моменту, коли автор дізнався чи повинен був дізнатися про прийняття такого рішення.

Строк розгляду апеляційної заяви здобувача другого рівня освіти апеляційною комісією не повинен перевищувати 7 днів. Рішення апеляційної комісії може бути оскаржене до ректора.

V. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

Основна:

1. Кодекс академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки від 30.10.20 р. URL : <http://ra.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/03/Kodeks-akademichnoyi-dobrochesnosti.pdf> (дата звернення: 01.08.2023).

2. Положення про випускні кваліфікаційні роботи (проекти), затверджене Ректором ВНУ імені Лесі Українки від 31.05.24 р. URL : [file:///C:/Users/HP%20840/Downloads/2024_%D0%9F%D0%9E%D0%9B%D0%9E%D0%96%D0%95%D0%9D%D0%9D%D0%AF_%D0%BF%D1%80%D0%BE_%D0%B2%D0%B8%D0%BF%D1%83%D1%81%D0%BA_%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D1%82%D0%B8-%D0%A0%D0%B5%D0%B4%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/HP%20840/Downloads/2024_%D0%9F%D0%9E%D0%9B%D0%9E%D0%96%D0%95%D0%9D%D0%9D%D0%AF_%D0%BF%D1%80%D0%BE_%D0%B2%D0%B8%D0%BF%D1%83%D1%81%D0%BA_%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D1%82%D0%B8-%D0%A0%D0%B5%D0%B4%20(2).pdf) (дата звернення: 18.08.2024).

3. Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки від 30.08.2023 р. URL : https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/06/2023_Polozh_pro_otzin_%D0%A0%D0%B5%D0%B4_%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%9C%D0%95%D0%94.pdf (дата звернення: 18.08.2024).

4. Положення про систему запобігання та виявлення академічного плагіату в науковій та навчальній діяльності здобувачів вищої освіти, докторантів, науково-педагогічних і наукових працівників Волинського національного університету імені Лесі Українки від 30 січня 2024 р. URL: <https://vnu.edu.ua/sites/default/files/2024-03/%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%20%D1%81%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B5%D0%BC%D1%83%20%D0%B7%D0%B0%D0%BF%D0%BE%D0%B1%D1%96%D0%B3%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D1%82%D0%B0%20%D0%B2%D0%B8%D1%8F%D0%B2%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D0%B4%D0%B5%D0%BC%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE%20%D0%BF%D0%BB%D0%B0%D0%B3%D1%96%D0%B0%D1%82%D1%83-%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%81%D0%BD%D1%83%D1%82%D0%BE.pdf> (дата звернення: 18.08.2024).

Додаткова:

5. Декларація про дотримання академічної доброчесності учасником процесу реалізації державної політики у сфері якості освіти. URL: https://naqa.gov.ua/wpcontent/uploads/2019/05/Deklar_pro_dobr.pdf (дата звернення: 01.08.2023).

6. Стандарт вищої освіти за спеціальністю 016 Спеціальна освіта. Наказом МОН України № 28 від 05.01.21 р. URL : https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKewi05_Wpvq36AhXnkosKHZr3AbcQFnoECA0QAQ&url=https%3A%2F%2Fmon.gov.ua%2Fsstorage%2Fapp%2Fmedia%2Fvishcha-osvita%2Fzatverdzeni%2520standarty%2F2021%2F01%2F12%2F016-spetsialna-

osvita_mahistr_30.03.doc&usg=AOvVaw31g5LSz4xgELgGXwbrArZG (дата звернення: 01.08.2023).

7. Положення про Комітет з етики наукових досліджень Волинського національного університету імені Лесі Українки (від 31.10.2020 р.). URL : <https://ra.vnu.edu.ua/wpcontent/uploads/2022/03/Komitet-z-etyky-naukovyh-doslidzhen.pdf> (дата звернення: 02.08.2024).

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА
СПЕЦІАЛЬНА ОСВІТА. ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА
другого (магістерського) рівня вищої освіти
за спеціальністю 016 Спеціальна освіта
зі спеціалізації 016.01 Логопедія
галузі знань 01 Освіта / Педагогіка

Освітня кваліфікація:

Магістр зі спеціальної освіти за спеціалізацією «Логопедія»

ЗАТВЕРДЖЕНО
Вченою радою Волинського національного
університету імені Лесі Українки
Голова вченої ради
Протокол № 2 від «31» 05 2024 р.

Освітньо-професійна програма вводиться в
дію з 01.09.2024 р.

Анатолій ЦЬОСЬ
«31» 05 2024 р.

Луцьк – 2024

ПЕРЕДМОВА

Освітньо-професійна програма *Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта* є нормативним документом, який регламентує нормативні, компетентнісні, кваліфікаційні, організаційні, навчальні та методичні вимоги до підготовки магістрів у галузі знань 01 Освіта / Педагогіка спеціальності 016 Спеціальна освіта.

Освітньо-професійна програма заснована на компетентнісному підході підготовки фахівців відповідно до Стандарту вищої освіти України другого (магістерського) рівня вищої освіти – ступеня магістра – з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка спеціальності 016 Спеціальна освіта¹.

Освітньо-професійна програма *Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта (спеціалізація 016.01 Логопедія)* розроблена робочою групою ВНУ імені Лесі Українки у складі:

1. Сидорук Ірини Ігорівни, доктора педагогічних наук, професора кафедри спеціальної та інклюзивної освіти ВНУ імені Лесі Українки (керівник робочої групи, гарант ОПП на другому (магістерському) рівні вищої освіти);

2. Брушневської Ірини Миколаївни, кандидата педагогічних наук, доцента кафедри спеціальної та інклюзивної освіти ВНУ імені Лесі Українки;

3. Мацюк Зоряни Сергіївни, кандидата філологічних наук, доцента кафедри спеціальної та інклюзивної освіти ВНУ імені Лесі Українки;

4. Луканьової Людмили Олексіївни, вчителя-дефектолога, старшого викладача кафедри спеціальної та інклюзивної освіти ВНУ імені Лесі Українки;

5. Мрочко Наталії Євгенівни, директорки Комунальної установи «Інклюзивно-ресурсний центр» Ківерцівської міської ради;

6. Базюк Анни Петрівни, здобувачки другого (магістерського) рівня вищої освіти освітньо-професійної програми *Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта* спеціальності 016 Спеціальна освіта.

Фахову експертну оцінку освітньо-професійної програми здійснювали стейкхолдери:

1. Рібцун Юлія Валентинівна – кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник відділу логопедії Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України;

2. Попович Вікторія Йосипівна – фахівець (консультант) КУ «Інклюзивно-ресурсний центр» Ківерцівської міської ради (вчитель-логопед);

3. Седіна Наталія Володимирівна – логопед неврологічного відділення КП «Луцької міської територіальної громади», вища категорія, старший вчитель;

4. Дем'янюк Софія Сергіївна – вчитель-логопед, КЗЗСО «Луцька гімназія № 3 Луцької міської ради»;

5. Савула Оксана Семенівна – вчитель-логопед вищої категорії, старший вчитель, КЗ «Луцький заклад дошкільної освіти № 28 компенсуючого типу (спеціальний) Луцької міської ради».

Освітньо-професійна програма погоджена вченою радою факультету педагогічної освіти та соціальної роботи (протокол № 8 від 25.03.2024 р.) та затверджена Вченою радою Волинського національного університету імені Лесі Українки (протокол № 7 від 31.05.2024 р.).

Порядок розробки, експертизи, затвердження і внесення змін в освітню програму регулюється Порядком формування освітніх програм та навчальних планів підготовки фахівців за першим (бакалаврським), другим (магістерським) та третім (освітньо-науковим, освітньо-творчим) рівнями вищої освіти денної (очної) та заочної форм навчання у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, затвердженим Вченою радою ВНУ імені Лесі Українки (наказ № 150-з від 28.03.2024 р.) та Положенням про розроблення, затвердження, моніторинг, перегляд та закриття освітніх програм у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, затвердженим Вченою радою ВНУ імені Лесі Українки (протокол № 15 від 24.12.2020 р.).

Ця освітньо-професійна програма не може бути повністю або частково відтворена, тиражована та розповсюджена без дозволу Волинського національного університету імені Лесі Українки.

1. ПРОФІЛЬ ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПРОГРАМИ

Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта
зі спеціальності 016 Спеціальна освіта
(016.01 Логопедія)

1 – Загальна характеристика	
Повна назва закладу вищої освіти та структурного підрозділу	Волинський національний університет імені Лесі Українки, факультет педагогічної освіти та соціальної роботи, кафедра спеціальної та інклюзивної освіти
Рівень вищої освіти	Другий (магістерський) рівень
Ступінь вищої освіти	Магістр
Освітня кваліфікація	Магістр зі спеціальної освіти за спеціалізацією «Логопедія»
Професійна кваліфікація	Відсутня
Офіційна назва освітньо-професійної програми	Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта
Тип диплому та обсяг освітньо-професійної програми	Диплом магістра, одиничний, 90 кредитів ЄКТС, термін навчання – 1 рік 4 місяці
Наявність акредитації	Первинна
Цикл/рівень	Другий (магістерський) рівень: НРК України – 7 рівень, QF-EHEA – другий цикл, EQF-LLL – 7 рівень
Передумови	Наявність диплома бакалавра, магістра, спеціаліста, НРК 6, НРК 7.
Мова викладання	Українська
Термін дії освітньо-професійної програми	2024-2025 рр.
Інтернет-адреса постійного розміщення опису освітньо-професійної програми	https://vnu.edu.ua/uk/faculties-and-institutions/fakultet-pedahohichnoyi-osvity-ta-sotsialnoyi-roboty
2 – Мета освітньо-професійної програми	
Метою освітньо-професійної програми є підготовка конкурентоспроможних, висококваліфікованих, компетентних, національно свідомих фахівців у сфері спеціальної (логопедія) та інклюзивної освіти, зорієнтованих на подальшу фахову освіту і самоосвіту, здатних розв'язувати складні задачі інноваційного та дослідницького характеру у професійній діяльності, надавати якісні логопедичні послуги (допомогу) дітям різних вікових груп, провадити організаційно-методичну діяльність в системі освітніх і позаосвітніх установ (закладів) та здійснювати кваліфікований супровід учасників освітнього процесу на засадах партнерської взаємодії.	
3 – Характеристика освітньо-професійної програми	
Предметна область (галузь знань, спеціальність, спеціалізація (за наявності))	Галузь знань – 01 Освіта / Педагогіка Спеціальність – 016 Спеціальна освіта Спеціалізація – 016.01 Логопедія Об'єкт вивчення: корекційно-розвивальний та реабілітаційний процеси; загальнонаукові педагогічні засади спеціальної та інклюзивної освіти дітей різних вікових груп з порушеннями мовленнєвого розвитку; організація спеціальної та інклюзивної освіти дітей різних вікових груп; способи організації ефективної взаємодії учасників освітнього процесу, зумовлені закономірностями та особливостями психолого-педагогічного, логопедичного, методичного супроводу; надання логопедичних послуг (допомоги). Цілі навчання – підготовка фахівців, здатних розв'язувати

	складні задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері спеціальної та інклюзивної освіти дітей різних вікових груп з порушеннями мовленнєвого розвитку в системі освітніх і позаосвітніх установ (закладів). Теоретичний зміст предметної області: система наукових теорій і концепцій щодо спеціальної (логопедія) та інклюзивної освіти, функціонування, обмеження життєдіяльності, розвитку, навчання, виховання і соціалізації осіб з порушеннями мовленнєвого розвитку; технології розвитку осіб з порушеннями мовленнєвого розвитку; психолого-педагогічний, консультативний супровід учасників освітнього процесу. Методи, методики та технології: загальнонаукові (теоретичні, емпіричні, математичні, статистичні), психологічні та педагогічні методи аналізу проблем спеціальної та інклюзивної освіти; інформаційно-комунікаційні технології; методики оцінювання розвитку та особливих освітніх потреб; методики і технології корекційно-розвивальної роботи з дітьми різних вікових груп з порушеннями мовленнєвого розвитку. Інструменти та обладнання: сучасне інформаційно-комунікаційне обладнання; спеціалізоване програмне забезпечення; інструменти, необхідні у процесі надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг особам з порушеннями мовлення. Співвідношення обсягів основних компонентів освітньо-професійної програми: освітні компоненти загальної підготовки – 12 кредитів ЄКТС (13,3%), освітні компоненти професійної підготовки – 54 кредити ЄКТС (60%), освітні компоненти за вибором здобувачів вищої освіти – 24 кредити ЄКТС (26,7%).
Орієнтація освітньо-професійної програми	Освітньо-професійна. Освітньо-професійна програма спрямована на набуття академічної кваліфікації (освітня кваліфікація – магістр зі спеціальної освіти за спеціалізацією «Логопедія») та має прикладну орієнтацію. Ґрунтується на наукових та практичних досягненнях у сфері спеціальної педагогіки, інклюзивної педагогіки, спеціальної психології, логопедії. Акцент робиться на психолого-педагогічній, спеціальній та практичній підготовці фахівців, здатних виконувати складні завдання та розв'язувати проблеми у сфері спеціальної (логопедія) та інклюзивної освіти дітей різних вікових груп з порушеннями мовленнєвого розвитку в системі освітніх і позаосвітніх установ (закладів).
Основний фокус освітньо-професійної програми та спеціалізації	Освітньо-професійна програма спрямована на засвоєння комплексу знань, набуття професійних умінь та навичок, формування компетентностей у сфері спеціальної (логопедія) та інклюзивної освіти для роботи в закладах освіти для дітей з особливими освітніми потребами, закладах освіти з інклюзивним та інтегрованим навчанням, інклюзивно-ресурсних та навчально-реабілітаційних центрах; підготовку фахівців до роботи з дітьми різних вікових груп з порушеннями мовленнєвого розвитку; здійснення організаційно-методичної, дослідницької діяльності з урахуванням сучасних інноваційних процесів у сфері спеціальної та інклюзивної освіти.

	<i>Ключові слова:</i> спеціальна освіта, інклюзивна освіта, особливі освітні потреби; індивідуальна освітня траєкторія для осіб з особливими освітніми потребами; логопедія; порушення мовленнєвого розвитку; вчитель-логопед; логопедична корекція; логопедичні послуги (допомога); логопедичний супровід; психолого-педагогічний супровід, методичний супровід.
Особливості програми	Враховує інновації у сучасній освіті, зокрема, пов'язані з інтеграційними та інклюзивними процесами. Міждисциплінарний підхід до формування у здобувачів вищої освіти системи компетентностей у сфері спеціальної (логопедія) та інклюзивної освіти; практична спрямованість, що дає змогу здійснювати підготовку фахівців до проведення оцінювання, запобігання, подолання порушень засвоєння, розуміння і використання мови, мовлення та комунікативних умінь у дітей різних вікових груп; здійснення логопедичного, психолого-педагогічного супроводу; здійснення організаційно-методичної та науково-дослідницької діяльності у сфері спеціальної та інклюзивної освіти в системі освітніх і позаосвітніх установ (закладів). Освітньо-професійна програма враховує регіональний аспект підготовки фахівців, який полягає в орієнтації на ринок праці Волинської області, потреби та інтереси стейкхолдерів.
4 – Придатність випускників до працевлаштування та подальшого навчання	
Придатність до працевлаштування	Сфера працевлаштування – заклади дошкільної, загальної середньої, позашкільної освіти (з інклюзивним та інтегрованим навчанням), спеціальні заклади освіти, навчально-реабілітаційні й інклюзивно-ресурсні центри, заклади, які надають логопедичні послуги (допомогу). Професійні назви робіт (згідно з чинною редакцією Національного класифікатора України: Класифікатор професій ДК 003:2010; Зміни № 10 до Національного класифікатора ДК 003:2010 «Класифікатор професій» (25.10.2021р.)): 2340 – вчитель-логопед; 2340 – фахівець (консультант) інклюзивно-ресурсного центру; 2351.2 – методист (з інклюзивної освіти).
Подальше навчання	Продовження освіти за третім (освітньо-науковим) рівнем вищої освіти. Набуття додаткових кваліфікацій в системі післядипломної освіти, освіти дорослих.
5 – Викладання та оцінювання	
Викладання та навчання	Студентоцентроване навчання, самонавчання, проблемно зорієнтоване навчання, інтерактивне, практико-орієнтоване навчання. Підходи: компетентнісний, діяльнісний, праксіологічний, особистісно зорієнтований, системний, середовищний, синергетичний, акмеологічний. Методи: традиційні та інноваційні. Практична спрямованість ОПІ забезпечується комбінацією лекцій, практичних, лабораторних занять, консультацій, самостійної навчальної і дослідницької роботи з використанням елементів дистанційного навчання, самопідготовкою на основі освітніх платформ.

	розв'язування практичних кейсів, майстер-класів, вебквестів, участю в тренінгах, виконанням проєктів, проходженням виробничих, науково-дослідницької практик, підготовки і захисту кваліфікаційної роботи. В освітньому процесі передбачено використання платформ дистанційного навчання (Moodle тощо), врахування результатів академічної мобільності, неформальної та інформальної освіти, дуальної форми здобуття освіти тощо.
Оцінювання	Накопичувальна бально-рейтингова система, що передбачає оцінювання здобувачів освіти за усіма видами аудиторної та позааудиторної освітньої діяльності, спрямованих на опанування навчального навантаження з освітньої програми: поточний, модульний, підсумковий контроль; письмові, усні іспити (екзамени), тестування, презентації, заліки, захист практик, кваліфікаційна робота. Проблемні, інтерактивні, проєктні, інформаційно-комп'ютерні саморозвиваючі, колективні та інтегративні, контекстні технології навчання, усне та письмове опитування, презентація наукових доробків. Оцінювання здійснюється за 100-бальною шкалою з переведенням у лінгвістичну шкалу. Діагностика якості підготовки фахівців здійснюється під час атестації у терміни, передбачені навчальним планом. Атестація випускників освітньо-професійної програми Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта спеціальності 016 Спеціальна освіта (016.01 Логопедія) проводиться у формі публічного захисту кваліфікаційної роботи.
6 – Програмні компетентності	
Інтегральна компетентність (ІК)	Здатність розв'язувати складні задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері спеціальної та інклюзивної освіти.
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК-1. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів). ЗК-2. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо. ЗК-3. Здатність працювати в команді. ЗК-4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. ЗК-5. Здатність спілкуватися іноземною мовою. ЗК-6. Здатність приймати обґрунтовані рішення. ЗК-7. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. ЗК-8. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях. ЗК-9. Здатність генерувати нові ідеї (креативність). ЗК-10. Здатність до проведення досліджень на відповідному рівні.
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)	СК-1. Здатність здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем спеціальної та інклюзивної освіти. СК-2. Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методики і технології корекційно-розвивальної роботи з особами з особливими освітніми потребами (залежно від спеціалізації). СК-3. Здатність здійснювати діагностико-аналітичну, корекційно-розвивальну, консультативну діяльність з

	урахуванням особливих освітніх потреб здобувачів. СК-4. Здатність ефективно взаємодіяти з батьками, колегами, іншими фахівцями у процесі психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами на засадах партнерства. СК-5. Здатність приймати ефективні рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності. СК-6. Здатність оцінювати межі власної фахової компетентності, приймати рішення та продовжувати навчання та/або підвищення професійної кваліфікації відповідно до наявних потреб і запитів. СК-7. Здатність до організації освітнього процесу у спеціальних закладах дошкільної і загальної середньої освіти з використанням сучасних засобів, методів, прийомів, технологій. СК-8. Здатність до організації процесу навчання, виховання й розвитку дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного освітнього середовища. СК-9. Здатність до організації безпечного і здоров'язбережувального освітнього середовища, у тому числі інклюзивного освітнього середовища. СК-10. Здатність розробляти і реалізовувати наукові та/або освітні проекти у сфері спеціальної та інклюзивної освіти.
7. Програмі результати навчання	
Результати навчання (РН)	РН 1. Здійснювати аналіз еволюційних процесів у сфері освіти осіб з особливими освітніми потребами, обґрунтовувати власне бачення шляхів розв'язання наявних проблем. РН 2. Здійснювати дослідження та/або проводити інноваційну діяльність з метою отримання нових знань, створення нових та удосконалення традиційних технологій викладання і супроводження та в ширших мультидисциплінарних контекстах. РН 3. Розробляти та впроваджувати інноваційні методики і технології корекційно-розвивальної роботи з особами з особливими освітніми потребами, генерувати нові ідеї для удосконалення навчання, виховання, розвитку та соціалізації цих осіб. РН 4. Добирати та застосовувати ефективні методики комплексного оцінювання розвитку дітей, рефлексувати та критично аналізувати достовірність одержаних результатів оцінювання, визначати на основі їх інтерпретації особливі освітні потреби дітей та рівень освітньої підтримки. РН 5. Аргументувати, планувати та надавати психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (допомогу) відповідно до рівня функціонування, обмеження життєдіяльності та розвитку дитини з особливими освітніми потребами, забезпечувати ефективність власних дій. РН 6. Встановлювати ефективну взаємодію з батьками, колегами, фахівцями, різними соціальними інституціями з метою забезпечення якості спеціальної та інклюзивної освіти на засадах партнерства. РН 7. Робити фаховий внесок до професійних знань і практики та оцінювання результатів діяльності команди у

	сфері психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному освітньому середовищі, мотивувати учасників команди супроводу до досягнення спільних цілей. РН 8. Приймати ефективні рішення з питань спеціальної та інклюзивної освіти, у тому числі у складних і непередбачуваних умовах; прогнозувати їх розвиток; визначати фактори, що впливають на досягнення поставлених цілей, зокрема, вимоги споживачів; аналізувати і порівнювати альтернативи; оцінювати ризики та імовірні наслідки рішень. РН 9. Вільно спілкуватись усно і письмово українською та іноземною мовами при обговоренні професійних питань, досліджень та інновацій в сфері спеціальної та інклюзивної освіти. РН 10. Відшуковувати необхідні дані в науковій літературі, базах даних та інших джерелах, аналізувати та оцінювати ці дані. РН 11. Здійснювати управління складною діяльністю у сфері спеціальної та інклюзивної освіти та у ширших контекстах, розробляти плани і заходи з їх реалізації, забезпечувати якість освіти, оцінювати ефективність і результативність діяльності. РН 12. Організовувати та здійснювати методичний супровід процесу навчання, виховання й розвитку дітей з особливими освітніми потребами в умовах спеціальних закладів освіти та інклюзивного освітнього середовища. РН 13. Розробляти та реалізовувати заходи зі створення безпечного і здоров'язбережувального освітнього середовища, забезпечувати його якість та ефективність освітнього процесу з урахуванням особливих освітніх потреб, можливостей та здібностей дітей. РН 14. Створювати та реалізовувати наукові розробки та/або освітні проекти, спрямовані на підвищення якості організації освітнього середовища для дітей з особливими освітніми потребами.
8 – Ресурсне забезпечення реалізації програми	
Кадрове забезпечення	До реалізації освітньо-професійної програми залучені науково-педагогічні працівники ВНУ імені Лесі Українки, які працюють на постійній основі, мають наукові ступені та/або вчені звання, академічну та/або професійну кваліфікацію відповідно до спеціальності та освітніх компонентів (ОК), які викладають. Гарант освітньо-професійної програми, професорсько-викладацький склад, який забезпечує реалізацію ОПП, мають відповідний рівень наукової та професійної активності, що засвідчується виконанням не менше 4 видів та результатів професійної діяльності особи (п. 38 Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності від 30.12.2015 р. № 1187 (із змінами, внесеними згідно з постановою КМУ від 24 березня 2021 р. № 365). Понад 70% ОК циклу загальної та професійної підготовки освітньо-професійної програми забезпечено професорсько-викладацьким складом кафедри спеціальної та інклюзивної освіти факультету педагогічної освіти та соціальної роботи (з них понад 20 % – доктори наук). Понад 50 % НПП

	кафедри мають досвід практичної роботи з дітьми з особливостями психофізичного розвитку. До викладання ОК Наукова комунікація іноземною мовою відповідно до компетенцій та досвіду залучений науково-педагогічний працівник кафедри іноземних мов гуманітарних спеціальностей (факультет іноземної філології); ОК Медико-біологічні основи вивчення порушень мовленнєвого розвитку – науково-педагогічний працівник кафедри фізіології людини і тварин (факультет біології та лісового господарства). На умовах сумісництва/погодинної оплати до викладання ОК Інноваційні технології та методики логокорекційної роботи залучено старшого наукового співробітника відділу логопедії Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України; ОК Спеціальна психологія – доктора педагогічних наук Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди). Практична спрямованість освітньо-професійної програми передбачає залучення до освітнього процесу педагогів-практиків у галузі спеціальної та інклюзивної освіти, що підсилює синергетичний зв'язок теоретичної та практичної підготовки. Науково-педагогічні працівники, які забезпечують реалізацію програми, відповідно до затвердженого плану, проходять один раз на 5 років підвищення кваліфікації в закладах вищої освіти та науково-дослідних установах, у тому числі й закордонних.
Матеріально-технічні ресурси	Матеріально-технічне забезпечення є достатнім для організації якісного освітнього процесу. Відповідно до ліцензійних умов наявні навчальні корпуси, приміщення для науково-педагогічних працівників, сучасна наукова бібліотека, гуртожитки, що об'єднані у студентське містечко, актові зали, спортивні споруди (спортивно-оздоровчий комплекс, 12 спортивних залів, відкриті спортивні майданчики, 2 стадіони (у т.ч. стадіон Спортивне ядро), музеї, Центр культури та дозвілля, зони коворкінгу, Інклюзивний хаб, їдальні, база практик – спортивно-оздоровчий табір «Гарт». Усі навчальні корпуси облаштовані укрітнями. Викладання освітніх компонентів освітньої програми Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта здійснюється у спеціалізованих кабінетах, науково-дослідній лабораторії спеціальної та інклюзивної освіти, Інклюзивному хабі, локаціях набуття фахових компетентностей, комп'ютерних класах. Приміщення, що використовуються в освітньому процесі, відповідають санітарним нормам, вимогам правил пожежної безпеки, обладнані пандусами для безперешкодного доступу осіб із ООП. Встановлено тактильні таблички-вказівники руху шрифтом Брайля (назви аудиторій, кафедри, деканату та громадських місць). Лекційні заняття за навчальним планом підготовки магістрів зі спеціальності 016 Спеціальна освіта (016.01 Логопедія) проводяться у трьох мультимедійних лекційних аудиторіях, які обладнані мультимедійним обладнанням. Забезпеченість лекційних аудиторій (три з семи) мультимедійним обладнанням становить 42,9 %, що

	відповідає ліцензійним вимогам. Для навчальних цілей в університеті використовуються 22 комп'ютерні лабораторії відділу технічних засобів навчання «Центр інноваційних технологій та комп'ютерного тестування» загальною площею 937,9 м². Усі комп'ютери Центру (293 одиниці) об'єднані у корпоративну мережу з підключенням до глобальної мережі «Internet», до електронного каталогу наукової бібліотеки ВНУ імені Лесі Українки та наукометричних баз (Scopus, Web of Science тощо). У корпусах університету є вільний доступ до Інтернету через Wi-Fi. Парк комп'ютерної техніки університету налічує понад 1000 одиниць. Використовується сучасне програмне забезпечення: Google Maps, Google Earth MS Windows, MS Office, OGIS.
Інформаційне та навчально-методичне забезпечення	Інформаційне та навчально-методичне забезпечення освітньо-професійної програми відповідає акредитаційним вимогам, має актуальний змістовий контент, базується на сучасних інформаційно-комунікаційних технологіях. Усі освітні компоненти, що передбачені освітньою програмою, забезпечені навчально-методичними матеріалами (силабуси освітніх компонентів, методичні вказівки, фахова література, електронні ресурси та інтернет-джерела, університетський репозитарій та ін.). Університет має укладені договори про співпрацю з базами практик (понад 260). Здійснюється використання інформаційного пакету навчально-методичних матеріалів у системі управління навчанням Moodle та ін., авторських розробок науково-педагогічних працівників. Наявна бібліотека із загальним фондом понад 799 тисяч примірників. Читальні зали є зоною Wi-Fi. Функціонує університетський електронний репозитарій. Електронний каталог бібліотеки містить понад 547 тис. записів і доступний онлайн в режимі 24/7. Відкрито доступ до наукометричних баз Scopus і Web of Science. Обсяг фондів є достатнім для самостійної та індивідуальної роботи здобувачів освіти. Університет має власний вебсайт: https://www.vnu.edu.ua
9 – Академічна мобільність	
Національна кредитна мобільність	На основі двосторонніх договорів між Волинським національним університетом імені Лесі Українки та закладами вищої освіти України. Кредити ЄКТС, отримані в інших ЗВО України, перезараховуються відповідно до затверджених Вченою радою ВНУ імені Лесі Українки Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, Положення про організацію освітнього процесу на першому (бакалаврському) та другому (магістерському) рівнях у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність учасників освітнього процесу Волинського національного університету імені Лесі Українки.
Міжнародна кредитна	На основі двосторонніх договорів між Волинським

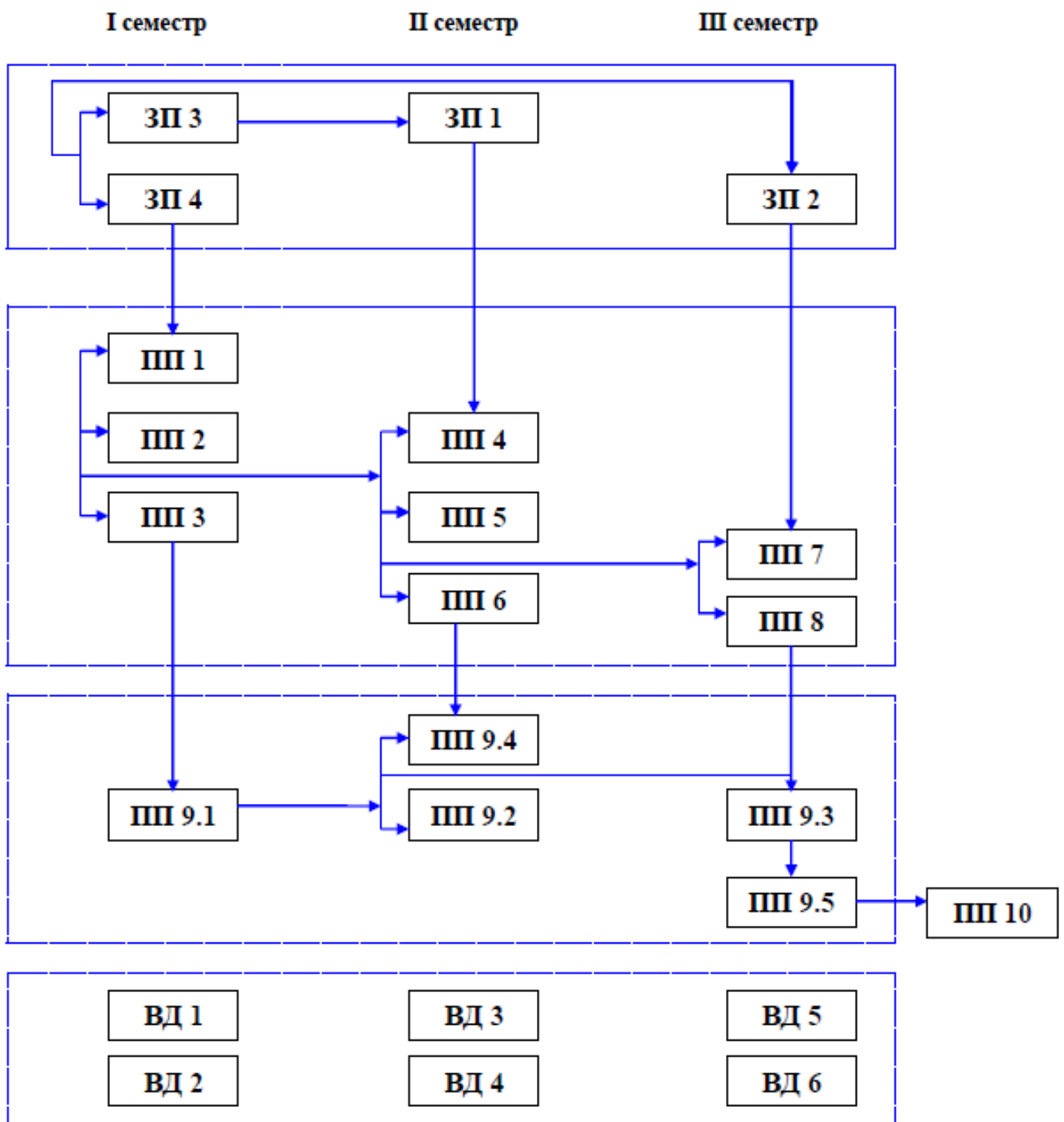
мобільність	національним університетом імені Лесі Українки та закладами вищої освіти закордонних країн-партнерів, зокрема, відповідно до угод про співпрацю із ЗВО Польщі: Гуманітарно-природничий університет імені Яна Длугоша в Ченстохові; Університет економіки в Бидгощі; Університет Марії Кюрі-Склодовської в Любліні; Поморська академія в Слупську (https://vnu.edu.ua/uk/faculties-and-institutions/fakultet-pedagogichnoi-osviti-ta-socialnoi-roboti).
Навчання іноземних здобувачів вищої освіти	Навчання іноземних здобувачів вищої освіти здійснюється на акредитованих освітніх програмах у межах ліцензованого обсягу; вступ – на основі Правил прийому до Волинського національного університету імені Лесі Українки, за умови володіння українською мовою. Іноземні здобувачі вищої освіти мають можливість вивчити українську мову на підготовчому відділенні Навчально-наукового інституту неперервної освіти ВНУ імені Лесі Українки.

2. Перелік компонентів освітньо-професійної програми та їхня логічна послідовність

2.1. Перелік компонентів ОП

Шифр за ОПІ	Компоненти освітньої програми	Кількість кредитів	Форма підсумкового контролю
1	2	3	4
Цикл загальної підготовки			
ЗП 1	Наукова комунікація іноземною мовою	3,0	Залік
ЗП 2	Менеджмент спеціальної та інклюзивної освіти	3,0	Екзамен
ЗП 3	Актуальні проблеми та методологія досліджень у спеціальній та інклюзивній освіті	3,0	Екзамен
ЗП 4	Теоретичні аспекти виявлення та компенсації мовленнєвих порушень	3,0	Екзамен
Цикл професійної підготовки			
ПП 1	Спеціальна психологія	3,0	Екзамен
ПП 2	Медико-біологічні основи вивчення порушень мовленнєвого розвитку	3,0	Екзамен
ПП 3	Організація та надання логопедичних послуг у закладах дошкільної освіти	3,0	Екзамен
ПП 4	Інноваційні технології та методики логокорекційної роботи	3,0	Екзамен
ПП 5	Організація та надання логопедичної допомоги в закладах загальної середньої та спеціальної шкільної освіти	3,0	Екзамен
ПП 6	Технології інклюзивного навчання	3,0	Екзамен
ПП 7	Технології розроблення індивідуальної освітньої траєкторії для осіб з особливими освітніми потребами	3,0	Екзамен
ПП 8	Психолого-педагогічний та консультативний супровід учасників освітнього процесу	3,0	Екзамен
ПП 9	Практики		
ПП 9.1	Виробнича практика на посаді вчителя-логопеда в закладах дошкільної освіти	6,0	Залік
ПП 9.2	Виробнича практика на посаді вчителя-логопеда в закладах загальної середньої освіти	6,0	Залік
ПП 9.3	Виробнича практика на посаді фахівця/консультанта інклюзивно-ресурсного центру (вчителя-логопеда)	6,0	Залік
ПП 9.4	Науково-дослідницька практика	5,0	Залік
ПП 9.5	Переддипломна практика	4,0	Залік
ПП 10	Кваліфікаційна робота	3, 0	
Цикл вибірових освітніх компонентів			
ВОК 1	Вибірковий освітній компонент 1	4,0	Залік
ВОК 2	Вибірковий освітній компонент 2	4,0	Залік
ВОК 3	Вибірковий освітній компонент 3	4,0	Залік
ВОК 4	Вибірковий освітній компонент 4	4,0	Залік
ВОК 5	Вибірковий освітній компонент 5	4,0	Залік
ВОК 6	Вибірковий освітній компонент 6	4,0	Залік
Загальний обсяг обов'язкових компонентів		66 кредитів ECTS	
Загальний обсяг вибірових компонентів		24 кредити ECTS	
Загальний обсяг освітньої програми		90 кредитів ECTS	

2.2. Структурно-логічна схема освітньо-професійної програми

3. Форма атестації здобувачів вищої освіти

Форма атестації здобувачів вищої освіти	Атестація випускників освітньо-професійної програми Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта другого (магістерського) рівня вищої освіти здійснюється у формі публічного захисту кваліфікаційної роботи.
Вимоги до кваліфікаційної роботи	Кваліфікаційна робота виконується відповідно до Положення про випускні кваліфікаційні роботи (проекти), Положення про систему запобігання та виявлення академічного плагіату в науково-дослідній діяльності здобувачів вищої освіти і науково-педагогічних працівників ВНУ імені Лесі України. У кваліфікаційній роботі має бути розв'язана складна задача чи проблема у сфері спеціальної (логопедії) та/або інклюзивної освіти, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій і характеризується невизначеністю умов та вимог. Кваліфікаційна робота не повинна містити академічного плагіату, фальсифікації, фабрикації. Кваліфікаційна робота перевіряється на плагіат за допомогою програмного забезпечення із відповідними налаштуваннями параметрів роботи програми, яке рекомендоване для використання Університетом. Електронна копія кваліфікаційної роботи розміщується в інституційному репозитарії Волинського національного університету імені Лесі України.
Атестація завершується	Видачею документа встановленого зразка про присудження освітнього ступеня магістра із присвоєнням освітньої кваліфікації: магістр зі спеціальної освіти за спеціалізацією Логопедія.

Гарант ОПШ

Ірина Сидорук

Таблиця 1

4. Матриця відповідності визначених Стандартом компетентностей / результатів навчання дескрипторам НРК

Класифікація компетентностей (результатів навчання) за НРК	Знання Зн1 Спеціалізовані концептуальні знання, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності або галузі знань і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень Зн2 Критичне осмислення проблем у галузі та на межі галузей знань	Уміння/Навички Ум1 Спеціалізовані уміння/навички розв'язання проблем, необхідні для проведення досліджень та/або провадження інноваційної діяльності з метою розвитку нових знань та процедур Ум2 Здатність інтегрувати знання та розв'язувати складні задачі у широких або мультидисциплінарних контекстах Ум3 Здатність розв'язувати проблеми у нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності	Комунікація К1 Зрозуміле і недвозначне донесення власних знань, висновків та аргументації до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються	Відповідальність і автономія АВ1 Управління робочими або навчальними процесами, які є складними, непередбачуваними та потребують нових стратегічних підходів АВ2 Відповідальність за внесок до професійних знань і практики та/або оцінювання результатів діяльності команд та колективів АВ3 Здатність продовжувати навчання з високим ступенем автономії
Загальні компетентності				
ЗК1	Зн1	Ум3	К1	АВ2
ЗК2		Ум3		АВ2
ЗК3		Ум2	К1	АВ2
ЗК4			К1	
ЗК5				
ЗК6	Зн1	Ум1	К1	АВ1, АВ2
ЗК7	Зн2	Ум3		АВ3
ЗК8		Ум2		
ЗК9		Ум3		АВ1
ЗК10	Зн1	Ум1	К1	
Спеціальні (фахові) компетентності				
СК1	Зн2			
СК2	Зн1	Ум1	К1	АВ1
СК3		Ум2, Ум3		АВ3
СК 4	Зн1	Ум2, Ум3	К1	АВ2
СК5	Зн2	Ум3	К1	АВ1
СК6				АВ3
СК7	Зн1	Ум2	К1	АВ1, АВ2
СК8	Зн1	Ум2	К1	АВ1, АВ2
СК9	Зн1	Ум1, Ум2	К1	АВ1, АВ2
СК10	Зн1, Зн2	Ум1, Ум3	К1,	АВ1, АВ2

Таблиця 2

5. Матриця відповідності визначених Стандартом результатів навчання та компетентностей

Результати навчання	Компетентності																			
	Інтегральна компетентність										Спеціальні (фахові, предметні) компетентності									
	ЗК1	ЗК2	ЗК3	ЗК4	ЗК5	ЗК6	ЗК7	ЗК8	ЗК9	ЗК10	СК1	СК2	СК3	СК4	СК5	СК6	СК7	СК8	СК9	СК10
РН1	+	+					+		+		+	+	+		+	+			+	
РН2	+			+			+	+	+	+		+	+	+		+				+
РН3	+	+	+					+	+	+		+	+	+		+				
РН4	+	+	+	+		+		+					+	+	+	+				
РН5	+	+	+	+		+		+	+				+	+	+					+
РН6	+	+	+	+		+	+							+	+				+	
РН7	+	+	+			+								+	+					
РН8	+	+				+		+							+					
РН9					+															
РН10					+		+													
РН11	+	+	+	+		+		+									+	+		+
РН12	+	+	+	+		+		+									+	+	+	+
РН13	+	+	+	+		+		+									+	+	+	
РН14	+	+				+		+	+	+	+								+	+

Таблиця 3

**6. Матриця відповідності програмних компетентностей
компонентам освітньо-професійної програми**

Компоненти ОПП Програмні компетентності	ЗП 1	ЗП 2	ЗП 3	ЗП 4	ПП 1	ПП 2	ПП 3	ПП 4	ПП 5	ПП 6	ПП 7	ПП 8	ПП 9.1	ПП 9.2	ПП 9.3	ПП 9.4	ПП 9.5	ПП 10
ІК		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ЗК 1		+	+	+		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ЗК 2		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ЗК 3		+					+			+	+	+	+	+	+			+
ЗК 4	+	+	+	+	+		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ЗК 5	+																+	+
ЗК 6		+		+	+	+	+	+	+		+	+	+	+	+	+	+	+
ЗК 7	+		+	+		+									+	+	+	+
ЗК 8		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ЗК 9			+	+			+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ЗК 10	+	+	+							+					+	+	+	+
СК 1		+	+				+	+	+	+	+	+			+	+	+	+
СК 2				+			+	+	+	+	+		+	+	+	+	+	+
СК 3				+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
СК 4					+		+			+	+	+	+	+	+		+	+
СК 5		+		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+		+	+
СК 6	+			+		+	+	+	+		+	+	+	+	+	+	+	+
СК 7		+			+										+		+	+
СК 8		+	+	+	+		+	+	+	+	+	+			+		+	+
СК 9		+			+			+	+	+	+				+		+	+
СК 10		+	+							+					+	+	+	+

Таблиця 4

**7. Матриця забезпечення програмних результатів навчання (РН)
відповідними компонентами освітньо-професійної програми**

Компоненти ОПП Результати навчання	ЗП 1	ЗП 2	ЗП 3	ЗП 4	ПП 1	ПП 2	ПП 3	ПП 4	ПП 5	ПП 6	ПП 7	ПП 8	ПП 9.1	ПП 9.2	ПП 9.3	ПП 9.4	ПП 9.5	ПП 10
РН1		+	+	+		+		+	+	+						+	+	+
РН2			+					+	+	+						+	+	+
РН3				+	+		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
РН4				+		+					+		+	+	+	+	+	+
РН5				+	+	+	+	+	+	+		+	+	+	+		+	+
РН6		+					+			+	+	+	+	+	+		+	+
РН7			+		+		+			+	+	+	+	+	+			+
РН8		+	+	+			+	+	+	+	+	+	+	+	+		+	+
РН9	+			+		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
РН10	+		+	+		+										+	+	+
РН11		+	+	+						+	+					+	+	+
РН12		+					+			+	+	+	+	+	+	+		+
РН13		+		+	+		+			+	+				+		+	+
РН14		+	+		+					+						+	+	+

12	Практики:				810	27	0	0	0	0	0	54	756				
12.1	Виробнича практика на посаді вчителя-логопеда в закладах денної освіти	1		1	180	6						12	168				
12.2	Виробнича практика на посаді вчителя-логопеда в закладах загальної середньої освіти	2		2	180	6						12	168				
12.3	Виробнича практика на посаді фахівця/консультанта (ісполотно-ресурсного центру (вчителя-логопеда))	3		3	180	6						12	168				
12.4	Науково-дослідницька практика	2		2	150	5						10	140				
12.5	Перекладацька практика	3		3	120	4						8	112				
12.6	Кваліфікаційна робота				90	3						6	84				
Разом		11		5	1620	54	338	150	150	32	0	108	1174	8	12	9,5	
Всього кредитів за циклом професійної підготовки						54								56	58	62	94
														15	20	19	

3. Цикл вибіркової освітньої компоненти																	
13	Вибірковий освітній компонент 1	1			120	4	24	10	14			8	88	1,5			
14	Вибірковий освітній компонент 2	1			120	4	24	10	14			8	88	1,5			
15	Вибірковий освітній компонент 3	2			120	4	24	10	14			8	88	2			
16	Вибірковий освітній компонент 4	2			120	4	24	10	14			8	88	2			
17	Вибірковий освітній компонент 5	3			120	4	24	10	14			8	88			10	14
18	Вибірковий освітній компонент 6	3			120	4	24	10	14			8	88			10	14
Разом		6			720	24	144	60	84	0	0	48	528	3	4	6	
Всього кредитів за циклом вибіркової компоненти						24								8	8	8	
Всього годин за навчальним планом					2700	90	622	266	324	32	0	180	1899	17	18	18	

у тому числі:																	
навчальна підготовка	3	1			360	12	168	56	84	0		24	196	6	3	3,5	
професійна підготовка	8	5			1620	54	338	150	150	32		108	1174	8	12	9,5	
вибіркової освітньої компоненти		6			720	24	144	60	84	0		48	528	3	4	6	
Кількість семестрів	11													28	28	28	28
Кількість років		12												5	5	5	4

Види і назви практик					
Назва практики			Виробнича		
Назва практики	Тривалість проходження		Назва практики	Тривалість проходження	
	Семестр	Кількість тижнів		Семестр	Кількість тижнів
Науково-дослідницька практика	2	Протягом семестру (2-10 тижнів, 2 дні в тиждень)	Виробнича практика на посаді вчителя-логопеда в закладах денної освіти	1	4
			Виробнича практика на посаді вчителя-логопеда в закладах загальної середньої освіти	2	4
			Виробнича практика на посаді фахівця/консультанта (ісполотно-ресурсного центру (вчителя-логопеда))	3	4
			Перекладацька практика	3	2

Атестація		
№ за періодом	Форма атестації	Семестр
1	Публічний захист кваліфікаційної роботи	3

Навчальний план складено у відповідності до Стандарту вищої освіти України та другого (магістерського) рівня, ступенем магістра, згідно з п. 01 Освіта/Педагогіка спеціальності 016 Спеціальна освіта (Наказ МОН України від 05.01.21 №628)

Гарант освітньо-професійної програми: проф. Сидорук І.І.
 Завідувач кафедри спеціальної та інклюзивної освіти: проф. Кузіна І.Б.
 Затверджено на засіданні вченої ради факультету педагогічної освіти та соціальної роботи
 Протокол № 8 від 25 березня 2024 року
 Декан факультету педагогічної освіти та соціальної роботи: доц. Антоненко В.І.

Погоджено
 Начальник навчального відділу:
 Засяк Л.О.
 15.05.2024 р.

Погоджено
 Проректор з навчальних робіт та ресурсів:
 Громик Ю.В.
 19.05.2024 р.

Затверджено
 Рішення Вченої ради
 Волеського національного університету:
 Іванів Лосі Угорішні
 Протокол № 7 від 31.05.2024 р.

**Комплексний щоденник
навчальних, виробничих практик**

Студента _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

Інститут (факультет) _____

спеціальність _____

(шифр, назва)

Додаток В

Основні положення практики

(витяг з Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України, затвердженого наказом Міністерства освіти України № 93 від 8.04.1993 р.).

П. 3.8. Студенти вищих навчальних закладів при проходженні практики зобов'язані:

- до початку практики одержати від навчального закладу консультації щодо оформлення всіх необхідних документів;
- вчасно прибути на практику;
- у повному обсязі виконувати всі завдання, передбачені програмою практики і вказівками її керівників;
- вивчити й суворо дотримуватися правил охорони праці, техніки безпеки і виробничої санітарії;
- нести відповідальність за невиконану роботу;
- вчасно скласти залік з практики.

П. 4.1. Після закінчення терміну практики студенти звітують про виконання програми та індивідуального завдання.

Загальна і характерна форма звітності студентів за практику – це подання письмового звіту, підписаного й оціненого безпосередньо керівником від бази практики. Письмовий звіт разом з іншими документами, установленими навчальним закладом (щоденник, характеристика та інше), подається на рецензування керівнику практики від навчального закладу.

Звіт має містити відомості про виконання студентом усіх розділів програми практики та індивідуального завдання, мати розділи з питання охорони праці, висновки і пропозиції, список використаної літератури та інші.

П. 4.2. Звіт із виробничої практики захищається студентом (з диференційованою оцінкою) в комісії. Комісія приймає залік у студентів на базах практики в останні дні її проходження або після практики. Оцінка за практику вноситься в заліково-екзаменаційну відомість і залікову книжку студента за підписами членів комісії.

П. 4.3. Оцінка студента за виробничу практику враховується стипендіальною комісією при визначенні розміру стипендії разом з його оцінками за результатами підсумкового контролю.

П. 4.4. Студенту, який не виконав програму практики без поважних причин, може бути надано право проходження практики повторно при виконанні умов, визначених вищим навчальним закладом. Студент, який востаннє отримав негативну оцінку з практики в комісії, відраховується з вищого навчального закладу.

Щоденник – основний документ студента під час проходження практики.

Практика не зараховується, якщо щоденник не оформлений згідно з вимогами практики.

Щоденник зберігається на випускаючій кафедрі протягом всього терміну навчання студента в університеті.

Розпорядження на практику № 1

Студент _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

Курс _____ группа _____

направляется на _____ практику
(назва практики)

В М. (p-H) _____

на _____
(назва підприємства, установи, навчального закладу)

Термін практики з _____ 202_ р. по _____ 202_ р.

Керівник практики від факультету _____
(посада, прізвище, по батькові)

Наказ № _____ від _____ 202__ р.

М.П. _____ Декан факультету _____

Керівник практики від бази практик _____
(посада, прізвище, по батькові)

Інструктаж з техніки безпеки на виробництві пройшов(ла) _____
Підпис студента

«_____» _____ 202_____ p.

Інструктаж провів _____
(ПІП, посада, підпис представника бази практик)

Календарний графік

[illegible]

[illegible]

Відгук про роботу студента на практиці та оцінка його діяльності

Висновки керівника практики
від факультету (інституту) про роботу студента

Підпис керівника від бази практик _____

М. П. «_____» _____ 202 ____ р.

Підпис керівника від факультету _____
«_____» _____ 202 ____ р.

Оцінка за практику _____

Підпис членів комісії _____

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти

ЗВІТ ПРО ПРОХОДЖЕННЯ

(назва практики)

спеціальність 016 Спеціальна освіта
освітньо-професійна програма
Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта
другий (магістерський) рівень вищої освіти

Термін практики: з __. __. 202_ р. по __. __. 202_ р.

Наказ/розпорядження № __ від __. __. 202_ р.

Здобувача вищої освіти
групи _____
факультету педагогічної освіти та
соціальної роботи,
ПРІЗВИЩЕ, Ім'я, По-батькові

Керівник (методист) практики від бази
практики – _____

(ПІП)

Керівник практики від факультету – _____

(ПІП)

Луцьк – 202_

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

Брушневська Ірина Миколаївна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки

Кузава Ірина Борисівна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки

Мартинюк Тетяна Анатоліївна – доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки

Мацюк Зоряна Сергіївна – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки

Мрочко Наталія Євгенівна – асистент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки, директор Комунальної установи «Інклюзивно-ресурсний центр» Ківерцівської міської ради

Сидорук Ірина Ігорівна – доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки

Стасюк Людмила Павлівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки

Наукове видання

Навчально-методичний посібник

СПЕЦІАЛЬНА ОСВІТА

навчально-методичне забезпечення

освітньо-професійної програми

Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта
освітнього ступеня «Магістр»

Друкується в авторській редакції

Обсяг 19,87 ум. авт. арк. (електронний варіант)